

ב"ה

**אין ליכט
פון תורה**

מקראות גדולות - כתובים

דברי הימים א'

עם ח"י פירושים

בלשון הקודש

עם פירוש עברי טייטש

887

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשס"א לפ"ק

מקראות גדולות

דברי הימים

מן עשרים וארבעה

כתבי קודש

דפוס והוצאת

אברהם יצחק פריעדמאן

ניו-יארק נ.י.

מקראות גדולות

ספר

דברי הימים

מן עשרים וארבעה

באותיות גדולות, ובכל פאר ויופי אשר עוד לא היה לעולמים

מונה, ומדויק היטב על פי המסורה, עם ח"י פירושים

חדשים גם ישנים, מגדולי המפורשים הראשונים והאחרונים ואלה הם:

(א) תרגום יונתן בן עוזיאל, על כל הנ"ך.	(ח) פי' הרד"ק מנחים מכל השגיאות אשר נפלו
(ב) תרגום רב יוסף, על דברי הימים.	(ט) פי' הרלב"ג כס בדפוסים אחרים.
(ג) פי' רש"י, שלם, כאשר בספרים ישנים.	(י) מנחת שי מנוקד היטב עם הערות רבות.
(ד) פי' אבן עזרא, על נביאים האחרונים ועל כתובים.	(יא) מצודת דוד מנחים ומתוקנים היטב מאוד.
(ה) פי' אבן עזרא, על ישעיה.	(יב) מצודת ציון
(ו) פי' מהר"י קרא, הועתק מכ"י ישן כתוב על קלף לפני שש מאות ושלושים שנה.	(יג) הגהות הגר"ב מהגאון ר' ישעי' ברלין זצ"ל.
(ז) פי' רבינו כעדיה גאון, על דינאל.	(יד) תולדות אהרן מסומן בסמנים מדויקים.
	(טו) ציוני המסורה, כולם, לא יחסר דבר.

ולמען לא יהיו ספרי העו"א האלה מתנזרים לאלה אשר לא יבינו בטוב הפירושים האלה, והפצים גם הם להתחמם באורן של חכמים, ולהנות מטובם, הוספנו עליהם עוד פירושים אחרים יקרים כשפת יהודית-המדוברת. מועתקים מספרי רבותינו הראשונים והאחרונים, למען יהיו כבאר מים חיים, לשנתה מהם כל צמא לדבר ה'. והם:

(טז) פי' ע"ט על כל הנ"ך, מתוקן היטב מאוד ביותר | (יז) משלי חכמים, פי' יקר חדש, מפרש כל פסוק שאת מן העייט הנדפס בכל ספרי הנ"ך.

(יח) לקוטי יקרים, מפרש כל פסוק בדרך דרוש, מלוקט מגדולי המפורשים הראשונים והאחרונים, הלא המה:

(ט) אלשיך הקדוש, (י) אברבנאל, (יא) אבן עזרא, (יב) אפיקי ויזורה, (יג) אבן משה, (יד) אמרות טהורות, (טו) ארץ החיים, (טז) אמרי בינה, (יז) אוהל יעקב, (יח) אהבת יונתן, (יט) אדרת אליהו, (כ) אור עולם, (כא) באר שבע, (כב) בינה לעתים, (כג) גלי רויא, (כד) דרבי יוסף, (כה) דבר שמואל, (כו) דברי שאול, (כז) זוהר הקדוש, (כח) זקן אהרן, (כט) זרע ברך, (ל) חזון למועד, (לא) חזה ציון, (לב) ילקוט הראובני, (לג) ילקוט השמעוני, (לד) ילקוט חבקוק, (לה) ילקוט חרש, (לו) כלי פז, (לז) כלי הפז, (לח) כנף רננים, (לט) כפלים לתושיה, (לע) מדרש רבה, (לס) מדרש הנעלם, (לז) מדרש שמואל, (לח) מדרש משלי, (לט) מגדל דוד, (מ) מדרש הלפיות, (מא) מהר"י ספורני, (מב) מלבי"ם, (מג) ספר חרדים, (מד) ערבי נחל, (מה) פני ארז זוטא, (מז) פרקי דר"א, (מח) פרשת דרכים, (מט) פי צדיק, (מס) קב בשמים, (מט) רמב"ם, (מס) רמב"ן, (מס) רד"ק, (מס) רלב"ג, (מס) ראש אמנה, (מס) רביד היהב, (מס) ריקאנטי, (מס) שמן הכור, (מס) שוחר טוב, (מס) שמן הטוב, (מס) הנא רבי אליהו, (מס) הנהומא, (מס) תיקוני זוהר, (מס) תולדות נח, (מס) תאומי צביה.

לובלין

בדפוס המשובח של השותפים המפורסמים
 הרבני הנגיד מוה' משה נ"י שניידטעפער, והנגידה האלמנה מרת נחמה חת'
 אשת המנוח ר' יעקב ז"ל הערשענהארן.
 שנת כי גדול ה' ומדולל מאד ונורא הוא על כל ל"פ

אמר דוד בן קמחי ז"ל זה הספר ספר דברי הימים
 מכתבי הקדש וכללם נכתב לפי שיטת כו ספור
 דברי הימים למלכי יהודה והתחיל לספר היחס מחדש עד
 גח דרך קצרה, ומנהג עד אחרים ומאברהם עד דוד כי
 הוא העיקר לסיכך הניה לספר יחס בני ישראל כולם אל
 יהודה עד כואו אל דוד ואחר כן ספר מיהם שאר השבטים
 להודיע מספרם בימי דוד וכל מה שהזכיר בנתיים מיהם
 האומות לספר יחס העולם על סדר כמו שכתב בספר
 בראשית ובשאר היחסים כולם הולך ומקצר וספר גם כן
 מלכי אדום לפי שמלכו מהם לפני מלך מלך בני ישראל
 שמה מלכים ומלכיהם אחד עשר וכל מלכיהם לא היו מלך
 כן מלך אלא שהיו מולכים עליהם ממקומות אחרים
 לפי התנברות אנשי המקומות ההם עליהם ומלכות בית
 דוד מלך כן מלך ובכל מה שקדמה מלכותם לא עמדה לפני
 מלך ישראל הראשון והוא דוד כמו שאמר יהי אדום עבדים
 לדוד כי אף על פי שמלך שאלו ביהראל החילה לא היה
 עיקר המלכות ולא מלך כי אם שנתיים ואף על פי כן הוא
 נלחם בהם ולא יכלו לעמוד מפניו ודוד הכניעם. ומלכות
 בית דוד הוא העיקר בקבלה ובנבואה מיעקב אבינו
 וממשה רבינו עליו השלום, כי יעקב אמר לא יסוד שבט
 מיהודה, ומשה אמר שמה' קול יהודה, ואמרו רבותינו
 ז"ל כי זה הספר כתב עזרא ובאמת קודם עזרא נכתבו

ראו זה דבר חדש אשר לא היה לעולם. **פירוש**
הח"י הרלב"ג על ספר **דברי הימים**. נוסף על
 פירושים
 סביב להעשרים והארבעה אלה. אשר שבותיהם נקבים
 בשעה. כאשר בראש חודשנו כי נמנת פנינו אך לכות את
 חרבים. לערך לפניהם פירושים יקרי ערך. לשלל יהיו
 ספרי העו"א אלה לנם לכל דורשי התורה, ע"כ תפשונו חפשי
 מהיפש אם המצא המצא פירושים עוד. לשלל את העו"א
 האלה בכל פעלה כיד ה' עלינו. והנה מצינו ראינו פי'
 הרלב"ג על ספר דברי הימים. אשר זה כארבע מאות שנה
 היה חבוש בסמון, ולא ראה אור. ועתה זה מקריב בצארת
 באוצר הספרים בקק"ו בנסוכה. אמרנו גם אותנו נספח אל
 ספרי העו"א אשר אנהנו כדפוסים תיב. למען תת לכל ותהנים
 במסעיהם כאשר אהבו:

ומדרי דברנו בפ"י הרלב"ג. מצאנו לנו חוב קדוש להציב בשער
 גם מעט מחולדות הרלב"ג ז"ל אשר לאהל ידע בקרב
 מהצב קדשו. הוא הר' לוי בר' נרשון ז"ל הספרדי חי בוסן
 הרא"ש ז"ל. אבי אביו היה הר' שלמה ז"ל בקסלוניא. בעל
 ספר שכרי הטובים. אבי אביו היה הרמב"ן ז"ל. נכדו היה
 הר' שמעון דוראן ז"ל בעל התשב"ץ (ר' שמעון בר' צמח).
 ובספר בשם טוב בשנת ק"ל לאלף השישי. הוא (הרלב"ג
 ז"ל) עשה ביאור על הירידת אשר יקראו בשם מלחמת ה'.
 ופי' על נביאים ראשונים ומשלי אויב. אשר הנה הנם
 בדרום אתנו ימיים רבים. ועתה האיר ה' עינינו למדעים
 גם פירושי על דברי הימים. וזכות רבינו הסחבר ז"ל יסוד
 לנו ולזרענו לנדלם על מבויעי התורה. ונזכר להוציא לאור
 עוד ספרים רבים לחיות מצדדיקי הרכים לעולם וי: :

דברי הימים למלכי יהודה כמו שאמר מלכים אלא שאל חצר עדיין לכתבי הקדש אלא שהיה נכתב ספר לכדו
 בדברי הימים למלכי יהודה, וכן דברי הימים למלכי ישראל, היו נכתבין בספר אלא שאותו ספר לא חזר אל
 כתבי הקדש לפי שלא עמדה מלכות ישראל, ולעתיד גם כן מלכות בית דוד תקום לבדה כמו שאמר הנביא ונשיא
 אחד יהיה לבנוס, ואמר ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יהיו עוד לשתי ממלכות, אבל ספר דברי הימים למלכי יהודה
 חזר אל כתבי הקדש כמשפט לספר בו דברי מלכי יהודה ונלותם עד עלותם מהגלות וממלכות בית דוד היה נשיא
 עליהם ורובכל בן שאלתיאל בן בנו של יהויכין, וכן יחס בזה הספר עזרא המלכות עד ורובכל, והכר עזרא זי
 הספר ככתבי הקדש על ידי הני זכריה ומלאכי הנביאים האחרונים והכר עם הכתובים ולא עם הנביאים לפי שהוא
 ספור דברי הימים אף על פי שיטת כללם קאת נבואות אחר שיעקרו נכתב לספר דברי הימים והיחסים נכתב וכלל עם
 הכתובים כמו ספר רות שכתב לספר יחס דוד ונכתב עם הכתובים גם כן, ויש בספר זה דברים סחומים מאד
 ודברים חלוקים עם דברי שמואל ומלכים, ולפי שהספר הזה הוא ספור דברי הימים לא הרגילו ללמדו ולא ראייתו
 לאחד מן המפרשים שהשתדלו בפירושו אלא שאלתי הנה ברנבנ"א פירושים בזה הספר לא ידעתי שזות מחבריהם
 וראיתי כי הולכים דרך הדרש ברוב, ושאל ממני משכיל אחד מגירונא מחלמידי אדוניו אבי לפרש וראיתי לתת לה
 שאלתו ולא כתבתי פסוק אחר פסוק אלא פסוקים הצריכין פירוש וזה ההלי בעזרה המלמד לאדם דעת:

דברי הימים א

א א אדם שת אנוש: ב קינן מהללא
ירד: יתנוך מתושלח למך:
ד נח שם חם ויפת: ה בני יפת גמר

ובגוג

א רבתי

(סי) אפרכותהון אפרקא ופרמיא וחקראי ומוקדוגיא ויהינא (ואוסיא ותרקיא) אפרכותהון (ט) סס מדיהסון: רשי

סיהיה בת נשיאים וחלופים ורצחה להיות פילגש לרע אברהם דכתיב וחמות לטון תמנע (בראשית ל"ו) וכתיב ותמנע היתה פילגש (סס) אלה לפי שאמרה אם איני כדאי להנשא לו לאשה אהיה לו פילגש, ועוד לכן יחס בני שעיר שהם היו חלופים וראיה ורעה הרע שגם פילגש ורעה הבת יצאה נתנה הקב"ה לעשו דכתיב ובני עשו יירשו וגו' וישבו תחתם (דברים ב') ולהודיע היום דברי הקב"ה שאמר ליצחק להרבות זרעו ולהשליטו בכל, וכשכל כבודו של יצחק כתב כמו כן ואלה המלכים אשר מלכו בצורך אדום וגו' (לקמן פסוק מז'): אדם שת אנוש, פתרונו כמו בני אדם שת ובני שת אנוש, ולפי שאינו עיקר היום מקלרן, וזה שלא הזכיר קין והכל לפי שלא העמידו תולדות אכל משת יצאו תולדות נח ואברהם ומאברהם עד דוד: (ד) נח שם חם, והיה לו להבין בני מיד למלוא המרגלית אברהם וגו' עד דוד ומזכיר העפל ומקלר היום שלו ותוסם העיקר, וכן דרך כל היחס הזה לדברי הימים, וכן בסמוך בני תולדות יצחק וישמעאל אלה תולדותם כבוד ישמעאל כביות וגו' וכן ויולד אברהם את יצחק בני יצחק עשו וישראל בני עשו חלופים שמזכיר תחילה ליחס העפל ואחר

א אדם שת אנוש. עורא כתב ספר היחס הזה לוי מני זכריה ומלכיה ביהו"ט מה שהבאנו זמן שכל ירושלים ורובכל יהושע הכהן צימיו כורס הראשון עד שכל כורס בן אסתר, והכל מזה יחס דוד המלך והלוים לבערים ולשומרים ולמשוררים היאך העמידן דוד על מעמדו והכהנים למשמרותם לפיכך יחסם מאדם ועד אברהם, ולפי שהולך ליחס את אברהם הזכיר גם שחר האומות בניו ובני בניו יחס ליהם שחר האומות בני בניו כענין הלוהים והיה יחסם שחר אברהם ויהם חלולות כענין הזכיר על גבם (חוללות) שחר האומות ומזכירם מעט מעט ונשליכם עד שהגיע עיקרם כדמפרש בבראשית רבה משל למלך שהיה עוהר ממקום למקום ונפלה לו מרגלות ועמד המלך וברך בכברה העפר עד שמלא המרגלית, כך אמר הקב"ה מה לי יחסם עם וארסכד וגו' ותרם אלה למלוא אברהם ומלאת את לבבו נתמן [לפניך] ומפני כבודו של יצחק יחס בני עשו וישמעאל ובני קטורה ומשליכן מעט מעט ומניחן, ובני עשיר החורי מזכיר על כי בני עשו יירשום, וגם ליחס המנע שנעשית פילגש לבני אברהם להודיע שבו של אברהם

א אדם שת אנוש וגו' עד ויקבל כל ישראל אל דוד מכהנם (סמיון י"א ח'): אדם שת חטוט, הנה כלם עד נח פיה אב הכהלות לפני, וזה שלדכ הוא חכי שת ונת הוא חכי אנוש וכן נכלם עד נח והוא חכי חם ויפס:

(א) אדם שת אנוש, זה הוא בספר התולד' ואחיו, וכן קינן, מהללא, ירד, חנוך, מהושלח, לכך, נח, שם, אבל שם חם יפת, הוא כפי ראובן, שמעון, לוי, יהודה, כי (ה) בני יפת, החל מיפת כמו שנתבה בתורה ורואה הקשון כי ב"כ מוזכרים שם וחס ויפת רוביה כי בן היה תולדותם, וב"ש אחיו יפת הנדול אינו אוטר בשנים אלא גדול במעלה, וכן מהקשון לפי שיעקר הכפר אינו אלא על אברהם שהוא כורס שם וכן יאריך סיפור היחסים, לפיכך זכר תולדות שם באחרית

מיהם זרע על פני האדמה: (ד) נח שם, כלאו אמר נח הוליד את כם ואת וגו': (ה) בני יפת, לפי שיעקב הספיק הוא עבדור אברהם ורע ישלח הכהנים מהם ויארין בהם הספור לזה היום מנהזכיר

מצודת דוד

פתיהח למסר דברי הימים

דעם ספר היחס פון דברי הימים האמת גישרפען עזרא הסופר דורך ריא נביאים חגי זכריה מלכאכי אונ דאם האט ער גיטאן פון וועגן צוא פיהם זיין דוד המלך אונ ויאי אזוי דוד האט גישעלעט דיא קנים אונ ריא פנהים אויף זייערי מעקדות אונ משקרות אונ דאם איז גיווען דער אן הייב יהוס:

לוקמי זכרים

(א) אדם שת אנוש, ד"ר מדרש שייצט בני אחא האם גינאנס ווען הקב"ה האם גינולאם בשאפין אדם הראשון האם ער גישרעטם דיא בלאכים זאל איד בשאפין אבקעמש, האפין די בלאכים גינאנס צו הקב"ה וואס איז דר ספיגשש וואס דו וולקס אים בשאפין, האם הקב"ה גינאנס צו דיא בלאכים די חקקה פון דעם מענטש וועם זיין גרעסטר ווי אייך חקקה, הקב"ה האם געברענגט פאר די בלאכים בהמות חיות ע"ג די בלאכים זאלן זיין געבין געקען, ער האם גינרענטם בייא דיא בלאכים זיין זאלן זאען זאנאפין אויף אקבה אויף אמתה אויף

פירוש ע"ט

א (א) אדם שת אנוש צום ערשטין איז באשאפין גינארין אדם אונ ער האם גינרען שות אונ שת המ גינרען אנוש: (ב) קינן אונ אנוש המ גינרען קינן אונ קינן האם גינרען מהללא אונ מהללא האם גינרען ירד: (ג) חנוך אונ ירד המ גינרען דעם חנוך אונ חנוך המ גינרען דעם מתושלח אונ מתושלח האם גינרען דעם למך: (ד) נח אונ למך המ גינרען דעם נח אונ נח האם גינרען דרייא זין שם אונ חם אונ יפת: (ה) בני יפת

די קינדער פון יפת נענען גיווען גימר אונ בגוג

דברי הימים א א

תרגום רב יוסף

וּמְנוּג וּמְדֵי וּיוֹן וְתַבַּל וּמִשְׁךְ וְתִירָם :
 י וּבְנֵי גִמְר אִשְׁכְּנֹז וְדִיפַת וְתוּגְרָמָה :
 י וּבְנֵי יוֹן אֱלִישָׁה וְתַרְשִׁישָׁה פְתִים
 וְרוּדַיִם : י בְּנֵי חָם פּוּשׁ וּמְצָרִים פּוּט
 וּכְנַעַן : ט וּבְנֵי לוּשׁ סָבָא וְחַוִּילָה
 וּסְבָתָא וְרַעְמָא וּסְבָתָכָא וּבְנֵי רַעְמָא
 שְׁבָא וְדָדָן : י וְכוּשׁ יֶלֶד אֶת־נִמְרוֹד הוּא
 הַחַל לְהַיּוֹת גְּבוּר בְּאַרְצוֹ : י וּמְצָרִים

אמרני ונרקיני ומוקדוניא
 והמדיא ומוסיא ומרקיני
 ותיניא ומוסיא ומרקיני
 (ס"א) נרקניא ותיניא
 והמרני ומוסיא ומרקיני
 ומוקדוניא ומרקיני
 דגמר אשכנז ודיפת
 ותוגרמה ושום
 (ס"א) אפרכותהון אסיא
 ופרקיני אפרקינהון
 אסיא ופרסווי וברבריא
 ווכניו דמוקדון אלו
 וטרסום אישליין
 ונרניא : (ס"א) ווכניו
 דיון אלישה אלם פרסם
 אכנייה ונרניא דרום
 נחמן ואמיוה : ה ווכניו

דחם ערב ומצרי ואלייתרק וכנען : ט ווכניו ערב סינראי והינדקאי וסקראי ויבאי
 וינגאי ווכניו דמוקדוניא (ס"א) ומרנד דמרנד ומנו : י וערב אודיית נמרוד הוא שרי למנהי
 גבר בחמאה (ב) שרי אדם נבא ומרוד קדם יי : יא ומצרים אוקיר ית ניוסאי ית קוריאוי ית
 (ג) שך דסניק :

רש"י

כך העיקר : (י) אשכנז ודיפת . (בל"ת) וכחמש כתיב
 (בראשית י') וריפא שותחלה היו רפינ ולא היו מתגברים
 על ישראל ולסוף נתמלא דופי ורועות : (ז) ובני יוון
 אלישה , ומה שלח הזכיר מנוג ומדי לפי שלח הזכיר אלף
 היחס של חלו חבל בני מנוג ובני מדי והשאר לא הזכיר לפי
 שלח ילאו מהם רשאי אומות אלף כל אומות נקראו על סם
 פתים וזודטים : ורודנים . ולהלן הוא אומר (סג) וזודים

רד"ק

הנקדים יפת לחם כי היה גדול ונכבד ומנו ואם הוא קטן
 קוראים בריש ונשארו השמות לפני בני אדם בבל"ת ובריש
 לפיכך נכתב בס' בראשית באחת מהקראות ונכתב בספר הזה
 באחת להודיע כי הכל שם אחד ואם זה קרא בבל"ת וזה
 קרא בריש , וכן רבל' בריש' ודבלתה בבל"ת , וכן רשאל
 בריש' רישאל בבל"ת , וכן תשתנה הקריאה בוי"ו ובי"ד לפי
 שהם קרובים בכתיבתן וכן תשתנה בגנות האליף ובה"א

מצודת דוד
 את בני עס עד לאחריה אלל בני יפת ובני חם הספוי בהם מעט
 להם הקדוים כדלשונם ופסק מעס : (י) את נמרוד . לפי ס"ס
 חשוב מלל בני כוש להם משני לעלמו ולא עס ישר כניו : הוא דחלף
 פירושו ע"מ

אונ מדי אונ יון אונ תורב אונ מושך אונ תירם :
 (ו) ווכני גמר אונ די קינדער פון גמר נענען גיווען
 אשכנז אונ דיפת אונ תוגרמה : (ז) ובני יון אונ די
 קינדער פון יון נענען גיווען אלישה אונ פרשישה
 אונ פתים אונ דודגים : (ח) בני חם אונ די קינדער
 פון חם נענען גיווען פוש אונ מצרים אונ פוש אונ
 כנען : (ט) ובני לוש אונ די קינדער פון פוש נענען גיווען
 סבא אונ חוילה אונ סבתא אונ רעמא אונ סבתא
 ווכני רעמא אונ די קינדער פון רעמא נענען גיווען שבא
 אונ דדן : (י) וכוש ילד את נמרוד אונ פוש הם גיווען
 נאך איין זון אונ ער האם גיהיסקין נמרוד הוא החל
 לארד : (יא) ומצרים אונ מצרים הם גיווען די אומה
 לורים

דער נמרוד האט אן יהובין צו יון איין נמרוד און
 (א) ווכניו ערב סינראי והינדקאי וסקראי ויבאי
 וינגאי ווכניו דמוקדוניא (ס"א) ומרנד דמרנד ומנו : י וערב אודיית נמרוד הוא שרי למנהי
 גבר בחמאה (ב) שרי אדם נבא ומרוד קדם יי : יא ומצרים אוקיר ית ניוסאי ית קוריאוי ית
 (ג) שך דסניק :

יָלַד אֶת־לְוִדִים וְאֶת־עַנְמַיִם וְאֶת־
 לְהָבִים וְאֶת־נַפְתָּחִים: ^י וְאֶת־פְּתָרְסִים
 וְאֶת־כַּסְלָהִים אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִשֵּׁם
 פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־כַּפְתָּרִים: ^י וַכִּנְעַן יָלַד
 אֶת־צִידוֹן בְּכֹרֹו וְאֶת־חַת: ^י וְאֶת־
 הַיְבוּסִי וְאֶת־הָאֹמְרִי וְאֶת־הַגְּרִנְשָׁאִי:
 מִן וְאֶת־הַחַיִּי וְאֶת־הָעֶרְקִי וְאֶת־הַסִּנְיִי:
 מִן וְאֶת־הָאֹרְדִי וְאֶת־הַצְּמֵרִי וְאֶת־
 הַחֲמָתִי: ^י בְּנֵי שֵׁם עֵילָם וְאֲשׁוּר
 וְאַרְפַּכְשָׁד וְלֹד וְאַרְם וְעֹיִן וְדוּל וְגֵתָר
 וְמִשֶׁךְ: ^י וְאַרְפַּכְשָׁד יָלַד אֶת־שֶׁלַח
 וְשֶׁלַח יָלַד אֶת־עֶבֶר: ^י וְעֶבֶר יָלַד שְׁנֵי
 בָנִים שֵׁם הָאֶחָד פְּלָג כִּי בְיָמָיו נִפְלְגָה

יִצְחָק וְיִתְ פִּנְטָסְקִנְאִי:
 יִ וְיִת פִּנְטָפּוֹלִיטָאִי וְיִת
 גִּיסוֹזְטָאִי דִּנְפִקוּ מִגְּהֹון
 פְּלִשְׁתָּאִי וְיִת קֹפּוֹטְקָאִי:
 יִ וַכִּנְעַן אֹרְדִי יִת
 סִי אִי כֹהֲנֵינְיָאִם בּוֹתְנֵינְיָאִם
 הוּא דִּכְנָאִית צִידוֹן הוּא
 בּוֹכְרִיה דִּכְנַעַן וְיִת חַת:
 יִד וְיִת יְבוּסָאִי וְיִת
 אֹמְרָאִי וְיִת גְּרִנְשָׁאִי:
 מִן וְיִת חַיִּי וְיִת עֶרְקָאִי
 וְיִת אֹתְמוֹסָאִי: מִן וְיִת
 לוֹטְסָאִי וְיִת חוֹקְצָאִי וְיִת
 אֲנַטְוִיכָאִי: יִ בְּנֵי דְשֵׁם
 עֵלָם אִי וְאֲחֹרָאִי
 וְאַרְפַּכְשָׁדָאִי וְלֹדָאִי
 וְאַרְמָאִי וְאַרְמָצִיאִי
 וְחֹרְאִי וְגֵתָרָאִי
 וְכַסְלָאִי: יִ וְאַרְפַּכְשָׁדָאִי
 אֹרְדִי יִת שֶׁלַח וְשֶׁלַח
 אֹרְדִי יִת עֶבֶר: יִ וְשֶׁלַח
 אֲתִילִידוּ תְרִין בְּנֵין שׁוּם
 חַד פְּלָג אַרְם בְּיָוִמוֹ
 אֲתִפְלִינוּ דְבְרֵי אֲרַעָא
 לְרִישְׁהֶון וְשׁוּם חַיִּי
 יִקְטָן מִסּוּר דְבְיָוִמוֹ חַיִּי

(ג) הַחַיִּי לְיָוִם הַלְיָוִם מִתְמַח מַחֲסָם:

לומר לך לדיים לודים ענמיים להביים להביים
 נפתוחים נפתוחים: (יב) פתרוסיים פתרוסיים כסלוחיים
 כסלוחיים: פלתיים פלתיים פתרוסיים כפתרוסיים לפיכך
 כחוב החחר בשני וידיין לדרושו וכן כלם: אשר יצאו כושם
 פלשתים ואת כפתרוסיים פתרוסיים וכסלוחיים היו
 מחליפין משכב נשותיהם אלו לאלו ויאלו מהם פלשתים
 רר"ק

בחבלות הפלה כמו בסבת ובהבא כי האליף וה"א אחיות
 אותיות הנשימה וכי שירצה לכתוב אליף יכהוב ולכתוב ה"א
 יכתוב וזה השימוש באותיות אחריי הוא גם כן בפעלים
 ובשמות ובבבלים כמו שבארנו בחלק הדקדוק אשר חכרנו באר
 היסב: והג"ם שיש כשניו אותיות השמות האלה דרשה לא
 שפירשתי: (יג) וכנען לוד ראיתי לאחר שהבשרשים שכתב כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 יצב גבולות עמים למספר בני ישראל גבולות כנען ובני שהם להמספר בני ישראל: (יד) בני שם. הזכיר בני המצוי בסדר

הארץ יתירי סגול בס"ס
 (כפתרוסיים): (יג) וכנען ילד וגו' י"א הם וכנען
 עמהם הרי י"ב והיינו דכתיב יצב גבולות עמים למספר
 בני ישראל (דברים ל"ב). כלומר גבולות עמים העמיד
 כנגד שכני ישראל כגם הם י"ב כנגד שכני ישראל הניב
 גבולות עמים. דוגמת אשר הכזת לבדנה. (כראשית כ"א):
 (יט) כי בימיו נפלגה. כהחלקו ונתמעטו ימיהם של
 רל"ב"ג

(יז) ולוד ולרם ועון וקול וגמל ומשך. הכס קלג כזה וכלול בו לפי
 מה שבמספר כמורה בעון וקול וגמל ומשך היו בני ארם (ג'ג'השית
 י"כ"ג) והכס אמר כמורה תמורת ומשך ומשך. והכס היו לו שני

מאחר שראיתי לכתובם למען לא תאריך הסלחנה עלי והעיקר היא סת
 כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 הזכיר בני המצוי בסדר

כמו בסבת ובהבא כי האליף וה"א אחיות
 אותיות הנשימה וכי שירצה לכתוב אליף יכהוב ולכתוב ה"א
 יכתוב וזה השימוש באותיות אחריי הוא גם כן בפעלים
 ובשמות ובבבלים כמו שבארנו בחלק הדקדוק אשר חכרנו באר
 היסב: והג"ם שיש כשניו אותיות השמות האלה דרשה לא
 שפירשתי: (יג) וכנען לוד ראיתי לאחר שהבשרשים שכתב כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 יצב גבולות עמים למספר בני ישראל גבולות כנען ובני שהם להמספר בני ישראל: (יד) בני שם. הזכיר בני המצוי בסדר

מאחר שראיתי לכתובם למען לא תאריך הסלחנה עלי והעיקר היא סת
 כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 הזכיר בני המצוי בסדר

כמו בסבת ובהבא כי האליף וה"א אחיות
 אותיות הנשימה וכי שירצה לכתוב אליף יכהוב ולכתוב ה"א
 יכתוב וזה השימוש באותיות אחריי הוא גם כן בפעלים
 ובשמות ובבבלים כמו שבארנו בחלק הדקדוק אשר חכרנו באר
 היסב: והג"ם שיש כשניו אותיות השמות האלה דרשה לא
 שפירשתי: (יג) וכנען לוד ראיתי לאחר שהבשרשים שכתב כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 יצב גבולות עמים למספר בני ישראל גבולות כנען ובני שהם להמספר בני ישראל: (יד) בני שם. הזכיר בני המצוי בסדר

מאחר שראיתי לכתובם למען לא תאריך הסלחנה עלי והעיקר היא סת
 כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 הזכיר בני המצוי בסדר

כמו בסבת ובהבא כי האליף וה"א אחיות
 אותיות הנשימה וכי שירצה לכתוב אליף יכהוב ולכתוב ה"א
 יכתוב וזה השימוש באותיות אחריי הוא גם כן בפעלים
 ובשמות ובבבלים כמו שבארנו בחלק הדקדוק אשר חכרנו באר
 היסב: והג"ם שיש כשניו אותיות השמות האלה דרשה לא
 שפירשתי: (יג) וכנען לוד ראיתי לאחר שהבשרשים שכתב כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 יצב גבולות עמים למספר בני ישראל גבולות כנען ובני שהם להמספר בני ישראל: (יד) בני שם. הזכיר בני המצוי בסדר

מאחר שראיתי לכתובם למען לא תאריך הסלחנה עלי והעיקר היא סת
 כי בני כנען אחד עשר וכמו הם שנים עשר הוא שאמר חכ'
 הזכיר בני המצוי בסדר

דברי הימים א א

תרנוס רב יוסף

הָאָרֶץ וְשֵׁם אָחִיו יִקְטָן: יוֹיָקָן יֶלֶד
 אֶת־אֶלְמוּדָד וְאֶת־שֶׁלֶף וְאֶת־
 הַצִּדְמוֹת וְאֶת־יֵרָח: כִּי וְאֶת־הַדּוֹרִם
 וְאֶת־אֶחָז וְאֶת־דָּקְלָה: כִּי וְאֶת־עֵיבָל
 וְאֶת־אֲבִימֶאל וְאֶת־שָׁבָא: כִּי וְאֶת־
 אוֹפִיר וְאֶת־חִוִּילָה וְאֶת־יֹזָבָב כָּל־אֵלֶּה
 בְּנֵי יִקְטָן: כִּי שֵׁם אֲרַפְכְּשָׁד שֶׁלֶח:
 כִּי עֶבֶר פֶּלֶג רְעוּ: כִּי שָׂרוּג נְחֹר תֵּרַח:
 כִּי אֲבָרָם הוּא אֲבָרָהֶם: כִּי בְנֵי אֲבָרָהֶם
 יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲאֵל: כִּי אֵלֶּה הַלְלוֹתֶם
 בְּכוֹר יִשְׁמַעֲאֵל נְבִיֹת וְקִדְר וְאֲדָבְאֵל

שְׂרִיאוֹ שְׁגִיהוֹן דְּבָרֵי
 נִשְׂא לְאֶתְקַמְעָא מִן
 בְּגִל חִיבִירוֹן: כִּי וְקָטָן
 אוֹלִיד יֵת אֶלְמוֹדֵד
 דְּקִשְׁחָד (סֵא) וּפְלִיג יֵת
 אֲרַעָא: וּפְלִגוֹת אֲרַעָא
 בְּאוֹשְׁלֵא יֵת הַ שֶׁלֶף
 דְּשֶׁלֶף יֵת גְּמֹרְתָא
 לְתַחוּמֵיאוּרֵת (סֵא) חִצְרוֹת
 דְּאֶתְקָן אֲחֵר פֶּקֻנָא
 לְקַמְעָא עֲדֵי אֲרַחֵאנֵת (ס)
 יֵרַח דְּאֶתְקָן פִּיגְדִיקוֹן
 נְחֹרָה פֶּל דְּעֵלִיף לְמִיבָל
 וּלְמִישְׁמֵי הוּה (סֵא)
 מוֹכִיל (סֵא) מוֹכִיל לִיה סֵמָא
 דְּקַמְסֹר וְנִסְיָב פֶּל סָה
 בְּהוּה בִידוּי: כִּי וְיֵת
 הַדּוֹרִם וְיֵת אוֹחָז וְיֵת
 דְּקָלָה: כִּי וְיֵת עֵיבָל וְיֵת
 אֲבִימֶאל וְיֵת שָׁבָא:
 כִּי וְיֵת אוֹפִיר אֲחֵר
 בְּסַפְקֵינֵת דְּהֶבֶא וְיֵת
 חִוִּילָה אֲחֵר בְּסַפְקֵינֵת

ת"א בני אברהם, בכמות א' יי שניה א' א:

סְרַגְלִיָהּ וְיֵת יוֹזָבָב כָּל אֵלֶּיךָ בְּנֵי יוֹיָקָן: כִּי שֵׁם בְּהֵגָה רַבָּא אֲרַפְכְּשָׁדֵי שֶׁלֶח: כִּי עֶבֶר פֶּלֶג רְעוּ:
 כִּי שָׂרוּג נְחֹר תֵּרַח: כִּי אֲבָרָם אִיהוּא אֲבָרָהֶם: כִּי בְנֵי דְאֲבָרָהֶם יִצְחָק וַיִּשְׁמַעֲאֵל: כִּי אֵלֶּיךָ
 הַתְּלוֹתֶם בְּכוֹר יִשְׁמַעֲאֵל נְבִיֹת וְקִדְר וְאֲדָבְאֵל וּמְבִשֵׁם:

(ד) אלמודד ל' מדידה שמדד לח הארץ בחכמים: (ה) שלף ל' טיפוס שמנך כל נסך לכל ספר: (ו) חלמות שהתין מארץ לקטול אנשים על
 הסדך: (ז) ים לשון אורח עשמה אכסנימות להחלפנס שם וכל מי שכל לחלל שם סיה מטיול לו סס המות כדי ליטול העמנון שבידו:
 רש"י

כריות שמתחלה היו בני אדם חיים ס' מאות שנה ויותר
 ונחשו כימי ארפכשד ואילך ל' מאות שנה ויותר ומן פלג
 ואילך נחלו למאתים עמיתין ד' מאות: (כג) כל אלה בני
 יקטן. שהיה מקטין עשקיו. נביא גדול היה עבר (שקרא
 שם בנו על שם העתיד) אכל שמות אחרים לא נתנו לידרש
 רלב"ג

שמות: (כד) שם ארפכשד שלח. הנה החלשון אכ לשני עד אכסני:
 ילד. ואת חצרכות. מלה אחת: (כז) שם ארפכשד. עתה קצר חשבון הימים משם עד אברהם איש אחר איש: (ז) אברהם הוא
 אברהם. הזכיר אברהם על דרך תולדת הימים והוא אברהם הידוע: שאהב חיים וגדל שמו כי אב המון גוים נחשו וכוהנוריו
 מצורת דוד

פני כל חלדסה: (כז) שם ארפכשד וגוי. כלאמר העולה מזה שם.
 ילד אם ארפכשד והוא ילד לח שלח וגוי' עד שטולו וזכרם:

פירוש ע"מ

וּן שֵׁם הָאֲחֵר פֶּלֶג בִּי בְּיָמֵי נִפְלְגָה הָאָרֶץ הָרַב נִאֲמָרְעוּן פּוּן
 אִיִּין זִוּן אִיִּין גִּיּוּעוּן פֶּלֶג וְיִוִּיל אִיִּין וְיִיבַע מַעַן אִיִּין צוּ
 מִיִּלְמֵם גִּיּוּאֲרֵי דִי יֵאָרֵין פּוּן דִי מַעַנְמִשְׁוּן וְשֵׁם אָחִיו
 יִבְּי אִוּג דִּר נִאֲמָרְעוּן פּוּן זִוּן בְּרִידְעָר אִיִּין גִּיּוּעֵי יִקְטָן:
 (כ) וְקָטָן אִוּג יִקְטָן הָאֵם גִּיּוּעוּן דְּעֵם אֶלְמוּדָד אִוּג
 שֶׁלֶף אִוּג חִצְרָה אִוּג יֵרַח: (כא) וְיֵת הַדּוֹרִם אִוּג
 דְּעֵם הַדּוֹרִם אִוּג אוֹחָז אִוּג דְּקָלָה: (כב) וְיֵת עֵיבָל
 אִוּג עֵיבָל אִוּג אֲבִימֶאל אִוּג שָׁבָא: (כג) וְיֵת אוֹפִיר
 אִוּג אוֹפִיר אִוּג חִוִּילָה אִוּג יוֹזָבָב כָּל אֵלֶּיךָ בְּנֵי יִקְטָן דִּיא
 אֶלְעָע וְעָנְעוּן גִּיּוּעוּן דִּי קִינְדֵר עוּן פּוּן יִקְטָן: (כד) (אִוּג
 אֵלֶּה

וּמִבָּשָׂם: ל מִשְׁמַע וְדוֹמָה מִשָּׂא חֶדֶד
 וְתִימָא: לא יִטּוֹר נְפִישׁ וְקִדְמָה אֱלֹהֵם
 בְּנֵי יִשְׁמַעֵאל: לב וּבְנֵי קְטוֹרָה פִּילְגַשׁ
 אֲבָרְהָם יִלְדָה אֶת־זִמְרֹן וַיִּקְשֶׁן וּמִן
 וּמִדָּן וַיִּשְׁבֵּק וְשׁוּחַ וּבְנֵי יִקְשָׁן שֶׁבַא
 וְדָדָן: לג וּבְנֵי מִדְיָן עֵיפָה וְעַפְרָה וְחַנּוּךְ
 וְאֲבִידָע וְאַלְדָּעָה כָּל־אֱלֹהֵי בְנֵי קְטוֹרָה:
 דו וַיִּוֹלְדוּ אֲבָרְהָם אֶת־יִצְחָק בְּנֵי יִצְחָק
 עֵשׂו וַיִּשְׂרָאֵל: לה בְּנֵי עֵשׂו אֱלִיפֹ
 רְעוּאֵל וַיַּעֲוֹשׁ וַיַּעֲלָם וְקָרַח: לו בְּנֵי
 אֱלִיפֹ תִימָן וְאוֹמֵר צְפִי וְגַעְתָּם קָנֹן

ל וְצִיָּא וְשִׁתְּקָא
 וּמְסוֹבְרָא חֶרֶף א
 וְאֲדוֹמָא: לא יִטּוֹר נְפִישׁ
 וְקִדְמָה אֱלֹהֵי הַגּוֹן בְּנֵי
 דְיִשְׁמַעֵאל: לב וּבְנֵי
 דְקְטוֹרָה פִּילְגַשׁ א
 דְאֲבָרְהָם (ס"א) אֱוִלְדָּת
 זִמְרֹן וַיִּקְשֶׁן וּמִן
 מִדָּן וַיִּשְׁבֵּק שׁוּחַ וּבְנֵי
 דְיִקְשָׁן זִמְרֹן וְזִמְרֹן:
 לג וּבְנֵי מִדְיָן חַנּוּךְ
 וְעַפְרָה וְחַנּוּךְ וְאַבִּידָע
 וְאַלְדָּעָה כָּל אֱלֹהֵי בְנֵי
 קְטוֹרָה: לה וְאֱוִלְדֵי
 אֲבָרְהָם יִתְּ יִצְחָק בְּנֵי
 יִצְחָק עֵשׂו וַיִּשְׂרָאֵל:
 לה בְּנֵי דְעֵשׂו אֱלִיפֹ
 רְעוּאֵל וַיַּעֲוֹשׁ וַיַּעֲלָם
 וְקָרַח: לו בְּנֵי דְאֱלִיפֹ
 תִימָן אֹמֵר צְפִי וְגַעְתָּם
 קָנֹן וְחַנְּנֵה וְעַמְלָק:
 כנוי

ותמנע

רקס ואת צור ואת חור וגו' חמשת מלכי מדן (במדבר ל"ה):
 כל אלה בני קטורה. כשכיל ככודו של אברהם:
 (ד"ה) בני יצחק עשו וישראל. מסני ככודו של דוד
 אמר ישראל ולא יעקב: (ד"ה) בני עשו אליפז. כדי לקצר
 ולהשליכו והזכירו לכבוד יצחק:

רש"י

אברהם: (ל"ב) קטורה פילגש אברהם. כל גנאי
 סיכא לספר בהם הוא מספר מאוס ככודו של יצחק שכלם
 היו בני פילגש אבל הוא היה עיקר ורדון כתיב: (ל"ג) ובני
 מדן עיפה ועפר וגו' חמשה ראשי אומות על כן
 העמידו חמשה מלכים לכל אומה מלכה דכתיב את חיו ואת
 רד"ק

רל"ב
 (ל"ג) ובני מדן וגו'. סנה לא מנע דגז' כמקום בני דדן. ודמס
 מטיני זס סלא יסיס סרלון כמס סחמנ כחמס סאמיס ולמסור
 ולקומיס סמון סאמיס וסא לא מנע סאמיס כזס סססר: (ל"ד) כ
 אליפז וגו'. סנה סרלון כמלכו וסמנל סוה סחמנע סוה סחמנע

הולדות אברהם חזקיר תולדות ישמעאל בנו ובני קטורה ואחרי
 כן אמר ויולד אברהם את יצחק כי הוא עיקר: (ל"ג) ובני
 קטורה פילגש אברהם. לפי שאמר בתורה ויפת אברהם ויקח
 אשה ושמה קטורה הודיע הנה שאינה אלא פילגש. וכת
 שאמר ויקח אשה לקח אשה אחת לפילגש כל לא תחת לו אשה
 אלא שרה אמנו והשאר פלגש וכן אמר בתורה ולבני
 תולדות ישמעאל בן אברהם כן חזקיר תולדות עשו בן יצחק והסלבים אשר כלכו באומתו לפני מלך בישראל כי אחרי
 כן לא היו מלכים כבר שכתבתי כי תחת יד דוד חיו עד שנרמז עונת מלכי יהודה ופיצו מחמת ידם: (ל"ג) בני אליפז. צפי.
 כתיב ב"ד ובתורה הוא צפו כתיב ב"ד: קנו ותמנע ועמלק. כנראה כן ה"פ' הוה כי תמנע הוא בה אליפז ובתורה כתיב כי
 תמנע תחת פלגש לאליפז ותלד לו את עמלק יש שפרשים כי תמנע אם עמלק כמ"ש בתורה וכמורת תחת כי אליפז בא אל
 אשת שעיר אם לופן וילדה תמנע או בחיי שעיר או אחר סותו ועורא דקרי בתורה שיש סמוק אתר ותמנע שאף היא תחת
 בתו ואחרי כן תחת לו פלגש וילדה לו עמלק לכך כתיב אחות לופן תמנע ולא אמר בת שעיר אלא אחות לופן וזה ה"פ' הוא
 דרך דרש. האילו תחת תמנע בת אליפז לא פנת אחת כבדר הנביאים כי אין זה דרך הכתוב אם לא יזכור בפי' כמו ואת דינת
 מצודה דוד

(ל"ג) ילדה. כמו אשר ילד: (ל"ג) כל אלה בני קטורה. כי בני עטים הם כננים: (ל"ג) ותמנע. כללו אמר ותמנע סיסס

פירוש ע"פ

(כ"ה) אלה תולדותם אונ דס ועגן ויערע קינדער כדור
 ישמעאל דער עלצמער זון פון ישמעאל איז גיווען
 גבויות אונ קנדר אונ אדבאל אונ מבשם: (ל"ג) משמע
 אונ משמע אונ דוסה אונ כשא חדר אונ תיבא:
 (ל"א) יטור אונ יטור אונ גפיש וקדקה אלה הם בני
 ישמעאל די דאויגע ועגן די קינדער פון ישמעאל:
 (ל"ב) ובני קטורה אונ די דוס דא ווייטער שטייגן ועגן
 די קינדער פון קטורה דס קעפס ווייב פון אברהם
 ילדה די קטורה האמ גיוויגען דעס זמרן אונ קישן
 אונ סרין אונ ישק אונ שוח וגב קישן אונ די

דברי הימים א א

תרגום רב יוסף

וְתִמְנַע וְעַמְלֶק׃ לוּ בְנֵי רְעוּאֵל נָחַת
 זָרַח שָׁמָּה וּמִזָּה׃ יח וּבְנֵי שַׁעִיר לֹאֲמֵן
 וְשׁוּבָל וְצַבְעוֹן וְעֵנָה וְדִישׁוֹן וְאַצָּר וְדִישׁוֹן׃
 לט וּבְנֵי לֹאֲמֵן חוּרִי וְהוּמָם וְאַחֹת לֹאֲמֵן
 תִּמְנַע׃ מ בְּנֵי שׁוּבָל עֲלִין וּמְנַחַת
 וְעֵיבָל שְׁפִי וְאוֹנָם וּבְנֵי צַבְעוֹן אִיהָ
 וְעֵנָה׃ מא בְּנֵי עֵנָה דִישׁוֹן וּבְנֵי דִישׁוֹן
 חֲמָרֹן וְאַשְׁכּוֹן וַיהֲרֹן וּכְרֹן׃ מב בְּנֵי-אַצָּר
 בְּלָהֹן וְזַעֲוֹן יַעֲקֹן בְּנֵי דִישׁוֹן עֵוִין וְאַרְן׃
 ס וְאַלְהָה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְצֵן
 אֲדוֹם לְפָנֵי מֶלֶךְ-מֶלֶךְ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 בְּלַע בֶּן-בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ דְּנַהֲבָה׃
 כְּנֹזִי וּבָקָא לְהוֹבֵדָא יִתְהוֹן וְגַלְהָ עַל אֲדוֹם וְשׁוּם קִרְתָּא רַבִּית

לו בְּנֵי רְעוּאֵל נָחַת
 זָרַח שָׁמָּה וּמִזָּה׃ יח וּבְנֵי שַׁעִיר לֹאֲמֵן
 וְשׁוּבָל וְצַבְעוֹן וְעֵנָה וְדִישׁוֹן
 וְאַצָּר וְדִישׁוֹן׃ לט וּבְנֵי לֹאֲמֵן
 חוּרִי וְהוּמָם וְאַחֹת לֹאֲמֵן
 תִּמְנַע׃ מ בְּנֵי שׁוּבָל עֲלִין
 וּמְנַחַת וְעֵיבָל שְׁפִי
 וְאוֹנָם וּבְנֵי צַבְעוֹן אִיהָ
 וְעֵנָה׃ מא בְּנֵי עֵנָה
 דִישׁוֹן וּבְנֵי דִישׁוֹן
 חֲמָרֹן וְאַשְׁכּוֹן וַיהֲרֹן
 וּכְרֹן׃ מב בְּנֵי-אַצָּר
 בְּלָהֹן וְזַעֲוֹן יַעֲקֹן
 בְּנֵי דִישׁוֹן עֵוִין וְאַרְן׃
 ס וְאַלְהָה הַמְּלָכִים
 אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאַרְצֵן
 אֲדוֹם לְפָנֵי מֶלֶךְ
 מֶלֶךְ בְּלַע בֶּן-בְּעוֹר
 וְשֵׁם עִירוֹ דְּנַהֲבָה
 כְּנֹזִי וּבָקָא לְהוֹבֵדָא
 יִתְהוֹן וְגַלְהָ עַל אֲדוֹם
 וְשׁוּם קִרְתָּא רַבִּית

רש"י

(מא) חמרון ואשכנז. ובחומש (בראשית ל"ז) כתיב חמדון
 בתחילתו המוריו ונחמדיו כלדיו' ולסוף מכוטוריו וכחמורו כן
 דרך הסמיך כהחל' חמדו ולכסוף נעש' מכוטור והסוף מהחל'
 מכוטור ולכסוף יפה: (מב) ואלה המלכים. מפורש בכ"ר
 רל"ב

עמלק לפי מה שנתבאר בחוקים (בראשית ל"ז י"ג): (מ) שפי
 ומוס. בחוקים (ס"ג ל"ג) קהל חוטו שפו והכס סיו לו שפי עמות:
 זבנים לקצר וכשהזכיר וארם וגר אמר ובניו עוץ וחול כן כתב הגה ותסנע דרך קצרה כי היה לו לקצר עוד ונתנם קנו ועמלק
 חלא לפי שעמלק לא היה שוה לשאר הבנים כי הם היו בני אשה והוא בן פלגש לכך הפרידו ביניהם וזכר אמר ואמר ותסנע
 דדי לו כי זכר הוא בחורה: (לח) ובני שעיר. הזכיר כמו כן בני שעיר כמו שהזכיר בחורה כי לאהבת יצחק נתן לעשו בני
 גדלת חלופים האלה: (לט) ובני לואן חורי והומם. ביו"ד ובחורה הימים ביו"ד: (מ) בני שובל עלין. ובחורה עליון:
 שפי. ביו"ד ובחורה שפו ביו"ד: (מא) ובני דישון. ובחורה ואלה בני דישון בקמץ ואמר כי בני דישון היו כי דישון בחולם היה
 דהמשיש שפני שעיר ודישון בקמץ היה הבן השביעי מבני שעיר וכן הזכירם. ודישון ואצר ודישון אבל בשנוכח הולדותם קראם
 שניהם דישון בקמץ ואלה בני דישון חמרון וגר ואח"כ בני אצר ואח"כ בני דישון עוץ וארן ועזרא וכוונן שניהם דישון נראה כי לא
 זמו סקפדיים בשמותן בין דישון לדישון: ובני דישון חמרון. בריש' ובחורה חמרון בדלית' וזכר כתבתי שפני חלופים:
 (מב) חזקן ועקן. ביו"ד ובחורה ועקן ביו"ד: (מג) ואלה המלכים. וימת בעל חנן וימלוד תחתיו הודד בדלית ובחורה
 מצודת דוד

לו לפיגש וזה עמלק ילד לו וכן נאמר בחוקים ותמנע ויחה
 סילגש חלופים כן עשו וחלד לחליפו זה עמלק (בראשית
 ל"ז): (לח) ובני שעיר. לא כיה שעיר מבני עשו והזכירו בעצור
 פירוש
 אונ עמלק: (לח) בני רעואל אונ די קינדער פון רעואל
 זענען גינעוץ בנת אונ זרח אונ שקה אונ קנה:
 (לח) ובני שעי אונ די קינדער פון שעיר זעגן גינעוץ
 לואמן אונ שובל אונ צבעון אונ ענה אונ דישון אונ
 אצור אונ דישון: (לח) ובני לואן אונ דיא קינדער פון
 לואמן זענען גינעוץ חורי אונ הומם ואחות לואמן תמנע
 אונ די שוועסטער פון לואמן איז גנעוץ המנע: (מ) בני
 שובל די קינדער פון שובל זענען גינעוץ עליון אונ

מד וַיָּמַת בְּלַע וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו יוֹבָב בֶּן־
 זוּרַח מִבְּצֻרָה: ^{מה} וַיָּמַת יוֹבָב וַיִּמְלֹךְ:
 תַּחְתָּיו חוּשֵׁם מֵאֶרֶץ הַתִּימָנִי: ^{מי} וַיָּמַת
 חוּשֵׁם וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו הֲדַד בֶּן־בְּרִד
 הַמִּכָּה אֶת־מִדְיָן בַּשָּׂדֶה מוֹאָב וְשֵׁם
 עִירוֹ עֵיזוֹת: ^{מיו} וַיָּמַת הֲדַד וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו
 שְׁמֶלֶךְ מִמִּשְׁרָקָה: ^{מה} וַיָּמַת שְׁמֶלֶךְ
 וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו שְׂאוּל מִרְחֹבוֹת הַנֶּגֶד:
^{ממ} וַיָּמַת שְׂאוּל וַיִּמְלֹךְ תַּחְתָּיו בְּעַל חֲנָן
 בֶּן־עֲכָבוֹר: ^י וַיָּמַת בְּעַל חֲנָן וַיִּמְלֹךְ
 תַּחְתָּיו הֲדַד וְשֵׁם עִירוֹ פְּעִי וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
 מֵהֵיטְבָאֵל בֶּת־מִטְרָד בַּת מִי זָהָב:
 נֹא וַיָּמַת הֲדַד וַיְהִי אֶלּוֹפִי אֲדוֹם אֶלּוֹף

דא תהיבבה ליה מנן :
 מד ומית בלע דקמלךיה
 פנתם במדברא ומלךיה
 תחתוי יובב בר זרח מן
 בצורה : מה ומית יובב
 ומלךיה תחתוי חושם
 דמן ארעא דרומא :
 מי ומית חושם ומלךיה
 תחתוי הדד בר ברד
 דקמל ית סרניאי
 דחקלי מואבאי בערן
 דסרני קרבא עמהון
 ושום קרמא רבית
 פקכותיה עיות : מיומית
 הדד ומלךיה תחתוי
 שמלך דמן משרקה :
 כח ומית שמלך ומלךיה
 תחתוי שאול דמן
 פלשיותא קרמא רבית
 דמתבגיא על ביה קרת:
 מה ומית שאול ומלךיה
 תחתוי בעל חנן בר
 עכבור : י ומית בעל חנן
 ומלךיה תחתוי הדד
 ושום קרמא רבית
 פלכותיה פעי ושום
 אנהתיה מהיטבאל

ברת ממרד דהות ח' לעי בממדרותא ס' ובמדרותא ומן דעתה יקנא נכסין יהוה מהתנאה ודדר למימר
 קה הוא כספא ומה הוא דהבא : נא ומית הדד ופסקת כהדון מלכותא ארום אהבבשת ארעא ארום
 (ט) פ' ינע : (ט) מעמד ל' פסיכה כי מתמלס סיס ינע את עלמו כדחלות וכחליות ואחר סהפסי סיה מתפאל ואחר מה ככפ ומה זכב :
 רשי

ומעמי וכי לא היה לאדום אלל ח' מלכיס ולישראל ח'
 והלא יותר היו יורם אחיה ויאס כו' אלל זה העמיד ח' מלכו'

תרג' בריש' : (ט) ושם עירו פעי . ובתורה פשו בויו' :
 מצודת דוד

מלך מלך וגו' . מד לא עמדו מלכיס בישראל : כלע . ר"ל המלך
 כלאשון סיס כלע : (מו) המכת את מדן וגו' . כלאשון לאלהם
 פל מואב כל סוף לעזרת מואב וכסס את מדן : (נ) כח כ"י זהב
 פירוש ע"מ

וּסְם הָאֲבִין גִּיקִינִיגַם אִין לֵאנֶד אֲדוֹם אִיידֶר עִם הָט
 גִּיקִינִיגַם אִיין מִלְּךָ צוֹא דִיא קִינֶדֶר יִשְׂרָאֵל דֶּדֶר
 עִרְשֵׁתֵּי מִלְּךָ אִין גִּיוֹעֵן בְּלַע בֶּן בְּעוֹר וְשֵׁם עִירוֹ אֹנֵן
 דֶּר נֶאֱמָן פּוֹן זַיִן שְׁפָאט אִין גִּיוֹעֵן דְּנִהֲבָה : (מד) וַיָּמַת
 בְּלַע אֹנֵן בְּלַע אִין גִּישְׁמָאֲרִבִּין אֹנֵן עִם הָט גִּיקִינִיגַם
 אִויף זַיִן אָרְט יוֹבָב דֶּדֶר זֶוּן פּוֹן זֶוּן פּוֹן בְּצֻרָה :
 (מה) וַיָּמַת יוֹבָב אֹנֵן יוֹבָב אִין גִּישְׁמָאֲרִבִּין אֹנֵן עִם הָט
 גִּיקִינִיגַם אִין זַיִן אָרְט חוּשֵׁם פּוֹן דֶּעם לֵאנֶד תִּיקוֹן :
 (מו) וַיָּמַת חוּשֵׁם אֹנֵן חוּשֵׁם אִין גִּישְׁמָאֲרִבִּין אֹנֵן עִם
 הָט גִּיקִינִיגַם אִין זַיִן אָרְט הֲדַד דֶּדֶר זֶוּן פּוֹן בְּרִד
 מִפְּסַח אֶת סְרִינֵן בְּשִׂדֶה מוֹאָב וּסְם עִרְ הָאֵם גִּישְׁלֵאֲגִין דִּי

דברי הימים א א ב

תרגום רב יוסף

תִּמְנַע אֱלֹהִים עֲלֶיהָ אֱלֹהֵי יִתְתֹּ: יְבִי אֱלֹהֵי
 אֱהִיבְמָה אֱלֹהֵי אֱלֹהֵי פִינָן :
 יְבִי אֱלֹהֵי קִנְיָ אֱדוּהַ תִּימָן אֱלֹהֵי מִבְּצָר :
 יְבִי אֱלֹהֵי מִגְדִּיאֵל אֱדוּהַ עִירָם אֱלֹהֵי
 אֱלֹהֵי אֲדוּם : בִּי אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל
 רֵאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וַיהוּדָה יִשָּׁשְׁכָר
 זָבֻלֹן : יְבִי יוֹסֵף וּבְנֵימָן נִפְתָּלִי גָד
 וְאַשֶּׁר : יְבִי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשִׁלְהָ
 שְׁלוּשָׁה נוֹלָד לָהּ מִבֵּית שׁוֹעַ הַכְּנַעֲנִית
 וַיְהִי עֵר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע בְּעֵינֵי יְהוָה
 וַיְמִיתֵהוּ: יוֹתָמָר פָּלְתוּ יִלְדָה לָהּ אֶת־
 פְּרָץ וְאֶת־זָרַח כָּל־בְּנֵי יְהוּדָה חֲמִישָׁה:

בניו דעשו והיוו בקרבו
 אדומאי שלטון בארעא
 דגבלא כבא תקנעו רבא
 עלוה רבא יתת: נברא
 אהליבמה רבא אלה
 רבא פינן: נברא קנז
 רבא תימן רבא מבצר:
 נד רבא מגדיאל רבא
 עירם אלה רב רבני
 אדומאי: ב אלה בני
 יששכר ראובן שמעון
 לוי יהודה יששכר
 זבולן: ב דן יוסף
 ובנימן נפתלי גד ואון
 ג בני יהודה ער ואון
 ושלה תלתייהון אתילידו
 ליה מן בית שוע א
 פרקמיתא והיון ער
 ואון עבדו דביש קדם
 יי וקמלנו על דהיון
 מחבלין ית ארתהון:
 ד ותקר פלתיא ילידת
 ליה ות פרץ ות זרח
 קלהון בני יהודה
 (ל) פי סומר:

עלוי קרי

רשי

בני

(ל) פי סומר:

בית אבותיו: ב (ג) רע בעיני ה'. מפורש בכ"ר שהיה חורש בננות כל עליה שלא כדרכה: (ד) ותמר בלתי, תמיש
 רלב"ג

ב (ה) אלה בני ישראל גוי', והתחיל ליתם בני יהודה כי עיקר
 הספר על מלכי יהודה:

בית איש שמו מיוזכר (ו) היום הסעורה הסלילית אשר לו רלב"ג בכדלש' לוי מ"ח. המו"ל: ב (ג) וישי ער ככור יסודס רע כטיני ס'. קל מצודת

אלק שנתו הוד ספקס מהס הנלכות והכסונו עלתן ע"ס אלופים: דקומי הקרים

דוד
 ב (ג) בני יהודה, לכבוד דוד מימים אלה שנת יסודה כדלשונה:
 פירוש ע"מ

פעו ושם אשתו אונ דר נאמן פון ניין נוייב איז גווען
 מהיטבאל דיא סאקטער פון מפרד אונ מפרד איז
 גיווען די מאקטער פון מי וקב: (נא) וקת תרד אונ
 תרד איז גישטארקן נהוי אלופי אדום אונ עם זעגען
 גיווען הארין אין אדום אלופי תבג דער האר תבגע
 אונ דר האר עלוה אונ דער האר יתת: (בב) אלוה
 אהליבמה אונ דר האר אהליבמה אונ דר האר אלה
 אונ דר האר פינן: (גג) אלוה קנז אונ דר האר קנז
 אונ דר האר תימן אונ דר האר מבצר: (כד) אלוה
 סגדיאל אונ דר האר סגדיאל אונ דר האר עירם אלה
 אלופי אדום די דאויגע זעגן די הארין פון אדום:
 ב (א) אלה בני ישראל די דאויגע זעגן גיווען די קינד
 פון יששכר ראובן אונ שמעון אונ לוי אונ
 יהודה אונ יששכר אונ זבולן: (ב) דן אונ דן אונ
 יוסף אונ בנימן אונ נפתלי אונ גד אונ אשר:

(א) אלה בני ישראל גוי', דער מדרש זאגט די נויים סיס דיא
 שפרויא האבין זיך געקריגט דיא נויים האבין גיזאגט פון
 אונזערשטענדיג איז געוועסן גיזארין דיא פעלד. דיא שפרויא
 האבין גיזאגט פון אינגערשטענדיג איז געוועסן גיזארין דיא
 פעלד. דיא האבין די נויים גזאגט עם וועט קומען אציים וואס בען
 וועט וויסען פון וועסערשטענדיג דיא פעלד איז געוועסן גיזארין.
 ווי עם איז געוועסן די צייט וואס מען האט אפגעשניטען דיא
 סביבה אונ מען האט נייא אריין גענומען אין שייך אונ מען
 האט ארויסגעקלאפט די נויים פון די שפרויא. האט דער בעל
 הבית ארויסגענויא פון דיא פערטעס אונ פארברענט די שפרויא
 אונ די נויים זעגען געבליבען אין שייך. דיא זעלבנע קריג איז
 ביי די נויים וויא דער גבויא פעלקער. דיא יודין זאגן וועגן אונז איז
 די וועלט בשאטן גיזארין. די פעלקער זאגן וועגן אונז איז די
 וועלט בשאטן גיזארין. זאגן דיא יודין עם וועט קומען אציים
 וואס מען וועט זעהן וועגן וועמען דיא וועלט איז בשאטן
 גיזארין. וויא דער גבויא וועגן האט גיזאגט צו הקב"ה נאויף
 זיינע פעלקער וואס זענען גיווען אין זיין צייטס תבגם וריח
 השמים. דו וועסט נייא פארשפרויטן אונ דער ווינג וועט זייא

(ג) בני יהודה די קינדער פון יהודה זעגן גיווען ער
 גיבארין גיזארין צו אים פון בית שוע די כנענית
 ביזו אין נאמט אונזין הם אים נאמט גימיים פר דער

ה בְּנֵי פָרֶץ חֶצְרוֹן וְחֶמּוּל׃ וּבְנֵי זָרַח
 זְמָרִי וְאִיתָן וְהִימָן וְכַלְכָּל וְדָרַע פְּלָם
 חַמְשָׁה׃ וּבְנֵי פָרְמִי עֶכָר עוֹכָר יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר מַעַל בַּחֶרֶם׃ וּבְנֵי אִיתָן עֲזַרְיָה׃
 וּבְנֵי חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלְדוּ לָו אֶת־
 יִרְחֵמָאֵל וְאֶת־רָם וְאֶת־פְּלוּבִי׃ וְרָם
 הוֹלִיד אֶת־עַמְיִנְדָב וְעַמְיִנְדָב הוֹלִיד

סָמָשׁ׃ ה בְּנֵי דָרְפָץ
 חֶצְרוֹן וְחֶמּוּל׃ וּבְנֵי
 דָּוָח וְזָרִי וְאִיתָן וְהִימָן
 וְכַלְכָּל וְדָרַע פְּלָם
 אֲשֶׁר כְּרָבוּ לְדָוִד גְּבוּאָה
 שְׂרָיָה עֲלֵיהֶן וְהֵנִן
 חַמְשָׁה׃ וּבְנֵי דָרְמִי
 הוּא וְזָרִי עֶכָר הוּא עֶבֶן
 דִּי עֶכָר יִשְׂרָאֵל בַּד אֲפָסוּ
 וּגְפָלוּ קָדָם אֱנָשֵׁי עֵי
 קְסוּלֵי דְשִׁמְרָן בְּתַרְקָא׃
 וּבְנֵי רָאִיתָן עֲזַרְיָה׃
 וּבְנֵי חֶצְרוֹן רִי
 אֶתְיָלִידוּ לֵיהּ בַּתְּמַנָּה
 יֵת יִרְחֵמָאֵל וְיֵת רָם וְיֵת
 פְּלוּבִי׃ וְרָם אֹלִיד יֵת עַמְיִנְדָב
 וְעַמְיִנְדָב אֹלִיד יֵת נַחְשֹׁן רַב בֵּית אֲבָא לְבָנֵי יְהוּדָה׃

ת"א ובני זרח : סכסכין ו מר : ובני איתן עזריה : כמלה ס קמ"ג : את

ת"א ובני זרח : סכסכין ו מר : ובני איתן עזריה : כמלה ס קמ"ג : את
 פ' ס' מנוחין :

רש"י

הראשון איתן זה הכהן המונה זה משה וכלכל זה יוסף
 ודרדע זה דוד המלך שמלל להם משה עבד : ענל :
 (ו) ובני חרמי עכר : עכר חמי קוריה עכר והלא עכר
 שמו (ומשורש) לפי שהוא עכר את ישראל עכר על החרם
 וגסלו על ידו ל"ו חלק חים והוא מה שפרשתי שכל מה שיכול
 לספר בגנות מספר (וחף על פי כן) (ס"א) ועל כן (לא) יצא
 מלכות מהם : (ח) ובני איתן עזריה : כמו ובני דן שהים
 (בראשית מ"ו) : (ט) ואת כלובי : זה כלב כמו שמזכיר
 למטה וכלב כן חלרון וכספר (שמ"א כ"ה) כתיב והוא כלב
 וחרגוס מדביח כלב וכך תרגם כלבי מחזיק היה ומתפאר
 בעלמו שאין מיוחס כלל שבע שמוהו כלומר אם שמואל נתן
 רלב"ג

אני היאך מזכיר גנות וקנינות של דוד : (ו) ואיתן והימון
 וכלכל ודרדע : כולם נחמ דוד וכימי שלמה היו והיו הכהנים
 ציורו ועל זה אמר ויחסם מכל האדם מלכות הארצות
 והימון וכלכל ודרדע בני מחול (מ"א ה') להלן לענין חכמת
 שלמה וסוף ל' זה דרדע א"ע" שנקרא דוד דיעה כשכיל
 חכמותו ויחסם שלמה מכלם ומה שאמר החזונית חל"ף יתיר'
 כמו החזונית (במדבר כ"ו) מורה ולא ובהרה מקומות כנסת
 האל"ף בחיבה והינה נקראת ודוגמתו ואחתי (חובב י"ג)
 והחזונית (ישעי י"ט) וכן והאספסוף (במדבר י"א) ופעמים
 נחסרת כמו תמרו (שמ"ב י"ט) וכן ויכו הרמים (לקמן כ')
 כ"ג) כמו הארמים כפי תקראת דורש מכל האדם זה האדם
 רד"ק

המאלל ולא זכר מוח אונן : (ו) זמרי : הוא כרמי שקראו ח"ו והיו לו
 שני שמות : (ו) עכר טובר יסלל : הוא עכר המזכר כספר יחזקע :
 (ט) כלובי : הוא כלב והיו לו שני שמות : (ז) נשאל בני יהושע :

(ו) ובני זרח ומרי : הוא ובני בן זרח הנזכר בספר יהושע (ו) ובני
 חרמי : הוא שלא נזכר חרמי ידוע היה כי חרמי בן ובדי הוא
 ומרי שורב בן בנחז חרמי בספר יחזקע בסקובו : ועכר הוא
 עכר אבן קראו עכר לגנאי כי עכר ישראל (ח) ובני איתן עזריה :
 כמו ובני דן ותושבי : ובני פלוא אליאב ולא חזכיר יתום הימון וכלכל
 חסלוכה וחזר ליחס חצרון בן פריץ כי משם יצאה המלוכה : (ט)
 ואת כלובי : הוא כלב בן חצרון שזכור למטה : (י) את
 נחשון נשיא בני יהודה : לכבוד דוד כתב בן לתודיע שאף זקנו
 נחשון היה נשיא

מצורת דוד

ב (ו) עוכר : ענין כלכל והשחתה כמו שכתבתי אחי (בראשית לד) :
 סעל : ענין חטא ופסע : (ט) כלובי : הוא כלב בן חצרון שזכור למטה : (י) את
 טובר יסלל כדבר אשר מעל בחרם דימי יהושע ועי' נמו ישראל

רע בעיני ח' : כי חטא לו וזוה המיוסד על כל השלים יעני :
 (ו) ובני חרמי : כרמי היה בן זכרי והוא זמרי בן זכר אף שמתח
 סיס למד ובני כי בן דכך לשון המקרא כמו ובני דן מוסיס (בראשית
 פו) וכיסי כמיוס : עכר : הוא עכר וקראו לגנאי כלומר כי הים
 לפני הסוים וסעל כמרי : (י) ורם הוליד : מפני כבוד דוד

פירוש ע"מ

אונעם קראנין : וסקרה ג'אין אוקה : אונ רער שמועס ווינפ
 וועס זייא פארשפרייטן : ונקחה : אבדע דו ירדן נגול בתי : דו
 וועסם דיע פרייזן מיס נאם : בדרוש ישראל תתחלל : דו וועסם
 דיע זוכין אי תקב"ח ווערם גערופן אויף דיין נאמען : דער
 תיילגער פון די יודין : ווייל אין דיא פריערדיגע סטודיום זענען
 געצויילט גיווארן די פירשטען מיס די תלבים פון אדום : זאלין
 פיר גים זאגן : זייא זענען דער עיקר אויף דער וועלט : דריבער
 זאנבס באילד דער סטוב אלה בני ישראל : דס זענען די קינדער
 פון יעקב וראם תקב"ח האם אים גערופן ישראל : ווייל ער
 האט געהאט אפלקיחה מיס אמצאק אונ ער איז שטארקער ווען
 פון אים : ווייל דער זכות פון אצדיק איז גרעסער וויא אמצאק :
 זענען דאך דיא יודין פאר דיא פירשטען פון אדום תלבים
 גרעסער גינען :

צוא יהודה פריץ אונ זרח כל בני יהודה חמשה אלע
 קינדער פון יהודה זענן גינען פינף : (ח) בני פריץ
 די קינדער פון פריץ זענן גינען חצרון אונ חמור :
 ט) ובני זרח אונ די קינדער פון זרח זענן גינען זמרי
 אונ איתן אונ הימן אונ פלפול אונ רען כלם חמשה
 אלע זענען גינען פינף : (ו) ובני פרמי עכר אונ די
 קינדער פון פרמי דר זון פון זמרי איז גינען עכר
 דס איז עכר נום ער הט באמריבט די ישראל ווייל
 ער הט גיטעלמשט אין חרם : (ח) ובני איתן אונ די
 קינדער פון איתן איז גינען עזריה : (ט) ובני חצרון
 אשי נולד לו אונ די קינדער פון חצרון נום איז גיבארן
 גינארין צוא אים איז גינען ירמיהאל אונ דס אונ

פלוכי (ים איז פלוב) : (י) ורם אונ דס האט גינען עמינדב

את־נחשון נשיא־בני־יהודה: י' ונחשון
 הוליד את־שלמא ושלמא הוליד את־
 בעז: י"ב ובעז הוליד את־עובד ועובד
 הוליד את־ישו: י"ג ואישׁי הוליד את־
 בכרו את־אליאב ואבינדב השני
 ושמעא השלישי: יד נתנאל הרביעי
 רדי החמישי: טו אצם הששי דויד
 השבעי: טז ואחיהיהם צרויה ואביגיל
 ובני צרויה אבשי ויואב ועשהאל
 שלשה: י"ז ואביגיל ילדה את־עמשא

י' ונחשון אוליד את
 שלמא ושלמא אוליד את
 בעז: י"ב ובעז אוליד את
 עובד ועובד אוליד את
 ישו: י"ג וישו אוליד את
 בכריה את אליאב
 ואבינדב תנן ושמעא
 תליתאי: י"ד נתנאל
 רביעאי רדי חמישיאי:
 טו אצם שתיחאי דויד
 שביעאי: טז ואחיהיהו
 צרויה ואביגיל ובני
 צרויה אבשי ויואב
 ועשהאל תלמיהו
 גבריין: י"ז ואביגיל
 ילדת את עמשא ואמא
 דעמשא יתר ישראלא
 ובהו צוחין ליה יתר
 ישמעאלא ממור דרבי
 ת"ג תרציו בקמא
 למסגא את דוד
 ואבי

(ג) קשר את מחציו כמכר למיטע את ודד לפני סנדקין:

ת"א ואחיהיהם, טז טו טד כמלא ח (ט) כ"ז ואבי

ר"ק

לו מלוכה לו תבוא המלוכה. וע"כ נאמר מי דוד ומי בן
 ימי היוס רבו עבדים (ט"א"כ) שהרי יאל מרות המלוכה
 וירחמאל אחיו נשא נכרית כמ' ש' למטה. וזה כלובי מתנשא
 ומתגאה (כלל) אשר נשאו לבו: (י') נחשון נשיא בני
 יהודה. לך כל למסד אלה מפני כבודו של דוד:
 (יא) ושלמא הוליד את בעז. רבותיו אמרו אכנן זה
 בועז ותמיה ים היאך יכול להיות והלא נחשון כשהה שנייה
 ליניחת מלרים מת ושלמון בנו נולד כבר והוא היה מבאי
 הארץ ובעז בנו שהיה אכנן כנניסתו לארץ נולד. ומיניחת
 מלרים עד יפתח ס' ג' מאות סהה. וזמכמים אמרו כשהה
 שכל בעז מלרות והרתה מיד מת בעז ואכנן היה שוטט לאחר

ר"ק
 כן דוד השביעי ר"ל השמיני. ולא יתכן זה תחנך אבל תחנך
 שחיה יושי בן מאשה אחיה. וכספר שמואל מנח אותם כלם
 בכלל שאמר שבעת בניו ואמר עיד שאר תקפון. ובכאן כבר
 חשבעה שחיו. באם אחיו עם דוד ויח' מירש אותו תחכם ר'
 אברהם בן עזרא. וי"א כי סת דוד תאחד. ובכרדכי כל תנן
 חשמיני חיה שמו אליהו יהוא תוכר בגדיים חשמיס דוד
 ליודתה אליהוא מאחי דוד ויהא חיתקסן מדוד וכת שאמר
 מצודת דוד

(טו) רודד חשביעי. ולא זכר השמיני פהויל עוסקו דוד לגיד
 על יוסהו ויתכן נמח שלמיסו היה עמשה למלך ולכוני ועכ"ל: י"ב חמיוס כק מן הכא ולא מן פלף ולס יוסבו עמשה גס אם
 אליסו על לו י"ד על נמח ואחיהיהם למרים ואביגיל כי למיניה לא היו חמיוס לא מן הכל ולא מן הכא וכמ"ס (כ"ג) אולס כולל לא למח
 פירוש ע"ם

עמיקרב אונ עמיקרב הם גיוויגין נחשון דער האר
 איקער די קינד פון יהודה: (יא) ונחשון אונ נחשון
 קאם גיוויגען דעם שלמא אונ שלמא הם גיוויגען
 דעם בעז: (י"ב) בינע אונ בעז הם גיוויגען דעם
 עובד אונ עובד הם גיוויגען דעם ישו: (י"ג) ואישׁי
 אונ אישׁי (קס איז ישי) ער הם גיוויגין גיין עלצטין
 ען אליאב אונ דר אנדערער איז גיוועזן אבינדב
 אונ עמשא איז גיוועזן דר דריטער זון: (יד) נתנאל

**וְאָבִי עִמְשָׁא יִתְרֵהּ הַיִּשְׁמַעֲאֵלִי׃ יוֹכָלָב
 בֶּן־הַצִּרוּן הוֹלִיד אֶת־עֲזוּבָה אִשָּׁה
 וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בְנֵיהָ יִשְׂרָאֵל וְשׁוּבָב
 וְאַרְדּוֹן׃ יִשְׁתַּמְתַּת עֲזוּבָה וַיִּקְחֶלּוּ כָל־כָּבֶד
 אֶת־אֶפְרַת וְתַלְדוּ לָהּ אֶת־חֹר׃ כִּי וְחֹר
 הוֹלִיד אֶת־אֹרִי וְאֹרִי הוֹלִיד אֶת־
 בְּצַלְאֵל׃ כִּי וְאַחַר בָּא הַצִּרוּן אֶל־בֵּית־**

בְּעֶרְכָּאָה כִּד בְּעָא אֲבָנִי
 לְמִתְקָא ית דְּרִד וְכַל
 גְּנִימַת יִשְׂרָאֵל יִדְכּוּן
 לְמַעַל בְּקִלְקֵלָא דְּבִי עַל
 עֵיסַק רוּחַ מוֹאֲבִיתָא׃
 ית וְכָל־כָּבֶד בְּרַחְמֵי אֹרִי
 מִן עֲזוּבָה אֶתְהַיְהוּבָא
 צִוְחִין לָהּ עֲזוּבָה מִן
 בְּגַלְלָהּ דְּהוֹת (ד) עֲקָרָה
 וּבְיִזְמֵי (ה) וְגַלְלֵי קִדְמֵי יִי
 עוֹלָבָה וְאֶתְרֻחַת
 וְאוֹשַׁתְחַרַת בְּחֻבְמֵתָא
 וְהוֹת עוֹלָבָה בְּחֻבְמֵתָא
 ית מַעֲזוּ עַל גְּוִתְהוֹן
 לְעוֹנָא קְרָלָא גִזִּין מְסוּר

ת"א וכל וגו' טוסה י"א כי תאורכו טו' ואלת יריעות, טוסה י"ב וחת וגו' ט"א סהדין ס

יריעות כששכא וארין בנייהא ישר ושוקב וארדון: ישומיתת עזובה וגסיב ליה פלב בת מרים דמתקראא
 ית אפרת ויריעת ליה ית חור: כ וחור אוליד ית אורי ואורי אוליד ית בצלאל: כא וכן פתר פדין
 ד ממחלה סיפה עקרה ומכזה כפיני כל: (ה) וכלה את המסכה ופתח את כחמה: (ו) ונמסדה כמכמה וסימה עוזה את כלמר על
 הצדום כסימה ממוכר כדלי לעשות יריעות למשכן:

רש"י

י"ד) כן מ' שנה אנכי בשלות וגו' ואותה שעה כבר נולדו כלם
 שהרי הוקם המשכן ששעה כללל כלל היה בן' שנה כשהוליד
 עזובה אשה וכן ט' כשהוליד יריעות ואחר מיתת עזובה אשתו
 לקח את אפרת והולידה לו את חור כשהיה אפרת הרי בן' א'
 שני וחור בן' כ' כשהוליד את אורי ואורי בן' א' כשהוליד כללל
 הרי כ"ו שנים וכתיב (שמות ל"ג) ואת כל איש חכם לב ואין
 איש פתוח מ"ג שנה הרי כללל בשעה ששעה המשכן בן' י"ג
 שנה הרי מ' שנה חסר אפרת נולדו שכל אחד מהם היה פחות
 מן ח' כשהולידו ואלת יריעות בן' סוחר ומורה ומרדס
 בן' טו ושם הולידו: (כא) ואחר בא חצרון אל בת
 סביר. כל ז' משום כבודו כל דוד שהרי חצרון בא אל בת

כך מפורש לקמן: (יז) יתרו הישמעאלי. (ובס"כ י"ו)
 ר"ח: הישראלי חצרון ישמעאל היה דר דוגמת בית עובד
 אדום הנתי (סס ב' ו') וכן (מלכים א' ז') וישלח המלך
 כלמה יוסף את חורס מלוי בן אשה כלמנה וגו' ואכזו איש
 זור: (יח) וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה.
 לפי שהיה לו אשה שמה עזובה לכך כיה את שם בתו
 עזובה אשה כדכתיב ותמת עזובה ויקח לו כלב את אפרת
 מכאן שהיה לו אשה שמה עזובה: (יט) והלד לו את
 חור: (כ) וחור הוליד את אורי ואורי הוליד את
 בצלאל. לא תשובו שכל אחד מהם היה פחות מן ח' שנים
 כשהולידו שהרי כלב היה בן' מ' שנים כגמרגלי כדכתיב (יהושע

רד"ק

ורוד הוא הקטן על שהיה במקו' עצמו קראו קמן: (יז) יתרו
 הישמעאלי. הוא יתרו ישראל וקראו ישמעאלי לפי שבר
 בארץ יוסף ולפיכך קראו ישראלי שלא יתשוב אדם לפי
 שקראו ישמעאלי שהיה מורע ישמעאל אלא מורע ישראל היה:
 יום) וכלב בן חצרון. יש סודו'ל שאמרו כי הוא כלב בן ישיבה
 ולמה נקרא בן ישיבה שפנה עצמו ממצות סרגלים ומה שאמר
 בן ישיבה בן קנז אחי כלב אברו כי אחיו היה כאברו ולא היה
 בן קנז אלא חרנו שהיה בן אשתו. ואמרו דוקא ודבתי הקניזי
 ולא בתב בן קנז ולא יראה בן לפי ששמי' הכהנים כי לפי ששמי'
 כי אחר לקח בת סביר והוא בן ששים שנה ואם כמשאיו"ל כי חור כלב בן ישיבה כשהוליד חצרון כלב היה חצרון בן סאה
 וישיבים שנה. כי כלב אמר בן ארבעים שנה אנכי בשלוח אחי משה עבד ה' חור היה בשנה ששנה ששנה ישיבוו סבירים
 חצרון היה מבאי מצרים: הוליד את עזובה אשה ואת יריעות. ואורי בן אברו ותמת עזובה ואפרת גינה נראה כי ישיבו
 חור. ונראה כי בנותיו היו בן אברו רבותינו וכי יש אדם מוליד את נשיו וירשו בו בנינים. ולפי דבתי את זה כמין בן. וכן
 כצמיא תאדעיר ואחיה ולוית. וכן פ' הש' וכלב בן חצרון הוליד מן עזובה אשתו מן יריעות ושהיה היו ישיבו ומשהיה
 היו לו בנים וקצת החולדה ולא זכר את בני האשה והיא עזובה וכליה אפרו ואלה בניה ויבאר בתה עזובה לקח לו כלב אשה
 אפרת שמה אפרת: (כל) ואחר בא חצרון. מה שאמר וחור בן ששים שנה כי הנשים שוכר לקחם קודם זאת ואחר בן כשהיה

מצורת דוד

כן: (יט) וכלב בן חצרון. מפי כבוד כלב שהיה מלך הקורים גם אמו
 ליבתמל הכיבו: הוליד את עזובה אשה. הוליד פנים מן עזובה
 אשתו מן יריעות וכן כלמלל את העיב (שמות ט) ומספסו מן העיבו:
 ואלה בניה. כל הכתוב ואלת עזובה: (כל) ואחר. ר"ל אלח כגוללח

ע"מ

עזובה אינו גישמארבן עזובה דס ווייב פון פלב אונ
 לו כלב האמ פלב גינומען זיך אפרת פרא אונ ווייב
 אונ זי הא אים גיוויגען חור: (כ) ויור אונ חור הא
 גיוויגען דעם אורי אונ אורי האמ גיוויגען דעם
 בצלאל: (כא) ואחר אונ דר גאך אינו גיקומן חצרון

גיהייסן יתרו הישמעאלי: (יח) וכלב בן חצרון אונ
 פלב דר וון פון חצרון הא גיוויגין איין סאקאמר הא
 זי גיהייסן עזובה אשה אונ די אנדערע הא גיהייסן
 יריעות ואלה בניה אונ די דאזיגע ונגן די קינדער פון
 עזובה אשה ישר אונ שוקב אונ ארדון: (יט) והמה

דברי הימים א ב

תרגום רב יוסף

מכיר אבי גלעד והוא לקחה והוא בן
 ששים שנה ותלד לו את שגוב :
 כב ושגוב הוליד את יאיר והיילו
 עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד :
 כג ויקח גשור וארם את חות יאיר
 מאתם את קנת ואת בנותיה ששים
 עיר פלאלה בני מכיר אבי גלעד :
 כד ואחר מות הצרון בכלב אפרתה
 ואשת הצרון אביה ותלד לו את

רש"י

מכיר לקחה לפיכך שלא לשם אישות דומא כאשר נה' אל
 בת שבע (התלים י"א) והוא היה בן ששים הרי עמי דברים
 לבת מכיר לגריעותא אחת שלא לקחה לשם אישות ואחת
 שחלון היה זקן ומפני כבוד משפחת יהודה נתנוה לו.
 וכשהולד יחיה נתנו לו בני מכיר כ"ג ערים לקחה אשה
 אחת מבנותיו: (כג) ויקח גשור וארם. גשור הוא
 ר"ב"ג

המקום כי לללח בן אורי בן חור הים מלכב בן חלון לא מלכב בן
 יפוכה: (כג) כל מלכ בני מכיר אבי גלעד. ר"ל שללו הכניס סיו
 לכלב בן חלון ממכיר אבי גלעד כי ממנו סיו והיה סיו אחת שלקח

בן ששים שנה ותוא זקן לקח בת מכיר כו' וכל אלה התולדות
 במצרים היו שהרי הצרון היה מבני מצרים: (כג) ושגוב הוליד
 את יאיר. תרגאח בן התורה כי יאיר היה מושב כנשת יהוא:
 שלקח עשרים בארץ הגלעד וקרא אותם חותה יאיר על שבו
 וכל הספור ספר הנח גב כן לחודי כי זה הוא יאיר הנזכר בתורה וכן היה
 בני מנשה משפחות האם כי האם היתה בת מכיר בן מנשה ואם
 לו חזרים המטה לנחלה. ורזיל אכרו כי אין זה יאיר הכתוב בתורה אלא
 ומירושא אשתו היו לו אלו עשרים ושלוש ערים: (כג) ויקח גשור וארם.
 בניו גשור וארם שהיו מהאבות שהיו שכניתם כמ"ש עד גבול הגשורית
 והמסכתי: כל אלה בני מכיר אבי גלעד. פי' כל אלה
 הערים היו לבני מכיר אבי גלעד. כלומר לבני בת מכיר והוא חסר
 למ"ד חשיבוש. וכן ושני שרי גדודים היו בן שאול כבו
 לבן שאול ורבים כמותו במדברים למ"ד חשיבוש. ומכאן ראו רזיל
 בני בניו חיים הם כבנים חיים כבנים ואמי' בני בנות ואינו עומד
 בדיבר זה לענין חיון וחס פי' בני כמ"ש שש לא כמו שאנו מפרשים
 אותו שהיו אלו בניו. והנכון כמו שפירשנו כי אם היה אומר
 על הבנים כחו כל אלה ותוא לך רכז אלה שגוב אלה הערים אכר ששים
 עיר שוכר. ואפשר כי מה שזכר כ"ג ערים בארץ הגלעד הם בכלל
 ששים עיר שוכר שגוב אלה ששים עיר בארץ הגלעד הם. ובאכרו
 עשרים ושלוש הערים הגדולות ואמרו ששים עם בנותיהן:
 (כד) ואחר מות הצרון בכלב אפרתה. י"א כי על שכלב ואשתו
 קראו את העיר כלב אפרתה ואם כן הצרון היה סבאי הארץ
 ובארץ ישראל מת. ורדוק היה זה הפי' שהיה חסרון יתר
 סמאיתם וחכמים שנת. ולפי דעתו פי' בעת שלקח כלב בניו
 אפרתה באותו חעת בת הצרון: ואשת הצרון אביה. לפי שאמר
 כי בעת זקנתו לקח בת מכיר חוריה כי בעת שבת היתה לו

מצודת דוד

חשוב וידוע לוח ימח חמ מלך אכר כמו ומכחו רבים: (כג) והיה
 לו. רז"ל שלקח אשה מלך הגלעד ומנעה ישי העמים סאלה
 וכן מנשה סמוכז בתורה קלע לענין מות יאיר ר"ל קלע לו חוה
 לפניו חות יאיר כי היה שמו כשמו ומכיו מרובות זמנו יאיר סלגלדי
 הסופס סמוכז כסופס סמוכז כסופס סמוכז כסופס סמוכז כסופס סמוכז
 חוס יאיר כסוכר זס: כאתם. ר"ל לחת מוס יאיר לקח מבניו: אה קנת.
 עס קנת ומס כמותם סמוכז כסמוכז סמוכז כסופס עמי:
 כל אלה בני מכיר. מסכר הלמד כללו אמר כל הששים הערים סאלה
 סיו לבני מכיר: (כד) ואחר מות הצרון. ר"ל לחת שמס
 פירוש ע"מ

מצודת ציון

נקלם טיטללי: (כג) חות. חתנו כמכתי: כמכתי:

צו דר שאקשער פון קיכר דער פאקשער פון גלעד
 והוא לקחה אונ דר הצרון המ ו נאר גינוקען פר איין
 פילגש אונ ער איז אלמ גיווען זעכציג יאר ותלד לו
 אונ זי קמ גיוויגן צו איים איין זון שגוב: (כג) ושגוב
 אונ גיוויגן קמ גיוויגן יאיר ויהי לו אונ עם איז גיווען
 צו יאיר דריי אונ צוואנציג ששעט אין לאנד גלעד:
 (כג) ויקח וגו' אונ ריא אוקה גשור אונ ארם האבין

אֲשֶׁר בָּרַת מִעֲבָרָה וּלְיִלְדוּתָהּ כִּתְרָה מוֹתִיָּה יַת אֲשֶׁרֹר נִבְהוֹן דְּתִקְוֵאֵי: כִּה נִבְהוֹן בְּנֵי יִרְחֻמְאֵל בּוֹכְרָא דְחֶצְרוֹן בּוֹכְרָא רֶם וּבִנְיָה וְאֶרְן וְאַצֵּם אַחִיָּה: כִּו וְתִהִי אִישָׁה אַחֶרֶת לְיִרְחֻמְאֵל וְשִׁמְהָ עֲמֵרָה הִיא אִם אוֹנִם: כִּז וְיִהְיוּ בְנֵי־רֶם בְּכֹר יִרְחֻמְאֵל מֵעֵץ וַיִּמְיֹן וְעֵקֶר: כִּח וְיִהְיוּ בְנֵי־אוֹנִם עֲמִי וַיִּדַע וּבְנֵי שְׁמִי נָדָב וְאַבְיִשׁוֹר: כִּט וְשֵׁם אִשְׁתִּי אֲבִישׁוֹר אֲבִיחִיל וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֲחֻבָּן וְאֶת־מוֹלִיד: לוּבְנֵי נָדָב סָלָד וְאַפְיִם וַיִּמַּת סָלָד לֹא בָנִים: לא וּבְנֵי אֲפִים יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי

אֲבִיָּה בָּרַת קִבְרִי אֲשֶׁר בָּרַת מִעֲבָרָה וּלְיִלְדוּתָהּ כִּתְרָה מוֹתִיָּה יַת אֲשֶׁרֹר נִבְהוֹן דְּתִקְוֵאֵי: כִּה נִבְהוֹן בְּנֵי יִרְחֻמְאֵל בּוֹכְרָא דְחֶצְרוֹן בּוֹכְרָא רֶם וּבִנְיָה וְאֶרְן וְאַצֵּם אַחִיָּה: כִּו וְתִהִי אִישָׁה אַחֶרֶת לְיִרְחֻמְאֵל וְשִׁמְהָ עֲמֵרָה הִיא אִם אוֹנִם: כִּז וְיִהְיוּ בְנֵי־רֶם בְּכֹר יִרְחֻמְאֵל מֵעֵץ וַיִּמְיֹן וְעֵקֶר: כִּח וְיִהְיוּ בְנֵי־אוֹנִם עֲמִי וַיִּדַע וּבְנֵי שְׁמִי נָדָב וְאַבְיִשׁוֹר: כִּט וְשֵׁם אִשְׁתִּי אֲבִישׁוֹר אֲבִיחִיל וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אֲחֻבָּן וְאֶת־מוֹלִיד: לוּבְנֵי נָדָב סָלָד וְאַפְיִם וַיִּמַּת סָלָד לֹא בָנִים: לא וּבְנֵי אֲפִים יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי

רש"י

יֶסֶד וּשְׂרִית הִיחָה: הִיא אִם אוֹנִם. (שְׁמֵעִי) אִם כִּמוֹ שִׁמְעִי אִם בִּישְׂרָאֵל (שׁוֹפְטִים ה'). וְהִיא הִינֵה אִם אוֹנִם וְאוֹנִם לְשׁוֹן שְׁפֵל וְתֵלֵם הִיָּה לְשׁוֹן לוֹיִן. וְכִמוֹ לֹא אֶלְכָתִי כְּאוֹנֵי מִמֶּנּוּ (דְּבָרִים כ"ו). וְכִמוֹ כִּמְתֻלָּאֵנִים (כַּמְדָּבָר י"ח) וַיֹּאֵל מִמֶּנּוּ שֶׁן נֶחֱדָן כְּתוֹ לִירְחֵה הַמְלָרִי עֲבָדוֹ. וְתִסְפֵּר בְּנִתּוֹן כְּלוֹמַר לֹא הִיוּ רְלוּוִין לְמַלְכוּת וַיֹּאֵל מִמֶּנּוּ יִשְׁמַעֵל כִּן כִּנְתִיבָה כִּן אֶלְשִׁמְעַע שְׁהַרְג נְדָלִיָּה כִן אֲחִיקֶס (יִרְמִיָּה מ"ב):

רד"ק

(כִּלְכִּו) אִשְׁתּוֹ קִרְאוֹ אֵת הַעִיר כִּלְכָּב אֶפְרַתָּה: וְהַלְדָּה לוֹ אֵת אֲשֶׁרֹר. לְאַחַר מִיתַת הַצְּרוֹן: אֲבִי תִקְוֵעַ. עַר שֶׁל עִיר תִּקְוֵעַ שֶׁהוּא שֶׁל עֲבֵט יִהוּדָה: (כֹּה) וְיִהְיוּ בְנֵי יִרְחֻמְאֵל בְּכֹרֵר חֶצְרוֹן. לְפִי הַפְּסָקִים בְּמִשְׁפַּחְתּוֹן שֶׁל כִּלְכָּב עַל כֵּן הוֹלָךְ לִמְרָה כְּכִיר חֶצְרוֹן כְּכִירוֹ שֶׁל יִרְחֻמְאֵל: (כֹּו) וְתִהִי אִישָׁה אַחֶרֶת לְיִרְחֻמְאֵל וְשִׁמְהָ עֲמֵרָה. לְפִי פְּסוּטוֹ יִשְׂרָאֵלִית הִיָּה וּבִיבְנֵימֹת יִרְשׁוּלַיִם כִּתְבַּע שְׁלֵקָה נְכִרְוִית לְהַתְעַפֵּי כֹה

לִכֵּן הוֹכִיר וְשִׁמְהָ אֲבִיָּה וַיִּלְדֵהּ לוֹ אֵת אֲשֶׁרֹר אֲשֶׁרֹר בְּחִיוֵי אוֹ אֲחֵרָה מוֹתוֹ: (כִּט) וְהִיוּ בְנֵי יִרְחֻמְאֵל. הוֹכִיר הַחֵלֶה יִתּוֹם כִּן בְּחֶצְרוֹן כִּי הִיא הַתִּקְוֵעַ מִשְׁפַּחַת דָּוִד וְאַחַר כֵּךְ הוֹכִיר יִתּוֹם כִּלְכָּב כִּן חֶצְרוֹן אַחֶר רֶם. וְעַתָּה שֶׁב־הוֹכִיר יִתּוֹם הַכְּבוֹד הוּוִיא יִרְחֻמְאֵל: (כֹּו) וְתִהִי אִישָׁה אַחֶרֶת לְיִרְחֻמְאֵל וְשִׁמְהָ עֲמֵרָה. לְפִי פְּסוּטֵי יִשְׂרָאֵלִית חִיָּה אֵלֵא אֲבִיר אַחֶרֶת לְפִי שׁוֹכֵר הַרְאִשׁוֹנָה אוֹ אֲפִי תִאֲמַר שְׁחִיתָה פְּלִגֶּשׁ כִּמוֹ כִּן אִשְׁתִּי אַחֶרֶת אֲתָה אֲבִיר מִיִּשְׂרָאֵל חִיָּה. וְרַבְתּוֹתֵי דְרִשׁוֹ כִּי נִיָּית חִיָּת

מצודת

חֶצְרוֹן עֵמֶת שְׁלֵקָה כִּלְכָּב עַל אֵת הַמֶּלֶךְ חֶצְרוֹן שְׁמֵה אֲחִים וַיִּלְדֵהּ לוֹ אֵת אֲשֶׁרֹר. כִּי אֵל תִּקְוֵעַ וְהוּא שֶׁל עִיר. אוֹ ל"ל אֲשֶׁר תִּקְוֵעַ הִיוּ בְּנֵי וְהִוּוּ וְכִן כִּלְכָּב תִּקְוֵעַ מְזֻכָּר לְפִי

חִיָּעֵל עִיר: (כֹּו) אִשְׁתִּי אַחֶרֶת. מִלְכָּד אִם כִּיָּו הַאֲזוּזִים לְמַעַל: חִיא אִם אוֹנִם. פֶּל כִּי אוֹנִם הִיָּה חֲסוֹב וְיִדַע לֹה יִתּוֹם אִם אֲחִיו:

ע"ט

פִּירוּשׁ

אִיִּם אוֹנִם דִּי קִינְדֵּר פֿון אוֹנִם וְעַן גִּיּוּעוֹן שְׁמִי אוֹנִם נָדָב וּבְנֵי שְׁמִי נָדָב וְאַבְיִשׁוֹר אוֹנִם דִּיא קִינְדֵּר פֿון שְׁמִי וְעַן גִּיּוּעוֹן נָדָב אוֹנִם אֲבִישׁוֹר: (כִּט) וְשֵׁם אִשְׁתִּי אֲבִישׁוֹר אֲבִיחִיל אוֹנִם דִּר נֶאֱמָן פֿון דָּעִם וַיִּיב פֿון אֲבִישׁוֹר אִיִּם גִּיּוּעוֹן אֲבִיחִיל וַתֵּלֶד לוֹ אוֹנִם זִי הָמ אִים גִּיּוּעוֹן אֲחֻבָּן אוֹנִם מוֹלִיד: (ל) וּבְנֵי נָדָב אוֹנִם דִּי קִינְדֵּר פֿון נָדָב וְעַן גִּיּוּעוֹן סָלָד אוֹנִם אֲפִים וַיִּמַּת סָלָד אִיִּם קִינְדֵּר אֲחֻבָּן אִן קִינְדֵּר: (לא) וּבְנֵי אֲפִים אוֹנִם דִּי קִינְדֵּר פֿון אֲפִים אִיִּם גִּיּוּעוֹן יִשְׁעִי אוֹנִם דִּי קִינְדֵּר פֿון יִשְׁעִי אִיִּם גִּיּוּעוֹן שְׁשׁוֹן אוֹנִם דִּיא קִינְדֵּר פֿון שְׁשׁוֹן אִיִּם גִּיּוּעוֹן אֲחִילִי:

זִי הָמ זִי גִיּוּעוֹן צו חֶצְרוֹן דָּעִם אֲשֶׁרֹר דָּעִר הָאֵר פֿון דָּעִר שְׁשׁוֹמֵת תִּקְוֵעַ: (כֹּה) וְהִיוּ בְנֵי יִרְחֻמְאֵל אוֹנִם זִי וְעַן דִּי קִינְדֵּר אוֹנִם יִרְחֻמְאֵל רֶם עִיר אִיִּם דָּעִר בְּכֹר פֿון חֶצְרוֹן הַבְּכוֹר זִיִּם עֲלִצְמֵר זִיִּם אִיִּם גִּיּוּעוֹן רֶם אוֹנִם בּוֹנָה אוֹנִם אוֹרְן אוֹנִם אֲוֶצֶם אוֹנִם אַחִיָּה: (כֹּו) וְתִהִי אִישָׁה אַחֶרֶת לְיִרְחֻמְאֵל אוֹנִם עִם אִיִּם גִּיּוּעוֹן אִיִּם אֲבִישׁוֹר וַיִּיב צו יִרְחֻמְאֵל אוֹנִם אִיר נֶאֱמָן אִיִּם גִּיּוּעוֹן עֲשָׂרָה הִיא אִם אִיִּם זִיא אִיִּם גִּיּוּעוֹן דִּי מוֹטְעֵר פֿון אוֹנִם: (כֹּו) וְהִיוּ בְנֵי־רֶם אוֹנִם דִּי קִינְדֵּר פֿון רֶם דִּר בְּכֹר פֿון יִרְחֻמְאֵל וְעַן גִּיּוּעוֹן מֵעֵץ אוֹנִם זִיִּם עֵקֶר: (כֹּה) וְהִיוּ בְנֵי

ישעי ששן ובני ששן אחלי: לב ובני ידע
אחי שמי יתר וינתן וימת יתר לא
בנים: ובני ונתן פלת וזוא אלה היו
בני ירחמאל: לו ולא היה לששן בנים
כי אם בנות ולששן עבד מצרי ושמו
ירחע: לו ויתן ששן את בתו לירחע
עבדו לאשה וילד לו את יעתי:
לו ועתי הליד את נתן ונתן הוליד את
זבד: לו וזבד הוליד את אפלל ואפלל
הוליד את עובד: לו ועובד הליד את
יהוא והוא הוליד את עזריה: לו ועזריה
הליד את חלץ וחלץ הליד את
אלעשה: לו ואלעשה הליד את ססמי
וססמי הליד את שלום: לו ושלום

ישעי ששן ובני ששן
אחלי: לב ובני ידע אחיו
דשמי יתר וינתן וימת
יתר בלא בנים: לו ובני
יונתן פלת וזוא אליו
היוו בני ירחמאל:
לו ולא היוו לששן בנים
אלהיו בנותא ולששן
עבדא מצריתא ושמו
ירחע: לו וישתחרר יחיה
ויהב ששן ית ברתיה
לירחע עבדיה לאתו
וילידת ליה ית יעתי:
לו ועתי אויליד ית נתן
ונתן אויליד ית זבד:
לו וזבד אויליד ית אפלל
ואפלל אויליד ית עובד:
לו ועובד אויליד ית יהוא
ויהוא אויליד ית עזריה:
לו ועזריה אויליד ית חלץ
וחלץ אויליד ית אלעשה:
לו ואלעשה אויליד ית
ססמי וססמי אויליד ית
שלום: לו ושלום אויליד
ית

קס"ב

רש"י

(לר) ולא היה לששן בנים כי אם בנות. ומה שאמר
למעלה ובני ששן אחלי. מולה שפל היה ומת בלא בנים:
(לה) ויתן ששן את בתו לירחע עבדו לאשה. מכלן
אמרנו בתך בגרה שחרר עבדך ומתנה לה. ומכלן אמרו
רצ"ב

ספרים כמו בקדם: (לד) ולא היה לששן בנים כי אם בנות. ידמה
ספרים שאמר ובני ששן אחלי היה ספר כח היתה לו ואחז ובני על אחד
עבד אברהם ונתן לו את בתו ארז ששחררו וידך רדש כי מן השם
באן אמרו בתך בגרה שחרר עבדך ותנה לו. ויאף על פי ששחררו
כבר על התורה כפי על התורה כשתנן לו: בתי כי בצרי ראשון
מצורת דוד

(לכ) לא בנים. בלא בנים: (לה) ולא היה לששן בנים. כי בנו אחלי מת צמיו ולא השלם וכו':

פירוש ע"מ

(לכ) ובני ידע אונ די קינדער פון ידע וענן גיווען אחי
אונ שמי אונ יתר אונ יונתן ויפת יתר אונ יתר איז
גישאארבן אן קינדער: (לג) ובני יונתן אונ די קינדער
פון יונתן וענן גיווען פלת אונ זוא אלה די קאניגע
נענען גיווען די קינדער פון ירחמאל: (לד) ולא היה
לששן בנים אונ עם איז גיט גיווען צו ששן קיין זיהן
נאר מעקסער ולששן נבד מצרי אונ צו ששן איז גיווען
איין געקעמט איין מצרי אונ זיין נאמען איז גיווען
ירחע: (לה) ויתן ששן ששן געבן זיין פאקטער צו
קרקע זיין געקעמט פון איין טויב וזגל לו אונ זי הם

גיווענען צו איהם עפ"י: (לז) ועמי הוליד את נתן אונ
עמי הם גיווענען נתן אונ נתן הם גיווענען בעם יקר:
(לח) וזבד אונ נבד הם גיווענען בעם אפלל אונ אפלל
הם גיווענען עובד: (לט) ועובד אונ עובד הם גיווענען
יהוא אונ יהוא הם גיווענען בעם עזריה: (למ) ועזריה
אונ עזריה הם גיווענען חלץ אונ חלץ הם גיווענען
בעם אלעשה: (מ) ואלעשה אונ אלעשה הם גיווענען
בעם ססמי אונ ססמי האם גיווענען בעם שלום:
(מא) ושלום אונ שלום הם גיווענען בעם יקסמי אונ
יקסמי הם גיווענען בעם אלישע: (מב) ויבן בלא

הוֹלִיד אֶת־יִקְמִיה וַיִּקְמִיה הַלִּיד אֶת־
 אֲלִישָׁמֶע׃ מִבּוֹבְנֵי כָּל־בְּנֵי אַחֵי יִרְחֵמְאֵל
 מִיֵּשַׁע בְּכֹרוֹ הוּא אֲבִי־זִיף וּבְנֵי מְרִשָּׁה
 אֲבִי חֶבְרוֹן׃ מִבְּנֵי חֶבְרוֹן קָרַח וְתַפַּח
 וְרָקַם וְשָׁמֶע׃ מִדְּוִשָׁמֶע הַלִּיד אֶת־רַחֵם
 אֲבִי יִרְקָעִים וְרָקַם הוֹלִיד אֶת־שָׁמִי׃
 מִהוּבְנֵי־שָׁמִי מַעֲזוֹן וּמַעֲזוֹן אֲבִי בֵית־צוּר׃
 מִוְעִיפָה פִּילָגֶשׁ כָּל־בְּנֵי יִלְדָה אֶת־חָרָן
 וְאֶת־מוֹצָא וְאֶת־גִּזּוֹ וְחָרָן הַלִּיד אֶת־גִּזּוֹ׃
 מִזוּבְנֵי יְהִדִי רָגֶם וַיּוֹתֵם וַיִּגִּישָׁן וּפְלֶט
 וְעִיפָה וְשַׁעֲף׃ מִפִּילָגֶשׁ כָּל־בְּנֵי מַעֲכָה

נת יקמיה ויקמיה אוֹלִיד
 נת אֲלִישָׁמֶע׃ מִבּוֹבְנֵי
 כָּל־בְּנֵי אַחֵי יִרְחֵמְאֵל
 מִיֵּשַׁע בְּכֹרֵיהָ הוּא
 בְּבִהוֹן דְּוִשָׁמִי וּבְנֵי
 קָרַח מִרְשָׁה אֲבִי חֶבְרוֹן׃
 מִבְּנֵי חֶבְרוֹן קָרַח
 וְתַפַּח וְרָקַם וְשָׁמֶע׃
 מִדְּוִשָׁמֶע הַלִּיד רַחֵם
 אֲבִי יִרְקָעִים וְרָקַם
 הוֹלִיד אֶת־שָׁמִי מִהוּבְנֵי־
 שָׁמִי מַעֲזוֹן וּמַעֲזוֹן אֲבִי
 בֵית־צוּר׃ מִוְעִיפָה
 פִּילָגֶשׁ מִכָּל־בְּנֵי יִלְדָה
 אֶת־חָרָן וְאֶת־גִּזּוֹ
 וְחָרָן הַלִּיד אֶת־גִּזּוֹ׃
 מִזוּבְנֵי יְהִדִי רָגֶם וַיּוֹתֵם
 וַיִּגִּישָׁן וּפְלֶט וְעִיפָה
 וְשַׁעֲף׃ מִפִּילָגֶשׁ
 כָּל־בְּנֵי מַעֲכָה וְיִלְדָה־
 נָת

ידר

רש"י

מפורש כל ספר הימים הזה: הוא אבי זיף. שר של זיף
 ושר כל בני מרשה ושר חברון ושר העירות האלה כחומר
 בספר (ויחושע ט"ו) כדכתיב זיף וטלס ובעליות וגו' (וכתיב
 טס) קעילה ואכויב ומרשה וחברון: (מר) אבי ירקעם.
 כל אבי שנאמר כאן שר של חומה העיר הכתובה בסמוך:
 (מו) ובני יהדי. אחד מבני' של עיפה הילד ומה של
 (הזכיר מי היה אביו לפי סליוו נרדף להזכיר שום מבני' של
 רלב"ג

למולך: (מב) ובני כלב אחי ירחמאל. לפי שיחס למעלה
 קאת משפחות כלב והפסיק ביהם ירחמאל לרדף לומר כלב
 אחי ירחמאל. שלא האמר כבר יחס כל משפחות כלב לכך
 הוצרך לומר כלב אחי ירחמאל שזה לא כלב אחר היה.
 וכן נרדף כל היחס חינו מיהם כעלר הלא מיהם קאת ממשפח'
 פלגי ותופס משפחות אחרות וכשיחס קאת ממשפחה זו
 מתחיל ליהם משפחה ראשונה כנתחלה ושוב האחרת וכן
 רד"ק

במספר כמו שאמר ובני דן חושים: (מב) ובני כלב אחי ירחמאל.
 הנה קרא ללו כלב הכניס בני כלב אחי ירחמאל כי ממנו ילדו זה ססס
 היו בני כלב בן חור ומר היה בן כלב אחי ירחמאל ואמנם לא
 הסכמנו שיהיו בני כלב בן חורון כי כבר זכר שם בני ואלו אפשר
 שזכר משה שמות בני בניו של כלב בן חורון ויהיה מישה בבניו הוא
 ישר (וספוק ירם) שזכר כמה בקדם וזכר גם בן משה הכניס שיהיו לו

היה וסכאן אמרו אל האבן בעבר עד [ש] ישרה דורות כי ששה
 עשר דורות פון ירדע עד ירמאל בן נהניה: (מב) ובני כלב
 אחי ירחמאל: ספר יחס ירחמאל וכל להשלים יחס כלב מיה
 שלא נכתב למעלה: מישה בכורו. כי אשר זכר למעלה לא
 היו בני הרשונים אלא הקדושים אולי דור החשובים לבניו וכן
 הכניס שחור לו מן אפרת לכבוד בצאלא וי"ש למעלה ואלה בני
 כלומר כי לו כבר היו בנים אבל אלה היו לו מן עזובה: היא
 אבי זיף. זיף היה ירדע לפיכך אמר אבי וכן סביר אבי כלב
 שר לו כלומר כי מישה היה ארון ושר על העיר הנקראת זיף והראשון נכון: ובני מרשה אבי חברון. לפי דעתו כי הוא
 חסר זיף. ולפי שהזכירו בסמוך ספק על המבין והנהיה והיא כאלו אמר ובני זיף מרשה אבי חברון: (מו) ובני יהדי. הוא
 אחד מן הבנים שהזכיר ושני שמות היו לו: (מח) פילגש כלב מעכה ילד. ילד אינו חוזר למעכה כי היה אומר ילדה אלא

מצודה דוד

אולי הכוונ' למעלה היו חסודים ממנו ולזה הקדימה: ובני מרשה.
 חסוד מעלה זיף וסללו חל' ובני זיף ממנו וגו' ולפי שזה משה הזכיר כלב
 ספק על המבין: (מו) ובני יהדי. הוא אחד מבני עיפה פילגש כלב

פירוש ע"מ
 אונ די קינדער פון פֿלֶב בן בְּרִדְעֶר פֿון יִרְחֵמְאֵל
 מִיֵּשַׁע בְּכֹרוֹ מִיֵּשַׁע זִיין בְּכֹר אִיז גִּיּוּנְעֶן פֿון דֵּר הָאָר פֿון
 זִיף אונ דֵּר הָאָר פֿון דִּי קִינְדֶּער פֿון דֵּר שְׁאָמֶם
 קֹרִישָׁה אונ דֵּר הָאָר פֿון חֶבְרוֹן׃ (מג) וּבְנֵי חֶבְרוֹן אונ
 דִּי קִינְדֶּער פֿון חֶבְרוֹן זַעֲנֵן גִּיּוּנְעֶן קָרַח אונ רָקַם
 אונ שָׁמֶע׃ (מד) וְשָׁמֶע אונ שָׁמֶע הָם גִּיּוּנְעֶן דָּעִם
 רַחֵם דֵּר הָאָר פֿון דֵּר שְׁאָמֶם וְרָקַם זַעֲנֵם אונ רָקַם
 הָם גִּיּוּנְעֶן דָּעִם שָׁמִי׃ (מה) וְגוֹ שָׁמִי אונ דֵּר זון

פון שמי איז גיווען מען אונ מען איז גיווען דער
 האר פון דר שאמא בית צור: (מו) גיפיה אונ עיפה
 דם קעפס גוייב פון פלב האט גיוויגען דעם חרן
 אונ מוצא אונ גזו חרן אונ חרן הם גיוויגען דעם גזו:
 (מז) יבני יהדי אונ די קינדער פון יהדי דער זון פון
 עיפה זענן גיווען רגם אונ יותם אונ גישן אונ פלם
 אונ עיפה אונ שעף: (מח) פילגש כלב פון מעכה דם
 קעפס גוייב פון פלב דם שר גיוויגען שבר אונ תרחקה:
 ותלר

אולי הכוונ' למעלה היו חסודים ממנו ולזה הקדימה: ובני מרשה.
 חסוד מעלה זיף וסללו חל' ובני זיף ממנו וגו' ולפי שזה משה הזכיר כלב
 ספק על המבין: (מו) ובני יהדי. הוא אחד מבני עיפה פילגש כלב

דברי הימים א ב

תרגום רב יוסף

יָלַד שֶׁבֶר וְאֶת־תִּרְחָנָה: מַטֵּה וְהַלְדָּר שֶׁעָף
 אָבִי מִדְּמֵנָה אֶת־שְׂוֹא אָבִי מִכַּבְּנָא
 וְאָבִי גִבְעָא וּבִתֵּי־כָלֵב עֵכָסָה: י אֵלֶּה
 הָיוּ בְנֵי כָלֵב בְּיָחִוּר בְּכוֹר אֶפְרַתָּה
 שׁוּבְלָא אָבִי קְרִית יַעֲרִים: נֵא שְׁלֵמָא אָבִי
 בֵּית־לָחֶם חֲרָף אָבִי בֵּית־נֶדֶר: נג וַיְהִי
 בְּנִים לְשׁוּבְלָא אָבִי קְרִית יַעֲרִים הִרְאָה
 חֲצִי הַמְּנַחֹת: נג וּמִשְׁפַּחֹת קְרִית

שֶׁבֶר וְיֵית הַתְּרַחְנָה:
 מֵטֵה וְיֵילְדֵי־יָת שֶׁעָף יָת
 אָבִיא מִדְּמֵנָה וְיָת שֶׁבֶר
 אָבִיא מִכַּבְּנָא אָבִיא
 וְגִבְעָא וּבִתְרֵיהּ דְּכָלֵב
 עֵכָסָא: י אֵלֵּי־קִוּוּ כְּנֵי
 דְּכָלֵב בֶּר חוֹר בְּכוֹרָא
 דְּאֶפְרַתָּה שׁוּבְלָא בְּהוֹן
 דְּקְרִית יַעֲרִים: נֵא שְׁלֵמָא
 בְּהוֹן דְּבֵית לָחֶם חֲרָף
 בְּהוֹן דְּבֵית נֶדֶר:
 נג וְהוֹן כְּנֵי לְשׁוּבְלָא
 דְּבֵית קְרִית יַעֲרִים
 תְּלִמְיָדָא וְהִבְהִיא דְּמִנּוּן
 דְּשֶׁבֶר אָבִיא דְּהַבְדִּין
 נג וְגִבְעָא דְּהַבְדִּין

רש"י

קמץ בוי"ק

עיסה כי אם זה יהי: (מט) ותלד שערף אבי מדימנה את שווא אבי מכבנא ואבי גבעא. שתי שירות הללו שלו היו: ובת כלב עכסה. עתה המהיל לראש ומקרי בעמסר משום שהיתה אשת עתמיאל לרחמיב שם ויחמר כלב את יכה קרית פסר ונ': (נ) אלה היו בני כלב בן חור בכור אפרתה. פתרון אלה היה בני כלב בן חור כמו בני חור והוא חור היה בנו הכבוד לאפרתה אשתו ולא בכור לכלב. וכן מפורש למעלה ויקח לו כלב את

אפרתה ותלד לו את חור. ע"א אלה היו בני חור היה בן לכלב והוליד בן ויקרא שמו כלב. וכך פירושו ואלה היו בניו של כלב כמו כל חור שזכר ונ': בכור אפרתה. ולא בכור לכלב על חור הוא אומר. כן נראה לנו: (נג) הרואה חצי המנוחות. מדינה אחת היתה בלחץ ומנוחות שמה דחמיב ויגלוס אל מנחת (לקמן ח') והוא המושל על חצי מדינה. ולקמן נאמר מי משל על חצי מדינה האמרת: הרואה. (פירמדיפיו"ל בע"מ): (נג) ומשפחות קרית יערים.

מפגשו: (מט) ונת כלב עכסה. לפי שגאלא כי עם כלב בן יסונה היתה עכסה ידעם שהיה כלב בן יסונה כלב בן חור והיו לכניו שני שמות ולפי אמרנו שהיה מה שזכר סה ללכל בן חלרון יהיה כלב בן יסונה הוא כלב בן חלרון וזוהו המקום וירכחו"ל" לומר דרי קמתי' בתימניא אוליבו (מסדכין ס"ט) כי היה כלב בן יסונה שם כאשר שאל אותו משם עם המנגלים ובלאל עמסר בהלמחת האשכנז. ואמסר שנאמר עוד שלא ימיוב מזה שהיה הוא כלב בן יסונה הוא כלב בן חלרון ואף על פי שזוהו עזר בעלמלך הוא כלכל בן חלרון לא כלכל בן חור. וזה כי אף על פי שהיה לו עם שמהה עכסה אמר שאלה הים כלב בן יסונה אכל היתה לכל אחי דת שמהה עכסה. ולא אמרנו עזר אמר לומר דום המקום הוא כלב בן חור והיה אמרו אחי זה אלה היו בני כלב בן חור שז אל מה שקדם מעבדים יסויה אמרו שזכל אחי קרית יערים חסר אות הו"א" והוא כמלו אמר ושזכל וזכרנו שאלה הם בן חור: (נג) ויהיו בנים לשובל ונ'. ר"ל שזולת קרית יערים היו לו עוד שני בנים שם האחד הרוואה ושם שני חצי המנוחות. ואמר כי מקרית יערים יאלו משפחות רבות

כלכל כאלו אמר שלגש כלב מעכה וילד מכנה את שובר ואת תרחנא: (ט) אלה היו בני כלב בן חור. אלה שמספר עמח שובל והאחרים היו בני כלב בן חור והוא חיה בן בני של כלב בן יסונה ולפי שיהם למעלה אורי בן חור אמר עתה כי עוד היה לו בן אחד לתור ושמו כלב ואלה חיו בניו: אבי קרית יערים. יש כפרשים ארון קרית יערים וכן אבי בית לחם: (נא) אבי בית נדר. יתכן לפרש אבי ככשפניו שני אבי קרית יערים כי כל בני קרית יערים חיו בניו ובני בניו אחר חציר נתיחסו מבניו לכך כללו ואמר קרית יערים וכן אבי בית לחם אבי בית נדר: (נג) הרואה חצי המנוחות. יש כפרשים שחזו בושל על העיר ששמה מנחות הנזכר למסה. ופי' הרואה שרואה ענין העיר ובושל עליה. ויש כפרשים שהיה בושל על חצי העיר ירושלים שנקראת מנחת. וי"מ שהיה רואה ומנוחה על חצי המנוחות הבאות לירושלים מאת כל הגוים. ועוד יש פירושים אחרים אל ראייתו לכתבם גם אלו אשר כתבת לאי שרבו בעיני. והנראה בעיני כי הרואה חצי המנוחות הם שמות בני שובל בנים אחרים לכך אשר ישבו בקרית

יערים ושם האחד רואה ושם האחר חצי המנוחות. ואין לתמוה על ירושמי שירבה חצי רואה שבות בני אדם ואחרים כלבד אלה: (נג) ומשפחות קרית יערים הימרי ותמותי. פי' כל בני קרית יערים שהיו בני שובל היו חלוקים אלה המשפחות. ואלה הנזכרים ראשי המשפחות כל משפחה חתומה אל בית

מצודת דוד

הנזכר למעלה ושתי שמות היו לו: (מט) ילד שבר. ר"ל כלב ילד עמסר את שבר ונ': (מט) ותלד שערף. ר"ל עמסר ונ' הוליד את אשתו את שם שהיה שר על מדיבנא ושל גבעא. ר"ל אשתי העירום סכה לו מדיבנא: (ט) כלב בן חור. למעלה אמר שזכר בן כלב הוליד את אורי ואמר עמסר עזר הים בן חור ושמו כלב ואלה הם בניו:

בכור אפרתה. חור היה בכור לאמו ולא לכניו כי מיטע היה סם זכור: (נג) הרואה חצי המנוחות. סם המלך הכוזה ויס סם חצי המנוחות ולוין לתמוה על לרף שמות בני אדם שיראה ענין ודומגמו גלתי וזממתי עזר (לקמן כס) שיראה ענין ויס שמות בני אדם: (נג) קרית יערים. יושבי קרית יערים: סאלה. עין ע"מ

(מט) ותלד שערף אינו דם ויביב פון שערף דר האר פון מדימנה דם גיוויקען שווא דר האר פון מכבנא אונ דער האר פון גבעא ויב פלב עכסה אונ די קאקשער פון קלב האט גיהייסין עכסה: (ג) אלה היו בני כלב די דאיינע זענן גיוויקען די קיינער פון קלב חור איז גיוויקען עין זון דר בכור פון אפרתה דם ויביב פון קלב שובל אונ שובל דער האר פון דער שקאמ קרית

יערים איז און גיוויקען עין זון: (נא) שלמא אבי בית לחם אונ שלמא דער האר פון בית לחם אונ חרף דער האר פון בית נדר: (נג) ויהיו בנים לשובל עם זענן גיוויקען קיינער צו שובל דר האר פון קרית יערים איינער דם גיהייקען הרואה אונ דער אנדערער האט גיהייקען חצי המנוחות: (נג) ומשפחות קרית יערים אונ דיא משפחות פון דיא

דברי הימים א ב

יְעָרִים הַיְתָרִי וְהַפּוֹתִי וְהַשְׁמָתִי
 וְהַמְשָׁרְעִי מֵאֵלֶּה יֵצְאוּ הַצָּרְעִי
 וְהָאֲשֵׁתֶּאֱלִי: נִד בְּנֵי שְׁלֹמֹה בֵּית לָחֶם
 וּנְמוֹפְתֵי עֲמֹרֹת בֵּית יוֹאָב וְחֲצִי
 הַמְּנַתְתֵי הַצָּרְעִי: יְיָ וּמִשְׁפְּחוֹת סוֹפְרִים
 יֹשְׁבוֹ עֵבֶץ תִּרְעָתִים שְׁמַעְתִּים
 שׁוֹכְתִים הֶמָּה הַקִּנְיִם הַבָּאִים מִחַמַּת

בקרית יערים בני משה
 די יצירת ליה צפרה
 יתראי פוקאי ושומוקאי
 ובשרעאי מאלין נפקי
 תלמידי גביא וצרעה
 ואשתאורי: נד בני
 שלומא רבן בית לחם
 צדיקאי ושומוהון קוב
 ח) היבנפוקא רבמילוי
 ט) פרוודואון דאותיב
 י) גרעם בארמא דלא
 יערון בפוקאי לירושלם
 נהון בני שלומא
 קעמרון גביא בפוקאי
 בצעניא ומבלין בצעניא

אבי

ישבי קרי

לירושלם וצוחין י) קימאי ועבדין סלמאי ומקמין לירושלם קסודר בית סוקמא קקרנגיא הנון אתו
 סוקרעית יואב פר צרויה ומגדון פהניא דמפלגין מוסר קרנגיא בירושלם ותלמידי גביא רבן צרעה:
 ג) ונגיסת רחביה בר אליעזר פר משה תלמידיא דיעבץ הוא עתניאל בר קנן ועבץ הוון צוחין ליה
 דאקים בעיצתיה יא) מרביצא לתלמידיא תרעתיים הוון צוחין להון דמהה קלהון במשבתהון יב) סאיחי
 דיבבא) היבבבא שמעתיים דהוון מסקרין אפין בשמעתיא סוכתיים דהוון מסללין פרוח נבואה הנון
 שלמאי גבי צפורה דמתחסיין עם נגיסת לואי דאתין סוקרעית משה נבואה דישראל דקב להון
 ח) נפק מן בעמי: ט) דיטלו כשומרים: י) מעקטין סעלים: יא) בית המדרס למלודים: יב) סהים קולס קבל שוסר כשמו חמילמן:
 רש"י

יושבי קרית יערים: מאלה יצאו הצרעתי והאשתאלי
 יושבי צרעה ואשתאול. ואל תחמה שכתוב (שופטים יג)
 ותהל רוח ה' לפעמו בין צרעה ובין אשתאול דתמעט שהו
 שתי עיירות הללו של בני דן כל אלה שנאמר כאן של בני
 יהודה היו. שאנו יכולין לומר העיירות והגבול שהיה בין
 צרעה ואשתאול היה של דן אבל צרעה ואשתאול עלמון של
 בני יהודה היו: (נד) בני שלמא בית לחם. בני עלמא
 היו מיושבי בית לחם: ונמופתי עמורות ביה יואב. וגם
 מיושבי נקופות ועמרות בית חלי פלי מדינת הממתי חפסו
 רר"ג

אב שלה כמו ילמנה משפחת היטלי לבריעה משפחת חבריעת
 וכן כלם: אב שלה יצאו הצרעתי והאשתאלי. וצרעה ואשתאול
 ב' מקומות בארץ יהודה ויצאו אנשים משפחת קרית יערים
 ובני ב' מקומות אלה יושבו שם וחיו לשני משפחות נקראו
 צרעתי והאשתאלי ואף עפי' שכתוב ותהל רוח ד' לפעמו כשנתנה
 דן בין צרעה ובין אשתאול לא היו משבט דן כי אם משבט
 יהודה כמו קרית יערים אלא שבט דן נגן באותן המקומות עד
 גפלה להם נהלה לפיכך נקרא מהנה דן וכן כתוב ויעלו ויהנו בקרית יערים
 חיים חזו הנה אחרי קרית יערים: (נד) בני שלמא בית לחם. כמו שפירשנו שלמא אבי בית לחם ועוד כתיב משפחה אחרת
 שמה נמופתי: עמורות ביה יואב. גם הוא שם משפחה או שם עיר כמו עמורת ודיבן וכל אחת חציר היתה מבניו: וחצי
 המנחתו הצרעי. גם כן שם משפחות היו מבני שלמא: (נס) ומשפחות סופרים יושבי יעבץ. כלומר גם אלה המשפחות
 היו מבני שלמא סופרים שהיו סופרים ומלמדים חיו יושבי עיר ששמה יעבץ. אפשר שיבטן בזה אותה ונקראת על שמו:
 מצודת דוד

נס) סופרים. חכמים וכו' וצ' מוסר מלך וכו' יואל (מולין קח):
 מנהלם יהודים: (נד) בית לחם. משי בית לחם סו מבני ונס
 חטי נמוס: עמרות וכו'. גם שמוע עקמוס לו כשמוס:
 סימט יבדן אלכ ישנו עמו ומקין כדורס וכו' טעלים לו וכמ"ס יהי' יעבץ נכבד מלחיו (לקמן ד): תרעתיים וכו'. גם שמוע משפחות
 סופרים: חסה הקינים. המשפחות האלה היו נקראים בשם כולל קינים: הבאים חסות. כ"ל יואל יכן ליש אשר שמו מנחם סהים
 ע"מ

אין פון עמרות בית יואב אין פון דעם האלבען
 לאנד קנחתי אין פון צרעה: (גד) ומשפחות סופרים
 אין די משפחות סופרים די יוצער פון יעבץ ריא
 האבן גיהייסן תרעתיים אין שמעתיים אין שוכתיים
 תפס יי וענן די יוצערס פון דער שקמט קין וואס
 וענן

דברי הימים א ב ג

תרגום רב יוסף

אָבִי בֵּית־רֶכֶב: גִּיאֵלָהָהִיו בְּנֵי דָוִד
 אֲשֶׁר נִוְלְדוּ בְּחֶבְרוֹן הַבְּכוֹר וְאִמְנָן
 לְאַחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית שְׁנֵי דְנִיֵּאל
 לְאַבְיָגַיִל הַכַּרְמֶלִית: ב הַשְּׁלִישִׁי
 לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־מַעֲכָה בַת־תַּלְמִי מֶלֶךְ־
 גִּשׁוֹר הַרְבִּיעִי אֲדֹנָיָה בֶן־חֲגִית:
 י הַחֲמִישִׁי שִׁפְטָיָה לְאַבִּימֶלֶךְ הַשְּׁשִׁי
 יִתְרָעַם לְעִגְלָה אִשְׁתּוֹ: יִשְׁשָׁה־נִוְלְדוּ־לָו
 בְּחֶבְרוֹן וַיִּמְלֹךְ־שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים וַיִּשְׁשָׁה
 חֲדָשִׁים וַשְּׁלִישִׁים וַעֲרֹשׁ שָׁנָה מֶלֶךְ־

זְכוּתָהּ לְפָרֵשִׁין
 וְאַרְתִּיכֹן (ס'א כַּפְרָשִׁין
 וְאַרְתִּיכֹן: ג' וְאִלְרִין הוּו
 בְּנֵי דָוִד דְּאֶתְלִידוּ לָהֶּ
 בְּחֶבְרוֹן בּוֹכְרָא אִמְנָן
 לְאַחִינֹעַם דְּמִן יִזְרְעֵאל
 תְּנִינָא דְנִיֵּאל הוּא כְּלָב
 דְּדָמִיָּה כְּלִיָּה לְאָבָא
 דְּיִלְיָה לְאַבְיָגַיִל דְּמִן
 כְּרַמְלָא: ג' תְּלִיתִי
 אֲבִשָׁלוֹם (תְּלִיתִיא) בְּר
 מַעֲכָה בַת־תַּלְמִי מֶלֶךְ־כַּמְרָא
 דְּגִשׁוֹר רְבִיעֵיָה אֲדֹנָיָה
 בְּרַחֲמֵיָה: ג' חֲמִישֵׁי
 שִׁפְטָיָה לְאַבִּימֶלֶךְ
 שְׁתִּיתָא יִתְרָעַם
 לְעִגְלָה אִשְׁתִּיהָ הוּא
 טִיבְרָא בַת־שָׁאוֹל:
 יִשְׁשָׁה אִשְׁתָּה אֲתִילְדוּ לָהֶּ
 בְּחֶבְרוֹן וַמֶּלֶךְ דְּמִן שֶׁבַע

רש"י

שדוד נשא אביוגל אחר מיתת נבל והיו חסדון ומונ הכן
 שהוא של נבל לכך קראו דוד כמות שנים בלאב ודניאל.
 דניאל דנו אל בלאב שהיו דומה כולו לאל (ג) הששי
 יתרעם לעגלה אשתו, מדרש וכי היא בלבד אשתו אלא
 שפעת כעגלה וילדתו ושהיתה חביבה עליו כעגלה כמו
 (אופסוס י"ד) לולא מרחסם בעגלתי ומפני חביבותי של
 רד"ק

של בית רכב ושבו בקין. ע"א יעבן סס של עיר ושל
 ישכר היתה כדכתיב והרביח וקסיון ואכן (יהושע י"ט):
 הדם הקנינים. וינתנו לנורף (אופסוס י"ז)
 תרגומו לקינאה:
 ג שני דניאל לאביוגל. (ובשמואל ב' ג') כתיב
 והשני בלאב לאביוגל. ובמדרש ויכלו מפרש לפי
 רלב"ג

הרענים שבעתים שוכתים. שבתים משפחת יוש הרבה דרשות
 בשבות הללו ואם באנו לרמיזם כל השמות למה נקראו כן לא
 יכולים ספר ואין לנו אלא מה שנגזר כתוב. כי כל השמות
 היו על ענינים ידועים אצלם כמ"ש בביקצתם ואין לנו לחפש
 אחר אותם שלא נכתבו עניניהם: הדם הקנינים: מצאתי בספר
 בדיק הקנינים בצ"ח קה"ף. ובספרים אחרים גם כן מצאתי
 בחז"ק הקנינים. ובספרת עלי ליה ויהי קנינים הננו. והקנינים
 הם כמו כן שם בשפתה ידועה. יש פירשים שהיו צורפים שתרגמו
 ויתרגמו לצורף. ויתרגמו לנקאת. ואר"ל שהיו מבני קניו
 חותן משה ונתעברו במשפחת יחזקאל ונתחברו עמו: בחמת אבי בית רכב. והם שיפחה בית הכהנים הנוכח בספר ירמיה
 ושם אב המשפחה היתה חסיה:

ובשלים לולא המשפחות שילאו מאלו כמלשה שזכר לאשונה והם
 שכל ושנאן וקרא וזכר כי משפחות חמנים וסופרים היו והם היו
 יעשי יעבן קלסם היו נקראים חמנים וקלסם שמתים וקלסם
 שומרים הם אלו כלם היו הקנינים כמלך ממונה מכי בית רכב. ודמה
 שכן סיס לרכב סיס כמו קין וממנו נסמטפו אלו המשפחות והיו
 נקראות קנינים:

ג (א) ואלת היו בני דוד. לפי שהזכיר למעלה משפחת רם עד דוד ולא השלים היותם כדילפסר הם כלב אחריז חזר עתה
 בהשליכו והם כלב להשלים יחס דוד: שני דניאל. ובספר שמואל קראו אותו בלאב. יש בו דרש לפי שלקח דוד אביוגל
 אחרי מות נבל אמרו בני הדוד כי זה הבן הנולד לאביוגל היה בנו של נבל ולפיכך יצא קלסתה פניו בקלסתה פניו של דוד
 להסיר החשד לפיכך קראו בלאב ודמה לאב ודניאל היה שבו העקרי כלומר דניו אלהים מכלל (ג) השלישי לאבשלום בן
 מעכה. למ"ד לאבשלום נולדה על עיקר העצם לא להביא דבר אל העצם ובאמרו לאבשלום כאלו אמר לא אבשלום ובס"ל למ"ד
 זו מל"ד הרגו לאבגר. לכל כליו תעשה נחשת. אנש לשברך. ואחרים מלבד אלה כמו שהבאתי בספר מכלל בהלך הדקדוק:
 (ג) יתרעם כעגלה אשתו. אמרו כי זו היא מיכל בת שאול לפי" אמר אשתו הראשונה. והם שאמר הכתוב וביני כל שאול
 לא היה לה ולד עד יום כותה באותו היסור ואלך לא היתה לה בשביל עונש בויק שביניה לדוד עד שהיה פסוה וסברכר לפני

מצודת ציון
 (א) דניאל. סוף כללך האמור בשמואל ב' (ג)
 נקיים את חוקי כרנו לאבגר (שמואל ב' ג') (ג) אשתו. מוכס על מלך לומר כל אשת סיס אשתו לא פליים:
 פירוש ע"מ

די ונאכטער פון תלמי פון דעם מלך גשור הרביעי
 דר פערדר איז גיווען אדומיה בן חגית: (ג) החפשי
 דר פינפטער איז גיווען שפטיה צו אביומל הששי
 דר זעקסטער איז גיווען יתרעם צו עגלה ביו וייב
 דם איז טיבל בת שאול: (ד) ששה די נעקם זענען
 גיבארין גיווארען צו דוד אין חברון וייליה שם אונ
 הם ראקאמין גיקניגט ניקען יאר איז נעקם חרשים
 ושלשים

די ונאכטער פון חסת דר האר פון בית רכב:
 ג (א) ואלה היו בני דוד די דאזיגע זענן גיווען די
 קינדער פון דוד וום איז גיבארין גיווארין צו
 אים אונ חברון הכור דער ערשטער זון איז גיווען
 אמן צו אחינועם פון יזרעאל שני אונ דר אנדער
 איז גיווען דניאל צו אביוגל פון כרמל: (ב) השלישי
 דר דניאל איז גיווען אבשלום דר זון פון מעכה

בִּירוּשָׁלַם: הוֹאֵלָה נִוְלָדוּ לָו בִּירוּשָׁלַם
שָׁמְעָא וְשׁוֹכֵב וְנָתַן וְשִׁימָה אַרְבָּעָה
לְבַת שָׁוֵעַ בֶּת־עַמִּי: וַיּוֹבְחָר
וְאַלְיִשְׁמַע וְאַלְיִפְלֵט: וְנָתַה וְנַפְגּוּ וַיִּפְּעֵ:
וְאַלְיִשְׁמַע וְאַלְיִדְעַ וְאַלְיִפְלֵט תִּשְׁעָה:
כָּל בְּנֵי דָוִד מִלְּבָד בְּנֵי־פִלְגָשִׁים
וְתַמָּר אַחֹתָם: וּבֶן־שְׁלֹמֹה רַחֲבֵעַם
אֲבִיהַ בְּנֵו אָסָא בְּנֵו יְהוֹשָׁפָט בְּנֵו:
יֵא יוֹרָם בְּנֵו אַחֲזִיהוּ בְּנֵו יוֹאָשׁ בְּנֵו:
יֵא אֲמַצְיָהוּ בְּנֵו עֲזַרְיָה בְּנֵו יוֹתָם בְּנֵו:

שְׁנֵין וְאַשְׁמָה יִרְחִין
וְהַתְּחִיל וְהִלַּת שְׁנֵין מִלְּךָ
בִּירוּשָׁלַם: הַ וְאֵלֶּן
אֲתִלְדוּ לִיהַ בִּירוּשָׁלַם
שָׁמְעָא וְשׁוֹכֵב וְנָתַן
וְשִׁמָּה אַרְבָּעָה לְבַת
שָׁוֵעַ הִיא בֶת שְׁבַע בְּרַת
עַמִּי אֵל: וַיּוֹבְחָר
וְאַלְיִשְׁמַע וְאַלְיִפְּט:
וְנָתַה וְנַפְגּוּ וַיִּפְּעֵ:
הַ וְאַלְיִשְׁמַע וְאַלְיִדְעַ
וְאַלְיִפְּט תִּשְׁעָה:
כָּל בְּרָהוּ בְּנֵי דָוִד בְּרַמֵּן
בְּנֵי פִלְגָשִׁין וְתַמָּר
אֲחֵהוּן: וְנָתַה
דְּשְׁלֹמֹה רַחֲבֵעַם אֲבִיהַ
בְּרִיהַ אָסָא בְּרִיהַ
יְהוֹשָׁפָט בְּרִיהַ: יֵא יוֹרָם
בְּרִיהַ אַחֲזִיהוּ בְּרִיהַ
יֵא אֲמַצְיָהוּ בְּרִיהַ

רש"י דגש אחר שורק אחו

כבודו של דוד שהיה לו בנים הרבה שהיו כל הספר
כתב' מפני כבודו של דוד ורעו: (יא) אחזיהו בנו יואש,
משלמה עד יואש ח' זרות ולפי שראה דוד שהיה זרעו
כלה בניו יואש ע"י עתליהו כדכתיב בספר זה (ב' כ"ג)
ותקום ותדבר (מלשון דבר על ידי סם המות) עמד בחפלה
ואמר זה המזמר למלח על השמינית (תהלים י"ב) שמונה
נימין (ס"ח כמנין) על דוד שמיני' הושיעה' כי גמר
חסיד וגו' (סס) ומלט יואש ומן יואש עד יאסיהו ח'
רלכ"ג

איוכל קורא אוחה אשתו: (ו) ואלישביי' ואליפלט:
(ח) ואלידע ואליפלט. כשמואל (ב) ה' איונו מונה אליפלט
אלה פעם אחת ואינו מונה כי אם ש' וכאן מונה ט'
וזוה טעמה אליפלט בנו מת ומולד לו בן אחר לאחר כן
וקרא שמו כמו כן אליפלט שהיה הוא שמונה לשם. וגם
חלשמה חליבמע מונה כאן כ' פעמים כמו כן וכול לומר
שמת וטלד לו אחר וגם אחד מאלו מת ושאריו שבעה
וזה שאינו מונה לשם כי אם שבעה. והט' שמונה משום
ר"ק

ג (ה) שמעא. הוא שמוע שזכר בספר שמואל (ב' י"ד) ולמדנו
מזה כי שלמה היה הבן הקטני שהיה נשק שבע מזוהו הם
לאות כי דבר זה שבע היה קרוב לפסחים (ליל שלמים) שנה קודם

א' אבל קודם לכן היה לה: (ט) ואלה נולדו בירושלים. דגש
בלש"ד נולדו בכורת הנה ואף על פי שנכתבה היינו הנה נבלע
בדגש: אבחה לבת שבע בת נביאל. היא בת שבע בת אליעז.
ויש' ה' קוראין אותה בת שבע ויש' בת שבע כי קרובים הם.

ולא נזכרו אלו הארבעה בנים כסדר תולדותם. שהרי שלמה היה
הבכור כי הוא היה הבן הראשון שהיה לבת שבע סודר אחריו מות
הילד וכישי' ויחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה
הילד כן ויקרא שלמה שמו ובספר שמואל כשזכר אותם בני דוד
שנולדו בירושלים אינו זוכר אליפלט הראשון וננה אולי
לא היו בתיים אז ולא כנה אותם ובזה הספר מנה אותם אף על פי
שלא אמר ואליפלט השני אולי מת הראשון כשקרא שם האחרון
אליפלט. ובכתיב השני בזה הספר יש' שמו כעם בניהם כי הראשון
אליפלט והשני אליפלט: (ט) כל בני דוד. הרי אמר
אשר היו לו בירושלים: (י) ובן שלמה רחבעם. הנה הבנים
אחרים יוחם ויחם ויחם רחבעם רחבעם ואחריו יוחם מלכי

זכר נביאל ואליעז אחד הוא איש שהותיות הפיות. ולא
הזכיר כי הוא היה הבן הראשון שהיה לבת שבע סודר אחריו מות
הילד כן ויקרא שלמה שמו ובספר שמואל כשזכר אותם בני דוד
שנולדו בירושלים אינו זוכר אליפלט הראשון וננה אולי
לא היו בתיים אז ולא כנה אותם ובזה הספר מנה אותם אף על פי
שלא אמר ואליפלט השני אולי מת הראשון כשקרא שם האחרון
אליפלט. ובכתיב השני בזה הספר יש' שמו כעם בניהם כי הראשון
אליפלט והשני אליפלט: (ט) כל בני דוד. הרי אמר
אשר היו לו בירושלים: (י) ובן שלמה רחבעם. הנה הבנים
אחרים יוחם ויחם ויחם רחבעם רחבעם ואחריו יוחם מלכי

מצודת דוד

(כ) שמעא. לא נזכר מצודת מלחמתו כי שלמה היה הראשון:
(ז) ונבה. כשמואל (ב) לה הזכיר מונה גם לה חליפלט השני
והנה מזה בכתובים: (ט) כל בני דוד. מלה כל בני דוד

(כ) שמעא. לא נזכר מצודת מלחמתו כי שלמה היה הראשון:
(ז) ונבה. כשמואל (ב) לה הזכיר מונה גם לה חליפלט השני
והנה מזה בכתובים: (ט) כל בני דוד. מלה כל בני דוד
על הכתובים: ותמר. ו"ל ומלמד תמר למחוס: (י) אביה בני. על

פירוש
אלעזר זין פון דוד פון די רעכטע ווייבער מלכד חוץ
די זין פון דיקעפס ווייבך אונ חוץ ווייער שוועסטער
הבן: (י) וכן שלמה אונ דר זון פון שלמה איז גינען
רחבעם אביה בני אביה איז גינען דר זון פון רחבעם
אקא איז גינען דר זון פון אביה יהושפט איז גינען
דער זון פון אקא: (יא) יורם בני יורם איז גינען
יהושפטס זון אחזיהו איז גינען יורםס זון יואש איז
גינען אחזיהוש זון: (יב) אמציהו בני אמציהו איז
גינען יואשס זון עזריהו איז גינען אמציהוש זון

ע"מ
אלעזר זין פון דוד פון די רעכטע ווייבער מלכד חוץ
די זין פון דיקעפס ווייבך אונ חוץ ווייער שוועסטער
הבן: (י) וכן שלמה אונ דר זון פון שלמה איז גינען
רחבעם אביה בני אביה איז גינען דר זון פון רחבעם
אקא איז גינען דר זון פון אביה יהושפט איז גינען
דער זון פון אקא: (יא) יורם בני יורם איז גינען
יהושפטס זון אחזיהו איז גינען יורםס זון יואש איז
גינען אחזיהוש זון: (יב) אמציהו בני אמציהו איז
גינען יואשס זון עזריהו איז גינען אמציהוש זון

יֵאָחַז בְּנֵוּ חֻזְקִיהוּ בְּנֵוּ מְנַשֶּׁה בְּנֵוּ׃
יֵאָמֹן בְּנֵוּ יֵאֲשִׁיאוּ בְּנֵוּ׃ יוֹבְנֵי יֵאֲשִׁיאוּ
הַבְּכוֹר יוֹחָזֵן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים הַשְּׁלִישִׁי
צְדַקְיָהוּ הַרְבִּיעִי שְׁלֹמֹס׃ יוֹבְנֵי יְהוֹיָקִים
יְכִנְיָה בְּנֵוּ צְדַקְיָה בְּנֵוּ׃ יוֹבְנֵי יְכִנְיָה
אָסֶר שְׂאֵלִתִּיאֵל בְּנֵוּ׃ יֵי וּמַלְכִּירָם
וּפְדִיָה וְשֶׁנְאַצֵּר יַקְמִיָה הוֹשָׁמָע
וּנְדַבְיָה׃ יֵי וְבָנֵי פְדִיָה זָרְבָבֵל וְשֻׁמְעִי

ת"א בכור יוחזן. שני יוחזן. י. כרמיש שלום. תורת שלום כרמיש שלום. י. בני יוסף. סנכרין ל'. רש"י

כרמיה יעזריה כרמיה יוחס
כרמיה : י. אחז כרמיה
חזקיהו כרמיה מנשה
כרמיה : י. אמן כרמיה
יאשיהו כרמיה : יו. יבני
יאשיהו בוקרא יוחזן
הנבוא יחזיקים תלמידיה
צדקיהו רביעיה שלום
רשעיהו שלום ויהיה
רוד קיומי : יו. יבני
יהויקים יכניה כרמיה
צדקיהו כרמיה : יו. יבני
יכניה אסר שאלתיהל
כרמיה : יי ומלכירם
ופדיה ושנאצר יקמיה
הושמע ונדביה : יו. יבני
פדיה זרבל ושמוע

רש"י

דורות גדולה דוד שאשיהו ובניו כולם הלכיים להבדוק זה
הוא והן נקרו ענינו והתפלל עוד על השמינית על דוד
שמיני ה' אל בלשך תוכיחו (ההלום ו') וכשכל תפלתו
בשמינו בני יהויקים וככל ספר תהלים ה'ין יותר על
רב"ט

שם דוד (ע'ין דל"ט. סמו"ל). (מ) ובני יאשיהו בכור יוחזן וגו' .
כבר נזכרו במקום גמלים כי יוחזן לא מלך (מ"ב כ"ג ל"א). וכלי
שעבדו מהם במקום שנים שלום יביא כי יהויקים סתרי וככל אשר
הוא ומלך ובני יהויקים יבנים בניו וזה עמולא מדד : (ו) ובני יכנים
אסר שאלתיהל בנו : אהמדו שבכלונו בזכ כי אשר כים בני יכנים
ושאליהל כים בני אסר ומה שמלך ומלכיים ופדים וגו' הם לם
כני שאלתיהל ולפי שזכרנו כים בני פדים שהם כן שאלתיהל אסר
בכורובל כים כן שאלתיהל :

שלישי לבני יאשיהו ואסר עליו הרביעי שחיהו רביעי למלכות יאשיהו .
יהויקים בני יאשיהו ולא נזכר לו כי בניו אחז יהיה ליאשיהו ששמו שלום כי לא שמונו כללמים אחז יאשיהו כי אכ יתראת
יהויקים יהויקים וצדקיהו . לשלום קראו אותו סלך בספר ירמיהו אל בנים כי יאשיהו הומלך תחת יאשיהו . וכל ענין אחת
הזכירא על יהויקים שולה לזכר . ואסר בני יאשיהו כי בניו היה בנים כגיטו בהרבה בקוביות תחבאן כי . והנה גם כתב
תחבאן בני יאשיהו לפי שהיה לו למלכות יאשיהו בפני צדקיהו דודו לפיכך חור לספר יהוה על הספר . והנה גם כתב
בספר בני יאשיהו : (ט) ובני יהויקים יכניה בני צדקיהו בנו . קרא יכניה בני צדקיהו על שם דודו יאשיהו . (י) ובני יכניה אסר
שאלתיאל בנו . שניהם היו בניו וקראו אסיר שולה בבית האסרין ושב אל ה' בכל לבו ויעתר לו ה' ונתן לו בני יכניה את הגויש הזה עתה נבד
לא יצלת בימיך . אלא אמרת ששעה תשובה בבית האסרין ושב אל ה' בכל לבו ויעתר לו ה' ונתן לו בני יכניה את הגויש הזה עתה נבד
שם התאר אסיר שולה בבית האסרין ושב אל ה' בכל לבו ויעתר לו ה' ונתן לו בני יכניה את הגויש הזה עתה נבד
על הכל שנאמר כתבו את הגויש הזה עתה נבד בבית האסרין ושב אל ה' בכל לבו ויעתר לו ה' ונתן לו בני יכניה את הגויש הזה עתה נבד
שאלתיאל בנו . ומי דאית אשה כתעברת מעובר ותיא נתעברת מעובר . דבר אחר שאלתיאל . שנשאל
על אלתו . זרבל שנועד בככלו ומה שבו בזה מתיא כי חכליה שמו : (יט) ובני פדיה זרבל בניו ורבכל שמוע . ומה שאסר בניו זכריה ובקרא
ולא אסר ובני שאלתיאל כי הדרב שבו שזכר אלם : (כ) ובני פדיה זרבל בניו ורבכל שמוע . ומה שאסר בניו זכריה ובקרא
ורבכל בן שאלתיאל לפי שהיה בן בנו בן פדיה בן שאלתיאל וזרבל בן פדיה . הלא הראת בכמה מקומות וזכר בני גנים

מאדנת דוד

שם מוסיף סמך : (טז) הבכור יוחזן . הוא יהואלם שזכר ב"ט
וס כי יהויקים יהויקים גדול ממנו קראו זכור על כי היה זכור למלכות
שולך קודם יהויקים כמ"ט ב"ט : שלום . לזולו סמכות זדקים
סמך הקדור . גם רביעי ב"ט : שמים כרמישיהל פניו יביא בני
יהויקים מלך לפניו : (טז) צדקיהו בנו . אין זה זדקים סמך כי זה

ע"פ

יוחם איז גינעון יעזריהוים זון : (יג) אחז בנו יאחז איז
גינעון יוחסם זון חזקיהו איז גינעון יאחז זון מנשה
איז גינעון חזקיהוים זון : (יד) אמן בנו אמן איז גינעון
מנשה זון יאשיהו איז גינעון דער זון פון אמן :
(טו) ובני יאשיהו איז די קינדער פון יאשיהו איז גינעון
דר ערשטער זון יוחזן איז דר אנדערער יהויקים
איז דר דריטער צדקיהו איז דר פערטער שלום :

וּבֶן־זֶרְבָבֶל מִשָּׁלֵם וַחֲנַנְיָה וּשְׁלֹמִית
אֲחֹתָם : **י וַחֲשָׁבָה וְאֵהֵל וּבְרָכְיָה**
וַחֲסַדְיָה וְיֹשֵׁב חֶסֶד חָמֵשׁ : **כא וּבֶן־חַנְיָה**
פְּלִטְיָה וְיִשְׁעִיָּה וְבָנָי
רְפָיָה בְנֵי אֶרְנָן בְּנֵי
עֹבְדִיָּה בְנֵי שְׁבֻנָּה :
כב וּבְנֵי שְׁבֻנָּה שְׁמַעְיָה
וְבָנָי שְׁמַעְיָה חֲמוּשׁ
וְיִגָּאֵל וּבְרִיָּה וְעֵרִיָּה
וְשָׁפָט אֲשֶׁתָּה : כג וּבְנֵי
גְּעֹרְיָה אֶלְיוּעִינִי וַחֲזַקְיָה
וְעִרְיָקִים תְּלֵתָא : כד וּבְנֵי
אֶלְיוּעִינִי הַזְּבוּנְיָהוּ
וְאֶלְיֹשִׁיב וּפְלִיָּה וְעַקֹּב
וְיִחְזָקֵן דְּרִיָּה וְעַנְיָה הִוא
מִלְּבָא מְשִׁיחָא דְעֵתִיר
דְאֲתַלְתְּלָא בְּהוּן
שְׁבַעֲמָ : ד א בְּנֵי יְהוּדָה
פָּרָץ חֲצֵרוֹן וְכַרְמֵי וְחֹר
וְשׁוּבֵל : ב וְרֵאִיָּה בֶר
שׁוּבֵל אֹלֶיֶד יֵת יֵת
יֵת אַחֲוֵי יֵת אַחֲוֵי

וְשָׁלֵם וַחֲנַנְיָה
 וּשְׁלֹמִית אֲחֹתָהוּ :
 כוּחֲשָׁבָה וְאֵהֵל וּבְרָכְיָה
 וַחֲסַדְיָה יֹשֵׁב חֶסֶד
 חָמֵשׁ : כא וּבְנֵי חַנְיָה
 פְּלִטְיָה וְיִשְׁעִיָּה וְבָנָי
 רְפָיָה בְנֵי אֶרְנָן בְּנֵי
 עֹבְדִיָּה בְנֵי שְׁבֻנָּה :
 כב וּבְנֵי שְׁבֻנָּה שְׁמַעְיָה
 וְבָנָי שְׁמַעְיָה חֲמוּשׁ
 וְיִגָּאֵל וּבְרִיָּה וְעֵרִיָּה
 וְשָׁפָט אֲשֶׁתָּה : כג וּבְנֵי
 גְּעֹרְיָה אֶלְיוּעִינִי וַחֲזַקְיָה
 וְעִרְיָקִים תְּלֵתָא : כד וּבְנֵי
 אֶלְיוּעִינִי הַזְּבוּנְיָהוּ
 וְאֶלְיֹשִׁיב וּפְלִיָּה וְעַקֹּב
 וְיִחְזָקֵן דְּרִיָּה וְעַנְיָה הִוא
 מִלְּבָא מְשִׁיחָא דְעֵתִיר
 דְאֲתַלְתְּלָא בְּהוּן
 שְׁבַעֲמָ : ד א בְּנֵי יְהוּדָה
 פָּרָץ חֲצֵרוֹן וְכַרְמֵי וְחֹר
 וְשׁוּבֵל : ב וְרֵאִיָּה בֶר
 שׁוּבֵל אֹלֶיֶד יֵת יֵת
 יֵת אַחֲוֵי יֵת אַחֲוֵי

חזרויה קרי רש"י שובל

תכונות שכתוב בספר עזרא (ד"ה"ו א' כ"ט) מן כרוך
 ה' אלתי ישראל וגו' עד ולחוק ל"ח תיבות : (ב) וחסדיה
 יושב חסד חמש . חמש היו לכל משלמות אחותם :
 (כב) ובני שמעיה חמש ויגאל ובריה ונעריה
 ר"ב

ככנים : וכן זרבל משולם . כמו ובני זרבל . וכן וכן הנחית
 וכן נעריה : ד (ה) בני יהודה פרץ חצרון וכרמי . בא להשלים
 יחס יתרה פה שלא הזכיר למעלה . והזכיר דרך קצרה בנים ובני
 בן וזר בכור אפרתח . והיה חור זה בן כלב בן יסונה . והוא אבי
 (ג) וראיה בן שובל . ראיה זה הוא הרואה שהזכיר למעלה והוא
 בנים לשובל הרואה חצי המנוחות והרואה וראיה אחד כי כן
 מְנוּחָת דוּר
 וגו' ששם (למנוח) ולמי מושב כי אם חמשה . לו סמך חזק של
 שנים למנוח לכנסים גולדה ששה ומושב בני עס בני הכין :
 ד (ה) בני יהודה וגו' . כאל לכנסים יחוס בני יהודה ובני קלבים
 מזכיר שובל מי מבניו ובני בניו יחוס ספרן בן יהודה ונחמן בן
 וכמו בן זמרי בן יוסם בן יהודה וחור בן כלב בן יהלון ושוכל בן כלב
 בן מור : (ג) וראיה . הוא כהנאס כהמור למעלה : אלא במשפחת
 ע"מ

פון פריה זענען גיווען זרובבל און שמעיה וכן זרובבל
 און די קינדער פון זרובבל און גיווען משולם און
 הנגיה און שלומית און גיווען וייצער שוועסטער :
 (כ) וחשבה און חשובה און אהל און ברכיה און
 חסדיה און יושב חסד חמש פינף זענען זיי גיווען
 חוץ שלומית : (כא) וכן חנניה און דיא קינדער פון
 חנניה זענען גיווען פלטיה און ישעיה בני רפיה
 ישעיהום וזן איז גיווען רפיה און רפירוש וזן איז
 גיווען ארנן און ארנגש וזקן איז גיווען עובדיה
 און עובדיהום וזן איז גיווען שבניה : (כב) ובני שבניה
 און די קינדער פון שבניה איז גיווען שמעיה און

ד (א) בני יהודה דין קינדער פון יהודה איז גיווען פרץ
 און חצרון און ברכמי און חור און שובל : (ב) וראיה
 און ראייה בן שובל הם גיווען דעם יתת און יתת
 האם

שׁוֹבֵל הַלֵּיד אֶת־יַתְת־וַיַּחַת־הַלֵּיד אֶת־
 אֲחֻזֵי וְאֶת־לְהֹד אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחֹת
 הַצִּרְעָתִי: וַיֹּאֲלֶה אֲבִי עֵיטָם יִרְעָאֵל
 וַיִּשְׁמָאוּ יוֹד בְּשׁוֹשֵׁם אֲחֻתָם הַצִּלְפֹּנִי:
 י וַפְּנֹאֵל אֲבִי גֵדֵר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה
 אֱלֹהֵי בְנֵי־חֹר בְּכוֹר אֶפְרָתָה אֲבִי בֵּית
 לָחֶם: הַיִּלְאֲשָׁחוֹר אֲבִי תִקְוֶעַ הָיוּ שְׁתֵּי
 נָשִׁים חֲלָאָה וְנַעֲרָה: י וַתֵּלֶד לָו נַעֲרָה
 אֶת־אֲחֻזָּם וְאֶת־חֶפֶר וְאֶת־הַיִּמְנִי וְאֶת־
 הָאֲחֻשְׁתָּרִי אֱלֹהֵי בְנֵי נַעֲרָה: י וּבְנֵי
 חֲלָאָה צִרְתָּ יֵצֶחַר וְאֶתְנָן: הַיִּקְוִץ הוֹלִיד
 אֶת־עֲנוֹב וְאֶת־הַצִּבְבָּה וּמִשְׁפַּחַת

וַיֵּה לְהֹד אֱלֹיִן וְנָשִׁית
 וְהִדְהָה דִּיתְבִּין בְּצִרְעָה:
 וְאֱלֹיִן רִבְנָא דִּיתְבִּין
 בְּעֵיטָם יִרְעָאֵל וַיִּשְׁמָא
 וַיִּדְבֵּשׁ נָשִׁים אֲחֻתְהוּ
 הַצִּלְפֹּנִי: י וַיִּפְּנֹאֵל
 אֲבָא דְגֵדֵר וְעֶזֶר אֲבָא
 דְחוּשָׁה אֱלֹיִן בְּנֵי חֹר
 בּוֹבְרָא דֶאֶפְרָתָה הֵיא
 מְרִים וְאֲחֻזָּא רְבָא
 בְּבֵית לָחֶם: הַיִּלְאֲשָׁחוֹר
 רְבָא דִתְקוֹעַ הָיוּן מִפְּרָתִין
 נָשִׁין חֲלָאָה וְנַעֲרָה:
 י וַיִּלְיִידֵת לָוִה נַעֲרָה יֵת
 אֲחֻזָּם וַיֵּת חֶפֶר וַיֵּת
 הַיִּמְנִי וַיֵּת הָאֲחֻשְׁתָּרִי
 אֱלֹיִן בְּנֵי נַעֲרָה: י וּבְנֵי
 חֲלָאָה צִרְתָּ וְעֹזֵר
 וְאֶתְנָן וְקוֹץ: הַיִּקְוִץ
 אֹלִידֵת יֵת עֲנוֹב וַיֵּת
 צוֹבְבָה וַיִּגְיִסֵת אֲחֻרָא
 הוּא חֹר בּוֹבְרָא מְרִים:
 וְהוּא
 ת"א וַיִּפְּנֹאֵל וְגו' פְּנֵל קֹלֵל עֵל
 וַיִּנֵּי מִלְּהָה לְרֵם וְגו' ע"ס

יצחק קרי

רש"י

הוכר עדיין ראה כי זרוע דורות קחשיב וכן
 וכני מלחה לרת ולחר ואתנן וקוץ הוליד (לקמן פסוק ז' ח')

רלב"ג

(ג) אלה משפחות הלרעתי. ככל זכר למעלה גם כן כי
 משבול ילדו משפחות הלרעתי: (ג) ואלה חביו עיטם ונוי' ידעם
 משם שאלחם זה עיטם הים בן חור ולזה אמר לחם זה אלה בני חור
 כסר מלחה. ר"ל חור סביב בן אפרטה והים אבי בית לחם כי
 הוא סביב לבי שלמה סביב חביו בית לחם כמו שקדם: (ה) וללשחור
 אבי תקווע. ככל זכרו כמה שקדם וכל עתה להוכיח מולותו:
 (ח) וקוץ סוליד את ענוב. ידעם שהכלון בזכר שכבר היה כנס גם כן
 קוץ שאליר את ענוב ואת הלרעתי וילאו מענוב משפחות אלהתנן בן

דרך המשפחה' להתחבר בהן האחויות: אלה משפחות חצרתתי.
 הוא שהוכיח למעלה כאלה יצאו חצרתתי האשחאלי. והוכיח
 הנה יתח ואחזי ולחר שהיו עיקר משפחות חצרתתי: (א) ואלת
 אבי עיטם. פי' ועוד אלה בנים משבול ומחר אבי עיטם
 יורעאל: ורשב אחותם הצלפוני. מה שהוכיח אחותם וכן
 הוכיח למעלה בבני ורובבל ושלושית אחותם. אוילי לא היתה
 להם עוד והוכיחם. או היו בעלות השם בדרום ונשים חשבות
 לכך הוכיחם כבני סרדה בת אשר: (ז) אבי בית לחם. קצר ולא
 הוכיח שדמא שחיה אבי בית לחם כי חור היה אבי שלמא.
 ושלמא אבי בית לחם: (ס) ולאישורר אבי תקיע. והנהג האשלים והחור:

מצודת דוד

לחם. שלמה בן לבד בעו היה חביו בית לחם וקוץ על עס בן גנו ומלמכ
 אבי על חביו בית לחם וכלי הוא כפץ: (ה) ולאשחור. הוא
 הכהן למעלה סביב בן מלחון: (ח) וקוץ. פלי הוא אלה מהסגוליים

ישלמא אבי בית לחם: (ס) ולאישורר אבי תקיע. והנהג האשלים והחור:

הם גיוויגען דעם אַחֻזֵי אונ דעם לְהֹד אֱלֹהֵי מִשְׁפַּחֹת
 הַצִּרְעָתִי דִּי רִאדִינְע וְעֵגֵן דִּי מִשְׁפָּחוֹת פֿון צִרְעָתִי וְיוֹם
 אִיךָ קאַפֿיטִיל (ג) שְׁמִיטִי: (ג) וַיֹּאֲלֶה אֲבִי עֵיטָם אֲוִי דִּי
 רִאדִינְע וְעֵגֵן גִּינִיעֵן דִּי קִינְדֵר פֿון חֹר דְּעֵר הָאֵר
 פֿון עֵיטָם אֲוִי יִרְעָאֵל אֲוִי יִשְׁמָא אֲוִי יִדְבֵּשׁ וְשֵׁם
 אֲחֻזָּם אֲוִי דְּעֵר קֹאמֵעֵן פֿון וַיִּיעֵר שׁוֹעֲבֵקִמֵר אִיךָ
 גִּינִיעֵן הַצִּלְפֹּנִי: (ד) וַיִּפְּנֹאֵל אֲבִי פְּנֹאֵל דְּעֵר הָאֵר
 פֿון גֵּדֵר אֲוִי עֶזֶר דְּרֵי הָאֵר פֿון חוּשָׁה אֱלֹהֵי בְנֵי חֹר דִּי
 רִאדִינְע וְעֵגֵן גִּינִיעֵן דִּי קִינְדֵר פֿון חֹר דְּרֵי בְּכוֹר פֿון

אֶפְרָתָה דְּרֵי הָאֵר פֿון בֵּית לָחֶם: (ה) וְאֶת־חֶפֶר אֲוִי צו
 אֲשָׁחוֹר דְּרֵי הָאֵר פֿון תִּקְוֶעַ דְּרֵי זֶוּן פֿון חֲצֵרוֹן וְעֵגֵן
 גִּינִיעֵן צוֹוִי וַיִּיעֵר חֲלָאָה אֲוִי נַעֲרָה: (ו) וַתֵּלֶד לָו
 נַעֲרָה אֲוִי דִּי נַעֲרָה קֹאמֵעֵן גִּינִיעֵן צו אֲשָׁחוֹר אֲחֻזָּם
 אֲוִי חֶפֶר אֲוִי הַיִּמְנִי אֲוִי הָאֲחֻשְׁתָּרִי דִּי רִאדִינְע וְעֵגֵן
 גִּינִיעֵן דִּי קִינְדֵר פֿון נַעֲרָה: (ז) וּבְנֵי חֲלָאָה אֲוִי דִּי
 קִינְדֵר פֿון חֲלָאָה וְעֵגֵן גִּינִיעֵן צִרְתָּ אֲוִי צוֹחֵר אֲוִי
 אֶתְנָן: (ח) וְקוֹץ אֲוִי קוֹץ הֵם גִּינִיעֵן דִּי עֲנוֹב אֲוִי
 צוֹבְבָה אֲוִי דִּיא מִשְׁפַּחֹת פֿון אֲחֻרָא דְּעֵר זֶוּן פֿון

ויהי יעבץ והוא עתניאל יקור וחסים באוריקא והיה קן אתוהי ואמיה קרת לשמיה יעבץ ארום בצערא וירמיה ויעלי יעבץ לאמא דישראל למימר אין ברקא הברכני ככנא ותקמי ית החומי בתלמודא ויהי ידך עמי אכפסקל ויפרא ותקביד לי חכרוא ב דקמתי קן בגלל דלא רגונני ופרא בישא ואתי יי ית מה רשאלי יי וכלוב אחוי דשוחא אוליד ית פירוהו הוא אבא דאשהון :

אחרתל בן הרים: ויהי יעבץ נכבד מאחיו ואמו קראה שמו יעבץ לאמר כי ילדתי בעצב: ויקרא יעבץ לאהי ישראל לאמר אסדי ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל: וכלוב אחי שוחה הוליד את מחיר הוא אחי אשתון: יי ואשתון הוליד את בית

יי ואשתון אוליד ית בית רפא וית פסח וית תחנה אחי עיר וחסא ארין אנשי סנהדרין (א) לטבל כלמס (ב) חכרים דוממתי (ג) ויקרא יעבץ : חסיה ס :

וכו נדר מה שנדר: ויבא אלהים את אשר שאל. וטלס נדרו. ומכאן ומכאן ראהו כספוסקין לזקה (בלכות) כעבור מה שאין נודרין אלל נותנין בלא נדר ומדרשו ידעו: (יא) וכלוב אחי שוחה. משפחות הוא דקאטיב כפאקור ל' חף על פי שאין מוכירו למעלה וכוונתו קנא יה על פי שלא הזכירו למעלה. וכן ומשוחתי (לקמן פסוק י"ד) כמו כן לא רלב"ג

היום: (ם) ויהי יעבץ נכבד מאחיו. ומה שמלחא קראה אחד מבני יעבץ כי ילדמו בעלב: (ו) ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר וכו'. ומה שיעבץ היה נשאל שבעה מן היה להרע עשפוסים ולווא אמר וברכתי את גבולי כי לא יתכן שירצה ה' גבול היום בזה האופן ומה שיהיה זה מלחמה ויכר נדר מה לסי' ויתקין לה יעבץ לו קן ולא פירש בזה הענין. והלכות זה אם כן כענין בולח מלחמה וברכתי את גבולי כמכונת את אחי ויהיה ידך עמי בזה ענין שמתעב שלל העלב מרעה שלל הקרני לו לעמי ידך כלל בולח מלחמה: (יא) וכלוב אחי שוחה. ידמה כהיה פון עור ליש

עטרו לדעת קצת הבפרשים וכן יורד יעבץ נכבד ישראל נדר לה' ויאמר עבד נתן את העטרו: ועשית מרעה לבלתי עצבי. כלו' שהעשה אות עמי שלא אעצב מרעה בעולמא ויהיה שמו נודר לי שיש עצב ועצבי הוא מקור פועל עושה והביתו והביתו באחד אין בו פועל הפועל. או יהיה פועל יוצא ופי' ועשית עמי להצנינו כרע בלתי עצב אתי: (יג) וכלוב אחי שוחה. אע"פ שלא הזכירו בסדר התולדה הזכירו כספר תולדותיו וכן כתבא בספר זה בהרבת

מצודת דוד

נעמלה והיה נקרא בשתי השמות וכן נראה כענין כמאמר אשר נמצא בזה הספר לא הזכירו לפנינו מה היה ועמי יאל: (ט) ויהי יעבץ. גם הוא לא נזכר כמו לפנינו מה הוא ילדתי בעצב. כלמא ילד אוחו היה לו טעמו מה ולזכרון לשמה את כנסי יעבץ כמאמר אשתו מעלב כלאו אמרם שיהיה סעלב שמה: (י) ויהי יעבץ אב גבולי. לשון נקמתו מרוב: ידך עמי. לעולי בעט הולך: ועשית מרעה. ר"ל חסוק מרעהו אשר בעצבוהו נחלטה אחי

פירוש ע"ט

היום: (ם) ויהי יעבץ אב יעבץ איז גיווען גיערליכט מייין פון יינע ברידער ואמו קראה שמו יעבץ אבן ייין מוסעה הם גירופין ייין נאמען יעבץ צו נאמען דען איד האב אים גיווען מיט מרועריג: (ו) ויקרא יעבץ לאהי ישראל לאמר אבן יעבץ האם גירופין צום נאם פון די ישראל צו נאנין אם ברך תברכני אב דו נאם יועקט מיך בעקמשיין אבן יועקט מערין מייין גבול אבן דיין האנט יועט ייין מיט מיר ועשית מרעה לבלתי

נחש

רָפָא וְאֶת־פָּסַח וְאֶת־הַתְּנֶה אֲבִי עִיר־
 נָחַשׁ אֱלֹהֵי אֲנָשֵׁי רֶכֶה: י וּבְנֵי קִנְזוֹ
 עֲתַנְיָאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עֲתַנְיָאֵל חֲתַת:
 י וּמַעֲוֹנָתִי הוֹלִיד אֶת־עֲפָרָה וּשְׂרָיָה
 הוֹלִיד אֶת־יֹאבָב אֲבִי גֵיֵא חֲרָשִׁים כִּי
 חֲרָשִׁים הָיוּ: טו וּבְנֵי כָלֶב בְּנֵי־יִפְנֶה עִירוֹ
 אֱלֹהֵי וְנַעַם וּבְנֵי אֱלֹהֵי וְקִנְזוֹ: טז וּבְנֵי
 יִהֲלֵלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִירִיא וְאֲשֵׁרָאֵל:
 יז וּבְנֵי עֲזֹרָה יֵתֵר וּמֵרֵד וְעֵפֶר וְיִלְזֹן וְתֵתֵר
 אֶת־מָרִים וְאֶת־שִׁמִּי וְאֶת־יִשְׁבָּת אֲבִי

רַבָּתָא: יג וּבְנֵי קִנְזוֹ עֲתַנְיָאֵל הוּא יַעֲבֹד וּשְׂרָיָה וּבְנֵי עֲתַנְיָאֵל חֲתַת: יד וּמַעֲוֹנָתִי אוֹלִיד נֵת עֲפָרָה וּשְׂרָיָה אוֹלִיד נֵת יוֹאבָב רַב־חֵילָא דְאִוּפְנֵיָא אָרוּם (סֵא אוּמְנָיָא) אוּמְנָא הוּוּ: טו וּבְנֵי כָלֶב בְּרִי וְסָגָה הוּא חֲצֵרוֹן וְהוּוּ צֹחֲוֹן לֵיָה כָלֶב בְּרִי וְיִפְנֶה מְמוּלֵד דְפִנְיָ לִבְיָה מִן עֵיפַת מְאֻלְיָא וְאִלִּין בְּנָיו עִירוֹ אֱלֹהֵי וְנַעַם וּבְנֵי אֱלֹהֵי קִנְזוֹ: טז וּבְנֵי יִהֲלֵלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִירִיא וְאֲשֵׁרָאֵל: יז וּבְנֵי עֲזֹרָה יֵתֵר וּמֵרֵד וְעֵפֶר דְעִירוֹ וְאֲעִדְיָאֵת כְּגִיָה מָרִים הִיא אֶפְרַת נֵת

פסח בס"פ

רש"י

שמי

חרשים היו. פתרון אותן שיטבו בניו החרשים חרשים המה ועל שמם נקרא בניו: (טו) ובני כלב בן יפונה. אמרו רבותינו כלב בן יפונה זה כלב בן חצרון ולמה נקרא בן יפונה שפנה מעלת המרגלים, ואל תחמהו שהרי יחס כבר משפחת כלב בן חצרון שהרי בן הדרך שמייהם קתל ומלגל על משפחת אחרת ואמר בן מושע משפחה רחוקה: ובני אלה וקנזו.

הכו... כי בן דרך כל הספר הזה: (יב) אבי עיר נחש. שם עיר. ומחנה שר (היה) עליה: אלה אנשי רכה. בני אשתו ישבו בחותו מקום כרכה. ע"ל אנשי רכה המשפחה היתה מכונה אנשי רכה: (יד) ושוריה הוליד את יואב אבי גיא חרשים. יואב היה שר על עמק שיש בה מרשים ולמה חני קורא אותה גיא חרשים כי רלב"ג

מושה ד' ד' ויהיה מושה וכמה אחד: (טו) ובני כלב בן יפונה. ידמה שיהיה יפונה שפולל לצי גדור והנה היה חני גדור לפי שכלב בנה היה חני וכך שיהיה חני גדור: ובני אלה וקנזו. ר"ל ובני אלה קנזו: (טז) ובני יהללאל. ידמה שהוא נחש והיו לו שני שמות: (יז) וכן עזרה. ידמה שהוא עירו והיו לו שני שמות: והסר את מרים אלה שני ואת יפונת. ר"ל הכהה וילדה שמי ויהיה חני חמלוסי. לו אלו זכר שם הכהה ואמר שהיא הכה מנת אמת ושני בניו ידמה שלא היתה היכודים האלה הרלוונה שהיתה מנתו ולזה אמר אמת זה ואשתו היכודים וידמה שלא הרלוונים הם בני כהיה בת פתחה חכר נקח לו מנד. והשנים ילדה למנד אשתו היכודים:

מקובות כי מקצר היה בתולדות: (יב) אבי עיר נחש. כמו אבי קרית יערים כי פבניו נתישב העיר הנקראת עיר נחש: אלה אנשי רכה. כל אלה בני כלוב שהזכיר הויה נקראין אנשי רכה על ענין ידוע אצלם: (יג) ובני קנז עתניאל איש שא הזכיר קנז הזכיר תולדותיו כש"ש: (יד) אבי גיא חרשים. כמו אבי קרית יערים כש"ש וחזכיר לפה נקראת העיר גיא חרשים: כי חרשים היו. פי' אומני אבן וצדן וברזל כי הכל יקרא חרש: (טו) ובני כלב בן יפונה. כבר כתבנו כי דמת ר"ל שהוא כלב בן חצרון. יאם הוא חזכיר עיר פתולדותיו מה שלא הזכיר למעלה: ובני אלה וקנז. כך היה שמו וקנז בוי"ו: (יז) וכן עזרה יתר ומרד ועפר וילזן ותהר את מרים פי' וההר כמו והלך וכן על ברכות הויה כמו וילזן. ועל אשתו של מרד אומר כמו אביה אשת חצרון ויעשה פלגש כלב ואחרים רבים וטוף פסוקים מוכיח כי וההר את מרים על אשתו של מרד הוא אומר וכן אשתו היחודיה ילדה את ירד פירוש אשתו של מרד: מצודת דוד

פי' וההר כמו והלך וכן על ברכות הויה כמו וילזן. ועל אשתו של מרד אומר כמו אביה אשת חצרון ויעשה פלגש כלב ואחרים רבים וטוף פסוקים מוכיח כי וההר את מרים על אשתו של מרד הוא אומר וכן אשתו היחודיה ילדה את ירד פירוש אשתו של מרד: מצודת דוד

ומי אלוים: (יב) אלה אנשי רכה. כל בני כלוב היו נקראים אנשי רכה משום ידוע אללם: (יג) ובני קנז. כל סוף אל הזכיר לפנים בן מי היה ואלו אלוים עוד ממהה כי מלך רכב): עתניאל הוא היה טעוטה הכהונו על יפונת: (יד) כי חרשים היו. ר"ל צעצוע זה היה נקרא המקום ההוא גיא חרשים על פי היו חרשים

ומי אלוים: (יב) אלה אנשי רכה. כל בני כלוב היו נקראים אנשי רכה משום ידוע אללם: (יג) ובני קנז. כל סוף אל הזכיר לפנים בן מי היה ואלו אלוים עוד ממהה כי מלך רכב): עתניאל הוא היה טעוטה הכהונו על יפונת: (יד) כי חרשים היו. ר"ל צעצוע זה היה נקרא המקום ההוא גיא חרשים על פי היו חרשים

פירוש ע"פ

אוג די קינדער פון פלֶבֶב בְּן יִפְנֶה איז גִּיּוּעֵן עִירוֹ אוֹנֵי אֱלֹהֵי אוֹנֵי נַעַם וּבְנֵי אֱלֹהֵי אוֹנֵי דִי קִינְדֵרֵר פִּין אֱלֹהֵי איז גִּיּוּעֵן וְקִנְזוֹ: (טו) וּבְנֵי יִהֲלֵלְאֵל אוֹנֵי דִי קִינְדֵרֵר פִּין יִהֲלֵלְאֵל איז גִּיּוּעֵן זִיף אוֹנֵי זִיפָה אוֹנֵי תִירִיא אוֹנֵי אֲשֵׁרָאֵל: (יז) וּבְנֵי עֲזֹרָה יֵתֵר וּמֵרֵד וְעֵפֶר פִּין עֲזֹרָה איז גִּיּוּעֵן יֵתֵר אוֹנֵי מֵרֵד אוֹנֵי עֵפֶר אוֹנֵי יִלְזֹן יִתְהֵר אֶת מָרִים אוֹנֵי דֶס וְיִיבֵי פִּין מֵרֵד איז מֵרֵד אֶת גִּיּוּעֵן אוֹנֵי דֶס גִּיּוּעֵן מָרִים אוֹנֵי שִׁמִּי אוֹנֵי יִשְׁבָּת דֶרֶד האר פִּין

נָחַשׁ אֱלֹהֵי אֲנָשֵׁי רֶכֶה דִי דִאֲזִינְעֵי יַעֲגֹן גִּיּוּעֵן דִי מֵאֲגִין פִּין דֶרֶר שְׂמָאֵם רֶכֶה: (יב) וּבְנֵי קִנְזוֹ אוֹנֵי דִי קִינְדֵרֵר פִּין קִנְזוֹ איז גִּיּוּעֵן עֲתַנְיָאֵל אוֹנֵי שְׂרָיָה וּבְנֵי עֲתַנְיָאֵל חֲתַת אוֹנֵי דִי קִינְדֵרֵר פִּין עֲתַנְיָאֵל איז גִּיּוּעֵן חֲתַת: (יד) וּמַעֲוֹנָתִי אוֹנֵי מַעֲוֹנָתִי הֵמָּה גִּיּוּעֵן דֶעם עֲפָרָה אוֹנֵי שְׂרָיָה הֵמָּה גִּיּוּעֵן דֶעם יוֹאבֵי דֶרֶד האר פִּין דֶעם קִינְזוֹ דֶעם מִיִּסְטָקֵעֵן פִּי חֲרָשִׁים הֵי דֶען דִי לִיִּים פִּין דֶעם קִינְזוֹ יַעֲגֹן גִּיּוּעֵן מִיִּסְטָקֵעֵן: (טו) וּבְנֵי כָלֶב

**אֲשַׁתְּמוֹעַ : י" וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה יִלְדָה
 אֶת־יֶזְרָאֵל אֲבִי־גֵדֹר וְאֶת־הַחֶבְרֹן אֲבִי־שֹׁכֵן
 וְאֶת־יְקוֹתִיאֵל אֲבִי זְנוּחַ וְאֵלֶּה בְנֵי
 בְּתֻלָּה בַת־פְּרַעֲזָה אֲשֶׁר לָקַח מֶרְדִּי
 יִשְׂרָאֵל וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה אַחֲזָת נָחֵם אֲבִי
 קַעֲיָלָה הַגִּזְרִי וְאִשְׁתְּמוֹעַ הַמַּעֲכָתִי :
 כוּבְנֵי שִׁימוֹן אֲמִנּוֹן וְרָנָה בְּתַחֲנָן וְתוֹלֹן
 וּבְנֵי יִשְׁעִי זוּחַת וּבְכַזְּזוּחַת : כא בְּנֵי שֶׁלָּה**

שמי נתן ושבת אבא
 ראשיתמוע: יהוהאנתמיה
 יהודייתא רביאת ית
 משה בר שחלמיה מן
 מנא וקרת שמייה גדר
 דאוחית מנא לישראל
 רבא גדרור רבנא
 הירכנהון דישראל נית
 סקדחסביר (נת) ישראל
 לאבוהון די בשמיא
 רבא דסוכו דסלי על
 בית ישראל גכותיה
 נית קותיאל דאמתינו
 ישראל א ל ה א
 דבשמיא גימיו ארבעין
 שניו בסרברא רבא
 זנוח רשבק אלקה על

ת"א ושלש ונוי . מנא יס סכדין ב"ה ית . ותולין קרי

חובי ישראל אמטילמיה אליו שסקה קרת ליה בתיה ברת פרעה ברה גבוהא ואתגרת ונקבת
 ליה מרד לאנהו הוא פלב די מרד בסלפת מאלליא : יס ובגני אסת הודיה אסתיה ריעת
 רבא דקעילה רמן גרם ואשחמוע רמן מעקה : כו ובגני שימון אמטון ורנה בר תנן ותילון ובגני ישעי זוחת
 ובר זוחת : כא בגני שלה בר יהודה ער (ס"א אבא) אבי לקה ולפרעה רבא דקרישה ונגיסת בית עבינת

כך היה שמו נוח (יח) ואשרו היהודיה . אשת כלב
 שנולה מיהודי : ירד אבי גדרור ונוי . שרי השיבות
 כדלתיב (ביכושע ט"ו) ויקדם זנוח . מלחול בית לור
 וגדור . ירמו' ועלם סוכה ועוקה : ואלה בני בתיה בת
 רד"ק

(יח) היהודיה . מכלל שחראשונה שחוכיר לא חיתה יהודיה
 והיא בתיה בת פרעה שחוכיר בסוף הענין : את ירד אבי גדרור .
 יש בפרשים כל אלה אבי אריו ובפרשים גדרור ושוכו וזנוח שם
 חתיים שחיו אלה שישלים ליתום . והנכון שחם כמשמעם וכלם
 שהיו מיחס חובל על חבל להודיה לפרסמו כשחית חבל נכבד וידוע
 תחלה מרים ושמי ונוי היו בני בתיה בת פרעה אשר לקח מרד
 בן יופת ולמה נקרא שמו ברר שברר בעצת סוגינים . ודרשו כל
 אמרו ילדה כמו גדלה שהיה לה כבן : (יט) ובני אשת חוריה . אף
 פנהג חספר כחשור וכאשר שהיתה אחות נחם היו לו אלה חכמים
 אבי קעילה הגרמי ואשחמוע המעתי : (מל) בני שחת בן

מצודת דוד

כני כמים ונוי : (יט) אחות נחם . אשר סיחס למות נחם : אבי
 ונוי . ר"ל אלה כמים אבי קעילה ונוי : (כ) בן זנוח . ק שש
 ואלה . סלמגריס כנקלס סלמגיו וסס מרים ושמי ונוי' אלה היו
 פירוש ע"פ

**אֲשַׁתְּמוֹעַ : (יח) וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה אֲנִי דָם וַיִּיב פֹּן מְרַד
 דִּי וַיִּדְעֵה הִם גִּינְיֹעָעֵן דַּעַם רָדֵר דֵּר הָאֵר פֹּן גִּדְרֹר
 אֲנִי סָקֵר דֵּר הָאֵר פֹּן שׁוֹכֵן אֲנִי יְקוֹתִיאֵל דֵּר הָאֵר
 פֹּן נְחֹחַ וְחֵלֶה בְּנֵי בְּתֻלָּה אֲנִי דִּי דְאִוְיָנִי נֹס דְאִ פְּרַעֲזָה
 אִין פִּסְוִק (י"ו) שְׁמִיִּים דְּהִיִּינוּ מְרִים אֲנִי שְׁמִי אֲנִי
 יִשְׁבַח דִּי זְעָנָן גִּנְיֹעֵן דִּי קִינְדֵּר פֹּן בְּתֻלָּה דִּי סְאָקֵקֵר
 פֹּן פְּרַעֲזָה נֹס מְרַד הָאֵם גִּינְיֹעָעֵן (דָּאֵם אִין פִּלְבֹּ) :
 (יז) וּבְנֵי אִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה אֲנִי דִּיא קִינְדֵּר פֹּן זִינ וַיִּיב
 הַזְּרֹדֶה דִּי שְׁוֹעַסְקֵעֵר פֹּן נָחֵם אִין גִּינְיֹעֵן דְּעֵר הָאֵר
 פֹּן קַעֲיָלָה דְּעֵר גִּרְסִי אֲנִי אֲשַׁתְּמוֹעַ דְּעֵר מַעֲכָתִי :
 (כ) וּבְנֵי שִׁימוֹן אֲנִי דִּי קִינְדֵּר פֹּן שִׁימוֹן אִין גִּינְיֹעֵן
 אֲמִנּוֹן אֲנִי רָנָה בְּן תַּחֲנָן אֲנִי תִילֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי אֲנִי דִּיא
 קִינְדֵּר פֹּן יִשְׁעִי אִין גִּינְיֹעָעֵן זוּחַת אֲנִי בְּן זוּחַת (יבא) בְּנֵי שֶׁלָּה דִּי קִינְדֵּר פֹּן שֶׁלָּה דֵּר זִוּוּ פֹן הַזְּרֹדֶה אִין
 גִּינְיֹעֵן**

בני כמים ונוי : (יט) אחות נחם . אשר סיחס למות נחם : אבי
 ונוי . ר"ל אלה כמים אבי קעילה ונוי : (כ) בן זנוח . ק שש
 ואלה . סלמגריס כנקלס סלמגיו וסס מרים ושמי ונוי' אלה היו
 פירוש ע"פ

בְּיְהוָה עַר אֲבִי לָכֵה וְלַעֲדָה אֲבִי מִרְשָׁה וּמִשְׁפָּחַת בֵּית־עֲבֹדַת הַבַּיִת לְבֵית אֲשֶׁבַע: כִּי וַיּוֹקִים וְאֲנָשֵׁי כֹזָבִים וַיֹּאשׁוּרְף אֲשֶׁר־בְּעַלְוֵי לְמוֹאֵב וַיֵּשְׁבוּ לָחֶם וְהַדְּבָרִים עֲתִיקִים: כִּי הִמָּה הַיּוֹצְרִים וַיֵּשְׁבוּ נְטֻעִים וַגְּדָרָה עִם־

דמַתְּעִסְקִין (ג) (ס"א בפתגמי עתיק יומין) עתיק יומין: כג הננו פלמטידי אורייתא דאמטלהון אתברי עלמא דיתכין על דינא ומצבין ית עלמא (ס"א ובגו) ובגו ומשכילין ית חרבי בית ישראל עם שכנית מלמא דעלמא בפולחן אורייתא ובעבדו ירחין וקביעות ית שניא ומענדא אתתבו תמן ומסכין מן שאי על דעתהון ביומי רות אמא דמלכותא עשי יומי

(ג) העוסקים בצורה הנכונה מקום

רש"י

יחסו מייחסו עתה. שמשו כבודו של דוד מקדים ליחס בני תמר פרץ וזרח שמהם יאל גס הוא. ועשוי שיהם כל משפחות פרץ מתחיל ליחס כל משפחות שלה שהיו כאלוהי הדור: ומשפחות בית עבודה הבויץ. לירעות המקדש אף הם היו מבני שלה: (כב) ויוקים ואנשי כוזבא. המה ויקים ואנשי כוזבא וישיב להם היו יוצרי הומר למלכת המלך וגם קדרות למלכל המלך וגם לכהנים: וישבי נטועים. שהיו עוסקים נטועיה של מלך: וגדרה. אומנין

יחסו מייחסו עתה. שמשו כבודו של דוד מקדים ליחס בני תמר פרץ וזרח שמהם יאל גס הוא. ועשוי שיהם כל משפחות פרץ מתחיל ליחס כל משפחות שלה שהיו כאלוהי הדור: ומשפחות בית עבודה הבויץ. לירעות המקדש אף הם היו מבני שלה: (כב) ויוקים ואנשי כוזבא. המה ויקים ואנשי כוזבא וישיב להם היו יוצרי הומר למלכת המלך וגם קדרות למלכל המלך וגם לכהנים: וישבי נטועים. שהיו עוסקים נטועיה של מלך: וגדרה. אומנין

רלב"ג

שקדם ממי סיה: (כב) ויולא ושק אשר צעלו למואב. ר"ל אשר צעלו לכנות מואב: והדברים עתיקים. ר"ל שסם קדומים מעד ואפטר שהיו זה בניו משה בששים. ואפטר שהיו בניו בשופטים ואפטר עוד שהיו מלו מלחן וליוון והיו להם שני כמות: (כג) כמה סיוורים. ר"ל שהיו מוכים כלי מלח: ויושני נטעים וגדרה. ר"ל

יהודה. כל התולדות שהזכיר עד הנה היו פסגין וזרית מבני שלה לא הזכיר עד עתה. ועתה בתשלימו יחס יהודה הזכיר מבני שלה קצת: ומשפחות בית עבודת הבין. פי' שהיו אותם במשפחות עבדו פשתים: (כג) ויוקים ואנשי כוזבא. וירשות הרבה באלה השמות. ודרשו ויואש ושרף ושרף משה בחלון וכליון: אשר בעלו למואב. שלחו להם: ששים מואביות וישבי כלם פשם ומספר כל אלה מבני שלה ומבני בניו ואנשי כוזבא כלם היו מבניו. ואפשר שכוזבא הוא כובי. ויואש ושרף גם כן מבניו. ופי' אשר בעלו למואב ושרפו עם מואב והיו אדונים להם. וישבו ללחם גם כן עם אבות מבניו: והדברים עתיקים. פי' זה שאמרנו כי ויואש ושרף בעלו למואב אף על פי שאי נמצא זה בספרי: ונבואה הם מדברים ידועים בקבלה ובבסרה ועתקים איש מפי איש. ויש ספרשים כי הדברים עתיקים חזרו על כל מה שכתב עודא הנה ביחס התולדות. כי הדברים הנכתבים הנה אף על פי שלא תמצא כרוכים בספר מספרי הנבואה לא תאמר אף ידע זה עזרא בדברים שלא היו בדברים וישבי נטועים וזרית. והכן שחזר לאנשי כוזבא שזכר ואמר כי אלה אנשים המה היוצרים הידועים שהיו יוצרים אימניו כלי הרש והיו יושבים

מצורת ציון

ד (כל) הבין. שסתן כמו לחון כחבלי ציון (לסתר א): (כב) בעלו. עיני חרון כמו לס כחבלי עמו (שמות כג): עתיקים. עתיקים. כאלוהי אף כי התחלתי להזכיר מרוב מלמחה ולחון ואין ועכר זמן רב וכעת מן הקביות (כג) המה היוצרים. כמה היו יוצרי מרס והיו יושבים במקום הנצעים לנטוע אותם וסיו צעלי לקומי וקרים

ד (כל) הבין. שסתן כמו לחון כחבלי ציון (לסתר א): (כב) בעלו. עיני חרון כמו לס כחבלי עמו (שמות כג): עתיקים. עתיקים. כאלוהי אף כי התחלתי להזכיר מרוב מלמחה ולחון ואין ועכר זמן רב וכעת מן הקביות (כג) המה היוצרים. כמה היו יוצרי מרס והיו יושבים במקום הנצעים לנטוע אותם וסיו צעלי לקומי וקרים

אָנָם דַּע שְׂמוֹק אוֹיֵף מִשָּׁה. חֲבִי. וַיִּיָּלַע שֶׁר הָאֵם בְּהֶעָפֵס דִּיא יִרְדֵּן עַד הַקְּבִי'ל. וַיִּיָּלַע אֵין דִּיא צִיִּים פֻּון מִשָּׁה הָאֲבִין דִּיא יִרְדֵּן וְנֶהָאָפֵס צִוּא הַקְּבִי'ה. דַּע שְׂמוֹק אָנָם לְבָב הָאֵם גְּעֻנְטֵן בְּתֵיה דִּי סֶאָקְטֵר פֻּון פִּרְעָה פֶּאָר אוֹיִיב. אוֹנ עַד הָאֵם זִיא גְעֻרֻפֵּן קִרְד. פֶּאָר וָאֵם הָאֵם עַד זִיא גְעֻרֻפֵּן מְרֵד וַיִּיָּלַע זִיא הָאֵם מִרְדֵּן גִּיּוּעֵן גְּעֻנְדִּיקֵם צִוּא דִּיא עֲבֹדָה רֹוּה פֻּון אִיד פֶּאָקְטֵר אֵין הָאֵם זִיא גִּיּוּאָלֵס שְׂלָא. נֶאָךְ אָפֵשֵׁם אִין הַיְהוּדִיָּה מִיִּינָם סַעֵן יִכְבֵּד. פֶּאָר וָאֵם הָאֵם סַעֵן זִיא גְעֻרֻפֵּן יְהוּדִיָּה. וַיִּיָּלַע זִיא הָאֵם גְּעֻרֻפֵּנָם יִרְדֵּן אִיִּף דַּע יִתְקֵם. יְרֵד מִיִּינָם סַעֵן מִשָּׁהִן. נֶאָר וָאֵם רֹוּפֵם סַעֵן מִשָּׁהִן יְרֵד וַיִּיָּלַע עַד רִיִּיד עֲנֵן אֲרִיָּעֵר רִיִּיד: (כג) הַסֵּה הַיּוֹצְרִים וַיֵּשְׁבוּ

אָנָם דַּע שְׂמוֹק אוֹיֵף מִשָּׁה. חֲבִי. וַיִּיָּלַע שֶׁר הָאֵם בְּהֶעָפֵס דִּיא יִרְדֵּן עַד הַקְּבִי'ל. וַיִּיָּלַע אֵין דִּיא צִיִּים פֻּון מִשָּׁה הָאֲבִין דִּיא יִרְדֵּן וְנֶהָאָפֵס צִוּא הַקְּבִי'ה. דַּע שְׂמוֹק אָנָם לְבָב הָאֵם גְּעֻנְטֵן בְּתֵיה דִּי סֶאָקְטֵר פֻּון פִּרְעָה פֶּאָר אוֹיִיב. אוֹנ עַד הָאֵם זִיא גְעֻרֻפֵּן קִרְד. פֶּאָר וָאֵם הָאֵם עַד זִיא גְעֻרֻפֵּן מְרֵד וַיִּיָּלַע זִיא הָאֵם מִרְדֵּן גִּיּוּעֵן גְּעֻנְדִּיקֵם צִוּא דִּיא עֲבֹדָה רֹוּה פֻּון אִיד פֶּאָקְטֵר אִין הָאֵם זִיא גִּיּוּאָלֵס שְׂלָא. נֶאָךְ אָפֵשֵׁם אִין הַיְהוּדִיָּה מִיִּינָם סַעֵן יִכְבֵּד. פֶּאָר וָאֵם הָאֵם סַעֵן זִיא גְעֻרֻפֵּן יְהוּדִיָּה. וַיִּיָּלַע זִיא הָאֵם גְּעֻרֻפֵּנָם יִרְדֵּן אִיִּף דַּע יִתְקֵם. יְרֵד מִיִּינָם סַעֵן מִשָּׁהִן. נֶאָר וָאֵם רֹוּפֵם סַעֵן מִשָּׁהִן יְרֵד וַיִּיָּלַע עַד רִיִּיד עֲנֵן אֲרִיָּעֵר רִיִּיד: (כג) הַסֵּה הַיּוֹצְרִים וַיֵּשְׁבוּ

דברי הימים א ד

הַמֶּלֶךְ בַּמְלֶאכֶתוֹ יֵשְׁבוּ שָׁם : כִּד בְּנֵי
שִׁמְעוֹן נִמוּאֵל וַיְמִין יָרִיב זָרַח שָׁאוּל :
כִּהַּ יְשֻׁלָּם בְּנֵו מִבְּשֵׁם בְּנֵו מִשְׁמַע בְּנֵו :
כִּו בְּנֵי מִשְׁמַע חֲמוּאֵל בְּנֵו זָכֹור בְּנֵו
שִׁמְעִי בְּנֵו : כִּו וְלִשְׁמַעִי בָּנִים יֵשִׁיָּה
עֶשֶׂר וּבָנֹת יֵשׁוּלָאֵחִיו אֵין בְּנֵים רַבִּים
וְכֹר מִשְׁפַּחָתָם לֹא הָרְבוּ עַד בְּנֵי

שִׁמְעוֹן נִמוּאֵל וַיְמִין יָרִיב זָרַח שָׁאוּל :
זָמָרִי (רִאָ) שָׁאוּל
(סִיא דָאֵשִׁיאֵל) שָׁאוּל
נֹפִיָה לְפֹרְעֵנְתָא :
כִּהַּ שְׁלוֹם בְּרִיָה מִבְּשֵׁם
בְּרִיָה מִשְׁמַע בְּרִיָה :
כִּו בְּנֵי מִשְׁמַע חֲמוּאֵל
בְּרִיָה זָכֹור בְּרִיָה שִׁמְעִי
בְּרִיָה : כִּו וְלִשְׁמַעִי בְּנֵי
אֵשֶׁתְּסָר וּבְנֵי אֵשֶׁתְּהָה
וְלֵאחֻוֵי לֹא הָיוּ בְּנֵי
סִיאֵין וְכֹר גִּיטֵתְהוֹן

יהודה

רשי"י

ביעקב ואפילו בישראל (כראשית מ"ח) ושניו כנראשית
רבה אחלקם בחוק כ"י להעמיד סופרים בישראל ובתי
כנסיות וכו' ומני שקבלו לכתיב (ויהוה י"ס) מהכל בני
יהודה נחלח בני שמעון בני היה חלק בני יהודה רב מהס
ויחנה בני שמעון בחוק פתחתם. פן תרצה עליהם חית
הסדה ומה שכתוב (סס) ויאל הגורל השני לשמעון, כך היה
המעשה הפילו גורל חיוב שם בני שמעון בחלקו וכל
הגורל בחלקו של יהודה. וגם מה שכתוב (שופטים ח')
ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אמי בנירלי וליטה כנענתי
רל"ב"ג

גודרי גדר אכתיס למלכת המלך : עם המלך . פתרון
הוסיבן המלך באתון העירות לפי שהיו עושים מלכתו .
דומא (במשפטים) בשאל בעליו עמו לא יאלס כלומר עמו
צמלכתו : (כד) בני שמעון . לפי שמעון יושב בחלק
ויחנה הוא מקרימו ליחוס ולדבר בעירותו קודם לרמזון :
(כו) ויאחיו אין בנים רבים וכו' משפחתם לא
הרבו עד בני יהודה . לא הרבו בניו כבני יהודה לפי
שהיו מועטים והלק יהודה רב מהס קבל יהודה שמעון
בחלקו . כי שמעון לא היה לו חלק בחזק ישראל שנה' אחלקס
רד"ק

שהיו יושבים בחוק דכאליס . ומגישות עשו גדרה וליטה בני הנעושות
קלט פליס לגדו והנעושות היו בשורה זה אחר זה ומלאו פוס שבתיקי'
בשלים מסובבים בהס שתי ועקר וישבו פס למשוח מלכת המלך :
(כו) וכל משפחתם לא הכירו עד בני יוסף . ר"ל כי אף על פי שהיו
לשמעון בניס רבים ונמות בדות היה כל משפחתם לא הכירו שיהיו
שזיס נמשכר בני יהודה :

דוצ לעיר בבקום הנשפים לפיכך נשפים ולאבדו האדמה ולעשות
שב הכלים ג"כ אולי אותו הבקים היה העפר שלו טוב כמלאכת
החרש וחיו יושבים שם ונשפים נשפות ונורדים גרות עם
המלך כמלאכתו ויהי עם המלך בחוק כענין הנשפים הנדרות
וישבו שמיס ספני הכנת מלאכתם שם : (דד) בני שמעון . הוכיר
יחס שמעון בקצרה אחר יחס יהודה לפי שהיו שכינים בנחלה
הוא וכו' נחלתם עם יחס כמ"ש כחבל בני יהודה נחלת בני
שמעון כי היה חלק בני יהודה רב מהס ויחלו בני שמעון בחוק
פנחם וכלל לבשואל משפחת הנבואלי וכן תראה כרוב השכות בעבר' בשמות בני אדם ובשמות הכרים כי אינם קופדים
בחילוק אחר אחר או שהיו . ופעמים קראים אותם בשני שמות שאינם דומים זה לזה וקרא אותם במקום אחר בשם
האחר ובמקום אחר בשם האחר : (דז) וכל משפחתם לא הרבו עד בני יהודה . לפי שהיו שכינים בחוק בני יהודה ואם לא לא
הרבו משפחתם שהיוני למסר בני יהודה . לפיכך היו יושבים ביניהם ונפסחים אליהם וישבו בקצת שרי יהודה וכן
הצטא הנשים אשר מוכר רבס כפר יהושע בליל ערי יהודה ומוכר אותם גם כן בנחלת בני שמעון שנשלה להם יהודה בני
יהודה לפיכך אמר הנה אלה עריהם עד מלך דוד . אבל כשמלך דוד וזוקו בני יהודה נרשום בני יהודה בנחלתם והם בקבו
להם נחלה . כמו שאמר וילכו לכבא גודר עד למורת הגיו רבסם פן בני שמעון חלקו להר ששיר גו' כי הלכו הנה הנה

מצודת דוד

של שאלו הפסוקו לו נתנשם צו של שלב גו' : (כו) וכל משפחתם
של בני שמעון לא הכירו בניס לעת צו מספר בני יהודה של
שכנו עמסם . ולמורת אין פאקטער פון גורם מבית הכניס כי בני
יוסדס ובני שמעון יסו יחד ועל כל זה לא תכרו עלו כאלו :

העירוש ע"פ
פון דעם מִלְכָּה צו פֿלאַצירן זיי אונג האַפֿען גיַקענט
צאַמען שמיַיעִרעִרע צאַמען אונג ווייל זיי האַפֿען
גיאַרביט צום מִלְכָּה דרום זענן זיי דאַרמאַען גיַעסן
אין כּוּזָאָ : (כד) בני שמעון די קינדער פון שמעון
אין גיִווען נמואל אונג ימין אונג יריב אונג זרח אונג
שאוּל : (כז) שלום בני שלום אין גיִווען שאולס וון
אונג מבשם אין גיִווען שרוקס וון אונג משמע אין
גיִווען מִבְּשֵׁם וון : (כו) ובני משמע אונג די קינדער
פון משמע אין גיִווען חמואל זיין וון זכור אין גיִווען
חמואלס זרחה אונג שמעי אין גיִווען זכורס זרחה :
זעקס פאקטער גיאַחיו אונג צו זיַיעִע בְּרַדְרַעִר זענען

לקומו יקריס
האם אראפגענידערס די יהודה פון היסעל אוף דער קרד . אונג
ווייל ער הם אראפגענידערס די שכינה אוף דר קרד . זגי סוכו
פיינג פין משה . פאר וואס דרפס פין משה'ן זגי סוכו . ווייל
משה אין גיִווען דער פאקטער פון זעלע גביהס אונג
גיַעִהן פיס ריח הקדש . פאר וואס האם פין גערופן דיא
פאקטער פון פרעה בתי . הקדוש ברוך הוא האם גיאַנאם צו
דיא פאקטער פון פרעה . משה אין גיש גיִווען זיין זרחה . אונג
דו האסס אים גערופן פין זרחה . דריבער זעלי דו זינג גיש
פין פאקטער . פון דעספּעִיעִגן זעל איד דך דרפן פין פאקטער .
בתיא אין צוויי ווקטער בת ית . די פאקטער פון גאם :

(כו) ולשמעי אונג צו שמעי אין גיִווען זעקצין זין אונג
גיש גיִווען קיין פיהל קינדער וכל משפחתם לא הכירו
אונג

יהודה: כח וישבו בבאר שבע ומולדה
 וחצר שועל: כח ובבלקה ובפעם
 ובתולד: ובבתואל ובחרמה ובצקלג:
 לא ובבית מרפבות ובחצר סוסים
 ובבית פראי ובשערים אקה עריהם
 עד מלך דוד: לב וחצריהם עיטם ועין
 רמון ותכן ועישן ערים חמש: לב וכל
 חצריהם אשר סביבות הערים האלה
 עד בעל זאת מושבתם והתיחשם
 להם: לב ומשולב וימלך ויושה בן

לא אקניאו בגין עד בגי
 יהודה: כח ויתיבו
 בבארה לשבע ומולדה
 ובחצר תעלא:
 כח ובבלקה ובפעם
 ובתולד: לב ובבתואל
 ובחרמה ובצקלג:
 לא ובבית מרפבות
 ובבית סוסים ובבית
 פראי ובשערים אלה
 קרויהו עד לקיה
 דוד: לב ובסתרותכון
 (ס"א) ומספרותיהן
 עיטם ועין רמון ותכן
 ועישן קרויו חמש:
 לב וכל ח) מספרותיהן
 דביתיהן קרויא
 האלה עד בעל דא
 מתבגיהו והתיחשם
 להן: לב ומשולב ובמלך
 (ד) עירום קטנים שבסביבותיהם

רש"י

דוד וכמלך גרשם. מפי רבי אליעזר בר משולם ז"ל. וכן
 פירש לי רבינו שלמה בר לוי אחי ר' משה הדקטן:
 (לב) וחצריהם. הכפרים הם היו עיטם ועין רמון וגו':
 (לג) זאת מושבתם והתיחשם להם. פתרון אף
 על פי שיחשם כאן מקתנן אל תאמר שלא היו כי אם אותן
 שהיו יש ספר יחוס אחר וחס היו יחוסין כל שבע ושבע כך
 היה לפרש יחוסו בפני עצמו: (לד) ומשובב. וכל
 הכתובין:

והלכתי גם אני אחר. בחלק שנתתי לך: (כח) וישבו בבאר
 שבע. בני שמעון ישבו בלכות עירור של יהודה: (לא) אלה
 עריהם עד מלך דוד. פתרון כשהרבו בני יהודה עשו
 תרעומת על בני שמעון בימי שאול ורלו לגרשם מלרסם ולא
 היו יכולים לגרשם ואף כי היו כל ימיו בטירדה ובמלחמות
 וכמלך דוד כחו שכחו לשאול מכני שמעון את ארסם
 שהשאלו להם והלך דוד וגרשם כי שאל לא חשש בכך מפני
 שנתן דוד שהיה מיחודה. וזה שכל אלה עריהם עד מלך

רד"ק

לבקש נהלה. ומה שאמר זאת מושבתם והתיחשם להם. ר"ל
 כי אלה חמש ערים וחצריהם ששאו להם ולא גרשוהו משם בני
 יהודה: (לב) והתיחשם להם. כלומר כי היו נקראים על שמם
 כל הימים. ואינו רחוק בלשון לזכור יחם בענין הערים. כי
 עקר מלת יחם הוא גלוי על משפחה חודיע על האיש מאיזה
 משפחה הוא ומאיזה שבט הוא כן מיהם תערים אל האדם
 האדם אל תערים להודיע ולגלות הדבר וכן קראו ליריד צרי

מצודת ציון

פיני וישן כמו ופתק וישן (דניאל ז): (לב) וחצריהם. סס סתקומות
 קלה נחלקו השמות: (לא) אלה עריהם. לשם יטעו בסן: עד
 מלחמתם על בני נחשבו וסיה לן להם המקום ששבו בני שמעון:
 בסוף המקרא מיהם חמש מ"מ אל מול הערים טוב' בלשונה יחשבו כמלנים:
 הסמיעות עד בעל: ואת. המעון הולס כמלסם להם לשכח בה:
 כי עיקר שם יחוסם הונו על גלוי משפחת סהים לדעת מעני מי הוא
 פירוש ע"מ

יריד תיחם שמיחם אותו אל צרי עבר. ומ"ש זאת מושבתם
 ולא אמר אלה כן דרך חלי בהרבות מסומות יחיד בלי רבים
 ורבים בלי יחיד כמו כי תקראנה מלחה. ויבא משה ואחריו
 והדומים להם כבר שכתבנו בספר מכלל בחלק הירקוק. או
 יהיה פ"י ואת הארץ: (לס) ומשובב ויטלך וגו'. כל אלה שזכר
 היו נשיאי משפחה' לשבט שמעון וראשי כתי אבות והלכו לבקש
 נחלה אחר מלך דוד והארץ היתה מבני חם שהיו יושבים שם
 מצודת דוד

(כח) וישבו בבאר שבע וגו'. הערים האלה היו נחלקו בני
 יהודה ונתנום לבני שמעון לשבת בסן וזכורים כמה בספרי יושפט
 מלך דוד. אבל כאשר מלך דוד נכסה יר בני סבסו וגרשוהו
 (לג) וחצריהם. חל חלי הערים שזכר וסס עיטם וגו'. ואף כמלך
 המלכות האלה. סס עיטם וגו': עד בלע. המלכות
 הענקיות להם. הענקיות האלה נחלקו ממוסות לבני שמעון וסס
 על סלעות הסיר לדעתם של מי סיה וכן פל

אונ גאר וניערן קלשקחה פון די בגי שמעון האקען
 די שפעט פון די בגי שפען ביו דוד המ גיקויגנט:
 (לכ) ותצריהם אונ וניערן אפיגע קלייגע שפעט פון
 די בגי שמעון ועגן גיווען עיטם אונ עין אונ רמון
 אונ תוכן אונ עשן ערים חמש סינף שפעט ועגן ניי
 גיווען: (לג) וכל תצריהם אונ אלע וניערן קלייגע
 אפיגע שפעט ווס ארום די שפעט ועגן גיווען ביו
 בעל זאת מושבתם והתיחשם להם כס איני גיווען דאס
 יצונג פון די בגי שמעון אונ די פארטר ועגן נחשם
 גוארן

וַיִּוֹשֶׁה בֵּר אֲמִיעִיה : יוֹשֶׁה בֵּר אֲמִיעִיה : כֹּה יִוְאֵל וַיְהוֹא בְּיָוִשׁבִיה :
 בְּיָשׁוּבִיה בֵּר שָׂרִיה בֵּר עֲשִׂיאֵל : לֹא וְאֶלְוֵעִנִי
 וַיַּעֲקֹבָה וַיִּשְׁחָחָה וַיַּעֲשִׂיה וַעֲדִיאֵל
 וַיְשִׁימֵאל וּבְנֵיה : לֹא וַיִּזְזָא בְּיָשַׁפְעִי בֶן
 אֶלֹן בְּיָדִיה בֶן־שְׂמֵרִי בֶן־שְׁמַעִיה :
 לֹח אֱלֹה הֶבְאִים בְּשֵׁמוֹת נְשִׂאִים
 בְּמִשְׁפְּחוֹתֵם וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ
 לְרוֹב : כִּי וַיִּלְכּוּ לַמָּבֹוא גֹדֶר עַד לַמִּזְרַח
 הַיָּמָּא לְבַקֵּשׁ מְרַעֵה לְצֹאנָם : מִיִּמְצֵאוֹ
 מְרַעֵה שְׁמֹן וְטוֹב וְהָאָרֶץ רַחֲבַת יָדַיִם
 וְשָׁקֶטֶת וְשָׁלוֹה כִּי מִיָּדָם הַיֹּשְׁבִים שָׁם
 לְפָנָיִם : כֹּה וַיָּבֹאוּ אֱלֹה הַכְּתוּבִים

יושעה בר אמעיה :
 לה יואל ויהוא בר
 יושביה בר שריה בר
 עשיאל : לו אלועני
 ויעקבה וישחחה
 ועשיה ועדיאל
 וישמאל ובניה : לו
 ויזא בפעי בר
 ויה בר שמרי בר
 שמעיה : לח אלון דאקן
 מ בר שין בשמן
 אמרלון בגניסת ביה
 אכחתרון מקיפו למעני
 למ ואורו למעלני גרור
 עד למריקא דחלקא
 למחבע אתר קשר
 למרעיה לענהון :
 מ ואשחאו אתר קשר
 למרעיה שמן ושפיר
 וארעא פממתא ופרנת
 החומין ושרדא
 ושריקא ארום מן
 בגיהון הון (מ) דחם
 הון) צמא דיהבו הפן
 מן לקרמין : כה ואהו

בשמות

י"מ כש"ן ימנית

רשי

(לח) אלה הבאים בשמות נשאים במשפחותם
 ובית אבותיהם פרצו לרוב . ולא היה להם מקום
 לישב : (לח) וילכו . על כן למבוא גדר גוי לכס
 מרעה לזאם : (מ) . כי מן חם היושבים שם
 לפניו . נשקט וכסלוה כיו יושבים ולא זא אדם להרע
 רוי"ק

לפנים ובאו אלה והכנסו ויחריבוהו עד היום וישבו חתתיהם :
 מצודת דוד

(לח) וילכו למבוא גדר עד למרעה היזא . גדר הוא שם מיר :
 מצודת ציון

המנוח לעזר וקטנם מן ואין מיקמת הוזה : (לח) פרצו .
 ענין החמקות כמו מה פרלם (כמשיט לה) : (ג) ידים . מקומם
 (לח) וילכו . ולזה הלכו עד המקום שבאים בה אל גדר גוי לכס
 מרעה לזאם : (מ) . עמה ויובט בשקט . ולזה נשקט מן המנחם : כי מן
 חם . כי המה בענין המבוא שמה נשאים קדמונים ולא היה מי נשקט
 פרוש ע"מ

בְּיִזְרָאֵל וְצוֹנִי : (ר) וַיִּשְׁקֹב אֹנָן מְשׁוֹבֵב אֹנָן וַיִּמְלֵךְ
 אֹנָן בֶּן־שָׁן בְּיָם אֲמִיעִיה : (לח) וַיִּוְאֵל אֹנָן וַיֹּאֵל אֹנָן יְהוֹא
 בֶן־שָׂרִיה בְּיָשׁוּבִיה אֹנָן עֲשִׂיאֵל : (ר) וַאֲלֵוִיעִנִי אֹנָן
 יַעֲקֹבָה אֹנָן וַיְשׁוּחָחָה אֹנָן עֲשִׂיה אֹנָן עֲדִיאֵל אֹנָן
 יִשְׁמִיאֵל אֹנָן בְּנֵיה : (לח) וַיִּזְזָא אֹנָן וַיִּזְזָא בֶן־שַׁפְעִי
 בֶן־אֶלֹן בֶּן־דִּיה בֶּן־שְׂמֵרִי בֶן־שְׁמַעִיה : (לח) אֱלֹה
 הֶבְאִים בְּשֵׁמוֹת נְשִׂאִים בְּמִשְׁפְּחוֹתֵם דִּי דְאִוִּיעְתֵּם וּסְם וַעֲנֵנְתֵּם
 דְאִי גִיקוּפְתֵּם אֹנָן וַעֲנֵנְתֵּם גִירִיאַכְמַס מִימַּי וַיַּעֲרַע נַעֲמָעֵן דִּי
 זַעֲנָן נְוִוְעָן הָאָרְיוֹן אִיזֵן וַיַּעֲרַי מִשְׁפָּחוֹת וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם
 פָּרְצוּ לְרֹב אֹנָן וַיַּעֲרַע פִּאמְעֵרֶם הַיוֹזֵן גִּיוִינְדָה הָאֵקְעֵן
 זֶזֶף גִּישְׁמֵאֲרָקְטָס צוֹ יוֹזֵן פִּיל לִיִּים רְרוּם הָאֵבָעֵן וַיִּזְזָא
 גִּישְׁמֵאֲרָקְטָס דִּי עֲרַטְר נִוּס דְאִי פְרִיעֶר שְׂמִייעְתֵּן :

גישרובען

בִּשְׁמוֹת בְּיָמָיו יַחֲזַקְתֶּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וַיְכַוּ אֶת־אֵהָלֵיהֶם וְאֶת־הַמְּעִינִים אֲשֶׁר
נִמְצְאוּ שָׁמָּה וַיַּחְרִימֵם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה
וַיֵּשְׁבוּ תַּחְתֵּיהֶם כִּי־מָרְעָה לְצֹאנֵם שָׁם׃
מִבְּוֹמָהֶם מוֹדֵבֵנִי שָׁמְעוֹן הֲלָכּוּ לְהַר
שִׁעִיר אֲנָשִׁים חֲמִשׁ מֵאוֹת וּפְלַטָּה
וְנַעֲרָה וְרַפְיָה וְעִזִּיאל בְּנֵי יִשְׁעִי
בְּרֵאשֵׁם׃ מִן־וַיְכַוּ אֶת־שָׂאֲרֵי־תֵּי הַפְּלַטָּה
לְעַמְלֶק וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה׃
ה' וּבְנֵי רֵאשִׁים בְּכוֹר־יִשְׂרָאֵל כִּי־הוּא

אלוין דאֲתִפְרְשׂוּ בְשִׁמְחָתוֹ
בְּיוֹמֵי יַחֲזַקְתּוּהוּ מֶלֶךְ
שֶׁבִטָּא דִּיהוּדָה וּמְחֹת
מִשְׁכְּנֵיהוֹן וְיֵת מְדוּרֵי
דְאִשְׁכְּחוּ מִן־וְנִמְרוּנוֹן
עַד וְיוֹמָא הַדִּין וְיִתִּיבוּ
בְּאִתְרֵיהוֹן אַרוֹם אִמְר
כְּשֶׁר לְמַרְעִית עֲנִהוֹן
הַמֶּן׃ מִן־וּמְהִיֹּן מִן
בְּנֵי שִׁמְעוֹן אִזְרוּ לְמַטְרָא
דְּנִבְלָא גִבְרִין חֲמִשׁ
מֵאָה וּפְלַטָּה וְנַעֲרָה
וְרַפְיָה וְעִזִּיאל בְּנֵי יִשְׁעִי
אֶתְמִנּוּ לְרַגְנֵי חִילָא
בְּרִישֵׁיהוֹן׃ מִן־וּמְחֹת וְת
שֶׂאֵר שְׁוִיזְבִּתָא לְדְבִית
עַמְלֶק וְיִתִּיבוּ מִן־עַד
יוֹמָא הַדִּין׃ ה' אֻבְנֵי
רֵאשִׁים בְּכוֹרָא דְיִשְׂרָאֵל
אַרוֹם בְּכוֹרָא הוּא
(א) וּבְאִפְסוֹתֵיהָ

ת"א מן בני שמעון, בתה קל"ג: ובני ראובן ס"ג: המעונים קרי (ג) וכאלה הלל קדושה שלו:

שוקם וזכעה ונו': (מג) ויכו את שארית הפליטה. מהכרתת לוד, כי לוד הכרית כל זכר באלום: ה' (א) ובני ראובן בכור ישראל, ואם תאמר רל"ב

(בא) ואלת המעונים, כמה המעונים הוא כמו מעונים בתול"ם. והלען זו המקומות הכננים אשר הם סמוי וישנים הם כועים לו כיון הם מגדלים להבית תבולת סדומים וכרמיהם וללאם הם ואלת כל זה סעו, והים זה בניו יתקוהו מנך יהודים ודעה סהיה זה אחר גלות עמלק הכבשים וכן נעלמו אלו:

ועפר וישעי ואמר זה לפי שאין ורעו של עשו נופל אלא ביד ובני שמעון הלכו להר שעיר ובני ישעי בראשים ותרצו ישעי נמי מבני מנשה קאחי דכתיב ויער וישעי: (מג) ויכו את שארית הפליטה לעמלק, פי מה שנשאר שלא החרטום שאול ורוד כי אדם, ומה שאבר וישבו שר היום הזה, פי עד היום הזה שגלו. או פי' כי עד היום אף על פי שגלו בני שמעון בני עמלק לא ישבו שם ועד היום הזה בחוקת בני שמעון:

ה' (ג) ובני ראובן, אחר שהזכיר שמעון בפני שהיה שכן ליהודה כמו שבחבנו חור לראובן הבכור: כי הוא הבכור, כלומר הוא הבכור ובו היה ראוי להחיל ספיר החמים כי משפט הבכורה והמלכות היו ראיים לו אלא שבהללו יצויני מצודת ציון

כמו יד לכשלים (ט"ג ט): (מג) הפלטה, ענין טויר כמו טויר פליט (יחטט ט):

מאלס: וישבו, לו בעת שהכרעומו יעבו במקומם כי תקום מלטה בראשם, כמה סיו הרמזים להם: (מג) את שארית הפליטה, כשאלתם מה שלת הכרית כל זכר בארם ועמלק כבני ה' (א) כי הוא הבכור, כי על שם כי הוא בכור ויכיס עמלקו לזכור יחוסו לשמון: ובהללו, כלל בעם שמלל וכו' וישעי אפי' וכלבתי כלל יסא מניו מדיק מלל בלשה לו נלקחה הכזרה מעמו ויחסי ליוסף לסיחם ויחסי פי שנים כעבור לסיחם בניו מלקיס ולעי פירוש ע"מ

גישריבוען מיט די געקען אין די טעג פון חזקיהו סלך יהודה און הארץ גישלאגען די גיגעלעטין פון די בני חם אינ די וואנגען ווי גען דארטין גיפונען גיווארן ויחיתום עד מיום הנה אונ הארץ ניי פר וויסט גיו אין היינטיגן טאג וישבו פתחיהם אונ זענן גיגען און גיגען און גיגען ערשער דען דארטין איז גיווען פאשע צו ויערע שאר: (מב) והיום אונ פון די בני שמעון זענן גיבאנגען צום בארן שיער פינג הונדערט מאן

חס קן סהיה בכור למה לא יאל ממנו מלכות, כי הוא נודלו הבכור, ובהללו יצויני אפי' נחמה בכורתו לבני יוסף, ואם תאמר אל כן למה לא מלכו בני יוסף. רד"ק

(מג) ואת המעונים, בשורק מקום חולם הוא קבוץ מן עמון שהוא מקום היריה ומה שאמר עד היום הזה כי עד ימי עזרא לא ישבו עוד בניהם באלה המקומות אף על פי שגלו משם בני שמעון: (מג) בני ישעי בראשם, אלה ארבעה בני ישעי שהיו ראשים לאלה חמש מאות אר"ל כי מנסתה היו, בני ישעי ראשו שהיה משבט מנשה כמ"ט ואלה ראשי בית אבותם והקשו וישעי ואמר זה לפי שאין ורעו של עשו נופל אלא ביד ובני שמעון הלכו להר שעיר ובני ישעי בראשים ותרצו ישעי נמי מבני מנשה קאחי דכתיב ויער וישעי: (מג) ויכו את שארית הפליטה לעמלק, פי מה שנשאר שלא החרטום שאול ורוד כי אדם, ומה שאבר וישבו שר היום הזה, פי עד היום הזה שגלו בני שמעון בני עמלק לא ישבו שם ועד היום הזה בחוקת בני שמעון:

ה' (א) ובני ראובן, אחר שהזכיר שמעון בפני שהיה שכן ליהודה כמו שבחבנו חור לראובן הבכור: כי הוא הבכור, כלומר הוא הבכור ובו היה ראוי להחיל ספיר החמים כי משפט הבכורה והמלכות היו ראיים לו אלא שבהללו יצויני מצודת ציון

כמו יד לכשלים (ט"ג ט): (מג) הפלטה, ענין טויר כמו טויר פליט (יחטט ט):

מאלס: וישבו, לו בעת שהכרעומו יעבו במקומם כי תקום מלטה בראשם, כמה סיו הרמזים להם: (מג) את שארית הפליטה, כשאלתם מה שלת הכרית כל זכר בארם ועמלק כבני ה' (א) כי הוא הבכור, כי על שם כי הוא בכור ויכיס עמלקו לזכור יחוסו לשמון: ובהללו, כלל בעם שמלל וכו' וישעי אפי' וכלבתי כלל יסא מניו מדיק מלל בלשה לו נלקחה הכזרה מעמו ויחסי ליוסף לסיחם ויחסי פי שנים כעבור לסיחם בניו מלקיס ולעי פירוש ע"מ

הפלטה אונ פלטה אונ גערה אונ רפה אונ גיגען די קינדר פון ישעי זענן גיגען געלעטע: (מג) וישעי אונ הארץ גישלאגען דעם איבער בלויבונג פון דעם אנטררינגען צו עמלק וס איז אנטררונג גיווארן פון דוד וישבו שם אונ זיי האבין זיך גיגען דארטין גיו אין היינטיגן טאג: ה' (א) ובני ראובן אונ די קינדר פון ראובן דר בכור פון ישראל פי הוא הבכור דען ער איז גיווען דר בכור

תִּלְגַּת פִּלְנָאֶסר מֶלֶךְ אִישׁר הוּא
 נָשִׂיא לְרֵאוּבֵנִי : וְאָחִיו לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
 בְּהִתְיַחַש לְתַלְדוֹתֵם הָרֵאשׁ יַעֲיָאל
 וְזַכְרִיהוּ : וּבִלְע בְּנֵי עֵזוֹ בְּנֵי שְׁמַע בֶּן
 יוֹאֵל הוּא יוֹשֵׁב בְּעָרְעָר וְעַד־נָבו וְבַעַל
 מַעֲזָן : וְלַמּוֹרָה יֹשֵׁב עַד־לָבֹא
 מִדְּבָרָה לְמִן־הַנְּהָר פֶּרֶת פִּי מִקְנֵיהֶם
 רָבוּ בְּאַרְצָן גִּלְעָד : וּבְיָמֵי שְׁאוּל עָשׂוּ
 מִלְחָמָה עִם־הַחֲגֵרָאִים וַיִּפְּלוּ בְיָדָם
 וַיֵּשְׁבוּ בְּאַהֲלֵיהֶם עַל־כַּף־פְּנֵי מוֹרָה

מֶלֶכָא דִּיאִשֵׁר וְהוּא
 הוּא אִמְרָפּוֹל לְשִׁמְשָׁא
 דְּרֵאוּבֵן : וְאָחִיו
 לְגִנְסַתְהוֹן לְאִתְחִסָּא
 לְגִנְסַתְהוֹן דִּי סָמֵן
 עֲלִיהוֹן לְרִישָׁא יַעֲיָאל
 וְזַכְרִיהוּ : ח וּבִלְע בְּר
 עֵזוֹ בְּר שְׁמַע בְּר יוֹאֵל
 הוּא יְהִיב בְּעָרְעָר וְעַד
 נָבו וְעַד מִישַׁר מַעֲזָן :
 ח וְלַמּוֹרָה יֹשֵׁב עַד
 מִשְׁלָא לְמִדְּבָרָא וּמִן
 זֵהָר פֶּרֶת אַרְוֹם גִּתִּיהוֹן
 סִינְעוּ בְּאַרְעָא דְגִלְעָד :
 וּבְיָמֵי שְׁאוּל עָבְדוּ
 קְרָבָא עִם הַחֲגֵרָאִי
 וַיִּפְּלוּ בְיַדְהוֹן וַיִּתִּיבוּ
 בְּמִשְׁכְּנֵיהוֹן עַל כַּף אִפִּי

רש"י

נקראו נבו ובעל מעוז על שם תועבות' כי כן היה מנהג
 עכו"ל עד היום הכולל לקרות תועבותיהם שם עירוניהם
 אצל כשכחו ליד ישראל הסבו שמו' כדכתיב ואת נבו
 ואת בעל מעוז מוסבות שם (כמדבר ל"ב) כלומר ישראל
 הסבו שמו' ואת שמחה לפי שלא נקראה ע"ש תועבותיה'
 לא הסבו שמה וכמלה מפרש כי נבו ובעל מעוז שם ע"ל
 הם: (י) עם הגריראים. עם הישמעאלים ועם אמס
 רד"ק

ובימי חוקיהו סמריכו ופירשו רבותינו פיל וכולם סמריכו :
 הוא נשיא לראובני . כלומר זמן שהגלו תלגת פלנאסר :
 (ו) בהתיחש לתולדותם הראש יעיאל וזכריהו .
 ושמרון כרי לא יחסיו לך מן ראו'ן כי אם קנת ועיקר
 ימוסו במקום ימוסו על דברי הימים למלכי ישראל היה
 יעיאל וזכריה הראש שעל ידם כלל ימוסו : (ז) ועד נבו
 ובעל מעוז . שנימוס קדמונים קודם שכלו לידו ישראל
 רדב"ג

סלחזון אשר הגלו בו ראו'ן וגד ואלו ששם משה כמו שפירשו בספר
 מלכים : (י) הסגוליים . הם בני הכר ר"ל בני ישמעאל :

פלנאסר והוא תלגת שמוכי' במלכים והפוך האותיות בשמות
 הוא דרך ה'ל' ככל שפירא רבים : (ו) ואחיו למשפחתו יחי . כלומר
 זה היה נשיא ונס אחיו בהתיחש לתולדות' הוא ראשי משפחות
 ויאל . הוא שמעיה בן יואל שהזכיר למעלה : הוא יושב בערוער .
 ראובן ב"ה בערוער במקום מים כי ערוער לא היה לבני ראובן
 יאת ערוער . ונבן היא ובמורה מצאנו ב"ה במקום מים והנוהר בבשר
 והכחם וכן וירעצו וירוצו את בני ישראל בשנת
 ההיא שנתה עשרה שנה ויש לפרש עוד בערוער כנכול ערוער כי
 ראובן : (ז) ולמורת יושב . ה' למורת ארץ תלגת כי כל ארצם
 ארץ תלגת התפשטו וישבו עד לבא מדברת' : לכן הנחר פרת .
 הוא נביל ארץ ישראל למורת כמ"ש בן הנחר נחר פרת עד
 היו צדיקים להפשט בארץ כי מקניהם רבו : (י) עם הגריראים . הם בני הנר .
 והאלף סקום ויד' היום : על כל פני מורח
 מצורת דוד

הרועים . והראש בהם יעיאל וזכריהו גו' : (ח) בן ששע בן
 ישמריש ב"ה בערוער במקום מים כי ערוער לא היה לבני ראובן
 יאת ערוער . ונבן היא ובמורה מצאנו ב"ה במקום מים והנוהר בבשר
 והכחם וכן וירעצו וירוצו את בני ישראל בשנת
 ההיא שנתה עשרה שנה ויש לפרש עוד בערוער כנכול ערוער כי
 ראובן : (ז) ולמורת יושב . ה' למורת ארץ תלגת כי כל ארצם
 ארץ תלגת התפשטו וישבו עד לבא מדברת' : לכן הנחר פרת .
 הוא נביל ארץ ישראל למורת כמ"ש בן הנחר נחר פרת עד
 היו צדיקים להפשט בארץ כי מקניהם רבו : (י) עם הגריראים . הם בני הנר .
 והאלף סקום ויד' היום : על כל פני מורח
 מצורת דוד

כשול לבני ראו'ן : (ו) ואחיו . מודעו ומכרו של כלשה :
 למשפחתו גו' . ר"ל כ"ל למשפחתו כהתייחס לסדר חוקיהו
 היה כלשה אשכ יעיאל היה כלשה עמלס וזכריהו סמרינו עג כי
 זכריהו יעצו צנזול ערוער : ועד נבו . פוח הכוחס מעוזן לרדס :
 (ז) ולמורת יושב . כלפי המדס יעצו עד המקום כהתייחס בו למדכ
 נחמקו לבלס כי נחמנו מקיהס מלכס בתינו הלעל כי היה נר להס מקום : (י) הסגוליים . של הכגיליים : על כל פני .
 פירוש ע"מ

על עשש יאועי (התיילס קל) : (ו) התגריאים . הם בני ישמעאל
 ונקתיילס ע"ש כג' אמו :

הגלה ווס אין דער צייט שבת הַלְּבַת פִּלְנָאֶסר מֶלֶךְ
 אִישֵׁר הוּא פֶּר מְרִיבְעָן וְשָׂם רֵאוּבֵן : אִין דַּר בְּאַרְה
 דְּעִנְסֵם מֶלֶךְ גִּיּוּרְעָן אִין נָשִׂיא צוּם שְׁבָט רֵאוּבֵן :
 (ו) וְאָחִיו לְמִשְׁפַּחְתּוֹ בְּהִתְיַחַש לְתַלְדוֹתֵיהֶם אֹנֵן זַיְיִנִי בְּרִידֵךְ
 נֶאֱדָן זַיְיִנְעִי מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּאַרְה אִין זַיְיִנְעִי וְתוּם צוֹ זַיְיִנְעִי
 גִּבְרִירֵם הָרֵאשׁ יַעֲיָאל וְזַכְרִיהוּ דְאַרְמֵעָן אִין יַעֲיָאל אֹנֵן
 זַכְרִיהוּ גִרְעִיקֵינִם פֶּאָר רֵא שִׁים : (ח) וּבִלְע אֹנֵן בִּלְע
 בְּנֵי עֵזוֹ בְּנֵי שְׁמַע בֶּן יוֹאֵל הוּא יֹשֵׁב בְּעָרְעָר וְעַד־נָבו
 גִּיּוּרְעָן אִין עָרְעָר בִּין נָבו אֹנֵן בַּעַל מַעֲזָן : (י) וְלַמּוֹרָה
 יֹשֵׁב עַד־לָבֹא מִדְּבָרָה לְמִן־הַנְּהָר פֶּרֶת פִּי מִקְנֵיהֶם
 רָבוּ בְּאַרְצָן גִּלְעָד : וּבְיָמֵי שְׁאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַחֲגֵרָאִים
 וַיִּפְּלוּ בְיַדְהוֹן וַיִּתִּיבוּ בְּמִשְׁכְּנֵיהוֹן עַל כַּף אִפִּי

הגלה ווס אין דער צייט שבת הַלְּבַת פִּלְנָאֶסר מֶלֶךְ
 אִישֵׁר הוּא פֶּר מְרִיבְעָן וְשָׂם רֵאוּבֵן : אִין דַּר בְּאַרְה
 דְּעִנְסֵם מֶלֶךְ גִּיּוּרְעָן אִין נָשִׂיא צוּם שְׁבָט רֵאוּבֵן :
 (ו) וְאָחִיו לְמִשְׁפַּחְתּוֹ בְּהִתְיַחַש לְתַלְדוֹתֵיהֶם אֹנֵן זַיְיִנִי בְּרִידֵךְ
 נֶאֱדָן זַיְיִנְעִי מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּאַרְה אִין זַיְיִנְעִי וְתוּם צוֹ זַיְיִנְעִי
 גִּבְרִירֵם הָרֵאשׁ יַעֲיָאל וְזַכְרִיהוּ דְאַרְמֵעָן אִין יַעֲיָאל אֹנֵן
 זַכְרִיהוּ גִרְעִיקֵינִם פֶּאָר רֵא שִׁים : (ח) וּבִלְע אֹנֵן בִּלְע
 בְּנֵי עֵזוֹ בְּנֵי שְׁמַע בֶּן יוֹאֵל הוּא יֹשֵׁב בְּעָרְעָר וְעַד־נָבו
 גִּיּוּרְעָן אִין עָרְעָר בִּין נָבו אֹנֵן בַּעַל מַעֲזָן : (י) וְלַמּוֹרָה
 יֹשֵׁב עַד־לָבֹא מִדְּבָרָה לְמִן־הַנְּהָר פֶּרֶת פִּי מִקְנֵיהֶם
 רָבוּ בְּאַרְצָן גִּלְעָד : וּבְיָמֵי שְׁאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַחֲגֵרָאִים
 וַיִּפְּלוּ בְיַדְהוֹן וַיִּתִּיבוּ בְּמִשְׁכְּנֵיהוֹן עַל כַּף אִפִּי

נזעים

מִקֵּד גִּלְעָד : יֹאכְבֵּד וְ
 לְהַכִּיּוֹתוֹ יְהוֹנָתָן בְּאֶרֶץ
 מְתָן עַד מְלֹכִיָּה :
 יֵשׁוּעַ רוּשׁ מְנַהֲרֵן
 וְשָׁפַם רֹב בֵּית אוֹרִפְנָא
 וַיִּגְדוּ וַיִּשְׁפְּטוּ דְגֵי בְּמִתָּן :
 יֵי וְאַחֲוָהוֹן לְבַת
 אֶבְתָּהוֹן מִיכָאֵל
 וּמְשֻׁלָּם וְשָׁבַע וַיִּזְרִי
 וַיִּצְעַן וַיִּזַּע וַעֲבָר
 שַׁלְמֵהוֹן נְגוּדָא :
 דִּי אֶלָּן בְּנֵי אֶבְיָסוֹל
 בַּר חוּרִי בַר יְרוּחַ בַּר
 גִּלְעָד בַּר מִיכָאֵל בַּר
 יִשְׁשִׁי בַר יְחִדּוּ בַר בּוּז :
 מִאֲחִי בַר עֲבְדִיאֵל בַּר
 גּוֹנִי מְתָמָנָא לְרִישָׁא
 לְבַת אֶבְתָּהוֹן :
 מִיּוֹתִיבְנֵי גִלְעָד בְּמִתָּן
 וּבְכַפְּרָה אֲחֹבְבֵל פְּרוּזִי
 מִיִּשְׂרָאֵל עַל מִקְּפָהוֹן :
 יִי פִלְהוֹן אֲתִנְחִסוּ בְיּוֹמֵי

לְגִלְעָד : יֵי וּבְנֵי גַד לְנֶגְדָם יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
 הַבִּשְׁן עַד-סִלְכָה : יֵי וַיֵּאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפַם
 הַמְּשָׁנָה וַיַּעֲנֵי וְשָׁפַט בְּבִשְׁן : יֵי וְאַחִיהֶם
 לְבַת אֲבוֹתֵיהֶם מִיכָאֵל וּמְשֻׁלָּם
 וְשָׁבַע וַיִּזְרִי וַיַּעֲבָר וַיַּעֲבֵר שְׁבַע :
 יֵי אֵלֶּה אֲבִיחֵיל בְּחִירוֹי בְּחִירוֹח
 בְּגִלְעָד בְּן מִיכָאֵל בְּן יִשְׁשִׁי בְּנֵי יְחִדּוּ
 בְּנֵי בּוּז : מִי אֲחִי בְּנֵי עֲבְדִיאֵל בְּנֵי גּוֹנִי
 רֹאשׁ לְבַת אֲבוֹתָם : מִי וַיֵּשְׁבוּ בְּגִלְעָד
 בְּבִשְׁן וּבְכַפְּרָה וּבְכַל מְנַרְשֵׁי שְׂרוּן
 עַל-תְּוֹצְאוֹתָם : יֵי כָּלֶם הִתְיַחְשׁוּ בְיּוֹמֵי

רש"י

קוראם הנריאים בני הכר סיו : וישבו באחיהם .
 סין מנהג ערביים ליטב כהלים : (יא) ובני גד לנגדם .
 ישבו . אלס כמו ולכה לנגד (בראשית לג) :

ר"ק

לגלעד . פני מרח אשר לגלעד : (יא) ובני גד לנגדם ישבו
 בארץ הבשן עד סלכה . אינו אמר בכל ארץ הבשן שהרי אמר
 בתורה כי ארץ הבשן נתנה ליחזי שבם המנשה . כמו
 שאמר יחזר הלמד וכל הבשן ממלכת עוג נתתי לחזי שבם
 המנשה וגו' . אלא מקצת הבשן היה לבני גד עד סלכה ומסלכה
 ואילך כל הבשן היה לחזי שבם המנשה וי"ש בתורה כי כל
 הבשן היה לחזי שבם המנשה פירשו כל הבשן שהיה ממלכת
 עוג לכל חבל הארבע שהיה נקרא ארץ הרפאים . אבל היה
 מקצת מקומות בבשן שלא היה מולך עליהם עוג ואם על פי
 שהיה נקרא מלך הבשן לפי שרוב הבשן היה לו ונקצת מן
 הבשן עד סלכה היה לאמרי ואחריו היה לבני גד . ומה שאמר
 מוצרת דוד

על כל טבר המזרחי מול הגלעד : (יש) בבשן . אלס הלכנסה היו
 להלסי כבשן : (יג) ואחיהם . מזהב ועליוס בתי להלסי
 לית כמותיס הם מתיאלי ווי' : (טו) ראש וגו' . הוה אלס לית
 אמותיס על הלסיס חכ סמו : (טז) על היצאות . כמו עד
 מולותם . ק"ל עד סופי הכנולוס : (יז) התיחשו . מקו לית
 סד מולותם : בימי יוהם . ככתיב חוטט משה סמלעס סוסי

מצורת ציון

לגלעד . כסו להס וכן ואלס לנגד (בראשית לג) :
 (יש) המנשה . סני לי כשנלו וסני ובמנוחיה . כספוס הספוס
 לה : מנרשי . הס כספוס כספוס . מקו לחותם סיוס כספוס
 כללו נרשו מן סכור .

לגיו לכל לא מלך כימי ורבעס כי סס לחסר מיוס כתיב כמי' :
 פרוש ע"מ

וַיִּצְעַן גִּידָאכְמ פֶּאָר הָאֲרִין אִיבְעָר גִּיֵּיא
 אִין דְּעֵם יְחֹס : (יד) אֵלֶּה בְנֵי אֶבְיָסוֹל רִיא דְּאוֹנַע
 וַעֲנָן גִּיוֹעָן דִּי קִנְדַּעַר פֶּון אֶבְיָסוֹל דְּר זֶון פֶּון חוּרִי
 אוֹנ דְּעַר זֶון פֶּון יְרוּחַ אוֹנ דְּעַר זֶון פֶּון גִּלְעָד אוֹנ
 דְּר זֶון פֶּון מִיכָאֵל אוֹנ דְּר זֶון פֶּון יִשְׁשִׁי אוֹנ דְּר זֶון
 פֶּון יְחִדּוּ אוֹנ דְּר זֶון פֶּון בּוּז : (טו) אִחִי אֲחִי דְּעַר זֶון
 פֶּון עֲבְדִיאֵל בְּן גּוֹנִי אִין גִּיוֹעָן אִין רֹאשׁ צוּם הוּי
 גִּיזַנְד פֶּון גִּיוֹעָרַע עֻלְמַעֲרִין פֶּון דִּי מַעֲמַשִׁין וְוֵאם
 וַעֲנָן גִּיוֹעָן מִיט אִיס : (טז) אִחִי אֲחִי גִּיוֹעָן וַעֲנָן
 אִין גִּלְעָד אוֹנ אִין בִּשְׁן אוֹנ אִין אִירַע דְּעַרְפֵּי וַעֲנָן
 מְנַרְשֵׁי

דברי הימים אה

תרגום רב יוסף

יֹתֶם מִלֶּךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יִרְבֵּעַם מֶלֶךְ־
 יִשְׂרָאֵל: ^י בְּנֵי־רְאוּבֵן וּגְדֵי וְחֲצֵי שִׁבְטֵי
 מְנַשֶּׁה מִן־בְּנֵי־חֵיל אֲנָשִׁים נָשְׂאוּ מִן־
 וְהָרַב וְהָרַבִּי קָשֶׁת וְלִמּוֹדֵי מִלְחָמָה
 אַרְבַּעִים וָאַרְבַּעַה אֶלֶף וְשִׁבְעֵ־מֵאוֹת
 וְשָׂשִׁים יֵצְאוּ צָבָא: ^{יט} וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמָה
 עִם־הַהֲגָרִיאים וַיִּטְוֹר וַנְּפִישׁ וַנִּדְרַב:
 כִּי־וַיַּעֲזְרוּ עֲלֵיהֶם וַיִּנְתְּנוּ בִידֵם הַהֲגָרִיאים
 וְכָל־שַׁעֲמָהֶם כִּי־לֵאלֹהִים זָעֲקוּ
 בַּמִּלְחָמָה וַנַּעֲתוֹר לָהֶם כִּי־בָטְחוּ בּוֹ:
 כֹּא וַיִּשְׁבּוּ מִקְנֵיהֶם גַּמְלֵיהֶם חֲמִשִּׁים

והם מלך שבטא דבית
 יהודה ובימי ירבעם
 מלכא דישראל: ית בני
 ראובן וגד ופלגות
 שבטא מנשה מן בני
 חיל גיבירין נשאו
 תריסין ושימו ספינ
 ונגדי קשטא וקאופי
 קרבא ארבעין וארבעא
 אלפינ ושיבע מאה
 ואשתינ נפקי חילא:
 יט ויבדו קרבא עם
 הוגנראי ויטור ונפיש
 ונדרב: כיועזרו עליהם
 איהון בית ישראל
 ואתסרו בידיהון
 הוגנראי וכל דעמיהון
 ארום קדם יי צלו
 בקרבא וקפל צלותהון
 ארום תתק חיצו
 כמסריה: כא וישבו
 גימיהון וגימיהון

חמישין
 רש"י
 ההגריאים: (יט) ויטור ונפיש: בניו כל יבמלתהוּם:
 (כ) ויעזרו עליהם: כי ה' עזרם: וינתנו בידם.
 רד"ק

ישראל: (יח) בני ראובן וגדי וחצי שבט מנשה מן
 בני חיל וגו'. כלומר כולם נתקבלו ועשו מלחמה עם
 רלב"ג
 (יט) עם ההגריאים ויטור: כל עס בני יהוה ונפיש ונדרב

ההגריאים כלומר התפרדו למשפחות לבית אבותם כצאתם
 ישראל והיא ירבעם בן ואיש בני יהודה. ואף על פי שנראה מן
 לא סלכו בוסן אחר שהרי ירבעם מלך ס' ואחת שנה ובשנה
 עזרה וכל עזרה חמישים ושתים שנה הנה עזרה מלך
 על פי שיש לדקוק בחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר
 יותם בן עזרה כחשבונות אלו כמי שאנו עתידים לכאר

מצורת דוד
 (יח) מן בני חיל: כל עס בני יהוה ונפיש ונדרב
 צבא: הכתובים ללחם כללם לנצחם: (כ) ויעזרו עליהם: היו
 עוזרים עמי לנצחם עליהם: וכל ששעמם: וכל ששעמם:
 כעוזרים: ונעזרו להם: קבל עמך מלחמה: (כא) סקניהם.

פירוש ע"פ
 חיל פון מלחמה: (יט) וישבו מלחמה אונ האפען
 גיבאכט איין מלחמה מיט דיא הגריאים אונ ויטור
 אונ נפיש אונ נדרב: (כ) ויעזרו עליהם האם ניי גאט
 גיהאלפן די בני ראובן וגד וחצי שבט מנשה ונתנו
 בידם ההגריאים אונ ניי זענן ווארין איבער גינעפערט
 אין ויעזרע הענט די הגריאים אונ אלע אימות ווס
 מיט ניא איז גיווען צו העלפען ניא בן האללים זעקו
 במלחמה דען צו גאט האפן די בני ישראל גישריגן
 אין דער מלחמה ונפיש להם אונ גאט איז ווארין
 איבר גיבעטין צו ניי ווייל ניי האפן ניה פר וינערט
 אין אים: (כא) וישבו מלחמה אונ ניי האפן גיפאנגן
 דיא פיה פון ניא הגריאים ונפיש דהיינו פאפציג
 מותם

(יח) ודרכי: הדק סוף לדקון כהנל על הקשת לוחמו הטוב ליוזם
 למחוק: ולטורי: ענין הכהנל כמו וילדל למחוק טק (יחזקאל
 ט): (יט) ויטור וגו'. גם המה מנטי יבמעלל: (כ) ונעזרו:
 ענין דעני כמו ושמר ענין הקטור: (כא) וישבו: מל
 סגורש שרון על הוצאתם אונ אין אלע ליידיגע ערטער
 פון דעם פלאץ בין ויערע אויס גאנג: (יז) כולם
 התחשו די אלע זענן נתחם גיווארן אין די טעג פון
 יותם מלך יהודה אונ אין די טעג פון ירבעם מלך
 ישראל: (יח) בני ראובן די בני ראובן אונ גד אונ
 דר האלבר שבט מנשה פון די בני חיל ווס צווישן
 ניי איז גיווען האפן ניה איין גיוואמילט אנשים נושאי
 סגו וני מאגען וואס קענען פראגין פאנצערין אונ
 שווערדין אונ קענען מרעטין דיא בויגען צו שיקין
 מיט ניי אונ זענן גילערינט צו האלפן מלחמה פיר
 אונ פערציג מוויינט אונ ופן הוגנדרט אונ זעקציג
 סאן יוצא צבא ווס זענן ראוי ארום צו גיין אין דעם

דברי הימים א ה

תרנוס רב יוסף

השמיד אלהים מפניהם: ^כ ויער אלהי
 ישראל את רוחו פול מלך אשור ואת
 רוח תלגת פלנכר מלך אשור ויגלם
 לראובני ולגדי ולחצי שבט מנשה
 ויביאם לחלח וחבור והרא ונהר גוזן
 עד היום הזה: ^{כא} בני לוי גרשון קהת
 ומררי: ^{כב} ובני קהת עמרם יצחק
 וחברון ועזיאל: ^{כג} ובני עמרם אהרן
 ומשה ומרים ובני אהרן נדב ואביהוא
 אלעזר ואיתמר: ^{כד} אלעזר הוליד את
 פינחס פינחס הלד את אבישוע:
^{כה} ואבישוע הוליד את בניקן ובקן
 הוליד את עזי: ^{כו} ועזי הוליד את
 ירחיה וירחיה הוליד את מריות:

קדמיהון בוגרי מיקרא
 דאלהא דישראל ות
 הנראת פול מלכא
 דארם וית הנראת
 תלגת פלנכר מלכא
 דאשור ואגלנון לשבטא
 דראובן ולשבטא דגד
 ולפלגות שבטא דמנשה
 ואיתיאנון לחלח וחבור
 מררי קבלא ונהר גוזן
 עד יומא דהיו: ^כ בני
 לוי גרשון קהת ומררי:
 כה ובני קהת עמרם
 ויצחק וחברון ועזיאל:
 כג ובני עמרם אהרן
 ומשה ומרים ובני אהרן
 נדב ואביהוא אלעזר
 ואיתמר: ^{כד} אלעזר
 אוליד ית פינחס פינחס
 אוליד ית אבישוע:
 לא ואבישוע אוליד ית
 בניקן ובקן אוליד ית עזי:
 לה ועזי אוליד ית ירחיה
 וירחיה אוליד ית מריות
 ומריות

דלק
 מצודת דוד

מזע לא חליתא את פנחס: (כו) ועזי גרשון: כסוף לנדב גוזן: עד
 היום הזה: כ"ג ואבשע עמרם פס כ"ג לא מוזר כלבין ית הכני:
 משה ובני קהת: משה והבני קהתו לגשון:
פירוש ע"מ
 אונ קהת אונ מררי: (כח) ובני קהת אונ די קינדער
 פון קהת איז גיוען עמרם אונ יצחק אונ חברון
 אונ עזיאל: (כט) ובני עמרם אונ דיא קינדער פון
 עמרם איז גיוען אהרן אונ משה אונ מרים בני
 אהרן אונ דיא קינדער פון אהרן איז גיוען נדב
 ואביהוא אונ אלעזר אונ איתמר: (ל) אלעזר
 האט גיויניגען דעם פינחס אונ פינחס האט גיויניגען
 דעם אבישוע: (לא) ואבישוע אונ אבישוע האט
 גיויניגען דעם בניקן אונ בניקן האט גיויניגען דעם עזי:
 עזי

דלכ"ג
 מצודת ציון

(טז) ובני קהת. משה בעוד
 משה בעוד קהת. משה בעוד קהת
 משה בעוד קהת: משה בעוד קהת
 משה בעוד קהת: משה בעוד קהת

ובניהם של יוסף ויעקב: (כו) את כוח סול מלך סוכו: הוא
 פולחן סולמכר שוכר צמח שקדס וכו' וכו' כמלכוד ועוד היו לו שמות
 אחרים: וכלל וכהר גוזן: כהה הכאמר עמרם עמרם גלו גם
 כן לאלו המקומות אלף שמותם הכל כיו שעה עזי:
 הגולה: ובספר עזרא סוכר זה היחס עד אהרן כי עזרא היה בן שרת: ומיחסו עד אהרן כמו שמיחס גנת היצחק אחיו עד
 אהרן אבל עם כדלג בו חמישה בתי אבות שהוכיח הגה מיחסו אבי מדינה עד כרית ולקצת דלת אולם בתי אבות: והוכיח
 יחס אלעזר ולא יחס איתמר לפי שמבני אלעזר היו כהנים גדולים עד עולם כי בן אמר לפינחס הקדוש ברוך הוא כאשר קרא
 בשמים והיתה לו ולודעו אחריו ברית כהנת עולם זו היא כהונה: כי גם כן בני איתמר היו כהנים ואלה שכתבו פנחס היו
 כהנים גדולים עד עולם: ובצדק היתה תחלה הכרחה הזאת עד היצחק והיו כהנים גדולים גם מבני איתמר: כי עליו היה
מצודת ציון
 (טז) ובני קהת: רוח פול: לזון פול:

בירער פון די פעלקער פון די לענדער ווס גאט
 קט פר מיליגט די היידן פון פר זיי: (כו) ויער אלהי
 ישראל קט פר גאט פון די ישראל דער וועקט דעם
 ווילין פון פול מלך אשור אונ דעם ווילין פון תלגת
 פלנכר מלך אשור אונ זיי האבן פר מריבן צו שבט
 נד אונ צום האלבען שבט מנשה וביים אונ זייא
 האבן זיי גיבראכט קיין לחלח אונ חבור אונ הרא
 אונ קהר גוזן אונ זיי געזן דארפן ביי אין מיניגיין
 מאג: (כו) בני לוי די קינדער פון לוי איז גיוען גרשון

לג מְרִיזוֹת הוֹלִיד אֶת־אֲמֵרִיה וְאֲמֵרִיה
 הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוֹב : יד וְאֲחִיטוֹב
 הוֹלִיד אֶת־צְדוֹק וְצְדוֹק הוֹלִיד אֶת־
 אֲחִימֵעִץ : טו וְאֲחִימֵעִץ הוֹלִיד אֶת־
 עֲזַרְיָה וְעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־יֹוחָנָן :
 לו וְיֹוחָנָן הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה הוּא אֲשֶׁר
 בָּהֶן בְּבֵית אֲשֶׁר־בָּנָה שְׁלֹמֹה
 בִּירוּשָׁלַם : יז וְיֹוֹלֵד עֲזַרְיָה אֶת־אֲמֵרִיה
 וְאֲמֵרִיה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוֹב :
 יח וְאֲחִיטוֹב הוֹלִיד אֶת־צְדוֹק וְצְדוֹק

לג וּמְרִיזוֹת אוֹלִיד ית
 אֲמֵרִיה וְאֲמֵרִיה אוֹלִיד
 ית אֲחִיטוֹב : יד וְאֲחִיטוֹב
 אוֹלִיד ית צְדוֹק וְצְדוֹק
 אוֹלִיד ית אֲחִימֵעִץ :
 טו וְאֲחִימֵעִץ אוֹלִיד ית
 עֲזַרְיָה וְעֲזַרְיָה אוֹלִיד ית
 יוֹחָנָן : לו וְיֹוחָנָן אוֹלִיד
 ית עֲזַרְיָה הוּא דְאֶתְמַנָּא
 לְקַחַן בְּבֵיתָא דִּי בְנָא
 שְׁלֹמֹה בִירוּשָׁלַם :
 לו וְאוֹלִיד עֲזַרְיָה ית
 אֲמֵרִיה וְאֲמֵרִיה אוֹלִיד
 ית אֲחִיטוֹב : יז וְאוֹחִיטוֹב
 אוֹלִיד ית צְדוֹק וְצְדוֹק
 אוֹלִיד ית שְׁלֹמֹה :
 יח וְשְׁלֹמֹה

הוליד

רשי

מלדוקים לחשוב ושנים עשר כהנים היו מלדוק עד שהיה וכן
 מנינו בויקרא רבה מדויק. ומה שכתב בעזריה הוא אשר
 כהן כבית מפורש בס' ירושלמי כך וכי הוא נלדו כהן ובימי
 שלמה כהן הלוא גם שחר כהנים כמו כן כהנו אללה לפי
 שמסר נפשו על קדוש הכית שלא הכית את עזריהו להקטיר
 לכן נאמר הוא אשר כהן כבית אשר בנה שלמה והוא
 עזריהו שהיה בימי עזריהו (לקמן ב' כ"ו) ובימי חזקיהו
 ועזריהו בן אחימעץ הוא אמריהו שכהן בימי יחזקאל כמו
 שנקרא עזריהו עזריה דכתיב (במלכים ב' ט"ו) בשנת כ"ג שני
 לירבעם ונבי' מלך עזריהו. ונקרא עזריהו בן אחימעץ וכריהו
 דכתיב ויהי לדרוש חלבים בימי זכריהו המז' בירמיהו
 רלב"ג

ולו כמו כן לא יעזור : (לו) הוא אשר כהן בבית אשר
 בנה שלמה. יט מפרשים עזריה הוא היה עזריה
 הרבאון. ועזריהו עד שהיה בתורכין הכית ה' הכני'
 ומנאן יוכנהו ביומא כפרק רלשון וביקרא רבה ובספרי
 פרקת פתחא שמונה כהנים שמשו כבית הרלשון. ויש חומרים
 שמונה עשר ולו זה וזה יש בהם רוח הים כי לדוק הוא
 היה הרלשון שכהן בימי שלמה. ועוד לזה חמריה היה
 בימי יחזקאל דכתיב והנה חמריה כהן הרלש' (לקמן ב'
 י"ט) והוא חמריה בן עזריהו שהיה בימי עזריהו ובימי
 חזקיהו שהיה חמרי יחזקאל ואם חלמר עזריהו לבי שהיה
 היה והיה חלקיהו הכהן הגדול שהיה בימי יחזקאל חלל
 רד"ק

(לו) עזריהו הוא אשר כהן בבית וגו'. הנה זה המה כי בחמלה
 מלכות שלמה היה לדוק כהן כמו שזכר בספר מלכים ואף היה בן
 בן בנו כהן בכנו זה הזמן המעט שחלו כי הם עבד שנים. אללה
 שזכרה בן לדוק מלאט שבי' משפטים אשר לשנה ידועה שהוא היה
 כהן גדול חמריהו ושמש בכמהו גדולה חמריהו בכנות בבית חס'
 מפני הכות המלך חמוט חו שהיה יומר חמוט. וככה חלו שזכר חמרי
 זה בלמנו ויולד עזריהו חס' חמריהו וגו' היו רבים כהנים גדולי' וכמה
 עשרה זכרות מהם קטלו ב' זמן בית הרלשון :

כהן גדול שהיה בבני איהרר וכן אחימלך ואביתר בנו : (לו) הוא
 אשר כהן בבית אשר בנה שלמה בירושלים. אם נאמר כי הוא
 היה ראשון אשר כהן בבית לא היה כן כי צדוק היה כמ"ש
 במלכים צדוק הבחן נתן הנביא ובוה הספרי הוא אימר גם כן
 ויפשיחו להי' הגדול ולצדוק לכהן. ואם נאמר כי לא רצה לובר
 שכהן ראשון בבית אלא שכהן הנה גם האחרים כהנו סוה בא
 לובר ואם בא לובר כי כהן גדול היה גם אחרים היו כהנים
 גדולים ור"ל אמרו שהוא עזריהו שהיה בימי עזריהו ולפי שכסר
 נפשו על קדושת הבית שאף חמרי עזריהו להקטיר לכהן נאמר
 הוא אשר כהן כולמה שחזק חס על כבוד הכהנות ולא נשא
 ואחר אבותיו הנזכרים אלא בימי שלמה היה קטן עדיין ולא היה

מצודה דוד

אשר כהן. ארז"ל וכי הוא נלד כהן אללה שמכר נפשו על מצודת
 הבית שמהם בניו המלך חמריה על ליקט"ו קטורה כמ"ש דב"ס
 ב' : (לו) את אמריה. ימך שהוא חמריה הגדול כמ"ש : (טו) הוא
 את אחיטו. ימך שהוא עזריהו (כדב"ס ב' : טו) :

ובוא כס' הרלשון שמשו בכמהו"ק ואלכה הכהנות
 מהם לכן טעם מצד דמות : (לג) את עזריה. ימך שהוא חמריה
 כהנו לקמן (כ' י"ט) ועיין בסוף מלכים שחשבו הדורות : את
 יוחנן. ימך שהוא יוכנהו כהנו כמ"ש וכדב"ס ב' : (לו) הוא

ע"מ

אוג עזריהו הם גיווינען דעם יוחנן : (לו) ויוחנן אוג
 יוחנן הם גיווינען דעם עזריהו הוא אשר כהן בבית ער
 איז דר דאוניער ווס הם גירינגט אין דעם הזו ווס
 שלמה הקלף האם גיבועט צו יאמט אין ירושלים :
 (לז) יולד עזריהו אוג עזריהו הם גיווינען דעם אפריה
 אוג אפריה הם גיווינען דעם אחיטו. (לח) ואחיטו

לוב) ויש עזריהו האם גיווינען דעם יוחנן אוג
 יוחנן הם גיווינען דעם אפריה אוג אפריה הם גיווינען
 דעם אחיטו. (לז) ואחיטו אוג אחיטו הם גיווינען
 דעם צדוק אוג צדוק הם גיווינען דעם אחימלך :
 (לח) ואחימלך אוג אחימלך הם גיווינען דעם עזריהו

לפ ושלום אוליד ית
 חלקיה וחלקיה אוליד
 ית עזריה: ב עזריה
 אוליד ית שריה ושריה
 אוליד ית יהוצדק:
 מאו יהוצדק אוליד ושריה:
 פד אנלי יו ית אנשי
 יהודה ויחבי ירושלם:
 ביד נבוכדנאצר: ו אובני
 לוי גרשום קהת ומררי:
 ב ואלין שמות בני
 גרשום לבני ושמי:
 ב ובני קהת עמרם
 ויצהר וחברון ועזיאל:
 ד בני קררי מחלי ומשי
 ואלין ורשת לויא
 לאבנתיהון: ה לגרשום
 לבני בריה קהת בריה
 זמה בריה: ו יואח בריה
 עדרו בריה זבח בריה
 יאתרי

הוֹלִיד אֶת־שָׁלוֹם: כ וּשְׁלוֹם הוֹלִיד
 אֶת־חֶלְקִיהָ וְחֶלְקִיהָ הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה:
 ם וְעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־שָׁרְיָה וְשָׁרְיָה
 הוֹלִיד אֶת־יְהוּצָדֵק: מא וְיְהוּצָדֵק הִלֵּךְ
 בְּהַגְלוֹת יְהוּדָה אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם
 בְּיַד נְבוּכַדְנֶאֶצַּר: ו ם בְּנֵי לְוֵי גֵרְשָׁם
 קֵהַת וּמַרְרֵי: ב וְאַלְהָה שְׁמוֹת בְּנֵי־
 גֵרְשָׁם לְבְנֵי וְשִׁמְעִי: ג וּבְנֵי קֵהַת עֲמֵרָם
 וַיְצַהֵר וְחִבְרוֹן וְעֲזִיֶּאֱל: ד בְּנֵי מִרְרֵי
 מַחֲלִי וּמְשִׁי וְאַלְהָה מִשְׁפְּחוֹת הַלְוִי
 לְאַבְתֵּיהֶם: ה לְגֵרְשָׁם לְבְנֵי בְנֵי יַחַת
 בְּנֵי זִמְהָ בְנֵי: ו יוֹאָח בְּנֵי עֶדְרוֹ בְּנֵי זֶרְחָה

כזהים וגו' (לקמן כ' כ'): (מא) ויהוצדק הלך בהגלות
 ה' את יהודה וירושלים. ומה שמכונה בספר (מגי ה')
 יהושע בן יהוולק הכהן לא יהוולק שמש מועלם ככהוה
 גדולה דהא הוולגה לכבדל בזמי וכמה כדכתוב ויהוולק הלך
 רד"ק
 כמו שנאמר ויאמר אליו עוהו כהן הראש ולפי שהאריך ימים
 כל כך אמר עליו אשר כהן בבית כלומר אשר כהן כסה ימים:
 (ו) בני לוי גרשום. הוא גרשום בני הכהן והנו' שנים בשבועות.
 כמו כמותם כמות הנים הנין: (ס) לגרשום לבני בני הו'.
 ולא זכר משפחת שמעי וכן בפרשת פנחס והטעם שלא זכרו
 מצודת ציון
 (ג) לבני. הוא לענין הגדר. נעטע בחלקו הכתובות:
 (ס) יחת. הוא יחיהל כהנל נעטע:
 (ו) בני לוי. כעבור לייחם הכתובים חזק להזכיר להם:
 (ז) לאבתייהם. אשר משפחתם של האבותיהם מהם אל רב:
 (ח) לגרשום. ה' אלה התולדות אשר לגרשום:
 פירוש ע"ט
 אונ אחיטוב הם גיווינען דעם צדוק אונ צדוק הם
 גיווינען דעם שלום: (אמ) ושלום אונ שלום האמ
 גיווינען דעם חלקיה אונ חלקיהו הם גיווינען דעם
 עזריה: (ב) עזריה אונ עזריה הם גיווינען דעם שריה
 אונ שריה הם גיווינען דעם יהוצדק: (כא) ויהוצדק
 אונ יהוצדק איז גיאנגען אין גלות אונ גאט הם פר
 מרינען שבת יהודה אונ די ויצער פון וירושלים
 דורה נבוכדנאצר:
 (א) בני לוי די קינדר פון לוי איז גיווען גרשום אונ
 קהת אונ קררי: (ב) ואלה שמות בני גרשום אונ
 דם וענן די נעמן פון די קינדר פון גרשום לבני אונ

בנו
 רש"י
 כהלות וגו' חלק כהן גדול כשעלו מבבל
 כבית שני ומה שלא היה עזריה בן שריה הסופר כהן גדול
 וכן אחיו יהושע בן יהוולק כהן זהו הטעם לפי כי יהושע
 עלה עם זרובבל כמה ימים וימים קדם שעלה עזרא:
 הגה כמו שלא זכר משפחת עמרם וחברון ועזיאל כי זכר
 העשרים על השיר כמו שזכר בספר משפחת יצהר ומררי
 משפחת לבני ומררי משפחת מושי' ולמה כשפירש דוד
 זכר משפחת שמעי: יחת בני. בן לבני. ובבני שמעי לכמה
 זכר יחת כי היו שני בניהם נקראים בשם אחד אבל זה יחת
 מצודת דוד
 (ג) את שריה. הוא ל"ג ההקדון והמה ביד ל"ג בזמן גלות לדיקים
 כמ"ב סוף מ"ב ובסוף ימיים: אה יהוצדק. וסוף לא יחם ככהוה
 גדולה ועלי יהושע שכתב בתחילה בית השני: (מא) הוליד. נגולה לכבדל:
 אשר משפחתם של האבותיהם מהם אל רב:
 פירוש ע"ט
 אונ אחיטוב הם גיווינען דעם צדוק אונ צדוק הם
 גיווינען דעם שלום: (אמ) ושלום אונ שלום האמ
 גיווינען דעם חלקיה אונ חלקיהו הם גיווינען דעם
 עזריה: (ב) עזריה אונ עזריה הם גיווינען דעם שריה
 אונ שריה הם גיווינען דעם יהוצדק: (כא) ויהוצדק
 אונ יהוצדק איז גיאנגען אין גלות אונ גאט הם פר
 מרינען שבת יהודה אונ די ויצער פון וירושלים
 דורה נבוכדנאצר:
 (א) בני לוי די קינדר פון לוי איז גיווען גרשום אונ
 קהת אונ קררי: (ב) ואלה שמות בני גרשום אונ
 דם וענן די נעמן פון די קינדר פון גרשום לבני אונ

עֲזֹה בָנוּ: מו שְׁמַעֲא בָנוּ חֲנִיָּה בָנוּ עֲשֵׂה
 בָנוּ: טו וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִד עַל־
 יְדֵי־שִׁיר בֵּית יְהוָה מִמְנוֹח הָאָרוֹן:
 י וַיְהִי מִשְׁרָתִים לִפְנֵי מִשְׁכַּן אֱהֲל־
 מוֹעֵד בְּשִׁיר עַד־בָּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת־
 בֵּית יְהוָה בִּירוּשָׁלַם וַיַּעֲמְדוּ כַּמִּשְׁפָּטִים
 עַל־עֲבוֹדָתָם: יא וְאֵלֶּה הָעַמָּדִים וּבְנֵיהֶם
 מִבְּנֵי הַקְּהָלֵי הַיָּמִן הַמְּשׁוֹרֵר בְּדָוִד אֶל
 בֶּן־שְׁמוּאֵל: יב בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יִרְחָם בֶּן־

כְּרִיה: טו שְׁמַעֲא כְרִיה
 חֲנִיָּה כְרִיה עֲשֵׂה כְרִיה:
 טו וְאֶלֶּן דְּאִקִּים דָּוִד
 עַל יְדֵי שִׁיר בֵּית
 מִקְדָּשָׁא (ס"א) מִקְדָּשָׁא
 (ל"א) מִשְׁפָּנָא דְּוִי בִּזְמַן
 דְּאֶתְחַת בֵּית אֶרְנָא:
 י וַהֲוּ מִשְׁמִשִּׁין קְדָם
 מִשְׁפָּנָא מִשְׁפָּן וּמְנָא
 בְּשִׁירָתָא עַד זְמַן דְּבָנָא
 שְׁלֹמֹה ית בֵּית מִקְדָּשָׁא
 דְּוִי בִירוּשָׁלַם וְקָמוּ בְר
 חֲנִי לְהוֹן עַל פִּלְחָנְהוֹן:
 יא וְאֶלֶּן דְּקָמִין אָנוּן
 וּבְנֵיהוֹן מִבְּנֵי קְהַל הַיָּמִן
 מִשְׁבַּחָא בְר יוֹאֵל בְּר
 שְׁמוּאֵל: יב בְּר אֶלְקָנָה
 בְּר יִרְחָם בְּר אֶלְיָאֵל בְּר

החז רש"י והחמור וכן הפר שני נדקדקו וכן הרמב"ם (שופטים ו):
 (מו) ואלה אשר העמיד דוד וגו' כשהביבואו מנית
 עובד אלוס כדכתיב (לקמן ט"ו) ויעובו סס לפני ארון
 ברית ה' לאסף ולאחיו ולשרה לפני הארון תמיד וגו'
 רלב"ג

כ"ח) ואולם בני פזיח זהו כלל כמו שאמרנו חס על עקרה
 יצאם שבעה וכו' (מו) מנחת הארון כ"ל כי כלפי כ"ח הם
 בית ה' שביה נה כי הארון כמשפט יהוה כס משקלים וקולס זה
 מסקן דוד שביה משבחים שיר לפני משכן חלל משכן שביה
 נבדליו. וליהיה הליון כזה שיהיה חקן דוד מנח שביה
 הארון כלפי חס כיון לו זה היה שבת אלפי הוליא לויטו מנית
 עובד אלוס כמו שפירש אחר זה ופזיחם הארון כזה ויחזק נכון.
 וכנה המשפחה שביה מבני קהל היה כלמלה כי עובד בני קהל
 היה כעבד נכבדה ולימנו היה הפך מבני נרשון שביה עבדו
 יתק כעבד עבדו בני מלכי ושמעל היה אחר מבני מלכי
 ונלמד מזה כי הנלוו לאוי שביה כלמלה ולימנו כי שבוו אמרו
 דוד עד כנין הבית והיה כעבודת הארון כי עד היום תהוא לא היה זה כי היו מביאין אותו ממקום למקום. ומיום שבה הארון
 שם העמיד דוד המשיבדים ושרתו לפני הארון שט כמו בבית המקדש: (יז) ויעבדו כמשפסם על עבודתם. היא עבודת השיר
 וכן אמר בתורה לעבדו עבדה עבודת והוא השיר שהוא עבודת הקרבנות: (יח) ואלה העובדים. וזכר אלה השלישה היין ואסף
 ואיתן שהיו ראשי אבות הלויים ולכבודם שיהיה כל אחד מהם עד ליו הימין שהיה גדול ונכבד כהשנים יחסו עד ועיקב אביב
 אבד עליו בן ישראל ובשנים אבד בן לוי ולא עמד. ובשני שהיה נכבד כהשנים היה עובד בשיר אבצעי ואסף עד ויבין ואתן
 על שבתו. ור"ל אבדו. כי לפיכך אבד ביחם היסין בן ישראל לפי שהיה מבני קהל ואמר יעקב ויקהלם אל תחד כבדו.
 מצודה דוד

יולל הארון כש"ל וכשתי המנות היה נקלס: (טז) ואלה: סס
 כהמנחים למנח: על ידי שיר. כ"ל לשולר כציה ס' המנחה
 הארון. מיום שבת הארון בירושלים כי לא ווו משס כלכר מקודס
 שיהיה מתקין מתקין למקום: (יז) מישבן אהל כועד. זה האוכל
 חסר כשה לו דוד כלים כש"ל: ויעבדו כמשפסם. כלכר כנה
 ע"ש
 לבני אונ עוזה איז גיווען דער זון פון שמעי:
 (טז) שְׁמַעֲא בֶן־שְׁמַעֲא איז גיווען דר זון פון עוזה אונ
 הגיה איז גיווען דער זון פון שְׁמַעֲא אונ עֲשֵׂה איז
 גיווען דער זון פון חֲנִיָּה: (טז) וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִד
 עַל־יְדֵי־שִׁיר בֵּית ה' אונ די לָוִים וּמִן דָּא וַיִּיבָר שְׁמִיעֵן
 זַעֲנָן די וַיֵּאֵם דוד הַמֶּלֶךְ הָאֵל גַּי אֹף גִישְׁמַעֲלָם וַיִּי
 זַאֲלָן זַעֲנָן אִין נֶאֱמַם הוּא מִפְּנֵים הָאִין פִּין דָּעִם קֶאֱל
 אַן וּס דָּר אָרוֹן הָם גִּירוּעִם אִין יְרוּשָׁלַם: (יז) וְאֵלֶּה
 הָעַמָּדִים וּבְנֵיהֶם אונ וַיִּי הָאָבִן בְּאִדְרָם מִיִּם גִּירָאָנָן פִּר

יז) ואלה הן שמעאל: (יח) בן אלקנה זון אלקנה זון ירחם
 זון

אליאל בנתוח: כ בן צוף בן אלקנה
 בנמחת בעמשי: כא בן אלקנה בן
 יואל בעזריה בעפניה: כב בנתחת
 בןאסר בןאביסר בןקרח: כג בן
 יצהר בןקרת בןלוי בןישראל:
 כד ואחיו אסף העמד עלימינו אסף בן
 ברכיהו בןשמעא:כה בןמכאל בן
 בעשיה בןמלכיה: כו בןאתני בנזרח
 בןעדיה:כז בןאיתן בןזמה בןשמעי:
 כח בןיחזקאל בןגורשם בןלוי: כט ובני
 מררי אחיהם עליהשמאל איתן בן
 קישי בןעבדי בןמלוד: ל בןחשביה
 בןאמציה בןחלקיה: לא בןאמצי בן
 בני בןשמר: לב בןמחלי בןמושי בן

תוח: כ בר צוף בר
 אלקנה בר מחת בר
 עמשי: כא בר אלקנה
 בר יואל בר עזריה בר
 עפניה: כב בר מחת בר
 אסר בר אביסר בר
 קרת: כג בר יצהר בר
 קרת בר לוי בר ישראל:
 כד ואחיו אסף באקים
 על ימינה הוא אסף בר
 ברכיהו בר שמעא:
 כה בר מכאל בר
 בעשיה בר מלכיה:
 כו בר אתני בר נזרח בר
 עדיה: כז בר איתן בר
 זמה בר שמעי: כח בר
 יחזקאל בר גורשם בר לוי:
 כט ובני מררי אחיהו על
 שמאל איתן בר קישי
 בר עבדי בר מלוד:
 לב בר חשביה בר אמציה
 בר חלקיה: לא בר אמציה
 בר בני בר שמר: לב בר
 מחלי בר מושי בר מררי
 בר

צוף קרי יתיר ר' (כד) ואחיו אסף העומד על ימינו. של הימן ובניו: (כט) ובני מררי אחיהם על השמאל. (אחיסם) שרר' דונמא שלמך (כלל' געברידר). על השמאל של הימן ובניו: שהימן ובניו כאלמנע:

כאמר כשיקחלו סעצפם לא יזכר שמו וכן אמר בתורה קרח בן יצהר בן קרת בן לוי אבל בקהלם שיקחלו לעבודת השם על ידי דוד יזכר שמו לזכר אהרן בן ישראל ביחוד הימן זה חפצא השמות משהגם סבת שהזכיר למעלה וזהו המצג כמו שהראה בהרבה מקומות יש שהיו לו שתי שמות פעם קוראים אותו באחרונה פעם קוראים אותו באחד. ויש שהיה כשתנה שמו

מצודת דוד

לקח לא זכר למעלה ששני וסוף לא הזכיר לבני בן גדכוס: (כט) על השמאל. של הימן. הסעצפ: איתן וגו'. גם הוא היה

פירוש ע"מ

זון אליאל זון תוח: (כ) בן צוף זון אלקנה זון מחת זון עמשי: (כא) בן אלקנה זון אלקנה זון יואל זון עזריה זון עפניה: (כב) בן מחת זון אסר זון אביסר זון קרת: (כג) בן יצהר זון קרת זון לוי זון ישראל: (כד) ואחיו אסף העמד על ימינו אסף זון מכאל זון ברכיהו זון שמעא: (כה) בן מכאל זון בעשיה זון מלכיה: (כו) בן אתני זון נזרח זון עדיה: (כז) בן איתן זון זמה זון שמעי: (כח) בן יחזקאל זון גורשם זון לוי: (כט) ובני מררי אחיהם על השמאל איתן זון קישי זון עבדי זון מלוד: (ל) בן חשביה זון אמציה זון חלקיה: (לא) בן אמציה זון שמר: (לב) בן בני זון שמר: (לב) בן מחלי זון מושי זון מררי זון לוי: (לג) ואחיהם עליהם אסף ויצהר בן מררי די איבעריגע לוי

מִרְרֵי בְּרָדָיו : לֵב וְאַחֵיהֶם הַלְוִיִּם נְתוּנִים
 לְכָל־עֲבוֹדַת מִשְׁכַּן בֵּית הָאֱלֹהִים :
 לֵד וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מִקְטֹרֶת עַל־מִזְבֵּחַ
 הָעֹלָה וְעַל־מִזְבֵּחַ הַקְּטֹרֶת לְכָל
 מִלְאכַת קֹדֶשׁ הַקְּדֹשִׁים וְלִכְפֹּר עַל־
 יִשְׂרָאֵל כְּכָל אֲשֶׁר־צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד
 הָאֱלֹהִים : לֵה וְאַלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אֲלֶעָזֶר בְּנוֹ
 פִּינְחָס בְּנוֹ אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ : לוּ בְּקֵן בְּנוֹ עֵזִי
 בְּנוֹ זַרְחִיהַ בְּנוֹ : יז מְרִיזַת בְּנוֹ אֲמֵרִיהַ
 בְּנוֹ אַחִישׁוּב בְּנוֹ : לח צְדוֹק בְּנוֹ אַחִימֵעַז
 בְּנוֹ : לט וְאַלֶּה מְוַשְׁבוֹתֶם לְמִירוֹתֶם

בר לוי : יג וְאַחֵיהֶן
 לְיוֹאִי מִמִּנְיֵן לְכָל עֲבֹדַת
 מִשְׁכַּן בֵּית מִקְדָּשָׁא דְיָ :
 לד וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מִסְקִין
 קְטֹרֶת בּוֹסְמִין עַל
 מִזְבֵּחַ דְּשֻׁלְמָא וְעַל
 מִזְבֵּחַ דְּקְטֹרֶתָא לְכָל
 פּוֹלְחֵן קוֹדֶשׁא דְּקוֹדֶשׁא
 לְכַפֵּרָא עַל יִשְׂרָאֵל כְּכָל
 כַּח דְּפָקִיד מֹשֶׁה עֶבְדָּא
 דְּיָ : לה וְאַלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן
 אֲלֶעָזֶר בְּרִיהַ פִּינְחָס
 בְּרִיהַ אֲבִישׁוּעַ בְּרִיהַ :
 לו בְּקֵן בְּרִיהַ עֵזִי בְּרִיהַ
 זַרְחִיהַ בְּרִיהַ : לי מְרִיזַת
 בְּרִיהַ אֲמֵרִיהַ בְּרִיהַ
 אַחִישׁוּב בְּרִיהַ : לח צְדוֹק
 בְּרִיהַ אַחִימֵעַז בְּרִיהַ :
 לט וְאַלֶּה מְוַשְׁבוֹתֵיהֶן
 לְכַפֵּרְנֵיהֶן בְּתַחֲמוֹמֵיהֶן
 לְבָנֵי אַהֲרֹן לְגִישַׁת קֹדֶשׁ
 ארום

רש"י

(לג) ואחיהם הלויים נתונים לכל עבודת משכן בית האלהים, לשוערים ולהפסיע כדכתיב לקמן (דברי הימים ב' ל"ה) והלויים מפסיקים : (לה) ואלה בני רלב"ג

צדוקה (לשמהלל שפטי לו נזולה : (לג) ואחיהם הלויים וגו' : ר"ל לבין ולשומר משמרת, וסם השוערים : (לד) מקטירים על מזבח הטובה, כעין עולות ומקחות ומסחות וסככות ססם קדש הקדשים : ולכפר על בני ישראל, ר"ל בשעולות והמקחות סס קדש הקדשים והמקחות והסככות סס קדש הקדשים וסלסם על בני ישראל : וסם כל הקדמות סלסם לפטר כמו שפטרנו בפרשת ויקרא : ולחן לדון כמו שפטרנו בכו, סם סם לא זכר רק על זמן דוד, נעשי : הכין כפטיס סם העקוס יוסם ונכסון (סוסט ס"ס ס"ז ו"ז) כי

ולכפר על ישראל : (לז) ואלה בני אהרן, יחסם עד צדוק ואחיהם שהיו בימי דוד ושלמה : (לט) ואלה מושבותם למירותם, לפי ששם לוי לא היה לו חלק בארץ אלא השם הוא נחלתו הם היו נתונים לעבודת השם הלויים לשורר מצודת ציון

(לט) למירותם, עיניו חמסון כמו סבי סוססם ססמה (ססס ס"ט) : (לז) במקטירים, סם היו מקטירים וגו' וסו' ממונים למי נלמסס קדש הקדשים כי הלויים סוססו לסו' סה : (לז) ואלה בני אהרן, ססס סו' ממונים על נלמסס קדש הקדשים וססס על חמסון ע"ט

פירוש ע"ט
 לוים נענען גינעקען צו אַלְעָזֶרֵי דִינְקָם פֿון דַּעַם
 רואונג פֿון נאַמָּס הוּז : (לד) וְאַהֲרֹן וּבָנָיו וְגו' אונ אַהֲרֹן
 אונ וַיִּנְעַן קִינְדֶּר דֶּר האָפֿן גִּידֶעקֶפֿט אופֿ דַּעַם מִזְבֵּחַ
 הָעֹלָה אונ אופֿ דַּעַם מִזְבֵּחַ פֿון קְטֹרֶת אונ וַיֵּא
 נַעֲנֵן גִּינְעוּן מְבוּנִים לְכָל מִלְאכַת קֹדֶשׁ הַקְּדֹשִׁים צו גֵּאָר
 דֶּר אַרְבַּעַם פֿון קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים וְלִכְפֹּר עַל יִשְׂרָאֵל אונ צו
 פֿר גַּעֲקֵן אופֿ דִּי יִשְׂרָאֵל און אַלֶּה וַיִּי מֹשֶׁה נַאֲמָם
 קַעֲקֵמֵת הַט גִּישׁאֲפָם : (לה) וְאַלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אונ דָּאָם
 זַעֲנֵן דִּי קִינְדֶּר פֿון אַהֲרֹן וַיִּי נַעֲנֵן גִּינְעוּן מְבוּנִים
 אופֿ דֶּר אַרְבַּעַם פֿון קֹדֶשִׁי קֹדֶשִׁים אַלֶּזֶר בְּנוֹ אֲלֶעָזֶר
 אִיז גִּינְעוּן דֶּר פֿון אַהֲרֹן אונ פִּינְחָס אִיז גִּינְעוּן

בני

בגבולם לבני אהרן למשפחת הקהתי
 כי להם היה הנזרל: מ ויהנו להם את
 חברון בארץ יהודה ואת מגרשיה
 סביבתייה: מא ואת שדה העיר ואת
 הצריה נתנו לכלב בן יפנה: מב ולבני
 אהרן נתנו את ערי המקלט את
 חברון ואת לבנה ואת מגרשיה ואת
 יתר ואת אשתמע ואת מגרשיה:
 מג ואת חילן ואת מגרשיה את דביר
 ואת מגרשיה: מד ואת עשן ואת
 מגרשיה ואת בית שמש ואת
 מגרשיה: מה וממטה בנימן את גבע
 ואת מגרשיה ואת עלמת ואת

ארום להן היה עדכ
 פיצתא: ס ויהנו להן
 ית חברון בארץ דבית
 יהודה ונת פרויקהא
 חזונהקהא: (ס"א) סחור
 חזונהקהא: ס"ב ונת
 סקלי קרהא ונת
 פצחיתא (ס"ג) פצחיקהא
 ויהבו לכלב בן יפנה:
 מבולבני אהרן ויהבו ית
 קרו שזביקהא ית חברון
 ונת לבנה ונת פרויקהא
 ונת ימיר ונת אשתמוע
 ונת פרויקהא: מג ונת
 חלון ונת פרויקהא ית
 דביר ונת פרויקהא:
 מד ונת עשן ונת
 פרויקהא ונת בית שמש
 ונת פרויקהא:
 מה וממטה דבנימן
 ית גבע ונת פרויקהא
 ונת עלמות ונת פרויקהא
 ונת

מגרשיה רש"י
 הגורל מהחלה. וזכו כי להם היה הגורל בראשונה לחת להם
 חותן עיירות שכתוב כאן: (מא) נהנו לכלב. כי משה
 נתן לו: (מה) וממטה בנימן את גבע. כי הגורל נפל
 רלב"ג
 סמן על הכלל שזכר בסוף: (מד) ונת עשן. הוא הנקרא עין כס'
 יבושע (כ"א): (מה) עלמת. הוא הנקרא עלמון כס' יבושע (ס"ב):
 הגורלם והנזרל: עד כי להם היה הגורל ללוים ולכהנים
 מהנחלת כל ישראל הפילו גורלות על ארץ ישראל כמה
 מאזי ישראל יזכר להם ולכהנים וללוים ויזכר ליהודה
 רד"ק
 והבנים להקריב וזר הערים שנתנו להם חלפנבורות וכמפור
 ערי הלוים תבוא שבות משנתים משה שחמצא בספר יחושע
 והוא כמו שכתבתי לך בשמות בני אדם. ויש מפרשים כי כל
 שנתנו כאן היה כי כשנפל הגורל לתת הפנינו ביוחשע היו קצת הערים ביד הכנענים האפריזיו האחרים תחתיהם עד
 שכבשו. וכענין זה נבצא בתוספתא אף על פי שהפרישו שכם בהר אפרים לא היה קולפת הפרישו את נטלא התחת
 עד שכבשו קרש ויש הרבה דרשות בתשנות השמות ואין צריך להזכירם:
 מצורת דוד
 אשכ ויזכו בן הכהנים והלוים: לשירותם כגבולם. מקום ענין
 לעירומם בהגבל הניקן להם: לבני אהרן למשפחת הקהתי.
 כ"ל רחמן למשפחת הקהתי יתנו לבני אהרן כי להם היה הגורל
 לקחת ראשונה: (מא) נהנו לכלב. כלשכר לזכר משה ע"ס ס:
 אהרן עיר המקלט. כי כל הכהנים הניחום והלוים היו קולטין את
 שבו את הגורל: (מה) וממטה בנימן. ומלו הנזכרים למעלה היו
 מצורת ציון
 (מב) המקלט. הנקרא כן ע"ש שקולפת את החלומים מה שאין
 עיז אהרן מניחה החלומים לנעת מעבה:

צו בני אהרן צו דער משפחה פון קהת די פרי להם
 היה הגורל קען צו ווי איז געווען דר גורל צו פרישטין
 מען זאל ווי געבן די שפעט ווס דא ווייטער וועט
 שטיין. (מ) ונתנו להם אונ ווי האבן געגעבן צו ווי
 די שאטם חברון אין לאנד יהודה אונ אירי ליידיגי
 פלעין ארום אונ ארום איר: (מא) ונת שדה העיר אונ
 דס פעלד פון דר שאטם אונ אירע אפיגע דערפער
 האבן ווי געגעבן צו פלכ בן יפנה אזו ווי משה המ
 גישאפט פון נאטם וועגן: (מב) ולבני אהרן אונ צו
 די קינדער פון אהרן האבן ווי געגעבן די עיר
 מקלט דהיינו חברון אונ לבנה אונ אירע ליידיגע
 פלעין ואת יתר אונ אשתמוע אונ אירע
 ליידיגע פלעין: (מג) ונת חילן אונ חילון אונ אירע
 ליידיגע פלעין אונ דביר אונ אירע ליידיגע פלעין:
 (מד) ונת עשן אונ עשן אונ אירע ליידיגע פלעין
 אונ בית שמש אונ אירי ליידיגי פלעין: (מה) וממטה
 בנימן אונ פון שבט בנימן המ מען געגעבן צו די
 פהנים בני קהת די שאטם גבע אונ אירע ליידיגע
 פלעין

מִגְרִישִׁיהָ וְאֶת־עַנְתוֹת וְאֶת־מִגְרִישִׁיהָ
כָּל־עָרֵיהֶם שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עָוֶר
בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם : מו וְלִבְנֵי קָהָת
הַנוֹתָרִים בְּמִשְׁפַּחַת הַמַּטֵּה בְּמַחְצִית
מַטֵּה הַצִּי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרֵל עָרִים עֶשְׂרֵה :
מז וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם מַמְטָה
יִשָּׁשְׁכָר וּמַמְטָה אֲשֶׁר וּמַמְטָה נַפְתָּלִי
וּמַמְטָה מְנַשֶּׁה בְּבִשֹׁן עָרִים שְׁלֹשׁ
עֶשְׂרֵה : מח לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם
מַמְטָה רְאוּבֵן וּמַמְטָה־גֵּד וּמַמְטָה
זְבֻלוֹן בְּגוֹרֵל עָרִים שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה :
מט וַיִּתְּנוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלוֹיִם אֶת־הָעָרִים
וְאֶת־מִגְרִישֵׁיהֶם : נ וַיִּתְּנוּ בְּגוֹרֵל מַמְטָה

וְאֶת־עַנְתוֹת וְאֶת־מִגְרִישִׁיהָ
כָּל קְרוֹיָהוּן תְּלִיפְרִי
קְרוֹיָהוּן בְּגִישְׁתָּהוּן :
ט וְלִבְנֵי קָהָת רְאִישִׁיתָרוּ
מִגְנִיסְתָּת שִׁבְקָא מִפְּלִגְוֹת
שִׁבְקָא דְּמִנְשָׁה בְּעַדְב
פְּרִצְתָא קְרוֹיָהוּן עֶסְרָא :
מז וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם
לְגִישְׁתָּהוּן מִשְׁבְּקָא
דְּיִשָּׁשְׁכָר וּמִשְׁבְּקָא
דְּאֲשֶׁר וּמִשְׁבְּקָא
דְּנַפְתָּלִי וּמִשְׁבְּקָא
דְּמְנַשֶּׁה דְּמִתְנֵן קְרוֹיָהוּן
תְּלִיפְרִי : מח לִבְנֵי מְרָרִי
לְגִישְׁתָּהוּן מִשְׁבְּקָא
דְּרְאוּבֵן וּמִשְׁבְּקָא דְּגֵד
וּמִשְׁבְּקָא דְּזְבֻלוֹן בְּעַדְב
פְּרִצְתָא קְרוֹיָהוּן תְּלִיפְרִי :
מט וַיִּתְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְלוֹיָאֵי וְאֶת קְרוֹיָהוּן
פְּרִיזְרִיָהוּן : נ וַיִּתְּנוּ
בְּעַדְב פְּרִצְתָא מִשְׁבְּקָא
דְּבְנֵי

בני
לוי : ממחצית מטה חצי מנשה בגורל ערים עשר.
ולחצי שבט המנשה נכל הנורל ליון לבני קהת הלויים ערים
עשר : (ג) ויתנו בגורל מטה בני יהודה וממטה
בני
(מז) ולבני גרשום למשפחותם . חמור למשפחותם כי כל משפחות
גרשום נכללו בזוה מיה שלה סיה כן במשפחות בני קהת . וזה גם
כן חמור לבני מררי למשפחותם : (מט) את הערים ואת מנשיבים .
כ"ל הערים השלש עשרה שנתנו לבני הכהן ממטה בני יהודה
דוד
לפרים ודן הנזכרים למטה : (מז) למשפחותם . מחלק למשפחותם
כי גם המה יסבו כל משפחה לבד : בבשן . אשר יסבו שבטן
שעמד' בטבר סירון . כי חלי שבט מנש' שנתנו לבני קהת המה
יסבו בלוי' ענני' : (מט) ויתנו . לפי שמהם נל לפי שמהם הערים
לוה אשר שוב וחסו : (ז) ויתנו בגורל גור' . לפי שלמטה לה הזכיר
את שמעון ועמה נל (הזכירו לוה זכר שוב חמור וקראו
פירוש ע"מ

לכנימון לתת חלו העיירות : (מו) ולבני קהת הנותרים .
כי הכניסו ילאו מקמת וכבר חמרו מה שנתנו לכהנים
בני קהת : ולבני קהת הנותרים ממשפחת המטה . של
רלב"ג
(מז) ולבני קהת הנותרים ממשפחת המטה . אשר הנותרים לפי
שבט הכהנים וכל משפחת' יבנה ולל מעולדיבים :
זוה וזה זכר שבט הפרים ודן כי משני חלו שבטיו וחלי שבט
המנשה סיו נכס חלו העירו' נמו שזכר בס' יחזקע (כ"א כ"ד כ"ו) :
מצורה
י"א וסביבם כלילם בהמורשים . וזיהושע הזכיר ללש בשמה וקלסת
בשמי השמים ובשמי קקדו : במשפחותיהם . הנחלקים בין
משפחת הכהנים וכל משפחת' יבנה לבדו ולל מעולדיבים :
(מז) הנותרים גור' . כי הכניסו גם המה ממשפחות מטה קהת והם
ככל לקחו : במחצית . להם נתנו מנהלת הלי מטש מנשה : בגורל .
הטילו גורל מה הם הערים אשר יתנו : ערים עשר . עכ שרי

פִּלְעֵץ אוֹג עֶלְמָת אוֹג אִירָע לִידִידֵע פִּלְעֵץ אוֹג
עַנְתוֹת אוֹג אִירָע לִידִידֵע פִּלְעֵץ בָּל גִּרְיָה אֶלְע
וַיִּצְרַע שְׁטֵעַם פֹּון דִּי פְהָגִים בְּגִי קָהָת וְעֵגֶן גִּיּוּעֵן
דְּרִיִּצְעָהוּן שְׁטֵעַם וַוּאֵם וְעֵגֶעֶן צוֹ פִּיִּלְמַט גִּיּוּוּאֶרְעֵן
צְוּוּיִשְׁוִין וַיִּצְרַע מִשְׁפְּחוֹת : (מו) וְלִבְנֵי קָהָת הַנוֹתָרִים
אוֹג צוֹ דִּי קִינְדָר פֹּון קָהָת וּוֵם וְעֵגֶן אִיבְעֶר גִּיבְלִיָּין
פֹּון דִּר מִשְׁפָּחָה פֹּון שִׁבְט לְוִי אוֹג וְעֵגֶן גִּיּוּעֵן לְוִיִּם
צוֹ וַיִּי הַט מַעֵן גִּיבְעִיָּין סַפְחִית מַטֵּה הַצִּי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרֵל
עָרִים עֶשְׂרֵה פֹּון דְּרַעַם הַאֶלְבָּן שִׁבְט מְנַשֶּׁה צֶעֱהוּן שְׁטֵעַם
בְּגוֹרֵל : (מז) וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם אוֹג צוּאֹ דִּי בְּנֵי

גִּרְשׁוֹם צוֹ וַיִּצְרַע מִשְׁפְּחוֹת הַטֵּם מַעֵן גִּיבְעִיָּין פֹּון
שִׁבְט יִשָּׁשְׁכָר אוֹג פֹּון שִׁבְט אֲשֶׁר אוֹג פֹּון שִׁבְט
נַפְתָּלִי אוֹג פֹּון דְּרַעַם הַאֶלְבָּן שִׁבְט מְנַשֶּׁה וַוּאֵם אוֹי
גִּיּוּעֵעֵן אִין בִּשֹׁן עָרִים דְּרִיִּצְעָהוּן שְׁטֵעַם : (מח) לִבְנֵי
מְרָרִי לְמִשְׁפְּחוֹתָם צוֹ דִּי קִינְדָר עַד פֹּון מְרָרִי צוֹ וַיִּצְרַע
מִשְׁפְּחוֹת הַטֵּם מַעֵן גִּיבְעִיָּין פֹּון שִׁבְט רְאוּבֵן אוֹג פֹּון
שִׁבְט גֵּד אוֹג פֹּון שִׁבְט זְבֻלוֹן צֶעֱהוּן שְׁטֵעַם בְּגוֹרֵל :
(מט) וַיִּתְּנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלוֹיִם אוֹג דִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַאֶלְבָּן
גִּיבְעִיָּין צוֹ דִּי לְוִיִּם דִּי שְׁטֵעַם אוֹג וַיִּצְרַע לִידִידֵע
פִּלְעֵץ וַוּאֵם אַרְבַּם וַיִּי אִין גִּיּוּעֵן : (ג) וַיִּתְּנוּ בְּגוֹרֵל אוֹג

בְּנֵי יְהוּדָה וּמִמֶּנּוּ בְנֵי שִׁמְעוֹן וּמִמֶּנּוּ
 בְּנֵי בְנִימִן אֶת הָעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־
 יִקְרָאוּ אֹתָהֶם בְּשֵׁמוֹת: יָא וּמִמִּשְׁפַּחַת
 בְּנֵי קֵהַת וַיְהִי עָרֵי גְבוּלָם מִמֶּנּוּ
 אֶפְרַיִם: יב וַיְהִינּוּ לָהֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט
 אֶת־שֶׁכֶם וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ בְּהַר אֶפְרַיִם
 וְאֶת־גִּזְרֹ וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ: יג וְאֶת־יִקְמָעַם
 וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ וְאֶת־בֵּית חוּרוֹן וְאֶת־
 מְגַרְשֵׁיהָ: יד וְאֶת־אֵילֹן וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ
 וְאֶת־גֵּת רַמּוֹן וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ:
 נה וּמִמִּחְצֵית מִטָּה מִנִּשְׂאָה אֶת־עֵנָר
 וְאֶת־מְגַרְשֵׁיהָ וְאֶת־בִּלְעָם וְאֶת־

דבני יהודה ומשפחא
 דבני שמעון ומשפחא
 דבני בנימין את קריית
 האילון דקרו יתהון
 בשמות: יא וממישפחת
 בני קהת ויהו ערי גבולם
 החומיהון משפחא
 אפרים: יב ויהיו ליהון
 את ערי המקלט
 את שכם ואת מגרשיה
 בהר אפרים
 ואת גזר ואת מגרשיה:
 יג ואת יקמעם
 ואת מגרשיה ואת בית
 חורון ואת מגרשיה:
 יד ואת אילון ואת
 מגרשיה ואת גת רמון
 ואת מגרשיה:
 נה וממחצית מטה
 מנישאה את ענר
 ואת מגרשיה ואת בלעם
 ואת

מגרשיה

רשי

ארכון מוזכרו אע"פ שהזכירו כבר : (גא) וממשפחות
 בני קהת ויהו ערי וגו'. אע"פ שנתנו להם חמי שבת
 מנשה נתנו להם גם אפרים ע"פ הגורל : (גה) וממחצית
 מטה בנשיה . וגו' עד חמי מטה מנשה שכבר הירדן
 ושכרן ישראל : למשפחת לבני קהת הגוהרים .
 הם הלויים ופתרון הכל נתנו אפרים ומנשה לאחוז הנוטר
 שאמר למעלה ולבני קהת הנוטרים ממסמות המטה :

בני שמעון אע"פ שלא הזכיר שמעון בנתינתו הוא
 נתן חלקו ממה שנתן לו יהודה . וגם יהודה לאו נזכר
 למעלה בעיקר העניינה וכל מה שמוכר למעלה מויתנו
 להם את הכרון עד וממטה בנימין הכל נתנו בני יהודה
 ובני שמעון ולפי שלא הזכירו למעלה מוזכרו עתה כאן :
 אשר יקראו אותם בשמות . כלומר אשר קרא אותם
 בשמות למעלה לפי שהיה בנימין חדר עמהם לבני
 רד"ק

וממטה בני שמעון וממטה בני בנימין והם הכריס שזכרו במס
 שקדס : (גא) וממשפחות בני קהת . ל"ל כשאלוהים מס . ויסי
 עלי גבול ממטה אפרים . הכה השמיים לזכור מטה דן . כי ממטה
 דן היו להם ערים גם כן כמו שזכר בס' יהושע (ע"ן למעלה ספוק
 מ"ו) . והשמיים מהערים אלתקו וגנבנו כי ספק על הכלל והכס מס

(גא) וממשפחות בני קהת . פי' ממצבת משפחות בני קהת אוהם
 שלא לקרוב מיהודה ומשמעון ומבנימין לקחו ערים מסבה
 אפרים את שכם ואת כנעניה ואת גדר ואת כנעניה :
 (גב) ואת יקמעם . ואת קבצים הגוהר ביהושע : ואת בית חורון
 ואת כנעניה . זה היה מבני אפרים : (גד) ואת אילון . זה היה
 סבב דן ולא זכרו אולי היו סמיכות לאותם הערים שלקחו
 מאפרים . וכן ביהושע זכר דן אחר אפרים וכאלו זכר שם דן כי

זכר הערים שסמיכות לערי בני אפרים וידוע הוא כי לבני דן היו:
 מצורת דוד

ל"ל אשך קראו ופסוקו למעלה את שמוע הערים : (גא) וממשפחות .
 ל"ל ומקלה משפחות בני קהת היו ערי גבולם וגו' וממטה כלל גם

ע"פ
 אירע ליידיגע פלעץ אויף דעם בארג אפרים אונ
 גדר אונ אירע ליידיגע פלעץ : (גג) ואת יקמעם אונ
 יקמעם אונ אירע ליידיגע פלעץ אונ בית חורון
 אונ אירע ליידיגע פלעץ : (גד) ואת אילון אילון אונ
 אירע ליידיגי פלעץ אונ גת רמון אונ אירע ליידיגי
 פלעץ : (גה) וממחצית מטה מנישאה אונ פון דעם
 האלבען שבט מנישאה האם מען גיגעבן די שמיאם
 ענר אונ אירע ליידיגע פלעץ אונ בלעם אונ אירע
 ליידיגע פלעץ ומשפחת לבני קהת הגוהרים צו אילוקיע
 משפחה

זיי האבן גיגעבין בגורל פון די בני יהודה אונ פון
 דעם שבט בני שמעון אונ פון דעם שבט בני בנימין
 האבען זיי גיגעבן צו די פהנים אונ לויים את הערים
 האלה די דאזיגע שמועם וים אויווען און גישפאנן
 וים געבן ווארען גירופן מיט געבוען : (גא) וממשפחות
 בני קהת אונ פון אילון טייל משפחות פון דיא בני
 קהת און גיווען די שמועם פון זייער גבול פון שבט
 אפרים : (גב) ונתנו להם את קרי ספקלים אונ זיי האבען
 גיגעבין צו די בני קהת די ערי המקלט שבט אונ

מְגִרְשִׁיָּה לְמִשְׁפַּחַת לְבַנְיָמִן קָהַת
הַנּוֹתָרִים : יו לְבַנְיָמִן גִּרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת
חֲצִי מִטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־גּוֹלָן בְּבִשְׁן וְאֶת־
מְגִרְשִׁיָּה וְאֶת־עֲשָׂתָרוֹת וְאֶת־
מְגִרְשִׁיָּה : יז וּמִמִּטֵּה יִשָּׁשְׁכָר אֶת־קַדְשׁ
וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה אֶת־דְּבָרַת וְאֶת־
מְגִרְשִׁיָּה : יח וְאֶת־רָאמוֹת וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה
וְאֶת־עֲנָם וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה : יט וּמִמִּטֵּה
אִשָּׁר אֶת־מִשְׁלַל וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה וְאֶת־
עֲבֵדוֹן וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה : ס וְאֶת־חֹקֶק
וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה וְאֶת־רָחַב וְאֶת־
מְגִרְשִׁיָּה : סא וּמִמִּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־קַדְשׁ
בְּגִלְיָד וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה וְאֶת־חַמּוֹן וְאֶת־

(ס"א) וְבִלְעָם (ס) וְיִתְרוֹ
פְּרוּיָקָה לְגִיטָה בְּנֵי
קָהַת דְּאִשְׁמֶרֶן : יז לְבַנְיָמִן
גִּרְשׁוֹם מִגִּיטָה פְּלִגְוֹת
מִנְשֶׁה יֵת גּוֹלָן בְּמִתְנָן
וְיֵת פְּרוּיָקָה וְיֵת
עֲשָׂתָרוֹת וְיֵת פְּרוּיָקָה :
יז וּמִשָּׁכָמָא דְיִשָּׁשְׁכָר יֵת
קַדְשׁ וְיֵת פְּרוּיָקָה יֵת
דְּבָרַת וְיֵת פְּרוּיָקָה :
יח וְיֵת רָאמוֹת וְיֵת
פְּרוּיָקָה וְיֵת עֲנָם וְיֵת
פְּרוּיָקָה : יט וּמִשָּׁכָמָא
דְּאִשָּׁר יֵתוּ מִשְׁלַל וְיֵת
פְּרוּיָקָה וְיֵת עֲבֵדוֹן וְיֵת
פְּרוּיָקָה : ס וְיֵת חֹקֶק
וְיֵת פְּרוּיָקָה יֵת רָחַב
וְיֵת פְּרוּיָקָה :
סא וּמִשָּׁכָמָא דְנַפְתָּלִי יֵת
קַדְשׁ בְּגִלְיָדָא וְיֵת
פְּרוּיָקָה וְיֵת חַמּוֹן וְיֵת
פְּרוּיָקָה וְיֵת קְרִיתִים
וְיֵת פְּרוּיָקָה : סב לְבַנְיָמִן
מְרִי דְאִשְׁמֶרֶן
מִשְׁכָּמָא

מְגִרְשִׁיָּה וְאֶת־קְרִיתִים וְאֶת־מְגִרְשִׁיָּה :
סב לְבַנְיָמִן מְרִי הַנּוֹתָרִים מִמִּטֵּה זְבֻלוֹן

רש"י
(נו) לבני גרשום ממשפחת חצי מטה מנשה. לתת כמו קן לגרשום: (סב) לבני מררי הנוהרים
ח'ש"פ שנתנו לבני קהת על פי הגורל נפל גם להם הגורל ממשנה וזבולון. כלומר שלא הגיע להם אותם שטים עשרה
רלב"ג

שקרא ויקעם הוא הצליל בם' יבוסע (כ"א כ"ב) ומה שקרא עיני הוא
התקיים (כ"ב) ומה שקרא בעלם הוא גת רמון (ס"א) (נו) לבני גרשום
ו'ג'. הכה זכרם כלל ח' שנה קצת השמות. עשירות הוא כפסחיה
בם' יבוסע (שם כ"ז): (גז) קדש. הוא קשיון בם' יבוסע (שם כ"ח):
(גז) רמאות. הוא ירמוט (שם כ"ט): ענם. הוא עין גנים (שם):
מזורת

לכל משפחה לבדם: הנוהרים. כי הכתוב שטיו מנכי קסת ככל
פירוש

משפחה פון די בני קהת ווס ועגן איבער גיבלין
פון די בנהנים: (נו) לבני גרשום צוא די בני גרשום
הם מען גיעגן פון די משפחות פון דעם האלבען
שכט מנשה די שמעט את גולן בשן גולן אין לאנד
אירע אונ אירע ליידיגע פלעץ אונ עשירות אונ
אירע ליידיגע פלעץ: (גז) ויפסחה ויששכר אונ פון
שכט ויששכר האט מען גיעגעבען קדש אונ אירע
ליידיגע פלעץ אונ דברת אונ אירע ליידיגע פלעץ:
(גח) ואת ראמות אונ ראמות אונ אירע ליידיגע פלעץ
אונ ענח אונ אירע ליידיגע פלעץ: (גט) ויפסחה אשר
הבור

אח
לקחו: (סג) הנוהרים. מני לוי כי גרשום וקסת ככז לקחו:
ע"מ

את־רמונו ואת־מגֹרֶשֶׁיהָ אֶת־תְּבוֹר
 וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ: ^ט וּמַעְבָּר לַיהֲדֵן יִרְחוֹ
 לְמִזְרַח הַיַּרְדֵּן מִמַּטֵּה רְאוּבֵן אֶת־בְּצֹר
 בַּמִּדְבָּר וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־יְהִיעֶזֶר
 וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ: ^י וְאֶת־קְדְמוֹת וְאֶת־
 מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־מִיפְעֵת וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ:
^{יא} וּמִמַּטֵּה־נֹד אֶת־רְאֵמוֹת בְּגֹלְעָד
 וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־מַהְנִים וְאֶת־
 מִגְרָשֶׁיהָ: ^{יב} וְאֶת־הַשְּׁבוֹן וְאֶת־
 מִגְרָשֶׁיהָ וְאֶת־יַעֲזוֹר וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ:
 ז ^{יג} וְלִבְנֵי יִשְׁשַׁכַּר תּוֹלַע וּפּוּאָה יֹשִׁיב
 וְשִׁמְרוֹן אַרְבַּעָה: ^{יד} וּבְנֵי תּוֹלַע עֲזִי
 וּרְפִיָּה וִירִיאֵל וַיְחַמִּי וַיְבִשֶׁם וַיִּשְׁמוּאֵל
 רֵאשִׁים לְבֵית־אֲבוֹתָם לְתוֹלַע גְּבוּרֵי

משכמא דזכרון נת
 רכונו נת פרויקלא נת
 קבור נת פרויקלא :
 ס ומעברא לירדןא
 דירח למונח נדנא
 משכמא דראובן נת
 בער במדברא ונת
 פרויקלא ונת יהיעזר
 פרויקלא : סו ונת
 קדמות ונת פרויקלא
 ונת מיפעת ונת
 פרויקלא : סה ומשכמא
 דנד נראמות בגלעד
 ונת פרויקלא ונת מהנים
 ונת פרויקלא : סו ונת
 חושבנא ונת פרויקלא
 ונת יעזר ונת פרויקלא :
 ז א ולבני יששכר תולע
 ופואה יושב ושמרון
 ארבעה : ב ובני תולע
 עזי ורפיה ויריאל ויחמי
 ויבשם וישמואל ממנן
 לרשיון על בית
 אבותהון מתקרין על
 שום תולע רבחוון גברי
 חילא לירע ונתהון
 מניהון

עירי' שנתנו להם ראובן נדן וזכרון וזהו העתרים ממנה
 זכרון מחלק זכרון נתנו לבני מררי העתרים :
 ז (א) ולבני יששכר תולע ופואה ישוב ושמרון .

ז (ה) ולבני יששכר . לט"ד ולבני כלמ"ד והשלושי לאבטלוב .
 למעלה החל לספר ביחס השבטים והפסיק בלוי וספר
 יחס ומיטביותם בעריתם ונתה חור ליחס השבטים ומספרם
 כאשר נמצאו בימי דוד מלך ישראל ומה שהניח מהם שלא זכר
 הנה זכר אותם עם האחרים כלם בספור כואם אל דוד הברונה
 להטליבו יחס דן ובניו לא זכר . ויאכי חושים בני אחר
 מצודת
 (ב) לירדן ירחו . לירדן הסמוך לירחו וגם כלן הסרים ערים
 שמים ונלוים בהמנחסים :

פרוש ע"מ
 קבור אונ אירע ליידיגע פלעץ : (סג) ובעבר לירדן
 יריחו לטירה הנה אונ פון יעקב זייט יירדן ווס אקענין
 יריחו איז אוף מזרח זייט פון דעם יירדן האט מען
 גיגעען צו די גני מררי מפתח ראוונ פון שקט ראובן
 די שטאט בצר אין דר מזרח אונ אירע פלעץ אונ
 יהיעזר אונ אירע ליידיגע פלעץ : (סד) ונת קדמות
 אונ קדמות אונ אירע ליידיגע פלעץ אונ מיפעת
 אונ אירע ליידיגע פלעץ : (סה) ויפסח נד אינ פון
 שקט נד הט מען גיגעען צו די גני מררי ראמות
 אין לאנד גלעד אונ אירי ליידיגי פלעץ אונ מחנים

חיל לתלדותם מספרם בימי דוד
 עשרים ושנים אלף ושש מאות:
 ובני עזי יורחיה ובני יורחיה מיכאל
 ועבדיה ויואל ישיה המשה ראשים
 כלם: ועלדיהם לתלדותם לבית
 אבותם גדודי צבא מלחמה שלשים
 וששה אלף ביהרבו נשים ובנים:
 ואחיהם לכל משפחות יששכר
 גבורי חילים שמונים ושבעה אלף
 התיחשם לכל: בנימן בלע ובכר
 ודיעאל שלשה: ובני בלע אצבון

מנייהוון בימי דוד
 עשרין ותרון אלפין
 ואשתה מאה: ובני
 עזי יורחיה ובני יורחיה
 מיכאל ועבדיה ויואל
 ישיה המשה ראשי
 פלישין פלהון:
 ועלוייהוון מתמנין
 לורעיהוון חילי חילא
 לקרבא תלמין ואשתה
 אלפין ארום אסגינו
 גשוא ובניא: הוא אהוון
 פכל גיסת יששכר גברי
 חילא תמנין ושבעה
 אלפין ותרמיון:
 (כ"א ואתנחסון) פלהון:
 ובני בנימין בלע ובכר
 ודיעאל תתא: ובני
 בלע אצבון ועזי ויואל
 ורימות ועירי
 תמשהוון רישי בית
 אבהן

רש"י

מספרם בימי דוד עשרים ושנים אלף ושש מאות. כל אלה בני תולע לבד מכני עזי: (ג) ובני עזי וגו'. טלשים וששה אלף כי הרבו נשים ובנים וכל אלה היו לבד מאותן עשרים ושנים אלף ושש מאות: כל בני תולע: (ה) ואחיהם לכל רלכ"ג

מספרם בימי דוד עשרים ושנים אלף וגו'. ככה ידמה כי זה כוח המספר אשר מספר יואל בעלות דוד וכל זכר נזהר כי אם מספר שבע ושבע ונימין וככה זכר כי מספרת בני תולע היא המספרת בני דוד עשרים אלף ושש מאות וככה נמנו לבד אשכ החיל שנסו חרב כמו שמונו על ידי יואל ויהי קהל גדודי לבד מתמנה או גבורי חילים שמונו יואל ויהי קהל גדודי תולע החיל שנסו חרב כמו המספר יואל ושש מאות שיהיו בני תולע מהם המספרם יורחיה וכל הנלם עם אלה בני תולע הנשיר על ריבוס יואל וכל שאר המשפחות נמני משפחתו עשרים וכמה כי הרבו נשים ובנים: (ה) ואחיהם לכל רלכ"ג

רלכ"ג

ובני עזי היו שלשים וששה אלף ויהי המספר כי הרבו נשים ובנים לפיכך עלה מספרם כל כך כי מטאר בני תולע שהיו חמשה אלף היו מספרם כי אם עשרים ושנים אלף ושש מאות ובני עזי והיו שלשים וששה אלף לפי שהרבו נשים והולידו בנים רבים: (ה) ואחיהם לכל משפחות יששכר. הם מאתי תולע שואה ישבו ושבתון: (ו) בנימן בלע ובכר. י"ם כי בני יששכר הוא זה בנימין וכל ההולדה עד בני נפתלי כי עוד יזכיר

הם משפחות סוס יזכר ושמוון (כדלשית עזי"ג) ואמר התיחשם לכל להוסף גבור שבעה וכלל זה המספר כל משפחות יששכר הנשאלות והולידו כלמחר התיחשם לכל להשיר בית אבותם: מצודה דוד

מצודה דוד

כיון ל"ו אלף כי הרבו נשים ועל ידי זה הם הרבו נשים: (ה) לבד משפחות: לחל כל המשפחות: התיחשם לכל. נלכס כי ספרי יחום: (ו) בנימן. זהו יחום עמני בנימן: (ז) והתיחשם

גבורי חיל לכל הולדותם ושש המספר בימי דוד וגו': (ג) חמשה וגו'. כל המספר הוא רלכ"ג המספר שבע ושבע ונימין וככה נמנו בני תולע ומתולדות ומתים אבותם לפני גדודי המלחמה ללחם בלחם מלחמה

פירוש

גיבארען גיווארען גבורי חיל צוא אלע זייערע
 גיבארענע פון זיינע קינדער כהנים בימי דוד און
 זיינע צאל איז גיווען אין די טעג פון דוד המלך
 צוויי און צוואנציג טויזנט מאן און זעקס הונדערט:
 (ג) ובני עזי און דיא קינדער פון עזי איז גיווען
 יורחיה און די קינדער פון יורחיה איז גווען מיכאל
 און עובדיה און יואל און ישיה המשה ראשים פליש
 די פינף זענן גיווען עלצטע איבער די כתי אבות:
 (ד) ועליותם לתלדותם לבית אבותם און כיום זיי זענען
 גיווען פון זיינערע גיבארענע פון זיינערע כתי אבות
 ידויה צבא מלחמה אועלכע חילות וום זענן ראוי צו

גיבארען גיבארען גבורי חיל צוא אלע זייערע
 גיבארענע פון זיינע קינדער כהנים בימי דוד און
 זיינע צאל איז גיווען אין די טעג פון דוד המלך
 צוויי און צוואנציג טויזנט מאן און זעקס הונדערט:
 (ג) ובני עזי און דיא קינדער פון עזי איז גיווען
 יורחיה און די קינדער פון יורחיה איז גווען מיכאל
 און עובדיה און יואל און ישיה המשה ראשים פליש
 די פינף זענן גיווען עלצטע איבער די כתי אבות:
 (ד) ועליותם לתלדותם לבית אבותם און כיום זיי זענען
 גיווען פון זיינערע גיבארענע פון זיינערע כתי אבות
 ידויה צבא מלחמה אועלכע חילות וום זענן ראוי צו

וְעָזִי וְעֵזְיָאֵל וַיְרִימוּת וְעִירֵי חַמְשָׁה
 רֵאשֵׁי בֵּית אֲבוֹת גְּבוּרֵי חֵילִים
 וְהַתִּיחָשִׁם עֵשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלְף
 וּשְׁלֹשִׁים וָאַרְבָּעָה: " וּבְנֵי בָּכָר זְמִירָה
 וַיֹּעֵשׂ וְאֶלְיָעֹזֵר וְאֶלְיֹעֲנִי וְעַמְרִי
 וַיְרִימוּת וְאַבְיָה וְעֵנְתוֹת וְעֶלְמַת כָּל־
 אֵלֶּה בְּנֵי בָּכָר: " וְהַתִּיחָשִׁם לְתַלְדוֹתָם
 רֵאשֵׁי בֵּית אֲבוֹתָם גְּבוּרֵי חֵיל עֵשְׂרִים
 אֶלְף וּמֵאֲתָיִם: " וּבְנֵי יַדִיעָאֵל בְּלָהֵן וּבְנֵי
 בְּלָהֵן יַעֲיִשׁ וּבְנֵי מִן וְאַהוּד וּכְנַעְנָה וַחִיתָן
 וְהַתְּרַשִּׁישׁ וְאַחִישָׁחַר: " כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
 יַדִיעָאֵל לְרֵאשֵׁי הָאֲבוֹת גְּבוּרֵי חֵילִים
 שִׁבְעָה עָשָׂר אֶלְף וּמֵאֲתָיִם יְצֵאֵי צְבָא
 לְמִלְחָמָה: " י"ב וְשִׁפְסִים וְהַפְּסִים בְּנֵי עִיר

אֶבְרָהָם (פ"א אֶבְרָהָמוֹן)
 מִמֶּנּוּ עַל גְּבוּרֵי חֵילָא
 וּמִתְחַסְּפִין עַל עֵשְׂרִין
 וְהָרִין אֶלְפִין וְתַלְתִּין
 וְאַרְבָּעָא: " וּבְנֵי בָּכָר
 זְמִירָה וַיֹּעֵשׂ וְאֶלְיָעֹזֵר
 וְאֶלְיֹעֲנִי וְעַמְרִי וְרִמּוֹת
 וְאַבְיָה וְעֵנְתוֹת וְעֶלְמַת
 כָּל אֵלִין בְּנֵי בָּכָר:
 " וּמִתְחַסְּפִין לְגִנְסֵתְהוֹן
 בְּיַשׁ בֵּית אֶבְרָהָמוֹן
 גְּבוּרֵי חֵילָא עֵשְׂרִין
 אֶלְפִין וּמֵאֲתָיִם: " וּבְנֵי
 יַדִיעָאֵל בְּלָהֵן וּבְנֵי בְּלָהֵן
 יַעֲיִשׁ וּבְנֵי מִן וְאַהוּד
 וּכְנַעְנָה וְחִיתָן וְהַתְּרַשִּׁישׁ
 וְאַחִישָׁחַר: " י"ב כָּל אֵלִין
 בְּנֵי יַדִיעָאֵל לְרֵאשֵׁי
 אֶבְרָהָמוֹן גְּבוּרֵי חֵילָא
 שִׁבְעָה עָשָׂר אֶלְפִין וּמֵאֲתָיִם
 יְצֵאֵי חֵילָא לְקָרְבָּא:
 " י"ב וְשִׁפְסִים וְהַפְּסִים יְתַבֵּי
 קְרִיָה

(יב) ושפסם וחפסם בני עיר חשם בני אחר. עור' שכתב ספר היחס הזה לא היה יודע אם היו מבני בנימין אם לא

בנימין אחר אשר. ויש לפרש כי על בנימין בן יעקב הוא
 אומר והזכיר הנה קצת היחס ובאחרונה זכר עוד עד יחס שאול
 מלך ישראל: ויריעאל. הוא אשכנז: (מ) ובני בכר וגו' ונתת.
 עיר ענתות אשר בארץ בנימין נקראה על שמו שבגאח ענתות
 זה. כמו ויקרא יסג העיר כשם בנו הנוד: ועלמת. כמו בן שם
 עשרות וגו'. למספר הזה היו ספרי יחוסם: (ט) והתחשם וגו'.
 כ"ג כלפי סלמות היו לכס ספרי יחוסם למלוכהם ועמם גבורי
 מלחמה כספרי סלף ועמם: (י) לראשי האבות. כ"ג המם
 פירוש ע"מ

עירי הפשיה די פינף וענן גיווען ראשי פתי אבות
 אונ גבורי חיל ויהיחשש אונ וייגר יחוס איו גיווען
 גירעקינט צוויי אונ צוואנציג טויזנט מאן אונ פיר
 אונ דרייסיג: (ח) ובני בכר אונ די קינדער פון בכר
 איו גווען זמירה אונ יועש אונ אליעזר אונ אליועני
 אונ עמרי אונ רימות אונ אביה אונ ענתות אונ
 עלמת כל אלה בני בכר די אלע וענן גיווען די קינדער
 פון בכר: (ט) והתחשם לזמירות ראשי בית אבותם אונ
 זיערע ראשי פתי אבות האפן גיהאט זיערע יחוס
 בריף צו אלע זיערע גיפארעקע אונ ביט זיי וענן
 גיווען גבורי חיל צוואנציג טויזנט אונ צוויי

השם בני אחר: י בני נפתליה צאל
וגוני ויצר ושלום בני בלהה: י בני
מנשה אשריאל אשר ילדה פילגשו
הארמיה ילדה אתמכיר אבי גלעד:
וּמְכִיר לָקַח אִשָּׁה לְחָפִים וּלְשָׁפִים
וְשֵׁם אֶחָתוּ מַעֲכָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִי צִלְפַּחַד
וַתְּהִינָה לְצִלְפַּחַד בָּנוֹת: טו וַתֵּלֶד
מַעֲכָה אֶשְׁת־מְכִיר בֵּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ

הקרה חשים בני אחר:
 י בני נפתלי וצאל
 וגוני ויצר ושלום בני
 בלהה: י בני מנשה
 אשריאל די לידת
 פלגשו
 (פ"א ארמיה) ילדיה
 מכיר אביו ונלגד:
 ומכיר נסב אהא
 בן חופאי וחושאי ושום
 אחתון מעכה ושום
 הן צלפחד ובהו
 לצלפחד בני: ויולידת
 מעכה אתת מכיר בר
 וקרת שמה פילגשו
 אחיהו שרש וגוני

רש"י

לפיכך כתבם לנדס. וגם משום דלחויב ומכיר לקח אשה
 להפיס מספקא ליה: (יג) בני נפתלי וצאל וגו'.
 ומה שלא נתייחס יותר. וזה הטעם כמפורש בבלתי מגילת
 ירושלמי ג' ספרים מאל עזרא וכל א' ומהן מן היתה מה
 שמאל כתב ומה שלא מאל לא כתב וזמן בני נפתלי לא
 מאל יותר. וזה הטעם שלא היום היה מניחם בדילגו כי
 דילג מספר זה אל ספר זה והכרס. ומה שלא היה יכול

רלב"ג

(יד) בני מנשה אשריאל אשר ילדה פלגשו ההרמיה וגו'. ידוע כי
 אשריאל היה בן נלגד לפי מה שזכר בפסוק פתח (צמחדי כ"ו
 כ"ה ו"א) ונלגד היה בן מכיר ומכיר היה בן מנשה ודומה שפסוק
 מנשה ההרמיה ילדה את מכיר. וזהו אמר כי היה ילדה את
 אשריאל לפי שילדה זקנו והוא מכיר: (טו) ומכיר לקח אשה וגו'.
 ודומה שפסוק היום אחות חפיים ושפיים בני עיר טכר קיים זה
 ולא היתה אחת מכיר. וכבר יזכר אחר זה הבנים שהיו למכיר
 מנשה. וזהו הכתוב לנפתלי. היה אשה חפיים חפיים בני אשריאל
 כי היו חפיים והיה בני אשריאל ונלגד בנו שילדה בפסוק
 פתח: (טז) והולד מעכה וגו'. ודומה שכתב נפתלי קרה בני מכיר
 נעדה ויהיה חפיים ובני חפיים וכן שם אל מכיר היה נפתלי נלגד
 כי לא תקום וזו נפתלי כי אם בני נלגד לפי מה שכתבתי

לכתוב בספר זה כתב בספר עזרא. הדע כי נאמר
 כסמוך (לרמז ט') וכל ישראל ההרמיה והיום כתובים על ספר
 מלכי ישראל ויהודה הגלו נכלל. מתוך אלס לרמז ידוע
 יחס עברת ככספים לך להלל והזכר כרז יזון וערו מדי
 כי ספר דברי הימים שאלה גלה עמכם. הכל יהודה
 מלאתי ספרן נכלל ומה שנאמר חכתי: (יד) בני מנשה
 אשריאל אשר ילדה. פירוש אשר ילדה לו אשתו

רד"ק

הוא מה שכמה: (יג) בני נפתלי. ולא יזכר מנשה כי אם בניו
 ומה שאמר בני בלהה כמו שאמר בתורה אלה בני בלהה יאף
 על פי שלא אמר בן באחרים ויש בו הרש לטובה בלהה ובה
 שברצון נשאת ליוסף שאין בתים בה והקח כמו נפתלי אלא
 והקח: (יד) בני מנשה אשריאל אשר ילדה. בן הדינא בתורה
 כי אשריאל מבני נלגד בן מכיר בן מנשה והוא היה הבן השלישי
 לו ובהרמיה בקומות מצאנו בספר חושב בני המום בספר
 הבנים. והנה גם כן זכר אשריאל בבני מנשה אף על פי שהיה
 בן בני והקדמונה לטובו בני לפי שמכיר היה בן נלגד כמו
 שאמר פלגשו הארמיה ילדה את מכיר אבי גלעד. ומה שאמר
 אשר ילדה ולא זכר הולדת בן דרך הכתוב ככל שם אשה ילדה
 אהיה ללוי במצרים. ואותה ילדה אחיו אביהו ומה שזכר
 אשריאל ולא זכר האחרים לפי שהם נשויים בתורה ואהו דרך
 קצרה וזכר זה אולי היה נכבד מאדו ומשפחתו ידועה. ויש בו דרש לפי
 לקח אשה לחפיים ולשפיים. ר"ל לקח אשה כהם והם בני יצר שזכר
 למעלה ולמטה לחפיים ולשפיים ר"ל ומכיר לקח אשה
 שהיתה אחות לחפיים ולשפיים. וז"ל ויש אחרות מעכה. ומה שאמר
 אחרות ולא אחרים חזר אל הנכבד מהם. והוא חפיים
 שהקדמו לשפיים ומה שאמר למעלה ושפיים על דרך ההולדה: ושם
 השני צלפחד. חזרו לבני מנשה אשריאל אשר
 זכר ואשריאל הוא בן בן בן מנשה. וצלפחד בן בן בן מנשה
 ואמר השני ואם אינו שני לאשריאל כי חזר אביו היה הבן
 השני לנלגד ואשריאל היה השלישי. אבל מה שאמר השני ליכורה
 לפי שלא זכר כי אם אשריאל וצלפחד ובני שמיעל
 שזכר באחרונה וזכרו במקום חזר אביו לפי שלא היה לו בן
 הגון וכבדו כמהו אלא צלפחד ובמקומו היה דשם בו לא זכרו
 האחרים וצלפחד לא היו לו בנים כי אם בנות. אבל למפר הוי לו
 בנים

מצודה דוד

מננות אדם: (טז) לחפיים ולשפיים. ר"ל אחות לחפיים ולשפיים:
 ושם אחרות. כל כ"ה מן האחרים: ושם השני. הוא מה של
 אשריאל: האמר נפתלי פלגשו ומה שזכר לו לנדס הדמות

פירוש ע"ש

אין נויים די שוועקסער פון חזקים און שופים ושם
 אהוה און דר נאמען פון אימליכס שוועקסער און
 גיווען מעכה ושם און דר נאמען פון דעם אנדערין
 זון פון מנשה אין גיווען צלפחד ויהינה און צוא
 צלפחד זענן גיווען מעכקער: (טז) ויהי מעכה און
 מעכה פירוש גיווען אין זון און זי הא גירועקע זון
 נאמען פירוש און דעם נאמן פון גיווען ברודער שרש
 ובניו

(יג) בני בלהה. היא אשה יעקב: (יד) אשריאל. לא היה בני ממשיך
 היה בן נלגד בן מכיר בן מנשה כמים צמחיה הכל בני מכיר וקראו
 בנים: (טז) אשה כהרמיה מננות ישאל: הארמיה.

נפתלי איז גיווען וצאל און גוני און יצר און
 שרום בני בלהה זיי זענן גיווען די קינדער פון בלהה
 דם ווייב פון יעקב: (יד) בני מנשה די קינדער פון
 מנשה איז גיווען אשריאל וום זיין רעכט ווייב הא
 איהם גיווען פילגשו הארמיה און זיין קייפס ווייב
 וום פון ארם הא אים גיווען מכיר דר מעכער פון
 גלעד: (טז) ומכיר לקח אשה אבי גלעד הא גירועקע

פָּרָשׁוּשָׁם אָחִיו שְׂרָשׁוּבְנֵי אֹלָם וּרְקָם:
 וּבְנֵי אֹלָם בְּרָן אֶלֶן
 בְּנֵי גִלְעָד פֶּר מְכִיר בֶּר
 מְנַשֶּׁה: יח וְאַחֲמֵיהָ דִן
 מְלָכָה יִלְדָה יִתְּ
 אִישׁהוּרְוִתָּה אִישׁשׁוּר יִתְּ
 סַחֲלָה: יט וְהָיוּ בְנֵיהָ
 שְׂמִידָע אַחִין וְשָׁכָם
 וְלִקְחֵי וְאַנְיָעָם: כ וּבְנֵי
 אֶפְרַיִם שׁוּתַלְחָ וּבְרָד
 בְּרִיה וְסַחֲתָ בְּרִיה
 וְאַלְעָדָה בְּרִיה וְסַחֲתָ
 בְּרִיה: כא וּבְרָד בְּרִיה
 וְשׁוּתַלְחָ בְּרִיה וְשׁוּר
 וְאַלְעָד הַטֶּוֹן הָיוּ
 אֲמֶרְקָרְוֵי לְבֵית אֶפְרַיִם
 וְקִטְוֵת קִמָּא מִן שְׂמִידָע
 בְּהַתָּה (א) בְּקִרְיָה דְמִי
 (ב) לְמַעַבְרָה בֵּין הַמְּחֻסִּים

רשימי רמ"א ועל אלהים: ספרדוקים זכר וזכר נטו: 58

לחבר ולדה יהיה ללוי מלחמים (ממזכר כ"ו) הכל פילנסו
 החרמיה ליהיה חת מכיר: (ב) ובני אפרים שותלח
 רדק

זאמר בתורה לבני הדרוקים נשים: (טז) ובני אולם ורקם.
 החור לפרש או לשרש הקרוב: (יז) אלה בני גלעד בן מכיר בן
 מנשה. חורו לאשריהם והכלהם שוכח אותם אף על פי שבבית
 אותם בבני מנשה בן גלעד בן מכיר חור: (יח) ואחיות המולכות.
 אחות גלעד ויהיה מולכת בקעת הארץ אשר הגלעדי ואף על
 פי שלא נזכר בתורה ובנביאים ידוע הוא אולם בקבלה. ולפי
 שחיותה אשר גדולה וזכר תולדה: (יט) והיו בני שמידע.
 לא היה צורך לזכור כי באם שמידע בן גלעד כי ידוע הוא בן
 התורה. וזכר בניו והוא ארין ושכם וליקח ואניעם. ושכם זה
 אינו הנזכר בתורה כי אותו היה אחי שמידע ויה בניו:
 (כ) ובני אפרים שותלח. כמו שזכר בתורה. וברד הוא בכר
 וחור הנזכר בתורה. וחתת הוא חתן הנזכר בתורה. ומכאן
 ואילך הם בני בכר ואילי כל הנזכרים מבני שותלח הם בני
 בניו: (כא) והרגום אנשי גת הנזכרים. יש פירושים בלתי צורך
 מצורת

כי ללמד היה בן חסד לחור וזכר רק אלה המזכורים ששם:
 (טז) ובניו. חסד על פס: (יז) אלה בני גלעד. מוסב על
 כלשילל וללמד טעם טעם הוא על משה מוסב על אש מוסב

פירוש ע"כ

ובני און ויניע קינדער פון פֿרשׁ וענן גיווען אולם
 ורקם: (יז) ובני אייל אונדרי קינדער פון אולם איז גיווען
 בְּרָן אֶלֶן דִּי דִאָוִיעַ וְעֵנֶן דִּי קִינדער פון גִלְעָד בֶּן
 מְכִיר בֶּן מְנַשֶּׁה: (יח) ואחיות המולכות און בניו
 שׁוּעַסְמֵרָע וְוֵם הָאָם גִּבְיֹנִיָּם אִיבְעַר אִיין שְׂמִידָע
 לְאָבִד פון גִלְעָד וְהַסְגִּינֵינֵן אִישׁשׁוּר אונ אביעזר
 אונ סַחֲלָה: (יט) והיו און וי וענן גיווען דרי קינדער
 פון שְׂמִידָע אַחִין אונ שָׁכָם אונ לִקְחֵי אונ אַנְיָעָם:
 (כ) ובני אפרים און דרי קינדער פון אֶפְרַיִם איז גיווען
 שׁוּתַלְחָ אונ בְּרָד אִיז גיווען דר וון פון שׁוּתַלְחָ אונ
 סַחֲתָ אִיז גיווען דער וון פון בְּרָד אונ אֲלְעָדָה אִיז
 גיווען דר וון פון סַחֲתָ אונ דר אֲנְדְעָרָע סַחֲתָ אִיז
 גיווען דער וון פון אֲלְעָדָה: (כא) וברד בן און וברד
 גיווען גיבניקס און דער צייט ווען די יודן זענען שוין גיווען

אין גלות ככל בימי גבולצוצר אין דעם קאל בהתה דוקא:

בפרשת פתח. וזה גם כן אמר: (יז) אלה בני גלעד בן מכיר בן
 מנשה. כי לא מנח כי אש בני גלעד כי שרשילל היה בן גלעד ולאמר
 בן בני אלה המזכורים הוא המקום הם גם כן בני גלעד לפי מה
 שפירשנו: (יח) ואחיות המולכות אלה וגו'. ידמה לפי מה שבבית
 ספרות נזכר היות אשה חתנת לפי מה שקדם למשל (ב' כ"ח)
 שהוא לקחה נשים בן ששים שזה הוא ילדה לו אלו כנענים וזכר
 פה וזמר גם ששם בני מכיר אשר נלמד כי כשר יהיה שמכר גדל
 חוסר. וזה גם כן וזכר הוא המקום כמו שבנין בניו מיל פס
 כחול כקראו גימס לפי שגדלו פותח. והם קראו כחולת כי
 גם היתה מכיר כששם נתינו ומשלת על דימו. או חולי הוא
 גלעד חסותו ילדה לו אלו כנענים וזכר אקרא חוסר החולת כי הוא
 היתה נשאלת אלפי האמת שיהיה חולת ורקס ויהיה כמו שפירש
 לה והפירוט הכללון הוא יחור יכון: (יט) שמידע. הוא כן ששים
 נלמד לפי מה שזכר בפרשת פתח: (כ) ובני אפרים בואנה וגו'.

דוד

ומגיד כלו שרשילל היה בני וללמד בן בני: (יט) ואחיותו. לחוס
 גלעד שיהיה מולכת ומשלת כהלת הכלן השך נלמד: (כ) וברד
 בן ונר. מוסב על אפרים ששם היו בניו וזה בניו ממש כ"א בני

לוקמי יקרים

וכי ובני אפרים שותלח וגו' והרגום אנשי גת וגו' והקאפל
 אפרים וגו'. וזוין די יודן זענען גיווען אין בְּרָדִים און נִיָּא
 האבין גיווען און וי. דאקאן זיין אין סַחֲתָ בִּין פֿון הַדְרֵקִים
 וְאָבִי הָאָבִין דִּיא יודן פון שָׁכָם אֶפְרַיִם גִּבְיֹנִיָּם און דִּיא פֿיר
 הַדְרֵקִים אַבְרָה הָאָבִין דִּי שׁוּר אִישׁשׁוּרִיָּם. און בִּיָּא נִיָּא אִיז
 גיווען אִיבְעַר אִישׁשׁוּרִיָּם קִינְשִׁישׁ מִן הָאָם אִים גִּיבְיֹנִין
 גוֹאֵל. אִיז עַד גִּיבְיֹנִין צוֹא דִּי יודן און הָאָם נִיָּא אֶפְרַיִם הַקְּבִילָה
 אִיז גִּיבְיֹנִין גִּיבְיֹנִין צוֹא אִים אִים הָאָם אִים גִּיבְיֹנִין עַד וְאֵל
 אֶרֶץ גִּין פֿיס דִּי יודן אִים בְּרָדִים. אֶלֶן יודן הָאָבִין אִים גִּים
 גִּיבְיֹנִיָּם און הָאָבִין גִּים גִּיבְיֹנִיָּם גִּין פון בְּרָדִים. גֶּאָר דַּר
 שָׁכָם אֶפְרַיִם הָאָם אִים גִּבְיֹנִיָּם און וי זענען אֶרֶץ גִּיבְיֹנִין
 פון בְּרָדִים ויָּא וי זענען גִּיבְיֹנִין אִין דִּיא שְׂמִידָע אִין דִּיא גִּים
 לְאָבִד פֿלשִׁשֶׁן. הָאָבִין דִּיא גִּיבְיֹנִין פון נָת ויָּא פֿאַרְהַלְשִׁין
 דַּר ויָּיל זענען אָנְדְעָרָע דִּי בִּיז וָּם וָּאָם הָאָבִין וי גִּיבְיֹנִיָּם.
 און מִן הָאָם גִּיבְיֹנִין פון וי דְרִיִּים סוּיָנְדִּי קִינְשִׁישׁ. און
 דִּיא אִיבְעַר אִישׁשׁוּרִיָּם הָאָבִין גִּיבְיֹנִין אֶרֶץ גִּין אִין בְּרָדִים.
 און דִּיא זענען גִּיבְיֹנִין דִּיא מִתִּים וָּאָם דַּר בִּיָּא אֶפְרַיִם הָאָם
 אִין גְּלוּת כָּל בִּיָּא גִּיבְיֹנִיָּם אִין דִּיא קָלָה בְּהַתָּה דוקא:

הַנוֹלָדִים בְּאֶרֶץ בְּיָרְדוֹ לָקַחְתָּ אֶת־
מִקְנֵיהֶם׃ כִּי וַיִּתְּאֵבֵל אֲפָרַיִם אֲבִיהֶם
יָמִים רַבִּים וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ׃ כִּי וַיָּבֵא
אֶל־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־
שְׁמוֹ בְרִיעָה כִּי בָרְעָה הִיְתָה בְּבֵיתוֹ׃
כִּי וּבָתָו שָׂאֵרָה וַתֵּבֶן אֶת־בֵּית־חֲרוּן
הַמַּחְתָּוֹן וְאֶת־הָעֲלִיּוֹן וְאֶת־אֵזֶן שָׂאֵרָה׃
כִּי וַרְפָּח בְּנֵו וַרְשָׁף וַתֵּלֶד בְּנֵו וַתֵּחַן

עֲלָמָא מִתְמַלְלָא עִם
אֲבִרְהֶם בְּנֵי פִסְגֵיָא
וַמְעֵו דִּהְוֵה חֲמֵו לְהוֹן
לְמִמְנֵי מִן יוֹמָא
דְּאִתְלִיד וַיִּחַק וַיִּבְקֵו
מִסְעִירֵם תְּלִיתֵן שְׁנֵן
קָדָם קִצָּא אֲרוּם תְּלִיתֵן
שְׁנֵן מִן קָדָם דְּאִתְלִיד
וַיִּחַק בֵּית דְּבִירָא דְקָרֵו
עֲלָמָא מִתְמַלְלָא עִם
אֲבִרְהֶם בְּנֵי פִסְגֵיָא
וַבְּמִצְרַתֵן מִמְעִירֵם הָרִין
עֲמִהוֹן מִאֲתֵן אֲלִפִּין
וַבְּרִין בְּמִאֲנֵי וַיָּא
מִשְׁבֵּטָא דְאַפְרַיִם
וַקְּסִלוֹתֵן אֲנִשׁ גַּת

דְּאִתְלִידוּ פִּאָרְעָא דְפִלְשֵׁתָא אֲרוּם נַחְמוּ (כ) לְמַבַּת (ס"א) לְמַבְרָו גִּיתִיהוֹן׃ כִּי וַאֲתֵאֱבֵל עֲלִיהוֹן
אֲפָרַיִם אֲבִיהוֹן יוֹמִין מִנְעִין וַאֲתֵו בְּלֵ אֲחֹדֵי לְעִמּוֹתִיהָ׃ כִּי וַעֲלָ לֹת אֲתֵרָה וַעֲדִירָתָ וַלִּירָתָ בֵּר
בְּקִרְתָּ שְׁמִיהָ בְּרִיעָה אֲרוּם בְּרִישָׁתָא בְּהֵיתָ בְּבֵיתִיהָ׃ כִּי וּבְרַמְיָה שָׂאֵרָה דְאַשְׁפִּירַתָּ מִן
קְסִילֵיָא וּבְנָתָ יָת בֵּית חֲרוּן אֲרַעְיָה וַתֵּבֶן בֵּית חֲרוּן עֲלָיָה וַתֵּבֶן אֵזֶן דְּשָׂאֵרָה׃ כִּי וַרְפָּח בְּרִיה

דְּאִתְלִידוּ פִּאָרְעָא דְפִלְשֵׁתָא אֲרוּם נַחְמוּ (כ) לְמַבַּת (ס"א) לְמַבְרָו גִּיתִיהוֹן׃ כִּי וַאֲתֵאֱבֵל עֲלִיהוֹן
אֲפָרַיִם אֲבִיהוֹן יוֹמִין מִנְעִין וַאֲתֵו בְּלֵ אֲחֹדֵי לְעִמּוֹתִיהָ׃ כִּי וַעֲלָ לֹת אֲתֵרָה וַעֲדִירָתָ וַלִּירָתָ בֵּר
בְּקִרְתָּ שְׁמִיהָ בְּרִיעָה אֲרוּם בְּרִישָׁתָא בְּהֵיתָ בְּבֵיתִיהָ׃ כִּי וּבְרַמְיָה שָׂאֵרָה דְאַשְׁפִּירַתָּ מִן
קְסִילֵיָא וּבְנָתָ יָת בֵּית חֲרוּן אֲרַעְיָה וַתֵּבֶן בֵּית חֲרוּן עֲלָיָה וַתֵּבֶן אֵזֶן דְּשָׂאֵרָה׃ כִּי וַרְפָּח בְּרִיה

ת"א וְהָלַח הַפָּרִים סְבִירָתֵן 135
רש"י
שָׂרָה כְּנַחְתָּ׃ וְאֵת אֲזוּן שָׂאֵרָה׃ על שֵׁמֶךָ קָרָהָ עִם
הַעִיר׃ (כז) וַרְפָּח בְּנֵו׃ על כִּיעֵשׁ׃ וַרְשָׁף וַתֵּלֶד׃
רד"ק

אִמֵר הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ לְפִי שָׂאֵרָה חֲמֵו וְהוֹלִים מִצֵּא אֲרוּץ וּמִסְבָּחָ
וְהוּם בְּנֵי אֲפָרַיִם נִכְנְסוּ בְּאֶרֶץ לָקַחְתָּ מִקְנֵיהֶם וְלֹא יָדִיעוּ הַחֲרֻכִים
וְהֵם בְּנֵי כַּת אֲרִבּוּ לְהוֹם הַחֲרֻכִים׃ וְיֵשׁ מִפְּרִישִׁים בִּי אֲמֵר הַנּוֹלָדִים
בְּאֶרֶץ לְפִי שְׁהִיתָ גַּת אַחַר כִּדְ לִישָׁאֵל אַחַר כִּי בְנֵי גַת הַנּוֹלָדִים
בְּאֶרֶץ לְפִי הַפְּלִישְׁתִּים הֵם הַחֲרֻכִים׃ וְהִפֵּי דִמְתֵי כִי הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ
שֵׁב רַבְסֵן אֲפָרַיִם׃ וְלִפִּי שׁוֹרָה בְּנֵי אֲפָרַיִם הַנּוֹלָדִים בְּצִירִים
וְהֵם בְּנֵי וּבְנֵי בְּנֵי כְּבוֹר שָׂאֵרָה וְיֵשׁ יוֹסֵף אֲלֵהֶם בְּנֵי שִׁישִׁים׃
אֲמֵר כִּי בְנֵי אֲפָרַיִם הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ שְׁהִירָתָ הוּא בְּאֶרֶץ יַרְדֵּן לְאֶרֶץ
גַּת לָקַחְתָּ מִקְנֵיהֶם וְהוֹלִים אֲנִשׁ גַּת וְהוּא חֲמֵו בְּמִצְרַתָּ כִּי בְּאֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל לֹא יוֹכַל הָיִיתָ לְפִי שָׂאֵרָה וַתֵּבֵן אֲפָרַיִם אֲבִיהֶם יוֹמִין רַבִּים׃ יִשְׂרָאֵל לֹא נִכְנְסוּ לְאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִן שָׂאֵרָה שְׁנֵה וּמְעַלָּה כִּי אֵם כֻּלָּב בֶּן יוֹסֵף וַיְהִישֶׁב בֶּן נוּן׃ לְפִיכָן אֵין אֹמְרִים כִּי הַמְּעִישָׁה הָיָה בְּבִדְרָא אֵין בְּאֶרֶץ מִצְרַתָּ׃
הָיִיתָ עֲרִיץ אֲפָרַיִם חֵי כִי וְהִיכֹל הָיִיתָ כִּי סִכִּיר בֶּן בְּנִישָׁה הָיָה סִכִּבוּשֵׁי אֲרִץ נִלְעָד׃ וְהִנֵּה בְנֵי מִסְרָח בֶּן בְּנִישָׁה יָלְדוּ עַל כִּיכֹּ
יוֹסֵף׃ וְכֹחַ שְׁמִיכֹחַ הָפִיר הָיָה כִּי תִצְטָא כִּסְפָר בְּנֵי אֲפָרַיִם בְּצִאתָם מִמִּצְרַיִם כִּסְפָּרֵם בְּבִדְרָא׃ הִינֵן בְּשִׁנְתָּ הַשְּׁנִינִת בִּי אֵלֶיךָ
חֲמִיק וְכֻשְׁבֻּנָּה בְּנִישׁוֹתָם אֲרוּץ כִּרְעֻבָתָ כִּוְצָא בְּשִׁנְתָּ הָאֲרַבְעִים לֹא הָיוּ כִּי אֵם לִ"ב אֵלֶךְ וַתִּקַּח וְאֵלוּ שְׁמֵנָה אֲלִפִים בִּי אֲחֵרֵי
בְּבִדְרָא הֵם שׁוֹרְתֵו בְּנֵי גַת׃ וְרַמְתִּינוּ וְלֵל דְרִישׁוּ כִי וְהָ הָיָה קִדְמָה יִצְאֵת מִצְרַיִם שְׁבִעַת אֶת־הַקֶּץ וַמְעֵו וַיִּצְאוּ בְּלֹא עֵמֶס וְקִרְתָּ
לְהוֹם חֵז׃ (כז) וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ׃ קִרְבִּי וְהוֹיָעוּ׃ (כח) בְּרַעַה הִיְתָה בְּבֵיתוֹ׃ כִּי מִעַתָּה שִׁקְרָתָ קִרְתָּ לֹא תִסְקַרְתָּ אֲשֶׁר הוּא
שׁוֹרְתֵו אֲנִשׁ גַּת אֵין בְּנֵי׃ (כט) וַתֵּבֵן אֶת בֵּית חֲרוּן הַמַּחְתָּוֹן וְאֶת־הָעֲלִיּוֹן׃ הֵם הַנּוֹבָרִים בְּכַפְּפָה יְהוֹשֵׁעַ בְּחֵלָה בְּנֵי אֲפָרַיִם׃
וְאֵת אֲזֵן שָׂאֵרָה׃ שֵׁם הַעִיר אֲזֵן וְאֵלוּ הָיָה אֲזֵן אַחַר׃ לְפִיכָן חֵי מִהִסְתִּים חֵל אֵל שָׂאֵרָה שְׁבַנְתָּה אֲתֵו׃ (כס) וַרְפָּח בְּנֵו וַרְשָׁף

מִצְוֹת דוד
צִוִּים לְכַד מִשׁוֹנֵתֵם הִיִם עֵלֵו מַמֵּ׃ (כא) הַנּוֹלָדִים בְּאֶרֶץ׃ כְּלֹא לְפִי
שְׁבַנְתָּ הִיִם מִיִּלְוֵי אֲזֵן הַסִּיךְ וַיִּשְׁעוּ וַיִּשְׁעוּ מְזִלֵּי אֲהִלְבֵּן וְעִמּוֹסֵה לֹא כִן
עֵם אֲפָרַיִם כִּי יוֹנֵעוּ בְּאֶרֶץ הַמַּקְהָה וְלֹאֵה הַסִּיכֵן עִלְיָהֵם בְּנֵי גַת
וּמִסְבֹּחַם וְהִיגֵסוּ עַל אֲהֵב וְלֹאֵה לָקַחְתָּ מִתְּ הַמַּקְהָה עַל אֲהֵב גַּת׃
(כג) וַיִּתְּאֵבֵל אֲפָרַיִם׃ הַכֹּדֵב לְעַסֵּה עֲבוֹד הַפָּרִים חֵי אֲחִיו׃

לוֹבְדֵי וּמוֹיִשְׁעֵי וְלֵ"ל עִם שְׁבַחֵי נְחֹמָה לְהוֹם לֹא קָל חֵסֶם מִחֲמוּן
וּמְחַמְלֵי יוֹמִין רַבִּים׃ (כג) כִּי בְרַעַה׃ לֵ"ל כִּי מִלֵּךְ חֵסֶם לֵסֵם חֵסֶם
כְּחִיטוּ עֲבוֹדוֹ מִחֲמַל׃ (כד) וַיִּבְרֵוּ שָׂאֵרָה׃ לֵ"ל עִם כִּתְרָה׃
אֲזֵן שָׂאֵרָה לְהוֹיָע הִיִם עֵלֵי אֲהֵבֵם וְעַמֵּו חֵן וְלֹאֵה לָקַחְתָּ מִן אֲהֵבֵם
עַל בְּנֵי׃ (כז) וַרְפָּח בְּנֵו׃ מְזִוֵּעַ עַל כִּיעֵשׁ לְעַד מִסְבָּחַ הִיִם בְּנֵו׃
פִּירִישׁ ע"ט
מִרְיָסָן אִים׃ (כג) וַיָּבֵא אֶל אִשְׁתּוֹ אֹנֵן עַר אִיו גִּיקוֹמֵן
עוּ יוֹן יוֹיִב אֹנֵן יוּ אִיו מִרְיָסָן עַר אִיו גִּיקוֹמֵן אִיו אִיו אִיו
גִּיקוֹמֵן אִיו יוֹן מִרְיָסָן אִיו עַר אִיו גִּיקוֹמֵן יוֹן מִרְיָסָן
בְּרִיעָה וַיִּוִּיל בִּיּוּ אִיו גִּיקוֹמֵן אִיו יוֹן הוּא בְּשִׁעַת
אִיו עַר אִיו גִּיקוֹמֵן יוֹנָרְעוּן׃ (כז) וַיִּבְרֵוּ שָׂאֵרָה דְר
מִאֲבָקֵטֵר פּוֹן אֲפָרַיִם הֵם גִּיתִיִסָן שָׂאֵרָה יִתְרָה אִיו
לִי הָאֵם גִּיבֻעֵט דְעֵם אֲוִמְעַרְשָׁן בֵּית חֲרוּן אִיו
דְעֵם אֲוִמְעַרְשָׁן יִתְרָה אִיו שָׂאֵרָה אִיו דִי שְׂטָטֵם אִיו
שָׂאֵרָה׃ (כח) וַרְפָּח בְּנֵו אִיו רְפָח אִיו גִּיקוֹמֵן דְעַר וִן
פּוֹן

פִּירִישׁ ע"ט
אִיו גִּיקוֹמֵן דְעַר וִן פּוֹן פִּתַח אִיו שׁוֹמְרָתָ אִיו גִּיקוֹמֵן
עוּ יוֹן פּוֹן גִּבְד אִיו עַר אִיו אֲלֵקֵד וְעֵנָן אִיו גִּיקוֹמֵן
דְר קִינְדֵרֵד פּוֹן גִּבְד וְהִיגֵסוּ מִנְעֵי אֲפָרַיִם אִיו
זִי הָאֲקָעֵן זִי גִיתִיִסָן אִיו מִאֲבָקֵטֵר פּוֹן גִּת וּוֹם עֵנָן
גִּיקוֹמֵן גִּיקוֹמֵן אִיו דְעֵם לְאֵבֵד בִּי יִתְרֵו וַיִּוִּיל זִי
הָאֲבָן גִּיתִיִסָן עַר עֵנָן זִי עַר עֵיף פּוֹן דִי אֲנִשׁ
גַת׃ (ככ) וַיִּתְּאֵבֵל אֲפָרַיִם אֲבִיהֶם אִיו אֲפָרַיִם וַיִּעַר
עֲלִמְעַר מִאֲבָקֵר הֵם גִּיתִיִסָן אִיו אִיו זִי פִיל מְעַנֵּ
וַיָּבֵאוּ אֶחָיו לְנַחְמוֹ אִיו זִי עַר בְּרִין עַר עֵנָן גִּיקוֹמֵן עוּ

בְּנוֹ: כִּי לַעֲרֵן בְּנוֹ עֲמִיהוּד בְּנוֹ אֶלִי־שֹׁמֵעַ
בְּנוֹ: כִּי נוֹן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ בְּנוֹ: כִּי וְאַחֲזֵתָם
וּמִשְׁבוֹתָם בֵּית אֵל וּבְנֵיתֶיהָ וְלַמִּזְבֵּחַ
נִעֲרָן וְלַמַּעֲרָב גִּזְר וּבְנֵיתֶיהָ וּשְׁכֵם
וּבְנֵיתֶיהָ עַד־עֵינָהּ וּבְנֵיתֶיהָ: כִּם וְעַל־יְדֵי
בְּנֵי־מְנַשֶּׁה בֵּית־שֹׁאֵן וּבְנֵיתֶיהָ תַעֲנֵךְ
וּבְנֵיתֶיהָ מִגְדוֹ וּבְנֵיתֶיהָ דֹד וּבְנֵיתֶיהָ
בְּאֵלֶּה יֵשְׁבוּ בְּנֵי יוֹסֵף בְּיִשְׂרָאֵל:
בְּנֵי אֲשֶׁר יִמְנֶה וַיִּשְׁוֶה וַיִּישׁוּ וּבְרִיעָה
וְיִשְׂרָח אַחֲוֹתָם: לֵא וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר
וּמִלְכִּיאֵל הוּא אָבִי בְרוֹת: יב וְחֶבֶר
הוֹלִיד אֶת־יַפְלֹט וְאֶת־שׁוֹמֵר וְאֶת־

ירשף והלח והלח בריה וחסן
 בריה: כי לערן בריה
 עמיהוד בריה אלישמע
 בריה: כי נון בריה
 יהושע בריה:
 כי ואחזתהון ובית
 מות בנהון (כ"א)
 מותבניהון) בית אל
 וכפרקמא ולפרקמא
 גערן ולמערבא גזר
 וכפרקמא ושכם
 וכפרקמא עד ענה
 וחוקא דבני מנשה
 ביה שאן וכפרקמא
 תענך וכפרקמא מגדו
 וכפרקמא דוד וכפרקמא
 באלן והיבו בני יוסף
 בר ישראל: לבני אשר
 ומנה וישוה וישו
 ובריעה וישרח אחותהון:
 לא ובני בריעה חבר
 ומלכיאל הוא אבא
 דחבריה: לבחבר אוליד

ר"א טו כט . פ"שין סג פ"שין ק"ש אב"ד יד : כצ"ל ברות קר

חורתם רש"י

ש"יז צנתינו נחות ונחות לכהנים שנמשחו בשמן זית רבי
 סימון חומר שהיו צנתינו נחות ונחות למנכים שנמשחו
 בשמן המשחה . ולפי שהיו להם שמן הרבה היו מוכתיניו
 לכך היו נחות דהא בחשר כתיב ויובל בשמן רבנו (דברי' ל"ג).

רלבי"ג
 בנו יוסף . ר"ל עשמה היה בין חמנו מן הכהנים שנמשחו לו . וכסף
 נס כן . ומלח היה בין רשע ומתן בין מלח . וכן כזה הסופר של

בנים של רשע כמו כן חשב בריות : (כט) ועל ידי בני
 מנשה בית שאן . פתרון סופר לבני מנשה כמו חוש על
 ידו לדגולה (כמדבר ז'): (לא) הוא אבי בריות . שר
 חותה השיר . וכבר רבי לוי ורבי סימון . רבי לוי חומר
 רד"ק

ג"ב לסדר התולדה שהיו בני אפרים והשמוק במעשי אנשו
 ונת ונתה תור השלים החסע עד יהושע : (כט) ועל ידי בני
 מנשה . ועל מקומות בני מנשה כמו איש על ידו . ר"ל כי סופר
 לערו בני מנשה שתי בית שאן ובנותיה הענך ובנותיה וכו' סמוך להם היו בני אשר וכו' (סג בני אשר וכו'
 הוא אבי בריות . סלכיאל הוא אבי בריות : (ל) וחבר חוידר אור ישלם וכו' :

מצרות דוד
 ורשף והלח בנו . כ"א היה בנו של רשע : והחן בנו . כוח סופר
 של מלח הסופר : (כ) יהושע בנו . הוא יושע כן מן הידוע :
 (כג) ואחיהם וישיבתם . עליהם אמר וכו' כפול בכמות כרפית

וכן אלהם טעם (דמיל י"ב) : והכחות : כי מה ענן ומנכר נוח
 וגו' : (כט) ועל ידי . גם יבנו סופר למקומות נחלה מלכה שחס בית
 שאן וגו' שהיו מנהלם מלכה כמ"ש ביהושע : באלה וגו' . כתי
 ע"י

אך וענן ז"י גיעסען פי"א דעם ארם פון די פני
 מנשה ווס דם איז בית שאן אונ אירע דערפער אונ
 פערן אונ אירע דערפער אונ מגידו אונ אירע
 דערפער אונ דוד אונ אונ דערפער באלה ישבו אין
 די ערשער זענען גיעסען דיא קינדער פון יוסף בן
 ישראל : (ל) בני אשר זיי קינדוד פון אשר איז גייען
 יכנה אונ ישנה אונ ישור אונ בריעה אונ שרח איז
 גייען זייער שועטפער : (לא) בני בריעה אונ דיא
 קינדער פון בריעה זענן גייען חבר אונ מלכיאל
 הוא אבי בריות דר מלכיאל איז גייען דער האר פון
 דר שפאט בריות : (לב) וחבר אונ חב"ו הם גייען
 דעם יקלם אונ שופר אונ חוקם אונ שופא זייער
 שועטפער

פון בריעה אונ רשף אונ הלח זענן גייען די קינדער
 פון רשע ונמו בני אונ פתון איז גייען דער זון פון
 הלח : (כו) קינד בני לערן איז גייען דר זון פון פתון
 אונ עמיהוד איז גייען דר זון פון לערן אונ אלישמע
 איז גייען דער זון פון עמיהוד : (כז) מן בני נון איז
 גייען דער זון פון אלישמע אונ יהושע איז גייען
 דר זון פון נון : (כח) ואחיהם וישיבתם אונ זייער
 ירושה אונ זייער זיבת איז גייען בית אל אונ
 אירע דערפער ויבתה ננה אונ צו סופר עים איז
 גייען ענן אונ צו מערב עים איז גייען ער אונ
 אירע דערפער אונ יקם אונ אירע דערפער פון
 עיה אונ אירע דערפער : (כט) ועל ידי בני מנשה אונ

חוֹתֶם וְאֵת שׁוּעֵא אַחוֹתֶם: ^א וּבְנֵי יִפְלֹט
 פֶּסֶד וּבְמַהֲלָ וְעֲשׂוֹת אֱלֹה בְנֵי יִפְלֹט:
 לוּ וּבְנֵי שֹׁמֵר אֶחָיו וְרוּחָהּ יַחְבֶּה וְאַרְם:
 לוּ וּבְנֵי-הַלֵּם אֶחָיו צוּפָה וְיִמְנַע וְשִׁלְשׁ
 וְעַמֵּל: לוּ בְנֵי צוּפָה סוּחַ וְחַרְנַפֵּר וְשׁוּעֵל
 וּבְרֵי וְיִמְרָה: לוּ בְצָר וְהוּד וְשִׁמְא
 וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְאֵרָא: לוּ וּבְנֵי יִתְרָ
 יִפְנֶה וּפְסַפְּהָ וְאַרָא: ^ט וּבְנֵי עֵלָא אֲרַח
 וְחַנְיָאֵל וְרִצְיָא: ^ס כָּל-אֱלֹה בְנֵי-אֲשֶׁר
 רֵאשֵׁי בֵית-הָאֲבוֹת פְּרוּרִים גְּבוּרֵי
 חַיִּים רֵאשֵׁי הַנְּשִׂאִים וְהַתִּיחָשִׁים
 בְּצָבָא בְּמַלְחָמָה מִסְפָּרָם אַנְשִׁים
 עֲשָׂרִים וְשִׁשָּׁה אֱלֹה: ^ח וּבְנֵימִן
 הוֹלִיד אֶת-בְּלַע בְּכֹרוֹ אֲשַׁבֵּל הַשְּׁנֵי

ות יפלט ות שומר ות
 חותם ות שועא
 אחתהון: לג ובני יפלט
 פסד ובמהל ועשות
 אלון בני יפלט: לו ובני
 שומר אחיו ורוחה ויחבה
 וארם: לו ובני הלם
 אחיו צופה וימנע
 ושילש ועמל: לו בני
 צופה סוח וחרנפר
 ושועל ובני וימרה:
 לו בצר והוד ושמה
 ושילשה ויתרן ובארא:
 ושילשה ויתרן ובארא:
 לוי ובני יתר ופנה ופספה
 וארא: לו ובני עלא ארח
 וחניאל ורציא: ס כל
 אלון בני אשר רישי בית
 אבות גבורים גברי
 חילא רישי אפרציא
 ואתיחסון בתי א
 בקרבא סבוחון גברין
 עשרין ואשקה אלפין:
 ח ובנימין אוליד ות
 בלע בכוריה אשבל
 תנין אתרח תליתיאי:
 נוחה

ת"א וספיקא קדושין פ"ו: יתר ו' וחבה קרי רש"י
 ואמר רבי תיבא תמיוסמן סכנתו אחי החיורוני לנערותי:
 ח (א) ובנימין הוליד את בלע בכורו. כבר יחסו
 רלב"ג

עסוק הענין אליבא דגון: (ג) כדכתיב גבורי חילים ר"ל נכחיים
 ללכת ולבצר נחמוס רבשי הנשיאים וסלון בוס כדכתיב גבורי
 חילים חילי רבשי הנשיאים: ח (ה) ובנימין הוליד את בלע כדכורו.

ובכר ואשבל וכן אמר למעלה בלע ובכר. אלא לפי שלא זכר בכר
 מצודת דוד
 חפכים ישבו בבית אל וגו' ובני מנשה בבית שון וגו': (ל) אחי.
 קך שמו: (לה) ובן הלם. כמו ובני הלם: אחיו. הלם זס סיה אחיו
 של ירא מן הסוכרים במקרה שנלעלה: (לז) ובני יתר. הוא יתן:
 (לט) ובני עלא. אולי הוא מהסוכרים וסיה נקרא בשמי השמות:

שְׁוֹעֻמְקֵעֵר: (לג) וּבְנֵי יִפְלֹט אוֹנֵי דִי קִינְדֵר פּוֹן יִפְלֹט
 זְעַנְעֵן גִּינְוֵעֵן פֶּסֶד אוֹנֵי בְּמַהֲלָ אוֹנֵי עֲשׂוֹת אֱלֹה דִּיא
 דְּאִוְיָע זְעַנְן גִּינְוֵעֵן דִּי קִינְדֵר פּוֹן יִפְלֹט: (לד) וּבְנֵי
 שֹׁמֵר אוֹנֵי דִי קִינְדֵר פּוֹן שֹׁמֵר זְעַנְן גִּינְוֵעֵן אֶחָיו אוֹנֵי
 דְּהֶקְהָה אוֹנֵי חוּבְהָה אוֹנֵי אֲרָם: (לה) וְכוּ הֵלֵם אֶחָיו אוֹנֵי
 דִּי קִינְדֵר פּוֹן הֵלֵם דְּעַר בְּרוּדְעַר פּוֹן דִּי בְנֵי שֹׁמֵר
 אִיו גִּינְוֵעֵן צוּפָה אוֹנֵי יִמְנַע אוֹנֵי שִׁלְשׁ אוֹנֵי עַמֵּל:
 (לו) בְנֵי צוּפָה אוֹנֵי דִי קִינְדֵר פּוֹן צוּפָה זְעַנְן גִּינְוֵעֵן
 סוּחַ אוֹנֵי חַרְנַפֵּר אוֹנֵי שׁוּעֵל אוֹנֵי בְרֵי אוֹנֵי יִמְרָה:
 (לז) בְּצָר אוֹנֵי בְצָר אוֹנֵי הוּד אוֹנֵי שִׁמְא אוֹנֵי שִׁלְשָׁה
 אוֹנֵי יִתְרָן אוֹנֵי בְּאֵרָא: (לח) וּבְנֵי יִתְרָ אוֹנֵי דִי קִינְדֵר

ח (א) ובנימין אונ בנימין תאמי גינעוין בלע ניין
 ערצפיי

ב נוחה רביעאי ורפא
 חמישאי : ג והוה בנין
 לבלע אדר ונרא
 ואביהוד : ד ואבישוע
 ונעמן ואחוח : ה ונרא
 ושפופם וחורם : ו ואלין
 בני אחוד אלין הנון
 בישי אההן דיתבי
 גבעתא ואגליאונון
 (סא ואגליניון) לקמחת
 לארעא דבית עשו :
 ו נעמן ונראה ונרא
 הנון אגליאונון ואוליד
 ית ענה ונת אחיחוד :
 ח ושחרים אוליד פתקלי
 מואב מן בטר דיפטר
 (סא דרפטר) יתהון וקב
 ונקיבנן ית חושים וית

למפרע. והרועה לדקדק רוב ערי הלוים ומגריהם
 האמורים כאון למפרע הן ביהושע כי עורח ספרים מלא :
 (ו) ויגלום אל מנחת. מי הגלם ומפרע אחריו כפסוק

ברד פנחס אלא לבלע כשפתה הכללי האשכל כשפתה
 האשכלי. ובסדר ויגש אליו זכר י בניים לבנימין ובסדר פנחס
 לא זכר כי אם כשפתה אולי הם היו ראשי משפחות לבנימין
 לפיכך זכר הנה גם כי בטר אף על פי שזכר אותם כספר
 הראשון. ובסדר ויגש גם כי זכר אדר ונעמן בבני בנימין
 ובסדר פנחס זכרם בבני בלע. ואפשר כי בסדר ויגש זכר בני
 הגנים עם הכנים או כיה שזכר בסדר פנחס ויהיו בני בלע אדר
 ונעמן שקרא בלע שם בניו כשם אחיה גם שנה זכר השמות
 בסדר פנחס כשה שזכרם בסדר ויגש כמו שיעשה כספר הזה
 ובולתו הרבה נקייכות כמו שכתבתי. וכתבתי וזל אדרד כי
 אותם משפחות שחיינו בסדר פנחס הם כסדר לבד דבר
 בליהם. ומה יאמרו בבכר שלד זכר בסדר פנחס וזכרו בזה
 הספר לטילה הוא וכשפתתו והפטרם שהיו בימי דוד :
 (ו) ויגלום אל מנחת. פי אלה ראשי האבות הגלו ויגשו בני
 אל מנחת. ואחר כך וזכר איהם מן הראשים שהגלו והם נעמן
 ואחיה ונרא. והגלות הזה לשון מלשול כלומר הגיעום ושלשלו
 כספוקים שהיו עם אל מנחת. וכגם נולה אחת לשון מלשול
 הוליד בשדה טובא. שהיה זה הוא כגלותם בנימין ואף על

פירוש ע"ס

מצורת דוד
 המין : אשכל. לנעלה הכח האחרים וכן יס הכנה שיעים
 בין זל לזו וכן דרך הספר הם שמיסר כלן גלם מניקס חקר
 ואלם יס ירש ככל זל עמ"ס כו"ל לא נתיח ספר דברי הימים אלא
 להכנס : ו) אלה בני אחוד. היכן סתוב בלע ויהיה קהל בני
 (ו) ונעמן ונרא. ומה מפתח מן ימי מלח האלו : ואחיה. ויכן
 על גלה מוצר כלשם הגלם הוליד את עוזה ונרא : (ח) ושחרים. גם
 טואב. כמה שחלן לניר עם : מן שלחו אותם ונרא. מן שלחו
 כתי. וכן שמות האבות מלמו והשמים מוסיפם וכו'.

פירוש ע"ס
 עלצטין וכן אשכל רעם אנדעיען
 אחרת רעם רישיטין : (ב) נוטה הרביעי נוטהא איו גווען
 דר פערדער ון אונ רפא איו גווען דר פינפמער :
 (ג) ויהי בנים יבלע אונ עם ועגן גווען קינדער צו קלע
 אדר אונ גרא אונ אביהוד : (ד) ואבישוע אונ אבישוע
 אונ נעמן אונ אחוח : (ה) ונרא אונ גרא אונ שפופן
 אונ חורם : (ו) ונלה בני אחוד אונ די דאוועע וואם
 ועגן דא גישטאנען ועגן גווען די קינדער פון אחוד

א"ה ח די דאוועע ועגן גווען די עלצטע פון בתי
 אבות צו די זיצער פון גבע ויגלום אל מנחת אונ נוי
 האבן פר מדיבען די זיצער פון גבע מין מנחת :
 (ו) ונעמן אונ נעמן אונ אחיה דם איו אחוח אונ גרא
 ער הם זיי פר מדיבען והוליד אונ ער הם דער נאה
 גווינען עוזה אונ אחיהוד : (ח) ושחרים אונ שחרים
 הם גווינען קינדער אין פעלד פון מואב נאך רעם
 אז קען הם זיי ארוים גישקט פון רעם גלות השמים

חֹשִׁים וְאֵת בְּעֵרָא נָשִׁיו: מ וַיֹּלֶד מֶן-
 חֵדֶשׁ אִשְׁתּוֹ אֶת-יֹזֶבֶב וְאֵת-צְבִיָּא
 וְאֵת-מִישָׁא וְאֵת-מִלְכָם: וְאֵת-יַעֲוִין
 וְאֵת-שִׁכְיָא וְאֵת-מֶרְמָה אֱלֹה בָנָיו
 רֵאשֵׁי אָבוֹת: י ומחשים הוליד את-
 אביטוב ואת-אלפעל: י ובני אלפעל
 עבר ומשעם ושמד הוא בנה את-
 אונו ואת-לד ובנתיה: י וברעה ושמע
 המה ראשי האבות ליושבי אילון
 המה הבריהו את-יושבי נת: י ואחיו
 יששק וירמות: מ וזבדיה וערד ועדר:
 מ ומיכאל וישפה ויוחא בני בריעה:
 י וזבדיה ומשלים וחזקן וחבר: י וישמרי
 ויזליאה ויזבב בני אלפעל: י ויקים

בערא נשוי: ס ואוליד
 מן בערא היא חדשה
 אחתיה דאתחנקהא
 בנישואה ית יזבב ונת
 צביה נת מישא נת
 מלכם: י נת יעוין נת
 שכייה נת מרמה אלון
 בניו רישי בית אבהו:
 יא ומן חשים אחתיה
 אוליד ית אביטוב ונת
 אלפעל: י ובני אלפעל
 עבר ומשעם ושמד הוא
 אלפעל רבניהו סיא רבנא
 ית אונו ונת לד
 ובנתיה: י וברעה ושמע
 וכפרנא ד צ די אי
 סיא דצריא רבני
 ישראל ואוקדונו בניו
 פד אהו קר בא
 בנבקהא עם שבמא
 דבנימן: י וברעה
 ושמע הנון רישי אבהו
 דיתבי אילון הנון
 גברא אפילו בקרבא
 ית יתבי נת: י ואחיו
 יששק וירמות: ס וזבדיה
 וערד ועדר: ס ומיכאל
 וישפה ויוחא בני
 בריעה: י וזבדיה
 ויקים חכרי

ומשלים וחזקן וחבר: י וישמרי ויזליאה ויזבב בני אלפעל: י ויקים

הוליד. זאת חמשים אשתו שהזכירה למעלה ולפי שהפסיקה כחדש אשתו: (יד) ואחיו יששק. כל אלה בני אלפעל.

הרעב או מפני סכרה אחר והוליד בן בן שלחו אותם והוא שם אשתו האחת וחשים השנות ובערא השלישית שלשתן נשוי. ואובר משלשתן הוליד ומן בן שלחו עומד במקום שנים כאלו אמר מן שלחו אותם ימן חשים: ואת בערא. כמו בן בערא כמו בצאתי את העיר שפן מן וזכר תולדות שתי נשוי ולא זכר תולדות בערא. אלא היו נכבדים וראשים כי אלה שזכר היו מצודת דוד מן פניו: (ט) מן חדש אשתו. הוא שלחו אותם וזכרתי השמות נקלה: (יב) הוא בנה. על שמר יאמר: (יג) ובריעה פירוש מן חושים אונ בערא ויגע וייבער: (טז) ויולד מן חדש אשתו אונ ער המ גיוויען פון זיין וייב חודש דעם יזבב אונ צביא אונ מישא אונ מלכם: (י) ואת יעוין אונ יעוין אונ שכיא אונ מרמה אלה בניו ראשי אבות די זענען גיווען ויגע קינדער די עלצטע פון די בתי אבות: (יא) ומחשים אונ פון זיין וייב חושים האם ער גיוויען אביטוב אונ אלפעל: (יב) יבני אלפעל אונ די קינדער פון אלפעל זענן גיווען עקר אונ קושעם אונ שמר הוא בנה דר לשמר המ גיבוועם אונ אונ לוד אונ איער דערפער: (יג) וזבדיה אונ

ולחמך ששלחו אותם מן הגלות הוליד את אלה חושים ואת בערא נשוי. כך היו שמותיהם של נשוי: (יא) ומחשים רלבג ואלמר שהוליד חולדות ומחשים ובעל שבי נשוי. והסג היו לבעל שני שמות כי סימה נקלחת גם כן לפי מה שחשוב חזק ואמר שהיו ילידה לו את יזבב ואת זליא וגו': (יא) ומחשים. אשתו. הוליד את אביטוב וגו'. ודגם שזכר כל זה כי סנדקים כבד סנדקים סס חולדות בערא. אלא היו נכבדים וראשים כי אלה שזכר היו מצודת דוד מן פניו: (ט) מן חדש אשתו. הוא שלחו אותם וזכרתי השמות נקלה: (יב) הוא בנה. על שמר יאמר: (יג) ובריעה פירוש מן חושים אונ בערא ויגע וייבער: (טז) ויולד מן חדש אשתו אונ ער המ גיוויען פון זיין וייב חודש דעם יזבב אונ צביא אונ מישא אונ מלכם: (י) ואת יעוין אונ יעוין אונ שכיא אונ מרמה אלה בניו ראשי אבות די זענען גיווען ויגע קינדער די עלצטע פון די בתי אבות: (יא) ומחשים אונ פון זיין וייב חושים האם ער גיוויען אביטוב אונ אלפעל: (יב) יבני אלפעל אונ די קינדער פון אלפעל זענן גיווען עקר אונ קושעם אונ שמר הוא בנה דר לשמר המ גיבוועם אונ אונ לוד אונ איער דערפער: (יג) וזבדיה אונ

כום

כום

וְזָכְרִי וְזָכְרִי כִּי וְאֶלְעִינִי וְצִלְתִּי וְאֶלְיָאֵל׃
 כֹּא וְעֵדִיהָ וּבְרָאִיהָ וְשָׁמְרַת בְּנֵי שְׁמֹעַי׃
 כִּב וְיִשְׁפֹן וְעֵבֶר וְאֶלְיָאֵל׃ כִּי וְעֵבֶדְךָ וְזָכְרִי
 וְחֲנָן׃ כִּי וְחֲנָנִיהָ וְעֵלִים וְעֵנְתָתִיהָ׃
 כִּה וְיִפְדֶּיהָ וּפְנִיָאֵל בְּנֵי שֶׁשֶׁק׃ כִּי וְשִׁמְשֵׁרִי
 וְשַׁחְרִיהָ וְעֵתְלִיהָ׃ כִּי וְיַעֲרֹשֶׂיהָ וְאֶלִיָּהָ
 וְזָכְרִי בְּנֵי יְרוּחִים׃ כִּי אֶלֶן רִישֵׁי אֲבֹת
 לְתַלְדוֹתֵם רְאשִׁים אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ
 בִירוּשָׁלַם׃ כִּי וּבְגִבְעוֹן יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה׃ ל וּבְנֵי הַבְּכוֹר
 עֵבֶדְךָ וְצוֹר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב׃ לֵא וְגִדְדוֹר

וְזָכְרִי וְזָכְרִי כִּי וְאֶלְעִינִי וְצִלְתִּי וְאֶלְיָאֵל׃
 כֹּא וְעֵדִיהָ וּבְרָאִיהָ וְשָׁמְרַת בְּנֵי שְׁמֹעַי׃
 כִּב וְיִשְׁפֹן וְעֵבֶר וְאֶלְיָאֵל׃ כִּי וְעֵבֶדְךָ וְזָכְרִי
 וְחֲנָן׃ כִּי וְחֲנָנִיהָ וְעֵלִים וְעֵנְתָתִיהָ׃
 כִּה וְיִפְדֶּיהָ וּפְנִיָאֵל בְּנֵי שֶׁשֶׁק׃ כִּי וְשִׁמְשֵׁרִי
 וְשַׁחְרִיהָ וְעֵתְלִיהָ׃ כִּי וְיַעֲרֹשֶׂיהָ וְאֶלִיָּהָ
 וְזָכְרִי בְּנֵי יְרוּחִים׃ כִּי אֶלֶן רִישֵׁי אֲבֹת
 לְתַלְדוֹתֵם רְאשִׁים אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ
 בִירוּשָׁלַם׃ כִּי וּבְגִבְעוֹן יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה׃ ל וּבְנֵי הַבְּכוֹר
 עֵבֶדְךָ וְצוֹר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב׃ לֵא וְגִדְדוֹר
 וְאֲחִיו

וּפְנֹאֵל קִישׁ רְשׁוּי וְאֲחִיו
 מְנִילַת יְרוּשָׁלַם נ' סְפָרִים מֵאֵל עוֹרָא סְפָר מַעֲוִיָּים סְפָר
 וְזִסְטוּי סְפָר הַחֲמִים וּבְטֵלו דְבָרֵי הַאֲחֵד וְקִימוּ דְבָרֵי
 הַשְּׁנִים . וְכֵן מֵאֵלו הִרְבֵּה סְפָרֵי יוֹחֲסִין כְּשִׁמְלֹאוּ נ' או' ה'
 בְּעָלו הַמוֹעֵץ וְקִימוּ הַמְרוֹבִים . וְכְשִׁמְלֹאוּ זִגוֹת כִּמו וּבְגִבְעוֹן
 יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן הוֹלְךְ לְכַחוֹב שְׁנֵי פַעֲמִים שָׁאִין מִדָּר יוֹסֵפִין
 שׁוֹה . וְכֵן הַיּוֹשִׁבִים הַרְאֻשִׁים מֵאֵל זִגוֹת וּמְלוֹקִים זֶה עַל זֶה
 כְּתוּבוֹ שְׁנֵי פַעֲמִים בְּכָלֹן וּבְסַפְרוֹ . וְלֵמַל לֹא כְּחַב שְׁמִיָּהן
 רָלָב"ג
 יוֹמֵר מִלְּנִיחִים . וְזֶה אֲמַר כִּי בְנֵי שְׁמִירֵים הֵלִיחוּ מֵאֵד וּבְנֵי אֲלוֹ:
 וְלוֹד הַכְּנַעֲנִים יוֹשְׁבֵי נָת׃

וְיַעֲרֹשֶׂיהָ וְאֶלִיָּהָ וְזָכְרִי בְּנֵי יְרוּחִים . וְכִי אֶלֶן רִישֵׁי אֲבֹת
 לְתַלְדוֹתֵם רְאשִׁים אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם . וְכִי וּבְגִבְעוֹן יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה . ל וּבְנֵי הַבְּכוֹר עֵבֶדְךָ וְצוֹר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב . לֵא וְגִדְדוֹר
 וְאֲחִיו
 מְנִילַת יְרוּשָׁלַם נ' סְפָרִים מֵאֵל עוֹרָא סְפָר מַעֲוִיָּים סְפָר
 וְזִסְטוּי סְפָר הַחֲמִים וּבְטֵלו דְבָרֵי הַאֲחֵד וְקִימוּ דְבָרֵי
 הַשְּׁנִים . וְכֵן מֵאֵלו הִרְבֵּה סְפָרֵי יוֹחֲסִין כְּשִׁמְלֹאוּ נ' או' ה'
 בְּעָלו הַמוֹעֵץ וְקִימוּ הַמְרוֹבִים . וְכְשִׁמְלֹאוּ זִגוֹת כִּמו וּבְגִבְעוֹן
 יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן הוֹלְךְ לְכַחוֹב שְׁנֵי פַעֲמִים שָׁאִין מִדָּר יוֹסֵפִין
 שׁוֹה . וְכֵן הַיּוֹשִׁבִים הַרְאֻשִׁים מֵאֵל זִגוֹת וּמְלוֹקִים זֶה עַל זֶה
 כְּתוּבוֹ שְׁנֵי פַעֲמִים בְּכָלֹן וּבְסַפְרוֹ . וְלֵמַל לֹא כְּחַב שְׁמִיָּהן
 רָלָב"ג
 יוֹמֵר מִלְּנִיחִים . וְזֶה אֲמַר כִּי בְנֵי שְׁמִירֵים הֵלִיחוּ מֵאֵד וּבְנֵי אֲלוֹ:
 וְלוֹד הַכְּנַעֲנִים יוֹשְׁבֵי נָת׃

פִּירוּשׁ עִמ׳
 זָכְרִי בְּנֵי יְרוּחִים דִּי יַעֲנֵן גִּיּוּעוֹן דִּי קִינָר פּוֹן יְרוּחִים׃
 (כב) אֱלֹהִים רְאשֵׁי אֲבֹת דִּי דְאִוּיִי יַעֲנֵן גִּיּוּעוֹן דִּי עֲצֻמֵּי
 פּוֹן דִּו בְּפִי אֲבֹת לְתוֹלְדוֹתָם רְאשִׁים צוֹ דִּי גִיבְאֲרִינֵי
 פּוֹן וְיַעֲרֹשֶׂיהָ מִשְׁפַּחָה יַעֲנֵן זִי גִיּוּעוֹן עֲצֻמֵּי אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ
 בִירוּשָׁלַם דִּי דְאִוּינֵי יַעֲנֵן גִּיּוּעוֹן אִין יְרוּשָׁלַם׃
 (כג) וּבְגִבְעוֹן אֲוֹן אִין גִּבְעוֹן אִין גִּיּוּעוֹן דִּר הָאֵר פּוֹן
 גִּבְעוֹן אֲוֹן דִּר נֶאֱמָן פּוֹן זִין וְיִוִּיב אִין גִּיּוּעוֹן מַעֲכָה׃
 (ד) וּבְנֵי הַבְּכוֹר אֲוֹן זִין עֲצֻמֵּי עוֹן הָאֵם גִּיּוּעוֹן
 עֵבֶדְךָ אֲוֹן צוֹר אֲוֹן קִישׁ אֲוֹן בַּעַל אֲוֹן נָדָב׃
 וְגִדְדוֹר

וְיַעֲרֹשֶׂיהָ וְאֶלִיָּהָ וְזָכְרִי בְּנֵי יְרוּחִים . וְכִי אֶלֶן רִישֵׁי אֲבֹת
 לְתַלְדוֹתֵם רְאשִׁים אֱלֹהִים יֵשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם . וְכִי וּבְגִבְעוֹן יֵשְׁבוּ אֲבֵי גִבְעוֹן
 וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה . ל וּבְנֵי הַבְּכוֹר עֵבֶדְךָ וְצוֹר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב . לֵא וְגִדְדוֹר
 וְאֲחִיו

דברי הימים א ה

תרנ"ו רב יוסף

וְאֶחָיו וְזָכָר: לִבְנֵי וּמְקַלֹּת הוֹלִיד אֶת־
 שְׁמֵאָה וְאָף הָמָּה נֶגְדָּה אֶחֱיָהֶם יִשְׁבוּ
 בִּירוּשָׁלַם עִם־אֶחֱיָהֶם: וְנָר הוֹלִיד
 אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־שָׂאוֹל
 וְשָׂאוֹל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מִלְכִי־
 שׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֲשָׁבֶעַל:
 לִדְ וּבְנֵי־יְהוֹנָתָן מְרִיב בְּעַל וּמְרִיב בְּעַל
 הוֹלִיד אֶת־מִיכָה: לִה וּבְנֵי מִיכָה פִּיתוֹן
 וּמִלְכָּה וְתֹאֲרַע וְאֶחָיו: לוֹ וְאֶחָיו הוֹלִיד אֶת־
 יְהוֹעֲזָבָה וְיְהוֹעֲזָבָה הוֹלִיד אֶת־עֲלֶמֶת
 וְאֶת־עֲזֻמּוֹת וְאֶת־זַמְרִי וְזַמְרִי הוֹלִיד

וְאֶחָיו וְזָכָר: לִבְנֵי וּמְקַלֹּת
 אֶלִּיד יַת שְׁמֵאָה וְזָכָר
 אֲנוֹן קֶבֶל אַחֲוֹהוֹן יִתְּבוּ
 בִּירוּשָׁלַם עִם אַחֲוֹהוֹן:
 לִנ וְנָר (סֵי) וְנָר דְּמַקְרִי
 אֲבִיאל אֶלִּיד יַת קִישׁ
 וְהוּוֹ צִוְחִין לִיָּה נָר מַצֵּל
 דְּהָה סְדֵלִיק שְׁרָגָא
 בְּבֵית מְדַרְשָׁא וּבְבֵית
 כְּנִישָׁאָה וְהוּוֹ זְכוּתָא
 גְּרַמַת לְשָׂאוֹל בַּר בְּרִיה
 לְמַהוּ מְרָפָא אֲרוֹם
 מְלַכְוָתָא אֲבִימֵל לִיָּה
 לְשָׂרְגָא וְקִישׁ כו') אֶלִּיד
 יַת קִישׁ וְקִישׁ אֶלִּיד יַת
 שָׂאוֹל וְשָׂאוֹל אֶלִּיד יַת
 יְהוֹנָתָן יַת מְלָכִישׁוּעַ
 יַת אֲבִינָדָב יַת
 אֲשָׁבֶעַל: לִד וְזָכָר יְהוֹנָתָן
 מְרִיב בְּעַל וּמְרִיב בְּעַל
 אֶלִּיד יַת מִיכָה: לִה וּבְנֵי
 מִיכָה פִּיתוֹן וּמִלְכָּה
 וְתֹאֲרַע וְאֶחָיו: לוֹ וְאֶחָיו
 יְהוֹעֲזָבָה וְיְהוֹעֲזָבָה יַת
 זַמְרִי וְזַמְרִי אֶלִּיד יַת

ת"א יחוסן וגו' ע"פ ה' י"ג

את

אֶלִּיד יַת יְהוֹעֲזָבָה וְיְהוֹעֲזָבָה יַת עֲלֶמֶת וְעֲזֻמּוֹת וְזַמְרִי וְזַמְרִי אֶלִּיד יַת

מוצא
 דורות יחס שלאחר עורא כי אם אותם שהיו בבית ראשון.
 ובפרשה האחרת של ובנכשון יסבו וגו'. ועוד אמרו הכמ"ה
 בפסוק ולאכלו ו' כינס תולסר אלפי גמלי עטוי מדקשות:

רש"י
 כהן אותם שבעורא ואלה ראשי המדינה וגו'. לפי שיחם
 לשם עד ואלה הכהנים והלוים ומייהם עד ידעיה שהיה
 לאהר עורא ומה ענין לפירש וליתחם ככהן בדברי הימים
 רלב"ג

רד"ק
 ובעל נדבב לא זכרם ובפסם השנית זכרם בעל נדבב ונדבב ;
 (לכ) ואף המה נדבב אחיהם. אף על פי שלא היה יתקן ושיבת
 אל בירושלם גם הם ישבו עם אחיהם בירושלם: (גל) ונדבב הוליד
 את קיש. ובספר שמואל אמר כי אביאל אבי קיש ונדבב היה
 בני קיש כשם אחיו ויתכן לפרש כי אביאל הוא נדבב ושני שמות היו לו וקרא שם בנו נדבב כשמו והוא אבנר והוא שקרא נדבב
 בנא אבנר ה"ל שם אביו והוא שמו נדבב. וכן מצאנו בדברי רבותינו ו'ל בניקרא רבא אמר רבי שבעין בן לקיש כתוב אבנר אבנר
 ונדבב הוליד את קיש וכתוב אחד אימך קיש בן אביאל. הא כיצד אביאל שמו ועל שתייה סדליק נרות כמבוארת האפלים נקרא שמו
 נדבב את יהונתן ואת מלכישוע ואת אשבעל. אבי נדבב הוא ישבו שוכר בספר שמואל וכן קרא אותו שם אבינדבב כשמוהו במלכות
 ואשבעל הוא איש בושת בן שאול. ובעל ובושה א"ד כי הבעל נקרא בשת כמו שנאמר וינורו לבשת. וכן אמר שם מונחות
 לבשת מונחות לקשר בעל. וכן נדעין נקרא וירובשל ונקרא וירובשת הוא ספר לנו והכתוב על מה נקרא שמו בן. וכן בן יהונתן
 בשמואל וזכר אותו מפיבשת והנה בעל הנה ככל במקום בשת ורמזים במקום מפני כי קרובים הם כי המרהבה על מה הוא
 ונקרא בן על ענין ידוע. אצלם לא נודע אצלנו: (לז) ומריב בעל הוליד את מיכה. מיכה זה גם כן גובר בספר שמואל שהיה בן
 מצודה ציון

רש"י
 (לד) וכן יחוסן מריב בעל. ידמה שמריב בעל הוא מפיבשת
 א"ל לל נשאה נביט שאלו כי י"ס מפיבשת כמו שזכר בסוף
 ספר שמעל:
 אחי קיש בן אביאל והיה אבי אבנר. וכן אמר בפסוק אחר אבנר בן נדבב שאול והנה הוא אבנר כי נדבב היה אבי קיש
 אבי שאול. ואף בפסוק שלמשה אומר וקיש ובעל נדבב ובעל נדבב היו לו אחים כמו שנאמר וינורו לבשת. וכן אמר שם מונחות
 בנו קיש כשם אחיו ויתכן לפרש כי אביאל הוא נדבב ושני שמות היו לו וקרא שם בנו נדבב כשמו והוא אבנר והוא שקרא נדבב
 בנא אבנר ה"ל שם אביו והוא שמו נדבב. וכן מצאנו בדברי רבותינו ו'ל בניקרא רבא אמר רבי שבעין בן לקיש כתוב אבנר אבנר
 ונדבב הוליד את קיש וכתוב אחד אימך קיש בן אביאל. הא כיצד אביאל שמו ועל שתייה סדליק נרות כמבוארת האפלים נקרא שמו
 נדבב את יהונתן ואת מלכישוע ואת אשבעל. אבי נדבב הוא ישבו שוכר בספר שמואל וכן קרא אותו שם אבינדבב כשמוהו במלכות
 ואשבעל הוא איש בושת בן שאול. ובעל ובושה א"ד כי הבעל נקרא בשת כמו שנאמר וינורו לבשת. וכן אמר שם מונחות
 לבשת מונחות לקשר בעל. וכן נדעין נקרא וירובשל ונקרא וירובשת הוא ספר לנו והכתוב על מה נקרא שמו בן. וכן בן יהונתן
 בשמואל וזכר אותו מפיבשת והנה בעל הנה ככל במקום בשת ורמזים במקום מפני כי קרובים הם כי המרהבה על מה הוא
 ונקרא בן על ענין ידוע. אצלם לא נודע אצלנו: (לז) ומריב בעל הוליד את מיכה. מיכה זה גם כן גובר בספר שמואל שהיה בן
 מצודה ציון

סמכות דוד
 (נב) ומקלות. גם הוא בן אבנר וכן נאמר למטה: ואף הכהן
 ר"ל אף כי ישנו בנצחון מ"ם למטה: ישבו בירושלם נדבב אחיהם
 המכריז למעלה וסוף לנס: ע' אחיהם. הוא כהן ענין לחוספם

סמכות דוד
 (נב) ומקלות. גם הוא בן אבנר וכן נאמר למטה: ואף הכהן
 ר"ל אף כי ישנו בנצחון מ"ם למטה: ישבו בירושלם נדבב אחיהם
 המכריז למעלה וסוף לנס: ע' אחיהם. הוא כהן ענין לחוספם
 בילוח כי עם הוא כמו נדבב: (ג) ונדבב. גם הוא בן אבנר וכן
 ישו האמור כס"ח י"ד: (לז) מריב בעל. הוא מפיבשת:

ע"מ
 אונ קיש הם גיווינען דעם שאול אונ שאול האמ
 גיווינען דעם יהונתן אונ מלכישוע אונ אבנינדבב
 אונ אשבעל: (לד) וכן יהונתן אונ יהונתן הם גיווינען
 דעם קריב בעל דעם איז מפיבשות) אונ מריב בעל
 האם גיווינען דעם מיכה: (לה) וכן מיכה אונ די
 קינדער פון מיכה ונען גיווינען פיתון אונ מלך אונ
 ידען אונ און: (לו) ואחיו אונ אהא האם גיווינען
 יתעודה

ע"מ
 (לא) ונדבב אונ גדרו אונ אחיו אונ זכר די נענן אונ
 גיווינען די קינדער פון דעם האר פון גבעון: (לב) ומקלות
 אונ מקלות דער זון פון דעם האר פון גבעון האם
 גיווינען שמואה ונף המה אונ ניי נענן אונ גיווינען
 אנגעקען זיייערע ברודער אין ירושלים גלייך מיט
 זיייערע איבעריגע ברודער: (לג) ונדבב אונ גדרו
 זון פון דעם האר פון גבעון הם גיווינען דעם קיש

את־מוֹצֵא: לוֹ וּמוֹצֵא הוֹלִיד אֶת־בְּנֵיהָ
 רָפָה בָּנוּ אֶלְעִישָׁה בָּנוּ אֶצֶל בָּנוּ:
 לַח וְלֶאֱצֵל שִׁשָּׁה בָּנִים וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם
 עֲזִירִקָם וּבְכָרוֹ וַיִּשְׁמְעֵאל וַשְׁעֲרִיה
 וְעוֹבְדִיה וְחָנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי אֶצֶל:
 וּבְנֵי עֵשֶׂק אָחִיו אוֹלָם בְּכָרוֹ יְעוֹשׁ
 הַשְּׁנִי וְאֶלִּיפֶלֶט הַשְּׁלִישִׁי: מוֹיְהוּ בְּנֵי־
 אוֹלָם אֲנָשִׁים גְּבוּרֵי־חַיִל דְּרָכֵי קָשָׁת
 וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָּנִים מֵאָה וְחַמִּשִּׁים
 כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בְנֵי־יִמֹן: ט וְכִלְי־יִשְׂרָאֵל
 הַתִּיחֲשׂוּ וְהַנֶּם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר מַלְכֵי
 יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה הִגְלוּ לְבָבֵל בְּמַעֲלָם:

ת"א חלל וי' . פסחים ה' ס' : ובליל וי' . פסחים כ"ב וי' וי' . מה ב' לא :

מוצא: לו ומוצא אוֹלִיד
 ית בנעא רפה בריה
 אלעשה בריה אצל
 בריה: לח ולאצל אשהה
 בנין ואצין ששמהתון
 עזריקם בוכריה
 וישמעאל וישעריה
 ועובדיה וחנון כל אלון
 בני אצל: לסובני עשק
 אחותי אולם בוכריה
 יעוש הבן ואליפלט
 הליחאה: ס והיו בני
 אולם גבריו גברי חילא
 בבשין גבריהון (סא היה
 גברא דגירי) היגברא
 דגגיר בקשתא
 בחקמתא בנין בן הו
 סבנין בנין ובני בני
 גבסיהון מאה וחמשים
 כל אלון סבני דשבטא
 בגמין: ט א ובלהון
 ישראל אחיכסו והא
 אנו כתיבי על ספר
 מלכיא רבית ישראל
 ומלכיא רבית יהודה

רש"י

ויהודה שהגלו לבבל במעלה ועומה הייתי אני עורא
 ויוחס מלחתי כתוב וכתבתיו:

טא) וכל ישראל התיחשו. אמרתך קלת מן יחוסן
 מה שמלחתי חלל עיקר יחוסם על ספר מלכיא ישראל

רלב"ג
 טא) וכל ישאל ספיתשו וכו'. ידעתי מה היה כימי ירבעם בן
 יואש או כימי ירבעם בן נבט כי נבט זכר מקלה שכל
 ספיתשו כימי יוחס מלך יסודס וכימי ירבעם מלך ישאל ולא זכר
 חס היה בן נבט לא בן יואש: ויהודה הגלו לבבל במעלם. זה היה

מפוכשת: (לח) ולאצל. בצירי' בני אצל. בפת"ח הצד"י פגני
 הרקס:

מ צורה דוד
 טא) וכל ישראל התיחשו. כלומר אצ"פ שוכרתי בקצת יחוסם
 לא זכרתי כלם והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל.
 ואחור הספרי אינו נמצא אצלנו כמו ספר הישר וספר מלחמות
 ד': ויהודה הגלו לבבל במעלם. גלות ישראל זכר למעלה
 ולגרי ולחצי שבט הכנעני. וכן שאר השבטים הגלם כלבי
 נשארו כאפרים וסבנשת וביושבר ובזבולן ובשאר עם כלבי
 יהודה עד גלות יהודה וגלו עמתי ושבו עמתי יהודת

טא) וכל ישראל התיחשו. כלומר אצ"פ שוכרתי בקצת יחוסם
 לא זכרתי כלם והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל.
 ואחור הספרי אינו נמצא אצלנו כמו ספר הישר וספר מלחמות
 ד': ויהודה הגלו לבבל במעלם. גלות ישראל זכר למעלה
 ולגרי ולחצי שבט הכנעני. וכן שאר השבטים הגלם כלבי
 נשארו כאפרים וסבנשת וביושבר ובזבולן ובשאר עם כלבי
 יהודה עד גלות יהודה וגלו עמתי ושבו עמתי יהודת

מ צורה דוד
 טא) וכל ישראל התיחשו. כלומר אצ"פ שוכרתי בקצת יחוסם
 לא זכרתי כלם והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל.
 ואחור הספרי אינו נמצא אצלנו כמו ספר הישר וספר מלחמות
 ד': ויהודה הגלו לבבל במעלם. גלות ישראל זכר למעלה
 ולגרי ולחצי שבט הכנעני. וכן שאר השבטים הגלם כלבי
 נשארו כאפרים וסבנשת וביושבר ובזבולן ובשאר עם כלבי
 יהודה עד גלות יהודה וגלו עמתי ושבו עמתי יהודת

טא) וכל ישראל התיחשו. כלומר אצ"פ שוכרתי בקצת יחוסם
 לא זכרתי כלם והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל.
 ואחור הספרי אינו נמצא אצלנו כמו ספר הישר וספר מלחמות
 ד': ויהודה הגלו לבבל במעלם. גלות ישראל זכר למעלה
 ולגרי ולחצי שבט הכנעני. וכן שאר השבטים הגלם כלבי
 נשארו כאפרים וסבנשת וביושבר ובזבולן ובשאר עם כלבי
 יהודה עד גלות יהודה וגלו עמתי ושבו עמתי יהודת

אולם זיין עלצמער זון אונ יעוש דר אנדערער אונ
 אליפלט דר דריטער: (ט) ויהי בני אולם אנשים גבורי
 חיל דורבי קשת אונ די קינדער פון אולם זענן גיווען
 סאנען גבורי חיל אונ האבן גיקענט פארעטין מיט
 דעם בויגן ופדרים גנים אונ האבן גימערט קינדער
 אונ קינדס קינד הונדערט אונ פופציג כל אלה די
 אלע זענען גיווען פון די קינדער פון בנימין:

יהועדה אונ יהועדה הם גיוויגן עלקת אונ עוקות
 אונ זכרי וחזרי אונ זמרי הם גיוויגען דעם מוצא:
 (לח) ומוצא אונ מוצא האם גיוויגען בנעא רפה בנו
 רפה איז גיווען דר זון פון בנעה אונ אלעשה איז
 גיווען דר זון פון רפה אונ אצל איז גיווען דער זון
 פון אלעשה: (לח) ולאצל אונ צוא אצל איז גיווען
 זעקס זין אונ דר זענען זייערע זעמען עזריקם בוכרי
 עזריקם אונ בוכר אונ ישמעאל אונ שעעריה אונ
 עובדיה אונ חנון כל אלה די אלע זענען גיווען דיא
 קינד פון אצל: (לח) ובני עשק אחיו אונ די קינדער
 פון עשק דר ברידער פון אצל איז גיווען אולם בוכרי

טא) וכל ישראל התיחשו והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל
 אונ כל ישראל זענען רעכט נתיחם גיווארען
 אונ נון זיי שמיען אן ישראליען און דעם בוך פון
 די מלכיא ישראל ויהודה הגלו לבבל במעלם אפר שבט
 יהודה

טא) וכל ישראל התיחשו והנם כתובים על ספר מלכיא ישראל
 אונ כל ישראל זענען רעכט נתיחם גיווארען
 אונ נון זיי שמיען אן ישראליען און דעם בוך פון
 די מלכיא ישראל ויהודה הגלו לבבל במעלם אפר שבט
 יהודה

דברי הימים א ט

תרגום רב יוסף

והיושבים הראשנים אשר באחותם
 בעריהם ישראל הבהנים הלויים
 והנתינים: ובירושלים ישבו מן בני
 יהודה ומן בני בנימן ומן בני אפרים
 ומנשה: ועותי בני עמיהוד בני עמרי
 בני אמרי בני בנימן בני פרץ בני יהודה:
 והמן השילוני עשה הבכור ובניו:
 ומן בני זרח יעואל ואחיהם שש
 מאות ותשעים: ומן בני בנימן סלוא
 בני משלם בני יהודה בני הפנאה:
 ויבניה בני רחם ואלה בני עזי בני

ואלו בגלותא לכבד
 מצול שקריהון: ויריהו
 יהבו קרמאון די
 באחסנתהון בקרויהון
 ישראל כהניא ולואי
 ונתיאי: ובירושלים
 יתיבו מן בני יהודה
 ומן בני בנימן ומן בני
 אפרים ומן בני מנשה:
 דעוטי בני עמיהוד בני
 עמרי (בני אפרים) בני
 בנימן בני פרץ בני
 יהודה: והמן שבטא
 שילון עשה בוכריה
 ובנותיה: ומן בני זרח
 יעואל ואחיהון שית
 מאה ותשעים: ומן
 בני בנימן סלוא בני
 משלם בני יהודה בני
 הפנאה: מן בני עזי בני
 רחם ואלה בני עמרי

רד"ק

שחלו לבבל במעלה שבו בני עזרא ותחא הוא מספר
 תשובתם ואותם שישבו בירושלים בשבועם כמלתא כמו שמספר
 בספר עזרא ואמר: (כ) וחיושנים הראשונים אשר באוהתם,
 כלי הראשונים אשר באו סבבל נתיישבו באחותם בעריהם
 וישראל וכתבים ולויים ונתינים ובירושלים ישבו מהם כמו שהלך
 ומספר וכן אמר שם בספר עזרא ואלה ראשי הדיתה אשר
 ישבו בירושלים ונתיני יהודה איש באחותו ביהיה ישיאל
 חבנתים וכלויים ונתינים ושם הוסיף ובני עברי שלמה שלא
 זכרם הנה ובירושלים ישבו מבני יהודה ובני בנימן וכן וכן
 אמר שם ומפורזות הדברים ומפורז שם שהם שלא יתחלק
 אלא במקומות מסתים ונקל תוא לחשובם ביניהם כי שגרת בני

(ח) ינינים ולאם ומשלם וזכר חמוכס חלול בספר מלך (כס"ב) גבי
 מצודת דוד
 ומפר יחוסן עמשה ומש שגלתי כפי העתקתי. כי עמשה נולדתי:
 (ג) וחיושבים הראשונים. בני כהנא שגלו בלשונם עם ויזכר
 לשב מלך קודם שגלו ולישבו אשכ נתיישבו לאשונם בעריהם
 שאלחו ולא בירושלים מהם היו מכל שבטי ישראל אשכ חזרו מכלל בני
 וגו' וכלל עם בני יהודה ובנימן וחזרו עמהם: והכתבים וגו'. גם מהם ישבו כשרי אחרים. ונכמת' ז' משג גם בני עמרי
 שלמה: (ג) ובירושלים. הכל בירושלים. לא כתיישבו מכל שבטי ישראל כ"ל מבני יהודה וגו'. ובנמתיה לא נזכר בני אפרים ומנשה
 כי משג היו אשכ יבנו בירושלים: (ד) עוטי. ובנמתיה נאמר עוטי וסוף הוא כי יבנום ב"ל. אולם כשיבנו בשמות שגלות
 ובמספרם כ"ל לפי שגם כלן גם נכתבים לא משג כל המלות כמדר עד האב סלאון כ"ל משגם בדלות ומשג כלן אמרים מהם משגם
 עמתיים: (ס) ובני השילוני. מבני שבט בני יהודה: עושה. הוא מנשיא סאלון כנמת' הבכור. שביה סבכל מלתי: (י) ואחיהם.
 פירוש ע"פ
 יהודה איז פרי בנין גיוארן קיין בקל איין זייער
 פעלמשין איין גאמ: (כ) דתישבים הראשונים אונ די
 ערשטע זייערס אפר באחותם בעריהם ווס זיי האבען
 זיך פרייער באועצט און זייערע שפעט דיא זענען
 גיווען פון ישראל אונ די פהנים אונ די קוים
 אונ די נתינים: (ג) ובירושלים אונ די ירושלים זענן
 גיזעקען פון די בני יהודה אונ פון די בני בנימן
 אונ פון די בני אפרים אונ מנשה: (ד) שתי עוטי
 בן עמיהוד בן עמרי בן אמרי בן בני פון די קינדער
 פון פריץ בן יהודה דער איז גיזעקסן אין ירושלים:

רל"בג בני כן קרי
 רבו בני לדיקס וסיה קלחו בניו יחוסים וכינו ינינים בני:
 (ב) והיושבים בירושלים אשר באוהתם בעריהם. כ"ל אחר גלות
 בגל. והנה זכר שפי' שם מן בני אפרים ומנשה כי הוא ידוע כי
 בעת מלכי יהודה אחר גלות שומרון וקודם זה גם כן נמחקו עם
 יהודה וכינתן קלת מוכני שאלו השבטים והנה סגלו ככלל ומשם
 שבו לירושלים בניו ויזכרלו ועודו ומתים הפרמסא: (ד) פווח בן
 עמיחוד וגו'. כ"ל סלוא היה מבני מרן בן יהודה. והנה זכר בספר
 עזרא (עמ' י"ד) בשמו כ"ס עמים בן עזריא בן אמרי:
 (ה) עוטי. בספר מלך (כס"ב) קרא שמו מנשיא: (ו) ומן בני
 זרח וגו'. זה לא נזכר בספר מלך: (ז) סלוא בן משלם. ככר מוכן
 בספר מלך אך פחות מכלל ומכאן נחלקו (ח) בשמות אמרים או היו
 כקדמונים בשמות הכס וזל' חלו בזכר ס' כי הוא מספר ייחס הכן
 לפעמים אל סודות הכתובים לו מאל. והנה זכר בזה המקום:
 מצודת ציון
 (כ) והנתינים. הם הנכנעני' הקרלים וכן מלש' שלאמר כהם
 ויחסן יחושע וגו' חושבי עמים (ט) על שם (ט')

הוא מנשיא סאלון כנמת' הבכור. שביה סבכל מלתי: (י) ואחיהם.
 פירוש ע"פ
 יהודה איז פרי בנין גיוארן קיין בקל איין זייער
 פעלמשין איין גאמ: (כ) דתישבים הראשונים אונ די
 ערשטע זייערס אפר באחותם בעריהם ווס זיי האבען
 זיך פרייער באועצט און זייערע שפעט דיא זענען
 גיווען פון ישראל אונ די פהנים אונ די קוים
 אונ די נתינים: (ג) ובירושלים אונ די ירושלים זענן
 גיזעקען פון די בני יהודה אונ פון די בני בנימן
 אונ פון די בני אפרים אונ מנשה: (ד) שתי עוטי
 בן עמיהוד בן עמרי בן אמרי בן בני פון די קינדער
 פון פריץ בן יהודה דער איז גיזעקסן אין ירושלים:

**מְכַרֵי וּמְשָׁלִם בֵּן־שַׁמְטָיָה בֵּן־רְעוּאֵל
בֵּן־בְּנֵיהַ :^ט וְאֶחְיָהֶם לְתוֹלְדֹתֵם תֵּשַׁע
מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים וְשָׁשָׁה כָּל־אֵלֶּה
אֲנָשִׁים רֵאשֵׁי אָבוֹת לְבַיִת אֲבֹתֵיהֶם :
וּמִן־הַכֹּהֲנִים יְדַעְיָה וַיהוֹרִיב וַיְכִין :
יֵא וַעֲזַרְיָה בֶן־חֶלְקִיָה בֵּן־מְשֻׁלֵם בֵּן־
צְדוֹק בֵּן־מִרְיֹת בֵּן־אֲחִיטוֹב נְגִיד בְּיַת
הָאֱלֹהִים :^י וַעֲדִיָה בֶן־יִרְחָם בֵּן־פְּשָׁחוּר
בֶּן־מַלְכָיָה וּמַעֲשֵׂי בֶן־עֲדִיָאל בֶּן־יְחֻזְרָה
בֵּן־מְשֻׁלֵם בֵּן־מְשֻׁלְמִית בֵּן־אַמֵּר :
יֵא וְאֶחְיָהֶם רֵאשֵׁים לְבַיִת אָבוֹתָם אֶלְפָּה
וְשָׁבַע מֵאוֹת וְשָׁשִׁים גִּבּוֹרֵי חַיִל
מְלֹאכֶת עֲבוֹדַת בֵּית־הָאֱלֹהִים :**

מְכַרֵי וּמְשָׁלִם בְּר
שַׁמְטָיָה בְר רְעוּאֵל בְר
בְּנֵיהַ : ט וְאֶחְיָהוֹן
לְרַעֲיָהוֹן תֵּשַׁע מֵאָה
חֲמִשִּׁים וְאַשְׁתָּה כֹל
אַרְבָּן גִּבּוֹרֵא רֵישֵׁי בֵית
אַבְהֹתָן לְבֵית אָבֹתֵיהֶן :
י וּמִן כֹּהֲנָיָ יְדַעְיָה
וַיהוֹרִיב וַיְכִין וַיִּצְדַק
בְר חֶלְקִיָה בְר מְשֻׁלֵם
בְר צְדוֹק בְר מִרְיֹת בְר
אֲחִיטוֹב מִרְכָּן עַל בֵית
מִקְדָּשָׁא דַבִּי : י וַעֲדִיָה
בְר יִרְחָם בְר פְּשָׁחוּר
בְר מַלְכָיָה וּמַעֲשֵׂי בְר
עֲדִיָאל בְר יְחֻזְרָה בְר
מְשֻׁלֵם בְר מְשֻׁלְמִית בְר
אַמֵּר : יֵא וְאֶחְיָהוֹן מִמֵּן
לְרֵישֵׁין לְבֵית אָבֹתֵיהֶן
אַלְפָּא וְשָׁבַע מֵאָה
וְאַשְׁתֵּין גִּבּוֹרֵי חַיִלָא
מִמֵּן עַל עֲבִידַת פּוֹלְחֵן
בֵית

רָבִבַּן
סוֹ : (ז) יְדַעְיָה וַיְכִירֹב. הַכֵּה חָמֹר כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) כִּי יָדַעְיָה
הִים כֵּן יִירִיב יְדַעְיָה בְּמִטְּיָה עַוֹר מִסַּךְ מַנְבֵּל : (י"א) וַתּוֹרִישׁ כֵּן
חֶלְקָיָה. הַכֵּה שֹׁרֵי בֶן חֶלְקִיָה כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) : (י"ב) וַעֲדִיָה
כֵּן יִרְחָם וְיֵא. הַכֵּה כַּסְפֵּר עוֹרָא (כס"ג) זֶכֶר זִכוּת הַכְּרִים בֵּית
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) עַמְּשֵׁי בֶן עוֹרָא : (יג) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית
לְחֹמֶס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וַחֲמִישׁ לַחֲשִׁים לְבִית
סַמְקוֹס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר הַלְוִים כִּי כֹס נָס כִּי הוּא גִבּוֹר חַיִל לְעַשׂוֹת מַלְאכַת עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים כִּי הַלְוִים כֵּן גַּם כֵּן מַתְּהַפְּסִים כּוֹאֵם
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים

רָבִבַּן
אַדָּם מִשְׁתַּהֲנִים כְּמוֹ שֹׁמְרֹנוֹ כַּחַס פַּעֲמִים בּוֹחַ חֲסָפִים וּבַח שֵׁשׁ
הַדָּרֶס בֵּינְהֶם כַּחֲשׁוֹן בְּבִיבֵי כְּמִטְיָה וּבְכַתְּנִים סְבִלָּל כַּחֲשׁוֹן שֵׁם
מֵה שְׁלָא כָלָל הַבַּח וְכָלָל הַבַּח כִּי שְׁלָא כָלָל שֵׁם קִרְוֵה הוּא לְהַבִּין :
יַחֲסֵם וְכֵן פְּשָׁחוּר. אֵךְ קָרָה זֶה הַמִּגְבֹּס. וּמַעֲשֵׂי בֶן עֲדִיָאל קָרוֹ
לְחֹמֶס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר עוֹרָא זֶכֶר מַסְפָּרָם וְלֹא עָלָה כִּי חַיִּים כָּלָל
סַמְקוֹס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר הַלְוִים כִּי כֹס נָס כִּי הוּא גִבּוֹר חַיִּיל לְעַשׂוֹת
מַלְאכַת עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים

מַצוֹדָה
וּבְנַחְמִיָה לְאֶמֶר יְדַעְיָה כֵּן יִירִיב וַיְכִירֹב הַכֵּה חָמֹר כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) כִּי יָדַעְיָה
הִים כֵּן יִירִיב יְדַעְיָה בְּמִטְּיָה עַוֹר מִסַּךְ מַנְבֵּל : (י"א) וַתּוֹרִישׁ כֵּן
חֶלְקָיָה. הַכֵּה שֹׁרֵי בֶן חֶלְקִיָה כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) : (י"ב) וַעֲדִיָה
כֵּן יִרְחָם וְיֵא. הַכֵּה כַּסְפֵּר עוֹרָא (כס"ג) זֶכֶר זִכוּת הַכְּרִים בֵּית
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) עַמְּשֵׁי בֶן עוֹרָא : (יג) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית
לְחֹמֶס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וַחֲמִישׁ לַחֲשִׁים לְבִית
סַמְקוֹס וְגו'. הַכֵּה כַּסְפֵּר הַלְוִים כִּי כֹס נָס כִּי הוּא גִבּוֹר חַיִּיל לְעַשׂוֹת
מַלְאכַת עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים
כַּסְפֵּר עוֹרָא (סס י"ב) וְאֶחְיָסֵב לַחֲשִׁים לְבִית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים

עַל עוֹרָא וְנָשִׁים : שֵׁשׁ מֵאוֹת הַשְּׂמִינִים. מוֹסֵב עַל זֵי שְׁלֹם וְעַל
כֵּן יִרְחָם וְאֶמֶר כֵּן פַּרְעוֹא מִכַּתְּנִיָה : (ט) לְהוֹרִישָׁם. מַתְּהַפְּסִים
שְׁלָאכּוֹת מְהוֹרִים : הַשֵּׁשׁ מֵאוֹת וְגו'. וּבְנַחְמִיָה לְאֶמֶר מַסֵּף פִּתּוֹת
וַיַּחֲכֵן חֲסֵךְ שֵׁם חֲסֵךְ אֲשֵׁר גַּבִּי כְּמִי הַכֹּהֵן : אֵס וְכֹלֵן חֲסֵךְ אֲשֵׁר סוֹאֵם
וּמְכִירֵיו אֲנָשִׁים. ר"ל מִתְּבוּסִים כָּלֵל אֲנָשִׁים כַּסְפֵּרָא : לְבַיִת
אַבְהֹתָם. הַכֵּה כָּלָל עִין לְמַסְפָּס צִיּוֹר כִּי כֹס נָס כִּי הוּא גִבּוֹר חַיִּיל לְעַשׂוֹת
מַלְאכַת עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים כִּי חַיִּים לֹא יֵעָלֶה כִּי חַיִּים נֶשֶׁן שֶׁן מֵאוֹת הָאֲרַבְעִים

וּמִן־הַלְוִיִּם שְׁמַעְיָה בֶן־חִשׁוֹב בֶּן־
 עֲזַרְיָהם בֶּן־חֲשַׁבְיָה מִן־בְּנֵי מֶרְרִי׃
 וּבִקְבֹקֶר חֲרָשׁ וְגִלְלָה וּמִתַּנְיָה בֶן־
 מִיכָא בֶן־זְכָרְיָה בֶן־אֶסָף׃ מִן־עֹבְדֵי־הַ
 בֵּן־שְׁמַעְיָה בֶן־גִּלְלָה בֶן־יְדוּתָנוּ וּבִרְכַיָּה
 בֶן־אֶסָא בֶן־אֶלְקָנָה הַיּוֹשֵׁב בַּחֲצָרֵי
 נְמוֹפְתֵי׃ וְהַשּׁוֹעֲרִים שְׁלֹום וְעֶקֶב
 וּמַלְמוֹן וְאַחִימֶן וְאַחִיהֶם שְׁלֹום הָרֹאשׁ׃
 וְעֵד־הַנֶּהַח בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ מִזִּרְחָה
 הָמָה הַשְּׁעָרִים לְמַחֲנוֹת בְּנֵי לֵוִי׃
 יֵשׁ וְשְׁלֹום בֶן־קוֹרָא בֶן־אֲבִיָּה בֶן־קָרַח
 וְאָחִיו לְבֵית־אָבִיו הַקָּרְחִים עַל־

בית מקדשא דבין ידיוקן
 ליואי שמעיה בר חישוב
 בר עזריקם בר חשביה
 בן בני קררי וסובקבקר
 חרש וגלל ופתינה בר
 מיכא בר זכרי בר אסף
 מן עובדיה בר שמעיה
 בר גלל בר ידותנו
 וברכיה בר אסא בר
 אלקנה דתיב בקרני
 גמופתאי י ותרעיא
 שלום ועקוב ומלמן
 ואחיקן ואחיהם שלום
 דמסנן ברשא י ויעד
 הקא בהרע פמטרוין
 דמלכא מדיקא הנון
 מרעיא למשרנה בני
 לוי י ושלום בר קורא
 בר אביאסף בר קרח
 ואחיהו לבית אבוי
 קרמא על עבדיה
 פולקן גמרי שקופיה
 למשקנא ואבדיהון
 ממנן

רשי

(יח) ועד הנה בשער המלך מזרחה . פתרון על מהלכה עד שער שסמו שער המלך המזרחי : המה

רלבג

ובמונה : (יד) ומן הלויים וגו' . ככל נזכר זה בספר טזלה :
 (טז) ובקבוק חרש וגלל . הנה ממוכת בקבוק וזכר בקבוקים בספר
 טזלה ולא נזכרו חרש וגלל הם (ר"ל י"ז) : (טז) ועובדיה בן שמעיה .
 שבער טזלה עבדל בן שמוע . כדלים לא נזכר בספר טזלה :
 (יז) שלום . בספר טזלה לא נזכר בן ולא אחיקן : (יח) ועד סוף
 שבער המלך מזרחה וגו' . ר"ל שער זה הוא היו אלו שוערים
 שבער המזרחי שבו הים נכנס המלך מציטו לבית המקדש וסיו

(יח) ועד הנה בשער המלך מזרחה . ככל עדיין נכו שחיה
 בבית ראשון : השוערים . במונה בשער שחיה המלך נכנס
 בו שחיה מזרחה כיון כן על אוחיו ענין שנעשה בבית ראשון
 נעשה בבית שני כבן שאומר המה יסו דוד ושמאל היראה
 באומנותם : (יט) ושלום בן קורא בן אביסף בן קרח . הוא
 אביאסף בן קרח שהזכיר למעלה בפרשת ואלת אשר העמיד
 דוד על ידי שיר אבל שלום בן קורא לא זכר שם אולי כבני
 חוימן היה וקצר היים עם בן אביסף בן קרח : ואחיו לבית
 קרמא מיונות בית קרשי הקדשים כבני שחיה אבותיהם משפחת

אביו הקרחים על סלאתה העבודה שמרי הסמים לאלה ר"ל שומרי מיונות בית קדשי הקדשים כבני שחיה אבותיהם משפחת הקרחו שחאו משפחת הקרחי על הארון ועל הכפרת ועל פרוכת המסך והוא כחנת זה היו שוכרים חכבוא שלא יכנס

מצודה ציון

(יז) והשוערים . הממונים על בפרי בית המקדש לכמו ולפתוח

ילמור כי נכיה ישב בירוסלים : (יז) שלום הראש . על שלום הנזכר רלבגן ילמור שסוף הים כהלל לנלם : (יח) ועד הנה . ר"ל כמו שפד דוד ושמאל חם כשוערים בן הים על ימי עמימם הכים ועד סוף כבית השני : בשער . לעמוד ולשמוע שבער המלך כל על הסוסים מוכה : המה . שלום וחכריו היו שוערים שבערי הר כבית שהיה ממנם לוי : (יט) לבית אביו . ממשפחות בית אביו : על מלאכה . פירוש ע"י

מצודת דוד

מלאכה . לטשות מלאכת טבוחת וגו' : (יד) ומן הלויים . ומספר
 חכסיהם ולמחר כנחמיה : (טז) חוישב בחצרי גמיעתו . על הליקס
 מורחה אונ ביו און גויים דחיינו ביו דעם מוער ווס
 המ גיהייסען שער הלכה ווס אופ מורח גייט איז
 גיווען המה ששוערים למחנות בני לוי זענען שלום אונ
 גייגי ברדר גיווען די מוער הייטערס פון די מחנות
 בני לוי : (יט) ושלום אונ שלום בן קורא בן אביסף
 בן קרח ואחיו לבית אביו הקרחים אונ גייגע קרובים
 פון זיין פאטערס הויז גייניגר דיא קרחים די זענען
 גיווען כמונים על מלאכת העבודה אופ רר ארבעט פון
 רר דינקט שומרי הסמים לאהל דהיינו זיי האבן גיהייקן

דעם דינקט פון נאטם הו דיא זענען גיוועקען אין
 ירושלים מיט זייערע לויים : (יד) ומן הלויים אונ פון
 די לויים איז גיוועקען אין ירושלים שמעיה בן חישוב
 בן עזריקם בן חשביה פון דיא קינדער פון קררי :
 (טז) ובקבוק אונ בקבוק חרש אונ גלל אונ מתניה
 בן מיכא בן זכרי בן אסף : (טז) ועבדיה אונ עבדיה
 בן שמעיה בן גלל בן ידותנו וברכיה אונ בקרניה בן
 אסא בן אלקנה ווס בר אלקנה איז גיוועסין אין די
 אפעגע דערפך פון גמופת איז זיין איינגעל ברכיה
 גיוועקען אין ירושלים : (יז) והשוערים אונ די מוער
 דיטער זענן גיווען שלום אונ עקוב אונ מלמן אונ

דיא

מלאכת העבודה שמרי הספים לאהל
ואבתיהם על־מחנה יהוה שמרי
המבוא: יופינתם בן־אלעזר נגיד היה
עליהם לפני יהוה עמו: כִּי זכריה בן
משלמה שער פתח לאהל מועד:
כב פקם הפרורים לשערים ספפים
מאתים ושנים עשר המה בחצריהם

כפני על משריהא די
 נטרי מעלקא: כופינדס
 בר אלעזר כרנ היה
 עליוהו ספקדמן סן
 יוקא דאתקם משפן
 זקנא כמדברא וסיכרא
 בני היה כפעדיה:
 כא זכריה בר משלמה
 קפנא על פתח משפן
 זקנא: כב פקוהו
 אהבדרי קמריא
 בשקופיא קאתן והרסו
 הנון בקרוניהו
 ואתנתסיהו הנון

לכא חל מל מועד די אס הכהנים בעבודתן: (ב) ופינתם
 בן אלעזר נגיד היה עליהם לפני ה' עמו. שנתכח
 לפניו. ודכותו אמרו הוא פינתם: זכנ ועל שלח המיר

רש"י

השוער. שלום ורחמי ממכות בני לוי: (ג) ושיכרי
 הספים לאהל. שלום בן קורא ורחמי לבית אביו הקרום
 שומרי הספים של אהל מועד. שלח היו מניהם שום אדם

ר"ב
 למחנות ולמשמרות לפי מחלוקתם: (ג) שומרי הספים להלל. כ"ל
 שומרי מנוחתם סל: ולמחנותם על מחנה ה' שומרי הכבוד. כ"ל
 כי לכותיהם של אלו היו שומרי הכבוד של מחנה ה' סל: כיסם סל
 ארץ כלמי כרמי להכנס וסיה (ב) פינתם סל הלעזר נגיד ומנוסתם על
 אלו המשמרות דומים לקדושים וסיה ה' עמו. וכנס נוכח כבודם
 כי הכהנים היו ממונים על המשמרות הלוי להשים ארץ על עבודתו ועל
 משלו. ולמחנות כי פינתם להלוי ימים מלא כי בניהם סל: יספקו סיהם
 לחם סיהם והכנסם בקולו קללת ס' יספקו על דבר פשוט. וסיה
 סיה נגיד זקן מה על זס הצמיז וסיה ס' יספקו דוד ונכדו אן
 המשמרות. וכנס סיה פינתם כפן גדול דומי פילגס דגנסיס. וכבר
 זכרו כספר סופטים וכספר מלכים מה שיעיד על לורך קיוו.
 ולנס אמר לפני ה' עמו לפי שחל סיה מנמן קדום מלא די כללח
 יכסל מלכים סיה נולד סינתם לפי הגדלה כפרסם ולסל:
 (כב) כלס הכרויים לפוטרים וכו'. כל הלויס שפיו כדורים ונכדסם
 להיח שופטים צנונות כנס סיו מלחסי ופניס מטר. וכנס כס'
 עורל זכר כי מספרם סיה מלס ונצפסיס וסניס. ואמר כנס כדלריה'

אדם לפנים כיו שכתוב עליהם עצמם ולא יבואו לראות כבוע
 את הקדש וכו': ופינתם בן אלעזר נגיד היה עליהם. ר"ל
 על משרתת הקדש היה נגיד פותח בן אלעזר לפנים בימי
 אבותיהם כבו שחיה הלויז אביו ככונה עליהם כבו שאמר
 וספקיה משמרת אלעזר בן ארחן וארחיו היה פינתם בני נגיד
 ג"ל עליהם בן הוח ה' עמו. ורחי גדול כבני איתרם לפיכך היה
 נגיד כל ימי עליהם. ויש כבודיו שסכרו פנתם זה אליהו
 ואבתי כפינתם היה יסיס רביס כי בימי פילגס כגבעת ראינו
 שחיה עדיין חי כבו שאמר שם ופנתם בן אלעזר וכו'. ורחי אז
 ליציאת כצרים יותר כשלש כאת שנה נחוי היה כיוצאי
 כצרים. ודרשו רבותינו ז"ל כי כסתלקה כפניו שכונה על שלא
 חתיר גדרו של יפתח וזה שאמר נגיד היה עליהם הוא עליה'
 אין כתיב כאן אלא היה ואמר לפני ה' עמו בימי זכריה כחה
 וכיו פילגס כגבעת לא כחה. כ"ל: בימי זכריה ה' עמו
 ורחי כח בידו לבנות ובהה ורחי כמרה לישראל שלא כלו בימי
 זכרי בן הוח ה' עמו ורחי כח בידו לבנות אכל בימי פילגס
 כגבעת לא היה כח בידו לבנות כי לא היה ה' עמו כי כחה
 אלפוס כתיב לישראל ער שלא נצחו לכני בנימין. וי"ם ופנתם
 חיה לו וזרו שאמר לפני ה' עמו. כלומר זה פנתם אינו אלא
 רוח הקדש וזה לא היה בו אבל גרול היה ונגיד היה על הלויס.
 יסד דרו לישראל הרוחא כפשוטתם. דוד ופנתם חקנו כפשוטת
 כדונת לווח וחקנו שלא לחיות פחות מלמתיס ורנסיס
 עשר ופי' כמיתוסם כקעסם שיעדו וקיימו זה על דרך וכאמר אכתר קיים. וכן אמר כי הם יסדו וקיימו הדבר שחיה בן כל
 הדיובים. ואכינת לשון קיים. והרבא יבצאר כי כבו וארשרתך לי באכינת. אכינת אמן. ורחי אכינת עתך. וארחיס וולחם.
 וידל אכרו באכינת אכינת גרולת הרוחא שם שאין כפשוטת נוכל בשדה אחותו ולא חיו כל אלה ר' ויב שופרים אכתי

מזודת ציון
 ונשול: ואחיהם. ומלכסיס וזכריה אינו זה פנתם הכהן. כי זה עלת
 כעערי' כמו וספ כעטר (יחזקאל מ'): הכבוא. הסתרי' שפליס
 דרך כס: (כג) כדורים. טנין כמיוס: סד. כמו תקן כי ספקסם

מזודת דוד
 כמה היו ממונים על מלכות העבוד ומורו ומפרש שבי כמיוס
 מנווחת סתמי הכולל כ"ל בעור': ואבותיהם וכו'. כ"ל כמו שהיו
 למחיות ממונים על מחנה ה' (ג) כמיוס לכל ילד עם כסמתי
 העזרה סיהם ממש ככניס: (ה) נגיד היה וכו'. היה ממונס על
 חטוסיס קהמי' דומים כקדוסיס כי ס' היה עמו ולנס נכמר לעני'
 (כג) כלס הכדורים. כ"ל מפרס כלס מל כדכריל' להיח שופטי'
 לא כנס כס רק כשומרי' עמנתם לויס הוא כר הכיס ולכן כלל כלס:
 הכח כדצרחים. וס"ל: וכנתמיס אמר מספר סמות חי
 סיונוס יושבי'

פרוש ע"מ
 די שועלין צים אוהל מועד דס קיין כעננשם זאל
 אהין גיט צריין גיין עאר די כהנים בשעת עבודתן אזל
 ונאבותיהם על פנתה ה' אזו ווי זייערע עלטערין זעגען
 גיווען כמיונים אויף דר סתנה פון נאט דס איז די
 עיקרה דס נ' איז כהנה שקינה שומרי הכבוא אונ האבן
 גידיט דעם צריין קוב פון דר עיקרה דאס קיין זר
 זאל אהין גיט צריין גיין: (כ) ופינתם בן אלעזר נגיד
 היה עליהם אונ פינתם בן אלעזר איז נועד איין האר
 איבער די לויס לפני ה' עמו ויילל פריערי נאט

דברי הימים א ט

תרנום רב יוסף

הַתִּיחֲשֵׁם הַמָּה יִסַּד דָּוִד וַיִּשְׁמוּאֵל
 הָרֵאָה בְּאִמּוֹנָתָם: כִּי הֵם וּכְנִיָּהֶם עַל־
 הַשְּׁעָרִים לְבֵית־יְהוָה לְבֵית הָאֱהֶל
 לְמִשְׁמְרוֹת: כִּי לְאַרְבַּע רוֹחוֹת יְהִיוּ
 הַשְּׁעָרִים מִזְרַח יָמָה צְפוֹנָה וְנֹגְבָה:
 כִּי וְאַחֵיהֶם בְּחֲצֵרֵיהֶם לְבֹא לְשִׁבְעַת
 הַיָּמִים מֵעַת אֶל־עַת עִס־אֲדָה: כִּי כִי
 בְּאִמּוֹנָה הַמָּה אֲרַבְּעַת גְּבֵרֵי הַשְּׁעָרִים
 הֵם הַלְלוּיִם וְהִיוּ עַל־הַלְשָׁכוֹת וְעַל־

עֲשָׂרוֹן וְאַרְבַּע מִסְרָתָא
 דְתַקִּינוּ דָּוִד וּשְׁמוּאֵל
 נִבְיָא בְּהִקְיָנוּתָהוֹן:
 כִּי וְהָיוּ וּבְהִיוּן סִפְנֵי
 עַל מִסְרָתָא דְבֵית
 מִקְדָּשָׁא דְבֵית וְלְבֵית
 מִקְדָּשָׁא דְמִסְרָתָא:
 כִּי לְאַרְבַּעַתָּו (א) (ס"א)
 לְאַרְבַּעַת מִסְרָתָוּ (הוּן)
 מִסְרָתָוּ וְהוּן סִפְנֵי עַל
 מִסְרָתָא דְמִדְיָקָא אֲשֶׁתָּה
 מִסְרָתָא מִעֲרָבָא אֲשֶׁתָּה
 מִסְרָתָא צְפוֹנָא אֲשֶׁתָּה
 מִסְרָתָא דְרוּמָא אֲשֶׁתָּה
 מִסְרָתָא: כִּי וְאַחֵיהוֹן
 בְּקִרְיָהוֹן לְמִי עַד
 לְשִׁבְעַת יוֹמִין כּוֹסֵין לְזִמְן
 עִם אֶלְיִן: כִּי אָרוּם
 בְּהִקְיָנוּתָא עֲלוּי הָיוּ
 עַל־הַלְשָׁכוֹת וְעַל (ב) מִסְרָתָא בְּבֵית
 (ג) לְאַרְבַּע הַקִּדְמוֹת: (ד) הַלְשָׁכוֹת כִּי הֵם הַקִּדְמוֹת:

הַאֲזִינָה (א) (סוכה דה פנינים ל"ח):
 עֲבָדִין אֲרַבְּעָתָי גְּבֵרָתָא תַרְעֵיָא הָיוּ מִמֵּן עַל לְשִׁבְעָתָא וְעַל (ב) הַקִּדְמוֹת וְעַל (ג) הַקִּדְמוֹת וְעַל (ד) הַקִּדְמוֹת:

רש"י

ליפתה נדרו נפתקה שכניה ממנו: (כב) חמה יסד דויד ושמואל הרואה באמונתם. נקיוס: (כה) לשבעת רב"ג

אלא משבעת יומם לשבעת יומם היו באים כבו שהיו המשמר' קבועות והיו שאמר לבא לשבעת הימים מעלע עם אלה כי גם אלה היו בחצרות ארבעים כבו שאמר המה בחצרות התיחש' כלומר בחצרות שנתנו להם ביום הירושע היו כתיחשים כאורא לבית אבותיו לדעת באיזה עיר ישובו והיו באים לירושל' במשמרות הידועות להם כמו שתקנו להם: (כו) כי באמונה חמה ארבעת גבורי השוערים. לא היו ארבעה לבד אלא ארבעת גבורים כפוננים על האחיים והיות שומרים השוערים:

התיחש, לפי שכבר נזכר להם חצרות סביבות ירושלים כדי שיהיו קרובים: חמה יסד דוד וגו'. ר"ל יסוד הלו המשמרות להיות כזה המוסד יסד דוד וכמוהו עממי חיותם נאמנים לה' יתברך כלו לסדר זאת המשמרות בלחוף כסם, וידענו שבמחול כהיות דוד עלו כהמותו בורח עממי שאלו הסוכרו הוא דוד לסדר זה המין כזה האופן. וכאשר עקר דוד כולו זאת המהמרה לפניו. ולא יסד (כג) כאשר עקרו ככל משמרו ומשמר יהיו הם ופניהם נמונים על השוערים לאל האלה למשמרות. ר"ל לאל בית ה'. והנה סדרו (כד) שיהיו השוערים סביב הבית לארבע רוחות: (כה) והתיחש כסוי בחלוקים יצאו לשבעת הימים ממה אל עת עם אלה. ר"ל המשמרת סביב חלוקים אחריו, וכן כזה הדק עד סוף כל המשמרות והנה יסודו ככסוי:

מזוורת ציון

לסיוט קרובי' לבא לבית הנקדש: התיחשם, והיה נאכל ספיו יקום: חמה יסד. ר"ל במספר הזה יסד דוד תוספת כניסיו לביתו מתקיים תקנתו קיוסם לכל יפתחו מנ"ש שוערי: (כג) והם ובניהם המכרז' למעלה עם בניהם היו ממונים על השוערי' לשמור כסם: לבית ה' לבית האלה. כפל פניו כמ"ש לחוספס למשמרות: (כד) שער בזמנו כשקורו הוליה: (כד) לארבע רוחות ככל הרגע הכוחות יעמדו כשוערים לשמור ודולה וכבוד הוא לבית שיעמדו בו שוערי: (כה) ואחרים. הכניסם כל הכנכים למעלה כשערי' עממי' לבא לשמור על שבעת הימים: בית אל עת. כעת ככלו אל ילכו כעלות שבעת הימים ויבאו חמרי' כמקום: עם אלה. ר"ל גם אלה הכנכים בשמות יצאו בצלוח עתים וחשבונו שבעת ימי: (כו) כי באמונה. כי הדבר הזה היה בחקן המהקוי' לכל יצאלו מן משמרו: חמה. ר"ל גם חמה הרבעה גבורי השוערי' והם שלום וגו' שזכר למעלה גם יסד הלוי' חן מן פירוש ע"מ

הרואה זיי המ דוד אונ שמואל דר נעהר גירונד פקסמ דם זיי נאלען גיט ויניינגער זיין פון צווייא הונדערט אונ צוועלף שוער היקערם (כדי זיי נאלען איין קיום האגן) באמינתם אין זייער קיום: (כג) והם ובניהם על השוערים לבית ה' אונ זיי אונ וייערע קינדך זענען גיווען ממנים אופ די שוערין פון נאמם הויו פון דעם בית אורה מועד למשירות צוא היקען אין זיי איקליקער אין זיין צייט: (כד) לארבע רוחות יהיו השוערים צוא אלע פיר גיטין נאלען זיין דיא שויער היקער אופ קינד זייט אונ אופ מיערב אונ אופ

צפון אונ אופ דרום: (כד) ואחיהם בחצרותם לבוא לשבעת הימים אונ זייערע חברים פון די נוס זענען דא אויווען דר פאנגט נוס זענען גיזעקן אין זייערע אפענע שפעט אין אופ זיי מופל גיווען צו קומען אין מופ זיגן טאג אין בית המקדש צו היקען דארטן מנת אל גת פון איין צייט צוא דער אנדערער צייט עם אלה קיט די דאווען נוס זענען דא אויווען גישטאגן: (כו) כי באמינתם דען די זאך אין גימאכט גיווארען קיטם אין אופן עם נאל איין קיום האגן חמה ארבעת גבורי השוערים הם הלויים די דאווען פיר גבורים שוער היקערם

הרואה זיי המ דוד אונ שמואל דר נעהר גירונד פקסמ דם זיי נאלען גיט ויניינגער זיין פון צווייא הונדערט אונ צוועלף שוער היקערם (כדי זיי נאלען איין קיום האגן) באמינתם אין זייער קיום: (כג) והם ובניהם על השוערים לבית ה' אונ זיי אונ וייערע קינדך זענען גיווען ממנים אופ די שוערין פון נאמם הויו פון דעם בית אורה מועד למשירות צוא היקען אין זיי איקליקער אין זיין צייט: (כד) לארבע רוחות יהיו השוערים צוא אלע פיר גיטין נאלען זיין דיא שויער היקער אופ קינד זייט אונ אופ מיערב אונ אופ

מקדשא ריי: כיון: ונתת
 בית מקדשא ריי: ובייתו
 ארום עליוהו: משרתא
 והנין סמנין על אקליביא
 למיחר ולמפתח בענין
 צפר בעפר: כח ומנהו
 סמנין על מאני פולקנא
 סמנין (ס"א ארום סמנין
 געלונן ובסנין וקמנין)
 דבמנינא מעילין להנין
 ובמנינא סמנין להנין:
 כח ומנהו סמנין על
 סמניא ועל סמני
 קודשא ועל סמניא
 דמנינא וחבר נסמניא
 ולבנות ארבעתא
 ובוסמניא דמשרתא:
 ל רמן בני פהניא הוין
 אקנין (ס"א אומנין
 בעבורת בושם בשמנין
 לבשמיין) בעבירת
 קמורת מבשם בשמנין לבשמיא:
 לא וסמניא מן לינאי הוא בוכרא
 לשרים

הימים: לטוף שבעת הימים: מעת אל עת. משענה
 לשענה כל משענה שבעתה: (כו) והם על המפתח. על

זכות וחס היו ממונים לשמור הלשכות ואולרות בית ה' ולהלויים. וכלייהו
 (כו) יעניו סביבות בית ה' להלויים לשמור כי עליהם האשמה כמו
 שזכרה תורה שברשת מנדכ סני ובשענה כחל והם על מפתח
 השערים בבקר בבקר: (כח) ומעלוס היו קלח ממונים על עלי
 השערים כמו המזקקים והמחממות והיעים ומה שזמנה להם וחס
 יעלוס חמר השערים ללכה המיוחדת להם בשערים. ועמספר

מצודת דוד
 כסס שבעל שבעת: יהיו. כשערים היו גם ממונין על הלשכות
 ועל האולרות של בית ה' להלויים: (כו) וסביבת וכו'. כלל בענין עת
 ששמרתו: כי עליהם משרתת. עליה' מוטל לבחור את הבית: על השמרת. על פסוקת השערים:
 ובקר: (כח) ומהם: מן השערים: היו ממונים על כלי השערים כחל והם על מפתח
 יעלוס. משם אל הלשכות וכלל נעשית על דיה: (כט) על הבלים: ית' כלל' שפיר' כלי השערים והם כלי בשול ומזמנה: כלי הקודש.
 שנתת ומשרת והדושים: ועל חמלת וכו'. הסולת והסמן ללחמית והיון ללכסי' והלכונס למת כבוכין על מערכת לחם הפנים
 והשערי' לקסות: (ל) וקחי וכו'. הם היו מעבדים ומת' את השערי' של הקסות: (לג) באמתנה. בקודס חזק סיס מנוול
 ע"מ

פירוש ע"מ
 הימערס דם איז שלום אונ עקוב אונ מל'מון אונ
 אהיקן אונ אוד די אנדערע לויים הם קיינער פון
 זיי גיט בבטל גיווען זיין צייט פון צו הימערן והיי על
 תל'שבות וכל האצרות אונ דיא שויער הימערס אנגעען
 גיווען סמנינים אוד די קאמערע אונ אוד די אוצרות
 פון גאמס הוין: (כו) וסביבות בית ה' להלויים לית אונ
 ארום גאמס הוין: ואל'זוי נעכטיגן דארטן איטליקר
 איז זיין צייט כי עליהם ששפרת ווארום אויף זיי איז
 גיווען מושל דאס הימונג פון גאמס הוין והם על
 השפעת ולבקר לבקר אונ זיי זעגן גיווען סמנינא אויף
 דעם עפינונג פון די שויערין אונ אלע אין דרפריא
 האבן זיי גימסמט עפעעען די שויערין (דרום האבן
 זייא גימסמט נעכטיגע ארום דעם בית המקדש):
 (כח) ומהם על כלי העסקיה אונ פון דיא שויער הימער

לְשֵׁלֶם הַקְּרָחַי בְּאַמוֹנָה עַל מַעֲשֵׂה
הַחֲבָתִים: י"ב וּמִן־בְּנֵי הַקְּהָתִי מִן־
אַחֵיהֶם עַל־לָתֶם הַמַּעֲרֶכֶת לְהִכִּין
שֶׁבֶת שֶׁבֶת: ל"ג וְאַלֶּה הַמִּשְׁרָרִים
רְאִשֵׁי אָבוֹת לְלוֹיִם בְּלִשְׁכַּת פְּטִירִים
כִּי־יִזְמַם וְלִילָה עָלֵיהֶם בַּמֶּלֶאכָה:
ל"ד אֶלֶּה רְאִשֵׁי הָאָבוֹת לְלוֹיִם
לְתַלְדוֹתָם רְאִשִׁים אֶלֶּה יֵשְׁבוּ
בִירוּשָׁלַם: ה"ה וּבְגִבְעוֹן יֵשְׁבוּ אַבְי־גִבְעוֹן
יַעֲזָאֵל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה: לוּ וּבְנֵי

לְשֵׁלֶם מִן זְרַעֲתָ קְרַח
מִמֶּנּוּ בְּהִימְנוּתָא עִי
עוֹבֵד מִנְתָּת קַסְרִיקָא
(פ"א פַסְרִיקָא): ל"ב וּבְנֵי
בְּנֵי קְהָת וּבְנֵי אַחֲוֵהוּן
מִמֶּנּוּ עַל פְּתוּחַ סְדוּרָא
לְתַקְנָא עַל פְּתוּחַ סְדוּרָא
בְּשִׁבְא: ל"ג וְאַלֵּי
מִשְׁבֵּתֵי־אֵל רִישֵׁי אֲבֹתֵי־אֵל
לְלִיזָא בְּלִשְׁכַּת אֵל
(א) (פ"א בְּלִשְׁכַּת אֲמוֹנִין)
דְּפַטִירִין אָרוּם יִזְמַם
וְלִילָי עָלֵיהֶם
בְּעִבְדוּתָא: ל"ד אֵלֵּי
רִישֵׁי אֲבֹתֵי־אֵל
לְתַלְדוֹתָהוּן רִישֵׁי אֵלֵּי
וְתִיבּוּ בִירוּשָׁלַם:
ל"ה וּבְגִבְעוֹן וְתִיבּוּ
אֲבֹתֵי־גִבְעוֹן
יַעֲזָאֵל וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ
מַעֲכָה: לוּ וּבְנֵי־אֲבֹתֵי־אֵל

ב' פתוחה פטורים קרי יעזאל קרי
ג) נכנס סוקטים יושבים עם:

רש"י

(ל"ג) ואלה המשווררים וגו' פטורים. מכל דברי המלכה כי אם לשורר שירה:

רד"ק

ללא על מעשה החביתים. מעשה מחבת. והודגש המדות הנח אשך
בשרידים אשר הוא במשקלו. וכן כי שם אדם נחתים שרשרי
נחת והודגש בו המורת הנח: (ל"ג) פטורים. כלומר חזי יושבים
בלשכות ודוח פטורים משאר מלאכה כי במלאכת השיר היו
מתעסקים יומם ולילה: (ל"ה) ובגבעון ישבו וגו'. מסוק וזוכיר
למעלה והמסוק לענות הכתובים והלויים שישבו בירושלים על

קצת המעים באופן שזכרם הסוכס: (ל"א) באמונה על מעשה
לסבחים. הם מנחת כסן גדול היתה נקראת מנחת חכמים לסי
שבתה נעשתה על מנחת כשמן כמו שזכר בספרת לו את אהרן:
(ל"ב) וכן בני הקהתי. מן אחי המעמיים על מעשה החכמים היו
מעמיים על להם המערכת והוא להם המעים להנין אחיו בכל שבת
שבת. והנה הוא להם קודם השבת וציום השבת היה עורך אותו
הסנה על שלחן הסנה ומסיר לו את להם המעים אשר היה בו:
(ל"ג) ואלה המשווררים וגו'. בלשכות אשר בבית המקדש היו המולחים ואינם סוגינם
לדחות השלכות. אבל היו פתוחות כי יזמם ולילה
(ל"ד) אלה ישבו בירושלים. ר"ל ימי כמניה בתחלה עם בית שני:
(ל"ה) ובגבעון ישבו וגו'. ידמה שם זה היה בשני הממדים. ומה
אשר בסוף וחקף הם נגד אחרים ישבו בירושלים עם המעים:

פירוש ציון

מעשה קוקח (שמוס ל'): (ל"א) הרבתיים. מל' מנחת והוא עם כלי זה:
(ל"ב) המערכת. מל' עריכה וסוד: (ל"ג) פטורים. הוא הסוך מן
הסוכו ודוגמתו כי לא פטר יוריעו (לקמן ב' כ"א):

מעמיים על להם המעים העורך על השלחן להנין אותם בכל שבת
למעלה שם רשאי אבות הלוי' והם מעמיים ומכריזו המה ישבו בתמידות
בלשכות ללמד משה ספיר ופזורים הם שאלך עבודת
צית ס' כי יזמם ולילה מוטל עליהם לפקוק במלאכת הסיר ואינם פטורים
כמו הסועטים למסוק עוד בעבודה המכרס: (ל"ג) אלה
המכריזים למעלה: לתולדותם ראשיים. על בני תולדות אבותם היו
לרשעים וכלל סודם לתוסף ציבור: (ל"ה) ובגבעון ישבו. כל
הספרים היתה כמורה למעלה הסוכרים מי מענייני ישר בירושלים
ומי בגבעון והולך ומספר הספרים וסוללים הסוכרים בירושלים
ומתם על כי על מספר ממלכות דוד הנאם אחרי מות שאלו להם
המקיל לנסך שוב מהתחלת ימום שאלו: אבי גבעון. שר על
גבעון ושמו

פירוש ע"מ

גינעצמ מיט איין שטאמארגן קיום איבער דר מעשה
פון דיא חבתיים ער זאל דער סאנען קען זאל עם
מקריב זיין אין דער צייט: (ל"ב) יסן בני התהתי אונ
פון די קינגר פון קהת פון די גרייער די בגי קרח
קום איינען שטייען פון זענן גינען קמונה איבער
דעם לחם הפנים להכיין שבת שבת זיי זאלען אים אן
גרייטען אויף דעם שולחן אלע שבת: (ל"ג) ואלה
המשוררים אונ די דאוניע זינגערס וום זיי זענן גינען
עלצצמע פון די בתי אבות פון די קיום וואס זענען
איינען גישטאמען די זענן המיד גינעסן אין דער

עֲנָה אונ זענען גינען פשוט פון נאמם הון כי יזמם
לילה עליהם במלאכה ווארום טאג אונ נאמם אין אוף
זיי מוטל גינען צו עוסק ציון אין דער מלאכה פון
גינאג: (ל"ד) אלה די דאוניע זענען גינען עלצצמע
פון די בתי אבות פון די קיום לתולדותם ראשים אונ
זיי זענען גינען עלצצמע איבער די גיבארינע פון
זיערע פעמער אלה ישבו בירושלים די דאוניע זענן
גינעסען אין ירושלים: (ל"ה) ובגבעון אונ אין גבעון
אין גינעסן יעזאל דר האר פון גבעון אונ דר נאמם
פון זיין וייב אין גינען מעכה: (ל"ו) ובגבעון אונ

זיין

הַבְּכוֹר עֲבָדוֹן וְצוֹר וְקִישׁ וּבְעַל וְנָר
וְנָדָב : י"ג וְנָדָר וְאֶחָיו וְזִכְרִיהָ וּמִקְלֹת :
י"ד וּמִקְלֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאֵם וְאֶפְי־
הֵם נָגַד אֶחֱיהֶם יֵשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם עִם־
אֶחֱיהֶם : י"ה וְנָר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ
הוֹלִיד אֶת־שִׁאֹר וְשִׁאֹר הוֹלִיד אֶת־
יְהוֹנָתָן וְאֶת־מִלְכִי־שׁוּעַ וְאֶת־אֲבִינָדָב
וְאֶת־אֲשֻׁבַעֵל : י"ו וּבֶן־יְהוֹנָתָן מְרִיב
בְּעַל וּמְרִיב־עַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה :
י"ז וּבְנֵי מִיכָה פִיתוֹן וּמִלְכָּה וְתַחֲרַע :
י"ח וְאֶחָיו הוֹלִיד אֶת־יַעֲרָה וְיַעֲרָה הוֹלִיד
אֶת־עֲלָמַת וְאֶת־עֲזֻמוֹת וְאֶת־זְמָרִי
וְזְמָרִי הוֹלִיד אֶת־מוֹצָא : י"ט וּמוֹצָא

עֲבָדוֹן וְצוֹר וְקִישׁ וּבְעַל
וְנָר וְנָדָב : י"ג וְנָדָר
וְאֶחָיו וְזִכְרִיהָ וּמִקְלֹת :
י"ד וּמִקְלֹת הוֹלִיד אֶת
שִׁמְאֵם וּבְרָם אֲנִיו קִבֵּץ
אֶחָיו וְיָתִיבוּ בִירוּשָׁלַם
עִם אֶחָיו : י"ה וְנָר
אוֹלִיד אֶת קִישׁ וְקִישׁ
אוֹלִיד אֶת שִׁאֹר וְשִׁאֹר
אוֹלִיד אֶת יְהוֹנָתָן וְתָה
מִלְכִי־שׁוּעַ וְתָה אֲבִינָדָב
וְתָה אֲשֻׁבַעֵל : י"ו וּבֶן
יְהוֹנָתָן מְרִיב בְּעַל וּמְרִיב
בְּעַל אוֹלִיד אֶת מִיכָה :
י"ז וּבְנֵי מִיכָה פִיתוֹן
וּמִלְכָּה וְתַחֲרַע וְאֶחָיו :
י"ח וְאֶחָיו אוֹלִיד אֶת יַעֲרָה
וְיַעֲרָה אוֹלִיד אֶת עֲלָמַת
וְתָה עֲזֻמוֹת וְתָה זְמָרִי
וְזְמָרִי אוֹלִיד אֶת מוֹצָא :
י"ט וּמוֹצָא אוֹלִיד אֶת
בְּנָעָא

הוליד

רש"י

הבעל שם בוסת דכתיב מזבחות לכשת וגו' לבעל (ירמיה
י"ח) כי הבעל הוא בוסת. וגדעון קראל ירובעל על שם
ירב לו בעל (שופטים ו'). ונקרא ירובשת דכתיב על
אבימלך מי הכה את אבימלך בן ירובשת וגו' בספר

(ל"ט) אשבעל. הוא איש בוסת ולכך כינהו בוסת
לפי שבעל לשון אדנות הוא וכינהו בוסת לשון נכאי :
(מ) מריב בעל. זה מפיכוסת. אמר ר' יחזק בר
שמחל מנרבוטא משהו שעבדו ישראל את הבעל קראל

רדב"ן

כן עשו יוסי געעון שסבדלו מהם העשיריות להחזיק לשם
בירושלים : (ל"ט) ונר הוליד את קיש וגו'. שם להזכיר כל זכ
כדי להטעם לנדר מלכות דוד לפי שזה הספר הוא דברי הימים למלך
יהודה. ולזה הולך להזכיר מישה שאלו ובניו ונפסי שהיה מזכיר
שבך רחוק ה' יחזקל הוא ואחיו כדברי הכתוב כמו שקדם :

מסמרוהם ונתה שב להזכיר יחס שאול על השרר ועניינו היאך
היה. וכי היסבה המלכה סבנו לדוד בן ישי וכבאן ואלך
דולך ובספר דברי מלכי יהודה על השרר זה אחר זה עד הגלות :
מיספס כלל להזכיר חולדות הכהן מרעו עד שילול כל א"ל

מצודת דוד

אחיהם. הוא כפל עיני לחוספת דיור כי עם הוא כמו נגד :
(ל"ט) אשבעל. הוא איש בוסת שחלק תחת שאלו והוא יבוי האמור
כ"א (י"ד) : (מ) מריב בעל. הוא מפיכוסת : (פ"ב) ואחיו. גם

ע"מ
אחיהם. הוא כפל עיני לחוספת דיור כי עם הוא כמו נגד :
(ל"ט) אשבעל. הוא איש בוסת שחלק תחת שאלו והוא יבוי האמור
כ"א (י"ד) : (מ) מריב בעל. הוא מפיכוסת : (פ"ב) ואחיו. גם

פירוש

זוין עֲלָצָאָר וְזוֹן הֵם גִּיהוּיָעֵן עֲבָרוֹן אוֹנֵג דָּר וְזוֹן פּוֹן
קִישׁ אוֹנֵג בְּעַל אוֹנֵג נָר אוֹנֵג נָדָב : (ל"ז) וְנָדָר אוֹנֵג נָדָר
אוֹנֵג אֶחָיו אוֹנֵג זִכְרִיהָ אוֹנֵג מִקְלֹת דִּי אֲעֵל וְעֵגֶן גִּוְעֵן
דִּי קִינָדְרַע פּוֹן יַעֲיָאֵל : (ל"ח) וּמִקְלֹת אוֹנֵג מִקְלֹת הֵם
גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם שִׁמְאֵם וְאֶפְי הֵם נָגַד אֶחֱיהֶם יֵשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם
עִם אֶחֱיהֶם אוֹנֵג זַי וְעֵגֶן אוֹרֵג גִּוְעֵשָׁן אֶקְעֵנָען זַיִיעֲרַע
כְּרִידְרַע אִין יְרוּשָׁלַם : (ל"ט) וְנָר אוֹנֵג נָר הֵם גִּוְיִוְיָעֵן
דְּעֵם קִישׁ אוֹנֵג קִישׁ הֵם גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם שִׁמְאֵם וְשִׁאֹר אוֹנֵג
שִׁאֹר הֵם גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם יוֹנָתָן אוֹנֵג מִלְכִי־שׁוּעַ אוֹנֵג

זוין עֲלָצָאָר וְזוֹן הֵם גִּיהוּיָעֵן עֲבָרוֹן אוֹנֵג דָּר וְזוֹן פּוֹן
קִישׁ אוֹנֵג בְּעַל אוֹנֵג נָר אוֹנֵג נָדָב : (ל"ז) וְנָדָר אוֹנֵג נָדָר
אוֹנֵג אֶחָיו אוֹנֵג זִכְרִיהָ אוֹנֵג מִקְלֹת דִּי אֲעֵל וְעֵגֶן גִּוְעֵן
דִּי קִינָדְרַע פּוֹן יַעֲיָאֵל : (ל"ח) וּמִקְלֹת אוֹנֵג מִקְלֹת הֵם
גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם שִׁמְאֵם וְאֶפְי הֵם נָגַד אֶחֱיהֶם יֵשְׁבוּ בִירוּשָׁלַם
עִם אֶחֱיהֶם אוֹנֵג זַי וְעֵגֶן אוֹרֵג גִּוְעֵשָׁן אֶקְעֵנָען זַיִיעֲרַע
כְּרִידְרַע אִין יְרוּשָׁלַם : (ל"ט) וְנָר אוֹנֵג נָר הֵם גִּוְיִוְיָעֵן
דְּעֵם קִישׁ אוֹנֵג קִישׁ הֵם גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם שִׁמְאֵם וְשִׁאֹר אוֹנֵג
שִׁאֹר הֵם גִּוְיִוְיָעֵן דְּעֵם יוֹנָתָן אוֹנֵג מִלְכִי־שׁוּעַ אוֹנֵג

אלעשה

הוֹלִיד אֶת־בְּנֵי־אֶלְעָזָר וְרַפְּיָה בְּנֵי אֶלְעָזָר
 בְּנֵי אֶלְעָזָר בְּנֵי אֶלְעָזָר בְּנֵי אֶלְעָזָר
 וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזִירָקָם וְכָרוּ
 וַיִּשְׁמְעוּ אֶל וַיִּשְׁעֲרִיה וְעַבְדֵיה וְחָנָן אֵלֶּה
 בְּנֵי אֶלְעָזָר : י א וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמוּ
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֶם אִישׁ־יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
 פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חַלְלִים בְּהַר גִּלְבָּעַ
 וַיִּדְבְּקוּ פְּלִשְׁתִּים אַחֲרֵי שְׁאוּל וְאַחֲרֵי
 בְּנָיו וַיָּכּוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־יְוֹנָתָן וְאֶת־
 אַבְיָנָדָב וְאֶת־מַלְכִי־שׁוּעַ בְּנֵי שְׁאוּל :
 וַהֲכִבֵּד הַמֶּלֶךְ מָחָר עַל־שְׁאוּל וַיִּמְצְאוּהוּ
 הַמּוֹרִים בְּקֶשֶׁת וַיַּחַל מִן־הַיּוֹרִים :
 וַיֹּאמֶר שְׁאוּל אֶל־נִשְׂאָא כְּלָיו שֵׁלָף

בְּנֵי אֶלְעָזָר וְרַפְּיָה בְּנֵי אֶלְעָזָר
 מִד וְאֶלְעָזָר אֶשְׁתָּה בְּנֵי וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵהוּ עֲזִירָקָם
 בְּכָרוּ וַיִּשְׁמְעוּ אֶל וַיִּשְׁעֲרִיה וְעַבְדֵיה וְחָנָן אֵלֶּה
 בְּנֵי אֶלְעָזָר : י א וּפְלִשְׁתִּים נִלְחָמוּ
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיָּנֶם אִישׁ־יִשְׁרָאֵל וְאֶפְסוּ
 קְמִילִין בְּסַרְבָּא בְּמִרְא
 וְגִלְבָּעַ : ב וְאֶדְבִיקוּ
 פְּלִשְׁתִּים בְּתַר שְׁאוּל
 וְכָרוּ בְּנֵיהוּ וַיַּחֲרוּ
 פְּלִשְׁתִּים וַיִּתְּנוּ וַיִּתְּנוּ וַיִּתְּנוּ
 אַבְיָנָדָב וַיִּתְּנוּ מִלְכִי־שׁוּעַ
 בְּנֵי שְׁאוּל : ג וְהַקִּיפוּ
 עַבְדֵי קְרָבָא עַל שְׁאוּל
 וַאֲשַׁבְּחוּהוּ קְשֵׁי יָא
 דְּאוֹמְרִין מִיַּד בְּקֶשֶׁתָא
 וְדַחֲלוּ מִן קֶשֶׁתָא :
 ד וַאֲמַר שְׁאוּל לְנִשְׂאָא
 וַיֹּאמֶר שְׁאוּל וְקָמִילִין
 בַּה

רש"י
 דרכי איש . בנימין היו שונאים ופולס לפניהם בקשת חי
 הס בקיאים בקשת כדכתיב אשר יד ימימי וגו' כשופטים
 (כ"ח) וכן ביהונתן כתיב זדה אורה לשלה לי למטרה כשמואל
 (א' כ') וכתיב לקחון (ו"ג) בבנימין נוטקי קשת מיומינס
 וגו' . וכן כסאס בספר זה (ב' ז"ד) ומבנימין נוטא מונ
 ודרכי קשת וגו' . אצל כסה' סר מעל שאלו ככל ביד רומן
 קשת כדבר שחא אומנתו : ויחל מן היורים . כמו
 רד"ק
 י (ג) וידבקו פלשתים . כמו וידבקו . וכן וידרכו את לשונם כמו
 מצורת דור
 הוא בן עיכס וכן נאמר למעלה : (מד) ורפיה בנו . של כנעא יכן
 חושב אחד בן אחד : (מד) ביכרו . קן שמו :
 י (ב) וידבקו . כדכנס סניגוס והיו דבוקי' חמרים' וקובצים
 להם : (ג) על שאוּל . על כי כדכ הלגו חלם בניו היתה כל
 מקומו ועמד מעם שלח וחסומו להפעלו עו : (ד) והתעללו בו .
 ע"מ
 שְׁלֹאֲבָנֵע אֹהֶר דַּעַם פֶּאֶרְג גִּלְבָּעַ : (ב) וַיִּדְבְּקוּ פְּלִשְׁתִּים
 אַחֲרֵי שְׁאוּל אֹנֶן דִּי פְּלִשְׁתִּים הָאֲבָן בְּהַעֲפֵמ אִין נִייעֵר
 נֶאֱדָה יֶאֱגִין נֶאֱדָה שְׁאוּל אֹנֶן נֶאֱדָה נִייעֵר זִין וַיִּשְׁבִּי פְּלִשְׁתִּים
 אֹנֶן דִּיא פְּלִשְׁתִּים הָאֲבָעֵן דַּעֲר שְׁלֹאֲבָנֵעַ וְהוֹנְתָן אֹנֶן
 אַבְיָנָדָב אֹנֶן מַלְכִּי שׁוּעַ דִּיא קִינְדַּעֲר פֿון שְׁאוּל :
 (ג) וַהֲכִבֵּד הַמֶּלֶךְ מָחָר עַל שְׁאוּל וַיִּמְצְאוּהוּ הַמּוֹרִים בְּקֶשֶׁת אֹנֶן
 דִּי מַלְכִּי־שׁוּעַ אִין גִּיּוֹמָרְעֵן שׁוּעֵר אֹהֶר שְׁאוּל אֹנֶן זִיי
 הָאֲבָן אִים גִּיּוֹרִיקִים דִּי וַאֲם וַיִּארְפְּעֵן אֹנֶן שׁוּעֵר
 מִים דַּעַם בִּגְוִיָּה וַיַּחַל מִן הַיּוֹרִים אֹנֶן עַר הַמַּ גִּיּוֹמִיקֵרִים
 פֿון פֿר דִּי שִׁשְׁעֵר : (ד) וַיֹּאמֶר שְׁאוּל אֵל נִשְׂאָא כְּלָיו הָאֵם
 שְׁאוּל

שמואל (ב' י"א) וקרא ירובבט וירובעל כי בעל ובשת
 אחד הוא :
 י (א) ופלשתים נלחמו בישראל . אינו מספר כי אם
 מפלתו של שאול . וכאשר בא לספר מעשה דוד אינו
 מספר וילוחו אלא גבורתו וגדולתו . כי הספר שלו ולמלכי
 יהודה : (ג) וימצאוהו המורים בקשת . בא וראה כי אין
 חכמה ואין תבונה וגו' לנגד ה' (משלי כ"א) כי נגד ה'
 רלב"ג
 י (א) ופלשתים נלחמו בישראל וגו' : (ג) ויחל מן היורים . כ"ל
 מצורת ציון
 י (א) איש ישראל . כמו אחי ישאל : (ג) המורים . ענין השלכת
 הטלים כמו אשר חכני מורס (ע"א כ') : ויחל . מל' חלמה
 ופסד : (ד) שלף . ענין סוללת הכרב מעתה . ודקריני . ענין
 פני המלחמה ענין לבד : המורים . האנשים המורים בקשת מלחו
 פירוש
 אֶלְעָזָר אִין גִּיּוֹעֵן דַּעֲר זִין פֿון קָרִיא אֹנֶן אֶלְעָזָר אִין
 גִּיּוֹעֵן דַּר זִין פֿון אֶלְעָזָר : (מד) וַיִּלְעָז אֹנֶן צו אֶלְעָזָר
 אִין גִּיּוֹעֵן וְעָקָם זִין אֹנֶן דָּם זַעֲנָן וַיִּיעֲרִי עַמְּוֵן עֲזִירָקָם
 עֲזִירָקָם אֹנֶן בּוֹכָר אֹנֶן וַיִּשְׁמְעוּ אֹנֶן וַיִּשְׁעֲרִיה אֹנֶן
 עוֹבְדֵיה אֹנֶן חָנָן אֵלֶּה בְּנֵי אֶלְעָזָר דִּיא זַעֲנָן גִּיּוֹעֵן דִּיא
 קִינְדַּעֲר פֿון אֶלְעָזָר :
 י (א) ופלשתים נלחמו בישראל אונ די פלשתים האבן
 מלחמה גיהאלשען מיט די ישראל וינם איש
 ישראל איז אנמלאפען גיוארן אימליכער מאן פון
 די ישראל פון די פלשתים אונ זענן גיפאלן דר

חֲרַבְךָ וּדְקַרְנֵי בָהּ פָּרִיבְאוּ הָעֲרָלִים
הָאֵלֶּה וְהִתְעַלְלוּ בִּי וְלֹא אָבִה נִשְׂא
כְּלִיו כִּי יֵרָא מֵאֵד וַיִּקַּח שְׂאוֹל אֶת־
הַחֶרֶב וַיִּפֹּל עָלֶיהָ: ^ה וַיֵּרָא נִשְׂא־כְּלִיו
כִּי־מֵת שְׂאוֹל וַיִּפֹּל גַּם־הוּא עַל־הַחֶרֶב
וַיָּמָת: ^ו וַיָּמָת שְׂאוֹל וַיִּשְׁלַשֶׁת בְּנָיו וְכָל־
בֵּיתוֹ יַחְדָּו מֵתוֹ: ^ז וַיֵּרָאוּ כָּל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּעַמֶּק כִּי נָסוּ וְכִי־מָתוּ
שְׂאוֹל וּבָנָיו וַיַּעֲזֹבוּ עָרֵיהֶם וַיָּנֹסוּ וַיָּבֹאוּ
פְּלִשְׁתִּים וַיֵּשְׁבוּ בָּהֶם: ^ח וַיְהִי מִמַּחֲרַת
וַיָּבֹאוּ פְּלִשְׁתִּים לִפְשֵׁט אֶת־הַחֲלָלִים
וַיִּמְצְאוּ אֶת־שְׂאוֹל וְאֶת־בְּנָיו נִפְלִים
בְּהַר גִּלְבֹּעַ: ^ט וַיִּפְשִׁיטְהוּ וַיִּשְׂאוּ אֶת־
רֵאשֵׁוֹ וְאֶת־כְּלָיו וַיִּשְׁלְחוּ בְּאֶרֶץ־

בה דלמא יתוון עדליא
אלין ויהי עבדון
(ס"א) ויתעלבון בן וליא
צבא נפיל ויגיה ארום
היה דחיל לחדא ונסיב
שאוול ית סיפא ואהרמא
עליה: ו הןקא נפיל
ויגיה ארום מית שאול
ואהרמא אוף הוא על
סיפא ומית: ו ומית
שאול ותלת בניו וכל
אנש ביתיה דהוון מן
כחדא מיתו: ו והכונן
כל אנש ישראל די
כמישראל ארום אפכו
וארום מיתו שאול ובניו
ושקבו קרויהוון ואפכו
ואתו פלשתיא ויתבו
בהון: ח והנה ביוםא
ההון ואתו פלשתיא
לעדרמילא ית קמיליא
ואשקוהו ית שאול וית
תלת בניו קמילין רמן
על טורא דגלבוע:
ט ותפשטוהו ואתוהו ית
כרשיה וית ויגיו ושדו
(ס"א) וישדרו בארעא
פלשתיא חזר חזר

שאל על חרבו לה מת עדיין עד שאמר נלמד בענין שמיטתו
והוא המיתו: (ט) וישלחו בלתי שלשים סביב לכלי חת ענבים
מצודה דוד

עליו ותחכה כמו כל הנמול יוקר (שט"ו) ו: וההגללו ענין
לעז וציון כמו כי התגלגל כי (נמזכר כ"ג) ולא אבה וכל
לכה: (ח) לפשט ענין הסבת הכנדים: (ט) צביוהם הכפוי"ס
פירוש ע"מ

שאוול ג'ואגם צו דעם וום הט אים גאה ג'יטראגען
ג'יין פל' ג'יין שליו חרבה ודק' ביבה צו אוס ד'יין שווערד
אונ דער שטעק מיה מיט איר פן נבאו הגללים האלה
והתגללו ב' ווארום טאמער וועלן קומען די ראויע
פר שטאפטע אונ וועלן שפעטען אין מיר ולא אבה
נשא כליי האט דער נושא פליו איהם ג'יט ג'יטואלט
שטעקין ווארום ער האט מורא ג'יהאט פר גאט צו
שטערעקין ג'יין האנט אין ג'יאמס ג'יטאלבטן מלך ונחם
שאוול הט שאול ג'ינומען די שווערד אונ איז ג'יפאלן
אויף איר: (ה) וירא נשא כליי האט דער נושא פליו
ג'יזעהן דס שאול איז ג'ישטארקען ופול איז ער אוך
ג'יפאלן אוף דר שווערד אונ איז ג'ישטארקן: (ח) ונחם
שאוול איז ג'ישטארקען שאול אונ ויגע ד'יין יין אונ
גאר יין חזו ג'יזינד מיט אנגדער ועגן ג'ישטארקן:
(ו) ויראו כל איש ישראל אשר בגמק אונ אלע מאנען פון

פִּלְשֵׁתִים סָבִיב לְבִשָׁר אֶת־עֲצֵבֵיהֶם
 וְאֶת־הָעַם: ' וַיִּשְׁמְנוּ אֶת־כָּלִיו בֵּית
 אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־גִּלְגָּלְתוֹ תִקְעוּ בֵּית
 הַדָּגוֹן: ' וַיִּשְׁמְעוּ כָּל יִבְיֵשׁ גִּלְגָּד עַתָּה
 כָּל־אֲשֶׁר־עָשׂוּ פִלְשֵׁתִים לְשָׂאוֹל:
 יִבְיָקוֹמוּ כָּל־אִישׁ חֵיל וַיִּשְׂאוּ אֶת־גּוֹפֶת
 שָׂאוֹל וְאֶת גּוֹפֶת בְּנָיו וַיְבִיאוּם יְבִישָׁה
 וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹתֵיהֶם תַּחַת הָאֵלֶּה
 בְּיַבֵּשׁ וַיִּצְוּם שִׁבְעַת יָמִים: ' וַיָּמָת

למבשרא ית ביה
 מעותהון וית עמא :
 וישויא ית ונוני ביה
 מעותהון וית גלגלתיה
 יקפו על יקפא קבל
 מענה דגון: י וישמעו
 כל אנשי יבש גלעד ית
 כל מה דעברו פלשתאי
 לשאול: י ויקמו כל גבר
 גבר ונטלו ית גושא
 דשאול וית גושמי בניו
 ואיתאנון לבוש וקברו
 ית גרמירון תחת
 בוסקא דבבש ויצו
 שבעא יומין: י וימת
 שאול

רש"י

ותחלחל המלכה (חסתר ל') (יב) ויביאו יבישה .
 ליבש גלעד . ויצומו שבעת ימים . למה נחלכלו ולמה
 מסרו עלמם כשכנה לקחת שאלו וכינו מהר גלבע
 יותר משאר ישראל . לפי ששעה להם שאלו טובה שהזילם
 כשעלה נחם העמוני עליהם . וכנגד אוחם שבעת ימים
 שנתנו להם זמן אם יבא להם מושיע והיו זמנים ומתענים
 אולי יבא להם מושיע וזא שאלו והואשעם כנגדם נתענו
 רלביג

ותחלחל המלכה (חסתר ל') (יב) ויביאו יבישה .
 ליבש גלעד . ויצומו שבעת ימים . למה נחלכלו ולמה
 מסרו עלמם כשכנה לקחת שאלו וכינו מהר גלבע
 יותר משאר ישראל . לפי ששעה להם שאלו טובה שהזילם
 כשעלה נחם העמוני עליהם . וכנגד אוחם שבעת ימים
 שנתנו להם זמן אם יבא להם מושיע והיו זמנים ומתענים
 אולי יבא להם מושיע וזא שאלו והואשעם כנגדם נתענו
 רלביג

וידריכו: (י) וישמו את כליו וגו' ואת גלגלתו תקעו בית דגן .
 ובספר שמואל ואת גייתו הקעו ברובת בית שן מה שלא נזכר
 שם נזכר תנח"כ בגלגלתו תקעו בית דגון וגייתו הקעו עם גיית
 בניו בחוסת בית שן ואנשי יבש גלעד גייתו וגיית בניו לקחו
 אבל ראשו שהיית בבית דגון לא לקחו ואנשי יבש גלעד התעסקו
 העמוני: (יב) ויצומו שבעת ימים . זכר לאהרן שבעת ימים שנתן
 מצורת דגן

ובת העם . טעם זה לפי ששאלו הפקית כסס רעים והיו מפני זה
 ומכרים מיסמו לכוזרי בית חלילים ואת הסם: (יא) וישמעו כל
 (יובש) יבש גלעד וגו' . הטעם נעווכרו לזה יובשי יבש גלעד ומה
 מהשאל לפי שטעם ידו טעם להם ה' וימכרו חטוטה גדולה כלאשר קם
 בו כי זכרו את אשר עשה עמם שהושיעם כשבא עליהם נחש

ככסו אוחם מן הסוף ומגלוהו: את עציהם . וכן הכסו"ס:
 (י) ואת גלגלתו . בסוף ס"א הזכיר שחקעו גייתו ומה שחמסם סם
 גלה כלן: (יג) בעבור מעלו וגו' ומזכר ומסרם על דבר ה'
 פירוש ע"פ
 ויין די באדינער פון דר דמות פון געטצין בילדער
 אונ דעם פאלק: (י) וישבו את כליו בית אלהיהם אונ
 יי האבן גיטאן יין פלי יין אין דעם הזו פון וייער
 אפ גאט ואת גלגלתו תקעו בית דגון אונ יין קאפ האבן
 ויי אריין גישטעקט אין דעם הזו פון וייער אפ גאט
 דגון: (יא) וישמעו כל יבש גלעד אונ אלע ויער פון
 יבש גלעד האבן גהערט דס אלץ ווס די פלשתיים
 האבן גיטאן צו שאול: (יב) ויקמו כל איש חיל וענן
 וי אוף גישטאמן אימליכער שפארקער חילת פאן
 אונ האבן אוף גיהופין דעם גוף פון שאול אונ די
 גופין פון וייער קינדר אונ האבן וי גיבראכט קיין
 יבש גלעד וקברו את עצמותיהם אונ האבן פגראבן
 ויערע ביינער אונטער איין לינדן בוס אין יבש
 גלעד ויצומו שבעת ימים אונ האבן גיפאסט ויען
 איין גישטארבען פון וועגען ויערע פלשטעמוס ער
 האט

מצודה ציון
 ט"ס שמעונידים לב טובדיס: (י) גלגלתו . רלבו: הקעו . מלון
 כזו וקוקע אוחם לה' (במדבר ל"ה): דגון . סם עט"ס טעויה דענות
 ג: (יג) האלה . סם חילן סרק:
 לקבוי יקרים
 (יא) וישמעו כל יבש גלעד וגו' . דיא סעקסין פון יבש גלעד
 האבן גיטאן דער פלך שאול האם איין גיבשעם פון דיא
 שאנדע ווס די סעקסין פון פון האבן איין גיטאן סאקן .
 וי האבן איין גיטאן אום שפעקין די גיבשע אונ . אונ שאול
 האם כוש וייה גיטאן סעקסין פון אונטער ויען אונ האם
 איינגעטען די מלכות . דריבער כותין פיר גיין אונ אפ סאקן
 דיא שאנדע פון פלך שאול אונ ארום געקן איהם מיט ויין
 קינדר פון די פלשתיים . האם הקב"ה גיטאם צו דיא סעקסין
 פון יבש גלעד . וייל איר האם גיטאן חקד מיט שאול אונ מיט
 ויער קינדר . ויעל איר אוף גען שפר צו איר אונ צו צייער
 ויעם פאר וואקלן אלע ידיו פון אלע עקו וועלם . דאס ערשטע
 וועם ער פאר וואקלן דעם האלבען שבע כולשה ווס . וי וואקלן
 אין גלעד . גען קיר ווי דרום איז די סציה פון גלגלת חסדים .
 ווי דיא גמרא וואקס גלגלת חסדים איז געשער וייה צדקה .
 צדקה גיט פון צאא לבערדיגע אונ גלגלת חסדים איז צאא
 געבעדיגע אונ צו סופיע:
 טען: (יג) וימת שאול במלוא אשר קעל בה' אונ שאול

יְשׁוּ׃ יֵאָמֵר וַיִּקְבְּצוּ כָל־יִשְׂרָאֵל אֶל־
דָּוִד חֲבֵרוֹנָה לֵאמֹר הִנֵּה עֲצֻמְךָ
וּבְשִׂיחֶךָ אֲנַחְנוּ׃ גַּם־תִּמְוֹל גַּם־שִׁלְשׁוֹם
גַּם בְּהִזּוֹת שְׂאוֹל מִלֶּךְ אֶתְּהָ הַמוֹצִיא
וְדַמְבִּיא אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לֵךְ אֶתְּהָ תִרְעֶה אֶת־עַמִּי
אֶת־יִשְׂרָאֵל וְאֶתְּהָ תִהְיֶה נֶגֶד עַמִּי
יִשְׂרָאֵל׃ גַּ וַיָּבֹאוּ כָל־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־
הַמֶּלֶךְ חֲבֵרוֹנָה וַיִּכְרַת לָהֶם דָּוִד

י"א * וְאֶת־פְּנִישׁוֹ דָּוִד
 יִשְׂרָאֵל לְדָוִד חֲבֵרוֹנָה
 לְמִיָּסֵר הָאֵל קָרִיבֵיךָ
 וּבְשִׂיחֶךָ אֲנַחְנוּ׃ אֹיֵךְ
 מֵאֶתְּמִלֵי הַיָּד מִדְּקָרְמוֹי
 אֹיֵךְ כִּד הַיָּד שְׂאוֹל
 מִלְּקָא אֶתְּ הַיָּדִים מִפֶּקֶד
 וְהִנָּה לְקָרְבָא וּמִעִיר
 וְהִנָּה לְבֵית מִדְּרָשָׁא
 וּמִלִּיף יַת יִשְׂרָאֵל וְאִמֵר
 יי אֱלֹהֶיךָ לֵךְ אֶתְּהָ
 סָרְכֵן וְתִשְׁלַח עַל עַמִּי
 וְהַרְפָּנֵם יַת יִשְׂרָאֵל
 וְאֶתְּהָ תִהְיֶה אֲרֻכּוֹן עַל
 עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְאִתּוֹ כָּל
 קְבֵי יִשְׂרָאֵל לְדָוִד חֲבֵרוֹנָה
 לְקָרְבָּן וְגַד לְהוֹן דָּוִד
 קָיָם בְּחֲבֵרוֹן קָרָם יי
 וּרְבִי

רש"י

במלחמה ולא תכבד את הר נשרל. אמר להם דוד כי אחת
 נרי ה' וה' יביא השכי (סס כ"ג): (ג) ויכרות להם דוד
 ברית. כחותו ברית סכרת יהודע דכתיב (מ"ג י"א)
 ויכרות יהודע את הברית בין ה' ובין המלך ובין כעס להיו'
 לעם לה'. פתרון להיות לה' עבדים וגם בין המלך ובין העם.

י"א (ב) אהה הרעה את עמי. על זה אמר דוד ה' רושי
 לא אהסר (תהלים כ"ג). אתה אומר לי אחת
 תרעה מה אני יכול לרעות חין הדבר תלוי בי אלה ה' רושי
 לא אהסר וגם אני לא אהסר לכם. ודומנא בשמואל (כ')
 כ"א) אז נשבעו אחשי דוד לו לאמר לא תלך עוד אהבו
 רלב"ג

היבדק ביהותן לטוב לבטח עם האלהים וסם אנשי' והשנית במפיקת
 כנו להשליח ממונו וצע עד שמוצו הים אחד וכו' אולם שהכנס
 כנים וכני כנים מלאה ותמשים: ההויילת החשש עשר הוא מס
 שגמדנו מסני מה שמך כלנה בכל יכרו' השני' לירושלים והשגלות'
 בעבודת בית האלהים בלשם שבעים' שלם הים הכינוי להגנותם
 כי אם להישיבם (עבודת ה') יתבדך ה' רוב שמונן ביחלם אל
 העושים. ולזה תמנא כי בחמלת דת' שני נפתח ענין יהודה ויבטון
 אל הטוב בחלית ענה שלפני זה מנזר' מחד בספר מירא':
 ההויילת הששית עשר הוא לודיע שהול' כתי' למול חסד לאשר
 נמלחו היו מ'ים או ממס'. ולזה בספר כי חת'י מות שלפני כתיב
 אנשי יבש נעמד את אשר פשו הפשחים לשלול קמו לו איש קול
 ונאשו חר נוסם שלול ואל נעמו בני ויבדלו יבשה ויקברו את
 שמונתים חתה האלה ונלשטרו לשר גדול על מיטמו עד שכבר
 הפגינו כזה ולמו שבעת ימים:

לודיע חך השנית ה' יתבדך בשבע בנימין להכרתם אחרי כלת
 השבע הוא בנימי פילגש בגדיה שלא נשאלו מהם כי אם שם מלות
 איש מצלי כנים ופק ואלו ארכו הימים שהיו מהסרם בנימי דוד קרוב
 לשנים אלף: ההויילת האחר עשר הוא לודיע כי חין לאוי
 לעשות לאנשים ואף כי יד השוכקים הקוסה. ולזה בספר מה שקרה
 מהרע לבני אפרים כדחתם לקחת את מקנה השני גת מפני היותם
 דוסחים על מולח גזונת יוסף שהיה שלע על הארץ וספר כי כבר
 הכנסו אחשי גת: ההויילת השנים עשר הוא לודיע שיש שם
 לוח וסונו מעת לקחת האשם כעובד האלהים או בהכנס. ולזה
 אמרו ז"ל (מוני ל"ה ט"ז) בית חינוק וסם חף על פי שחין נחש
 יש סונו וזה דומה קת למה שאלר ויבדכתי ה' בגלגל
 (בשאלתי ל' ל"ו). ויבדך ה' את בית המלכי בגלגל יוסף וסם ל"ט
 (ז). ולזה זכר כי אפרים בח אל אשמו הכיב הכינת בנימי וילדה
 לו בן וקרא שמו ברעיה כי בעתם היתה בנימי: ההויילת השלישה
 עשר הוא לודיע כי ה' יתבדך ימנת בגדפים. ולזה זכר שהקת
 בני אהוד הוילא אחיהם מנעבו והנלו וזהם אל נחשת וקת הגול'
 הליהו מחד בבנים (ועיל ה') ובנו מירא' והללוהו בעמלתה להכרית
 חת ושני גת: ההויילת הארבעה עשר הוא לודיע כי ה' יתבדך
 לא יפחם סכר כל ברעה וברעה. ולזה בספר כי חף על פי ששחטתי
 שלול חיוב כלליו לבנימי דוד שמוסד המלכס לודו כנה השנית ה'

י"א (א) ויקבלו כל ישרל אל דוד חבירוה וי': עד ויחזקו שלמה
 בן דוד על מלכותו (לקמן ד' ה') כליוו להליע כחלן
 שחין כותמו לשבו לבאר בזה הספר מה שכבר בלרנו: בספר
 שמואל ומלכים ולא לבדו ולמנוה תומלתייהם חך מה שהקת ביה
 הספר לבד או סתמיהם אל: השניו נבאר ונסיח בהקת חם
 המלה (ז) חבירוה לפי מה שזכר בספר שמואל או מלכים:

בצורת ציון
 י"א (ב) שלשום. יוס הטלשי מהיום:

מצורת דוד
 י"א (ז) חבירוה. אחר שחלן בחביון על יסוד: עצמך ובשרך.
 כמו כל בית יהודה כי בני לוח אחד נמנו: (ז) אתה הכוביא.

כאלו אמרו לה יגדל חכמת בית יהודה עלינו על אשר מלכנו בהם
 את כל ישראל אלו כאלו בשום: (ג) כל וקני ישראל. את ישראל. ח' עלך לרעות

פירוש ע"מ
 כאלו אמרו לה יגדל חכמת בית יהודה עלינו על אשר מלכנו בהם
 את כל ישראל אלו כאלו בשום: (ג) כל וקני ישראל. את ישראל. ח' עלך לרעות

י"א (א) ויקבצו כל ישראל אונג כל ישראל האבנן יד
 איין גיזאמיל'ם צו דוד קיין חברון צו זאנן
 צו אים הנה עצמך ויבשרך אנהנו גון מיר וענען יד
 בייין אונג פ'ויש: (ב) גם המול גם שלשום אונג נעכמין
 אונג אונג אייער נעכמין גם בהיות ששאל מלך אונג אונג
 אפילו אז ששאל איין נאך גיווען איין מלך איבער
 אונג אהה הכוביא והכוביא את ישראל ביקסמו דוד גיווען
 דר אויס ציהער פון די ישראל אין דר מלחמה אונג

י"א (א) ויקבצו כל ישראל אונג כל ישראל האבנן יד
 איין גיזאמיל'ם צו דוד קיין חברון צו זאנן
 צו אים הנה עצמך ויבשרך אנהנו גון מיר וענען יד
 בייין אונג פ'ויש: (ב) גם המול גם שלשום אונג נעכמין
 אונג אונג אייער נעכמין גם בהיות ששאל מלך אונג אונג
 אפילו אז ששאל איין נאך גיווען איין מלך איבער
 אונג אהה הכוביא והכוביא את ישראל ביקסמו דוד גיווען
 דר אויס ציהער פון די ישראל אין דר מלחמה אונג

75 לה
 ברית בחברון לפני יהוה וימשחו
 את דוד למלך על ישראל בדבר
 יהוה ביד שמואל : ויילך דוד וכל
 ישראל וירושלם היא יבום ושם
 היבום ישבי הארץ : ויאמרו ישבי
 יבום לדוד לא תבוא הנה וילכד
 דוד את מצדת ציון היא עיר דוד :
 ויאמר דוד כל מצודה יבום
 בראשונה יהיה לראש ולשר ויעל
 בראשונה ויאב בן צרויה ויהי לראש :
 וישב דוד במצד עליבן קראו לו

ורביו יהיה למלך על
 ישראל הי כהנאמרי
 דמלי על דודי שמואל
 ד יאזר דוד וכל ישראל
 וירושלם היא יבום ותמן
 ער ההיא שעהא יבוסאי
 יתבי ארעה : ה ואמרו
 יתבי יבום לדוד לא
 תיעול הלכא וכבש דוד
 נת חקרא דציון היא
 חקרא דדוד : ו יאמר
 דוד כל דוקאול יבוסאה
 ויבכושרת חקרא יתמני
 לרב חילא ויריש אוקרון
 (סא אוקרוןא) ויילק
 בקדמיתהא יואב בר
 צרויה ויהיה לראש
 חילא : ו יתבי דוד
 בחקרא בגין פן צוחין
 ליה חקרא דדוד :

רש"י

לחיה לו לעבדים כמעט המלך וגם המלך לעשות חוק
 לעבדיו ללחום מלחמות : לפני ה' : והלא לא היה המלך
 בהכרח אלא מה לפני ה' : כל מקום שטוקן תנאי או כוחין
 ברית המקום שם הוא : דוגמא בפתח לפני ה' במלחה
 (שופטים י"א) : ודוגמא ומעלה מעל כה' וכחש בעמיתו
 (ויקרא ה') כדמפורס בתורת כהנים : (ד) ויילך דוד וגו'
 הלך מיד מלחמה כשהמליכוהו כל ישראל : שלא יאמרו
 ישראל כל המלחמות שעשה דוד בימי שאלו ונלא מולו של
 שאלו היה ועתה דואב להלחם לכך הלך מיד מלחמה :
 (ה) ויאמרו ישבי יבום לדוד לא תבוא הנה : אינו

רלב"ג

(ה) ויאמרו ישבי יבום לדוד לא תבוא הנה : ככל בלר בספר שמואל
 (ב' ה' ו' גו') בספדה בזה היה שאם לא יסיר את העורים ותח
 הספחים לא יוכל לעול שם : וכבר בארנו בדבריו בספר שמואל
 הסדה בזה שכבר היו שם חמנות עורים וספחים שם דמות מקלות
 גדולים מנבזים בידם והמים הנוצרים בלעז מעינים המקלות הים
 תמיד כחוסן שלא יוכל להכנס אל שם : ולזה היה הדבר בהשחתם

מצודת דוד

לפני ה' : לפי ארון ה' כי הביאוכו שמה לפי עשה : (ז) וירשלים
 לל ירושלים ולחם כה' : רשע היבוי : כי בני יבוס וכו' בניו
 לא גורשוהו מלחם : (ח) לא תבוא הנה : כל לא מונע ללכה בעבור
 חוקה : מצודה ציון : שם מנצל חוק סמוך למקום יבום : היא עיר

פירוש

חברון פאר גאמ וימשחו את דוד למלך אונ ווי האבן
 גינאלבט דעם דוד צו איין מלך אן אבער די ישראל
 און ווי גאמ קט גרעט דורך שמואל הנביא : (ד) ויילך
 דוד איז דוד אונ כל ישראל גינאנגן קיין ירושלים
 דם איז יבוסו צו סלקחיה האלמן און אר וישם יבוסו
 ישבי הציון אונ דארטין איז גינען די אוקה יבוסו
 אונ ווי געגען גינען דיא ויערם פון דעם לאנד :
 (ה) ויאמרו ישבי יבום לדוד האבן גינאגם די ויערם
 פון יבוסו צו דוד דו קאנטם גיט קיפן אהער גליעד

ער

מפרש כאן למה וכש' (ב' ה') מפרש ויאמר לדוד לאמר לא
 חטוא הנה כי אם הסורך העורים והספחים : ראו שלא
 יוכלו לעמוד לפני דוד ונתנו עורים וספחים לפני שער
 העיר לאמר לא יבא דוד הנה כי אם ילחם עם העורים
 הללו כי ידעו כי בזמן הוא למלך להלחם עם העורים ומחוך
 כך ישבו ולא ילחם עמהם : ודוד אמר בלבו אמת הוא כי
 לא נכון והגון לי להלחם עם עורים ועם ספחים : אך כל
 מי שיכה היבוסו יחלף שיבע בלעז ומשכס וישיגים משם
 אח העורים על כן ויאמרו עיר וספה לא יבא אל הכית (סס)
 אל בית דוד שיבא לו נגאי פן יאמרו עם אלו נלחם דוד :

מצודת ציון

(א) מצודה : עיין מנצל חוק כמו ישבו מצודתו (ירמיה נ"א) :
 (ב) בספר : היא מצודה ציון :
 דוד : לא"ו תקלה שמה עיר חיד : (ג) בראשונה : לעלות במלחמה

ע"מ

דוד את מצודת ציון המ דוד בציונינגען דם פקעטונג
 פון ציון וי איז דער קאך ווארין גירופין די שקאט
 פון דוד : (ו) ויאמר דוד האם דוד גינאגם ויער עם
 וועט גיין צו ערשטין אין דר סלקחה צו שלאגען
 דעם יבוסו ויהיה לראש וישר דער וועט זיין צוא איין
 עלצטען אונ צוא איין האר בעל בראשונה איז אויף
 גינאנגן צום ערשטין יואב בן צרויה אונ איז גינוארן
 צו איין עלצטין : (ז) וישב דוד במצד איז דוד גינען
 אין דעם פקעטונג : על ג' א' פ' דעם המ מען גירופן

עֵיר הַיּוֹד: "וַיִּבֶן הָעִיר מִסְכֵּיב מִן־
הַמְּלֹא וְעַד־הַסְכֵּיב וַיִּזְאֵב יְחִיָּה אֶת־
שָׂאֵר הָעִיר: "וַיִּיָּלֶךְ הַיּוֹד הַלֹּזֶה וַיְגִדֹל
וַיְהִי צְבָאוֹת עִמּוֹ: "וַאֲלֹהֵי רְאִשֵׁי
הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד הַמֵּתְחַזְּקִים
עִמּוֹ בַּמַּלְכוּתוֹ עִם־כָּל־יִשְׂרָאֵל
לְהַמְלִיכֵוּ בְּדָבָר יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל:
"וַאֲלֹהֵי מַסְפַּר הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד
יִשְׁבַּעַם בֵּין־חַכְמוֹנָיו רְאִישֵׁי הַשְּׂלֹוֹשִׁים

ח וַיִּבְנֶה קִרְיָתָא חוֹר
(ס"א חוֹר מִן מַלְתִּיָּה)
חוֹר מִן מַלְתִּיָּה וְעַד
חַזְרוֹתָא וַיִּזְאֵב סְפָרְגָם
יַת שְׂוִיר קִרְיָתָא: "ס וַאֲלֵךְ
דָוִד אֲוִיל וְסָגִי בֵּי צְבָאוֹת
הַיָּה בְּמַעֲרִיה: "וַאֲלֵין
רְאִישֵׁי גְבֻרָא דְהוּוּ עִם
דָוִד דְּמַתְקִין עִמֵּיה
בְּמַלְכוּתֵיה עִם יִשְׂרָאֵל
לְאִמְרֵי כּוֹתִיָּה הִי
כַּפְתָּנְסָא דְבֵי עַל יִשְׂרָאֵל:
"י וַאֲלֵין סְכוּמֵי גְבֻרָא
דְהוּוּ עִם דָוִד גְבֻרָא רִיש
מִשְׁרִיתָא יַחֲבִיב עַל בְּרָסִי
דִּיקָא וְכָל גְבֻרָא חֲפִימָא
מִקְפִּין (ס"א מִקְפִּין) לִיה
כִּנְפֵי בְּמִשְׁחָן קִדְשָׁא פִד
הַיָּה נֶשֶׁק לְקִרְיָתָא הַיָּה
חֲפִיָּה הַיָּה

ח"א ויזאב וכו' מסדדיו מס: השלישים קרי

מספרים של מלוא ובהמניה לאילן אוריתא הות סלקת שמעיקא איליביה בחיר וקפנק שפיר ברוייה
וואה ברוייה בקי בהמקמא וסבדלתן בעצמא גבר בגבורתא ריש מתברתא בסיס בקלא ורין
בשריקא וסבדן על בר גבריא והיא מקמן במאני וינא וקשרי א) בורגיתיה דביה תלי אקא תמקם
רשי

נו (שס) על ח' ממות (גבורים) חלל בפעם אחת: ראש
השלישים. ראש הגבורים. כמו ושלטים על כלו
(שמות י"ד): עורך את חניתו. כאשר הוא נלחם במלחמה
לא היה חוזר במלחמה עד שיהרגו כחיתו שלמה ממות
רדק

ו וואב יחיה אה שאר העיר. הוא כנה והמזיק לבנו'
דקרי החומה. דונמא בעורא יחיו את האכנים מערמות
העפר (נחמיה ג'): (יא) בן חכמוני. בשמואל (כ' כ"ג)
כחז תהכמוני הוא חבויו ופיס כה האב מכה הבן ככתוב
רלב"ג

יא (ח) מן המלוא ועד חסבי. מלוא הוא סבוק סמוך לחיבה
ואחרו חסבי הוא רחב לחאפק העם שם לפי נקרא
מלוא כמו האספס מלאו. ומסנו ולפנים בנה עד סביב חסביל
וחרו חסבי. וחרו שאמר בספר שמואל כן המלוא וביחח
כלומר מן חמלוא ולפנים. ושלמה כנה אחרו חמלוא הוא
שאמר שלמה בנה את חמלוא וגו': ויאב יחיה את שאר
חציר. פי' כנה שאר חציר שחיתיה חרוס ולשון חיות על
חבנין הוא לשון שאלה. וכן חיחיו את האבנים מערמות העפר.
וכן וירפא את סוכת חשם החרוס על דרך השאלה: ינלו ישבעם
בן חכמוני. ובספר שמואל יושב בשבת תחכמוני אפשר שאביו

הח) מן המלוא ועד חסבי. הנה המלוא היה המקום שסיס
כחזו סבוק מני ליון ולחאפק שם הטט וכלה שמן המלוא ולפנים
כנה דוד עירו סביב אל המלוא אשר היה יושב בה: ויאב יחיה את
שאר העיר. זה לא נזכר בספר שמואל והליון בו ככבד חיס את
שאר העיר סבי וישבים בו הכיבוסים. אך אשר במלואת ליון המית
לכס. והנה שאר חציר חסביל וסיו לסל לעם. ולזה
מלוא כי היבוס היה יושב כירושלים אלל סוף מי דוד: (י) המתחזק'
עמו במלכותו עם כל ישראל. ידמה שזה היה כימי ארם בשב כי
חשבי גבורתם החזילו להלחם מלחמות דוד והלליוו כיד אלהיו
טובה עליו וקחם היו עמו בהיותו בורח מפני שחול להיותם
מבשרים כי הוא ימלך על ישראל: (יא) ישבעם בן חכמוני. הנה
בספר מלכים (ל"ב ט"ב ח') קראו יושב בשבת תחכמוני
ומני חכמוני גם כן. ולזה קראו בן חכמוני כי הוא היה מתחכם
מצודת ציון

והליון כמו שאלמנה הוא כי לרוב גבורתו ישוב כללו הוא עם
גבורתו כחממה. והנה בספר שמואל קראו פדיוו הסני ושם אמר
מצודת דוד

מ) יחיה. יאמר בדרך משל: על תקון מדק חסבי כמו סיחיו
את האכנים (נחמיה ג'): (יח) השלישים. פנינו שלים וגבורים

תחלה נלכות בס: מן חסבילא. סמוך להמונה כינת מקום
סויו ליהות עובד להספק שם מרביית האכנים וכן קראו מלוא וירמיה
(ד) ומן המלוא ולפנים כנה כמים סביב: ועד חסבי. מלוא סבד
לומר שאת הכל כנה: יחיה. היה מחזק בדרך שאל סמוך בחומות ומגלים: (ט) חציר וגדול. כלל עם חמלוא יחיה: (י) במלכותו.
כמו שדכר ה' על ישראל שהוא ימלך עליהם: (יא) ואלה וגו'. אשר
המתחזק עמו: ישבעם הוא יושב בשבת האמור בש"ב צ"ג כי פתחין אחד להם: בן חכמוני. הוא תחכמוני האמור בש"ב צ"ג ופתחין אחד
פירוש ע"ט

לומר שאת הכל כנה: יחיה. היה מחזק בדרך שאל סמוך בחומות ומגלים: (ט) חציר וגדול. כלל עם חמלוא יחיה: (י) במלכותו.
כמו שדכר ה' על ישראל שהוא ימלך עליהם: (יא) ואלה וגו'. אשר
המתחזק עמו: ישבעם הוא יושב בשבת האמור בש"ב צ"ג כי פתחין אחד להם: בן חכמוני. הוא תחכמוני האמור בש"ב צ"ג ופתחין אחד

אֵיבָר אֲלֵעֵי חֵיילוֹת אוֹן יִגְוֹעַן מִיַּם אֵיבָר: (י) וַאֲלֵה
רְאִישֵׁי הַגְּבֻרִים אֲשֶׁר לְדָוִד אוֹן יִדְאִינְעָע וְנִסְדָּא וַיִּימָר
שְׂמִיעֵינָע וְעֵנָע יִגְוֹעַן דֵּי עֲלִצְמַע פּוֹן דֵּי גְבוּרִים וְנִסְדָּא
וְעֵנָע יִגְוֹעַן צוֹ דָוִד הַמֵּתְחַזְּקִים עִמּוֹ פּוֹן דֵּי גְבוּרִים וְנִסְדָּא
גִישְׂמָרְקָם מִיַּם אִים אִין זִינן מַלְכוּת צוּא מֵאֲבָעַן
קִינְיִנְעַן אִים אֵיבָר כָּל יִשְׂרָאֵל דְּכַר ה' אִזוֹ וְנִי גֵאֵט
הַמִּ גִרְעַט אוֹף דֵּי יִשְׂרָאֵל: (יא) וַאֲלֵה סְפִסֵּר הַגְּבוּרִים
אוֹן דָּאס אִין דֵּי צָאֵל פּוֹן דֵּי גְבוּרִים וְנִסְדָּא אִין יִגְוֹעַן

דָּס עֲסִמְבּוּגָנִי דֵּי שְׂקָאָם פּוֹן דָוִד: (ח) וַיִּבֶן הָעִיר מִסְכֵּיב
מִן הַמְּלֹא וְעַד הַסְכֵּיב אוֹן דָוִד הָעִיר גְבוּיַעֲם דֵּי שְׂקָאָם
פּוֹן אָרוֹם אוֹן אָרוֹם פּוֹן דָּס מִלּוּא אוֹן בֵּין אָרוֹם
אוֹן אָרוֹם וַיִּזְאֵב יְחִיָּה אֶת שָׂאֵר הָעִיר אוֹן יִזְאֵב הָאֵט
גִישְׂמָרְקָם דָּס אֵיבָר עֲרִינְעַע פּוֹן דָּעַר שְׂקָאָם וְכָלִוּוּ
דֵּי מוּעָרִין אוֹן דֵּי מוּרְעָם: (ט) וַיִּלְךְ הַיּוֹד הַלֹּזֶה וַיְגִדֹל
אוֹן דָוִד אִין גִּינְאִינְעָנָע אוֹן אִין אִימְלִיקַעַם קִאֵר
גְרַעַקְעַר יִגְוֹאֲרַעַן יַחֲזִי צְבָאוֹת עִמּוֹ אוֹן גֵּאֵט דָּר הָאֵר

הוא עורר את הניתו על שלש מאות חלל בפעם אחת: י ואחריו אלעזר בן דודו האחותי הוא בשלושה הגברים: י הוא היה עם דוד בפס דמים ופלשה אי אהבניו חמון לסדרי קרבא ונתת אהסנת חקלא מלקא גללקא פלקא מלוחחין ופללקא סערין ועמא אפבו מן הקדם פלשהמי:

פלישתים: י ויתיצבו בתוך החלקת

משרית יהודה ונסיק על פס קר רוקא דקדושא ונצח בקרבא ומתביב על דא דמורגיהא תלת מאה קמילין דמקנא תרא: י ובחרוי אלעזר בר דודו (ליא) אהבוי בר אחויה בתלתא גבריא: י הוא היה עם דוד בפס דמים ופלשה אי אהבניו חמון לסדרי קרבא ונתת אהסנת חקלא מלקא גללקא פלקא מלוחחין ופללקא סערין ועמא אפבו מן הקדם פלשהמי:

ה"א וסלמתיס חלסו . (סנהדרין ב) וסמי חלק . ז"א ס :

ויצירוה

ואחריו שמה בן אגא הררי (סס): (יג) בפס דמים . סס מקום ובסמואל (א' י"ח) כלסס דמיס: והפלשהים באספו שם לסלחכה . סזורוו להקס מישרל ומלוחס גבורים שחרפו כמפורש בסמואל (ב' כ"ג) כחרסס כלסלמתיס :

חלל: (יב) הוא בשלושה הגבורים הוא ככלל שלשה הגבורים כי הוא אחד מהם ושלושה אלו גבורים יותר מאשר שלשים וששה שנוכח כסמוך וכאן חינו מזכיר כי אם שנים יכעסו ולעזר ובסמואל ז' כ"ג) מזכיר חף השלושי דכתיב ר"ק

על שמונה מאות חלל כעסם אחת . וכוה סקוס אמר הוא עורר את חניו על שלש מאות חלל כעסם אחת ותיין כלוי שלפיר זה הססק כסלמכ סססס אחת עורר את חניו על שלש מאות חלל וססס אחת קרה לו עטורכ את חניו על שלש מאות חלל . וזה מפי סססס חיס מספר גבוריו וכלוי סיכסר תלמי מו ססס יסל עליו . ולזו חיס כלוי סיחלחרו סהול חיס עורכ את חניו על שמונה מאות חלל כעסם אחת . וזה מפי סלינו לריר כמור למיין זס דכריו . וסס כחי סססכ כזס חוק חלי . וסגלח לי כחור זס ססקק הוא ככלל כלי מלחמתו קרה לו סכרנ שמונה מאות כעסם אחת וכלס כחניו לנדו קרה לו סהמי שלס ממות . ולזו ממות חלל אמר כססר סמול עורכ את חניו . אבל אמר על שמונה מאות חלל כעסם אחת : (יב) ואחריו אלעזר בן דודו הממוין . חיס קרי כזס כמקום מלססר גבוריה כעסס (כסססו על מו סנוככ מות חלל כסס סמול וזכר גבורים סססס סמה בן אגס ככרי ולס זכר . חלל

חית שבו החבמוני ככו שאמר כאן בן החמוני ובנו זה שמו ערדנו ויחית יושב בשרה עם המלך שחיה מיעוצי וחרו שנקרא שבו ישבעם שחיה יושב בניצח עם הבלד נבר העם או על ענייני העם . ובה שאמר על ששנת סמיא ונתת הוא אובר על שלש סמיא האחר הוא אובר על האב והאחר על הבן . ואפשר שאמר שניהם על אחד אלא ששניהם מלחמות חיה באחת עורר חניו על שלש מאות ובאחת על שכנת סמיא: (יג) הוא בשלושה חבורים . חיו בן החמוני ואלעזר בן דודו ושמו בן אגא . ובכרת אלעזר לא זכר הנה . ובספר סמואל נבר אמר קס סמיא בשלשתים עזי כי גיעת יוד . ובה שאמר הנה הוא חיה עם דוד בפס דמים . אינו אובר על אלעזר כי אם על שמו ככו שאמר שם כסמואל על שמו ויחיצו בן חלקת חבורים ושמו שאמר הוא ולא זכר שבת אחר שזכר שלשה חבורים ושמו חיה גבורת השלישי הרר כלי וכו . ואפשר כי בן אלעזר היה רב לפי שאמר כנה ויתיצבו בתוך החלקת אצל שבת עיקר אותה הכלחמה כמו שאובר בספר סמואל: (יג) אמר דמים המלחמה והוא חיה באותו מקום ובספר סמואל אמר כזו חוסת ואותו מקום חיהת נקראת אסם דמים או סם דמים כי חבל אחד: וחתי חלקת חשוד מלאח גבורים . ובספר סמואל אמר מלאח עדשים אסרי חיהת מלאח כי החלקת כזר נקצרת אלא שאספי בתוכה עמרים משדות אחרים וחיי מצודת דוד

ובספר סמואל אמר באסם דמים בכלחמת גלית הפלשתית וכן חבל אחד : (יג) חוסת חיהת חשוד מלאח גבורים . ובספר סמואל אמר מלאח עדשים אסרי חיהת מלאח כי החלקת כזר נקצרת אלא שאספי בתוכה עמרים משדות אחרים וחיי מצודת דוד

כמו ומכחר שלישו (שמות ט"ז): עורר . מלל הספוכות ומטוטה : (יג) בפס דמים . כס מקום : חלקת חשוד . לחוס סהרה :

לעבט כסיבת המנחה): (יג) ואחריו . כמעלס: הוא בשלשוח הדבברים . הוא חיס כל המעלסס גבורים סמלססס וי' ולחל ספר על מו סלחכה סס: (יג) מלאח שעורים . ובס"כ נלמר עדשים כי כלמת לא זו חיס המלחמה כי סס נלמר שמה הלילה: (יג) ויצירוה . סלחכה סס: פירוש ע"מ

צו דוד ישבעם בן חבמוני ראש השלישים ישבעם דר וזן פון חבמוני דר גללקמער פון די גבורים הוא עורר את חניו על שלש מאות חלל בפעם אחת ער המ דר וועקט ציין לשפוי חלקה צו האלקמען דברי הנקערטס מאן צו דר שלאגען אין איין קאל: (יב) ואחריו אונ נאה ישבעם איי גועען אלעזר דר וזן פון דודו דר אחוהי הוא בשלשה הגבורים ער איי גועוען צווישין די דברי גבורים וזס נעגן גועוען מיט דוד: (יג) הוא היה עם דוד בפס דמים ופלשה מיט אלעזר דר איי גועוען מיט דוד אין

דעם ארט פס דמים אונ דיא פלשתים האקען זיך דארטען איין גיזאמקלט צו איין חלקה ויתיה חלקת חשוד מלאח שעורים אונ עם איי גיועוען איין שטיק פעלד פול מיט גערשאין וזעס נסו כפי פלשתים אונ דס פאלק ישראל נעגן אנטלאפן גיזאנען פון פו די פלשתים (דרום האקן די פלשתים גיזואלט אן צינדן דס פעלד): (יד) ויתיצבו בתוך החלקת ויצלוה האקן זיך דיא דבייא גבורים גישטעלט אין דעם פלאי אונ האקען כצי גיועוען דאס פעלד וימי את הפלשתים

פון חבמוני דר גללקמער פון די גבורים הוא עורר את חניו על שלש מאות חלל בפעם אחת ער המ דר וועקט ציין לשפוי חלקה צו האלקמען דברי הנקערטס מאן צו דר שלאגען אין איין קאל: (יב) ואחריו אונ נאה ישבעם איי גועוען אלעזר דר וזן פון דודו דר אחוהי הוא בשלשה הגבורים ער איי גועוען צווישין די דברי גבורים וזס נעגן גועוען מיט דוד: (יג) הוא היה עם דוד בפס דמים ופלשה מיט אלעזר דר איי גועוען מיט דוד אין

וַיִּצְלוּהָ וַיָּכּוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁעֵיהֶהָ
 תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה: 10 וַיֵּרְדוּ שְׁלוֹשָׁה מֵן
 הַשְּׁלוֹשִׁים רֹאשׁ עַל־הַצֹּר אֶל־הַיּוֹד
 אֶל־מַעְרַת עֵדָלָם וּמַחְנֶה פְּלִשְׁתִּים
 חָנָה בְּעַמֶּק רַפְּאִים: 11 וַדּוּיֵד אִזּוֹ
 בַּמְצוּדָה וַנְּצִיב פְּלִשְׁתִּים אִזּוֹ בְּבֵית
 לָחֶם: 12 וַיִּתְּאוּ דּוּיֵד וַיֹּאמֶר מִי יִשְׁקֵנִי
 מִיָּם מְבוּר בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר בַּשָּׁעַר:
 13 וַיִּבְקְעוּ הַשְּׁלֹשָׁה בַּמַּחְנֶה פְּלִשְׁתִּים
 וַיִּשְׁאֲבוּ מִיָּם מְבוּר בֵּית־לָחֶם אֲשֶׁר
 בַּשָּׁעַר וַיִּשְׂאוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַיּוֹד וְלֹא־

אֶחָסְנָתָא וּשְׁיִבּוּקָא
 וּקְלִיֹּת פְּלִשְׁתִּיָּא וּפְרָק
 יי על יְדִיהוֹן פּוּרְקָנָא
 כָּפָא: 10 וַנְּחַתְרוּ הַלְחָתָא
 גְּבֻרָא מִן גְּבֻרַי רִישֵׁי
 מִשְׁרֵיתָא עַל מְנַרְא לֹת
 דּוּד לְקִיעֵרָתָא עֵדָלָם
 וּמִשְׁרֵיתָא פְּלִשְׁתִּיָּא שְׂרִיא
 כְּמִישֵׁר גְּבֻרָא: 11 מִן דּוּיֵד
 בְּכִין הָיָה בְּתַקְרָא
 דְּאִי־בְּגֻרִיג (ל'א)
 וְאִי־בְּמִרְטִיג פְּלִשְׁתִּיָּא
 בְּכִין בְּבֵית לָחֶם:
 יי וְחַמְיֵדָתָא בַּפְּשָׁא דְדוּיֵד
 וְאִמְרָא קִיאן יִשְׁקֵנִי מִיָּא
 מְבוּרָא דְבֵית לָחֶם דִּי
 כְּתֵרְעָא: יי וְאִתְּגַבְּרוּ
 הַלְחָתָא גְּבֻרָא וַצְּלִחוּ
 לָהּוֹן אֶרְחָא בְּמִשְׁרֵיתָא
 פְּלִשְׁתִּיָּא וּמְלוּ מִיָּא
 מְבוּרָא דְבֵית לָחֶם דִּי
 כְּתֵרְעָא וּנְשָׂרוּ וּקְסִיבוּ

רשי

מלאה שעורים . ורצו פלשתים לקלועה ולהציתה באש :
 (טו) וירדו שלושה מן השלושים . שלשה אלו היו ראשי
 לכל השלוסים : (טז) ונציב פלשתים אז בבית לחם .
 שכבר בית לחם לקחו והעמידו בה גיב שופט . זה בחללת
 מלכותו שעדיין פלשתים היו מושלים בהם . שכן מנינו שלפני
 בא דוד היו מושלים על ישראל בימי שמשון ושמואל דכתיב
 (בשמואל א' ד') התחוקו והיו גוי' פן תעבדו לעבדים וגו' :
 (יז) מי ישקני מים מבור בית לחם . זה היה מקומו של
 רלב"ג

דוד דכתיב דוד בן ענדך ישי בית הלחמי (שמואל א' י"ו)
 ולמי שהיה תדיר מלומד ורגיל בלחמו מים נחלוח להם וכל
 מים וכל חויר שלדס רגיל בהם ימין לו ושלין רגיל בהם
 ניוזק . ודוגמא בראש יוסיפון מלכה אחת שחלחה על
 שנישאת חוץ מלחין מולדתה . ואלמרו הרופאים לין אל רפואה
 עד שחרחץ ותהיה ממתי מקומה וכן עשו לה :
 (יז) ויבקעו השלשה בכחנה פלשתים . (בל"א) דוויך
 ברעכטן די שארט) : וישאבו . כשהפלשתים עומדים
 רד"ק

זכר הגבורה ההיא לבשון רבים . וזה ידמה שכבר הים עם שמה
 אלמור וירמה שבה הפנין נללו שתי הגבורות הנזכרות שם
 לאלמור ולשמה . אבל שמה עמד בחוף המלחה להילל החלוקה והכה
 ספלשתים אשר עם ואלמור הכה הפלשתים סלמססים בהם לללחמה .
 וזכר האופן שזרזו עיניהם בהללח החלוקה : (טז) ונליב פלשתים .
 בשמואל כתיב וחת פלשתים . וזה לאות כי הללון צו מחנה
 סלמסס . ונליב פלשתים הוא הנושיל אשר שנו עם פלשתים והים

אותן העמרים מעדשים ומשעורים והריחה מלאה בהם ואמר הגו
 מלאה שעורים ורוב מלאה ערשים : (טז) וירדו שלשה מחשלים
 ראשי . בהשלושים שהיו ראשי הגבורים אשר לרוד : על הצור .
 אשר וירדו ואכר על הצור . כי במקום שהיו בו שירדו מסגו
 היה גבוה על הצור אשר במערת עדלם . וכן וירדתי על ההרים

מצודת ציון

(טז) ונציב . פנין פקוד ומחנה : (יז) ויתאו . מל' האות והשק :
 למטה אבל היסף פקוד עליהם . בה מצודת . היא הלוך אשר
 כאומר מי ימן והים נמלל יי מי צור בית לחם : (יח) ויבקעו . כאשר
 פירוש ע"מ
 פעם מונגן פון עדולסם ונציב פלשתים אונ דר האר פון
 די פלשתים איז דענקסט מאל גיווען אין בית לחם:
 (יז) ויתאו דויד ויאמר הט דוד גיגלוסט אונ הט נאנאמ
 ווער וועט מיה אן פרינגן וואקער פון דעם פרוגען
 פון בית לחם וואס איז אין מווער פון דער שטאט:
 (יח) ויבקעו השלושה בכחנה פלשתים וישאבו מים מבור
 האבן ויה די דביי גבורים דויה גישפאלטן אין דר
 מחנה פון דיא פלשתים אונ האבקען אן גישפעט
 וואקער פון דעם פרוגען פון בית לחם וווס איז אין
 טויער אונ האבן גיטראגען אונ האבן גיבראכט צו
 דוד

מצודת דוד
 לכל ישראם פלשת' : (טז) פון השלושים ראש . כל אחד מהשלושה
 היה ראש מהשלושה הגבורים הסלמססים : ויבקים גם המה
 ראשי . בהשלושים שהיו ראשי הגבורים אשר לרוד : על הצור .
 אשר וירדו ואכר על הצור . כי במקום שהיו בו שירדו מסגו
 היה גבוה על הצור אשר במערת עדלם . וכן וירדתי על ההרים

אָבֵה דוֹד לְשִׁתּוֹתֶם וַיִּנְסַךְ אֹתָם
 לְיְהוָה: יִשְׂרָאֵל אָמַר חֲלִילָה לִּי מֵאֵלֵהי
 מַעֲשׂוֹת זֹאת הָרַם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
 אֲשֶׁתָּה בְנַפְשׁוֹתֶם כִּי בְנַפְשׁוֹתֶם
 הִבִּיאֹם וְלֹא אָבֵה לְשִׁתּוֹתֶם אֵלֶּה
 עָשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגְּבוּרִים: כִּי וְאֲבִשִׁי אֶחָיִ
 יוֹאָב הוּא הָיָה רֹאשׁ הַשְּׁלוֹשָׁה וְהוּא
 עוֹרֵר אֶת־חַנְיָתוֹ עַל־שְׁלֹשׁ מֵאוֹת חֲלָלִים
 וְלֹא־שָׁם בְּשְׁלֹשָׁה: כא מִן־הַשְּׁלוֹשָׁה
 בְּשָׁנִים נִכְבְּד וַיְהִי לָהֶם לְשָׁר וְעַד־
 הַשְּׁלוֹשָׁה לֹא בָּא: כב בְּנֵיהּ בְּנֵי־הַיְהוּדָע

ואתו לנת דוד ולא צבא
 דוד למשתי ותהון ואמר
 לנסכא ותהון קדם יי:
 ישואמר חס ליומן קרסי
 מלמעבר דא אפשרבאלי
 ארקא דגבריא ארין
 אגא שתי דאולו בספנת
 גפשהון ארום חורף
 גפשהון איתיאנון ולא
 צבא למשתי ותהון ארין
 גבורתא עבדו תלתא
 גברוי: כ ואבשי אחוי
 דיואב הוא (ס"א הוא
 יהוה) ריש גבריא והוא
 מתגיב ית מורגיתיה
 על תלת מאה קמילין
 וליה שום בתלתא
 גברוי: כא מן תלתא
 אנב חרין יהוה יקר
 ותיה להון קרבנא
 ולתלת גבורין לא מאא
 כב בניה בר יהודיע בר

ולו קרי עיין כ"ש רש"י

פלשתיים ושאר המים. ומה שאינו מזכיר את יואב עם ראשי
 הגבורים לפי שאין כבודו למונוע עם אלו כי הוא היה שר
 צבא ראש לכלם: ולו שם בשלשה. אותו השם היה לו
 שגבורתו היתה כנגד כל גבורות כולם וטעות הוא:
 (כא) כון השלושה בשנים נכבד. אינו נכבד כחותן
 רל"ב"י

כפני הכור בלוג' גבורי ישראל וקצת ביניהם ושאר על
 כרחם: וינסך אותם לה'. בר קפרא אומר חג הסוכות
 היה ונסכ על המזבח: (יט) כי בגפשותם הביאום.
 שמשרו עמם להרביע על המים: (כ) ואבשי אחי יואב
 הוא היה ראש השלושה. לאותם שלשה שנקטו במח'
 רד"ק

עמק דפאים שהיה חס ממנה שלשים: (כא) מן השלשה בשנים
 כבד ויטי להם לך. וכספר שמאל כחוב מן השלשה הכי כבד ויטי
 להם לשר והכל אחד כי הוא היה משהלשה ויהי נכבד מהשנים
 כשאלפים ולמה היה לשר וסם השלשה שהיו על השלשים. קך מד

וירד הסלע: (ולא) מן השלושה בשנים נכבד. כי הוא היה
 משלשת הגבורים שהביאו המים והוא היה נכבד בהשנים
 חביריו והי בשנים נכבד. ובטובאל אמר מן השלשה הכי
 נכבד. ר"ל ג"כ משלשתם: ועד השלשה לא בא. עד אותן

מצורת

על גור. ר"ל על הכרוב' בסמוך לה היה עורר את מניחו להלחם
 ממנה כלום עתה החזיר להלחם: ולו שם בשלשה. ר"ל שהיה
 מסורסם לגבור בין שלשת הגבורים הראשונים וסם ישמעם והלחם
 ושמה הנזכר בש"י ר"ל גם הם עם כל גבורתם התשיבו גם את
 אשבי לגבור: (כא) מן השלשה בשנים. ר"ל מנין שלשה שואבי
 המים בהשנים שהיו עמו היה הוא נכבד מהם ולמה היה להם לשם:
 ע"מ

המחנה וכלנו בקטו לעשות בה דרך ללחם: וינסך. ששם ארלה
 לשם ה': (יט) ויאמר. יתן טעם על שלם עשה עשה ולחם חלילה
 גוי' ר"ל חילין הוא לי לשתוקם מהמט רילת ה': חדם וגו'. וכי
 אשבה דם האנשים אשר הלכו בנסתם נפשותם כי הלא נשכח
 נפשותם היתום א"כ המים לים יתקב: (ק) ראש השלשה. הוא
 היה הראש מהשלשה שנקטו המחנה להביא המים: והוא שרר וגו'
 פירושי

דָּוִד וְלֹא אָבֵה דוֹד לְשִׁתּוֹתֶם וַיִּנְסַךְ הֵם זֵי דָּוִד נִימַ
 גִּיּוּאֵלֵם מְרִיגְקֵן אֹנֵךְ הֵם זֵי גִיּוּאֵקֵן אֹפֵךְ דַּעַם מִזְבַּח
 פֶּר אָמַם (דַּעַן) דַּעַנְקֵם מֵאֵל אִיז גִּיּוּעֵן חַג הַסּוּפוֹת):
 (יט) וַיִּבְרַךְ חֲלִילָה לִי מֵאֵלֵהי מַעֲשׂוֹת זֹאת אֹנֵךְ עֲרֵהֵם גִּיּוּאֵם
 עִם יָאֵל מִיר זֵיין פֶּר מִיטִין פֶּון מִיין גָּאֵם פֶּון צוֹ קָאָן
 דִּי נֵאָךְ צוֹ מְרִיגְקֵן דִּי וְנֹאסְעֵר הָרַם הָאֲנָשִׁים וְגוֹ' דַּעַן
 זָאֵל אִיךְ דַּעַן מְרִיגְקֵן דָּאָם בְּלוֹם פֶּון דִּי דִּיאִינְע
 מֵאָנֵן וְיִם זַעֲנֵן גִּיּוּאֵנְעֵן מִיט דֶּר סַפְגָּה פֶּון זֵייעֲרֵע
 לִיבְעֵר כִּי בְּנִפְשׁוֹתֶם הִבִּיאֹם דַּעַן מִיט דֶּר סַפְגָּה פֶּון
 זֵייעֲרֵע לִיבְעֵר הָאָפֵן זֵי דִיא וְנֹאסְעֵר גִּיבְרֵאכֵם.
 דָּרוֹם וְלֹא אָבֵה לְשִׁתּוֹתֶם הָאֵם עֲרֵ זֵי אִי נִימַ גִּיּוּאֵלֵם
 מְרִיגְקֵן אֵלֶּה עֲשׂוּ שְׁלֹשֶׁת הַגְּבוּרִים דָּם דִּיאִינְע הָאָפֵן
 גִּיטָאָן דִּרְיִי גְבוּרִים: (כ) וְאֲבִשִׁי אֶחָיִ יוֹאָב אֹנֵךְ אֲבִשִׁי

פון דר דרבי גבורים וים האפן גישעפט די וואסער
 והוא שורר את חניתו על שלש מאות חלל אונ ער המ דר
 וועקט זיין שפיו צו שלאנען אופ דרייא הונדערט
 מאן ולו שם בשלשה אונ צו אים איז גיווען איין שם
 צווישען די ערשטע דרבי גבורים: (כא) מן השלשה
 בשנים נכבד ויהי להם לשר פון די דרבי גבורים איז דר
 אבשי גיווען גיערליכט צווישען צוויי גבורים וים
 זענן גיווען מיט אים אונ דרום איז ער גיווען צו זיי
 צו איין האר ועד השלשה לא בא אבער כיו דר גבורה
 פון די ערשטע דרבי גבורים איז ער גיט גיקומען:
 (כב) בניה בן יהודיע בן איש חיל רב בניה דר זון
 פון יהודיע איז גווען איין בן איש חיל ער המ גיטאן
 פיל

בְּדֵי־אִישׁ־הַיָּל רַב־פְּעָלִים מִן־קִבְצָאֵל
הוּא הִפָּה אֶת שְׁנֵי אַרְיֵאל מוֹאֵב וְהוּא
יָרַד וְהִפָּה אֶת־הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הַבּוֹר
בְּיוֹם הַשְּׁלֹג: כִּי וְהוּא הִפָּה אֶת־הָאִישׁ
הַמְצָרִי אִישׁ מְהֵה וְחָמֵשׁ בְּאַמָּה וּבִיד
הַמְצָרִי חֲנִית כַּמְנֹר אַרְגָּיִם וַיָּרַד אֵלָיו
בְּשֹׁבֵט וַיַּגִּיל אֶת־הַחֲנִית מִיַּד הַמְצָרִי
וַיִּהְרָגֵהוּ בַחֲנִיתוֹ: כִּי אֵלֶּה עֲשָׂה בְנֵיהֶוְיָ
בְּיָהוּדָע וְלוֹ שֵׁם בְּשְׁלוֹשָׁה הַגְּבֻרִים:
כִּי מִן־הַשְּׁלוֹשִׁים הֵנוּ נִכְבָּד הוּא וְאֶל־

גבר החיל חסאין וליה
 עובדיו סבין מן קבצאל
 הוא קמלית תרין בקברי
 מואב דהוין דמין לתרין
 ארין מקיפין הוא גת
 וקמלית ארין קמצע
 גובא ביומא דמקנא הוא
 הנה צדיקא רבא דלא
 היה דיקבא לא
 קמקרא (סא) קמקרא
 קמקרא ולא קמקרא
 תננא תננא יוסא
 מדא דמקת רגליה
 א) קמקרא דמית ונתת
 לשיעור ותבר גיוא
 דברא וספר וסליק
 והיא ספרא דריב הוא
 ספרא ב) דאוריית פהיא
 ביומא ווסא דמקנא
 בעשרא יוסין בקרא
 דמקנא ג) פאקסו דקראין ונתת
 קמקרא ותקפיה ונאנס
 בת מורגיתא מן דרא
 דמקרא וקמליה
 קמורגיתא דאלין גבורתא
 עבר קניהו פריהו דעליה
 שם בתקמא גבריא
 מן גבריא תלמא אנב תרין
 א) בחדר של מת : ב) של חורס הכנים : ג) מן של חוכמים :

דמקת : כי והוא קמל גבא מפראה אנש דמשחמא חמישא אמין באמת מלך וקריא דמפראה מורגיתא
 דמקמיה ג) פאקסו דקראין ונתת קמקרא ותקפיה ונאנס בת מורגיתא מן דרא דמקרא וקמליה
 קמורגיתא דאלין גבורתא עבר קניהו פריהו דעליה שם בתקמא גבריא מן גבריא תלמא אנב תרין
 א) בחדר של מת : ב) של חורס הכנים : ג) מן של חוכמים :

שלשה חלא כנגד השנים היתה גבורתו ולכלל גבורת השלשה
 לא בא והו ועד השלשה לא בא : (כב) בן איש חיל.
 דומאח בן בליעל וכס"ב (כ"ג) כחיו בן איש חי כי בן מנהג
 בני האדם ככרואים חרס ורוי אומרים זה כולו חי : רב
 פעלים . פעולות של גבורות הרבה עשה : אריאל . גבורי'
 בעלי כח ארי גבור וגם אל לשון אילי הארץ לקח (יחזקאל
 י"ו) : והוא ירד והכה את הארי בתוך הבור ביום
 השלש האחרים שם החכמוני אלעזר ושמו : (כג) שני
 אריאל מואב . שני גבורי כואב וכן אמר הסתרגם בשמואל
 תרין רבבי מואב . וכנה הגבורים אריאל לפי שארי גבור וחוק.
 מצודת ציון
 (כג) כמנור אורנים . הוא הפך העגול אשר המורג סוך עליו
 השתי וכעשה קרא סוכה (שבת ק"ג) : בשבש . ככרביט :

רד"ק
 ועד חלשות . אבל לא כל למעלה השלשה החלשות : (כד) רב
 פעלים . פעל הכנס גבורות : שני אריאל מואב . מ"י הפין
 ככרבי מואב וע"ש גבורתם קראם אריאל כיון מלה מוכנה מן
 ע"ש כי המקום חזקו לסתקו בו : ביום השלג . פס היח
 כי טבע האלי להחזק כוחו בזמן הקור ומעט האדם לסמנו ממנו הפעולות
 המיוקו כגבורות הקור עכ"ו כמנור עליו וכסוה
 כס : (כג) איש ברה . ר"ל בעל מורג גדולה וכן אכסי מרות (כמדכ"י)
 א) : כמנור אורנים . בית יח החיות כיהם כמנור אורנים :
 (כד) אלה . הפעלים הכס : ולו שם . ר"ל שהם מצורסם לגבור בין
 כשם כמנורים שזכ"ל המים שזכ"ל לשני כשפלים ור"ל שם
 כל גבורתם החסיו גם אחוה לגבור אבל שלשה הגבורים החלשותם
 לא החסיו אחוה למחמתם לגורל הגבורה אשר הם כסם : (כה) מן
 פירוש ע"ש

פיל גבורות אונ איז גיווען פון דר שטאמ קבצאל
 הוא הפה את שני אריאל מואב ער הם גישלאגן די צוויי
 שטארקע הארען פון מואב אונ ער הם גינדערט
 אונ הם דר שלאגן איין לייב אין איין גרוב אין איין
 קאנא פון שגיי ווס דענקטם קאל אזי דר לייב ווייער
 שטארק; (כג) והוא הפה את האיש המצרי אונ דר בנה
 הם גשלאגן דעם מאן דעם מצרי ווס ער איז גווען
 איין גרויסער מאן פון פינף איינן יעד המצרי התי
 כמנור ארנים אונ אין דער האגמ פו המצרי איז
 גיווען איין שפיו אזי גראב ווי דער האלץ פון די
 וועפער וחד אליו בשבש הם דר בניה גינדיערעם צום
 מצרי מיט איין רוט אונ האמ אונעק גיגיוולת דיא
 שפיו פון דער האגמ פון דעם מצרי אונ האמ אים
 גיהרגת מיט צוין שפיו : (כד) אלה עשה די דאווע
 שטארקע ואך הם גיקאן בנהו בן יהוידע ולו שם
 בשלשה הגבורים אונ צוא איהם איז גיווען איין שם
 צווישען די רבוי גבורים ווס האקען גישעפט די
 וואקר פון דעם בוד פון בית לחם : (כה) מן השלשים
 הנו

הַשְּׁלֵשָׁה לֹא־בָא וַיְשִׁימֵהוּ דָוִד עַל־
 מִשְׁמַעְתּוֹ: כִּי וַגְּבוּרֵי הַחַיִּלִּים עֲשֵׂה־אֵל
 אֲחִי יוֹאָב אֶלְחָנָן בֶּן־דָּוִד מִבֵּית לָחֶם:
 כִּי שְׁמוֹת הַהֲרֹרִי הַלֵּץ הַפְּלוֹנִי: כִּי עִירָא
 בֶּן־עַקֵּשׁ הַתְּקוּעִי אֲבִיעֶזֶר הָעֲנַתוֹתִי:
 כִּמֹּכִי הַחֲשֵׁתִי עִירִי הָאֲחֹחוּי:
 ל מַחֲרֵי הַנְּטוּפְתֵי חֶלֶד בֶּן־בַּעֲנָה
 הַנְּטוּפְתִי: ל"א אִיתִי בֶן־רִיבִי מִגְּבַעַת
 בְּנֵי בְנִימָן בְּנֵיהַ פְּרָעַתְנִי: ל"ב חֹרֵי
 מִנְחֵלִי גַעֵשׁ אֲבִיאֵל הָעֶרְבָתִי:
 ל"ג עֲזֻמֹּת הַבְּחָרוֹמִי אֲלִיחָבָא
 הַשְּׁעֵלְבֹנִי: ל"ד בְּנֵי הַשֵּׁם הַגְּזוּזִי יוֹנָתָן
 בֶּן־שֵׁגָה הַחֲרָרִי: ל"ה אַחִיאֵם בֶּן־שִׁכְר
 הַחֲרָרִי אֲלִיפֶל בֶּן־אֹר: ל"ו חֶפֶר

הוא הוא נקיר ונתלת
 (ס"א ונתלת גבריא) לא
 קמא ומני ותיקדור ריש
 קתיקתא על פלמירוי:
 כו ונברי עברי קרמא
 עשהאל אחוי ריואב
 אלחנן בר דודו דמן בית
 לחם: כז שמות דמן
 דבר הלץ דמן פלון
 כח עירא בר עקש דמן
 הקוע אביעזר דמן
 ענתות: כט סבכי דמן
 חשת עירי מנחמי
 אחום: ל מחרוי דמן
 נטופת חלד בר בענה
 דמן נטופת: לא איתי בר
 ריבי דמן גבעת בנמן
 בניה דמן פרעתני
 ל"ב חורוי דמן מנחמי
 געש אביאל דמן
 ערבתי: ל"ג עזמות דמן
 בחרום אליחבא דמן
 שעלבוני: ל"ד בני השם
 דמן גזוז יונתן בר שגה
 דמן חרר: ל"ה אחיאם בר
 שקר דמן חרר אליפל
 בר אור: ל"ו חפר דמן
 מכתת.

המכתת

רשי

הנו נכבר הוא ואל השלשה לא בא לכלל גבורות הג'
 לא בא. לוחות' ג' סמוכיר למעלה ולכך כתיב לטיל לא
 רדק

נכבר הוא לא היה כנפני השלשים אבל נכבר היה מהשלשים הוא
 השלשה לא בא. אלו השלשה ראשונים החכמוני ואלעזר ושמהו:

גבורים אחרים לא נזכרו כספר שמואל
 מצודה

השלשים. האחרים כ"כ' ומזכירם הם למעט: חנו נכבר
 הוא. כ"ה כוח סוס נכבד עמם וזה לא חסכונו עמם אבל לא בא
 למענה מלכה שואפי המים רמס הפגמים וזה לא חסכונו גב
 פירוש

הנו נכבר הוא ואל השלשה לא בא פון די דרייסיג גבורים
 איז ער גון גיווען גיערלעך און און ער די גבורים
 וום האבן גישעפט די וואסער איז ער גיט גיקומען
 וישארו דוד על משמעתו און דוד קט אים גיטאן און
 גיין גיערונג ער זאל גיין איהם און זאל גערין
 וואס ער וועט אים הייסקען קאן: (כו) ונבני החילים
 און דם ועגען גיווען די איבעריגע גבורי חיל פון
 דוד גשהאל גשהאל דר ברודער פון יואב און אלחנן
 דער זון פון דודו פון בית לחם: (כז) שמות החורוי
 שמות פון הרורי און הלץ דער פלונ: (כח) עירא
 עירא דער זון פון עקש פון הקוע און אביעזר פון

המכרתני אחיה הפלני : לו הצרו
הפרמלי נערי בן אובי : לח יואל אחי
נתן מבחר בן הנרי : לש צלק העמוני
נחרי הברתי נשא פלי יואב בן-
צרויה : מ עירא היתרי גרב היתרי :
מ אוריה החתי זכר בן אחלי :
מב עדינא בן שיזא הראובני ראש
לראובני ועליו שלשים : מ הנן בן-
מעכה ויושפט המתני : מד עויא
העשתרתי שמע ויעואל בני חותם
הערערי : מה ידיעאל בן שמרי ויוחא
אחיו התיצי : מ אליאל המחיים ויריבי
ויושויה בני אלנעם ויתמה המואבי :
מז אליאל ועובד ויעשיאל המעזביה :
יב ואלה הבאים אלדויד לעיקלג

מכרת אחיה דמן פלון :
מ הצרו דמן פרמלא
נערי בר אובי : לח יואל
אחוי נתן מבחר בר
הנרי : לש צלק דמן בני
עמוני נחרי דמן פארות
נמלי (מ"א נמלי) זוני
דיואב בר צרויה :
מ עירא דמן יתר גרב
דמן יתר : מא אוריה
חמאה זכר בר אחלי :
מב עדינא בר שיזא דמן
(מ"א דמן שבמ) שבמא
ראובן ריש שבמא
דראובן ועמיה תלתין
גברין : מ הנן בר מעכה
ויושפט דמן מתן :
מד עויא דמן עשתרות
שמע ויעואל בני חותם
דמן ערוער : מה ידיעאל
בר שמרי ויוחא אחוי
דמן תיץ : מ אליאל דמן
מתוא ויריבי ויושויה
בני אלנעם ויתמה דמן
בני מואב : מ אליאל
ועובד ויעשיאל דמן
מעזביה : יב א ואלין
דתו לות דוד לצלקג
עוד הנה פבוש מן קדם
שאל בר קיש והנן
בנברי

יעואל קרי רבין עוד

(א) וטלו שלשים . ר"ל ואלו שלשים . וידעה שלא זכרם כלל כי
סגורים למח זה הינם כי הם הדיבסם עש :
(ב) ואלו שלשים . ר"ל ואלו שלשים . וידעה שלא זכרם כלל כי
סגורים למח זה הינם כי הם הדיבסם עש :

מצורת דוד

כחיו אולם קתם קדמם בשם המחר סבוה להם : (לש) נושא כלי יואב : חוזק הוח על נמרי שהוח היה נושא כלי השעשע יואב :
(מג) ועליו . ר"ל הסגורים עליו ונמשים לחריז :

פירוש ע"מ

אור : (לו) חפר חפר דער מכרתי אונ אחיה דער
פלוני : (לו) הצרו הפרמלי הצרו דר פרמלי אונ נערי
דער זון פון אובי : (לח) יואל יואל דר ברודער פון
נתן אונ מבחר דער זון פון הנרי : (למ) צלק העמוני
צלק פון עמוני אונ נחרי דער ברותי ווס האט נאך
גיטראגען דס פלי זיין פון יואב בן צרויה : (מ) עירא
היתרי עירא דר יתרי אונ גרב דר יתרי : (מא) אוריה
החתי אוריה דער חתי אונ זכר דער זון פון אחלי :
(מב) עדינא עדינא דר זון פון שיזא פון שבמ ראובן
ראש לראובני ועליו שלשים ער איז גיווען איין האר צו
שבמ ראובן אונ ביי אים זענן גיווען דרייסיג מאן
נום זענן גיגאנגען נאך אים : (מג) הנן הנן דער זון

פון מעכה אונ יושפט דר מתני : (מד) עויא עויא
פון עשתרות אונ שקע אונ יעואל דר קינער פון
חותם דר ערוער : (מה) ידיעאל ידיעאל דר זון פון
שמרי אונ יוחא זיין ברודער דר התיצי : (מו) אליאל
אליאל דר מחיים אונ יריבי אונ יושויה די קינדר
פון אלנעם אונ יתמה דר מואבי : (מז) אליאל אליאל
אונ עובד אונ יעשיאל דר מעזביה :

יב (א) ואלה הבאים אל דוד לצלקג ויהי אונ די דאויגע
נום דא ויימער שמיען זענן די ווס זענען
גינקמען צו דוד קיין ציקלג או ער איז נאך גיווען
בהאלמן דארטען פר שאלו דער זון פון קיש והיה
בנברים עוהי בהלמסה אונ זיי זענן גרעקינט צויושען

עוד עצור מפני שאול בן קיש והמה
בגבורים עזרי המלחמה: ^ד נשקי
קשת מימינים ומשמאלים באבנים
ובחצים בקשת מאחי שאול מבנימן:
ג הראש אחיעזר ויואש בני השמעה
הגבעתי ויזאל ופלט בני עזמות
וברה ויהוא הענתתי: ^ה וישמעיה
הגבעוני גבור בשלשים ועל-
השלשים: ^ו וירמיה ויחזיאל ויוחנן
ויזכר הגדרתי אלעזר וירימות
ובעליה ושמריהו ושפטיהו החריפי:
יאלקנה וישיהו ועזראל ויועזר וישבעם
הקרחים: יויעאלה וזבדיה בני ירתם

בנקרא דספינין ליה
בנקרא: באוקטיון למינר
בקשתא ראמן גירון
מן מינהון ומן
שמאלהון רגמין
באבניא ומיניחין קרבא
בגיררין ובקשתא
מקריבי שאול משמאל
דבנימן: ג דספיניא
לרישא אחיעזר ויואש
בני שמעה דמן גבעתא
ויזאל ופלט בני עזמות
וברכה ויהוא דמן
ענתות: ד וישמעיה דמן
גבעון גבר בגבריא
ומסא לגבורת גברין:
ה וירמיה ויחזיאל ויוחנן
ויזכר דמן גדרה
אלעזר וירימות
ובעליה ושפטיהו
ושפטיהו דמן חרופ:
יאלקנה וישיהו ועזראל
ויועזר וישבעם דמן
קרחת: יויעאלה
וזבדיה בני ירתם מן
גדור

מטלה: יב (א) עוד עצור, נחמא: (ב) בנשקי קשת. מוויינים נקמת ובהים ומורים לפניהם ולאחריהם. ואף בזהבים היו נוהגים על יתר הקשת חבן ומורים. ואחי רחמי רד"ק

יב (כ) בנשקי קשת. מוויינים נקמת ובחצים: מימינים ומשמאלים. שהיו שלשים בשתי ידיהם בין לירות חבנים בין לירות חצים: מאחי שאול מבנימן, כלומר מקרובי שאול באו אליו לעזור אף על פי שהיה שאול חי: מצודת דוד

יב (ג) עוד עצור, בעוד שהיה נחמא מפני שאול: והסת בגבורים. כהכבים המה בין הגבורים עוזרי נחמא פעלהמה: (ג) מימינים וגו'. שלשים בשתי ידיהם לירות בזהבים ובהים פ"ה הקשת: מאחי שאול, מקרובי שאול מבני בנימן: (ג) הראש מן הכהים היה הלאה אחיעזר וכל עמו יואש אחיו וצנורו עליהם: (ו) הקרחים, אלקנה וגו' היו מבני קשת פירוש ע"מ

(ד) וישמעיה הגבעתי גבור בשלשים ועל השלשים אונג ושמעיה פון גבעון איז אוף גיקומן צו אים ער איז גיווען איין גבור צווישען דרייסיג פאן אונג איין האר איבער דרייסיג פאן: (ה) וירמיה אונג וירמיה אונג ויחזיאל אונג ויחנן אונג ויזכר פון גדרה אלעזר וירימות אונג בעליה אונג שמריהו אונג שפטיהו דער חרופי: (ו) אלקנה וישיהו אונג וישבעם אונג ועזראל אונג ויועזר אונג וישבעם דיא קרחים: (ז) ויעאלה אונג ויעלה אונג נבדיה די קינדר פון ירתם פון גדור: (ח) וסן הגדי גבדלו אל דודי למצור מברכה אונג פון

מִן־הַגְּדֹד: "וּמִן־הַגְּדִי נִבְדְּלוּ אֶל־הַיּוֹד
 לְמַצַּד מִדְּבָרָה גַּבְרֵי הַחֵיל אַנְשֵׁי צָבָא
 לְמַלְחָמָה עֲרֹכֵי צִנְהָ וְרִמְחָ וּפְנֵי אַרְיֵה
 פְּנֵיהֶם וּכְצַבָּאִים עַל־הַהָרִים לְמַהֵר:
 עֹזֵר הָרֹאשׁ עֲבָדֶיהָ הַשְּׁנֵי אֱלִיאָב
 הַשְּׁלִישִׁי: " מִשְׁמֵנָה הַרְבִּיעִי יִרְמִיָּה
 הַחֲמִישִׁי: " עֵתִי הַשְּׁשִׁי אֱלִיאֵל
 הַשְּׁבַעִי: " יֵב יוֹחָנָן הַשְּׁמִינִי אֶלְזָבֵד
 הַתְּשִׁיעִי: " יִרְמִיָּהוּ הָעֲשִׂירִי מִכְּבֹנֵי
 עֲשִׂתִי עֶשֶׂר: " יֵד אֱלֹהִים מִבְּנֵי־גֵד רֹאשֵׁי
 הַצָּבָא אֶחָד לְמֵאָה הַקָּמָן וְהַגְּדֹד

גְּדֹד: חֲוֹמָן שְׁבַט־בְּנֵי־לֵוִי
 אִיתְּפֵר־שׁוֹלְדָדוֹד בְּחֻקְרֵא
 בְּמִדְבָּרָא גַבְרֵי חֵילָא
 אַנְשֵׁי חֵילָא אֶלְזָבֵד
 מִסְבְּרֵי תְרִיסִין וְנִשְׁלִי
 מִרְעִיתָא וְרִמְחָ אֶרְוִיא
 דְּמִתְהִין בְּקִרְבָּא וְהִי
 כְּמִכְנֵא עַל־מִזְבֵּי־רַחֲמִין
 לְאַחֲרָה: " עֹזֵר רִישָׁא
 עֲבָדֶיהָ הַנְּקֵא אֱלִיאָב
 הַשְּׁלִישִׁי: " מִשְׁמֵנָה
 רְבִיעִיָּה: " יִרְמִיָּה
 חֲמִישִׁיָּה: " עֵתִי
 אֶשְׁתִּי אֱלִיאֵל
 שְׁבִיעִיָּה: " יֵב יוֹחָנָן
 הַמְּיָנִיָּה אֶלְזָבֵד
 הַתְּשִׁיעִיָּה: " יִרְמִיָּהוּ
 עֲשִׂירֵיהָ מִכְּבֹנֵי חַד
 קָמָן: " יֵד אֱלֹהִים מִבְּנֵי־גֵד
 רִישֵׁי חֲוֹמָן דְּבָרָה חַד
 וְחַד הָיָה בְּסִדְרֵי קִרְבָּא
 עִם אֶלְפָּא (ס"א) וְעִירָא
 דְּבַהוֹן עִם קָמָה וְרִבָּא

עם אלפא: (ס"א) מסדר עם קמה והוא מן זומריא פרם רבקה דבהון הנה מסדר קרבא רש"י

השל שים. ראש לשבטים: (ח) למצד מדבריה. למלכות המדבר שנקבא מפני שאלו דכתיב (שמואל א' כ"ג) ויקומו וילכו ויפה לפני שאלו ודוד וחלשיו כמדבר משון בערבה. וכתיב (ס"ג כ"ז) ויעל דוד משם ויסב בתלדות עין גדי: ופני אריה פניהם. פניהם מפוקדים כלריה: וכצבאיהם ר"ב"ג

השל שים. ראש לשבטים: (ח) למצד מדבריה. למלכות המדבר שנקבא מפני שאלו דכתיב (שמואל א' כ"ג) ויקומו וילכו ויפה לפני שאלו ודוד וחלשיו כמדבר משון בערבה. וכתיב (ס"ג כ"ז) ויעל דוד משם ויסב בתלדות עין גדי: ופני אריה פניהם. פניהם מפוקדים כלריה: וכצבאיהם ר"ב"ג

(א) כ"ג (כ"ח) וחס הים קודם לכתו ללפני: (יד) אחד למאה הקמן והגדול אלף. וס"ג ח"ן חסר ששלוש ח"ן. וזל סס"ו לפני הלכא קמא ח"ו שני אלפים וספקנים מהם ס"ו עברי מלוא וס"ל ז"ס דוד

ס"ב נחשכ בזכוכס לאחד מהם ויחה: (ח) ומן הגדי נכללו אל דוד למלך מדבריה וכו'. כ"ל כסיוחו מסתור בתלדות כמדבר משון בערבה אל עין סיסמון כי עם הסתור כמו שזכר כסם שמואל מצורה

מספקים במלואם פניהם כמו חלשים: וכצבאיהם. מעשרים לזון כלבי סקן מהם על ספקים להגלל עוד הלכ: (יד) הקמן. החלש שבהם הלחף ירחף מהם והגבור שבהם הלחף ירחף חלף: ע"ט

(ח) נבדלו. משם שאלו נכללו ללכה אל דוד אל המלכות אשר צמדכ ספיה דוד נחכא ס"ס: אנשי צבא. "למוד" ללחח כלכא מלחמה וסוכרי מלחמה כלכה וכו' כעין מן: ופני אריה פניהם. פירוש

(י) משמנה הרביעי משמנה איז גיווען דער פערדער ירמיה איז גיווען דר פינפטער: (יא) עמי הששי עמי איז גיווען דר זעקסטער אונ אליאל איז גיווען דר זיבעטער: (יב) יוחנן השמיני יוחנן איז גיווען דער אכטער אלזבד איז גיווען דר ניינטער: (יג) ירמיהו הששיר ירמיהו איז גיווען דר עהנפטער מכבני איז גיווען דער עלפטער: (יד) אלה סבני דר ראשי הצבא דר דאזיגע זענען גיווען פון דר קינדער פון גר די עלצטע פון זייער חיל אחד למאה הקמן והגדול אלף איינער פון זיי דער קלענצטער האט נאך גיאנט הונדערטס מאן אונ דער גרעסטער פון זיי הט נאך גיאנט מוויננט מאן: (טו) אלה הם אשר עברו את הירדן בחודש הראשון והוא ספאל: על כל גדוהי דר דאזיגע זענן

פון שבט גר זענען גיווארען אפ גישייר לייט פון שאור צו גיוין צו דויד אין פעסטונג וואס אין דער סדר אונ די לייט זענען גיווען גבורי חיל שטארקע חילת לייט אונ אעלעכע מאנען וואס זענען גיווען גילערינט צוא גיוין אין חיל פון איין מלחמה עורכי צח ורופח אונ זיי האבן גקענט אן רעכטן פאנצערין אונ שפוזין צו איין מלחמה ופני אריה פניהם וכצבאיהם על ההרים לפתר אונ פארקטיג אוז ווי דס פנים פון איין לייב אוזי איז גיווען זייער פנים אונ אוז וויא דערשין זענן גרינג צו לופין אוף די בערג אוז גרינג זענן זיי גיווען: (טז) עזר היראש עזר איז גיווען דער עלצטער צווישען זיי אונ עובריה איז גיווען דער אנטדערער אונ אליאב איז גיווען דער דריטער:

לְאֶרְץ: מִן אֶלֶּהָ הֵם אֲשֶׁר עָבְרוּ אֶת־
**הַיַּרְדֵּן בְּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וְהוּא מִמֶּלֶךְ־
 עַל־כָּל־גְּדֵי־יָתֵינוּ וַיְבָרִיחוּ אֶת־כָּל־
 הָעַמְמִיקִים לְמִזְרַח וּלְמַעֲרָב: מִן וַיָּבֹאוּ
 מִן־בְּנֵי בְנִימִן וַיְהוּדָה עַד־לְמַצְד
 לְדָוִד: י וַיֵּצֵא דָוִד לְפָנֵיהֶם וַיַּעַן
 וַיֹּאמֶר לָהֶם אִם־לְשָׁלוֹם בָּאתֶם אֵלַי
 לְעֹזְרֵי וַיְהִי־לִי עֲלֵיכֶם לֵבָב לַיָּחִד
 וְאִם־לְרִמּוֹתַי לְצָרֵי בְלֹא חָמָס בְּכַפִּי
 יֵרָא אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיּוֹכֵחַ: יי וְרוּחַ**

עם אלפא) : מן ארץ
 היגון דעברו ית וירדא
 בנרתא קדמאה והוא
 מתמלוי על כל פצידוהי
 ואפכו על יתבי מישורא
 למדינתא וימערבא :
 מן ואתו מן בני בנימן
 ויהודה עד למקרא צות
 דוד : י וינפק דוד
 לקדמיהון ואמר להון
 אין לשלום אמיתון קתי
 פסיעותי ותי לי עליכון
 שלם לבבא פחדא ואין
 א לבבא יתי לאעקותי
 בלא חטופין בירוינתגלא
 קדם אלהא דאבתנא
 ויהתפרע : יי וירוח גבורה
 (א) לרוב אורי ולהלכי לי על
 לא חמס בכפי :

ת"א ויח וגי' : כמות ט יכ
 ויח וגי' ככ מניה א יח טו :

גרותיו קרי רש"י

מדוד שמח סבור הוא דוד שכלו בני בנימן לכפותו ולחמו
 ביד שאלו לסיכך לקחו עמסא לדוד עמהס . וגם שאר
 מיהודה קרובי דוד כדכתיב מן בני בנימן ויהודה . כתי
 שיראה דוד שכלו עמהס כלמיתחם שלא יחדס ככל דבר :
 (ז) ויצא דוד לפניהם . מן המלך : ויען ויאמר להם
 וגו' רכב ליהד . לכנס ולכתי יהיה כלב אחד : ואם
 לרמוהני לצרי בלא חמס בכפי . כי מה עשיתו לשאלו
 כי הוא גודה את נפשי לקחת על חמס : (יח) ורוח לבשה
 רלב"ג

ורדפומס חמס'מאה ומאה מכס וגו' : (טו) אלהתם אשר
 עברו את הירדן בחדש הראשון . בנימן שכבר נפסרו
 הנגלים : ויבריחו את כל העמקים למזרח ולמערב .
 עכבר את הירדן וצקנו כמגוניהם את כל עמקי המים
 למזרח ולמערב ועברו ביבשה וי"א ויבריחו את כל העמקי'
 העמים היחסיים בעמקס : (טז) מן בני בנימין ויהודה
 עד למצד לדוד . אל המולדה אשר דוד נחלש סס ונפתי
 שאלו ולקחו עמהס בן אחות דוד . לפי שדלנו בני בנימן
 רד"ק

(יז) כפלא . תואר כמו מלא : ויבריחו את כל העמקים . הבריחו
 ייטיבו העמקים בעברם צבא גדול וחשבו כי אייבם תיר וברחו :
 (יח) ואם לרמוהני לצרי . בעבור צרי . ולפי שהיו שם מבני בנימן
 היה דוד ירא . והיו לרמוהני בפתח' פקוס ציר"י : (ט) ורוח

לא כל העמקים למזרח ולמערב . ר"ל של המקומות שהיו עמוקים
 מצודת דוד

(טו) והוא ממלא . כי לו עמקים המים מן הספחה נגלים ונעבור
 זה היה ירכן מלא עד שהלמו המים על כל שפתו ולגזרה גדולה
 חשב לעבור במים עמוקי' ופס' ולא ישפוחו המים : ויברחו .
 פס כי נמיתו צבאם כמים מ"מ הכריחו כל יושבי העמקים להס
 וגו' . ר"ל י' מן בלתי ויהיה לכתי עליהם להיות לפס אחד ר"ל אלוהים זה נוס :
 דבר והוא חס כיופחם הם לרמות אורי לממן לא אחיה נשאר מכס ורולים חמס לתפשי ולהלכי לי חמס בלא חמס בכפי כי לא
 עשיתי מחומה כע לבחול : ירא אלהי וגו' . אזי ירסא כי בהחמס הנבשה לי ויכר חס הדבר להיות נגלה מהמנה לכל אשמה לכס
 להיות לפס אחד : (יח) ורוח לבשה וגו' . ר"ל בלא בלתי היגון לדבר בעבור כלס : לך דוד . ר"ל להאריך ולעונק בלמו : ועפך .
 פירוש ע"מ

מצודת ציון
 (טו) גרותיו . שפתי הנקל : (ז) ויבחר . ענין כבוד דברים כמו אשר
 סוכים כי (ככשית כ"ד) : (ט) ורוח . ענין רלון כמו הכני מוסן בו
 ולפי ולא עלכו כח לעמוד מנגד : (יז) ויצא דוד . מן המלך : יהיה לי
 וגו' . ר"ל י' מן בלתי ויהיה לכתי עליהם להיות לפס אחד ר"ל אלוהים זה נוס :
 דבר והוא חס כיופחם הם לרמות אורי לממן לא אחיה נשאר מכס ורולים חמס לתפשי ולהלכי לי חמס בלא חמס בכפי כי לא
 עשיתי מחומה כע לבחול : ירא אלהי וגו' . אזי ירסא כי בהחמס הנבשה לי ויכר חס הדבר להיות נגלה מהמנה לכל אשמה לכס
 להיות לפס אחד : (יח) ורוח לבשה וגו' . ר"ל בלא בלתי היגון לדבר בעבור כלס : לך דוד . ר"ל להאריך ולעונק בלמו : ועפך .
 פירוש ע"מ
 אם לשלום באתם אלי לעזרתי אוב איר וענטם ניקומען צו
 מיר צו שלום צו העלפקען מיר יהיה לי עליכם לבב ליחוד
 ועטמייין הארץ מיט אייער הארץ ויין צו איין הארץ
 ואם לרמוהני לצרי אונ אוב איר וענטם ניקומען צו נארין
 מיה צו איבער ענטפערין מיה צו מייגע בליידניג
 דס אי שאל אונ ייגע מייג בלא חמס בכפי דס קיין
 רובונג איני ייש דא אין מייג הענד . ירא אלהי אבותי
 ויכח און נאל דר נאט פון אונגערע עלטערין ועקן
 עם אונ זאל אייה שמראפקען דר פרי : (יח) ורוח לבשה
 את נפשי ראש השלישים אונ איין ויילן חס אן ניקלייד
 דעם

דברי הימים א יב

תרגום רב יוסף

לְבַשָּׁה אֶת־עַמִּישֵׁי רֹאשׁ הַשְּׁלֹשִׁים
 לָךְ דָּוִד וְעַמָּךְ בְּיָשִׁי שְׁלוֹם | שְׁלוֹם
 לָךְ וְשְׁלוֹם לְעוֹרְךָ כִּי עוֹרְךָ אֲלֵהֶךָ
 וַיִּקְבְּלֵם דָּוִד וַיִּתְּנֵם בְּרֹאשֵׁי הַגְּדוּד :
 יט וּמִמֶּנֶּשֶׁה נִפְלוּ עַל־דָּוִד בְּבֹאוֹ עִם־
 פְּלִשְׁתִּים עַל־שְׂאוֹל לְמַלְחָמָה וְלֹא
 עֹזֵרִים כִּי בַעֲזָה שִׁלְחָהּוּ סִרְיֵי פְּלִשְׁתִּים
 לֵאמֹר בְּרֹאשֵׁינוּ יִפּוֹל אֶל־אֲדֹנָיו שְׂאוֹל :
 יב בְּלָכְתָּו אֶל־צִיָּקְלָג נִפְלוּ עָלָיו וּמִמֶּנֶשֶׁה

לְבַשְׁתָּ יָת עַמִּישֵׁי רִישׁ
 גְּבֻרֵי א וְאֵת יב
 אֲמִטְוֹלְתָּהּ דָּוִד אֲתִיבָא
 וְלִמְהוּי עָמְךָ בְּרִישֵׁי
 שְׁלָמָא בִּימְתָא וּשְׁלָמָא
 בְּלִילֵיא לָךְ וּשְׁלָמָא
 לְדַמְסִיעֵין לָךְ אֲרוֹם
 בַּסַּעֲדָךְ יִמְר אֲלֵהֶךָ
 וְקַבְּלָנָן דָּוִד וּמִמֶּנֶן
 בְּרִישֵׁי סִרְיֵי חִילָא :
 יט וּמִשְׁבָּמָא מִנְשָׁה שְׁרוּ
 עִם דָּוִד בְּר אֲתָא עִם
 פְּלִשְׁתָּאֵי עַל שְׂאוֹל
 לֵאמָרָא קִרְבָּא וְלֹא
 סִרְיֵינוֹן אֲרוֹם בְּעִישְׂתָּא
 פִּמְרוּ יָתִיה אֲסִמְרָטִינֵי
 פְּלִשְׁתָּאֵי לְ מִי יָר
 בְּרִישָׁא לְמִקְלָא אֲרוֹם
 אֲנִי לְצִקְלָג שְׁרוּ עֲלוֹתֵי

ת"א וממשה וכו' ; פקודים שער יז ; גלגלית וכו' ; נחמה ק"ל :

רות רבנניה שאוול : כ"ד :

השלישים קרי

את עמשי (עלמנ"ס בלע"ו) ולא רוח נבואה ; כלומר זה
 הרוח והרצון לבשו שקפץ בראש לדבר לפני בני בנימין
 יהודה הכאים עמו ודוגמתו ותהיעל ופתח רוח ה' (שופט'
 י"ח) וחמר : לך דויד ; אתה אומר אל שלום באתם ודאי
 לשלום באתם אלך ; ועמך בני ישי ; אתו רוחים להיות עמך
 ולעורך ; שלום שלום לך ושלום לעורך ; ואתה שאל
 אלי לעורך ודאי לעורך באתם ולנו אין לך להחזיק עוכה כי

רלב"ג

מהעמקים לפתח מורה ובעת שהיה מהם לפתח מערב כי לרוב רוח
 סוכר לא היו יכולים לנשום בו בדקיהם משפתו האחת לשנית אך
 כשאו עמכם בדקיהם וצמקום שהיו במים עמוקים מאל שמו צמק
 הסווא בדיח היו רשעו לפתח מורה ומערב וכן סבו עד גלות כל
 הפעמקים ; (יח) לך דוד וכו' ; ר"ל לך אהבה וכונו באתם להיות עמך
 וזהו שנים מלמד אל העמוקים ואל הקרובים ואל כל השלום וכן

מצודת ציון

רוח (מ"ב ז"ט) ; הגדוד ; חל הבלה ; (יט) נפול ; ענין נפיים
 והסקרנות וכן אל הכשרים מלה ועל (דמטים ל"ז) ; סריני ; ענין
 שלום שלום לחוק ; ויקבלם ; כי האמין לדברי עמשי בן אחומו ;
 בשביל דוד עם פלשתים כשהלכו להלחם בשאול ; ולא עזרום ; אבל דוד לא מרץ לשלטי' במלחמה כי בעלה הסריני במחובו מן המלחמה
 לשוב למקומו כי אמרו כשהשני יפול וכו' ר"ל עם כחמת ראשית ישוב אל בחול כי הוא יוכל אחומו ; נחמנו לו על עם ; שמדד ; ויזעזעה
 הוֹךְ לנחמה ; (כ) בלכתי ; כשחזר מן המלחמה לשוב למקומו לקבל ; ראשי האלפים ; כ"ה היה ראש של חלקי האשים ;

פירוש ע"מ

דעם עמשי דער עלצטער פון דיא הארען ער נאר
 ביי דען פרא אלע אונ אזו דעם ער גיזאנט צו דוד לך
 דויד ויךד בן ושי צו דיר דוד זענן מיר גיקומן שלום
 סאבען מיט דיר אונ מיט דיר בן ושי וועלן מיר זיין
 צו העלפן דיר שלום שלום לך ושלום לעורך שלום את
 צו דיר אונ שלום איז צו דייע העלפן בן ערף אלהיה
 דען דיין גאט דיר גיהאלפען ויקבלם דויד ויתנם
 בראשי הגדוד דעם זיי דויד מקבל גיווען אונ דעם זיניא
 גינעען פרא הארען צווישען די הארן פון זיין חיר ;
 (יט) וספנשה נפלו על דויד וכו' אונ שבמ מנשה זענן
 ארום גיפאלען צו דויד צו העלפען אים אז ער איז
 גיקומען מיט די פלשתים אויף שאול צו האלפען

מלח הטם הוא ; וזהו כי עורך חלשיו ; ויקבלם דויד ;
 לאוהם בני בנימין ויחל בראשי הגדוד שלו (יט) ובכנישה
 נפלו על דוד ; לעזרו ; בבואו עם פלשתים על שאול
 למלחמה ; בזמה מלחמה ענה דוד שאול ; ולא עזרום ;
 חס ושלום שעזרו לפלשתים אלה בעת שהלוחו סריני
 פלשתים ; כי ענה נתיעלו הסרינים לשלחו לביתו כי אמרו
 בראשיתו יפול אל אדניו ודומה נפלו על דוד ;

מלמדו לעורר לפי שאמרו כראים כי עורך חלשיו וידו הכונה ע"ה ;
 (יט) ומנשה נפלו על דוד וכו' ; נכד וכו' כשאר שמואל (ח ל"ב)
 כי אשים מלך גת כביא דוד עמו להלחם עם שאול וכיון פלשתים
 לא הכריזו בזה כי אמרו שדוד ימחה אל אדניו שאול כהכריז
 האלפים הכים ; ואמר בזה המקום כי כאשר במוחו עזרו פלשתים
 וזהו שב אל זיקלג אל נפלו עליו גיוריהו ודומה עזרו לדוד

מצודת דוד

חפלים אלו נהוים עמך וצמקום ; שלום שלום לך ; ל"ל האל
 כולים אלו אשר השלום עמך ויטם העוזרים לך ולא כהגם יד שחול
 וזכו צמיר חלשים ובהבנתחו ופדעו ח"כ נכחו עמך דרמלוח ; וכפל
 בראשי הגדוד ; להיות גם הכנה לבלשים על הגדוד ; (יט) בבואו ;
 להיות גם הכנה לבלשים על הגדוד ; (יט) בבואו ;
 ויזעזעה מן המלחמה ; כ"ה היה ראש של חלקי האשים ;

מלחמה מיט אים ולא יזכור אונ דר סוף איז גיווען
 דעם דויד דעם זיי גיט גיהאלפן צו האלפען מלחמה כי
 גינעה דען דורך איין עצה הארן אים די הארן פון
 די פלשתים אנועק גישיקט פון דר מלחמה צו ריק
 אהיים דען זיי האבען גיזאנט בראשיתו יפול אל אדניו
 שאול מיט אונזערע קעפ ווס ער וועט אראפ זעקן
 פון אונז וועט ער פאלן אונ מרוצה ווערען צו זיין
 האר שאול דרום האבען זיי אים גישיקט צוא ריק
 אהיים קיין צקלג ; (כ) בלכתי אל ציקלג נפלו עליו כמנשה
 איז זיין גיין קיין צקלג זענן ארום גיפאלען צו אים
 פון שבמ מנשה עדינח אונ יונבר אונ דייגאל אונ
 מיקאל אונ יונבר אונ אלהיה אונ צלתי ראשי האלפים

וְאֵת חֲבֵרֵי עֲמִיהַ
 מִשְׁבָּטָא כַּנְשָׁה עֲדָנָה
 וַיּוֹזְבֵד וַיִּדְעֵאל וּמִיכָאֵל וַיּוֹזְבֵד
 וְאֵלִיהוּא וְצִלְתִּי וְצִלְתִּי
 רִישֵׁי נִגְבְּרֵי דְמִן שְׁבָטָא
 כַּנְשָׁה : כִּי וְהִנֵּן מִינֵי
 עִם דְּרֹד עַל קִוְרֵי חֵילָא
 מְמַלְּ דִּגְבְּרֵי חֵילָא הִוּוּ
 כְּלָהוּן דְּהָוּ מְתַמְנֵן דְּבְנֵי
 חֵילָא : כִּי אָרוּם לְמִן
 יוֹקָא בְּיוֹקָא אֲהֵן לֹת
 דְּרֹד לְפָעוּתֵיהּ עַד דְּהָוּ
 לְמִשְׁרֵי אֹבְדֵי לֵין
 מְגִיעִין פְּדֻמוֹת מִשְׁרֵי
 מְלָאכְיָא דֵין : כִּי וְאֵלֵין
 סְבוּמֵי רִישֵׁי חֵילָא
 דְּמִקְוֵין לְחֵילָא דְּאֲהֵוּ
 לֹת דְּרֹד לְחִכְרוֹן
 לְאַחְרָא מִלְּכֹתָא
 דְּשָׂאוֹל לְוִתִּיהּ בְּגִיבָה
 מִיִּמְרָא דֵין : כִּי בְנֵי יְהוּדָה נְמַלְּוּ תְּרִיסִין וּמִרְגִּין אֲשָׁהָא אֲלֵפִין וּשְׁמוֹנָה

ג"א ענה הנז"ל בצירוי רש"י

(כא) על הגדוד של עמלקים של עמלקים נשאו כי בחזותו פרק היה כי בלכותו אליקלג כשנלחמו סרטי פלשתים וכו' אליקלג כבר נזכר: (כב) כי לעת יום ביום יבאוי על רוד לעזרו. פתרונו מהלך לספר יותר מיומי כזו אליו אלל סוף דבר ככל עת ופת בלתי אל דוד: עד למחנה גדול במחנה ארדהים. פתרון לא היה המחנה של דוד להיות כך גדול. אלא כי מהשם היה המחנה כך גדול שזכו לו בעלת אלהים וזהו כמחנה אלהים. ודוגמא מהנה אלהים דיעקב (בראשית

רד"ק
 לבשה את עמשי. רוח רצין: וכי כמחנה אלהים. רצה לומר גדול כי כשרצה להגדיל הדבר סיחור אל השם כמו כהרואי אל. עיר גדולה אלהים. שלחבתיה. מאפליה. ואף על פי כי שלבתיה טלה אחת וכן מאפליה ענינם שתי מלות: מצודת דוד

(כג) עזרו עם דוד. ר"ל כמו שזכר דוד את עלמו כן עמה עזרבו על הגדוד מעני עמלק אשר שבו כפי דוד ואשכנז וכו' כמ"ס סוף ש"א: והיו שרים. כשרדף את עמלק מיהם אות' לש"י של הלכא: לעזרו: עד למחנה גדול. עד שמכרזו להיות מחנה גדול כמחנה אלהים: על כי חשב כל שבט עלמנו חמר מספריו בלי דעים: ראשי גו'. מה שמוכח למנה אלהים כמו פירי גדולה לאלהים ויונה ג': (ג) מספריו. על כי חשב כל שבט עלמנו חמר מספריו בלי דעים: ראשי גו'. כהשאל של הלוי הלכא: באו. אשר כל זה לחכמן חמר שמלך על בני ישראל: להסב: לכבד אליו המלכות מעני שולל להלמנו על פירוש ע"מ

זיי וענען גיווען די עלצטע פון די מווינגט וואס צו שבת מנשה איז גיווען: (כא) והסה עזרי עם דוד על הגדוד אונ זיי האבן גיהאלפען מיט דוד און דעם חיל פון עמלק וום איו אן גיפאלן און צקלגן פי גבוי חיל מילק דען די בני מנשה וענן אלע גיווען גבוי חיל ויהי שרים בנבא אונ זיי וענן גיווארן הארען אין דעם חיל: (כב) דר כפ"ל איז פי לשת יום ביום יבאו על דוד לעזרו דעם צר צייט פון מאג צו קאג וענן אלע גיקומן און דוד צו העלפען אים עד למחנה גדול כמחנה אלהים ביו זיי וענען גישעמט גיווארן צו צו זין איין

חלוצי

ויס לומר מרוב חילות קראו מהנה אלהים:

(כב) להסב מרכות שאור אריו. מן בני שאל. ודוגמא ותשוב המלוכה: (כד) בני יהודה גושאי צנה ורומח ששת אלפים ושמונה מאות. ואל חתמה שמיהודה זאו לו מעט מכל שבט ושבע שבה לו שהרי אין לרוד לבא לו שום אדם מיהודה להמליכו. כי בני יהודה הם המליכוהו כבר כהכרון. אכל ימר השבטים סביו עם בני שאל עד עתה הם הוצרכו לבא לחכרון להמליכו: חלוצי צבא. המוואי"א

רלב"ג
 לדודף אחרי הגדוד שבטו יקלג כלש ועזו נשי דוד ואשכנז וטפיהם. וסבד קרף דוד אחריהם וסעיגם כמו שכתוב בספר ששאל (ל) וסבי אה כל שבטי ושלל רב הניא: (כז) להסב מלכות שאל אליו כפי ה'. כ"ל כאשר דבר ה' ציד עבדו שמואל:

מצודת ציון
 סרכס: ענין מניין כמו חלוצי לבא (כמדכ ל"ט):

גרוסי פתגה לצייף ווי איין געמליכר מחנה (בדומר זייער גרום): (כג) ואלה מספרי ראשי החלוצין אונ דיא דאזיגע זענען די צאל פון די עלצטע פון די לייט וום זענן גיווען גיוואפניגט צו גיין אין חיל וום זענן גיקומן צו דוד קיין חכרון להסב מלכות שאל אליו כפי ה' צו אים קעקן דם מלכות פון די קינדער פון שאל צו אים און ווי קאמטס מול דם גירעם: (כד) בני יהודה גשאי צנה ורומח די קינדער פון יהודה וום האבען גיטראגען פאנצערין אונ שפיזין אין איין מלחמה וענן גיווען זעקס מווינגט מאן אונ אכט הונדערט חלוצי

דברי הימים איב

תרנום רב יוסף

וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת חֲלוּצֵי צָבָא: כִּי מִן־בְּנֵי
 שָׁמְעוֹן גְּבוּרֵי חֵיל לְצָבָא שִׁבְעַת
 אֲלָפִים וּמֵאָה: כִּי מִן־בְּנֵי הַלְוִי אַרְבַּעַת
 אֲלָפִים וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: כִּי וַיְהִי־דַע הַנְּגִיד
 לְאַהֲרֹן וְעַמּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעַת
 מֵאוֹת: כִּי וְצִדְוֹק נָעַר גְּבוּר חֵיל וּבֵית
 אָבִיו שָׂרִים עֲשָׂרִים וּשְׁנָיִם: כִּסּוּ וּמִן־בְּנֵי
 בְּנֵי־מֶן אַחֵי שָׂאוֹל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעַד־
 הַנָּה מֵרְבִיתָם שְׁמֹרִים מִשְׁמֶרֶת בֵּית
 שָׂאוֹל: לִּי וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם עֲשָׂרִים אַלְפָּה
 וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת גְּבוּרֵי חֵיל אֲנָשֵׁי יְשׁוּעָה

וּמִן־בְּנֵי מֵאָה חֲלוּצֵי חֵילֵא:
 כִּי מִן־בְּנֵי שָׁמְעוֹן גְּבוּרֵי
 חֵילֵא לְצָבָא שִׁבְעַת
 אֲלָפִין וּמֵאָה: כִּי מִן־בְּנֵי
 הַלְוִי אַרְבַּעַת אֲלָפִין
 וְשֵׁשׁ מֵאָה: כִּי וַיְהִי־דַע
 הַנְּגִיד לְאַהֲרֹן וְעַמּוֹ
 שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְשִׁבְעַת
 מֵאוֹת: כִּי וְצִדְוֹק
 נָעַר גְּבוּר חֵילֵא וּבֵית
 אָבִיו שָׂרִים עֲשָׂרִים
 וּשְׁנָיִם: כִּסּוּ וּמִן־בְּנֵי
 בְּנֵי־מֶן אַחֵי שָׂאוֹל שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִין וְעַד־הַנָּה מֵרְבִיתָם
 שְׁמֹרִים מִשְׁמֶרֶת בֵּית
 שָׂאוֹל: לִּי וּמִן־בְּנֵי אֶפְרַיִם
 עֲשָׂרִים אַלְפָּה וּשְׁמוֹנֶה
 מֵאוֹת גְּבוּרֵי חֵיל אֲנָשֵׁי
 יְשׁוּעָה אַבְהֵתְהוֹן

וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת גְּבוּרֵי חֵיל אֲנָשֵׁי יְשׁוּעָה

רשי

מן העם ודוגמתו חלוצי צבא דמעות, וי"ח חלוצים כמו זריוס כמו רלס והחליטו: (כב) ויהיודע הנגיד לאהרן. הוא אביו של בנימו: הנגיד לאהרן, המוליד והמביא: ועמו שדשת אלפים ושבע מאות. כלס מכני אהרן הכהן. ויהודע שהיה צימי יואש בן בנימו בנו של יהודע:

רלב"ג (כז) ויהודע הנגיד לאהרן. ידמה שאלו היה יהודע כהן גדול כי לטיב סיס עס דוד: (כח) וצדוק נער גבור חיל וגו'. הוא צדוק טסיס כהן גדול סס אביס: (כט) ומן בני כנימין אחי שאל. אמל זס לסי שסול סיס משכס: ועד סיס מרכיס סומריס משמרת סיס שאל. ר"ל כי רוב חלל שסול לסמלך סס דוד סיו רובס עד סיס ממויסי לסמור משמרת מלוח סולו ועס כל זס כולו כדלון לסמלך

באו אלח שלשת אלפים כי עד אותו הזמן היה מרביעם עם בית מצורת ציון

(כט) מרביעם מל רבוי: (כס) אחי שאל. קרובי שאלו: ועד הנה. עד הזמן הכול עדיין סיו ומעט מהס כולו חל צדו כסיה עוד עמור מפני שאלו חלל לאחל סענת סיו פירוש ע"מ

חלוצי צבא גיוקנס חיל: (כד) מן בני שמעון גבורי חיל לצבא פון די בני שמעון וענן גיווען גבורים ווס וענן ראוי גיווען צו גרין אין חיל גיווען מוויניגט אונ הונדערט מאן: (כה) מן בני הלוי פון די בני לוי וענן גיווען פיר מוויניגט פהניס אונ זעקס הונדערט מאן: (כז) ויהיודע הנגיד לאהרן אונ יהיודע רר האר צו די פהניס די קינדר פון אהרן ויסו אונ מיט אים וענן גיווען דרייא מוויניגט פהניס אונ זיפען הונדערט: (כח) וצדוק נער גבור חיל אונ צדוק איז גיווען איין יונגער יונג איין שטארקער חילת מאן אין ניון פאטערס דוד גינדג צוויי אונ צוואנציג הארן וענן

אֲבֹתָהֶן לֹא וּמִפְּלִגְרוֹת
 שָׁבָטָא דְמִנְשֵׁה מְמִינִסְר
 אֲלֵי פִי וְ דִאֲתַפְרְשֵׁוּ
 בְּשִׁמְרָתָא דְ מִי עַל
 דְעִמְרָא ית דוד
 לב וכן בני יששכר ידעי
 סוכלֵהֶנּוּ לְעַד נִיָּא
 חֲפִימִין לְמַקְבַע רִישֵׁי
 שְׁנַיִן וְרִישֵׁי יַחֲזִין
 וְלִעֲבָרָא יַחֲזִיא וְשִׁנְיָא
 א) סוֹפִיסְטִינִין בְּמִלְרָא
 דְסִימְרָא לְמַקְבַע
 מוֹעֲבָרָא בְּעִדְרָהוֹן
 בְּקִיָּאִין בְּחִקְפִתָא
 דְשִׁמְשָׁא ב) אֲצִוְלוֹגִין
 ס"א אֲצִמְרוֹלוֹגִין

בְּמִזְבְּלֵי וּבִכְבֹּדֵי לְמִידַע מַה כְּשֶׁרִין לְמַעֲבַד בֵּית יִשְׂרָאֵל רַבְגִּיהוֹן רִישֵׁי סַגְדִּירָא מֵאֲתָן פֶּל אַחֲרוֹן
 עֲבָדִין פְּתָגְמֵי אֲוִרְתָא וְחֲפִימִין עַל מִימַר פּוֹמְדוֹן: לֵב וּמִשְׁבָּטָא זְבִלִין נִגְמִי חִילָא סַגְדִּיר קֶרְבָּא
 בְּכָל יוֹגֵי קֶרְבָּא חֲמִשִּׁין אֲלִפִּין וְלְמַעֲסַק בְּרָא ב) לְבָא וְלֶבָא: וּמִשְׁבָּטָא

(א) נקלין: (ב) חמשים כנענים: (ג) בלא סוד:

רשי

סומרים משמרת בית סלול. לעזרן: (ב) ובני יששכר
 יודעי בינה לעתים. סודטים לתת טלה לפי הענין של
 מעשה שזרין לדוד להתייעץ היחף יחוק המלוכה משני בני
 רדב

בתי שאול לצקל: (ב) ובני יששכר יודעי בינה לעתים
 לדעת לכת יעשה ישראל. רבותינו פירשו שידעים לעבר
 שנים ולקבוצ חרשים. והוא שאמר לדעת מה יעשה ישראל
 וזהו יודעי בינה לעתים כלומר לזכור העולם שהיו יודעים
 לחשב בתקופות המולות. וזכר ענין זה בזה המקום כי צריך
 המלך אליהם להתייעץ עמהם כי על פי המלך היה נעשה החבור
 והקבוצות כדבר חוקה המלך. ורבי יונה פי' ענין משפטים ודינים וכן יודעי העתים כמו שאמר לפני כל יודעי דת ודין.

ובן עת ולקבוצ חרשים. והוא שזכר לדעת מה יעשה ישראל
 לות המ' כי היה לו יחבר לדעת מה יעשה המלך. אבל לפי' רבותינו יבא במובן לדעת מה יעשה ישראל היכן ישמרו
 הכתובים ובאותו יום יעשו אותם: (ג) מובולין וגו' ולעזרן בלא לב ולב. פי' ולעזרן ולעזרן. וכן יודעי מערכת וכן לאזרות
 פי' מערכות ולזה יקרא מערכת הצאן עזר. ופי' הפסוק כי אלו היו לעזרן כלתם' כנגד אוביו דוד בלא לב ולב. כלומר שלא
 היה להם שהיו לבבות כי אם לב אחד שלם אל דוד. ובכ"ד בלא לב ולב בין במתכונן בין בלא מתכונן היו כנצחיים:

מצורת דוד

יודעים כשם כתיב אבותם: (א) ומחציו סבה מנשה. הם כנעלו
 צ"ל ע"ל: אשר נקבו בשמות. בני שבט פרוש בשמות מן ונו
 ההולכים לכל להמלך את דוד: (ב) יודעי בינה לעתים. כמסכילי'
 ופנמו הבנים כן חז"ל. או ל"ל כסוד משכילים לקבוע עתים כדכד
 מחסיו וכן לחיכם הנבאים אלה' על פיכם ילא ויעולו והאומר וסכר הוא כלאו כלא: (ג) ולעזרן בלא לב ולב. והוא

פרוש ע"מ

האלבן שבט מנשה ווס אין ארץ ישראל אין גיווען
 זענן גיווען אפגען מויוונט מאן אשר נקבו בשמות
 וואס זענן בשייד גיווארען מיט וויערע זעקען צו
 קומן צו מאים קנינן דעם דויד: (א) ויבני יששכר
 יודעי בינה לעתים אונ פון די קנינר פון יששכר זענן
 גיווען צו דויד אעלעכע לייט ווס ווייסען פאר
 שטאנדקייט נאך די צייטן נאך ופלוסר זיי ווייסן
 צו געבען איין עצה נאך דער צייט נאך לדעת מה
 יעשה ישראל צו מאכן וויסן ווס דר ישראל זאל מאן
 ראשיהם וויערע עלצמע זענן גיווען צוויי הונדערט
 אונ אלע וויערע פרודער זענן ווארן גיווען נאך
 וויער מויע: (ב) מובולין יוצאי צבא עורכי מלחמה פון
 זבולון האבין אויך נדקחים אין כזרה יום פון משקן. אונ דא

(א) ופנני ויששכר יודעי בינה לעתים וגו'. דר ולקום שניבם
 ויששכר היו גווען דער זעלבער פון דיא שפטים. אונ דער
 גליאי פון שבט יששכר האם פקדוים גווען זיי קרן גווען פון
 האם בעניים דעם משקן דער צווייטער פון שבט יהודה וואס
 ער אין גווען דער פלך. דאס אין גווען ווייל דער שבט יששכר
 זענען גווען פקדוים חכמים. די פונקט פון שבט יששכר אין
 גווען פון שבט זבולון. דער שבט זבולון מיט דעם שבט יששכר
 האבין גימאקט צווישן זיך. דער שבט זבולון זאל האנדלען
 אונ ווי פון זיי וועלן פארדינען זאלן זייא געבן די העלפס צום
 שבט יששכר. אונ דער שבט יששכר זאל לערנען מלחמה. אונ די
 העלפס זיין זיין לערנען זאל ער געבן צום שבט זבולון. אונ
 ווען משה רבינו האם געזענטשען דיא שפטים. האם ער דעם
 שבט זבולון געזענטשען פירער. פאר דעם שבט יששכר וואל
 דעם צדוק וואל זינען שפטים. איין מדרת יום פון משקן האם
 געוועהם בשה אונ האבן מיט זיין מדרת אונ יהודה יששכר
 אלע דרייא שפטים זענען גווען גרייסע חכמים אין דיא מלחמה:

וּמִנְפֹתָי שָׁרִים אֶלֶף וְעֹמֶתָם בְּצַנָּה
וַחֲנִית שְׁלֹשִׁים וְשִׁבְעָה אֶלֶף: יח וּמִן
הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה עֲשָׂרִים וְשִׁמּוֹנָה
אֶלֶף וְשֵׁשׁ מֵאוֹת: יט וּמֵאֲשֶׁר יוֹצְאֵי
צִבְאָה לְעֵרֹךְ מִלְחָמָה אַרְבַּעִים אֶלֶף:
כ וּמַעֲבָר לַיַּרְדֵּן מִן־הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי
וַחֲצִי וְשֵׁבֶט מְנַשֶּׁה בְּכָל כְּלָי צִבְאָה
מִלְחָמָה מֵאָה וְעֵשְׂרִים אֶלֶף: לח כָּל־
אֵלֶּה אַנְשֵׁי מִלְחָמָה עֹדְרֵי מַעֲרָכָה
בְּלֶבֶב שָׁלֵם בָּאוּ חֲבֵרוֹנָה לְהַמְלִיךְ:
את־דָּוִד עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וְגַם כָּל־
יִשְׂרָאֵל נִי יִשְׂרָאֵל לֵב אֶחָד לְהַמְלִיךְ אֶת־

הַיּוֹשֵׁב בְּמִשְׁכַּת נִפְתָּלִי
רַב־גִּין אֶלְפָּה וְעֵבֶרֶן
בְּתַרְסִין וּמִרְגִין חֲלֵתִין
וְשִׁבְעָה אֶלְפִין: לא וּמִן
שִׁבְמָה דָן מִסְדְּרֵי קָרְבָּה
עֲשָׂרִין וַחֲמִשֵּׁי אֶלְפִין
וְשִׁית מֵאָה: לו וּמִשִּׁבְמָה
אֲשֶׁר נִפְקֵי חֵילָא לְסִדְרָה
קָרְבָּה אַרְבָּעִין אֶלְפִין:
לז וּמַעֲבָרָה לַיַּרְדֵּן
מִשְׁבֵּטָה רְאוּבֵן
וּמִשִּׁבְמָה נֶד וּמִפְלָגוֹת
שִׁבְמָה דְמְנַשֶּׁה מִרְגִין
בְּכָל יוֹגֵין חֵילָא מֵאָה
וְעֲשָׂרִין אֶלְפִין: לה כָּל
אֵלֶּין אַנְשֵׁי קָרְבָּה
מִסְדְּרֵי סִדְרָה בְּלֶב
שָׁלֵם אֹתוֹ לְחֻבְרוֹן
לְמַמְלָכַת דָּוִד עַד כָּל
יִשְׂרָאֵל וְאוֹף כָּל שְׂאֵרָה
דְיִשְׂרָאֵל לְפָא חֵד

יעמדו הם העורכים המלחמה וי"א לעדור כמו לערוך
מלחמה: ברא לב ולב: מפורש כ"ב כין במתכוין כין
רל"ב
המביל הזכיר לעלד שיש להם רוטה יהיהם באשר יכלם. וכן ערדי
מערבה (מסוק ל"ח) הולין כו עורכי מערכה:
מצורה ציון

כמו ילחון ופ"ו קהלים מערכה וקבולת המקנה בשם ערד:
(לח) יחדרי מערכה. עורכי מערכה: שרית. כמו שערות ונסלה
מליכה: (זו) בכל כלי. ר"ל בכל כלי זין אשר יולאים בהם נבלת מלחמה:
ככל הנק אם ללחום ואם למדול אצל כל אלה לא כן כמה: כל שרית ישראל. הכתובים בשלם ולא כאלו: לב אחד. כ"ל מבלי
ע"מ

שָׁבֶט וּבָרָן וְעַגְוֹן גִּיקוֹמֵן צו דָּוִד אֲנַעְלָקֶע לַיִּים וּוּם
פִּלְעָנָן קַענָען אַרום גִּיין אין חֵיל פֿון אִיין מִלְחָמָה
אונ פֿלְעָנָן קַענָען אָן רִיקֹמֵען אִיין מִלְחָמָה מִיט
אַלְעָרִיאָא פֿלי מִלְחָמָה דָּן וְעַגְוֹן גִּיקוֹמֵען פּוֹפְצִיג
מוֹיִנִּיגִים לְעֹדֵר בְּלֹא לֵב וְלֵב אֹנִי זַי פֿלְעָנָן אָן רִיקֹמֵען
אִיין מִלְחָמָה נִיט מִיט קִיין צוויי פֿערצער נָאר מִיט
דַּעם גַּאנצֶען הָאָרֶץ: (לד) וּבְנִפְתָּלֵי שָׁרִים אֶלֶף וְעֹמֶתָם
בְּצַנָּה וַחֲנִית אונ פֿון שָׁבֶט נִפְתָּלִי וְעַגְוֹן גִּיקוֹמֵען מוֹיִנִּיגִים
הָאָרֶץ אונ מִיט זַי וְעַגְוֹן גִּיקוֹמֵען זִיבֶען אונ דְרִיִּיסִיג
מוֹיִנִּיגִים מֵאָן מִיט פֿאַנצִירִין אונ מִיט שְׁפִיזִין: (לד) וּמִן
הַדָּנִי עֹרְכֵי מִלְחָמָה אונ פֿון שָׁבֶט דָּן וְעַגְוֹן גִּיקוֹמֵען
אֲנַעְלָקֶע לַיִּים וּוּם הָאָבֶען גִּיקֶענִט אָן רִיקֹמֵען אִיין
מִלְחָמָה אַכְט אונ צוֹאנצִיג מוֹיִנִּיגִים מֵאָן אונ וְעַקִּים
הונדערט: (לו) וּמֵאֲשֶׁר יוֹצְאֵי צִבְאָה לְעֵרֹךְ מִלְחָמָה אונ פֿון
אַשֶׁר וְעַגְוֹן אֲנַעְלָקֶע לַיִּים וּוּם הָאָבֶען גִּיקֶענִט אַרוֹם

הארין

דָּוִד: יֵשׁ וַיְהִי־שֵׁם עַם־דָּוִד יָמִים
 שְׁלוֹשָׁה אֲלָפִים וְשׁוֹתִים כִּי־הִכִּינוּ
 לָהֶם אֲחִיהֶם: מִוְגֹם הַקְּרוּבִים־אֵלֵיהֶם
 עַד־יִשְׁשָׁכָר וְזַבְלוֹן וְנַפְתָּלִי מְבִיאִים
 לָחֶם בַּחֲמוּרִים וּבִגְמָלִים וּבַפָּרָדִים
 וּבַבָּקָר מֵאֲבֵל־קָמַח דְּבָלִים וְצִמְקִים
 וַיֵּין וְשֵׁמֶן וּבָקָר וְצֹאן לָרֹב כִּי שָׂמְחָה
 בְּיִשְׂרָאֵל: יג * וַיִּזְעַץ דָּוִד עִם־שָׂרֵי
 הָאֲלָפִים וְהַמְּאוֹת לְכָל־נְגִיד: ב וַיֹּאמֶר
 דָּוִד לְכָל־אֶהָרַל יִשְׂרָאֵל אִם־עֲלִיכֶם
 טוֹב וּמְךָ־הָיְתָה אֱלֹהֵינוּ נַפְרָצָה־נִשְׁלַחָה

לאמלקאית דוד: ליש ויהו
 תמן עם דוד יומין
 תלחא אקלון ושאתי
 (סיא ושתאן) ארום ומינו
 להון אחודון: ס ואוף
 דקרבין להון עד
 יששכר חבולן ונפתלי
 סיתין להון לחמא
 פחמרון ובגמלון
 ובכורמין ובתורין מוונא
 וקנו דרבילין ואתפלון
 דעגבין וחסר ומשח
 ותורין וצאן לקנע
 קטור דחורה הות
 בישראל: יג * ויאתיעם
 דוד עם רבני אלפא
 ומאותא לקר סרן:
 ב ואמר דוד לקר קהלא
 דישראל אין קדמכון
 שפיר וכן קדם יי
 אלהנא איתרענא נתקף
 ונשכר קטור אקנא

בישראל. שהיה להם מלך מלחיה ומשכיל:
 יג (א) ויועץ דוד עם שרי האלפים. שאמר להם
 דוד כבר עסקתם בתקנתכם להיות לכם מלך
 להושיע לכם ועתה תעסקו בכבוד אלהים: (ב) נפרצה.
 נפרצה אותה גדר שהיתה גדרה עד עתה שלא
 רלב"ג
 יג (ב) אם עליכם טוב וכן ה' אלהינו. כ"ל אם היס הדבר מוסס
 גם כן מלח ה' יועדך: נפלה כלהם. כ"ל נכנס שלמים
 ושלט כצבאו אחינו הנשאלים. ואמר להרעות שלמים כדי שיכ"ו

רש"י
 לכך שארית חכר אל"ף כלומר אפי' שארית לא היה שלא
 נשתיירו כי אם מעט כי כולם נזלו לתכרון בשמחה:
 (לש) ויהיו שם עם דוד ימים שלשה. ואל תחמה
 היכן לקחו כל החיל הזה כל כך אכילה ושמה שהיה מספיק
 להם כי אחיהם הכינו להם מקודם לכן: (ט) כי שמחה
 רד"ק
 יג (ב) לכל נגיד. כלומר לכל נגיד שבחם קרא להתיעץ:
 (ב) נפרצה נשלחה על אחינו. כלומר נשלחה מלאכי
 הנה ונהם בכל כנס. ונפרצה כמו ופרצת ימה וכדומה.
 ויכל ענין התפסחות הדבורי לרוב. והוה שאמר בספר שמואל
 יחסף עזר דוד. כלומר אסף דוד מישראל על אשר היו אחו
 מצורת דוד

כאל"ף וזומנתו יתן ה' את מלך (ש"ה א') והוא כמו שאלק:
 (ט) ובפרדים. הם הסבלים מהמים והמקור: דבלים. מלאים יבשים
 דלוסות יחד ונעשים גוף אחד: ובקנים. ענבים יבשים:
 יג (ב) נפרצה. נתחקה כמו: מה פרחת (כסלחית ל"ח):

כעיס ולא כלב ולב: (ט) כי הכינו. ולכן מלאו די סוק': אחיהם.
 מתיבס אלפי חכרון: (ט) חקרובים אליהם. הפמולוס לאנשי
 חכרון: עד יששכר וגו'. וסף כי תלמס היה בקלה גבול מ"
 כמ"ט ביהושע (י"ט) מ"מ קרונים היו מבני עבד הירדן: ובבקר.
 סטונים על הבקר: כאכל קסח. גם הביאו מיני מאכל עשוי
 קמח: כי שפחה בישראל. שפחה היתה בישראל על שהמליכו
 יג (ה) לכל נגיד. כ"ל לא נתייעץ עם כל מי אשר צבס. כלומר
 הנגידים על הדבר האזר לכל יסדלם אם הדבר טוב בעיניכם ולא מתי' יאל הדבר להסטים על ידינו: נפרצה. נתחקה ונשלחה

פירוש ע"מ
 הארץ צו מאכען קניגען דעם דוד: (לש) ויהי שם
 עם דודי און די אלע לייט וום זעגן יוא גינקישען גיין
 חכרון צו דודי די זעגען דארשען גינען מיט דודי
 דרייא טעג און האבען גיגעשען און גיטרינגן פי
 הכינו להם אחיהם דען זייערע ברודר וום אין חכרון
 האבן אן גיב'רייט צו זיי: (ט) וגם הקרובים אליהם און
 אוף די ישראל וום זעגען גינען נאהינט צו זיי ביי
 יששכר און זבולון און נפתלי כביאים להם די האבן
 גיבראכט קרוט מיט איילולין און מיט קעמלון און
 קיט מויל איילולין און מיט רינדער סאכל קפח דבלים
 נתקנים און און עקן שפיון פול קעהל און גבראשע

פייגן און ראויגקים און וויין און בוקמל און רינד
 און שאף באנין פיל פי שפחה בישראל דען עם איז
 גינען איין שמחה צווישען דרא ישראל וויי צייא
 האבען גימאכט קניגען איבער זיה איין קליגען
 סלף און איין מוצלח:
 יג (ג) וזעץ דוד עם שרי האלפים והבאות לכל נגיד קמ
 זיה דודי בראשין ביט די הארץ פון די טווינט
 און פון די הונדערטן און ביט אלע אנדערי הארץ
 וואס צווישען זיי איז גינען: (ב) ואמר דוד לכל קהל
 ישראל האם דודי ויידער גינאנט צום באצען איין
 נאקלונג פון דרא ישראל ום עליכם טוב וכן ה' אלהינו
 אריב

על־אחינו הנשארים בכל ארצות
 ישראל ועממם הכהנים והלויים בערי
 מגרשיהם ויקבצו אלינו: ונסבה
 את־ארון אלהינו אלינו כִּי־לא
 דרשנהו בימי שאול: ויאמרו כל־
 הקהל לעשות כן כִּי־ישר הדבר
 בעיני כל־העם: ויקהל הויד את־כל־
 ישראל מן־שיחור מצרים ועד־לבוא
 חמת להביא את־ארון האלהים
 מקרית יערים: ויעל הויד וכל־ישראל
 בעלתה אל־קרית יערים אשר

ראשיתו ככל ארשתא
 דישראל וקמהו קהנא
 ולוא קהנו פרוליהו
 ויתכשוו לקהנא:
 ונתחור ית ארונא
 דארקנא לקתנא ארום
 קא תבענא יתיה כיומי
 דשאול: ויאמרו כל
 קהלא למעבד כדון
 ארום מקון פתקמא קדם
 כל עמא: ה וקבש
 (ס"א ואקבש) דוד ית כל
 ישראל מן גירוס
 למצרים עד מעלן
 קאמוכיא לאעלאה ית
 ארונא דני מן קרית
 יערים: ויקלק דוד
 וכל ישראל לקבליה
 (ס"א בעלתה) לקרית
 יערים דו ליהודה
 לקרית יערים לאעלאה
 ית

רש"י

דרש שום אדם לאלהים: נשלחה על אחינו הנשארים.
 משום כבוד הארון: (ה) מן שיחור מצרים ועד לבוא
 רלב"ג

כלם נמסרה: (ח) ויקהל דוד את כל ישראל מן שיחור מצרים. הכה
 לוי מה שנזכר בספר שמואל ד' (ו') ידעם שלא היה עם כי אם
 עם יהודה ושטחים הלק כחוק מישאל. ולזה ידעם שלאמר כזה
 שכבר הקביל הנעמלים שבהם והלשטים והיו שלבים הלק כחוק
 זולתי שבת יהודה והיה כלונו בלמנו כשלהם על אחינו הנשארים
 משמרים והלשטים כי עמם היה מדכר שאלמא ויוטן דוד עם שבי

החריב נוב עיר הכהנים ונחביב בו ולא דרש בו: (ד) כי ישר
 הדבר בעיני כל העם. פעל עבר כי הוא חציו פתח: (ו) בעלתה
 אל קרית יערים. קרית יערים נקראת ג"כ בעליו כתיב שאמר
 בס' יהושע ותאר הגבול בעלת כי הוא קרית יערים וכן אמר
 אל קרית בעל הוא קרית יערים עיר בני יהודה וכן אמר בספר
 שמואל כבעל יהודה הם חיה הארון מיום אשר שב משדח
 פלשתים וערים שנת עד אשר העלו דוד משם: אשר נקרא
 שם. ובספר שמואל פ' שם ח' צבאות יושב הכרובים עליו למיכך נקרא שם וזה שקראו בכפוס חוח כי מה שחא קראו
 מצורת ציון

צבועו אחינו הנשארים ואל כלו עמם: ושלח רצ
 ובעבוד הכהנים והלויים אשר עמם: בערי בגרשיהם. וקלטים
 לדודם בו כדעת עם להכרות כבוד הארון: אליו. אל יושבים
 כי בעבוד שכנו טוב עיר הכהנים משמתי הארון כס
 עד קלחו: מקרית יערים. כי שם היה
 עמם שהתורכבו השלשמים כמ"ש בנ"ו: (ו) בעלתה. קרית יערים וקלח נם קרית בעל מ"ש (ביחושט ט"ו): וישב הכרובים.

שם. ובספר שמואל פ' שם ח' צבאות יושב הכרובים עליו למיכך נקרא שם וזה שקראו בכפוס חוח כי מה שחא קראו
 מצורת ציון

(ג) ונסבה. מל' סבוב: (ס) שיהור. הוא הנילוס:

כן על כי אשר כל עינים היה מנחם חולה להן: (ג) ונסבה וגו'. מנחם
 המזכר כאלוהים: כי לא דרשנוהו. מנחם הכלוי לו: בימי שאול. כי
 כעבוד שכנו טוב עיר הכהנים משמתי הארון כס
 עד קלחו: (ס) ועד לבוא חמת. עד המזג ששלים כה לנחמה
 עמם שהתורכבו השלשמים כמ"ש בנ"ו: (ו) בעלתה. קרית יערים וקלח נם קרית בעל מ"ש (ביחושט ט"ו): וישב הכרובים.

פירוש ע"מ
 אויב עם גיפעתלם אייך די זאך וום אייך וועל קאהן
 אונ אויב דאס איז מרודצה פון גאט אונזער גאט
 גרודצה גשליחה על אחינו וגו' האמער אום ברעקען די
 צאם וום איז גווען בוי אהער דס קיין מאן אום גיט
 גיפארשט צו גאט ווי אהמער שיקען צו אונזערע
 גרודער ישראל וום זענן גיבליקען צווישען
 אלע לענדער פון די ישראל ועקם אונ מיט זיי זענן
 די פהנים אונ דיא לויים אין די שטעט פון זייערע
 ליידניגע פלעקע וקבצו אלינו אונ זייא זאלען יוד איין
 זאמלען צוא אונ פון וועגען דעם קבוד פון דעם
 ארון: (ג) ונסבה את ארון אלהינו אלנו אונ מיר וועלן
 ריינגלן דעם ארון פון גאט אונזער גאט צו אונן כי
 לא דרשנוהו בימי שאול דען מיר האקן אים גיט נעקט

גיפארשט אין די פלעג פון שאול: (ד) ויאמרו כל הקהל
 לעשות כן האבען דאס גאנצע איין זאמלונג גיזאנמ
 מען זאל אזו פאן פי ישר הדבר דען די זאך איז וואל
 גיפעלען אין דיא אויגען פון דעם גאנצען פאלק:
 (ה) ויקהל דוד את כל ישראל המ קריא איין גיזאמלימ
 כל ישראל פון דעם טייך שיחור דוד איין מצרים
 איז דס איז דער גילוס בוי אין אריון קום פון חמת
 להביא את ארון האלהים צו ברענגין מיט זיי דעם ארון
 פון גאט פון דער שטאט קרית יערים: (ו) ויעל הויד
 איז דויד אוף גיזאנגין אונ כל ישראל קיין בעלתה
 צו דר שטאט קרית יערים וום צו שקמ יהודה איז
 גיווען להעלות משם את ארון האלהים ה' יושב הכרובים צו
 אוף ברענגען פון דארטן דעם ארון פון דעם האר

לַיהוָה לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם אֶת אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים וַיהוָה יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים אֲשֶׁר־
נִקְרָא שָׁם: וַיִּרְכְּבוּ אֶת־אֲרוֹן הָאֱלֹהִים
עַל־עֲגֹלָה חֲדָשָׁה מִבֵּית אֲבִינֵדָב וְעָזָא
וְאֲחִיו נְהֻגִים בְּעֲגֹלָה: וַיְדוּד וְכָל־
יִשְׂרָאֵל מִשְׁחָקִים לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּכָל־
עֵז וּבְשִׁירִים וּבְכַנְּרוֹת וּבְנִבְלָיִם
וּבַתְּפִילִים וּבַמְצִלְתִּים וּבַחֲצֻצְרוֹת:
וַיִּבְאוּ עַד־גֵּרֶן כִּיהֶן וַיִּשְׁלַח עֲזָא אֶת־יָדוֹ
לְאַחֵז אֶת־הָאֲרוֹן כִּי שָׁמְטוּ הַבָּקָר:

זה ארוגא בני הוא יידי
שקנתיא שרא לעיל מן
פרובא דאתקרי שמייה
עלוהי: ו באחורית
ארוגא בעגלתא חדשה
מן בית אבינדב ועזא
ואחיו מדרון בעגלתא
ה ודוד וכל ישראל
משחקין קדם יי בקר
הנקמא בשירין ובגנרין
ובגנרין ובתפילין
ובחצוצרותא:
ו באחו עד אחר מסמן
ואושיט עזא ית ידוה
למיחד ית ארוגא ארום
סרנהי

תולדות אהרן
ויכחו ג' סוסים 33

רש"י
את ידו לאחז בארון כששמטו הבקר ולכן נעש: (ח) בכל
עוז. כלן כתיב בכל עוז ובשמואל (ס) כתיב בכל עוז.
סחרון כלל עזי כלי שיר וכאן סחרון כלל עוז כלי שיר:
ובשירים ובכנורות ובנבלים ובהפים. כולם כלי שיר
הם הכל מללטים לא כלי שיר היה ולא היה עשויו כי אם
להשמעת קול ודוגמתו כלי שיר שקורין (בל"א פייקטו)
שמכין עליו כנוקלות והוא משמיע קול. וכן מוכיח לקמן
(ט"ו) ומללטים משמיעים וכתיב (ס) והמאשרים היען
אסף וארית: במללטים נחשת להשמיע. ועוד למטה כתיב
בשיר בית ה' במללטים וגו' (לקמן כ"ה) ועל שם כך נקרא
מללטים. וכן ירש הללל (דברים כ"ה) מין חרבה המשמיע
קול דכתיב בנבוזת (יואל כ') על החרבה כקול מרכבות
על ראשי ההרים ויקדו וגו': (ט) עד גורן כידון. שם

רד"ק
האלפים וסמאות לכל נעיד: (ח) משחקים לפני האלהים. ר"ל שמחים
לפני האלהים:

מצודת ציון
(ח) ובמצולתים. הם שני כלי נחשת ומקיסים זה כזה להשמיע קול
גדול כמו כללל שמע וסול"י (וי) כידון. ובש"י חלף כען ובש"י
השמות היה נקרא: שמואל. פנין הלשם ממקומו כמו ואלמך שמואל
(ט) ושלח. הושיט את ידו: כי שםסו חבקר. נעטושו ממקומו

פירוש ע"מ
וואגין: (ח) ודוד וכל ישראל משחקים לפני האלהים בכל
עז אונ דוד אונ קר ישראל האבן ויה גיפריית פר
גאמ מיט גאר נייער שטאמאקייט ובשירים אונ מיט
גיזאנג אונ מיט כנורות אונ מיט פידלען אונ מיט
פוקין אונ מיט בלעקן אונ מיט סרוגייאן: (ט) וביאי
עד גורן כידון אונ ויי זעגן גיקופן גין אין שיינער כידון
בישלח עזא את ידו לאחז את הארון הם עזא גישטרעקט
ציון האבן צו אן געבן דעם ארון גישטו חבקר ווייל
דיא רינדער האבן אים גישאקלעט פון ויין ארץ:

רד"ק
כן במקום אחר לפי שנתקדש שבו של הקב"ה עליו בחיותו
בשרה שלשמים: (ט) עד גורן כידון. ובספר שמואל גורן נבון

מצודת דוד
אשר על הארון: אשר נקרא שם. ר"ל אשר נקרא עליו שם ה'
שמו' וכן כ' ו' נחמה שם ה' (ו) מבית אבינדב. כי כתיבו
פני הארון: נחמים בעגלה. היו נחמנים ספק הקב"ה בעגלה
למוטו: (ח) משחקים. משמחים לפני הארון בכל כח: ובשירים.
סרנו כסה להלל לה' ואף בכנורות וגו' הם עזי כלי שיר:

פירוש ע"מ
גאמ נום ער ניצט אויף די פרובים נואם אויף דעם
ארון זעגן אשר נקרא שם אונ דם גאמם גאמן ווערט
אן גירופען אויף דעם ארון: (ו) וירכבו את ארון האלהים
על עגלה חדשה אונ ויי האקען גימאקט ביישען דעם
ארון פון גאמ אויף איין גייען וואגין. אונ ויי האבן
דעם ארון גינוקען סבית אבינדב פון דעם הויז פון
אבינדב ווארום ער איז דארטן גישטאגן ועזא ואחיו
גזנים בעגלה אונ עזא אונ אחיו די קינדער פון אבינדב
האבן גיפירט די רינדער נום האקען גיפירט דעם

וַיַּחַר אֶפְרַיִם יְהוָה בְּעֵזָא וַיִּכְהוּ עַל אֲשֶׁר
 שָׁלַח יְדוֹ עַל־הָאָרוֹן וַיָּמַת שָׁם לִפְנֵי
 אֱלֹהִים: **וַיַּחַר לְדָוִד כִּי־פָרַץ יְהוָה
 פָּרַץ בְּעֵזָא וַיִּקְרָא לְמָקוֹם הַהוּא פָּרַץ
 עֵזָא עַד הַיּוֹם הַזֶּה: יב וַיִּירָא דָוִד אֶת־
 הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר הִן אֲבִיא
 אֵלַי אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים: יג וְלֹא־הִסִּיר
 דָוִד אֶת־הָאָרוֹן אֵלָיו אֶל־עִיר דָוִד
 וַיִּטְהַר אֶל־בֵּית־עֶבֶד אָדָם הַגִּבּוֹר:
 יד וַיֵּשֶׁב אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עַם־בֵּית עֶבֶד
 אָדָם בְּבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים וַיִּבְרַךְ:**

כרנתי הורגא: ויחפר
 רונא דין בעזא יחתי
 סמול דאשום ידה על
 ארונא וימת פקדסיה
 יא יחפר לדוד ארום
 פרע יי פרעתא בעזא
 וקרא לאתרא ההוא
 אפר דמית ביה עזא עד
 יוסא הדיו: יב ודחיל
 דוד מן קדם יי ביקמא
 ההוא למטר איקביו
 אעיל לותי ית ארונא
 ביי: יג לא אפגי דוד ית
 ארונא לותיה לקרנא
 דדוד ואפניה לבית
 עובד ארום גתאה:
 יד ואשתחי ארונא דיי
 לנת עובד ארום בביתיה
 פלקתא ירחין וקריד
 מימרא דיי ית עובד
 ארום בגנין וקני קניו
 דאתעברת אתמיה
 וקמניא פלקתיה וילידן

ממניא המניא בקרימא חר עד ראשתכחו בתי אבנו ובגין ביום חד פמנין וחד ית פל

רשי

דיליה

פמקום: (י) ויכהו על אשר שלח ידו על הארון. והוא
 שכתוב בשמואל (ב' 1) ויכהו עם האלילים על השל.
 על השלח על שחמו בחרון ודוגמתו (מ"א כ"א) הכלבים
 יאכלו את חיזבל בחיל ורעמל. ופסוק חמכ כתיב בחלק
 חרעמל (שם ב' ט') כך נפרש כאן על השל השלח: וימת

שם לפני אלהים. לפני ארון מלכים וכשמואל (ב' 1) כתיב
 וימ' עם עם ארון המלכים: (יב) ויירא דוד את האלהי
 וגו' לאמר. מה הוא ירא. לאמר. שאלמך חייך כתיב חלי
 ארון ה': (יג) הגתו. מגת היה בתחלה ומקודם היה
 מתגורר בנת. ועליו היה כדכתיב (לקמן ט"ז) ואמר דוד

רדק

אע"פ

ושני שמות היו לו ואפשר כי נקרא כידון על שמת שם עזא
 מענין יראו עיניו כידו: (י) על אשר שלח ידו על הארון. והוא
 לא היה לוי ובהו שנה דוד כי על ידו חללים היה לו להביאו
 ולא בעגלה כמו שכתוב ולבני קחת לא נתן כי עבודת הקדש
 עליהם בכסף ישאו וכן התורה הוא חפאו ואמר כי לא לשאת
 ארון האלהים כי אם הלוים ואמר פרץ השם בנו כי לא
 דרשנתו כמשפט והענין אשר שנה דוד בזה הענין והוא
 שקרא מפרש חשב כי לא היה חפא בזה אם ישאוהו בעגלה

אע"פ שכתוב בכתף ישאו כי אמר באותו זמן בכדבר הזה
 חשב כן לפי שיהיה חשבון נשאו בעגלות וזה לשאת הארון
 בכסף. לתורת כי קדושת הארון גדול' מקדושת המשכן
 אבל בזמן שלא יהיה שם משכן חשב שאין חפא אם ינשא
 בעגלה ועוד כי בעגלה בא משרה פלשתים ובהו שנה:
 (יב) הין אביא אלי. כמו איך כי אותיות אורי' מתחלפים.
 וכן ב"ח' הין ויכל עבד אדוני זה: (יג) בית שבע ארום הגתו.
 לוי היה ומן השוערים היה כמו שכתוב ועובד ארום ויחל

מצודת ציון

מצודת ציון

(מ"ב ט'): (י) פרץ. מל' סלח וזכר: (יב) הין. כמו חין כחל"ף
 וכן וסד יוכל עבד לחיט (דניאל א')

והשב סיפול מעל העגלה: (י) ויחור. על מיעוט החמוס כפי'
 לחשוב סיפול לחמוס וזה על לחש שלח וגו': לפני אלהים. לפני
 ארון מלכים: (יג) ויחור לדוד. מכס על פניו ומכרז המיכל

וגכאל: כי פרץ. בעצור וזגנת הסכן: (יג) את האלהים. את ארון מלכים כמשפט סלח' להסוך כקדושו וזה למכר וגו': (יג) ויחורו.
 פסס ארום מדק' טיר דוד להלוימ' אל' בית' טוכר וגו': (יד) עב' בית'. סמוך לבית משכנו כי יחל' לו חדר בכיטו: ויברך גו'.

פירוש ע"מ

(י) ויחר אף ה' בעזא האמ גיגריקמ נאמס צארען אין
 עונא אונ ער האמ איהם גישלאנען ויירל ער האמ
 גישלארעקמ ניין האמ אופ דעם ארון ויפת שם לפני
 האלים אונ ער אין דארמען גישלארען פאר דעם
 ארון פון נאמ: (יא) ויחר לדוד כי פרץ ה' פרץ בעזא אונ
 עם האמ גיגריקמ צו דוד ויירל נאמ המ גיגראקען
 איין גראה אין עונא ויקרא למקום ההוא אונ דוד אין
 גירופען צו דעם דאויגען ארמ פרץ עזא כיו אין
 צייגמיגען סאג: (יב) ויירא דוד את האלים אונ דוד

האמ מורא גיהאמ פר נאמ אין דעם דאויגען סאג
 צו נאמן חד קביא אלי את ארון האלים ווי אזו נאל איך
 ג'כענגען צו מיר דעם ארון פון נאמ: (יג) ולא חסיר
 דוד את הארון אליו אונ דרום המ דוד גימ אפ גקערמ
 דעם ארון צו יך אין דר שקאמ פון דוד ויפתו אונ
 ער האמ אים גיגריקמ צום הזו פון עובד דרום וום
 פון נת: (יד) וישב ארון האלים אין גיעעקען דר ארון
 פון נאמ בייא דעם הזו גיזינד פון עובד ארום אין
 ניין הוין דרייא חדשים ויברך ה' וגו' אונ נאמ האמ

יְהוָה אֶת־בֵּית עַבְד־אָדָם וְאֶת־כָּל־
 אֲשֶׁר־לוֹ: יד * וַיִּשְׁלַח הַיָּרֵם מֶלֶךְ־צוּר
 מִלְּאֲכִים אֶל־דָּוִד וְעֵצֵי אֲרָזִים וְחֲרָשֵׁי
 קִיָּר וְחֲרָשֵׁי עֵצִים לִבְנוֹת לֹו בַּיִת:
 כ וַיֵּדַע דָּוִד כִּי־הֵכִינוּ יְהוָה לְמֶלֶךְ
 עַל־יִשְׂרָאֵל כִּי־נִשְׂאֵת לְמַעַלָּה
 מִלְּכוּתוֹ בְּעֵבֹר עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל: י וַיִּקַּח
 דָּוִד עוֹד נָשִׁים בִּירוּשָׁלַם וַיּוֹלֶד דָּוִד
 עוֹד בָּנִים וּבָנוֹת: יא וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
 הַיְלָדִים אֲשֶׁר הָיוּ־לוֹ בִּירוּשָׁלַם שְׁמוֹעַ
 וַיִּשׁוּבְבִנְתָּן וַיִּשְׁלֹמָה: יב וַיִּבְחַר וְאֵלִישׁוּעַ
 וְאַלְפָּלֵט: יג וְנֹגָה וְנַפְגַּ וְיַפִּיעַ:
 יד וְאֵלִישַׁמֶּע וּבַעֲלִידַע וְאַלְיַפְלֵט:

דליה קריה ואסני עד
 לחרא: יד * ושדר
 חורם מלכא דצור
 אנגרון לות דוד וקופי
 ארזין וארדקליון דאומנין
 לבגן פותלא ונגרון
 דמבימין למקבוע
 (ס"א למקטע) קיסין
 בעדנא ולא שלמא
 בהון א מלמיתא ולא
 מתבועין מן שרבא
 מסור למבגו ליה
 היכלא: כ וידע דוד
 ארום אתקניה מימרא
 דבי מלכא על ישראל
 וארום אתגמלה איקרניה
 לעלא ומלכותיה מן
 בגלל לאומקא לעמיה
 ישראל: ג ונסב דוד
 תוב נשין בירושלם
 ואוליד דוד תוב בגין
 ונגן: ד ואלין שמחת
 דאתילידו דהון
 סתר בגין בירושלם
 שמוע ושוכב ונקן
 ושלמה: ה ויבחר
 ואלישוע ואלפלם: ו ונגנה ונפג ויפיע
 ואלישמע ובעלדעון

וישמעו חורם קרי (ח) בעם שלח יחא כהס דקעון

לשרי הלויס להעמיד את אחיהם המשוררים. וכתוב בסמוך
 (לקמן ט"ו) ועובד אדום וימיה שוערים לארון:

יד (א) וישלח חורם מלך צור. מפרש דוד ככ"ר למוד
 היה האיש הזה להיות חוכב לשבע יהודה כן עשה
 דוד

השוערים. וקראו גוי לפי שהתנודר בנת:
 יד (ב) וידע דוד כי הכינו. לפי שרא' המלכים היו שולחים

מצודת דוד
 ידע אשכ בעבור ישראל הכחש מלכותו למעלה ולא חלה הכח
 ששלמו: (ד) שמוע. הוא שמוע המלכות למעלה ולא השכח כסוד
 חולדותם כי שלמה היה כהאשין: (ה) ואלישוע. הוא אלשמע
 כהאמור למעלה: (ו) ובעלדע. הוא אלדע כהאמור למעלה:

ע"מ
 דען ויין מלכותה אין ווארין דר הובען צום העכסמן
 פון וועגען ויין פאלק ישראל: (ג) ויקח דוד ניו נשים
 אונ דוד האט גינעמען נאך ווייבער אין ירושלים
 וילד דוד אונ דוד האט גינעמן נאך ויין אונ טעכטער:

(ד) ואלה שמות הילדים אונ די דאוינע וענן די געמען
 פון די גיבארינע קינדער ויס וענען גינען צו אים
 אין ירושלים שמוע שמוע אונ שוכב אונ גהן אונ

שלמה: (ה) ויבחר אונ יבחר אונ אלישוע א
 אלפלם: (ו) ונגנה אונ נוגה אונ נפג אונ יפיע
 (ז) ואלישמע אונ אלישמע אונ בעלדע אונ אלפלם

וישמעו חורם קרי (ח) בעם שלח יחא כהס דקעון
 לשרי הלויס להעמיד את אחיהם המשוררים. וכתוב בסמוך
 (לקמן ט"ו) ועובד אדום וימיה שוערים לארון:
 יד (א) וישלח חורם מלך צור. מפרש דוד ככ"ר למוד
 היה האיש הזה להיות חוכב לשבע יהודה כן עשה
 דוד
 השוערים. וקראו גוי לפי שהתנודר בנת:
 יד (ב) וידע דוד כי הכינו. לפי שרא' המלכים היו שולחים
 מצודת דוד
 ידע אשכ בעבור ישראל הכחש מלכותו למעלה ולא חלה הכח
 ששלמו: (ד) שמוע. הוא שמוע המלכות למעלה ולא השכח כסוד
 חולדותם כי שלמה היה כהאשין: (ה) ואלישוע. הוא אלשמע
 כהאמור למעלה: (ו) ובעלדע. הוא אלדע כהאמור למעלה:

וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים כִּי־נִמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל־פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת־דָּוִד וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּצֵא לְפָנֵיהֶם: ^ט וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעַמְּק רְפָאִים: ^י וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּאֱלֹהִים לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּים וְנִתְּתָם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים: ^ה וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים אֲרוֹם אֶרֶץ־בְּנֵי־דָוִד לְמַלְכָּא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּסְלִיקוּ כָל פְּלִשְׁתִּים לְמִתְבַּע יְתָ דָּוִד לְקָרְבָּא וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּפְשַׁק קְדַמְיָהוּן: ^ט וּפְלִשְׁתִּים אָתוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּמִשְׁרֵי בְּמִשְׁרֵי גְבְרֵיָא: ^י וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּמִיָּמְרָא דְּנֵי לְמִיָּמְרָא הַאִיִּסְק עַל פְּלִשְׁתִּים וַחֲמִסְרֵנּוּן בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר יְיָ לִיָּהּ סֶק וַחֲמִסְרֵנּוּן בְּיָדֵי: ^{יא} וַיִּסְלִיקוּ בְּמִשְׁרֵי פְּרָצִים (ס' א פְּרָצִים) וַחֲמִסְרֵנּוּן מִמֶּנּוּ דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד חֲבַר יְיָ יְתָ בְּעַלֵּי דְגְבֻוֹ (ס' א דְּכָבִי בְּיָדֵי כְּתֻבְרָא) דְּדָוִד כְּתֻבְרָא מִאֲדָרְפַחְרָא דְּמִלְוֵי מִיָּין גְּבִין בְּן שְׁמָא דְּאֶתְרָא הַהוּא מִיָּשֵׁר פְּרָצִים עַד יוֹסֵף הַרְדֵּן: ^{יב} וַיִּשְׁבְּקוּ מִתָּן יְתָ מְעוֹהֲתוֹן

כַּחצְרוֹן לִכְד לֹא אָמְרוּ דְכַר וְלֹא חֲשָׁנוּ עַל שְׁמֵלְךָ דָּוִד עַל חֲצְרוֹן כִּי אָמְרוּ מַה לָּנוּ שְׂמָח לְבִיז אִו עַר מְנוּכֵי לְיָד עַל חֲצְרוֹן אֲבָל כַּשְׂמִשְׁחָא לְמֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל אִו עַל כָּל הַפְּלִשְׁתִּי לְבַקֵּשׁ אֶת דָּוִד שְׂמָח מִלֵּךְ בִּישְׂרָאֵל אֲלֹא שְׂמֻד עַל יְהוָה מְשֻׁלִּים עֲלֵיהֶם: ^(י) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּאֱלֹהִים. ^{יא} אֲרוֹרִים וְחַוּמוֹס: ^(יא) וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל פְּרָצִים. סְגֻרָא אַחֲרֵי כֵן כְּבַל פְּרָצִים עַל סַם מַעֲשָׂה. אַחֲרֵי: פְּרָצִי הָאֱלֹהִים אֶת אוֹיְבֵי בְּיָדֵי. שְׂמֻד וּפְרָצִים זֶה מַעַל זֶה: כַּפָּרֵץ מִים. רַד"ק

וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים כִּי נִמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל פְּלִשְׁתִּים. לְפִי כִי פְּלִשְׁתִּי הוּא מוֹשִׁלִּים כָּל הַיּוֹמִים עַד שֶׁבָּא שְׂאוֹל וְדוֹד כְּדַחְיָב (סוֹפּוֹסִיט ט"ו) כַּמִּשְׁחָן וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יִדְעַת כִּי מוֹשִׁלִּי עַל פְּלִשְׁתִּים. וְכֵן (כַּש"א ד') הַחֲחֻקִּי וְהוֹי לְאֶפְסִים פְּלִשְׁתִּי שֶׁן חֲסֻדוֹ לְעַבְדִּים כַּאֲשֶׁר עֲבָדוּ לְכַס וְגו'. וְכֵן לְמַעֲלָה בְּפִרְשָׁה ז' וַיִּרְאוּ כָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְגו' וַיַּעֲזֹבוּ עֲרִיבָה וַיּוֹסֻוּ וַיִּבְאוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁכּוּ בְּהֵן וּבְחֻתָן שְׂבַע שָׁנִים שְׁמֵלְךָ דָּוִד רַד"ב

וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּצֵא לְפָנֵיהֶם: ^ט וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעַמְּק רְפָאִים: ^י וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּאֱלֹהִים לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּים וְנִתְּתָם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים כִּי נִמְשַׁח דָּוִד לְמֶלֶךְ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל פְּלִשְׁתִּים. לְפִי כִי פְּלִשְׁתִּי הוּא מוֹשִׁלִּים כָּל הַיּוֹמִים עַד שֶׁבָּא שְׂאוֹל וְדוֹד כְּדַחְיָב (סוֹפּוֹסִיט ט"ו) כַּמִּשְׁחָן וַיֹּאמְרוּ לְשִׁמְשׁוֹן הֲלֹא יִדְעַת כִּי מוֹשִׁלִּי עַל פְּלִשְׁתִּים. וְכֵן (כַּש"א ד') הַחֲחֻקִּי וְהוֹי לְאֶפְסִים פְּלִשְׁתִּי שֶׁן חֲסֻדוֹ לְעַבְדִּים כַּאֲשֶׁר עֲבָדוּ לְכַס וְגו'. וְכֵן לְמַעֲלָה בְּפִרְשָׁה ז' וַיִּרְאוּ כָל אִישׁ יִשְׂרָאֵל וְגו' וַיַּעֲזֹבוּ עֲרִיבָה וַיּוֹסֻוּ וַיִּבְאוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁכּוּ בְּהֵן וּבְחֻתָן שְׂבַע שָׁנִים שְׁמֵלְךָ דָּוִד רַד"ב

לו חמנוח: (ח) לבקש את דוד. להלחם עמו: מצורת דוד

לו חמנוח: (ח) לבקש את דוד. להלחם עמו: מצורת דוד

וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּצֵא לְפָנֵיהֶם: ^ט וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעַמְּק רְפָאִים: ^י וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּאֱלֹהִים לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּים וְנִתְּתָם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיֵּצֵא לְפָנֵיהֶם: ^ט וּפְלִשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּפְשְׁטוּ בְּעַמְּק רְפָאִים: ^י וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּאֱלֹהִים לֵאמֹר הֲאֵעֲלֶה עַל־פְּלִשְׁתִּים וְנִתְּתָם בְּיָדִי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

כל פלשתים. על כי ידעו מנצחתו לזה על כל לבקש וכלתם צו: (ח) כבעל פְּרָצִים. הוא עמק פְּרָצִים: ואלו ט"ו סופו שקראו

כָּל פְּלִשְׁתִּים. עַל כִּי יָדְעוּ מְנוֹצְחָתוֹ לְזֶה עַל כָּל לְבַקֵּשׁ וּלְסַלֵּחַ צְו: (ח) כְּבַעַל פְּרָצִים. הוּא עַמְּק פְּרָצִים: וְאַלֵּךְ ט"ו סוֹפּוֹ שֶׁקְּרָאוּ

כָּל פְּלִשְׁתִּים. עַל כִּי יָדְעוּ מְנוֹצְחָתוֹ לְזֶה עַל כָּל לְבַקֵּשׁ וּלְסַלֵּחַ צְו: (ח) כְּבַעַל פְּרָצִים. הוּא עַמְּק פְּרָצִים: וְאַלֵּךְ ט"ו סוֹפּוֹ שֶׁקְּרָאוּ

כָּל פְּלִשְׁתִּים. עַל כִּי יָדְעוּ מְנוֹצְחָתוֹ לְזֶה עַל כָּל לְבַקֵּשׁ וּלְסַלֵּחַ צְו: (ח) כְּבַעַל פְּרָצִים. הוּא עַמְּק פְּרָצִים: וְאַלֵּךְ ט"ו סוֹפּוֹ שֶׁקְּרָאוּ

בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

בְּיָדֵי וַיֹּאמֶר לוֹ יְהוָה עֲלֶה וְנִתְּתִים בְּיָדְךָ: ^{יא} וַיַּעֲלוּ בְּבַעַל־פְּרָצִים וַיָּבֹאוּ שָׁם דָּוִד וַיֹּאמֶר דָּוִד פָּרַץ הָאֱלֹהִים אֶת־אוֹיְבֵי בְּיָדִי כַּפָּרֵץ מִים עַל־כֵּן קָרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא בְּעַל־פְּרָצִים: ^{יב} וַיַּעֲזֹב רֶשֶׁם אֶת־אֱלֹהֵיהֶם

וַיֹּאמֶר דָּוִד וַיִּשְׂרְפוּ בְּאֵשׁ: י וַיִּסְיֵפוּ
 עוֹד פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְשְׁטוּ בְּעַמְּקָ:
 י וַיִּשְׂאֵל עוֹד דָּוִד בְּאֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לוֹ
 הָאֱלֹהִים לֹא תַעֲלֶה אַחֲרֵיהֶם הַסֵּב
 מֵעֲלֵיהֶם וּבֵאתָ לָהֶם מִמּוֹל הַבְּכָאִים:
 מו וַיְהִי כַשְׂמֹעַךְ אֶת־קוֹל הַצְּעָדָה
 בְּרֵאשֵׁי הַבְּכָאִים אִז תִּצֵּא בַמִּלְחָמָה
 כִּי־יִצֵּא הָאֱלֹהִים לְפָנֶיךָ לְהַפֹּת אֶת־
 מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים: מו וַיַּעַשׂ דָּוִד כַּאֲשֶׁר
 צִוָּהוּ הָאֱלֹהִים וַיִּכּוּ אֶת־מַחֲנֵה

משנתהו ויאמר דוד
 ואתקרו כנגדא
 י ואוקיפוהוב בלשתיא
 ואתרישו במישרא
 י ושגל הוב דוד
 כמיפרא דני ואמר ליה
 י לא תסק בתריהו
 אסתתר מעליוהו ותהך
 דהו סקבל אלניא
 מ וירי כמישקעה ית קל
 פ ל א כ נ א דאמן
 לביעודה ככון תפוק
 לקנרא ארום נפק מלאך
 שלים מן קדם י
 ל א צ ל ח א קדקד
 למקבול ית משרת
 פלשתיא: מו ועבד דוד
 היבכה דפקריה י ומחו
 ית משרת פלשתיא
 מנבעון

רש"י ויפשו דוד ויפשו: פ"ג פד (כ"ג עב): פלשתים

כגלו מים שנפרטים מתקומם ופולסים למקום אחר: המתון לשמורל שבעת ימים כאשר לווה. אמר לה הקדוש

יד) סבול הבכאים. פ"י בו הנהניס: רד"ק

להלם עמיה שהיו פחד כנגד פניהם כמשע הכוהם בלחם כי ידלו חוקי צדק ושמור נגד אף התריס הסב. ר"ל חסכ סביב עמיהם בדרך שנתה להם מעליהם וחתכו להם ממול בכחם כי לו לא יעשו כן וחסכ כדמיו וזה יהיה כמנצח כדלפי הכתוב כמו קול למה כי לו יעשו פלשתים כדמיו כי קול הלוהה אשר בדלפי הכתובים הוח ולא יהיו כדמיו מנצ

מצודה דוד

יד) לא תעלה אחריהם. ר"ל לא תלך בדרך המונעך אך הסב מהם ללכת בדרך מקלה וחתכו עליהם ממול חילוי הכחם אבד גילו סס: (טו) כשעך. דהער השמע קול למה וגו'. או מלחם. כי לו ילא סלחיהם לפני וגו'. ר"ל לו סלת מלאה להם כבס ועס שהן מעלי להם להשע מעלי פתוחה הסבוב ועגלי יקל כדמיו וזהו חסכ בקול הך כבס שאל: (טו)

פירוש ע"מ

האבן דארטען אין בעל פריצים איבער גילאום
 וייערע אפ לעמער ויאמר דוד וישירו באש האם דוד
 גינאגט אוב מען האט זיי פו ברענגט אין פויער:
 (ג) ויפשו דוד פלשתים ויפשו כמק האבן די פלשתים
 נאך גינאגט אוב האבן יוד פו שפרייט אין רעם
 קאל: (ד) וישאל עור דוד באלהים דה דוד נאך אין
 קאל גינאגט אין דער זאג פון גאט אוב ער זאל
 אויף גיין מלחמה הארץ מים ויירא ויאמר לו האלהים
 דה גאט גינאגט צו אים דו ואלקט גיט אויף גיין גלייך
 נאך זיי גייערם הסב מלחמה רינגול אוועק פון אפ
 זיי אונ דו ואלקט קומען צו זיי פון אנמקעגען די
 ביימער: (טו) ויהי כשעך את קול הצעדה בראשי הבכאים
 אונ עם זאל גיין אז דו וועסט הערין דם קול פון די
 מרים פון די מלאכים אין די שפיץ פון די ביימער
 אז תבא במקשה דענקט מאר: ואלקטו ארום גיין אין
 דעם גאט ארום גיין צו פר דיר צו שפאן די מחנה

אז תבא במקשה דענקט מאר: ואלקטו ארום גיין אין דעם גאט ארום גיין צו פר דיר צו שפאן די מחנה

דוד

פְּלִשְׁתִּים מִגְּבֻעוֹן וְעַד-גְּזֵרָה: יִיָּצֵא שֵׁם-דָּוִד בְּכָל-הָאָרְצוֹת וַיְהוֶה נֶתַן אֶת-פָּחָדוֹ עַל-כָּל-הַגּוֹיִם: מִן אִי־עֵשִׂי לֹו בָתִּים בְּעִיר דָּוִד וַיִּכַן מָקוֹם לְאָרוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּטְלוּ אֹהֶל: יֵאָז אִמֵּר דָּוִד לֹא-לִשְׂאֵת אֶת-אָרוֹן הָאֱלֹהִים כִּי אִם-הַלְוִיִּים כִּי-בָחַר יִהְיֶה לְשֵׂאֵת אֶת-אָרוֹן הָאֱלֹהִים וּלְשֵׂרְתוֹ עַד-עוֹלָם: יִוָּקְהַל דָּוִד אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְרוּשָׁלַם לְהַעֲלוֹת אֶת-אָרוֹן יְהוָה אֶל-מְקוֹמוֹ אֲשֶׁר-הֵכִין לֹו: ד וַיֹּאסֶף דָּוִד

מִגְּבֻעוֹן וְעַד גְּזֵרָה: יִוָּנְפֵק שְׂמָא דְדָוִד בְּכָל אֲרֻמָּא וּפִימָרָא דִּי רָמָא דְחַלְמִיָּה עַל כָּל עַמְמִיָּא: מו אִוְעֵבֵר לִיָּה פְתִין בְּקָרָמָא דְדָוִד וְאִתְקִין אֲתֵרָא לְאָרוֹנָא דִּי וּפְרָם לִיָּה מִשְׁכַּנָּא: ב הָא בְּכִין אִמֵּר דָּוִד דְלָא כְשֵׁרִין לְמִיטַל בַּת אָרוֹנָא דִּי אֲלֵהָן לִינְאִי אַרוּם בְּהוֹן אֲהֲרָשִׁי וְיִ לְמִיטַל בַּת אָרוֹנָא דִּי וּלְשִׁמְשָׂא יְתִיָּה עַד עַל מָא: ג וּכְבִּנְשׁ (סִיא וְאִבְגִּישׁ) דְדֹרֵת כָּל יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַם לְאִסְקָא בַּת אָרוֹנָא דִּי לְאֲתֵרִיָּה דְמִסִּין לִיָּה: ד וּכְבִּנְשׁ דְדֹרֵת בְּנֵי אֲהֲרֹן וְיָה

רש"י

ולא בעגלה. שלפי שהרכבתיהו בעגלה נעשה עוון וזה שאמר למטה כי למבראשונה לא אחס פרז ה' אלהיו בנו כי לא דרשנוהו כמשפט שהרכבתיהו בעגלה:

בחדך הוא חנשה עתה את דוד הסב מעליהם וגו' וכל זה שמר דוד:

טו (ב) כי אם הלויים כי במ בחר. כלומר בלויים בחר

רלב"ג

טו (א) ויכן מקום להסין סלתיים וט לו סל. הוא הסלל שהסין לתת סס את סל סלתיים: (ב) לא נלפת את סלתיים סלתיים

טו (א) ויכן מקום להסין סלתיים וט לו סל. הוא הסלל שהסין לתת סס את סל סלתיים: (ב) לא נלפת את סלתיים סלתיים

מצודת דוד

יבא בידים ממכשול שנגבל בו עוון: (ג) להעלות. מכיס טובד ארום:

טו (א) ויכן וגו'. הסין מקום על הארון ומכיס עליו חוהל: (ב) או. כשמה עוון על לשל ירו כלהון: כי במ בחר ה' ולא

פירוש ע"ט

דוד גיטאן אזו ווי גאט האט אים גישאפט ויכו את סחבה פלשתיים אונ די ישראל האבן גישלאנגען דיא סחנה פון די פלשהים פון גבעון ביין גזרה: (יז) ויצא שם דוד בכל הארצות אונ עם איז ארום גיבאנגען דר שם פון דוד אין אלע לענדער ויה נמן את פחדו על כל הגוים אונ גאט הט געגעבען ניין פארבט אוף אלע געלעקער:

לקוטי יקרים

דין אויף דיא בייך פון הקב"ה איז שפארבין די אין מלחמה ווי השעים. נאר איך אונ איר וועלן סיר אויפהייבן אונגעבע אויגען צו הקב"ה. וויא גיט האבן אויפגעהויבן ניערע אויגן אין דעהתיך האבן גיט גינעהן דיא בויער שאלקען זיך האבן גיט אנגעהויבן דיא מלחמה אונ האבן גישלאנגן די פלשתיים. האט הקב"ה גינאנט צווי דיא מלאכים זעהט דעם אונטערשייד פון דוד צו שאל. שאל איז געשפאנגען פאר דיא ארזים וועטס איז האט גיפערט בני ווי אויב ער נאל מלחמה האלפן מיט דיא פלשתיים. דעהווייל האט עטן אים געזאגט דיא פלשתיים קוקען צו די מלחמה איז ער אנשלאפן פון דיא ארזים וועטס צווי דיא מלחמה. אונ האט גיט געווארם כיו דיא ארזים וועטס וועלן איהם ענפערן. ער זאל גיין צו דיא מלחמה אדער גיין. אבער דוד האט גיט אזוי גיטאק. אפילו די פלשתיים זענען שוין געשפאנגען געבין אים. פון דעספונענען האט ער גיט מורא געהאט אונ גיט אנגעהויבען דיא מלחמה. כיו הקב"ה האט אים געהייסן אנהייבן דיא מלחמה:

טו (א) ויעש לו בתים בעיר דוד אונ דוד הט זיך גמאמט היינער אין דער שטאט פון דוד ויכן סקום לארון האלהים ויס לו אוהל אונ ער הט אן גיברייט איין ארם צום ארון פון גאט אונ הט אים גיגייגט איין גיצעלט: (ב) אז אמר דוד לא לשאת את ארון האלהים דענטסט מאל הט דוד גינאנט דס קיינער זאל גיט מראגן דעם ארון פון גאט גאר די לויים כי כב בחר ה' דען אן ווי הט גאט אוס דר וויילט צו מראגן דעם ארון פון גאט אונ צווי באדינען אים כיו אייביג: (ג) ויקהל דוד וגו' אונ דוד האט איין גיאמילט כל ישראל קיין ירושלים להעלות את ארון ה' אל מקומו צווי אוף ברענגען דעם ארון פון גאט פון דעם הויז פון עובד ארום צו ניין ארם ווס דוד האט אן גיברייט אן גיברייט צו אים: (ד) ויאסף דוד את בני אהרן אונ דוד האט איין גואמילט

אָרוֹן פֿון גאָט אונ צווי באַדינען אים כִּי־אֵיבִיג: (ג) וַיִּקְהַל דָּוִד וְגו' אונ דוד האט איין גיאמילט כל ישראל קיין ירושלים להעלות את ארון ה' אל מקומו צווי אוף ברענגען דעם ארון פון גאט פון דעם הויז פון עובד ארום צו ניין ארם ווס דוד האט אן גיברייט אן גיברייט צו אים: (ד) וַיֹּאסֶף דָּוִד אֶת בְּנֵי אֲהֲרֹן אונ דוד האט איין גואמילט

את־בְּנֵי אֶהֱרֹן וְאֶת־הַלְוִיִּם׃ ה' לְבָנֵי
 קֵהֶת אֹרִיאל הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאָה
 וְעֲשָׂרִים׃ ו' לְבָנֵי מֶרְרִי עֲשִׂיָה הַשָּׂר
 וְאָחִיו מֵאֲתָיִם וְעֲשָׂרִים׃ י' לְבָנֵי נֶרְשָׁם
 יואֵל הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאָה וְשִׁלְשִׁים׃
 ח' לְבָנֵי אֶלְיָצֹפֶן שְׁמַעְיָה הַשָּׂר וְאָחִיו
 מֵאֲתָיִם׃ ט' לְבָנֵי חֶבְרוֹן אֶלְיָאֵל הַשָּׂר
 וְאָחִיו שְׁמוֹנִים׃ י' לְבָנֵי עֲזִיאל עַמִּינָדָב
 הַשָּׂר וְאָחִיו מֵאָה וְשָׁנִים עֶשֶׂר׃
 י"א וַיִּקְרָא דָוִד לְעָדֹק וּלְאַבְיָתָר
 הַכֹּהֲנִים וְלַלְוִיִּם לְאֹרִיאל עֲשִׂיָה וְיֹאֵל
 שְׁמַעְיָה וְאֶלְיָאֵל וְעַמִּינָדָב׃ י"ב וַיֹּאמֶר
 לָהֶם אַתֶּם רֵאשֵׁי הָאֲבוֹת לַלְוִיִּם
 הַתְּקַדְּשׁוּ אֶתֶם וְאֶחֱיֶכֶם וְהַעֲלִיתֶם
 אֶת אֶרְוֹן יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־

נית ליצאי: ה' לבני קהת
 אוריאל רבנא ואחיו
 סאה ועשרין: ו' לבני
 סררי עשיה רבנא
 נאחיה סאתן ועשרין:
 י' לבני נרשום יואל רבנא
 נאחיה סאה ותלתין:
 ח' לבני אליצפן שמעיה
 רבנא ואחיה סאתן:
 ט' לבני חברון אליאל
 רבנא ואחיה חמנן:
 י' לבני עזיאל עמינדב
 רבנא ואחיה סאה
 ותיקרי: י"א ויקרא דוד
 לעדוק ולאביתר כהנא
 וללויאי לאוריאל עשיה
 ויאל ושמעיה ואליאל
 ועמינדב: י"ב ואמר להון
 אתון רישי אבות
 ללויאי אנדבנו אתון
 ואחוכון ותקדו נית
 איוא רבי אלקא
 דיואר אל לאתרא
 דוסניה

ר"ק
 פ"ו (י"ב) אל הכותבי לו: פ"ו
 מחשלה הביאו כמו אחריו וילתו כמו שהבאתי

ס"ז כנים מבני קהת כי הם נכדים ישאו סאהון: (י"ב)

מזוהר דוד

(ס) לבני קהת . ס"ז כסלים מוריל סכר ומכיו: (י"ב) אתם
 פירוש
 גיואמילם די קינדער פון אהרון דס וענן די פהנים
 אונ אויך דיא לויים: (ה) לבני קהת צוא די קינדער
 פון קהת איז אוריאל דער האר אונ וייגע חברים
 הונדערט אונ צוואנציג סאנען וענן ניקומען מיט
 אים: (ו) לבני ערדי צו די קינדער פון סררי איז עשיה
 דער האר אונ וייגע חברים צווייא הונדערט אונ
 צוואנציג וענן ניקומן מיט אים: (ז) לבני נרשום צו
 די קינדער פון נרשום איז יואל דר האר אונ וייגע
 חברים הונדערט אונ דרייסיג וענן ניקומען מיט
 אים: (ח) לבני אליצפן צו די קינדער פון אליצפן איז
 שמעיה דר האר אונ וייגע חברים צוויי הונדערט
 וענן ניקומן מיט אים: (ט) לבני חברון צו די קינדער
 פון חברון איז אליאל דער האר אונ וייגע חברים

רלב"ג

כי אם כלבים . זה כמובן כמובן כתיב קהת כי עבודה קהת
 עליהם כמקפ יבוא: (ח) לבני אליצפן . הוא מבני קהת וקבל
 טעמו אלצפן כפרשת ולאל וגם חבדון ועזאל הם מבני קהת . והסג
 אל הכימותי לו . ר"ל אל סמקוס אלכ הכימותי לו:

ראשי וגר' . ועליהם סדכ: התקדשו . כסאהו: אל הכימותי .
 ע"ש
 אבציג סאן וענן ניקומן מיט אים: (ו) לבני עזיאל צו
 די קינדער פון עזיאל איז עמינדב דער האר אונ
 וייגע חברים הונדערט אונ צוועלף וענן ניקומען
 מיט אים: (יא) ויקרא דוד לעדוק ולאביתר הכהנים הם
 דוד גירופן צו צדוק אונ צו אביתר די פהנים וללויים
 אונ צוא דיא לויים הוינו צוא אוריאל אונ עשיה
 אונ יואל אונ שמעיה אונ אליאל אונ עמינדב:
 (יב) ויאמר להם אלקים ראשי האבות ללויים אונ הם גיאמס
 צו ויי איר וענט די עלצטע פון די פתי אבות פון
 די לויים דרום התקדשו אפס ואחוכם והעליכם אה ארון ה'
 אלוי ישראל הייליגם אייך אין אייערע ברידער אונ
 איר נאלט אוף פרענגן דעם ארון פון גאט דר גאט
 פון דיא ישראל צו דעם ארט וואס איך האב אהן
 נכרייט

הַכִּינֹתִי לָוֹ: יְכִי לְמַבְרָאשׁוֹנָה לֹא
 אַתֶּם פְּרִיץ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּנוּ כִּי־לֹא
 דַּרְשָׁנָהוּ בְּמִשְׁפָּט: י' וַיִּתְקַדְּשׁוּ
 הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם לְהַעֲלוֹת אֶת־אֲרוֹן
 יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: טו וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־
 הַלְוִיִּם אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה
 מֹשֶׁה בְּדַבַּר יְהוָה בְּכַתְּפָם בַּמִּטּוֹת
 עֲלֵיהֶם: טז וַיֹּאמֶר דָּוִד לְעֹשְׂרֵי הַלְוִיִּם
 לְהַעֲמִיד אֶת־אֲחֵיהֶם הַמְּשֻׁרְרִים
 בְּכָל־עִיר נְבָלִים וְכַנְּרוֹת וּמְצַלְתִּים
 מִשְׁמִיעִים לְהָרִים־בְּקוֹל לְשִׁמְחָה:
 ז' וַיַּעֲמִדוּ הַלְוִיִּם אֶת הַיָּמִן בְּיִזְרְאֵל
 וּמִן־אֲחֵיו אֶסָּף בֶּן־בְּרַכְיָהוּ וּמִן־בְּנֵי
 מִרְי אֲחֵיהֶם אִיתָן בֶּן־קִישִׁיָהוּ:

רַמְבַּם לִי: י' אָרוֹם
 בְּקִמְיָתָא עַד לֹא הוֹיָתוּן
 אֲתוּן קָרַע י" אֶלְהָנָא
 בְּנָא אָרוֹם לֹא תִפְעֻנְהוּ
 בְּדָחוּ: י" וְאֹרְמָנוּ
 פְּהֵנָא וְלִיּוֹאֵי לְאַסְקָא
 וְת אֲרוֹנָא דְבֵי אֶלְהָא
 דְיִשְׂרָאֵל: טו וְנִמְלוּ
 לִיּוֹאֵי (ס"א) בְּנֵי לִיּוֹאֵי
 וְת אֲרוֹנָא דְבֵי הַיִּקְמָא
 דִּי פְקִיד מִשָּׁה הִי
 קִפְתִּיקָא דְבֵי עַל
 פְּהֵיָתוּן בְּאַסְ לָוִן
 (ס"א) בְּאַסְפֹּן עֲלִיָּהוּן
 עֲלִיָּהוּן: טז וְנִמְלוּ דָוִד
 לְדָבְרָא בְּנֵי (ס"א) לְרַבְנֵי
 לִיּוֹאֵי לְאַסְקָא וְת
 אֲזוּהוּן דְמִשְׁבְּתָא
 בְּמִאָגִי תִשְׁבְּחָתָא
 בְּנִבְלִין וְכַנְּרִין וְצִלְצִין
 מִשְׁמִיעִין לְאַרְבָּא בְּקוֹלָא
 לְהָרָא: י" וְאֹקִימוּ
 לִיּוֹאֵי וְת הַיָּמִן בְּיִזְרְאֵל
 וּמִן קְרִיבֹהוּ אֶסָּף בְּר
 בְּרַכְיָהוּ וּמִן בְּנֵי מִרְי
 קְרִיבִיהוּן אִיתָן בְּר
 קִישִׁיָהוּ

(טו) דבבר ה' בכתפם לשאת אותו ולא ממש בכתפם כי הם כמזכות עליהם: רד"ק

אתם בספר מבלל בחלק הראשון מן הפרק: (א) כי למבראשונ' לא אתם. כלומר לא הייתם אתם בראשונ' כשנשאנו אותו מבית אבינו ב' לפיכך פרץ ה' אליהנו בנו: כי לא ידרשנוהו כשנשאנו כי השפס לאח' הוא כמי שכתוב בתורת משה לשאת אותו הלויים בכתפם במוטות. וס"א למבראשונ' פתוח' וישפסם חיר"ק על המנהג וכן לא התקדשו למדי. חלקו בחמאות פי: וזהו הים הימן מבני קהן וססף מבני גדסו וסו ממוכר'ים במלחם מצודת דוד

(יג) כי למבראשונה לא חסס פקן ה' חליטו בנו. ר"ל מפני כי נבאשונה לא נשאנו חסס פקן ה' פקן חליטו בנו וזהו מה שנת עול כי חסו בלרון לפי שלל דכסוהו כעספס כי מספס חסרה כוח ישאלו כלים את החרון בכתפ: (טו) במוטות עליהם. הם סו מוטות על כתפם ונחם הם בדי החרון ונשא הם: (טז) ומלתיס. (ככ"ב על"א). והם קבועים ממשת וקשקשו זה דהו כשינו בחוף אשר הם קבועים בה: (יז) הימן חסף וסיון. הם המזכר'ים כמזכר'ים בהם מקדס.

36 המקום אשר הכינוסו לו: (יג) כי למבראשונה. כעלמה (טו) בכתפם. לא כעלמה ע"ו חסק כי הם בכתפם סכר'ים אשר שמו עליהם: (טז) ומצלתיס משמיעים. המשמיעים קול פירוש ע"מ

אזו ווי נאם הם גירעם דהיינו בכתפם במוטות עליהם אוף ויערע אקסל'ין מיט די שטאנגן האבן ווי אים גימראגען אוף ניה: (טז) ויאמר דויד לשירי הלויים אנם דוד הם גיזאגט צו די האבן פון די לויים לתקני את אחיהם המשוהרים ויא אקען אויף שפעלען ויערע ברירער דיא זינגערס מיט גיזאנג פליים אנם מיט פירדען אנם כנורות אנם גלעבין משמיעים להרים בקול לשפחה וי אקן פאקען הערען צו אוף הייבען מיט איין הויף קול פון וועגען פרייד: (יז) ונשפירו מלויים האבן די לויים אויף גישפעלם הימן דר זון פון יזראל

מצודת דוד
 36 המקום אשר הכינוסו לו: (יג) כי למבראשונה. כעלמה (טו) בכתפם. לא כעלמה פהם המעליס ילה נחגלגל הדבר שפקן ה' בעול כי לא דכסוהו כעספס חסרה גימראג'ים צו אים: (יג) כי למבראשונה דען צום ערשטן הם איר ניט גימראג'ן דעם ארון. דרום פרץ ה' אליהנו בני הם נאם אוינגער נאם גימראג'ן אין אויב אנם הם דער שראגען דעם עונה כי לא דרשנהו בפשפס וייל מיר האבן אים ניט גימראשט אזוי ווי רעכט אז: (יד) ונתקדשו הפתחים והלויים האבן זיה גיהיליגט די פתחים אנם די לויים צו אוף ברענגען דעם ארון פון נאם דר נאם פון די ישראל: (טז) וישאו בני הלויים את ארון האלהים אנם די קינד'ר פון די לויים האבן גימראג'ן דעם ארון פון נאם אזו ווי משה הם גימראגען אנם

יח ועמם אחיהם המשנים זכריהו
 בן ועזיאל ושמירמות ויהואל ועני
 אליאב ובניהו ומעשיהו ומתתיהו
 ואליפלהו ומקניהו ועבד אדם ועזיאל
 השוערים: יט והמשררים הימן אסף
 ואיתן במצלתיים נחשת להשמיע:
 כ זכריה ועזיאל ושמירמות ויהואל
 ועני ואליאב ומעשיהו ובניהו בנבליים
 על-עלמות: כא ומתתיהו ואליפלהו
 ומקניהו ועבד אדם ועזיאהו

קשיהו: יז והימנות זכריהו
 אחריו: יח ועזיאל
 ושמירמות ויהואל ועני
 אליאב ובניהו ומעשיהו
 ומתתיהו ואליפלהו
 ומקניהו ועבד אדם
 ועזיאל פירעא:
 יט ומשכחיא הימן אסף
 ואיתן בצלצלין דנחשא
 לאשמעא: כ זכריה
 ועזיאל ושמירמות
 ויהואל ועני ואליאב
 ומעשיהו ובניהו
 בנבליים על בסימות
 א קלפונין די שבעא:
 כא ומתתיהו ואליפלהו
 ומקניהו ועבד אדם
 פ מתיק קול כסוי:

רש"י

כנות הארון היו משררים שוערים: (יט) והמשררים
 הימן אסף ואיתן וגו'. להשמיע קול הם היו ממונים
 על אותן כלי שיר: (כ) זכריה ועזיאל וגו'. אלו
 שנאמרו בפסוק למעלה שהיו שוערים החזירו כאן להיות
 משררים: על עלמות. על אותן כלי שיר שמנגיני בהם
 איתן מוזמרים למנצח על עלמות וגו': (כא) ומתתיהו
 ואליפלהו וגו' על השמינית לצנח. אותן כלי שיר שמנגיני
 רלבי

(יח) ועמם אחיהם המשנים. משנה להם לשוערים:
 זכריהו בן. כך שמו. וכל אלו משרריה ושועריה
 היו בדרך שכיבאו את הארון והמשררים והשוערים
 שהעמיד דוד לאחר שנתנו הארון אל האהל אשר נטה
 לו דוד ובמשכן שילה היו שוערים ובדרך לא היו
 שוערים לפי שלא הוצרכו כל כך שוערים לסיכך נעשו
 משררים חוץ משנים כדכיה ואלקנה וכל זה היה בדרך אל
 ר"ק
 (יז) ועמם המשנים. שניים להם כמו משנה למלך כמו שאמר
 אסף הראש משנהו זכריה: זכריהו בן. כך היה שמו בן. וכן
 מ' אדוני אבי ז"ל לבן הנודע בספר חתמים כי על זה המשרר
 אומר שהוא נגן אותו הכוזמר שעשת דוד על פות נלית ונצוח
 פלשתיים. ואפי' שלמ"ד לבן פתוחה שחורה על ה"א הידיעה
 וה"א הידיע' לא תבא על שם אדם באה כאן בה"א הידיעה
 לתודיע כי הוא המשרר כי אם היה אומר לבן היה
 דומה כן בניים: השוערים. שהיו שוערים לארון אחר
 שצבעו לארון באהל אשר נטה לו. או היו שוערים

מצורת דוד

כמלתיים של נחשת להשמיע קול גדול: (כ) על עלמות. ועל
 עלמות וגם הוא כ"ו ונוכח כמלתיים: (כא) על השמינית.
 ככור שיש בו משנה נגינין: לצנח. המנגינים יקראו מנגינים על
 כי דלם לנצח זה את זה כדכרם הקול וכדכרעת הנעימה:
 פירוש
 אונ די וינגערס הימן אונ אסף אונ איתן די ועניען
 גיווען כמונים צו קלאפען מיט קופערנע בלעבען
 צו מאכען הערען איין גרויס קול: (כ) זכריה אונ
 זכריה אונ עזיאל אונ שמירמות אונ יהואל אונ
 עוני אונ אליאב אונ מעשיהו אונ בניהו די ועניען
 גיווען כמונים צו שפילן מיט פירלן די מוזורים
 למנצח על עלמות: (כא) ומתתיהו אונ מתתיהו אונ
 אליפלהו אונ מקניהו אונ עבד אדם אונ עזיאל
 אונ עזיאהו די ועניען גיווען כמונים צו שפילן מיט
 דיא פנורות למנצח על השמינית: (כב) ובניהו שר
 הלויים

גדול וכן נאמר ללללי שמע (חללים ק"ן): לשפחה. לעורר
 השמחה בעת העלות הארון: שניים להם כמנחה:
 זכריהו בן. כן שמו: השוערים. שהיו שוערים מלא כספים
 הארון בשילה וכוכב ובנגמון: (יט) במצלתיים. כלל המה הקישו
 אונ פון זיינע ברודער האבען זיי גישמעלט דעם
 אסף דר זון פון ברכיהו יסן בני בריי אהיים אונ פון
 די קינדער פון מררי זיינע ברודער האבן זיי אויף
 גישמעלט איתן דעם זון פון קשיהו: (יט) וישמע
 אונ מיט זיי האבן זיי אויף גישמעלט זיינערע ברודר
 די אנדערע פון זיי במעלה זכריהו בן ועזיאל זכריהו
 בן אונ ועזיאל אונ שמירמות אונ יהואל אונ עוני
 אונ אליאב אונ בניהו אונ מעשיהו אונ מתתיהו
 אונ אליפלהו אונ מקניהו אונ עבד אדם אונ
 יעזאל השוערים די טויער הימערס: (יט) והמשררים

ויעאל ועזיהו בכנרין
 על המנורה למשכבא:
 כב וכנניהו רב לויאי
 במסול מתרברב על
 נסלי מסולא ארום
 סוכלתן הוא: כננרניה
 ואלקנה פרעיא לפרסא
 דתמן ארונא:
 כד ושכניהו ויושפט
 ונתנאל ועמשי וזכריהו
 וכניהו ואליעזר פדיא
 מחצצרין בחצוצרתא
 קדם ארונא דני ועובד
 אדום ויהיה תרעיא
 לפרסא דתמן ארונא:
 בה ויהוה דוד וכבי
 ישראל ורפני אלפין
 דארין לאקמא ית ארון
 קמא דני פין בית עובד
 אדום בחדוא: כו ויהוה

בכנרות על השמינית לצנח: כב וכנניהו
 שרה לויים במשא יסר במשא כי
 מבין הוא: כג וברכיה ואלקנה שערים
 לארון: כד ושכניהו ויושפט ונתנאל
 ועמשי וזכריהו וכניהו ואליעזר
 הכהנים מחצצרים בחצוצרות לפני
 ארון האלהים ועבד אדם ויהיה
 שערים לארון: כה ויהי דוד וזקני
 ישראל ושרי האלפים ההלכים
 להעלות את ארון ברית יהוה מן
 בית עבד אדם בשמחה: כי ויהי בעזר

ת"א ובעניו: עניו ת"א

רש"י

תיר' כ'

(כד) מחצצרים . כתב בשני ל"ד הראשונה נקראת
 והשניה אינה נקראת וכן ישפך ש"ן הראשונה נקראת
 והשניה אינה נקראת וכן ומחיליל ילד את מתואל (בראשי'
 ד') וכן ראייה בן שלמה (ירמיהו ל"ו) הראשונה נקראת
 והשניה אינה נקראת: שוערים לארון . כלו' אף על פי
 שהיו שוערים היו גם כן מאשרים: (כז) ויהי בעזר
 האלהים את הלויים . ז"ת בעזר כסגול ומשפטה
 רצ"ק

עליה חותן מזמורים למלח: על השמינית: (כב) וכנניהו
 שר הלויים במשא . כמה היה שר במשא כנשיאות השיר:
 יסור במשא . מייסר ומוכיח אותם על המשא כנגון נעמו'
 שיר אס להרים קול אס להספיל: כי מבין הוא . (במשא)
 כנשיאות הנגון ולשון מבין טופל על למוד השיר . וזוגמא
 ויהי מספרם עם אהיהם מלמדי שיר לה' כל המבין וגו'
 וכתבי ופילו גולות וגו' מבין עם תלמיד (לקמן כ"ה):
 רצ"ג

(כז) מסור . הלויים במשא: כי מבין הוא . פילמד חכמת השיר שחית'
 לו ויהיה שר ודודל כנבוא: כי מבין הוא . וי"ם במשא הכנבחה
 הקול כן וישא את קולו כלומר היה שר וגדול על כלום בנשיאת
 הקול בשיר ויסר הוא כתוב בסמך והוא כמו בשיר וכן כולם סרי
 סופיה' כמו שרי בש"ן (גד) מחצצרי' . כתוב בשני צד"ו והראשון'
 נקראת השנייה אינה נקראת וכן ושכניהו ויושפט ונתנאל וכן ראייה
 והשנייה אינה נקראת וכן וסחילאל לראת מתואל וכן ראייה
 בן שמיח הראשון נקראת והשנייה אינה נקראת: שוערים
 לארון . כלומר אצ"ו שתדו שיערים היו גם כן שיערים:
 (כו) ויהי בעזר האלהים את הלויים . כו"ת בעזר כסגול ומשפטה
 בפחת על הכננת . ופס"ם בעזר כסגול במשא הארון
 מצודת דוד

עליה חותן מזמורים למלח: על השמינית: (כב) וכנניהו
 שר הלויים במשא . כמה היה שר במשא כנשיאות השיר:
 יסור במשא . מייסר ומוכיח אותם על המשא כנגון נעמו'
 שיר אס להרים קול אס להספיל: כי מבין הוא . (במשא)
 כנשיאות הנגון ולשון מבין טופל על למוד השיר . וזוגמא
 ויהי מספרם עם אהיהם מלמדי שיר לה' כל המבין וגו'
 וכתבי ופילו גולות וגו' מבין עם תלמיד (לקמן כ"ה):
 רצ"ג

ווא

האלהים את הלוים נשאי ארון ברית יהוה ויבחו שבעה פרים ושבעה אילים: כי ודייד מברבל במעיל בוגין וכל הלוים הנשאים את הארון והמשרים וכנניה השר המשא המשרים ועל הדיד אפוד בד: כח וכל ישראל מעלים את ארון ברית יהוה בתרועה ובקול שופר ובחצצרות ובמצלתיים משמעים בנבלים ובנרות: כט ויהי ארון ברית

בד קעיד יי נת ליאי נמלי ארון קנסא דיי ודקחו שבעה תורין ושבעא אפרין: כו ודוד היה מהעמף במנמר דבוגין וכל ליאי נמלין ית ארונא ומשבחיא וכןניה רב נמלי מטולא ועל דוד פרוט דבוגין: כח וכל ישראל מסקין ית ארונא קנסא דיי בגבא ובקול שופרא ובחצוצרתא ובמצלתיין ומשמיעין בגבליין ובנרין: כט והיה ארונא קנסא דיי אמי עד

כפ"ח על המנהג. וטעם בעור שלא נכסלו בשאל הארון כאשר נכסלו בתהלה כמות עוול. ובספר שמואל (כ' ו') אמר כי כאשר לעדו ששה לעדים וזכו זה הוצה ורבותינו דרשו מכאן שהארון טעף את עמו: (כו) ודוד סברב. משועה כמו דניאל (ג') וכדלמסון דונמח כרבלתא דתרנוולא: וכל הלוים, כמו כן מכורבלים במעיל בוגין ולפי שהיה דוד מבורר כמו הלוים לבג גם הוא לנושאים שבשו גם הם ודאי להכדיל בין עמא לטהור כך היה מנהג מלכי רד"ק

וכרית ה' . אמר תמונת זה בספר שמואל (כ' ו') ויהי כי לעדו נשאי ארון ה' ששה לעדים כי אז נתפלג שטוים ה' יתקבל של קרה להם מקרה רע כזה . וחס אמר ויזכר שור ומייל וכו' המקום אמר שבעים פרים ושבעה אילים וכל אחד אלף שכר בלז זה יומר כזה המקום: (כו) ודוד מברבל במעיל בוגין . ר"ל שהיה על ראשו דמום כזע מטה וסיס דבק למעיל בד שהיה לבוש כחוק הממלכה כשמיעים בנבלים . מי . משמיעים קול: מצורת ציון

כאשר נכסלו בתהיל' כשמות עוול . ובספר שמואל אמר כי כאשר צעדו ששה צעדים וזכו זה הוצה . ורבותינו דרשו כזו ככאן שהארון נושא את עצמו: (כו) מברבל במעיל בוגין . כענין כן בארמית פמשהיין וכדלמסון ומעיל בוגין שאומר הנה הוא אפוד בד שאומר בספר שמואל י"ח אפוד בד כרודם דבוגין כי כן הרגם תלבשנה בנות המלך הבהרות מעלים כרודסין וכנניה השר המשא . חסר הנספח השר שר המשא . וכן הארון הכרית ואחרים ואלתם: (כח) מצורת דוד

מל' טז: (כו) סברבל . מנוסף והוא מלשון ארמי ודומתו פטסון וכדלמסון (דניאל ג') ור"ל פטסיעיון: בפעיל . כס מלכוס פירוש ע"מ

שזכרו אחר כל שמה הלעדים האחרים: כשמואל (כ' ו') ויזכו סברבל . היה מנוסף במעיל של בוגין על הלוים וכו': השר המשא המששרים . חסר כדמסת ה' על המצורבים: אפוד בד . מין לבג עושים קטין בשלל כל' והוא מיוחד למתנודים

ויום זעקן גינאנגען צו אוף ברענגן דעם ארון ברית פון גאט פון דעם הויז פון עובד ארום בלשפחה מיט פרייד: (כו) ויהי בגודר האלהים את הלוים אונג עם איז גיווען אז גאט המ גיהאלפען די לויים ויום האפען גימראגן דעם ארון ברית פון גאט ויגיהי האבן ויי גיקולעטם ויפען רינדער אונג ויפען וויידער: (כו) ודייד מברבל במעיל בוגין אונג דוד איז גיווען ארום גיוויקילט מיט איין העמקדיל פון שוין פלאקס וכל הלוים הנשאים את הארון אונג אויף אע לויים ויום האפען גימראגן דעם ארון פון גאט אונג די וינגערס אונג פנניה דער

האר פון דיא וינגערס דיא אלע וענגען גיווען ארום גיוויקילט מיט העמקדיל פון שוין פלאקס וכל הדיי אפוד בד אונג אוף דוד איז נאך גיווען איין אפוד פון לייגען . ואזוי ווי דער אפוד פון דעם פהן גדול איז גיווען: (כח) וכל ישראל מעלים את ארון ברית ה' ויהי אונג קל ישראל האבן אויף גיבראכט דעם ארון ברית פון גאט מיט שארונג אונג מיט איין קול שופר אונג מיט מרומייטן אונג מיט בלעקן משמעים בנבלים ובנרות ויי האבן גימראגט הערן איין קול מיט פידלעך אונג מיט פנרות: (כט) ויהי ארון ברית ה' אונג עם איז

דברי הימים א מז מז

תרגום רב יוסף

יהוה בא עד-עיר הויד ומיכל בת-
 שאול נשקפה ובעד החלון ותרא את-
 המלך הויד מרקד ומשחק ותבו לו
 בלבה: מז ויביאו את-ארון האלהים
 ויצינו אתו בתוך האהל אשר נטה-
 לו הויד ויקריבו עלות ושלמים לפני
 האלהים: ויוכל הויד מהעלות העלה
 והשלמים ויברך את-העם בשם יהוה:
 ויחלק לכל-איש ישראל מאיש ועד-
 אשה לאיש כפר-לחם ואשפר
 ואשישה: ויהי לפני ארון יהוה מן
 הלויים משרתים ולהזכיר ולהודות

עד קרמא דוד ומיכל
 ברת שאול אודיקת מן
 חרפא (מיא חרפא) וחסת
 ית מלכא מטפס ומשבח
 ובסת עלוי בלבה:
 מז וראיתוא ית ארנא
 די ואקיסו יתיה במצע
 משפנא די פרס ליהוד
 וקרבו עלון ונכסת
 קודשין קדם יי: דיפסק
 דוד מן פסק עלתא
 ונכסת קודשין וקרף
 ית עמא בשום מימרא
 די: ג ופלג לקל אש
 ישראל מגבר ועד אקא
 לקר חד מולמא דלקמא
 חדא ופלג חד מן
 אשתה בתורא ומנא חד
 מן אשתה בהינא
 דחמרא: ד ומני קדם
 ארנא די מן לינאי
 משפחיא ולארפיה
 ולארדוי ולשבחו קדם

רש"י

הארון כדכתיב למעלה את ארון האלהים ה' יושב
 הכרויבס אשר נקרא סס: (ג) ואשפר. אחד מעשה כפר:
 ואשישה. אחד מעשה בהין. ואשישה דוגמת אשישי ענבים
 (הושע ג') ללוחית: (ד) ולהזכיר ולהודות ולהלל.
 להזכיר לומר חותן ב' מזמורים שכתוב בהם מזמור לדוד

בשביל כבוד דוד הוא לסיכך אין כתוב כלום מה אמרה מיכל
 לדוד כמו שכתוב בשמואל מה נכבד היום מלך ישראל אשר
 עלה היום לפניי ומהות עבדו כהגלות נגלות אחד הריקים
 כי זולתא של דוד היה שאמרה לו אשה כן:
 מז (כ) ויברך את העם בשם ה'. שקרא על

רכב"ג

לשים סס ארון ה' הכה לכבוד ה' יתכבד סס סס ליום וכהניס והיו
 סהניס מחלליס כחוללות והלויס משוררים כהם וכלי זמר וכהי
 כנה שזכר כנה שקדם היה הימן כהלל וממס יס דוד סהיס
 חספ כהלל לשמויע ומלתיס כמקום אשר סס כו הארון. וסיס
 הימן כהלל כנהם הגדולה אשר כעבדון סס היס כסעודס כנו
 סזכר למר ה. וכסס זכר כזו המקום לעון סס כהודלס ססו

לכבוד ה' יתכבד: וכניס השר המשא. כ"ל השר שר המשא: ועל
 דוד אסוד כד. כ"ל סדוד היס מנוכ אסוד כד. ולל סהליס כזו
 סמקוס זכרת דכתיב מיכל לודוד ודכתיב דוד לה סהפעטו על מה סזכר
 מזה כספר שמואל:
 מז (ד) ויתן לפני ארון ה' מן הלויים משוררים ונוי. זכר כזו סמקוס
 כי חף על פי שלל היס סעבודס נעשים כמקום סכתיב דוד

מצודת דוד

כלכס כהסכס סלון סכסלוי לעלן להקל ככבוד: כ"כ ומס ססו
 לכבוד ארון ה' מז (כ) בשם ה'. כהכרת סס ה': (ג) לאיש. כ"ל
 לכל אהד: (ד) כשרתיס. לככר ולכרן לפני הארון:

סעליו כעין ספעיל סל כ"ג. ברוך. ססתי: (כס) נשקפה. סעין לתי
 וככסס: ככר החלון. דרך ססלון. מרקד. סעין דלוג וקסיל'
 של ססס: ומשחק. ענין ססס:
 מז (ח) ויצינו. ענין ססס: (ג) ואשפר. ענין ססס וסס והוא
 מל אסחי ססס (כרלסתי מט'): ואשישה. כן סס סכלי

פירוש

האלהים אונ וייה האבנן מקריב גיווען עולות אונ
 שלמים פר גאמ: (ב) ויכל הויד הפעלות העולה ושלמים
 אונ אז דוד האמ פר לעבט פון צו אופ ברעגעני די
 עולות אונ די שלמים ויברך את העם בשם ה' המ ער
 גיבענמשט דם פאלק מיט דעם נאמען פון גאמ:
 (ג) ויחלק לכל איש ישראל אונ המ גימילקט צו אימליבן
 מאן פון די ישראל פון איין מאן ביו איין אשה לאיש
 כפר לחם ואשפר ואשישה צו אימליקען מאן האמ ער
 נגעבן איין לאבן ברומ אונ איין שוין שטיק פלייש
 אונ איין מאס גלאן נויין: (ד) ויהי לפני ארון ה' מן
 הלויים

גיווען אז דער ארון ברית פון גאמ איז גיקומן ביו
 דער שטאמ פון דוד ומיכל בת שאול נשקפה בעד החלון
 אונ מיכל די טאכטער פון שאול המ גיקומט דורך
 דעם פענצטער אונ זי המ גיועהן דעם סלף דוד
 טאנצט אונ פרייט ויה ותבו לו בלבה המ זי אים מבנה
 גיווען אין איר הארצען:
 מז (א) ויביאו את ארון האלהים ויצינו אותו בתוך האהל
 אונ זיי האבן גיבראכט דעם ארון פון גאמ
 אונ האבן אים גישמעלמ אין דעם גיצעלמ וואס
 דוד המ פר שפרייט צו אים ויקריבו עלות ושלמים לפני

מז (א)

דברי הימים א טז

וְלַחֲלֹל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ ה' אֲסַף
 הָרֹאשׁ וּמִשְׁנֵהוּ זָכְרִיהָ יַעֲיָאֵל
 וּשְׁמִירְמוֹת וַיְחִיאֵל וּמַתְתִּיהָ וְאֵלִיאֵב
 וּבְנֵיהוּ וְעַבְדֵי אָדָם וַיַּעֲיָאֵל בְּכַל־נְבָלִים
 וּבְכַנְנֹרוֹת וְאֲסַף בְּמִצְלֹתֵים מִשְׁמִיעַ׃
 וּבְנִיָהוּ וַיְחִיאֵל הַפְּתָנִים בַּחֲצֹצְרוֹת
 תָּמִיד לְפָנֵי אֲרוֹן בְּרִית־הָאֱלֹהִים׃
 י בַּיּוֹם הַהוּא אָז נָתַן דָּוִד בְּרֹאשׁ
 לַיהוָה לַיהוָה בִּיד־אֲסַף וְאֵחָיו׃ ה' הִדְרִי
 לַיהוָה קָרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בַעֲמִים

וי אלהא דאשרא :
 האסף ברישא ותנייה
 זכריה ויעיאל
 ושמירמות ויחיאאל
 ומתתיה ואליאב וכוניהו
 ועבד אדם ויעיאל
 בכולניבלים
 ובכנרות ואסף
 במצלתי לאשמיע
 (יא) בשבתי : ובניהו
 ובחצוצרות
 בתמיד לפני ארון
 בריתיה ה' :
 ביום ההוא אז נתן
 דוד בראש ליהוה
 ליהוה ביד אסף
 ואחיו : ה שבתו
 ביום ההוא אז נתן
 דוד בראש ליהוה
 ליהוה ביד אסף
 ואחיו : ה' הודיעו
 בשמו הודיעו בעמים

עליוהויו רש"י

להודיע (תהלים ל"ח) ולהודות הודו לה' קראו בשמו (כס ק"ה) ולהלל אותו מומורים שמתחילין הללוהו : (ו) ובניהו ויחיאאל הכהנים בחצוצרות המיד : הלילות כלי שיר של כהנים הוא דוגמא למעלה (טו) ושכניהו וגו' ואליעזר הכהנים מחזרים בהצללות : (ז) להודות לה' ביד אסף ואחיו : שחסך היה מתחיל הודו לה' קראו בשמו ותה"כ כל אחיו עינים חמרו ודוגמא כעורא (נמתי י"ח) ומתני בן מנחם בן זבדי בן אסף ראש התהלה יהודה לתפלה : לכלי שיר הודות כמו לכתוב בעורא (סס י"ב) והללו יסוע כתי קדמיאל שרביה יהודה מתנייה על סידות : (ח) הודו לה' קראו

בזו (ה) הודו לה' קראו בשמו : זה המבור שודו אותו היום לפני הארון ובספר תהלים הוא כתוב גם בן אלא שיש ביניהם שינוי ממש במקצת תיבות והענין אחד : ויש הוא עד ובניאוי אה תרשו : והנה גם בן היא הכלית המבור הודו לה' כי שירו לה' כל הארץ הוא מבור אחד : ובספר תהלים גם בן זה המבור אלא שיש ביניהם שינוי במש והענין אחד : הודו לה' דברי הר לישוריים ולקחל : קראו בשמו : ה' הודיעו בשמו

מזוהר דוד (ה) וישנהו שפינו : במצלתיים כיח מקום כמצלתיים המצטיע קול גדול : (ז) אז נתנו וגו' : אז מפר כחמלם ביד אסף לכותה לה' בזה

פרוש ע"מ
 אונ אסף האם גימאקם העקען איין גרום קול מיט בלעקן : (ו) ובניהו ויחיאאל תהניים בחצוצרות אונ בניהו אונ יחיאאל פאר בהניים ועקען גיווענען המיד מיט קרוימיטען פאר דעם ארון ברית פון גאמט : (ז) ביום ההוא אז נתן דוד יהודי יהודיה לה' ביד אסף ואחיו אין דעם דאויגן מאג ה' דוד געקען פון אים איז גיווען מןמור וואס דא ווייטער שטייט צו לויגען צו גאמט רידך אסף אונ יעגע ברדער : (ח) אונ דס איז דר מןמור) הודו לה' קראו בשמו לויגען צו גאמט רופט אין זיין גאקען הדינט כניסי גללותיה טאכט וויסן עווישן

דברי הימים א מז

תרגום רב יוסף

עֲלִיתָיו: שִׁירוּ לֹא וּמְדַלְלוּ שִׁיחוּ בְכָל־
 נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְּלוּ בְּשֵׁם קְדֹשׁ
 יְשׁוּבָה לֵב מִבְּקֵשֵׁי יְהוָה: יִדְרֹשׁוּ יְהוָה
 וְעִזּוּ בַקְּשׁוֹ פְנֵי תַמִּיד: יִזְכְּרוּ נִפְלְאוֹתָיו
 אֲשֶׁר עָשָׂה מִפְתּוֹ וּמִשְׁפָּטָיו פִּיהוּ:
 יִזְרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
 יִהְיֶה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל־הָאָרֶץ
 מִשְׁפָּטוֹ: מִזְכְּרוּ לְעֹלָם בְּרִיתוֹ דְבַר

(ס"א עוקדוהו): ס שָׁפְחוּ
 קְדָמוֹ וּמְדוּ קְדָמוֹ
 מְלִילוֹ כִּדְהוֹן פְּרָשׁוֹתָיו:
 אֲשֶׁמִּבְחֹן בְּשֵׁם
 קֹדֶשׁ יְהוָה וְחֲבֵי לְבָהוֹן
 דְּתִבְעֵי מִיִּמְרָא דִּי:
 יֵא תִבְעוּ מִיִּמְרָא דִּי
 וְתִקְפִיָּה קְפִילֵי אִפְרֵי
 (ס"א אפרי) תִּדְרִיא:
 יֵב אֲדָכְרוּ פְרָשׁוֹתֵיהּ דִּי
 עֲבָד תִּיבְהוֹדוּ וְדִינֵי
 פּוֹמִיָּה: יִזְרַעַא דִּישְׂרָאֵל
 עֲבָדֵיהּ בְּנֵי יַעֲקֹב
 דִּיתְרַעֵי בְּהוֹן: יִד הוּא יֵי
 אֱלֹהֵיָא בְּכֹלֵא אֲרַעָא
 דִּינוֹרֵי: ס אֲדָכְרוּ לְעֹלָם

העלילות שהתעולל בפלגמים על דבר הארון: (מ) שירו
 לו וזכו לו. כפה ובכלים: שיחו בכל נפלאותיו. גם
 תשיחו ומיד זה לזה בכל נפלאותיו: (י) ההדללו בשם
 קדשו, וזכרו כל מי שמאמין באלהיו הוא יעורט. דוגמא
 בקדוש ישראל תהלה (שעיה מ"א): בשם קדשו. שם
 לך אלהי קדוש אלהינו וכן כה' אלהינו בכל קראנו אליו
 (דברים ד'): ישבח לב מבקשי ה'. ובהתייב וכל
 לשמוח לבו מי שמבקש לה' לבב שלם. לך: (יא) דרשו ה'
 ועזו. מקדש וארון נקראו עוז דכתיב ויתן לשבי עוז
 (תהלים ע"ח) שמתן ארוננו להצילו בשבי וכתיב קומה ה'
 למנוחתך אתה וארון עיך: (סס קל"ב) ועל כל נקרא אלהינו
 השומרו עוז על שם שמר הארון סקרה עוז. דוגמא על
 שם ד' ממות שקל כסף הוא השבון גימטריא של שפרן וכן
 רלב"ג

הרכה דן ידיו עמו (בראשית כ"ג) יהודה אתה יודוך אחיך
 (סס מ"ח): (יב) זכרו נפלאותיו. מכת עכברים ושלקחו
 פרות עלות וכניסה כלו בבת ויכרנה הפרות (ש"ל ו')
 ולא חזרו לאחוריהם ופרך בעוזו וכל השיר נעשה על הארון
 והיו חומרים אותו על תמיד של שחר ושירו לה' על תמיד
 של בין הערבים. ולמי אני אומר שיזכרו נפלאותיו של תמים
 דעים: (יג) זרע ישראל עבדו. ובספר תהלים זרע
 אברהם עבדו. ואמר הנה זרע ישראל כי כונת זרע אברהם'
 שאמר שם היה על זרע ישראל כי זרע אחר היה לאברהם
 אבל זרע ישראל הוא מיוחד בנו וכשומר זרע אברהם על
 זרע ישראל ר"ל: (יד) הוא ה' אלהינו. אף על פי שכל
 הארץ משפטיו הוא אלהינו ואנחנו עמו: (טז) זכרו לעולם
 בריתו. ובהללים זכר לעולם בריתו. פי' הברית שכרת
 ד"ק

(י) התללו אתם זרע קדוש סקרה עליכם ונכנסתו
 סדקת בכס יבמה לב כל ונקבשי ה' כי יתהלל להם מה כי מבקשו לה
 יבטלו קר יבטו ממספיקים ויבטלו: (יא) זרעו ה'. סדקת השמחתו
 בכס וזרעו טוהו וכוה כעוז שיש לו לשמוח מדר טעם הפלילות וה'
 חטיו זה סתקבו פניו תמיד סדקתו עו: (יב-טו) ויטור אתכם
 נכאמין זה סתקבו אתם זרע סתכל עבדו בני יעקב שם ביהי ה'
 נכאמין נפלאותיו אשר יזכר ומופתו עשו משפטו. פי' כ"ל סבודים
 חומס קודם כולם כמו הענין נכמות מלרים כי זה מנה שיורה כל
 סים זה הענין נקרה קרה להם כל היו מופתים עשאל ה' יתנדך
 בדכות וזלון. ה' ה' ה' ה' ה' המבטו לנו אשר משפטו
 סס כל הארץ כי הכל עולל ממכתו ונס נבחרתו לשמח כלל הארץ
 לשמח כל אשר יתכן על גיו ועל אדם יחד: (טז-ט) זכרו דבר
 בריתו אשר הוא קים לעולם בינו וכן האבות הקדושים והדבר אשר
 מצודה ציון

עלילותיו. ופי' עלילותיו העלילות שהתעולל בפלגמים על דבר
 הארון: (ס) שירו לו וזכו לו. כפה ובכלים: שיחו בכל
 נפלאותיו גם השיחו המיד זה לזה בכל נפלאותיו: (י) ההללו
 בשם קדשו. אתם תוכלו להתהלל על כל העמים בשם קדשו
 הנקדש עליכם על כן ישבח לבכם שאתם סבקשתי ה' או כל
 סבקשתי ה' ואפילו כחואבות ישמח לבם בשם בןבשם אורו:
 (יח) דרשו ה' ועזו. הארון נקרא עוז כפי שכתוב ויתן לשבי
 עוזו: (יג) זרע ישראל עבדו. ובספר תהלים זרע אברהם עבדו.
 ואמר הנה זרע ישראל כי כונת זרע אברהם שאמר שם הוא
 זרע ישראל כי זרע אחר היה לאברהם אבל זרע ישראל הוא
 סיודר בנו וכשומר זרע אברהם על זרע ישראל ר"ל: (יד) הוא
 ה' אלהינו. אף על פי שכל הארץ משפטיו הוא אלהינו ואנחנו
 עמו: (טז) זכרו לעולם בריתו. ובהללים זכר לעולם בריתו.
 מצודה דוד

(ה) עלילותיו. משפטו טוהו ועולל לנו (היכה א'): (ט) שיחו. מנין
 להחמיר וכלם קדוש חסר וזה ש' יבטלו: יבטלו יבמה
 לבס טוהו וכלם: (יב) ומשפטו פירו. המשפטים שטעם בעולם
 בחבירו. כינכרם לה' מיתר העולם: (יד) הוא ה'. דשו ש'
 פירוש

העמים טלמי משפטו: (ט) שירו לו. כפה: זכרו לו. כפי סוף:
 שיחו. זכרו כחמדות כלל נפלאותיו: (י) ההללו. שבו סוף
 לב כל ה' ממקשתי ה' כשנעול לב הזה: (יח) ועזו. לשבו להחיות
 עמם כחמדת סוף: (יג) זרע ישראל עבדו. אלה וזרע ישראל עבדו:
 אלהינו הוא כסוים וכלל סתמן סולמים משפטו כמלה: (טז) בריתו.
 ע"ט

די פִּעְלָקָא וַיִּנְעַע וְעַקְרָא: (מ) שירו לו וזכו לו וינגמטו
 אים מיט דעם מול אונ רובט צו אים מיט גיזאנג
 פליס שיהו בכל נפלאותיו רעט אין אַעַע וַיִּנְעַע וַיִּנְדְּרָ:
 (י) התהללו בשם קדשו ביום איהו בארמנען מיט ויין
 הייליגן נאמן: ישבח לב מבקשי ה' עם נאל יך פרייען
 דם הארץ פון די וים וַיִּנְעַע נאמן: (יא) דרשו ה' ויחו
 פארשט נאמן און ויין שטאַקייט בקשו פניו תמיד
 וזקט ויין פנים תמיד: (יב) זכרו נפלאותיו אשר עשה

גיִדְעַנְקָא וַיִּנְעַע וַיִּנְדְּרָ וּם עַר הָאֵם גִּיָּמָאן מִיָּמֵי
 וּשְׁשָׁפָּה פִּיהוּ וַיִּנְעַע צִיִּיקְעָן אֹנ דִּי מִשְׁפָּטִים פֹּון וַיִּין
 מֹול וּם עַר הָט גִּיָּמָאן אִין דִּי מִצְרַיִם דָּם גִּדְעַנְקָא:
 (יג) זכר יִשְׂרָאֵל בְּרֵי אִיר קִינְדֵר פֹּון יִשְׂרָאֵל וּם עַר
 אִין גִּוִּיעָן נָאֵמִס קִנְעֵכֵם בְּנֵי יַעֲקֹב בְּרֵי אִיר
 קִינְדֵר פֹּון יַעֲקֹב וַיִּנְעַע אֹם דֵּר וַיִּיִּקְרַע: (יד) הוּא
 ה' אֱלֹהֵינוּ עַר אִין גָּאֵט אִיןִּקְרַע גָּאֵט קִיִּי הָאֵרֵן מִשְׁפָּטוֹ
 אִין דֵּר גִּאֲנִצְרֵר וְעֵלְמָ וְעֵלְמָ גִּוִּיעַלְגִּיָּן וַיִּנְעַע מִשְׁפָּטֵיהּ:
 זכר

צִוָּה לְאַלְפָּךָ דּוֹר: מִי אֲשֶׁר פָּרַת אֶת־
 אֲבֹרָתָם וּשְׁבוּעַתוֹ לְיִצְחָק: "וַיַּעֲמִידָהּ
 לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם:
 יי' לֵאמֹר לְךָ אֶתֶּן אֶרֶץ כְּנָעַן חֶבְלָה
 נַחֲלַתְכֶם: יי' בְּהוֹיֹתְכֶם מִתִּי מִסְפָּר
 כַּמַּעַט וְגֵרִים בָּהּ: כִּי־תִהְלְכוּ מִגִּוֵי אֶרֶץ־

קִימָא (ס"א קְיִמִיָּה)
 פְּתִיבָא דְפִקֵּד לְאַלְפִין
 דְרִין: סו דִּי גֵזֵר עִם
 אֲבֹרָתָם וְקִימִיָּה לְיִצְחָק:
 וַיִּוָּאקִימִיָּה (ס"ב וַיִּוָּאקִימִיָּה)
 לְיַעֲקֹב לְגִזְרָא וְלְיִשְׂרָאֵל
 קָיִם עֹלָם: יי' לְמִימֵר
 לְבֹן אֶתֶּן יַת אֶרְעָא
 דְּכְנָעַן עֵבֶב אֲחִסְתִּיבֹן:
 יי' פִּד הוֹיִתוֹן עִם דְּכָנָן
 קִלְיִין וְיִתְבִּין בָּהּ:
 כ וְתִלְכוּ מִן עֵמְקָ לְוַת

הברית והשבועה לא על עשו וכן אמר יצחק ליעקב ויתן לך
 אח זרעך אברהם (שם כ"ח): (ימ) בהיותכם חיים
 מספר. או נשבע לחת להם ארץ כנען חבל נחלתכם. וזה
 דבר גדול שאין לומר מרוב עם שהייתם הפשטן ארץ כנען
 חלא ביותחם מתי מספר. וז"ל אפי' לאלף יורה יש
 מספר ומה זו שבעה בה ביותחם מתי מספר לך ולאמר
 כמעט וגרים בה. פתרון אם למיזבזב אחד היה אומר לאברהם
 בלבד ליצחק בלבד ליעקב בלבד לאחד מהם היה אומר
 לך אחך ארץ כנען לא היה תימה שהרי מיושבם בה היו
 חלא הוא נשבע לחת לכם את הארץ בשבע השנים אבותיכם
 גרים בה דכתיב היא חכרון אשר נר שם אברהם ויצחק
 (שם ל"ה) ועוד אם לנר חושב היה אומר לך ולאמר אחך
 את הארץ הזאת לא היה פלא כל כך ליה [אמר] שאפי' גרים
 ותושביה לא היו. חלא: (ב) ויהיה זכרו כגוי אל גוי.

רש"י
 עס אברהם זכר אותה לעולם ולבניו והדבר שהיה לו עמו
 והבטחה שהבטיחו לוה שיעמוד לאלף דור. או פי' צוה גזר
 כמו ה' לא צוה (ואיכה ג') ופי' הדבר שגזר בין הנבחרים
 לחת לבניהם את ארץ כנען והיה לאלף דור. ומה שאמר
 הנה זכרו פי' בריתו שזכה עמכם לעולם וזכרו ביום המיד:
 (טו) אשר כרת את אברהם. כמו שכתוב ביום ההוא
 כרת ה' את אברהם ברית לאמר לורעד נחתי וגו' (בראשית
 ט"ו) ואהיה הברית והשבועה ליצחק היה כלו בעבור יצחק
 לא בזהו: וכמשל וצני קעורה כי כן שאמר לורעד ברית
 ונשבעה ליצחק היתה כמ"כ כי ביצחק יקרה לך זרע (שם
 כ"ה) והשבועה היתה בעקידת יצחק כמו שכתוב כי נשבעתי
 (שם כ"ב) ולאמר ליצחק והקדומו את השבועה אשר נשבעתי
 לאברהם אביך (שם כ"ו) ואהיה הברית והשבועה העמידה
 לחוק לבני ישראל ברית עולם. כי על זרע המיוחד היתה
 ר"ק

פ"ה הברית שברית עם אברהם זכר אותה לעולם ולבניו והדבר
 שהיה לו עמו והבטחה שהבטיחו לוה שיעמוד לאלף דור.
 או פי' צוה גזר כמו ה' לא צוה. ופי' הדבר שגזר בין הנבחרים
 לחת לבניהם את ארץ כנען ויתן לאלף דור. ומה שאמר הנה
 זכרו פי' בריתו שהוא עמכם לעולם וזכרו איתו תמיד: (טו) אשר
 כרת את אברהם. כמו שכתוב ביום ההוא כרת ה' את אברהם
 ברית לאמר לורעד נחתי וגו'. ואהיה הברית והשבועה ליצחק היתה
 כלו: בזהו יצחק לא בעבור יצחק: בני קמור. כי הוא שאמר
 לורעד ברית ושבועה ליצחק היה: כמו שאמר כי ביצחק
 יקרא לך זרע ושבועה היתה בעקרת יצחק כמו שכתוב כי
 נשבעתי ואמר ליצחק והקדומו את השבועה אשר נשבעתי
 לאברהם אביך ואהיה הברית והשבועה העמידה לחוק לבני
 ישראל ברית עולם כי על זרעו המיוחד היתה הברית והשבועה
 לא על עשו. וכן אמר יצחק ליעקב ויתן לך את ברית אברהם:
 ויתן לאמר לך אחך ארץ כנען. לכל אחד ואחד אמר כן: חבל
 נחלתכם. לנכנס ישראלים: וכן בברית אברהם. בנגד האבות וכן אמר
 בתחלים ביותחם: (ג) ויהיה זכרו כגוי אל גוי. אברהם יצחק
 מציורת דוד

כחוקי השבועה ברית: דבר צוה. ובכל הדבר אשר צוה לו
 חק: אלף דור כי מקטג"ד חרות הפכית הק"מ הכי העולם ולא
 ביום: ולחוק כ"ו זכרתי: משכנל העולם נתן חל החולה הכי אלף
 דור: (טו) אשר כרת. על הדבר אשר כרת עליהם עם אברהם
 וטעם היתה השבועה ליצחק: (י) ויעמידה. הדבר כעם העמידה
 ארץ. ולא לינעמל ועשו עם שבעה מועד: חבל. עם שבעה חבל
 כהשנין היותם מעט ר"ע בני האבות שהיו מעטים וכו' בחלק
 פירוש
 (טו) וכדי ללמד בריתו גזר עקבם ביו אייביג נין והנה
 וזו יי' ווארין גינעקען מיט איין פֿריותות ברית
 דָּךְ צוה לְאַלְפָּךָ דּוֹר יי' אִיזִי וְאָה וְזוֹם נֶאֱמַר הַשֵּׁם גִּבְרָאָן
 צו מוֹיזֵס דְרוֹת: (טו) אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבֹרָתָם וּשְׁבוּעַתוֹ
 לְיַצְחָק וְזוֹם עַד הָאֵם אֹף דָּךְ זָאךְ כּוֹרַת כּוֹרַת גִּיּוּעַן
 מִיִּם אֲבֹרָתָם אֹנֵן הָאֵם דְרוֹף גִּישׁוּוֹוֹרִין צו יִצְחָק:
 (י) וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֹק אֹנֵן עַד הַשֵּׁם זָאךְ גִּישְׁמַעֲלַת
 צו יַעֲקֹב צוֹא אִיין גִּיּוּעַץ לְיִשְׂרָאֵל ברית עולם צו דָּעִם

מציורת ציון
 דיבור המעמיד כמו יימיו די יימיו עמד (החלים כ"ט): (י) חבל.
 ענין חלקו כמו מחבל בני יימיו ויחבטו יי"ם שדך לחלקו מחלה
 כחבל הפסד: (ט) בתי. חבט: (י) חבל.
 לך
 ישִׂרָאֵל הָאֵם עַד גִּישְׁמַעֲלַת דִּי זָאךְ זִי זָאָל נִיין אִיין
 אִיִּיבִיג פֿריותות ברית: (יח) לֵאמֹר לְךָ אֶתֶּן אֶרֶץ כְּנָעַן
 צו זָאָן צו אִיִּיִלְכָן פֿון דָּם אֲבוֹת צו דִּיר וְוֵעֵץ אִיָּה
 עָבֹן דָּן לֵאמֹר כְּנָעַן אֹנֵן דִּי וְעַמֵּן נִיין חֶבְלָה נַחֲלַתְכֶם
 דָּךְ חֶלֶק פֿון אִיִּיגֵר נַחֲתָה אִיר יִשְׂרָאֵל: (יט) הַיְהוֹיֹתְכֶם
 סְפִי מִסְפָּר אֹנֵן אִז אִיָּהר יִשְׂרָאֵל עֵבֶב נָאךְ גִּיּוּעַן
 וְוִיִּיגֵג מֵאָנֵן אִין דָּךְ צֵאל כְּכַסֵּי וְגֵרִים בָּהּ אִז אִיר עֵבֶב
 נָאךְ גָּאָר וְוִיִּיגֵג גִּיּוּעַן אֹנֵן עֵבֶב גִּיּוּעַן גִּלְיָהּ נִי
 גרים

מציורת ציון
 דיבור המעמיד כמו יימיו די יימיו עמד (החלים כ"ט): (י) חבל.
 ענין חלקו כמו מחבל בני יימיו ויחבטו יי"ם שדך לחלקו מחלה
 כחבל הפסד: (ט) בתי. חבט: (י) חבל.
 לך
 ישִׂרָאֵל הָאֵם עַד גִּישְׁמַעֲלַת דִּי זָאךְ זִי זָאָל נִיין אִיין
 אִיִּיבִיג פֿריותות ברית: (יח) לֵאמֹר לְךָ אֶתֶּן אֶרֶץ כְּנָעַן
 צו זָאָן צו אִיִּיִלְכָן פֿון דָּם אֲבוֹת צו דִּיר וְוֵעֵץ אִיָּה
 עָבֹן דָּן לֵאמֹר כְּנָעַן אֹנֵן דִּי וְעַמֵּן נִיין חֶבְלָה נַחֲלַתְכֶם
 דָּךְ חֶלֶק פֿון אִיִּיגֵר נַחֲתָה אִיר יִשְׂרָאֵל: (יט) הַיְהוֹיֹתְכֶם
 סְפִי מִסְפָּר אֹנֵן אִז אִיָּהר יִשְׂרָאֵל עֵבֶב נָאךְ גִּיּוּעַן
 וְוִיִּיגֵג מֵאָנֵן אִין דָּךְ צֵאל כְּכַסֵּי וְגֵרִים בָּהּ אִז אִיר עֵבֶב
 נָאךְ גָּאָר וְוִיִּיגֵג גִּיּוּעַן אֹנֵן עֵבֶב גִּיּוּעַן גִּלְיָהּ נִי
 גרים

דברי הימים א מז

תרגום רב יוסף

זו וממלכה ארעם אחר: כאלה הנית
 לאיש לעשקם ויוכה עליהם מלכים:
 כב אלה תגעו במשיחיו ובנביאי אר--
 תרעו: כג שירו ליהוה כל הארץ
 בשירו מיום ארליום ישועתו: כד ספרו
 בגוים את כבודו בכל העמים
 נפלאותיו: כה כי גדול יהוה ומהלל
 בך הוה אומיא פרשתיה: כו מטול דרב יי ומשבח להרא

צמא ומן מלכו לעמא
 חרן: כא קא ירשי
 (סא ארשי) נבר למלמא
 (סא למלומהון) קהן
 וא כח אממלהון
 מלכיא: כב לא תנקון
 בקרשי (סא בקרשי)
 דרביתגון בשום סב
 ובנביי לא תכאשו:
 כג שפחו קרסיי כל יחבי
 ארעא בשור מוקא
 קיומא פרוקניה:
 כד אשתעו (סא אשמעו)
 בעממא ית יקריה
 בך הוה אומיא פרשתיה
 מטול דרב יי ומשבח להרא
 מלאכי

קמץ ב"ק רשי
 אברהם הלך למצרים ולגרר וכן יחמק וכן יעקב היה זכית
 לכן עשרים שנה וגם עתה כי יולכו לא אחר אלא ויתלכו
 (פולחית"ר בלע"ז): (כא) לא אחר לאיש עושקם.
 על פי שלם ממוקם למקום ומנהג הנוח בעזרי דרבי
 וכבדו למנוח מוילאח למקום עלילות. אבל אלו לא הניח
 הקב"ה להויסק ולעסק. דומא או עסק את עמיתו (ויקרא
 ה) ואת מה שלם עסקים חומרי דכיס וטאר אלהרות
 שעברו אלו כחוסם לפי שלם הרנישו דכיס אזל אס היו
 מרגישים הם היו עובדים חותם. כך נאמר. ויוכה עליהם
 מלכי כלו' ודאי עסקים כגון פרעה לאברה' ואבימלך ליהק
 ולכן ושם יעקב. ואמר להם הקב"ה: (כב) אל תגעו

רלב"ג
 אל עם אחר כמו שקרה לאברהם כאשר היה רעב בארץ וילמק.
 וכלל כשעסקו מזהים לנאום בס: (כא) לא הניח ה' יתברך ליש
 שיעסקו והוכה בעצורם עולמים כי גם ה' את פרעה ואת ביתו
 גמלים גדולים על דבר שרי אשה אכרם וכן הענין בלויאל והנה
 אבימלך שכגס יחמק מנעולתו לא עסקו והולך אחר לו לכרות ברית
 עמו וכן היה כענין דבגן עם יעקב שלם הניח ה' יתברך לנגן
 (עקב את יעקב כי היה ה' יתברך מזהיר עלם על דרך נסל. ואמר:
 נאם כל תעמו בעשוקי. סהם האמות שכתתי בהם: ועבדו אל
 הרענו כי כל האמות היו נביאים כמו שכתבתי בתורה: (בג) שבו
 לה' כל עם הארץ ספרו וישבחו שיהיה תמיד מיום אל יום. או
 ידלה שיה בשור קלחם לקחם ליהיה שיעשה ביום האלה ליום
 כשני כי נפלאותיו וישמחו הן המדיות וכל יום יושפצו ממנו כי
 תמיד הוא מניח את הכל ומעמיד אותם על מה שלם מהמלאות:
 (כד) ספרו בגוים כבוד ה' יתברך כל אשר יעד תדוש מוחם
 עולם ושלמו מלך שום הכפלות שירון עם מתחדשות ממנו:

מצודת דוד
 מצודת דוד

אל גוי האחר ומגוללה וגו' ודק בני המדיים לעשוק הנכרי
 הכל לגור כל קלי: (כא) ויחם. בעצורם כותיה כהמלוכה אל
 מנך מנרים וקלן פשפיה על כי לקחו את שרי המלך ומלך עליהם:
 כהמלוכה שהביא הוא כהלו חמל אל מגו וגו' ולאבימלך נאמר
 כי יתברך בו שמד אבימלך לנעת דבדק: (כב) אל תגעו. אל תגעו
 ר"ל גדול ויכדי וכן נמשח למשח (שפיה מ"ה): ובנביא: כי האמות היו נביאים: אל תגעו. אל תגעו
 רפה: (ג) בשור. כלל יום בשור הושפס סהם כי כלל יום סהם: הס על כל אלהים. הס על מעלה של סהם:

פרוש ע"מ
 איר נאלם גיט אן רירן אין מייגע גיאלבמע ובנביא
 אל תרעי אונ אין מייגע גביאים נאלם איר גיט מאן
 קיין ביין: (כג) שירו לה' כל הארץ וינגם צו נאמך דם
 נאצצע לאנד בשור מיום אל יום ישעיהו גיט מבשר פון
 מאג צוא מאג זיין הילף: (כד) ספרו בגוים את כבודו
 דר ציילם צווישין די פעלקער זיין כבוד בכל העמים
 נפלאותיו צווישין די אומות דר ציילם זייגע ויגיד:
 (כט) כי גדול ה' ומהולל מאד קען נאמ אין יגיהיימם
 אוב

מֵאֵד וְנֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: כִּי־י
 כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלֹלִים וַיְהִה
 שְׁמִים עָשָׂה: כִּי־הוּד וַהֲדַל לְפָנָיו עֹז
 וַחֲדוּה בְּמִקְמוֹ: כִּי־הָבו לַיהוָה
 מִשְׁפָּחוֹת עַמִּים הָבו לַיהוָה כְּבוֹד
 וְעֹז: כִּי־הָבו לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ
 מִנְּהָ וּבְאוּ לְפָנָיו הַשְׁתַּחֲוּוּ לַיהוָה

כִּי־אֵכָנָא : כִּי כְמוֹת
 דְּכָלְהוֹן מַעֲוֹת עִקְמָא
 דְּהִלְן דְּלִית בְּהוֹן צְרוּף
 נְיִי שְׁמָא עֲבָד : כִּי יוֹא
 וְשִׁבְדוּרָא קְדֻמוֹ תְּקַפָּא
 וְרִיצוּפָא בְּאַתְרֵיהּ :
 כִּי הָבו קְדָם יי גְּבִיסַת
 דְּעִקְמָא הָבו קְדָם יי
 אִיקְרָא וְתוּקְפָא: כִּי הָבו
 קְדָם יי אִיקְר שְׁמֵיהּ
 מְוֹלוּ תְּקַרְבָּתָא וְעוּלוּ
 קְדֻמוֹתַי סְגוּדוֹ קְדָם יי
 בְּשִׁבְתוֹתַי קוּדְשָׁא :

ת"א יסדר . מלך א"ט :

בהדרת
 וחרוה בבקומו . חזל האלילים כמה מוטלים במקום
 שמבימים אותם הם מונחים לפי שאלהינו הוא חלבים אחת:
 (כח) הבו לה' כשפחת עמים . ומה יהנו לו ומפרש
 כבוד ועוז : (כט) הבו לה' כבוד שמו . שמו חזני והוא
 חזון לכל וזהו הכו לה' כבוד שמו כי כמזמן הלהללו :

רשי"ו
 עס הארון : (כו) כי כל אלהי העמים איליים . מהו
 מעשה ידו אדם . ודומתו כגזולת (החזק ב') מה הושל
 פסל כי פסלו יזרו ועז' לפי שאלהי אלמים : וה'
 שבוים עשה . חלילים כחזו לעשות חזל הקב"ה עושה
 שמים ומרחן וכל נאסם : (כז) הודו והדר לה' לפני עוז
 רד"ק

ר"ב"ג
 כי מה שיש להם מעבת איתו להם מנחם כי הם מה' יתברך וזין
 להם גם כתי כי הם לעשות מעשה להם מה' יתברך ומשפחות
 ואולם מה' יתברך שליט בכל אשר יתכן . והנה אמר שכל עם זה
 בעלת חלבים חלבי העמים ואם לא יתכן כי הנה יסיה הרעון האחרון
 (כו) כי כל חלבי העמים חלילים . הנה כל חלבי העמים חלילים זה
 יהיה שם המעול כל חלבי העמים חלילים אל מה שאמר כסדר גמלים
 את כעודו חלילו יאמר כי הם מפני זה יתברכו בקלות לאמנת מה' ית'
 לפי שמה שהם עובדים הם חלילים מעשי ידי חכם ואולם מה' יתברך
 לא די שלא נעשה ביד חזק חזל הוא עשה הכניס אשר פועלים קלת
 כהיות האדם ויכולתו . ינה חמלה כעבודתה ונדקדוים כי חקק
 שרלו מופת מה' יתברך המרו שזין חלילה שובל להלוי כמוהו וכן
 כעזר כסדר דילן . והנה לא בשמנו נפרש ועוד הוא על כל
 חלילים שיהיה נורה על כל חלילים כי אין בזה שמה מה' יתברך :
 (כז) הודו וכדו לפני . כי מטעם הם בחליליה הוי"ו וההדר זה
 מבוחר למי שזיין כמלכותו הספיקו עז ומדוע המלא עובדת מה'
 יתברך כי לו נכדו עשו לעשות כל אשר יתכן ואשילו לבנות סדר
 המלכות ולו נכדו חמלת כמחמתי כל השמחה הנפלה אף בשמחת
 המלכות וזה מבוחר מהל כי חממת כמחמתי ויתר לזין שיורר בדבר
 עיוני כשפסגו לחזו עמם ששמחת בהשגת המומיות . וכדינת
 הענין כן הנה יתברך שמלכותו השמחה היא חזל מה' יתברך כי כל
 מה שמה' השפעה יותר נכדחת חסיה השמחה צו יותר ולכות
 כחמישי מספר מלחמות מה' ונראשון עממו . הנה השמחה השמחה
 השמחה היא כמקומו . וזהו אמרו כדכיות חתן השמחה כמקומו
 חלילים כחל השמחה כמחמתי היא כמדתה מה' ית' וזהו יתברך כל חזל
 (כח) מה' ית' ומפחות ממים כבוד ועוז כי לו נכדו כמחמתי נכד ועוז
 (כט) מה' ית' שמו חזל שמו עמם שפסגתם לכם משמחתו הנפלה . שמו
 חממתו וזהו חזל כעבוד מה' וזהו לפני ובהשגתו
 לו במקום כדבר חזל והוא זיין כמקומו שם מה' ית' וזהו דבר קדשו
 כמלכותו מן החזק והוי"ו וזהו חזל עמם על כל מלכות פסלות מה'
 מצורת דוד

רשי"ו
 חס הארון : (כו) כי כל אלהי העמים איליים . מהו
 מעשה ידו אדם . ודומתו כגזולת (החזק ב') מה הושל
 פסל כי פסלו יזרו ועז' לפי שאלהי אלמים : וה'
 שבוים עשה . חלילים כחזו לעשות חזל הקב"ה עושה
 שמים ומרחן וכל נאסם : (כז) הודו והדר לה' לפני עוז
 רד"ק
 תמיד הוא מושיע אהבם סיד אויביכם . ואמר זה על ישועת
 הארון כי על כרחם הישבו אותו מלשחתם וחרו ספרו בגינת
 כבודו כי כבוד גדול היה דבר הארון . ובאותו הדבר היה להם
 לגוים להביר : (כו) כי כל אלהי העמים איליים וה' שמים עשה .
 כי אף עובדי צבא השמים עבודתם הבל כי הוא עשה השמים
 וצבאם הארון והים וכל אשר בהם . ואין ראוי לעבוד את
 העבדים אלא הארון . והנה דנון אלהיה נפל לפני הארון וכן אברת
 והיא נשאר כבדו וכבודו ונשארו בראותם נפלותו:
 (כז) הודו והדר לפני עזו וחרוה בבקומו . לפי שהיה יללה
 וכביה בשפחות כי מי שבת הארון בשרה פלשהים : (כח) הכו
 לה' בשפחות עמים . כי כל העמים הראים והושבעים זה יהנו
 הכבוד והודו כי טעם כל המוסקים . והמוכרו הוא אף על פי
 כשואמר על ענין הארון ענינו גם כן על הנהיג על גבולת הזה
 כשיאמר השם כשפחותיו כשויצאו מנהלות ויבקשו יראה
 נפלותו לנו עז אשר כל הגוים יהנו לו והכבוד והעז . כמו
 שאמר ויהיה לה' אסתר על כל הארץ כמו שאמר חנה ויאמר
 בגויה ח' וכן אבר ירעה מה' וכלואו יעלל השדה וכן אבר
 כבקומו גליות ההרים והגבעות יצחו לפניכם רנה וכל עצי השר'
 וכן אבר בקבומו גליות ההרים והגבעות יצחו לפניכם רנה
 וכל עצי השדה יפחאו קם . ואו יאברו אלה לאלה הודו לה' כי

(כז) איליים . הוא מלה מורכבת מאל ואל' ל' דבר שאין צו ממש
 וכן רנה חללו וזכרים (ל"ט) : הדי' . חזל מה' טעם את השמים ומנו
 קיב : (כו) הודו והדר . יסוד הכבוד והסדר המש לפניו : (כח) הודו לה' .
 כעבוד כחזו לפניו : (כט) הודו לה' . חזל מה' טעם את השמים ומנו
 כעז לו וכינוי וכן נחמו לזר רבנות (ש"א י"ט) : (כע) כבוד שבו .
 פירוש ע"פ
 ארם : (כח) הבו לה' משפחות עמים גימ צו נאמ איר
 משפחות פון די פעלקער דייינו הבו לה' כבוד ועוז
 גימ צו נאמ כבוד אונ שטארקייט ווייל דם איז ניון:
 (כט) הבו לה' כבוד שמו גימ צווא נאמ און איין כבוד
 וואם איז ראוי צווא ניון נאמען שאו מנחה ובהו לפני
 נאמ און איין מנחה אונ קוקטם פון אים השתחוה לה'
 בהדרת קודש בוקטם איין צו נאמ אין ניון שזין הייליג
 ארם

(כז) איליים . הוא מלה מורכבת מאל ואל' ל' דבר שאין צו ממש
 וכן רנה חללו וזכרים (ל"ט) : הדי' . חזל מה' טעם את השמים ומנו
 קיב : (כו) הודו והדר . יסוד הכבוד והסדר המש לפניו : (כח) הודו לה' .
 כעבוד כחזו לפניו : (כט) הודו לה' . חזל מה' טעם את השמים ומנו
 כעז לו וכינוי וכן נחמו לזר רבנות (ש"א י"ט) : (כע) כבוד שבו .
 פירוש ע"פ
 אונ איז וויינר גינלובט ונורא הוא על כל איליים אונ ער
 איז פארברטיג איבער אלע מלאכים : (כו) פי כל איליי
 עמים איליים דען אלע דמות געטצין פון היידען
 זענן גיישט וה' שמים עשה אבער נאמ האמ בשאפען
 די הימלען ממילא איז ער איין שטארקער נאמ :
 (כז) הודו והדר לפני רובונג אונ שיינקייט איז פון אים
 עז והדרה במקומו שטארקייט אונ פרייד איז אין ניון

בְּהִדְרַת־קֹדֶשׁ: לִ חִילוֹ מִלְּפָנָיו בְּלִי־
 הָאָרֶץ אֶפְרָתָבוּ תִבְלָ בְלִי־תַמוּט׃
 לֹא יִשְׁמְתוּ הַשָּׁמַיִם וְתִגְלַ הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ
 בְּנֵי־יְהוָה מִלֶּךְ: יֵב יָרְעֵם הַיָּם וּמְלוֹאוּ
 יַעֲלֶץ הַשָּׂדֶה וְכֹל־אֲשֶׁר־בוֹ: לֵב אִזּוּ יִרְנְנוּ
 עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנָי יְהוָה כִּי־בָא לְשִׁפּוֹט
 אֶת־הָאָרֶץ: יֵד הַיָּדוּד לִיהוָה כִּי טוֹב

ל אודעונו מן קדמוהי
 כל יתבי ארעא פרם
 אתקון ארעא דלא
 תודעונו לא יתרון אנגרי
 קרמא ויבונו יתבי
 ארעא ויקרון בעמא
 יי מלך: יב יכרי ימא
 ומלאיה ובעון אפני
 חקלא וכל עשבא די
 ביה: לג הא פבין ירננו
 אילני חורשא כן קרם י
 ארום אהגלי למן כל
 יתבי ארעא: לד אודו
 קרם יי ארום טב כמול

רשי

השתחוו לה בהדרת קודש. כי כן אמרו הוד והדר לפניו: (ל) חילו מלפניו כל הארץ אף תכון הבל בר הבוט. מלך כשר ודם כשראה שדואגים ויחלים ממנו אז הוא מעיל עליהם יותר אימה והם דואגים ממנו יותר שלא יחריב כל בנייהם. ומדת הקב"ה אינו עושה כן כשעולם יראים ממנו אז תכון תבל כל תמוט. שהוא עושה נקמה מלטיטס והישרים מחקוימס והארץ מתקיימת ואינה מתמוטטת לכן חילו מלפניו כל הארץ אך אל תדאגו כי לא יבא הקב"ה כי אם לתקן העולם ליטוב אבל כשאין הכריות יראים ממנו וקועאים אז יפכסו ויבאדם: (לא) ישמחו השמים והבל הארץ ויאמרו בניהם ה' מלך. וכשכשר ודם מולך הכל עוזבין שאינן יודעים אם יש שטף כדיונו אבל כשימולך הקב"ה ישמחו השמים והארץ. וכל הישרים יאמרו עתה מלך ה' שהחיר לנו את הארון: (לב) ירעם הים וימלאו. כל בריות שמים. דוגמת רנו שמים כי עשה ה' (יט) על שהחיר לנו את הארון ושלא מלאכי חבלה

רלב

יחבך. וזה היה קצת דימי החשמואים אך דימי המלך המשיח יסיה זה בשלמותו לוי מה שהתבל מדברי נביאים: (ל) יילאו מלטינו כל הארץ מלך עולם כשלאחריו שיראו אף חקון תבל כשמוקמו ולא חסו ממנה לעולם כי אז יחבך אל עומים שפה כדריה לקרא כלם בשם ה' וינעזבו שכם אחד ואחר שחשטס האמונים האמיתיות ככל העולם לא ימלא לה מדחה בעת מהעמים: (לא) ואמר טוב לך המלך כי אז ישמחו השמים ותגל הארץ כמה ששטס בה סהויות המין האנושי משני היות מגיע אז הפלגות אשר בעצורו היתה כדירת האדם וכאלו קודם אז ידאנו השמים והארץ בהשפיות כאלמנטים כדירות לא יגיע מכה הפלגות אשר כוון בהם וזה היה מצודת דוד

רלג

(ל) חילו. מנשון חלחלה וכעט. תמוט. מנשון נטיס: (לא) ותגל. ענין שמחה: (לב) ירעם. מגל רעם ורעם. יעלץ. ענין שמחה כמו יעלוו כי זשסרין מתחלף:

(גב) ומלאו. הכריות הממלאים אותו: (גד) עצי היער. הוא ענין מליטה לוי שמאלת יתבי: יבס שמחה בעולם: מלפני ה' הכנסת הים מנשני ה' כאשר יבא לשפוט אם הארץ תשלים ללא גמול כמשעלו: (לד) כי טוב. כי ה' הוא טוב לכל וכלי הוא עושה

רלד

פירוש ע"מ ורעם שמו' לעמקן ארנן ויין דר פירונג יעלץ השדה וכל אשר בו עם ורעם ויה פרייען דם פעל'ען ארץ וכל אין אים איו: (לג) או ארינו עצי היער תפגנו ה' דעמט קאר וועלן יונגען די ביימער פון דעם וואלד פון פא גאט די בא לשפוט את הארץ ווען ער ורעם קומן צו משפטין די ינעערס פון דר ערד: (לד) ואגם דוד חודו לה' כי טוב כי למולם חסדו לרובט צו גאט דם ער איז גוט דען ביז אייביג אין ויין חסד: (לה) ואיכרי אונג ואגם

וּשְׁמוֹנָה וְעֶבֶד אָדָם בְּיַד־יְתוֹן וְחֶסֶה
 לְשָׁעָרִים: ^מ וְאֵת צְדוֹק הַכֹּהֵן וְאֶחָיו
 הַכֹּהֲנִים לְפָנָי מִשְׁכַּן יְהוָה בַּבַּיִת
 אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן: ^ה לְהַעֲלוֹת עֲלוֹת לַיהוָה
 עַל־מִזְבֵּחַ הָעֹלָה תָּמִיד לְבָקֵר וְלָעֵרֶב
 וּלְכָל־הַפֶּתוֹב בְּתוֹרַת יְהוָה אֲשֶׁר צִוָּה
 עַל־יִשְׂרָאֵל: ^{מא} וְעַמָּהּ הֵימָן וַיְדוּתוֹן
 וְיִשָּׁאֵר הַבְּרוּרִים אֲשֶׁר נָקְבוּ בְּשֵׁמוֹת
 לְהוֹדוֹת לַיהוָה כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:
 כב וְעַמָּהּ הֵימָן וַיְדוּתוֹן חֲצִצְרוֹת

אָדָם בַּר יְדוּתוֹן וְחֹסֶה
 לְתַרְעָמָא: ^ל וְאֵת צְדוֹק
 כַּהֲנָא וְאֶחָיו כַּהֲנָאִי
 קַהֲמִי מִשְׁכַּנְא דְּבֵי בַּבֵּית
 כַּנְשָׁתָא דְּגִבְעוֹן:
^מ לְאִשְׁקָא יַעֲלוּ קֳדָם יְיָ
 עַל מִזְבֵּחַ עֹלֹת דְּיְהוָה
 לְצִפּוּרָא וְלִרְמִישָׁא וְלִקְלִי
 מִה דְּכַתִּיב בְּאוֹרֵי־הָא
 דְּבֵי דְכַפִּיד עַל יִשְׂרָאֵל:
^{מא} וְעַמָּהוֹן הֵימָן וַיְדוּתוֹן
 וְיִשָּׁר כַּתִּיבָא דְּאֶהֱפָרְשׁוּ
 בְּשִׁמְקֵיהֶן לְאוֹדוּי קֳדָם יְיָ
 מְסוּרֵי דֵי לְעִלָּם מוֹכִיחַ:
 כב וְעַמָּהוֹן הֵימָן וַיְדוּתוֹן
 כַּחצוֹצְרָהָא וְחֲצִצְרֹן
 לְמִשְׁמַעִיא

ב"א ידותון רש"י

לכוערים לארון: (דמ) ואת צדוק הכהן. היה ראש הכהן. היה ראש הכהן כי לא הורכבו לעבוד עבוד' זכה לקרבן: הכהנים עמו נתן דוד לפני משכן ה' אשר בגבעון ולא עזב רד"ב

עוֹבֵד אָדָם וְחֶסֶה בֵּן יוֹתָמָן מִן מוֹטֵם דוֹד כּוֹטֵיט כֹּהֵלֵל אֲשֶׁר עַם
 עַם דוֹד הָאֵלֶּן ה'. וְסַפְסָף הַמַּסְפֵּחַ וְאֶמֶל (לש) כִּי לְדוֹק הִכְסֵן וְאֶמֶל
 כְּהֹנִים סָר לֹא שִׁיבּוּ לְפָנָי מִשְׁכַּן ה' כְּעַמָּה הַגְּדוּלָה אֲשֶׁר נִבְטְחוּ
 (מ) סָבִיב עַם מוֹטֵם כְּהֹנִים שְׂטֵפֶה עִפֶּה לְהַרְבִּיב עַם הַכְּרִמֹּת
 וְלִהְיֵיתִי קַטְרוֹת וְשֹׁאֵל הַעֲבוּדוֹת אֲשֶׁר נִקְבוּ בְּשֵׁמוֹת: (מא) וְהֵנָּה
 עַם חֶסֶד וְאֶמֶל הַכְּהֹנִים הֵימָן וַיְדוּתוֹן וְיִשָּׁאֵר הַבְּרוּרִים

למשה חסה וכניו ואחיהם: (מב) ועמם הימן וידותון הצבורות.
 פ' ועם הימן וידותון הצבורות. ואמר בכינוי קודם המידעות.
 וכן והסתח והראיה את הילת. והמהרה חיהו להם. וביאה
 תרומת ה' וולתם כאשר זכרנו בספר מכלל:

לכבד השיר אשר נחמטו בשמות במה דודם לזכות לה' כי גולס מצורת דוד

(מא) הברורים. הכהנים: נקבו להם כמו ומוקם עם (ויקרא כד):

לח) לשוערים. להיות שומרים. עשרי אוהל הארון: (לט) לפני משכן. היו משמשים לפני המשכן: בבמה. כמזבח אשר עמד הכתוב. כעם כמנסיין: (מג) אשר וגו'. לשם קדש בשמות מי ומי על זס: (מב) ועמם. ל"ל עם הימן ויזמותו היו המלכות וגו':

עמם לפני העשן: כי לעולם חסדו. ומכאן להודות לו ולכל יקומי יקרים

פרוש ע"פ

וַיִּיעַרְעַר בְּרִידְעָר אֲכַמּוּ אוֹן עִבְצִיגוּ הָאֵם עַר אוֹיֵךְ
 גִּילְאָמּוּ וַיִּי אָלֶן וַיִּנְגַעַן פֶּר דַּעַם אֶרֶן וַיִּבְרַח אָדָם אוֹן
 עוֹבֵר אָדָם דָּר וֹן פּוֹן יְדִיתוֹן אוֹן חוֹסֶה הָאֵם עַר
 גִּילְאָמּוּ צוּ נִיִן צוֹא מוֹיַעַר הַיִּמְעָרָם: (דמ) וְאֵת צְדוֹק
 הַכֹּהֵן אוֹן צְדוֹק דָּר כֹּהֵן אוֹן וַיִּיעַרְעַר בְּרִידְעָר דֵּי כַּהֲנִים
 הָם דוֹד גִּילְאָמּוּ פֶּר דַּעַם מִשְׁכַּן פּוֹן נָאֵם בְּכֶפֶה בְּיַד
 דָּר כֶּהֱה וּסִי אִיז גִּיּוּעוֹן אִיזן גְּבַעוֹן: (מ) לְהַעֲלוֹת עוֹלוֹת
 לַיהוָה וַיִּי אָלֶן דְּאַרְפָּעָן אוֹף בְּרַעֲגִיזִן תָּמִיד עוֹלוֹת
 פֶּאֶר נָאֵם אוֹיֵף דַּעַם מִזְבֵּחַ הָעוֹלָה צוֹא אֶלְעֶ פְרִיא
 כְּאַרְגָּעֵן אוֹן צוֹ אֶלְעֶ פֶּר נָאֵכְמ וְלִקְלִי כַּתִּיב בְּתוֹרַת ה'
 אוֹן צוֹ אֶלְרִימּוּ וּסִי אִיז אֶן יִשְׂרָאֵל אִיזן נָאֵם הַתּוֹרָה
 וּסִי עַר הָם גִּילְאָמּוּ אוֹיֵף דֵּי יִשְׂרָאֵל אָלֶן וַיִּי דְאַרְפָּעָן
 מְקַרִּיב וַיִּי אוֹף דַּעַם מִזְבֵּחַ: (מא) וְכֹהֲנֵיהֶם אוֹן מִיִּם
 וַיִּי הָם עַר גִּילְאָמּוּ הֵימָן אוֹן יְדוּתוֹן אוֹן דֵּי אִיבְעִירֵגִי

אִיךְ קָנָן נִיִּם שְׁפִיזוֹן צוֹעֲלֵף לַיִּיעַר. הָאֵלֶּן דֵּי וַיִּיעַרְעַר גִּילְאָמּוּ
 יַעֲדֵרְעֵף פּוֹן אוֹן וְעַם שְׁפִיזוֹן דִּיא בְּנִיעַרְעֵף שָׂבִיב אִיזן חֲדָשׁ אִיזן
 יֶאֱהֶר. הָם דָּר כְּרִידְעָר נִסְפָּקִים אִז דָּר יֶאֱהֶר וְעַם נִיִּן אֶעֱבֹר.
 דְּרִיעֲזֵן הַדָּשִׁים. צוֹיִוִי מִסְּחֵל אֶרֶר. וְעַר וְעַם שְׁפִיזוֹן דַּעַם
 אֶנְדֵּרְעוֹן אֶרֶר. הָם רָבִי גִילְאָמּוּ אִיךְ וְעַל שְׁפִיזוֹן דַּעַם אֶנְדֵּרְעוֹן
 אֶרֶר. דָּר כְּרִידְעָר הָם תְּחִינָה נְעִמָּה מִיִּם דֵּי צוֹרֵלְהָ וַיִּיעַר.
 עַם אִיז אֶנְדֵּרְעֵף גִּילְאָמּוּ דֵּי יֶאֱהֶר וְעַל גִּילְאָמּוּ גִּילְאָמּוּ עֵקֶם
 אוֹן דְּרִיעֲזֵן קִיבְרֵר. וַיִּי עַם אִיז גִּילְאָמּוּ רֵאשׁ חֲדָשׁ אֶרֶר שְׁנֵי
 עֲנָנִים נִסְפָּקִים דִּיא צוֹעֲלֵף וַיִּיעַר מִיִּם דֵּי עֵקֶם אוֹן דְּרִיעֲזֵן
 קִיבְרֵר צוֹם מִיבְרַח פּוֹן רָבִי. דָּר כְּרִידְעָר פּוֹן רָבִי אִיז אֶרֶר
 כְּעִנְיָנֵן צוֹ רָבִי אִיז הָם גִּילְאָמּוּ צוֹ אִיז אֶנְדֵּרְעֵף שְׁפִיזוֹן אֶנְדֵּרְעֵף
 שְׂמָאֵם מִיִּם קִיבְרֵר אֶנְדֵּרְעֵף אֶנְדֵּרְעֵף אֶנְדֵּרְעֵף צוֹ רָבִי
 גִּילְאָמּוּ דַּעַם כְּעִנְיָנֵן אֶנְדֵּרְעֵף אֶנְדֵּרְעֵף אֶנְדֵּרְעֵף צוֹ וַיִּי אֶנְדֵּרְעֵף וַיִּי
 גִּילְאָמּוּ קִיבְרֵר וּסִי דְאַרְפָּעָן אִיז. הָאֵלֶּן וַיִּי גִילְאָמּוּ מִיִּם וַיִּיעַר
 דֵּי וְאֶסֶם אֶנְדֵּרְעֵף שְׁפִיזוֹן דַּעַם חֲדָשׁ אֶרֶר שְׁנֵי. הָאֵם רָבִי וַיִּי
 גִּילְאָמּוּ דַּעַם חֲדָשׁ אֶרֶר שְׁנֵי. אִיז וַיִּי דָּר הָם וַיִּי צוֹ גִּילְאָמּוּ:

אום דר וייערע וואס וועגען ווארין באשייט מיט וייערע נעמן פון וועגען וייערע חשיבות להודות לה' זיי נאלן וינגען לופען צוא נאם פאר דעם מזבח די לעילס חסיד דען ביי אייביג איז ויין חסד (דרום קער מען אים צו לובן דר פרי): (מב) ונקמם אונ מיט זיי דהיינו מיט הימן אונ ידותון וענן גיווען מרוביישען

וּמְצַלְתִּים לְמִשְׁמִיעִים וּכְלֵי יָשׁוּר
הָאֱלֹהִים וּבְנֵי יְדוּתוֹן לְשַׁעַר : מִגְוִי לָכֹן
כְּלֵיהֶעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ וַיִּסַּב הַדָּוִד לְבַרְךָ
אֶת־בֵּיתוֹ : יז וַיְהִי כִּאֲשֶׁר יָשָׁב הַדָּוִד
בְּבֵיתוֹ וַיֹּאמֶר הַדָּוִד אֲלֵ־נָתַן הַנְּבִיא
הַזֶּה אֲנֹכִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הָאֱלֹהִים וְאֶרְוֶן
בְּרִית־יְהוָה תַּחַת יְרֵיעוֹת : ב וַיֹּאמֶר
נָתַן אֲלֵ־הַדָּוִד כֹּל אֲשֶׁר בְּלִבְּךָ עָשָׂה
כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ : ג וַיְהִי בַלְּיָלָה הַהוּא
וַיְהִי דְבַר אֱלֹהִים אֲלֵ־נָתַן לְאָמֵר :
י לך וְאָמַרְתָּ אֲלֵ־הַדָּוִד עֲבָדִי כֹה אָמַר

רש"י

אזכיר גדולים קרוים כספ לשורר לפני המזבח כשעת
הקרבנות : (מב) ובני ידוהון לשער . כמו
לשוערים ובשנת הארבעים למלכות בית דוד שמו אותם ראש
למשוררים כדכתיב לידותון בני ידוהון וגו' עשה על ידי
וגו' הנבא על הודות והולל לה' (לקמן ח' כ"ה) :
יז (א) ויהי כאשר ישב דויד . כשמואל (ב') כתיב וה'
הניח לו מסביב וגו' וארון האלהי' יושב בתוך היריעה'
כדכתיב למעלה הימנו בתוך האהל אשר נטה לו דוד (ס)

רלב"ג

מסוד ודמה שהיון ידוהון כיון שזכורים כספ ועמיהם היו כלי הזמר
ובני ידוהון היו לשער כמו שזכר בסמוך לזה כמה מקדים :
יז (א) ויהי כי ישיב המלך כדכתיב וגו' . עד ומלך לטולם (סוף)

מצודת

למשמיעים . העשויים להיות משמיעים קול גדול : וכלי ישר .
וכהר כלי שיר העשויים לשורר כהם לפני משכן האלהים : לשער .
היו ממונים לשמור שערי המשכן : (גמ) ויסוב דויד . משה פני האהל
האון : לברך את ביהו . כדכך עטיק את העם כספ ה' :

פרוש

האון בלעכין ווס וענן גימאכט גיוועי צו סאפן הערן
איינן גרום קול וכלי שיר האלהים אונ אנדערע גימאכט
פליים ווס וענן גימאכט צו שפילען פאר גאט יבני
ידוהון לשער אונ דיא קינדער פון ידוהון וענן גיווען
סמוגנים צוא הישען דעם טויער פון דעם משכן :
(מג) וילכי אונ דם הנאציע פאלק וישראל וענן גימאכט
אימיליקער סאן צוא גיין הויז ויסוב דויד לברך את ביתו
אונ דוד האם יוף גידינגילט אונ אום גיקערט צוא
גענטשין גיין הויז גיווען :

יז (א) ויהי כאשר ישב דויד בביתו אונ עם איז גיווען אז
דוד איז גיגעען איז גיין הויז ויאמר דויד האם
דוד גימאכט צוא קתר דעם נביא הנח אפני יושב בבית
לשבת

קפויט) . כדכ דברנו כל זה בספר שמואל וגו' לא נבאר בזה
המקום אלא מעט כשנחמם הלשון : (ד) לא אהם תכנה לי הכית
וגו' . ובספר שמואל כתיב האדם תכנה לי וגו' והכל עיני אדם :

דוד

יז (א) בביתו . כ"ל בבית האלולו לפי מעלה : בבית הארזים .
מסוכך במקדש ארזים : תחת יריעות . הוא כהואל האמוד
למשל . וכאומר ובי זה הוא הכית הלאה לארון : (ב) כל אשר
בלבבך . כלומר אם העיקר לנבוא בית לה' עשה חפץ :

ע"מ

הארזים נארון קריה ה' גוי איה יוצ' אין איין הויז פון
קענען ביימער אונ דער ארון ברית פון גאט איז
אונקער די אום הענג פון דעם גיצעליט וואס איה
האב פיר שפריים צו אים סמילא איז דם גיט רעכט
דרום וייר איה בויגען איין הויז צו גאט : (ב) ויאמר
נחו דם נתן גימאכט צו דוד כל אשר בלבבך עשה אלץ
ווס אין גיין הארץ איז טוא בי האלהים עקר דען גאט
איז מיט דיר : (ג) ויהי בלילה ההוא אונ עם איז גיווען
אין דער דאווער נאכט ויהי דבר אליהם איז גיווען
גאטס רייד צו גתן צו אנגען : (ד) לך ויאמר אל דויד
עבדי גיי אונ ואלקט אנגען צו דוד מיין קגעכט כח
אמר ה' אונ האם גאט גימאכט לא אהת תכנה לי הכית

לְאִשְׁרָאֵה שְׁכַנְתִּי בָּיָה׃
ה אָרוּם לֹא אֲשַׁרְתִּי
שְׁכַנְתִּי כַּבַּיְהָא לְמִן יוֹמָא
דְּאִסְקִית עִמִּי יְתֵי יִשְׂרָאֵל
כַּמֵּצֵדִים עַד יוֹמָא דְרֵדִין
וְהָיִיתִי מִשְׁרֵי שְׁכַנְתִּי
מִמִּשְׁפָּן זִמְנָא לְגִבּוּב
וּמְגֹב לְשִׁירָה וּמְשִׁירָה
לְמִשְׁפָּן נְכַעוּן׃ ו בְּכָל
אַהֲרָ דְאַשְׁרִיתִי שְׁכַנְתִּי
כָּפָר מָה דְמַהֲלָבָא
שְׁכַנְתִּי בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל
הָאִשְׁפָּר דְּבִלְעָא מִלְלִית
עִם חַד מִן נְגֹדִיא
דְּיִשְׂרָאֵל דִּי פְקָרִית
לְפָרְסָמָא וְתַעֲמִי לְמִיּוֹם
לְמָה לֹא בְּנִיתוּן קְרָמִי
בִּיהָ דְמִשְׁלַל בְּכִיּוֹרֵי
אַרְוָא׃ ז זְכוּרוּן פְּרָדָן
מִיּוֹם לַעֲבָדִי לְדוֹד
פְּרָדָן אִמֵר וְיִי צְבָאוֹת
אֵנָּה דְבָרְכִיד מִן דִּירָא
מִן בְּתַר עֵנָּא לְמִדְּיִי
מְלָכָא עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
ח וְהָיָה מִיּוֹרֵי בְּסֶדְדִיד

יְהוָה לֹא אֶתָּה תִּבְנֶה לִי הַבַּיִת
לְשַׁבֵּת׃ הִכִּי לֹא יִשְׁכְּתוּ בַבַּיִת מִן־
הַיּוֹם אֲשֶׁר הֶעֱלִיתִי אֶת־יִשְׂרָאֵל עַד־
הַיּוֹם הַזֶּה וְאֵלֶּיהָ מֵאֵלֶּה אֵלֶּה
וּמִמִּשְׁכַּן׃ ו בְּכָל אֲשֶׁר־הִתְּהַלַּכְתִּי
בְּכָל־יִשְׂרָאֵל הַדְּבָר הַדְּבָרִי אֶת־
אֶחָד שְׁפָטִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר צִוִּיתִי לַרְעוֹת
אֶת־עַמִּי לֵאמֹר לָמָּה לֹא־בְנִיתֶם לִי
בַּיִת אַרְזִים׃ י וְעַתָּה כֹּה־תֹאמֶר לְעַבְדֵי
לְדוֹד כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲנִי
לְקַחְתִּיךָ מִן־הַנְּהוּה מִן־אֲחֵרֵי הַצֹּאן
לְהֵינֹת נָגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ ח וְאֵלֶּיהָ
עַמֶּךָ

רש"י

בכל ישראל הרבר דברתי וגו' . זה על עשיתי ואף הם
מחלוהם לא עלה כמהשבת לבנות לי בית כאשר עלה
כמהשבתך : (ז) כה אומר ה' צבאות . מה עלה
כמהשבתך אני אמר לך : מן הנהו . נוה הרושים וגדרות
היה המזבח בנוב ובנבעון : (ז) את אחד שופטי ישראל .
בבוקריו בספר שמואל את אחד שבטי ישראל כי השופט
הראש נקרא שבס' . כמו לא יסור שבס' ספירה . שבס' מישור
שבס' מלמדך : (ז) מן הנהו . גדרות הצאן נקרא נה כמו נוח
הרושים וגדרות צאן : (ח) ועשיתי לך שם כשם הגדולים .

(ה) והיה מאהל אל אהל וממשכן . כלומר והיה
מתהלך מאהל אל אהל וממשכן אל מסכן מגלגל לבניה
ומשילה לנוב ומנוב לבנעון וע"כ שהיה ומלגל מאהל
אל אהל וממשכן אל מסכן : (ז) בכל אשר ההלכתי
בכל ירחיך עמך ולא בנות ביתי יצא
אלה ומשכן . מאהל בודע אשר במדבר הללו . ומלגל לשילה
ובשיל' לנוב ומנוב לבנעון . ובכל אלה המקומות החת היריות
היה הארון והמזבח . ואף כל הימים שהיה הארון בקרית יצרים
מצורת ציון
יז (ז) תנו . מדור הכושים כמו נוח כלוח כושים : (למיה כ) :

פירוש ע"מ

אִים גִּיבְאָמְסַן עַר זַאֵל פִּאשְׁעוּן אוֹנ פִּירְעוּן מִיִּין פִּאֵלֶק
יִשְׂרָאֵל הָאֵב אִיף דַּעַן גִּירְעַמְסַן צו אִים לָמָּה לֹא בְּנִיתִם
לִי בַיִת אַרְזִים וְאוֹרוּם הָאֵמֵ אִיר מִיר גִּימ גִּיבֻועַם אִיִּין
הוּוּ פִוִּן שְׁעָנֵן הָאֵלֶּיךָ וְוֹאם דוֹד וְוִילְקָמֵס פַּר מִיר
בוֹיעֵן אִיִּין הוּוִוִוִו : (ז) וְהַיְהִי כֹּה הָאֵב לַעֲבָדִי לְדוֹד אוֹנ
הַיְיִמָּ זַאֵלְקָמֵס בְּתָן אוֹוֹ אוֹגְן צו מִיִּין קַעְעֵמֵס צו דִּיר
כֹּה אִמֵר ה' צְבָאוֹת אוֹוִי הָאֵמֵ גִיבְאָמֵס גָּאָט דַּעַר הָאֵר
אִיבְעֵר אַלְע חַיִּילוֹת אֲנִי לְקַחְתִּיד מִן הַיְיָ מִן אַחֲרֵי הַצֹּאן
אִיךָ הָאֵב דִּיךָ דִּיר גִּיבֻועַן פִוִּן אִיבְעֵר דִּי שְׂאָף לִיהִי
נָגִיד דוֹא זַאֵלְקָמֵס גִּיִּין אִיִּין הָאֵר אִיבְעֵר מִיִּין פִּאֵלֶק
יִשְׂרָאֵל : (ח) וְהַיְהִי עַפָּה אוֹנ אִיךָ בִּין גִּיֻועַן מִיִּס
דִּיר

ש"ה לא מולח טוב וגו' וממשכן . כלאו אמר וממשכן אל מסכן והוא עקב
אשר התהלכתי וגו' וכי דברתי אל אחד ומשכנסים אשר לנשותם עמי וכו' . ככה
וזוה מדע שבין הכהן שמואל הוא למי שיכנסו
וזין כנס כלוים לה וכו' אל' : (ז) ועתה . ל' הוֹאֵל וְדַבֵּר גְּדוֹל הוּא אַמּוּנָה לְהוֹד עֲבָדֵי הַלָּה הַרְבִּי' כִּפּוּחַ עֲשִׂיתִי

לְשַׁבֵּת גִּימֵ דוֹ זַאֵלְקָמֵס מִיר בוֹיעֵן דָּם הוּוּ צו וִיצוּן דִּרְיָגִין
(ה) כי לא ישבתו בבית דָּעַן אִיף בִּין גִּימֵ גִיֻועַם אִיִּין
אִיִּין הוּוִוִוִו פּוֹן דַּעַם מָאָג אֵן וְוֹאם אִיף הָאֵב אִוִּיף
גִּיבְרֵאָמֵס דִּי יִשְׂרָאֵל פּוֹן מְצַרִּים בִּין דַּעַם הַיְיִגְמִיָּגִין
מָאָג וְאוֹרִים מָאוֹהֵל אֵל אִיבְעֵר גִּיבְאָמֵס אוֹנ אִיךָ בִּין גִּיבְאָמֵס
פּוֹן אִיִּין גִּיֻועַלְטָמֵס צוּם אַנְדְּרַעִין גִּיֻועַלְטָמֵס אוֹנ פּוֹן אִיִּין
מִשְׁכַּן צוּם אַנְדְּרַעִין מִשְׁכַּן : (ז) כָּל אֲשֶׁר הֶעֱלִיתִי
בְּכָל יִשְׂרָאֵל אִיִּין אַלְע עָרְמַעַר וְוֹס אִיךָ בִּין גִּיבְאָמֵס
מִיִּם כָּל יִשְׂרָאֵל דְּרַבְרֵי אֵת אַהֲרָ שְׁפָטִי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
צִוִּיתִי לַרְעוֹת עַמִּי הָאֵב אִיךָ דַּעַן אִיִּין וְוֹאָרֵם גִּירְעַמֵס
מִיִּם אִיֻיעַם פּוֹן דִּי שׁוּפָטִי יִשְׂרָאֵל וְוֹאָם אִיךָ הָאֵב

עִמְךָ בְּכָל אֲשֶׁר הִלַכְתָּ וְאֶכְרִית אֶת־
 כָּל־אֹיְבֶיךָ מִפְּנֵיךָ וְעָשִׂיתִי לְךָ שֵׁם
 כְּשֵׁם הַגְּדֹלִים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ: 11 וְשִׁמְתִי
 מְקוֹם לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל וְנִטְעַתִּיהוּ וְשָׁכַן
 תַּחְתּוֹ וְלֹא יִדְגּוּ עוֹד וְלֹא־יִוָּסְפוּ בְנֵי־
 עוֹלָה לְבַלְתּוֹ כַּאֲשֶׁר בְּרָאשׁוֹנָה:
 12 וְלַמַּיִמִּים אֲשֶׁר צִוִּיתִי שֹׁפְטִים עַל־עַמִּי
 יִשְׂרָאֵל וְהִכְנַעְתִּי אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ
 וְאֶגְדֵּל לְךָ וּבֵית יִבְנֶה־לְךָ יְהוָה: 13 וְהָיָה

בְּכָל אֲתֵר דְּהַלִּיכְוָא וְשִׁיזִיתִי ית קל בעלי דבדך מן קדשך ועבדית לך שום טוב פשוט אבדתה עלמא ברבכא דהוון בְּאֶרֶץ: 11 וְשִׁמְתִי אֲתֵר מְתַקֵּן לְעַמִּי וְאֶמְקִימוּן וְיִשְׁרֹן כְּאֲתֵרֵיהוֹן וְלֹא יִזְעֹן תוֹב וְלֹא יִוָּסְפוּן בְּנֵי רִשְׁעָא לְמַלְּטֵי יַתְהוֹן כְּמֵא דְסַפְסַפּוֹן בְּקִדְמִיתָא: 12 וְלִמְן וּמֵא דִּי פְקֻדִית נְגוּדָא עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְתִבְרִית ית קל בעלי דבדך וְחוֹתֵי לְךָ אַרְוִם מְלִכּוֹ וְקִים לְךָ יְיָ וְיֵהִי אַרְוִם יִשְׁלֹמֹן

ה' א' לנחוח . ברטות ח' ח :

רש"י

נ"א לבלתו

כי

מה יהיה שורך שרצתי לנחוח לי בית: ובית יבנה לך ה'. אתה חשבת לנחוח לי בית לשמי באתה מדה יהיה שורך ומבשרך הקב"ה כי בית יעשה לך ה' ביתן לך בן שמואלך תחתיך וישב על כסא ישראל בממוקך וכל דבר שמחוקים בכן אלס אהריו קרוי בית וכן הוא אומר והקמיתו את זרעך אחריו: (יא) והיה כי מלא ימיו ללכת עם אברהם. כלומר אל תירא שאני ממחר את הדבר אלא כי מלאו ימיו

לאן: (ח) ועשיתו לך שם כשם הגדולים . כשם מלכים גדולים כי למעלה (י"ג) כחזק ואל שם דוד בכל הארלות: (ט) ושכחתי מקום וגו' ושכן תחתיו . לא כמו שהיה כימי שאלו כשהרגו שאלו וכמו ישראל וישבו פלשתיים תחתם: ולא יוסיפו בני עולה לברותו . כמו לענותו: (י) ולמימים אשר צויתי שופטים על עמי ישראל . לא היה מנוחה להם כמוך אשר הכנעתי את כל אויבך לפניך: ואגיד לך.

ר"ק

כמו שאמר למעלה ויצא שם דוד בכל הארצות וה' נתן פחדו על כל הגוים: (י) ולמימים וגו' . בראשונה היו ככלים אותם וזקף מימים צויתי עליהם שופטים ג' ב' היו בעיני אותם

כי עולה לעשותו כמו שפנו אותו בימי הסופטים כמו שזכר בספר שופטים וזה היה כבודם להם ולא הכריזו להם הספרים כי הם מה שהיה להם מעשי הכחות וכוח שלל וכלו אותם האויבים וזה היה תקון שהקנו כזה הכבוד מהשכרים זה הספר כדרכו הקדש ועל כל מינים היה לא ישיב זה היסוד לפי הכותב כדבר המוסר לא בשיהיה זה היסוד שכל לעת כזה הגולה כי ישיב ה' יחברך זה המקום לישאל שאל שאל מנוח ישי ואלה מעשריו: (י) והכנעתי את כל אויבך . ובספר שמאל כדבר והיחזיתי לך מל

מצודת דוד

עמך כי לתקוח מן הנהו וגו': (ח) שם כשם הגדולים . להקדשם כשולל ככל גדוליהם חשיב . וכו' ו' אמרו שהיה מה שמומרים מן דוד: (ט) ושכחתי מקום . שבעיר שמהי מקום מנוח וקבו לעמי ישראל ונטשתי על לדעומו וזקון בעקמו ולא יחלך עוד (י) ולמימים . מוסר למקרא של מעלה לו' לא יוסיפו עוד לבלותו כאשר בראשונה . וכאשר בזמן הסופטים: ואגיד לך . ומלך זאת אגיד לך שמוד ישיב ה' עמך ויבנה לך בית מלכות לזרעך אחריו: וא"כ די כי כשכחות הלה חף אלס את מכזה בית ה': (יא) והיה . פירוש ע"מ

מצודת ציון
 (ט) ירגו . ענין מנוחם המהוה: לבלתו . מלי' כלים והספד כמו בלש כשני (ארכה ג')

לנוע מנחה: כאשר בראשונה . ר"ל טרם הקמת הסופטים: (י) ולמימים . מוסר למקרא של מעלה לו' לא יוסיפו עוד לבלותו כאשר בראשונה . וכאשר בזמן הסופטים: ואגיד לך . ומלך זאת אגיד לך שמוד ישיב ה' עמך ויבנה לך בית מלכות לזרעך אחריו: וא"כ די כי כשכחות הלה חף אלס את מכזה בית ה': (יא) והיה . פירוש ע"מ

פיינינו דעם ישראל אזו ווי צום ערשמן: (י) ולמימים אשר צויתי שופטים אונ פון די מעג אן ווס איה האב גישאפט שופטים איבער פיון פאלק ישראל האמ קיינער פון נוי גים גיהאט קיין כנוקה אזו ווי דרא והכנעתי את כל אויבך דען איה האב אונטער מעניג גימאכט אלע ריינע פייניג אונ חויך דעם אגיד לך זאג איה דיר נאך די הוורה ובית יבנה לך ה' דאס נאם וועט דיר פווען איין האב פון מלכות צו ריינע קיינער . (אונ דס איז דר פר ווייל די וויילקט מיר בווען איין הוי): (יא) (אונ דס וועט גים זיין בארד בייערט) והיה כי מלא ימיו ללכת עם אברהם אונ עם וועט זיין ווען ריינע מעג וועלן ויה דער פילען רו זאלטם

דיר אין אלע ערמער ווי דו ביסט גיבאנגען ונאכרית את כל אויבך מפניך אונ איה האב פר שניקען אלע ריינע פייניג פון פר דיר ועשיתו לך שם כשם הגדולים אשר בארץ אונ האב דיר גימאכט איין נאמען אזו ווי דר נאמען פון די גרוסע מלכים ווס ווען אויף דער ערד: (ט) ושכחתי מקום . ישראל ונטשתי על שבו תחתיו אונ איה האב איין רייני מעג גימאכט איין גינעצט ארם צוא מייין פאלק ישראל אונ איה האב איהם גיפלאגט אין זיין לאגד אונ ער רועט אויף זיין ארם ולא ירגו עוד אונ ער וועט גים ציטערין נאך צו פר מיינען ווערען דר פון ולא יוסיפו בני עולה לבלותו אונ די אום גידעקמו קיינער וועלן גים מערין צו

יִמְנֶה לְיָמֶיךָ עִם
 אֲבֹתֶיךָ נֶאֱמָר יְהוָה בְּנֶה
 בְּתֶרֶךְ בֵּית דְּתוֹלֵד
 וְאֶתְקַן יְהוָה מְלֻכּוֹתֶיהָ :
 יְהוָה הוּא יִבְנֶה לִּי בַּיִת
 מִקִּדְשָׁא דְשִׁמְשֵׁי וְאֶתְקַן
 יְהוָה בְּתֶרֶךְ מְלֻכּוֹתֶיהָ עַד
 עַלְמָא : יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ
 יְהוָה פִּלְקָא לְבַרְיָה
 וְהוּא יְהוָה מְלֻכּוֹתֶיהָ
 פִּקְרָא לְאֵלֵינוּ וְהוּא יְהוָה
 אֲשֶׁר־יְבַרְכֵנו מִיְהוָה וְיִסְמָא
 דְּשִׁמְשֵׁי מִן שְׁמַיָא דְּתִירָה
 פִּלְקָא מְלֻכּוֹתֶיהָ :
 יְהוָה וְאֶתְקַנְתּוּ מְלֻכּוֹתֶיהָ
 בְּעִמְּוֵי בְּבֵית מִקְדְּשֵׁי
 וּבְמְלֻכּוֹתֶיהָ עַד עַלְמָא
 וְיִסְמָא מְלֻכּוֹתֶיהָ יְהוָה
 מִתְקַן עַד עַלְמָא : יְהוָה
 פִּקְרָא מְלֻכּוֹתֶיהָ דְּתִירָה
 פִּקְרָא לְאֵלֵינוּ וְהוּא יְהוָה
 אֲשֶׁר־יְבַרְכֵנו מִיְהוָה וְיִסְמָא
 דְּשִׁמְשֵׁי מִן שְׁמַיָא דְּתִירָה
 וְאֶתְקַנְתּוּ מְלֻכּוֹתֶיהָ עַד
 עַלְמָא : יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

כִּי־מָלְאוּ יָמֶיךָ לָלֶכֶת עִם־אֲבֹתֶיךָ
 וְהִקְיַמְתִּי אֶת־זִרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֲשֶׁר
 יִהְיֶה מִבְּנֶיךָ וְהִכִּינֹתִי אֶת־מְלֻכּוֹתָיו :
 יְהוָה הוּא יִבְנֶה־לִּי בַּיִת וְכִנַּנְתִּי אֶת־כִּסְאוֹ
 עַד־עוֹלָם : יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֵאמֹר וְהוּא
 יִהְיֶה־לִּי לְבֵן וְחִסְדִּי לֹא־אֲסִיר מֵעַמּוֹ
 כֹּאֲשֶׁר הִסְרֹתִי מֵאֲשֶׁר הָיָה לְפָנֶיךָ :
 יְהוָה עֲמַדְתִּיהוּ בְּבֵיתִי וּבְמִלְכוּתִי עַד־
 הָעוֹלָם וְכִסְאוֹ יִהְיֶה נֶכּוֹן עַד־עוֹלָם :
 כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְכָל־הַחֲזוֹן הַזֶּה
 כִּן דְּבַר נָתַן אֱלֹהֵינוּ : מִן וַיְבֵא הַמֶּלֶךְ
 דָּוִד וַיֵּשֶׁב לְפָנָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר מִי־אֲנִי

רש"י

לו יהיה ואלו הקימותי את זרעך אחריו : והכינתי את מלכותו . וכן הוא חומר בשלמה ותכין מלכותו מזה (מ"א ב') : (יג) אני אהיה לו לאב והוא יהיה לי לבן . וכס' (ב' ב') כתיב אשר בהשועו והוכחתו בשבט הנשים . ופתרון אס' והוא נגדי אס'רנו על ידי כלום שמיסר את בנו רל"ב

אויבך והכל ענין חסד : (יד) והשגחתיו בתינו ובמלכותי עד מצודת ציון
 (יז) נכון . ממון על כנו : (טו) החזון . מכהה העלמה :

כמו חסד כתיבך את בנו בשבט ולא המיתו על ידו נפשו : וחסדיו לא אפיר . צדקה המלכות ולחוספה צדקה חסד צדקותו וכל אלה חסדותי חסד מעט שאלו אשר היה מן לנעך : (יז) בביתו . לרצו חסדו : (טו) כן דבר נכון . ליל טס שמתחלה חסדו על ידו ומלא לו כל חסד עלנך טפה לא טס לנעור ולמחוס צדקה : (טו) לפני ה' . לרצו חסדו : וכן בביתו . לרצו חסדו חסדותיו פירוש ע"מ

זֹאֲלָמָּה גִּיּוֹן צוֹ לִינְעַן מִיִּם רִינְעַע שְׁלִשְׁעָרֵינָּה רַעֲנָמָּה
 כֹּאֵל וְהִקְיַמְתִּי אֶת־זִרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ וְעַל אֵיךְ גָּאֵם אוֹרֵי
 רַעֲבָמְעַן דִּינְעַע קִינְרַעַר גָּאֵר דִּיר דֶּר וּסֵם וְעַמֵּי זִינ
 פִּוִּן דִּינְעַע זִינ וְהִכִּינֹתִי אֶת־מְלֻכּוֹתָיו אוֹרֵי וְעַל אֵיךְ
 בְּרִיטְעָנִי זִינ מְלֻכּוֹתָיו : (יב) הוּא יִבְנֶה לִּי בַּיִת עַד וְעַמֵּי
 מִיר בּוֹינְעָן אֵינִן הוֹיִן אוֹרֵי אֵיךְ וְעַל אֵן בְּרִיטְעָנִי זִינ
 שְׁמוֹל פִּוִּן מְלֻכּוֹתָיו בִּינֵי אֵיבֵינֵינוּ : (יג) אֲנִי אֱלֹהֵי לֹא לֵאמֹר
 אֵיךְ וְעַל אֵיִם זִינ צוֹ אֵיִין פִּקְרָא עַד אוֹר עַד וְעַמֵּי זִינ
 צִיָּא מִיר אֵיִין זִינ וְחִסְדִּי לֹא אֲסִיר מֵעַמּוֹ כֹּאֲשֶׁר הִסְרֹתִי
 כֹּאֲשֶׁר הָיָה לְפָנֶיךָ אוֹר מִיִּין חִסְדֵךְ וְעַל אֵיךְ נִיט אֶפְסָן
 פִּוִּן אֵיִם אֲנִי זִינ אֵיךְ הָאֵב אֶפְ גִּישָׁאֵן דְּעַם חִסְדֵךְ פִּוִּן

יְהוָה אֱלֹהִים וּמִי בֵּיתִי כִּי הִבִּיאֲתָנִי
 עַד־הַלֵּם: "וַתִּקְטַן זֹאת בְּעֵינֶיךָ אֱלֹהִים
 וַתִּדְבַר עַל־בֵּית־עֲבָדֶךָ לְמַרְחֹק
 וּרְאִיתָנִי כְּתוֹר הָאָדָם הַמַּעֲלָה יְהוָה
 אֱלֹהִים: "יֵה מֵה־יְיֹסֵף עוֹד דָּוִד אֲלֶיךָ
 לְכַבֹּד אֶת־עַבְדְּךָ וְאֶתְּהָ אֶת־עַבְדְּךָ
 יִדְעָת: "יֵה יְהוָה בְּעֵבֹר עַבְדְּךָ וּכְלָבְךָ
 עֲשִׂית אֶת כָּל־הַגְּדוּלָה הַזֹּאת לְהַדְרִיעַ
 אֶת־כָּל־הַגְּדוּלוֹת: כִּי יְהוָה אֵין כָּמוֹךָ

הָרָא הַחֹדֶעָא יַת עֲבָדְךָ יַת כָּל בְּרַבְרָתָא: כִּי לִית רַבְרָתָא וְלִית אֱלֹהָא

בר

רש"י

(ט) לון מני לאו למהו גדול:

רואה לדבר בזה הספר טעם וזאת לבית דוד: (מז) כי
 הביאוריה ער הלוים. מנת רועים הזייתני למלכות:
 (יו) והקטן זאת בעיניך. שמה לי המלכות: לברוחוק.
 שהעמדת מה מלכותי לטתים רחוקות והעמדתיהו
 בזיתי ומלכותי עד עולם: וראיהני כהור האדם
 המעלה. שהבייתי והכובדתי כשורות הגדולים כלומר
 קטן היותי. והכובדתי כשורת נדיב: עמך שלמרת לי ועשיתי
 לך שם [גדול] כשם הגדולים: כהנור. שפרק שורה ידועמא
 רד"ק

הטעם עד עתה: (פז) עד הלוים. שהשלכתי ואני קטן ונבזה:
 (צו) והקטן זאת בעיניך. עד שדברת על בית עבדך למהחוק.
 שהכפחת רועי אחירי להלכיים עד עולם כמו שאמ' והעמדתיהו
 בביתי ובמלכותי עד העולם: וראיהני כהור האדם המעלה.

כחוב וזאת הוכח האדם הזני אלכיים. ר"ל שזה הישור שיעד לי מהקטן שימך אל האדם השלם וזאת אשר שם כל נגמולו בזה אשר
 הוא פז בזה וסם המעלה המעשיתי כי לזה כזה יתכן שפמך כמו זאת ההשגחה הנפאלה: (צח) מה יוסף עוד דוד אלך לנבדו את

מצורת דוד

אזי צל: עד הלוים. ייד הנעלה שאני בה כעשוי: (צו) והקטן
 המסד הזה היה עוד קטנה בעיניך עד שדברת על בית עבדך למהחוק.
 ר"ל הדורות העתידים לתח המלכות לנדיב עד עולם: וראיהני
 כהתי וחתי להשכיני במנוה וזאת ההלם גדול המעלה שם שאני
 פחות ונבזה: (צח) מה יוסף. מנחה שם יוסף עוד לבקש לנבזה
 כבוד עם עבדך ל"ל נעמה און לי לנבול עוד ולבדו לחסר המבדל:
 שהלם ונבקה: (צט) כעבור עבדך. ר"ל הם ששים כחלם כעבור שאני
 עבדך ונבקה: (ק) און חלם לי את זמתי כאלו כח המבטל גמול על מעשי: (ק) און כבדך. כבדו להשכיני ממנו טומק
 לולי לטן לבך: להודיע. ר"ל וקף להודיע לי את זמתי כאלו כח המבטל גמול על מעשי: (ק) און כבדך. כבדו להשכיני ממנו טומק

פרוש ע"פ

גיוינד דם דו האקט מיה גיבראכט פון דער שאף
 שטאל גיו אהער איה זאל גיון איין מלך: (יו) ותקטן
 זאת בעיניך אלהים אונ דם און נאך קליין גיווען און
 גיווע אווען דו גאט וום דו האקט מיר גיגעבן די
 מלכה תדבר על בית עבדך למרחוק אונ דו האקט נאך
 גיגעט אויף דעם הויז גיוינד פון דיון קנעכט פון
 גיוישען דעם מיון מלכה נועם איין קיום האפן פוי
 גיווע קינדן) גיאיני פתור האדם המעלה ה' אלהים אונ
 דו גאט דו האר האקט מיר גיוווען איה זאל גיון
 און דו שורה פון די האשעשיון די בעלי מעלות:

דוד

וְאִין אֱלֹהִים זִוְלַתְךָ כִּכְלֵ אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ
 בְּאֶזְנוֹנוּ: כִּי וּמִי כַעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל גְּוֵי אֶחָד
 בְּאַרְצֵי אֲשֶׁר הָלַךְ הָאֱלֹהִים לְפָדוֹת לָוֹ
 עִם לְשׁוֹם לְךָ שֵׁם גְּדֻלוֹת וְנִזְרָאוֹת
 לְגַרְשׁ מִפְּנֵי עַמְּךָ אֲשֶׁר־פָּדִית מִמִּצְרַיִם
 גְּוִיִּם: כִּי וְהִתֵּן אֶת־עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְךָ
 לְעַם עַד־עוֹלָם וְאַתָּה יְהוָה הֵייתָ לָהֶם
 לְאֱלֹהִים: כִּי וְעַתָּה יְהוָה הִדְבָר אֲשֶׁר־
 דִּבַּרְתָּ עַל־עַבְדְּךָ וְעַל־בֵּיתוֹ יֵאֱמָן עַד־
 עוֹלָם וְעֵשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ: כִּי וַיֵּאֱמָן
 וַיְגִדֵל שִׁמְךָ עַד־עוֹלָם לְאֹמֵר יְהוָה
 צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל

בר מנך בכל די שפענא
 ואמר קדמנא: כא ומן
 פות עמך ישראל עמא
 יחידאי ובחירי בארעא
 דאהגלי מלאך שליחמן
 קדם יי לטברק ליה עם
 ולשואה ליה שום
 ולמעבר להון ברבין
 וחסינו לתרכא מן קדם
 עמך דפרקתא ממצרים
 עממיא: ככ ואתקנתא
 נת עמך ישראל לך לעם
 עד עלמא ואת הויתא
 להון לארעא: כג וכדון
 יי פתנמא די מלחמא על
 עבדך ועל ביתיה יהא
 מהימן עד עלמא ועביר
 היכלא (סא היכמה) די
 מלילה: כד ויהא מהימן
 ויתרבי שמך עד עלמא
 יי מרי חילתאי י אלהא
 ד ישראל הוא אלהא
 ד ישראל וביה דוד
 עבדך

כ"ז פתח בס"פ

רש"י

נאמר ואין אלהים זולתך: אין כבוד ואין אלהים
 זולתך. חף בעממים: בכל אשר שמענו באזנינו.
 כל ימינו: (כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד. וממה הם
 מיוחדים מכל הגוים: אשר הלך האלהים. בעלמו:
 לפדות לו עם. לעם כמ"ט אני יולא בתוך מלרים (שמות
 רלב"ג
 עבדך. ובספר במדל כחוב ופר יוסף דוד עוד לדכ אלך והסוכה
 חתה כי כולון זו מה יוסף עוד לדכ אלך לבקש מנחם במוסף לו

י"ח) מזה לנו מיוחדים שלא עשה זה לשום אומה בעולם:
 לגרש מפני עבך אשר פדית ממצרים גוים. ולפי
 שחתה יחיד בעולמך ועמך מיוחדים מכל אום לכך נאה לך
 לתת להם מלך הנון וגויל: (כד) ויאמן ויגדל שמך עד
 עולם לאמר. שיחמרו ה' לבלתי גויל וגם קיים דברו:
 ר"ק
 כלומר הראינוי במעלה גדול בתכונה האדם הגדול ואני שפל
 ונבזה. וחזר הוא לשון תכונה. וכן תורת האדם שאמר בספר
 שביאל וקורב לו שאול לחיך בהור. ששם הפנינים התחזקו
 סמצרים גוים. זה היה לך עם גדולות ונזראות שפדותם ממצרו
 ונרשה כפניהם גוים והם ז' ארבות. ובספר שפואל אמר אשר פדית ממצרים גוים ואלהיו:

סצורת ציון

מסצורת ציון

(כג) יאמן. ונלשן האלהים וקיום:
 מהטעם מואכר ומזכנה עמך ישראל אשכ המה גוי מיוחד בחרן:
 לפרסם את שמך בעולם: גוים. מוסב על גרש כל הולאת
 יחלעם צלומה חלרת: (כג) יאמן. קיים להיות המלכות מורע על עולם:

מחטומך: ככל אשר שפענו. לכל הדברים הנפלים אשכ
 שפענו: (כח) ופי כעסך. כל החיל והין זולתך. הם קן ע ומי
 לפדות לו עם. לפדות ממלרים להיות לנלשן: לשום לך וגי'
 לורכס מפטיסה הפעום אשכ בחרן כעמן: (כס) עד גוים. ולא
 יחלעם צלומה חלרת: (כג) יאמן. כמה שישמן סדכז יגדל שמך עד עולם כי

פירוש ע"ט

דיר בכל אשר שפענו באזינו אלץ אזוי ווי מיר האבען
 גיהערט מיט אונזערע אויערין: (כא) ומי כעמך ישראל
 גוי יחיד בברך אונ ויער איז אזו ווי דיין פאלק ישראל
 איין איינציג פאלק אוף דער ערד אשר הלך האלהים
 לפדות לו עם דאם גאט איז גינאנגן צו אוים ליינען
 צו ויך איין פאלק לשום לך עם גדולות ונזראות צו סאן
 דר מיט צו דיר גאט איין גרוסקע אונ פארקמינען
 גאסן לגרש מפני גוי' צו פר מריבען די פעלקער
 פון דעם לאנד כנען פון פר זיין פאלק ישראל וום
 דו האסט אוים גלייבן פון מצרים: (כב) והיו את
 שפך ישראל אונ דו האסט גיגען דיין פאלק ישראל

צו דיר צו איין פאלק ביו אייביג ואתה ה' היית להם
 לאלהים אונ דו גאט ברקט גינען צו זיי צו איין גאט:
 (כג) ואתה ה' אונ היינט דו גאט די זאך וואס דוא
 האסט גירעט אויף מיר דיין קנעכט אונ אוף זיין
 הון גיזינד יאמן עד עולם גאל זיין וואר ביו אייביג
 ונשה פאשר דברת אונ מו אזו ווי דו האסט גירעט:
 (כד) ויאמן אונ עם זאל וואר זיין די זאך ויגדל שמך
 אונ דורך דעם זאל דיין פאלען ויערען גיגרייסט
 ביו אייביג צו זאמן ה' צבאות אלהי ישראל אלהים ישראל
 גאט דר האר איבער אלע חילות דר גאט פון דר
 ישראל דר איז איין גאט צו די ישראל אונ ער איז
 מקיים

ובית דוד עבדך נכון לפניך: כה פיו
אתה אלהי גלית את-און עבדך
לבנות לו בית עלי-פן מצא עבדך
להתפלל לפניך: כיועיתה יהוה אתה
הוא האלהים ותדבר על-עבדך
השוכה הזאת: כיועיתה הואלת לבך
את-בית עבדך להיות לעולם לפניך
כי-אתה יהוה ברכת ומברך לעולם:
יח"ו יהו אתרי-כן ויך דוד את-
פלשתים ויכניעם ויקח את-נת

עבדך והאסתמן קדשך:
כה ארום את יי חותמא
לעבדך למיטר מלכו
אנשים לך גיזון פן אשבת
עבדך פתחא דפוסא
לצלואה קדשך: כיוכדון
יי אתה הוא אלהא
דמללקא על עבדך ית
מכתהא הרא: כיוכדון
שריקא לברכא ית בית
עבדך למהו קים
לעלקא קדשך ארום את
יי ברכהא ומברך יהו
לעלקא: יח א ויהו מן
בהר ברין (ס"א בן) וקחא
דוד ית פלשתאי
ואכניעוניהו ויכניעוניהו
ודבר ית גתוית פכרנהא

ובנויה

רש"י

ה' ברבת. כלומר ברכתי: ומברך לעולם. כלומר
ועבדך יהא מבורך לעולם:
יח (א) ויהי אחרי כן ויך דוד. אחר שאמר דוד לבנות
בית ואמר לו הקב"ה לא פננה אחת אחר דוד הואיל
ואין עלי לבנות הבית אלא בני עתה אחיה ואסדר לו הכל
לכשיבא בני לבנות הבית שיהא לו הכל מוזמן ועתה מניח
הכל והולך ומספר היאך זימן לו הבנין שלחם עם איוב
והקדיש שלם לבנין הבית וכן דרך הפ' לדבר ודומהו בלשון
ובחליטע מחאר שאמר ויהי נא פי שנים ברוח אלי (מ"ב)

ובית דוד עבדך נכון לפניך. שדברת וכסאו יהיה נכון
עד עולם: (כה) כי אתה אלהי גלית. פתרון ודלוי נאס
לך לאמן דברך כי אתה בעלמך גלית און לבנות לי בית
כדכתיב והיגל לך ובית יבנה לך ה' (לעיל פסוק י'):
על כן מצא עבדך להתפלל לפניך. כלומר אם לא
היית בעלמך ואמר לי להביא על זרעי הטובות האלו לא היה
טולה על דעתי לבקש אשר מי אני אשר הביאותני אפי'
עד היום אבל הואיל שאמרת למעןך להביא לי כל הטובות
האלו לפיכך אני מתפלל שחאמן את דברך: (כו) כי אתה

רב"נ

ה' דברת ודברך יתקיים בלי ספק:

יח (א) ויהי אחרי כן ויך דוד את פלשתים וגו' עד להשיב את
בני עמון מוד (סוף קשיו"ט): ויקח את נת ובנותיה:

מצורת ציון

(כו) הואלת. ענין חסן וזולתן כמו ויזאל פסה (שמות כ"ג):

כבוד: (כו) ועתה הואלת לבך את בית עבדך. וכספר שמואל
החוב ופכה הוול וכך את בית עבדך. והטובה אחת כי הוול הוא
מבורך לא מוין וכן ויך וזה הוא מבורך שכבר יתקיים זה כי אתה

מצורת דוד

יח"ו הכל בעד מולך הוא חלמי יטרבל ואף בית דוד נכון לפניו
למנוסו כל עולם ואין בו הילה השתתם לחזר מדכיו: (גס) כי
אתה וגו'. ר"ל הואיל והודעתו שבעה לי בית מלכות לזה מלאתי
הוא האלהים. ר"ל בידך הכח המלאות דברך: ותדבר, אתה דברת הדבר
הואיל. ר"ל הואיל וכן הוא ר"ל מפתח להשגל שור של הדבר אבל שלמי
כמהם נכ סבור לבנות בבורך בדי שיהיו לחוס לקבל המסד הגדול
כי מין בוס מניעה מפתח המכרך וזהו האשל

ע"מ

בית עבדך אונ הייגם האקמו גיוואלמ צו בענמשען
דאם הו גיוינד פון מיר דיין קנעכט להיות עם זאל
זיין ביז אייביג צו פר דיר כי אתה ה' ברכת רען הוא
נאמ האקט מיה גיבענמשט דרום קעמ איה דיר
ומברך לעולם דם דיין קנעכט זאל זיין גיבענמשט
בין אייביג:

מקיים וואס עך זאגט זיי צו ובית דוד עבדך נכון לפניך
אונ דרום זאל זיין דאם הווי גיוינד פון דוד דיין
קנעכט אן גיברייט צו פאר דיה אזו ווי דו האקט
גיזאגט: (כה) כי אתה אלהי גלית רען דו סייין נאמ האקט
אנטפלעקט דעם אויער פון דיין קנעכט צו פויען
צו אים איין הו זל פן מצא עבדך להתפלל לפניך איבער
דעם האם גיפונען דיין קנעכט איין ווילין אין זיין
הארץ צו פעמן פר דיר דו זאלקט מקיים זיין דיין
זאג: (כו) ויקח ה' אתה הוא האלהים אונ הייגם נאמ
דו ביסט איין נאמ. אונ דו האקט גירעם אונ דיין
קנעכט די דאויעט שוכה: (כו) ויקח הואלת לבך את

יח (א) ויהי אחרי כן אונ עם איי גיווען נאך דעם ווס
נתן הם גיבענפארט צו דוד ויך דוד את פלשתים
ויכניעם הם דוד גישלאגען די פלשתים אונ הם זיי
גיטאכט אונמער מעניג וקח אונ ער האט אוועק
גינאמען די שטאמ גת אונ אירע דערפער פון דיא

וּבְנִיתִיהָ מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: בַּיּוֹם אֵת-
 מוֹאֵב וַיְהִי מוֹאֵב עֲבָדִים לְדָוִד נְשֵׂאֵי
 מְנַחֵה: בַּיּוֹם הָיִיד אֶת־הַדְּדֵעוֹר מִלְּךְ-
 צוּבָה חֲמַתָּה בַּלְּכָתוֹ לְהַצִּיב בְּיָדוֹ בְּנֵהוּ
 פָּרָת: י וַיִּלְכְּד הָיִיד מִמֶּנּוּ אֶלֶף רֶכֶב
 וּשְׁבַעַת אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְעֶשְׂרִים אֲלָף
 אִישׁ רִגְלָי וַיַּעֲקֹר הָיִיד אֶת־כָּל־הָרֶכֶב
 וַיֹּתֵר מִמֶּנּוּ מֵאָה רֶכֶב: יי וַיָּבֵא אַרְם
 דְּרָמְשֶׁק לְעֹזֹר לְהַדְּדֵעוֹר מִלְּךְ צוּבָה
 וַיִּךְ־הָיִיד בְּאַרְם עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֲלָף
 אִישׁ: יג וַיֵּשֶׁם הָיִיד בְּאַרְם דְּרָמְשֶׁק

מִן יַד פְּלִשְׁתִּים: כוּמַחֵא
 יח מוֹאֲבָאֵי וַהּוּ
 מוֹאֲבָאֵי לְעֶבְרִין לְדָוִד
 נְשֵׂאֵי פָרָם מִקְרָבֵי דָוִד:
 יג וּמַחֵא דָוִד יֵת הַדְּדֵעֵר
 מִלְּכָא רְצוּבָה בְּחֻמַּת
 פֶּד אֶזֶל לְאֶלְקָא
 (לֵא לְאֶשְׁנָאָה) תַּחֲוּמֵיהָ
 בְּנֵהוּ פָּרָת: יד וַאֲחֵר
 דָּוִד כְּנִיָּה אֶלֶף רִתִּיכִין
 וּשְׁבַעַת אֲלָפִין פָּרָשִׁין
 וְעֶשְׂרִין אֲלָפִין גּוֹבְרִין
 רִגְלָאִין וַעֲקֹר דָּוִד יֵת
 כָּל רִתִּיכָא וַיִּשְׂרֵר מְנַהֵן
 מֵאָה רִתִּיכִין: יי וַאֲחֵר
 אֲנָשֵׁי אַרְם דְּרָמְשֶׁק
 לְסִיָּגָה לְהַדְּדֵעֵר מִלְּכָא
 רְצוּבָה וּקְפָל דָּוִד
 בְּאַרְמָאֵי עֶשְׂרִין וּשְׁנַיִם
 אֲלָפִין גּוֹבְרִין: יג וַיִּשְׁמַר
 דָּוִד אֶסְפֵּר דְּיוֹסִין
 (סֵיא אֶסְפֵּר דְּיוֹסִין) בְּאַרְם

ס"א הרעור ס"א להרעור רש"י

מניח כל המעשה מן המלכים ומספר והולך מן גלותם
 אלישע היחך היו פי שנים עד טיטלים הכל: (ב) ויך דויד
 את הרעור מלך צובה חמתה. חמת היתה המלחמה
 ובחמת הכס דויד: חמתה. כמו לחמת: להצבי ידו.
 פתרונו כשהלך להצבי כחול להצבי נצולו ולהצבי כנהר
 פרת שהיה משיב לנבול נהר פרת ודוגמא (שמואל ב' יח)
 ואכשלוס לקח ויבא לו בחייו וכו' ויקרא לה יד אכשלוס
 שפתרונו כר נבול אכשלוס. ד"א ויקרא לה יד אכשלוס כנוון
 המלכה לר אכשלוס צורת איך ידו כדכתיב בלוחו פסוק כי
 רל"ב

רמב"ם
 אמר זאת הנורה המזוירת אחר יד אכשלוס (מפי רבי
 יצחק ב"ר שמואל בברכות"א שמעתיך): (ג) ויעקר דויד.
 משום דכתיב לא ירכב לו סוסים (דברים י"ז) את סוסיהם
 העקר (יהושע י"א): ויורה כוונתו טאה רכב. לא ירכב
 לו סוסים ה"א כדו מרכבתו מותר: (ה) ויבא ארם
 דרמשק. וכס' (ב' ח') כתיב דמשק ודוד הפ' לדבר כן כמו
 מן שבת שרביע שהרי יחיסר אהזכר בשבת' (מלכים א' י"ג)
 תרגום שרביעיים (גס זו אמר ר' יצחק): (ו) וישם דויד
 בארם דרמשק. פתרון נלגיסי (גס"ב ח') כתיב כפירוש
 רד"ק

י"ח (ג) חמתה. חמתה כהתיב כשהלך הרעור להצבי ידו בנהר
 פרת שהלך לכבוש ולהצבי נבולו בנהר פרת ודוא היה
 נבול ארץ ישראל והיה בחמה כי סחפתה היה לו עם תוכו מלך
 חמה כמו שאמר כי איש מלחמה תוכו היה הרעור. ובספר
 שבוואל לחשיב ידו כלומר להחשיב הארץ אליו: (ד) וילכד
 דוד ממנו אלף רכב ושבעת אלפים פרשים. ובספר שבוואל אלף
 אשר בסת"א הרעור. ובוהו חספי מנה כל הפישים וכן לא יכר
 שם מנין תרכב הנה זכר אותם. וכן זכר שם הרגלים כה שלא זכר הנה: ויעקר דוד את כל הרכב. לפי שהיה אמר לו
 להרבות סוס כמו שכתוב לא ירכב לו סוסים: ויותר ממנו טאה רכב. כדו צרכו: (ו) וישם דוד בארם דרמשק. ר"ל כי שם
 מצודה ציון

י"ח (ג) חמתה. סכסו עשירי חמת: להצבי ידו. להצבי חמת
 נלחמו להחשיב נבול הללו: (ד) ושבעת אלפים פרשים.
 כי אסוק להכנות סוסים עמ"ש כדכתיב: (ו) וישם דויד. ר"ל
 פירוש ע"מ

י"ח (ד) ויעקר. הסיר העיקר והם הרגלים שם העיקר בכהנה
 וכס"ב ח' לאמר אלף וככפ מנחת כי לא זכר רק המזכרים שבהם: ויעקר
 קעג"ש פון די פלשתיים: (ב) ויך את מואב ויהיו מואב
 עבדים לדוד נשאי מנחה אונ ער הם גישלאגען דעם
 מואב אונ די לויים פון מואב זעגן גיווען קענעכט צו
 דויד אונ האפן אים גישראגען איין שפנה: (ג) ויך
 דויד אונ דויד הם גישלאגען דעם הרעור מלך
 צובה איה חמת דען דארפן הם ער סלחמה גהאלטן
 סים הרעור בלתי להצבי ידו בנהר פרת אז דר הרעור
 איז גיגאנגן צו שפעלן און גרענין פון דעם סייך
 פרת: (ד) וילכד דויד ככטו ידו דויד הם באצוואונגן

י"ח (ג) חמתה. סכסו עשירי חמת: להצבי ידו. להצבי חמת
 נלחמו להחשיב נבול הללו: (ד) ושבעת אלפים פרשים.
 כי אסוק להכנות סוסים עמ"ש כדכתיב: (ו) וישם דויד. ר"ל
 פירוש ע"מ
 פון איהם מווייניג רייט וועגען אונ זעגען מווייניג
 רייטער אונ צוואנציג מווייניג כאן פוט גייער ויעקר
 דויד את כל הרכב אונ דויד הם אום גיריסן דיא קלען
 פון די פערד פון אלע רייט וועגען ויהיה ככטו אונ
 ער הם איבער גילאזט פון דעם זאק רוב הגרעניש
 רייט וועגיין מיט זיערע פערד ער זאל האפען צו
 זיין בדרעפניש: (ה) ויבא ארם דרמשק לשור להרעור
 אונ ארם דרמשק דאם יד דרמשק איז גיקומען צו
 העלפען צו הרעור מלך צובה מן דויד בתיב איה

ויהי ארם לדוד עבדים נשאי מנחה
 וישע יהוה לדוד בכל אשר הלך:
 ויבקה דוד את שלמי הנהב אשר היו
 על עבדי הדדעור ויביאם ירושלים:
 ומטבתת ומכון ערי הדדעור לקח
 דוד נחשת רבה מאד בהועשה
 שלמה אתים הנחשת ואת העמודים
 ואת כלי הנחשת: וישמע תעו מלך
 חמת פי הבה דוד את כלי חיל
 הדדעור מלך צובה: וישלח את
 החרס בנו אל המלך דוד לשאול
 לו לשלום ולברכו על אשר נלחם
 בהדדעור ויבהו כייאיש מלחמות

ברכשק והיו ארמאי
 לדוד עבדיו נשאי
 מסגי מסין ופרכ
 לדוד בכל אשר די הלך:
 ויבסיב דוד את תרומי
 דהקא דהו על עבדי
 הדדעור ואתיאונן
 לירושלים: ומן מטבתת
 ומן פון קרני הדדעור
 נסיב דוד נחשא סגי
 לחרא מניה עבר שלמה
 ית יקא דנחשא וית
 עכוברא וית מאני
 דנחשא: וישמע תעו
 מלך א דאנמוקיא
 סיא דאנמוקיא ארום
 קמל דוד ית פל משרות
 מלכא דצובה: וישדר
 ית החרס בריה וית
 מלכא דוד להשיל ליה
 בשלום ולברכותיה מן
 בגלל דאגים קרבא
 פהדדעור ומשליה ארום
 גבר עבדי קרבין עם
 תועו הנה הדדעור וכל
 מאני

רשיז ס"א הדרעור יתיר' ס"א בהדרעור תעו
 הכית כי חס נדך מספר והולך הולך זמן לו לנכות הכנין:
 (י) כי איש מלחמות תועו. בעל מחלוקתו היה וכן מוכיח
 למעלה ויד דוד חת הדדעור וכי מה ענין להם לחמת לערף
 זו מלחמת אלף הדדעור מלך צובה הלך להלחם על תועו
 רלבג

אלף ושבע ממות נעשים. וידעם שיבחר דוד כי כפעם אחת לקח
 ממנו אלף ושבע ממות פנשים ואחר כן כשאל לערי הדדעור לקח
 המספר כשספר מהפנשים: (ח) ומטבתת ומכון ערי הדדעור. כלל
 אלמך תמוכה זכ כספך (ט"ז ח' ח') ומטבתת ומכון ערי הדדעור:
 סעיות עני שמות. והנה נחל דוד מהתקוט כי מהתקוט הוא עשה הלמה יס
 כהמקוט ועמודי כהמקוט סכיה עם הפלח יתן וסם הפלי
 עוטו ושאר עלי כהמקוט כמו המעלות והכירות ושאר מה סכיה עם
 מהמקוט ממתים: (י) ושלח חת החרס בנו. והנה יקרא שט

מצודת ציון
 וכן ועשית סיכותיו לרשע (שמות ל"ו) ויכל להסיר הכתב:
 (י) שלמי. לעין מין: (ט) ומטבתת ומכון. ויב"ש נאלץ ומכנת
 ע"מ
 הדדעור הט דוד גינובעין ויער פיל קופר בה עשה
 שלמה ית את הנחשת מיט בעם קופער האט שלמה
 גימאכט דעם קופערנים ים אונ די קופערנע ניילין
 אונ דיא קופערנע פלים פון דעם בית המקדש:
 (ט) וישמע תועו מלך חמת ואלף חמת הט גהערט
 דם דוד הט גישלאגן דם נאנצע חיל פון הדדעור
 מלך צובה: (י) וישלח את החרס בנו קר גישלח
 זין זון החרס צוא דעם מלך דוד לשלח לו לשלום
 ולברכו עד זאל אים פרענען צו שלום אונ זאל אים
 פענשען על אשר נלחם בהדדעור ויבהו וייל ער הט
 מלחמה גיבאלטען מיט הדדעור אונ האט איהם
 גשלאגן

שם כסס דבר הכלו להכניס נמלנים הכתובה וסם הגויים האמור
 כס"ב: (י) כי איש מלחמות. הכתוב היה כגון ואלף מלחמה עם
 דוד גישלאגן אין ארם צוויי אונ צוואנציג טוויינט
 טאן: (י) וישם דוד בארם ברמשק אונ דוד הט גימאן
 אין ארם ברמשק ויעע הארען ויהי ארם עבדים לדוד
 אונ ד"ס פאלק פון ארם זעגן גינוען קנעכט צו דוד
 אונ האבן אים גיטראקען איין סתנה וישע ה' לדוד
 בכל אשר הלך אונ גאט הט גיבאלקען צו דוד אין
 אלע ערשער ווי ער איז גיבאנען: (י) ויבקה דוד את
 שלמי הנהב אונ דוד האט צוא גינובען די גילדענע
 שידלעך ווס זעגן גינוען אונ די קנעכט פון הדדעור
 ויביאם ירושלים אונ הט זיי גיבראכט קיין ירושלים:
 (ח) ומטבתת אונ פון מטבתת אונ פון פון ריי ששעט

תָּעוּ הַיָּהּ הַדְּדָעוֹר וְכָל כְּלֵי זָהָב וְכֶסֶף
 וְנַחֲשֶׁת: "גַּם־אַתֶּם הַקְּדִישׁ הַמֶּלֶךְ:
 דָּוִד לַיהוָה עִס־הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב אֲשֶׁר
 נָשָׂא מִכְּלֵי־הַגּוֹיִם מֵאֲדוֹם וּמִמוֹאָב
 וּמִבְּנֵי עַמּוֹן וּמִפְּלִשְׁתִּים וּמִעַמְלֶק:
 יִוָּאֲבִישׁ בֶּן־צְרוּיָה הֵכֶה אֶת־אֲדוֹם
 בְּגֵיא הַמֶּלֶח שְׁמוֹנֵה עָשָׂר אֶלְפֵי:
 יִוָּיֵשׂם בְּאֲדוֹם נֹצִיבִים וַיְהִי כְּל־אֲדוֹם
 עֹבְדִים לְדָוִד וַיּוֹשַׁע יְהוָה אֶת־דָּוִד
 בְּכָל־אֲשֶׁר הִלָּךְ: "וַיִּמְלֹךְ דָּוִד עַל־כָּל־
 יִשְׂרָאֵל וַיְהִי עֹשֶׂה מִשְׁפָּט וְצַדִּיקָה לְכָל־
 עַמּוֹ: "וַיּוֹאֲב בֶּן־צְרוּיָה עַל־הַצְבָּא

מֵאֲנֵי דְהֶבֶא וְכֶסֶף
 וְנַחֲשָׁא דְשָׁדֵר לֵיהּ:
 י"א אוף הנון אקדיש
 מלכא דוד קדם וי עס
 כספא ודהבא די שקא
 מפל עממא מן אדום
 ומן מואב ומבני עמון
 ומפלישתים ומעמלק
 ויואבשי בן צרויה הכה את אדום
 בגיא המלח בחילת מלח
 המניסר אלפין: י"גמני
 באדום אסמרטיוסין
 והיו כל ארומאי עבדן
 לדוד ופרק וי נת דוד
 בכף אתר די הליה:
 יד וכלך דוד על כל
 ישראל והוה דוד עבד
 דין וקשום לכל עמיה:
 טו ויואב בר צרויה
 מסגא על חילא
 ויהושפט

ס"א הרעור רש"י

מלך חמת כחמת וכעוד כן כל דוד עליו והכחו: וכר כלי זָהָב וְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת. הכיף לדוד וכן בשמואל (כ' ה') וכידו היו כלי כסף וכלי זהב וכלי נחשת: (יג) וישם באדום נציבים. שלטונים שלא רצה להמליך עליהם רלב"ג

כספר שמואל יוס: (יא) מלחום ועמואב. והנס כספר שמואל תהלים וזכר אותם בשם יואב ואביר שנים כשר אלף. והנה זכר אותם בשם אביש ואביר שפנה עשר אלף וכן כספר שמואל י"ח אלף. ובעני הספרים אומר אדום ובספר שמואל אמר ארם. ונראה כי מלחמות אדום היתה כשהיה מלחמת ארם כי כן כתוב בתהלים בהצותו את ארם נהרים ואת ארם צובה ופארם ונאדום היו שפנה עשר אלף. ואמר בכספים אתר אדום ור"ל ואשר עמהם ורם ארם ובאשרו הנה כי אביש ו"ח אלף ובהתלים אמר יואב ואביר י"ח אלף. אביש עשה המלחמ' מצודה ציון

ומכרתי וכשני השמות היו נקראות וכעוד כנים במקרא: (יח) נשא. טל ולקח:

סכה כס י כל נלחון המלחמה נקרא ע"ש המלך ובהתלים לאמר (יד) משפט. בין טלש למחו: וצדקה. נתן מכלו לזקק לכל עמו הנלחמים לקבל לזקק: (טו) על הצבא. היה שר על קנולת החיל: פירוש ע"ש

ג'ישלמאען כי איש מלחמה הוהו דען דער פאן ווס ער האם גיהאלפען מלחמה מימ הוועו איז גיווען דר הרדעור וכל כלי זהב אונ אלע גילדיגע אונ זילבערע אונ קופערע פלים האם ער גיבראכט צו דויר: (יא) גם אותם הקדיש המלך דויר לה' אוף וי הט דר מלך דויר גיהילינג צו נאם מימ רעם זילבר אונ גאלד ווס ער הט אוף גיהובען אונ אוועק גינאנן פון אלע פעלקער דהיינו פארום פון אדום אונ פון מואב אונ פון די בני עמון אונ פון די פלישתים אונ פון עמלק: (יב) ויבשי בן צרויה הכה את אדום בגיא המלח אונ אבשי דער זון פון צרויה האם גישלמאען רעם אדום אין פלענט

ויהושפט בן אחיזר
 ממנא נ"א דמנא על
 דוכרנא דרנניה :
 סו וצדוק בר אחיזר
 ואחיהמלה בר אחיזר
 סגני בהונקא רבתא
 ושושא ספרא : יו ונגניה
 בר יהודע ממנא על
 סגדריב רתא ועל סגדרי
 זוטא ונהה שאיל
 באוריא והמא ועל
 מימר פומיה הוון
 קשתמא וקלעיא לקרבא
 ובני דוד יתבין
 בקדמיתא למטרא
 דמלכא : יט א ונהה סן

יהושפט בר אחיזר
 ממנא נ"א דמנא על
 דוכרנא דרנניה :
 סו וצדוק בר אחיזר
 ואחיהמלה בר אחיזר
 סגני בהונקא רבתא
 ושושא ספרא : יו ונגניה
 בר יהודע ממנא על
 סגדריב רתא ועל סגדרי
 זוטא ונהה שאיל
 באוריא והמא ועל
 מימר פומיה הוון
 קשתמא וקלעיא לקרבא
 ובני דוד יתבין
 בקדמיתא למטרא
 דמלכא : יט א ונהה סן

ה"א ובניו . זככות א ד כוסא א סו :

חסד

במך כתר דרין ומית נחש מלכא דבני עמון ומלך בריה החותונה : ב ואמר

רש"י
 על עשה משפט ולדקה ומה שהפסיק ויואב וגו' על הנכח
 משום הכי הולך שלא תאמר הואיל ודוד עשה משפט אם
 כן לא היו ישראל עוד לנחמים לכך נאמר ויואב על הנכח :
 מזכיר . חומר לראש שהיה מזכיר ליהוה דין כה לפני המלך
 תחלה ודוגמא לכיוון זה הכרזות ד"ה (אסתר ו') :
 (טז) ושושא סופר , אחיזר מזכיר ושוא כותב על ידו :

רד"ק
 תחילה והכה בהם ששת אלפים יאהר כן יואב והכה בהם י"ב
 אלף . וזהו שאמר בהחלים וישב יואב כלומר אחרי אבישי
 וזכר הנה המלחמה כולם בישם אבישי מפני שראו היה החילת
 החלמות . ובספר שמואל זכר המלחמה בשם דוד שהוא העיקר :
 שמואל כחוב ובני דוד כהנים היו . והכונה אחת כי הם היו הראשונים אשר נתן להם
 נכבדים שרים כמו שזכרנו שם :

מזודת דוד
 מזכיר . היום ממונה על כפר הכרונות : (עו) כהנים . כ"ל שרי
 כהנים לחק היה מנחה מלמחה ומכילך סגן ולא חשב לה לזכור
 לכה"ג כי לא הוועד עסק כ"ל מלא מלך על יהודה הכל יואב עם
 כי היה שר לכל מלא מ"מ נעשה שר על כל ישראל . או על
 היה זכר הכתמים : (יו) הראשונים . הם היו לראשונים לעמק הולך עמיהם נעשה הכל :

פירוש ע"מ
 פלעגמ דר סאגן ועלמך דין איז פריער גיקומען
 דעם זאָר מען משפּטין : (טז) וצדוק בן אחיזר
 צדוק בן אחיזר אוג אבימלך בן אחיזר ועען
 גיווען האַרען פון די כהנים ושושא סופר אונג שושא
 איז גיווען א שרייבער : (יז) ובניהו אונג בניהו בן
 יהודיע איז גיווען כמורה איבער די אומות כרתו
 ופלתי ובני דוד הראשונים ליד המלך אונג די קניזר פון
 דוד ועען גיווען די ערשטע צוא דער האגט פון
 דעם מלך :

יט (א) ויה אחרי כן אונג וי עם איז גיווען קאה דעם
 איז גישמאר בען גיווען גיווען מלך פון די בני עמון
 ובמלך בן פתחיו אונג יין זון האם גיקניגמ אויף יין
 ארם : (ב) ויאמר דוד אגלה חסד המ דוד גיואגמ איה
 ועל סאן חסד מימ חנון דר זון פון נחש כי גשה אבי
 עמי חסד ויירי יין פאשער נחש המ גישמאר מימ מיר
 חסד וישלח דודי פלגים המ דוד גישמק שלוחים צו
 חנון צו מריימין אים אוף יין פאשער וואם ער איז

גישמאר בן ויכא עבדי דוד ועגן גיקומעו די קעעכט פון

דוד
 (יו) על הכרתי והפלתי . פתרונו אומות היו כדכתיב
 (לפניה ב') הוי גי כרתים ומחומותם היו עם דוד חמשים
 גבורי החיל ובניהו עליהם ודוגמא (בש"ב ס"ו) וכל עבדיו
 עובדים על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל הנחתי וגו' :
 ובני דוד הראשונים ליד המלך . פתרונו ובני דוד היו
 תמיד ראשונה אצל המלך לעשות כל צרכו :
 רלב"ג

אמר מלכס והנה קחז זכרון צוה המקום : (טז) ושוא סופר .
 ובספר שמואל כחוב זכרתי והנה היו על שלי שמוס : (יז) ובניהו בן
 יהודיע על הכרתי והפלתי . ובספר שמואל כחוב ובניהו בן יהודיע
 והכרתי והפלתי והכונה צוה אחת כי הוא היה על המעשמות
 האלו שהיו מהם כהנאים : ובני דוד הראשונים ליד המלך . בספר
 שמואל כחוב ובני דוד כהנים היו . והכונה אחת כי הם היו הראשונים אשר נתן להם
 נכבדים שרים כמו שזכרנו שם :

מזודת ציון

(טז) ואבימלך . הוא אבימלך הכומר בש"ב (ק) : (יז) הכרתי והפלתי .
 מ"ה קשמים וקלעיא :

לקבוי יקרים

וב יואב דוד אגשה חסד וגו' . דוד האם גיואגמ איה ונהה
 סאגן חסד מימ חנון בן נחש ויירי יין פאשער האם מימ
 מיר גישמאר חסד . דוד מדרש הנחומא שרייבם רבי
 ברכיה האם גיואגמ רבי אגשער בן פרת האם גיפרעגש ועלמך
 חסד האם נחש דער סלך פון עמון גישמק מימ דוד . קאר יען
 דוד איז אגלמאסין פאר שאול איז דוד מימ יין פאשער אונג
 מוסער מימ . דא נאנצע פאמיליע געקוסען אין סאג . אונג דוד
 האם גיבעט דעם סלך פון סאג ער זאל גלמין ביי זון יין
 פאשער אונג מוסער האם גישמק יען וייער פאמיליע . האם דער סלך פון
 סאג אים צו גיואגמ . ויא דוד איז אונגע גינאגין פון סאג .
 האם דער סלך פון סאג גיברגט יין פאשער אונג יין מוסער
 אונג וייער קניזר דודי גייער פון דוד גאר איין ברודער איז
 אגלמאסין פון סאג אונג ער איז געקוסען צוה נחש דער סלך
 פון עמון . נחש האם גיואגמין ביי זון דעם ברודער פון דוד .
 דער סלך פון סאג האם גישמק צו נחש דער סלך פון עמון
 פירעגן אויב צוה אים איז געקוסען איין ברודער פון דוד . האם
 נחש גינגעפערט גיין . אונג נחש האם גיבאלמין ביז זון דעם
 ברודער פון דוד . ביז דוד איז געקוסען צו יין מליכת . דרייבר
 האם דוד גיואגמ סאגן חסד מימ חנון דוד ויהן פון נחש :

חֶסֶד וְעִסְדָּהֶנּוּן בְּנִחַשׁ פִּי־עֵשָׂה אָבִיו
 עִמִּי חֶסֶד וַיִּשְׁלַח דָּוִד מַלְאָכִים לְנַחֲמוֹ
 עַל־אָבִיו וַיָּבֹאוּ עִבְדֵי דָוִד אֶל־אָרֶץ
 בְּנֵי־עַמּוֹן אֶל־חֲנּוּן לְנַחֲמוֹ: וַיֹּאמְרוּ
 שָׂרֵי בְנֵי־עַמּוֹן לְחֲנּוּן הַמְּכַבֵּד דָּוִד
 אֶת־אָבִיךָ בְּעֵינֶיךָ כִּי־שָׁלַח לְךָ
 מִנַּחֲמִים הֲלֹא בַעֲבוּר לַחֲקֹר וּלְהַפְּךָ
 וּלְרַגֵּל הָאָרֶץ בָּאוּ עִבְדָיו אֵלֶיךָ:
 וַיִּקַּח חֲנּוּן אֶת־עִבְדֵי דָוִד וַיַּגְלֶהֶם
 וַיִּכְרַת אֶת־מְדֹוֵיהֶם בַּחֲצֵי עֲדָר־
 הַמִּפְשָׁעָה וַיִּשְׁלַח־ם: וַיִּלְכְּוּ וַיִּגְדּוּ
 לְדָוִד עַל־הָאֲנָשִׁים וַיִּשְׁלַח לְקַרְאֲתָם

דוד אֶעֱבִיר מִיָּבוּ עִם
 חֲנּוּן בְּרַחֲשׁ מְטוּל
 דַּעֲבַד אָבֹהִי עִמִּי מִיָּבוּ
 וַיִּשְׁלַח (ס"א וְשִׁמְרָה) דָּוִד
 אֲנָדְרִין לְנַחֲמוֹתָהּ עַל
 אָבֹהִי וְאֹתָהּ עֲבָדֵי דָוִד
 לְאָרְעָא בְּנֵי עַמּוֹן לְיַת
 חֲנּוּן לְנַחֲמוֹתֶיהָ:
 וַיֹּאמְרוּ רַבְרַבֵּי בְּנֵי
 עַמּוֹן לְחֲנּוּן הַמְּכַבֵּד דִּי
 מְבַרַךְ דָּוִד יַת אָבֹהִי
 קְדָמָךְ אַרְוִם שַׂדְרָ לְךָ
 מִנַּחֲמִין הֲלֹא מִן בְּגַלְל
 לְמַחְקֵךְ וְלִפְסָא
 וְרִאֲלֵמָא יַת אָרְעָא אֹתָהּ
 עֲבָדוּהִי לְיַתְךָ: דִּי דַבְּרַ
 חֲנּוּן יַת עֲבָדֵי דָוִד
 וַיִּכְרַעְנֻן וַיִּפְסְקֻן יַת
 בְּרִישֵׁיהוֹן מִן פְּלִגְרוֹהֶן
 עַד בֵּית (א) פְּהֵלְהֶהוֹן
 וּפְשָׁרְנוֹן: הַאֲגֹלְלוּ וְהַוִּיאוּ
 עַל עֵינֵיךָ גְּבִרְיָא
 (ס"א וְגַבְרִיא) וַשַּׁדְר
 (א) עַד עַמּוֹן:

רש"י

יט (ב) כי עשה אביו עמי חסד . כאשר לקח דוד אביו
 ואמו והחיו וזכה אביו והוכיכם במהוון מלך מואב
 כדכתיב (ש"א כ"ב) וילך דוד משם מואב ויאמר אל
 מלך מואב ולא נל אביו ואחיו אחתכם וגו' וזכו בני מואב
 והרגום כלם חוץ ממלכיהו אחי דוד שזכה לאחיו בני עמון
 וקבלו חסד מלך בני עמון שהרי לא נזכרו עוד חוץ ממלכיהו
 שז' במחלוקת כשנאמרו ליהודה עליהו מחיהו דוד (לקמן
 כ"ו) וזה כי עשה אביו עמי חסד ועל פי אותה איכה הכה
 רל"ב

דוד את מואב והשתולל בהם יותר מיתר לזביו וכתיב
 (כשמואל ב' ח') ויד דוד את מואב וגו' (ג) המכבד דוד
 את אביו בבעיניך . והלא כתיב בתורהו לנו חדרים שלום
 ועובדים (דב"י כ"ג) וכבודו אחיה שמתים מלכות אלכיהו וזה
 לדגום שלמד ולכבוד אביו סלה מנחמים הלא בעבור לחקור
 וגו' (ד) מדויהם . כמו מזו בד ויקרא' (י) : בהצני עד
 המפשעה . עד ערותן פנים ואחר וכש"כ (י) כתיב
 שתותיהם עד ערותן כמו והשופית ערות מלכיהו (ישעי' כ):

רד"ק

יט (ד) עד המפשעה . ובספר שמואל (ב' י') עד שחוסים .
 והטעם למת והנה הלצין במפשעה העגנות שזכה הפקד

יט (ד) ויגלחם . כמו שאמר בספר שמואל ויגלח את חציו
 וקבץ: מדויהם . לנשיהם סן פדור בר: עד המפשעה .

מצודת דוד

יט (ג) חקור . מלבון חקירה ויחפוש : והחקר . ס"ו ולמדק כי
 סבורק דבר מה מהטעם מעבר אל עבר ולרגל . גם הוא
 ענין חקירה ויחפוש : (ד) מדויהם . מנעושים כמו וילבש שול
 וגו' מדו' (ש"א י"ו) : המפשעה . כמו המפשעה כשמ"ך והוא מלשון
 סלקן : (ד) בחציו . במחית הרכס והוא עד המפשעה : (פ) וילכו
 פירוש ע"מ

יט (כ) כי עשה וכו' . אדו"ל שזכה סיהם סיהם סיהם את אחיו אשר
 זכה אליו מלח מלך מואב כשתיים את אביו וזכה אשר
 סהוליס אליו מן מעשה עזולם כמ"ש בש"ס כ"ב : (ג) המכבד
 דוד את אביו בעיניך . וכו' כבוד אחיה שזכה שדו ויכבד את אביו
 בעיניך על כי שלח לך מנחמים : הלא . שאלת לה סלה כ"ס לרגל
 שמויהם : על האנשים . בעגות מקרה סלכיהם : וישלח

את עבדי דוד ויגלחם ויכרות את מדויהם בחצי עד המפשעה
 הם חנון גיטומען די קנעכט פון דוד אונ האט זיי אפ
 גיגאלט אונ האט אפ גישניטין וייערע קליידער אין
 דער העלפט פון וייער לענג ביז אין וייער שאנד
 וישלח אונ האט זיי אונזעק גישיקט : (ח) וילכו ויגידו
 לדוד על האנשים ועגן גיגאלטען מענטשן אונ האפן
 גיגאלט צו דוד וזיי וייעק גישניטן האט גיטראפען
 ביי חנו וישלח ויגלחם האט דוד גישיקט אונזער זיי
 כי היו האנשים נקלמים פאר דען די באנען האפן ויה
 וייער גישעכט אונ דער פלך האט גיגאלט צו זיי
 דורך

כִּי־הָיוּ הָאֲנָשִׁים נֹכְדָמִים מְאֹד וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ שָׁבוּ בִירְחוֹ עַד אֲשֶׁר־יִצְמַח
וְקִנְכֶם וְשִׁבְתֶּם: וַיִּרְאוּ בְנֵי עֲמֹן כִּי
הִתְבַּאֲשׂוּ עִם־דָּוִד וַיִּשְׁלַח חֲנוּן וּבְנֵי
עֲמֹן אֵלָיו כְּפָרִי־כֶסֶף לְשֹׁכֵר לָהֶם מִן־
אֲרָם נְהָרִים וּמִן־אֲרָם מַעֲכָה וּמִצֹּבָה
רָכָב וּפְרָשִׁים: וַיִּשְׁכְּרוּ לָהֶם שְׁנַיִם
וַיִּשְׁלְשִׁים אֵלָיו רָכָב וְאֶת־מֶלֶךְ מַעֲכָה
וְאֶת־עַמּוֹ וַיָּבֵאוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי מִדְבַּא
וּבְנֵי עֲמֹן נֶאֱסָפוּ מֵעֲרִיהֶם וַיָּבֵאוּ
לְמַלְחָמָה: וַיִּשְׁמַע דָּוִד וַיִּשְׁלַח אֶת־
יֹאבֵב וְאֶת כָּל־צִבְאָה הַגְּבוּרִים: וַיִּצְאוּ
בְנֵי עֲמֹן וַיַּעֲרְכוּ מַלְחָמָה פָּתַח הָעִיר

לקרבותיהן ארום הַיוּן
גְּבִרָא מִתְּפִלְמִין לְחֶדְא
וְאִמְר מִלְכָא הִיבּו
בִירְחוֹ עַד זְמַן דִּי יִרְבִּי
דְקִנְכּוֹן וְהִתְעִיבּוֹן
וַיַּחֲמוֹן בְּנֵי עֲמוֹן אֲרוֹם
אֶתְגִּירִיא בְּדוּד וְשִׁדְר
חֲנוּן וּבְנֵי עֲמוֹן אֵלָיו
קִנְטִירִין דְּכֶסֶף לְמִינְר
לְהוֹן מִן אֲרָם דְּעַל פְּתַת
וּמִן אֲרָם דְּעַל מַעֲכָה
וּמִצֹּבָה אֶתְפִּין
וּפְרָשִׁין: וַיַּאֲגִרוּ לְהוֹן
הַלְתִּין וְהִרְוִין אֵלֵיפִין
אֶתְפִּין וַיַּת מֶלֶךְ מַעֲכָה
וַיַּת עַמִּיָּה וְאִתּוּ וְשִׁדְר
קֶדֶם מִדְּבַא וּבְנֵי עֲמוֹן
אֶתְגִּירִישׁוּ מִקְרִוּיָהוֹן
וְאִתּוּ לֶאֱנָחָא קֶרְבָּא:
וַיִּשְׁמַע דָּוִד וְשִׁדְר וַיַּת
יֹאבֵב וַיַּת כָּל־רִישׁוֹ חִילָא
וְאֹבְדִלוֹסִי גְּבִירָא:
וַיִּקְבְּרוּ בְּנֵי עֲמוֹן וְשִׁדְר
קֶרְבָּא בְּמַעֲלָא דְקֶרְבָּא
וּמִלְכִיא

רש"י כילו קמין והמלכים
עמונים היושבים בעמון קרוים עמונים ועיקר האומה
כשאר מקומות וכן בני עשו בחרן שעיר והעיקר בלדום:
(א) לכרם בשרה. חלקו חילולתם לשתי מערכות בני
רלכ"ג
אשר בו התיי סמוך הלאדם בלכחו ופסיחו: (א) והמלכים אשר
באו לבדם בדה. ככר בלר בספר שמואל כי אלו המלכים היו ארם
טוב ועשקם והכס עשו זה על זה החתולה כדי שהיה המלחמה
מצודת ציון
פסיעה ור"ל שפוסעים בהם והוא כענין לביטח שהוא
בגלגלים מעטל ושמה וכלה חלי המלגוס: (ה) יצמח. נגד:
(ו) פתח העיר. מול פתח שער עיר:
פירוש ע"מ

דורך שלוחים שבו בירחו עד אשר יצמח וקנכם ושבכם
זיצט אין ריחו ביו אייער בארד וועט שפראצען
אונ אוף וואקסען אונ דר נאך וועט איר אייך אום
קערין צו אייער הוז: (ו) ויראו בני עמון כי התבאשו עם
דוד אונ די בני עמון האבין גיזעהן דאס זיי זענען
שמיינקעדיג גיווארין ביי דוד וישלח חנו ובני עמון אלף
כפר ספף הם חנו אונ די בני עמון גישיקט מויוינמ
צענטגער זילבער צו דינגען צו זיי דר פר פון ארם
גהרים אונ פון ארם מעכה אונ פון צוקה רכב ופרשים
ריים וועגן אונ ריימר: (ז) וישכרו להם האבן וישערה
שלוחים בירונגען צו זיי צוויי אונ דרייסיג מויוינמ
ריים וועגען ואת מלך מעכה ואת עמו דעם מלך

וְהַמְלָכִים אֲשֶׁר-בָּאוּ לְבָדֶם בַּשָּׂדֶה :
 וַיֵּרָא יוֹאָב כִּי-הִיִּתָּה פְּנֵי-הַמְלָחָמָה
 אֵלָיו פָּנִים וְאַחֹר וַיִּבְחַר מִכָּל-בַּחֹר
 בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּעֲרֹךְ לְקָרְאֵת אָרֶם : י וְאֵת
 יֵתֵר הָעַם נָתַן בְּיַד אַבְשָׁי אַחִיו
 וַיַּעֲרֹכוּ לְקָרְאֵת בְּנֵי עֲמֹן : יב וַיֹּאמֶר
 אִם-תִּחֲזַק מִמֶּנִּי אָרֶם וְהָיִיתָ לִּי
 לְתִשׁוּעָה וְאִם-בְּנֵי עֲמֹן יִחֲזְקוּ מִמֶּךָ
 וְהוֹשַׁעְתִּיךָ : יג חֹזֵק וְנִתְחַזְּקָה בְּעַד-
 עֲמֹנוּ וּבְעַד עָרֵי אֱלֹהֵינוּ וַיְהוֶה הַטּוֹב
 בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה : יד וַיִּגֵּשׁ יוֹאָב וְהָעַם אֲשֶׁר-
 עִמּוֹ לְפָנָי אָרֶם לְמַלְחָמָה וַיָּנוֹסוּ מִפָּנָיו :
 טו וּבְנֵי עֲמֹן רָאוּ כִּי-נָס אָרֶם וַיָּנוֹסוּ גַם-
 הֵם מִפָּנָי אַבְשָׁי אַחִיו וַיָּבֹאוּ הָעִירָה

וּפְלִבְיָא דְאֵת
 פְּלִחְוֵיהֶון בְּתַקְלָא :
 י וְחַמָּא יוֹאָב אֲרוֹם
 תְּקִיפוּ עֲבָדֵי קְרָבָא עֲלוּי
 מִן קְדְמוּתֵיהּ וּמִן בְּתוּרֵיהּ
 וּבְחַר מִכָּל עוֹלָמֵי
 יִשְׂרָאֵל וְשִׁדְר (ס"א וְסִדְר)
 קְרָבָא לְקְרָמֹת אָרֶם :
 י" וְיֵתֵר שְׂרָר עֲמָא מְנִי
 בְּיַד אַבְשָׁי אַחֵוּהּ
 וְשִׁדְרוּ קְרָבָא לְקְרָמֹת
 בְּנֵי עֲמוֹן : יב וַאֲמַר אֵין
 מִסְתַּחֲפִין מִמֶּנִּי אָרְמָא
 וְתִתִּי לִי לְפָרְקִי וְאֵין בְּנֵי
 עֲמוֹן יִתְקַפּוּן מִמֶּךָ
 וְאִפְרָקְנָה : יג אֲתַקֵּף
 וְנִתְקַפָּה מִמּוֹל עֲמָנָא
 וְקִמְשִׁל קְרוּי אֱלֹהֵנָא וַיִּי
 דְתָקוּן קְדְמוּתֵיהּ וְעֲבָדֵי :
 יד וְקָרִיב יוֹאָב וְעֲמָא דִי
 עִמֵּיהּ קְדָם אָרֶם לְקָרְבָּא
 וְאִפְכוּ מִן קְדְמוּתֵיהּ :
 טו וּבְנֵי עֲמוֹן עִמּוֹן אֲרוֹם
 אִפְכוּ אֲנִשׁ אָרֶם וְאִפְכוּ
 קְדָם אֲנִוּ מִן קְדָם
 אַבְשָׁי אַחֵוּהּ וְעָלוּ
 לְקְרָבָא וְאֵתָא יוֹאָב
 לְיִרוּשָׁלַם

רש"י

עמון בנזערכה אחת פתח העיר כנגד כל ישראל והמלכים
 אשר עמם בנזערכה אחת לכדם בצהר מחזור לישראל :
 (יא) ביד אבשי . לאבשי שכל דברי הימים כתוב אבשי
 וגם אבשי קרין לכד מאלו שנים שילאו מן הכלל ע"פ
 מצודה דוד

(י) פני הכלחמה . פני אבשי המלחמה : (יג) ונתחזקה . שלא ילכו צבאי : ובעד ערי אלהינו . שלא יכבש האויב :
 חזק אלה הכבש אשר עמך וגם את נחמתי : בעד עמנו . וה' הטוב וגו' . כ"ל ואם כלל סתמקום לא יועיל יעשה ס' הטוב

פירוש ע"ס

צו העלפֵען וי האבן אליין מלחמה גיהאלטין אין
 פעלד : (י) וירא יואב כי היתה פני המלחמה אליו פנים ואחר
 אונ יואב האם גיועהן דם דם פנים פון דיא בעלי
 מלחמה וענען גיוען צוא אים פון פאריגט אונ פון
 דינסן ויבחר מכל דבור בישראל הם ער אום דר וויילט
 פון אלי אום דר וויילטע צווישן די ישראל אונ הם
 אן גירעכט אקעגין ארם אמלחמה: (יא) ואת יתר העם
 נתן ביד אבשי אחיו אונ דם איבעריגע פאלק הם ער
 גיגעבען אין דר האנט פון אבשי ויין ברודער אונ
 גיי האבן אן גירעכט אקעגן די בני עמון : (יב) ויאמר
 אם תחזק ממני ארם והיית לי לתשועה אונ יואב הם גאנט
 צו אבשי ויין ברודר אובי ארם וועט זיך שטארקן
 פון מיר ואלסטו מיר זיין צו דירקא ואם בני עמון יתקו

וַיָּבֵא יוֹאָב יְרוּשָׁלַם: מִן הַחֲמוֹן
 אֲנֹשׁ אָרֶם אֲרוֹם אֲתָבְרוּ
 קָדָם וְיִשְׂרָאֵל וְשָׂדֵדוּ
 אֲגִדְדוּן וְאִפְקִיּוּ יַת אָרֶם
 דִּי בְשִׁיבְרֵי פֶרֶת וְשׂוֹפֵף
 רַב חֵילָא דְהִרְדְּעוֹר
 קְדַמִּידוֹן: י וְאֶתְחִוּא
 לְדוֹד וּכְנֵשׁ יַת כֹּל
 וְיִשְׂרָאֵל וְעֵבֶר יַת יִרְדְּנָא
 וְאֶתָא לְנֶתְהוֹן וְסַדְר
 לְקַבְלֵיהוֹן וְסַדְר דְּדוֹד
 לְקַדְמוֹת אָרֶם קָרְבָא
 וְאֶנְיִחוֹ עֵמִיבָא: יח וְאִפְכוּ
 אֲנֹשׁ אָרֶם בֵּין קָדָם
 וְיִשְׂרָאֵל וְקַמְלָא דְדוֹד
 כְּאֲנִשֵׁי אָרֶם שְׂבַעַת
 אֲלָפִין אֲרַמְסִין וְאַרְבַּעִין
 אֲלָפִין גִּבּוֹרִין וְגִלְאִין
 יוֹת שׂוֹפֵף רַב חֵלְיָה
 קָמַל: יט וְחֲמוֹן עֲבָדוּ
 דְהִרְדְּעוֹר אֲרוֹם אֲתָבְרוּ
 קָדָם וְיִשְׂרָאֵל וְאִשְׁלִמוּ
 עִם דְּוֹד וּפְלָחוּ לֵיהּ וְלֹא
 צִבּוּ אֲנִשֵׁי אָרֶם לְמַפְרַק
 יַת גְּנֵי עַמּוֹן הַיּוֹב:
 וְהוּהוּ

וַיָּבֵא יוֹאָב יְרוּשָׁלַם: מִן הַחֲמוֹן
 אֲנֹשׁ אָרֶם אֲרוֹם אֲתָבְרוּ
 קָדָם וְיִשְׂרָאֵל וְשָׂדֵדוּ
 אֲגִדְדוּן וְאִפְקִיּוּ יַת אָרֶם
 דִּי בְשִׁיבְרֵי פֶרֶת וְשׂוֹפֵף
 רַב חֵילָא דְהִרְדְּעוֹר
 קְדַמִּידוֹן: י וְאֶתְחִוּא
 לְדוֹד וּכְנֵשׁ יַת כֹּל
 וְיִשְׂרָאֵל וְעֵבֶר יַת יִרְדְּנָא
 וְאֶתָא לְנֶתְהוֹן וְסַדְר
 לְקַבְלֵיהוֹן וְסַדְר דְּדוֹד
 לְקַדְמוֹת אָרֶם קָרְבָא
 וְאֶנְיִחוֹ עֵמִיבָא: יח וְאִפְכוּ
 אֲנֹשׁ אָרֶם בֵּין קָדָם
 וְיִשְׂרָאֵל וְקַמְלָא דְדוֹד
 כְּאֲנִשֵׁי אָרֶם שְׂבַעַת
 אֲלָפִין אֲרַמְסִין וְאַרְבַּעִין
 אֲלָפִין גִּבּוֹרִין וְגִלְאִין
 יוֹת שׂוֹפֵף רַב חֵלְיָה
 קָמַל: יט וְחֲמוֹן עֲבָדוּ
 דְהִרְדְּעוֹר אֲרוֹם אֲתָבְרוּ
 קָדָם וְיִשְׂרָאֵל וְאִשְׁלִמוּ
 עִם דְּוֹד וּפְלָחוּ לֵיהּ וְלֹא
 צִבּוּ אֲנִשֵׁי אָרֶם לְמַפְרַק
 יַת גְּנֵי עַמּוֹן הַיּוֹב:
 וְהוּהוּ

ת"א סדר ע"א כ"כ, סוטה ט"ז

העם נתן ביד אבשי (ט"ז) וע"פ המסורה שהרי כן הוא
 כטיה ישי לטי חמו לריוה טהיה חמו: (מז) ושופך
 רד"ק

והנבונים: (יח) שבעת אלפים רכב וארבעים אלף איש רגלי.
 ובספר שבואל שבע מאות רכב וארבעים אלף פרשים. ובה
 שאיסר בשבואל שבע מאות רכב ר"ל שבע מאות רכב בחור

גשאלה בככר ליה בלגונו שהגה שבעת אלפים רכב בככר הגה
 מצודה דוד

שכסה סף לא זכר סס אנשי רגלי וזכר הספרים ולא זכרה הסהומה
 שמקלה למד כותם גלה הסני ונמוכו כדים במקלה: (יט) וישלמה.

פירוש ע"מ
 איבער גיפארשען מיט ווי דעם ירדן אונג איז גיקומען
 צו די ארמים אונג דעם אן גיריכט איין מלחמה אקעגן
 ווי גיגור דויד לקראת ארם מלחמה וגו' אונג דוד דעם אן
 גיריכט איין מלחמה אקעגן ארם אונג ווי האקען
 מלחמה גיהאלטען מיט איהם: (יח) ויגס ארם אז
 אנמלאפן גיווארן דעם פאלק ארם פון פר די ישראל
 ויהרג דויד מארם וגו' אונג דויד דעם גיהרגיג פון ארם
 ויבען סווינמט רייטער אונג פערציג סווינמט מאן
 פום גייער וזה שופך שר הבצא חסית אונג שופך דעם
 האר פון דעם חיל דעם גר אוף גיהרגיג: (יט) ויראו
 עבדי ה' ויראו אונג ריא קנעקט פון הרדעור האקען
 געווען

געווען

דברי הימים א י"ב

תרנום רב יוסף

בְּנֵי־עֲמֹן עֹוד: כ ״וַיְהִי לְעֵת תְּשׁוּבַת
הַשָּׁנָה לְעֵת וְצֵאת הַמַּלְכִים וַיִּנְהָג יוֹאָב
אֶת־הַיָּל הַצָּבָא וַיִּשְׁחַת וְאֶת־אֶרֶץ בְּנֵי־
עֲמֹן וַיֵּבֵא וַיַּצֵּר אֶת־רֶבֶה וְדוּיד יָשָׁב
בִּירוּשָׁלַם וְיָוֵב אֶת־רֶבֶה וַיִּתְרַסֶּה:
ג וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־עֲמֶרְת־מַלְכָם מֵעַל
רֹאשׁוֹ וַיִּמְצָאֵהוּ מִשְׁקָל כְּפָר־זָהָב וּבָה
אָבֵן יָקָרָה וַתְּהִי עַל־רֹאשׁ דָּוִד וַיִּשְׁלַל
הָעִיר הוֹצִיא הָרֶבֶה מֵאֶד: ג וְאֶת־הָעַם
אִשְׂרָאֵל־בָּה הוֹצִיא וַיֵּשֶׁר בַּמִּגְדָּה

כ א והיה יצאן סוף
דשמה לעון דפקון
מלכוא סן פית
מלכותהון פיומי רבח
יצון ודבר יואב ית
משרית אוכלסא וחביל
ית ארעא בני עמון
ואתא ואשיק על רבה
ודוד היה ית יב
בירושלים ומחא יואב
ית רבה וחבלה: בונקוב
דוד ית פלילי מלכותון
מעל ראשיה ואשקיא
מתקל (א) קנמיר
(ס"א קנמיר) דדקא
סנינא ובה קביעא אבן
מבא דדות סימין דידה
קנמיר דדקא מנינא
היא הות (ב) אבנא
שאבמא (ג) דסוכרא ית
רמוץ דהקא באיורא

הצת על ריש דוד ועדי קרמא אפיק סני לחדא: ג וית עמא דבה אנלי ומסאריתיהון (ס"א) ומסר
(ככר זכס סטור: ג) ג"ל"א מאנפסטעיון: (ג) טעל אט מחכנת סוכס כוליר: רש"י

למנוה היאך ראשו סודלת ורכותיו פורשו אבן שיהנת
היתה כה ושעמתי כנרבונו כי מנהג מדינה בלחן טעמלה
שתולין כתר של מלך מלמעלה על ראשו והוא יושב כנגדם
רד"ק
ולא מנת שאר הרכב. ויבוא הספר מנת כל חרכב שהיו
שבעת אלפים ושם מנה הפרשים שהיו ארבעים אלף ולא מנת
הרגלים והנה מנת הרגלים ולא מנת הפרשים:
כ (ג) והיה על ראש דוד. שואלים היך חיה סובל איתח
ומשקלה חיה כבד הזה י"ם כי תלויה היתה למלה
מראשו והוא היה יושב על הכסא החתיה והיתה כנגד ראשו
מלמעלה. ובדברי רד"ל כי אבן יקרה שתיחת בה אבן שואבת
חיתה חיתה מספידה איתח באייר. ועוד אמרו אבן יקרה שתיחת
בה היתח שוח ככר זהב. ור"ל כי לא היתה על ראשו
תמיד אלא תיתה על ראשו פעם או שתיים ויכול לסבלה. שעה
אחת שתיחת על ראשו: (ג) וישר כבנרה. ברת אותח כבנרה.

דמים כמים: כ (א) ויהי לעת תשובת השנה כשעשבים
כשדה להאכיל הסומים: (ב) ובה אבן יקרה. כעורה:
ותהי על ראש דויד. ים מפרשים על ראש דוד ממש ויש
רלב"ג

ולא סגן מהרכב כי אם שבע ממוח והנה זכר צום היקום שהכנ
לכרעיים אלף אים גלי והסמיו זכרו בספר שמואל:
(א) ויך יואב אט רכס והיה סס. ככר נתכלל (כספר שמואל כי
י"ב כ"ז) שככר שלט יואב לודו סהוב לנד אט פיר כמים
יבטל דוד סס יתר העם ללמוד הטייר כדי שלט יהיה נקרא סס וואב
ככרוס סטייר סהוב: (ג) וישר כנמרה. אמתו סהללון כו שככר נכר
חיתה חיתה מספידה איתח באייר. ועוד אמרו אבן יקרה שתיחת
בה היתח שוח ככר זהב. ור"ל כי לא היתה על ראשו
תמיד אלא תיתה על ראשו פעם או שתיים ויכול לסבלה. שעה
אחת שתיחת על ראשו: (ג) וישר כבנרה. ברת אותח כבנרה.

מצודת דוד

עשו שלום: ולא אבה. ולא ללה עוד להשיעו וגו':
כ (ב) תשובת השנה. ר"ל כשפת תשובת כשמואל הנקודס כתיב
כשמונה שיהיה כה בעת לאת המלכים כשסע הענינים להלחם
בישראל ולעזור לכני פמון כתיב טעמלה: (ג) ותהי על ראש דוד.

כ (ב) ויצר. מלי מזור: (ג) מלכס. הפכו"ס הקצור מלכוס או
כשמואל: יקרה. תשובה: (ג) וישר. כלי המלל פגועות אלכר
ויכחו כו הפלים קרוי מזור כנו אט ומגדל המזור (ישע"י) וע"ס
למעלה מרגשו היתה פלויה. כשהוא יושב על הכסא כי אך יסכול על ראשו טעל של ככר:
פירוש ע"מ

גיועהן הם ייי ועגן ווארען גימארדם פר די ישראל
ישלימו עם דויד ושבדוהו האבען יוי שלום גימאכט
מיט דוד אונ האבן אים גידינגט ולא אבה ארם להשיע
את בני עמון עוד אונ ארם הם שוין גיט גיוואלם צו
העלפען נאה די בני עמון:
כ (א) והיה לנת תשובת השנה אונ עם איז גיוועזין צו
דר צייט ווס דס יאר הם זך אום גיקערט צו
דר צייט ווס די מלכים זעגן פר יארן ארום גינאנגן
מלקחיה צו האלפמן וינהג יואב את חיל הצבא הם יואב
גיפידרטם חיל פון דר מלקחיה אונ הם פר דארבן
דס לאנד פון די בני עמון ויבא ויצר את רבה אונ ער

אוי גיוקסן אונ הם בלענערט די שטאט רבה ודי
אונ דוד איז גיוועסן אין ירושלים וי יואב אונ יואב
הם גישלאנגן די שטאט רבה אונ הם י צו פירט:
(כ) ויבא דויד את עשרת מלכס הם דויד צו גינמקען די
קריון פון זייער מלך פון אפ זיין קאפ ויסצאה אונ
ער הם גיפוגען איר וואג הם גיהאלטין די וואג פון
איין צענטמנער גאלד ובה אבן יקרה אונ אין דר קריון
איז גיווען איין טייערער שטיין ותהי על ראש דויד
אונ די קריון איז גיווען אוף דעם קאפ פון דוד ישלל
הציר אונ דס זאק רוב פון דר שטאט הם ער אויס
גיציגין זייער פיל: (ג) ואח העם אשר בה הוציא וישר
במגרה

וּבַחֲרִיצֵי הַבְּרִיל וּבַמְּגֵרוֹת וְכֵן יַעֲשֶׂה
 דָּוִד לְכָל עָרֵי בְנֵי־עַמּוּן וַיֵּשֶׁב דָּוִד
 וּכְלֵי־הָעֵט יְרוּשָׁלַם: וַיְהִי אַחֲרֵי־כֵן
 וַתַּעֲמֵד מַלְחָמָה בַּגּוֹר עִם־פְּלִשְׁתִּים
 אֲזַהְכָּה סַבְכֵי הַחֲשֵׁתִי אֶת־סַפֵּי מִיַּדִּי
 הַרְפָּאִים וַיִּכְנְעוּ: וַיִּתְּהִי־עוֹד מַלְחָמָה
 אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיֵּךְ אֶלְחָנָן בְּנֵי־עוֹד אֶת־
 לַחְמֵי אָחִי גִלְיָת הַגִּתִּי וַעֲזַן חֲנִיתוֹ

יִתְּהוּן בְּמִסְרֵין כּוּ
 סַמְפּוֹרִין) בְּמִסְרֵין
 וּבְמִוֹרֵי סִיפּוֹרִין
 דְּפִרְוֵא וְהִכְרִין עֲבָד
 דָּוִד לְכָל קְרוּי בְּנֵי עַמּוּן
 וַתֵּב דָּוִד וְכָל עַמּוּן
 לְיְרוּשָׁלַם: ד יִתְּהוּן מִן
 בְּתַר בְּרִין וְקַמַת קְרָבָא
 בַּגּוֹר עִם פְּלִשְׁתָּי בְּכִין
 קַמַל סַבְכֵי דְמִן חוּשֵׁת
 יֵת סִיפֵי מְבַנֵי עֲרָפָה דְמִן
 בְּנֵי גְרָרְיָא וְאַתְרֵירוּ:
 ה יִתְּהוּן הוּב קְרָבָא עִם
 פְּלִשְׁתָּי וְקַמַל דָּוִד בְּר
 יֵשִׁי הוּא גְרָרְיָא חֲמִידָא
 דְהוּוּ מְהַר מִשְׁתַּמֵּיה
 בְּפִלְגְתֵי לִיִּרְיָא לְשִׁבְחָא
 קְרָם יֵי יֵת לַחְמֵי אַחֲוֵי דְגִלְיָת בְּיוֹמָא דְקַמַל יֵת גִּלְיָת דְמִן גִּת וְאַעָא דְמִוֹרֵי־תִיָה הִי כַאֲכַסְן

כמנור

כצ"ל יעיר קרי

ולאחי יצבי כנז: (ה) ויך אלחנן בן יעיר: אחד מנכורי
 דוד היה: את לחמי אחי גלית הגתיר ועזן חניתו
 כמנור אורנים: כלומר עץ עגול שזורכין בו הכנז בשעת
 האריגה וי"ת אותו כ' בשמואל וקפל דוד בן יצבי מחי
 פרוכתא כיו מלחמה דמכית להם ופתרון יעיר כמו יעיר
 הלכנון מדה כננז מדה יבא דוד בחמו אורנת פרוכת לבית
 המקדש כמנור אורנים ויהרגו את גלית שעץ הניתו כמנור
 אורנים ולמה קורבו אלחנן שהגנו ה' ונראה שגלית הגתיר
 אינו גלית הפלשתי אחת ששם קורבו גלית הפלשתי ואחת
 ששרי למעלה כתוב זה הכה סבכי החשתי את ספי מעילי
 הרפא וגם למטה כתיב כן וגם הוא יולד להרפה מכלל משלח

רש"י
 מלמטה תהיה על כסא ומ"ש ותהי על ראש דוד שגראתי
 כמו על ראשו: (ד) ויהי אחרי כן ותעמוד מלחמה
 בגור: מה שמוסר כאן צו הפרשה כתיב בשמואל (ב'
 כ"ה) ותהי עוד מלחמה לפלשתים את יסראל וירד דוד
 ועבדו עמו וילחמו את הפלשתים ויפק זה משום כבודו כל
 דוד לא נכתבה כאן ששרי כתיב שם וישך דוד וכתיב (סס)
 וישכי כנז אשר צילידי הרפא וגו' והוא גנור הדשה ויאמר
 להכות את דוד ולולוי שעזרו אנכי כן נרויה היה נופל בידו
 של יצבי ולפי אותו גנאוי לא תכתב כאן: או הכה סבכי
 הדחשתי את ספי מילידי הרפא: ובשמואל (סס) כתיב
 את סף אשר צילידי הרפה שהיה אחיו של גלית הפלשתי
 רד"ק

ואהם כמנור לחמדן ואהם כמנור ואהם כמנור ואהם כמנור
 י"ס"ו) שהם מנור ואהם על פי כהם בני כהם הכה עינים אה:
 ובמנורות: הכה כתיב מנורות: זם כמנור שמואל ובמנורות הכנז
 וידמה שמהם הכנה אחת ולולא כי כבר יכיר אהבו ובמנורות זומר
 כי כבר אמר ויש כמנור: (ד) ותעמד מלחמה בגור: ובספר
 (שמואל ב' כ"ה י"ח) כחזו כנז וידמה שמהם הכה עינים
 שמוט או סיו כנז וגור שמות זה לזה: את ספי מעילי הרפא:

וישר מנינן אם יתגדל המפור דרתי ראו להרניש: (ה) אלחנן בן
 יעיר את לחמי אחי גלית הגתיר: ובספר שמואל אלחנן בן יעיר בית
 הלחמי את גלית הגתיר: והא גלית הפלשתי כיכאמר שגלית הפלשתי
 היא שבו בית אלחנן לא הכתיב יד הכהו: או"ב בסמוק אשר
 בשמואל יש דבר נסתר ובי"ת הלחמי אשר על דוד שהכה גלית הגתיר
 ואלחנן הכה אחיו: והנה אבר"כ את לחמי ר"ל גם לחמי יהוא
 עם דוד: ושם ספר מיתת גלית הגתיר ספר מיתת אחיו: ודוד הכה
 את גלית ואלחנן הכה אחי גלית אחי בעזרת דוד הגתיר לשיכך
 זכר עמו דוד: וי"ת אותו שמואל על דוד שהרגם

וקפל דוד בריש מוזי פרוכתא בית סקרישה דמכית להם:
 מצודה ציון
 שזכרתי צו העטים פ"ו גבירה קרוי ג"כ מנרה כמנ
 מצודה (מ"א') וזהו די לעמר וישכ שפי' חקר כמנור הכל למסס
 כלי כנז עשוי תוליד כמו כי לא כמנור ויש קלח (שעמי כח):
 ובמנורות: מה עטיה הכנה אחת ולולא כי כבר יכיר אהבו ובמנורות זומר
 כי כבר אמר ויש כמנור: (ד) ותעמד מלחמה בגור: ובספר
 (שמואל ב' כ"ה י"ח) כחזו כנז וידמה שמהם הכה עינים
 שמוט או סיו כנז וגור שמות זה לזה: את ספי מעילי הרפא:

מצודה דוד
 (ס) ועץ חניתו: הוא בית די' החטים:
 ציבור אמר כמנור וכן רקח ציבורים (מסו ג'): ובחריצי הכרוב:
 ובמנורות: מה עטיה הכנה אחת ולולא כי כבר יכיר אהבו ובמנורות זומר
 כי כבר אמר ויש כמנור: (ד) הרפא: העטיה כמו שפ"ה מיתת כהנים (דכ"ג):
 (ה) כמנור אורנים: הוא הכן העטול אשר האורני פירוש

הם גישלעאן סבכי דר חושתי דעם ספי וום ער איז
 גיוועזין פון די קינגר הרפא וינגניז אונ דורך דעם
 זענען די פלשתיים אונזער מעניג גיווארען צו די
 ישראל: (ה) ויהי עוד מלחמה את פלשתים אונ עם איז
 גיוועזין נאך איין מלחמה צוא די ישראל מיט די
 פלשתים ויהי אלחנן דעם אלחנן דרוון פון יעיר גישלעאן
 דעם לחמי דער ברודער פון גלית פון גת ויז חניתו
 כמנור אורנים אונ דר האלץ פון שפי איז גיווען אזו
 גראב ווי דער האלץ פון דרא וועבער: (ו) ויהי עוד
 מלחמה

במנרה ובחריצי הכרוב ובמנורות אונ דם פאלק ויאם אין
 דער שאמא איז גיווען דעם ער אוים גיווענען אונ
 דעם זיי גיוענט מיט איין זעג אונ מיט קארב איווין
 אונ מיט קליינע זענלעך וכו' וישלח דוד אונ או פלענט
 דוד טאן צו אלע שמעט פון די בני עמון גושב דוד
 אונ דר נאך דוד אונ גיקערט אונ גאר זיין
 פאלק קיין ירושלים: (ד) ויהי אחרי כן אונ עם איז
 גיווען דר נאך דוד גישמעלם איין מלחמה צו די
 ישראל מיט ניא פלשתים אין גור אי דענסט קאל

בַּמְנוֹר אֲרָגִים: וַיִּתְּהִיעוּד מִלְחָמָה
 בְּנֵת וַיְהִי וַאִישׁ מִדָּה וַאֲצַבְעֹתָיו שֵׁשׁ
 וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּע וַיְגַסְהוּא נֹלָד
 לְהֶרְפָּא: וַיְהִרְף אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּכְהֹ
 יְהוֹנָתָן בֶּן־שִׁמְעָא אָחִי דְדָוִד: ה' אֵל
 נֹלְדוֹ לְהֶרְפָּא בְּנֵת וַיִּפְּלוּ בִיד־דְדָוִד
 וּבִיד־עַבְדָּיו: כ"א וַיַּעֲמֵד שִׁמְעָן עַל־
 יִשְׂרָאֵל וַיִּסֵּת אֶת־דְדָוִד לְמַנּוֹת אֶת־
 יִשְׂרָאֵל: ב' וַיֹּאמֶר דְדָוִד אֶל־יְוָאָב וְאֶל־
 שָׂרֵי הָעָם לָכוּ סַפְרוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל

דְגִרְדָּאין: ו יְהוֹת הַכּ
 קָרְבָּא בְּנֵת וַיְהוֹת מִפָּן
 נְכַר דְמִכִּילָתָא
 וַאֲצַבְעֹתָיָה אֲשֶׁתָּה בְּכָל
 יָדָא וְאֲשֶׁתָּה בְּכָל רַגְלָא
 קָבֻם הוֹן עֶשְׂרִין
 וְאַרְבַּעַא וְאוֹף הוּא
 אֲתִילִידוֹ לְעֶרְפָּה מִן
 גְּבַרְיָא: ו יְחַסֵּד יִתְה
 יִשְׂרָאֵל וְקִמְסַל יִתְה
 יְהוֹנָתָן בֶּן שִׁמְעָא
 אָחוּיָהוּ דְדָוִד: ה' אֵלִין
 אֲתִילִידוֹ לְעֶרְפָּה בְּנֵת
 וְאַתְמַסְרוּ בִידוֹ דְדָוִד
 וּבִידוֹ דְעַבְדוֹהִי:
 כ"א וַאֲקִים יְיָ סַמְכָא עַל
 יִשְׂרָאֵל וְאַתְגַּרִי בְדָוִד
 לְמַסְגֵי יִתְיִשְׂרָאֵל:
 ב' וַאֲמַר דָּוִד לְיְוָאָב
 וְלְכָבְנֵי עַמָּא אָזִילוּ מִנִּי
 יִתְיִשְׂרָאֵל מְבִירָא

סבאר

ת"א ויעמוד. כ"א וימסר. סבירין אלה דגוש אחר שורק

רשי

מזכיר אף בחתי גלית הגיטי מילודי הרפא שאינו בנה:
 (ו) ויהי איש מדה. דוגמא אכשי מלות (במדבר י"ג)
 כלומר איש גדול ולפי שהיה גדול כ"כ שזריך למדוד קוראו
 איש מדה: ואצבעותיו שש ושש עשרים וארבע, י"ב
 בדיים וי"ב ברגלים (ובס"ב כ"א) אומר כ"ד מספר כלומר
 זה כלל זה שכולל למנות וגם זה היה כמו שכולל לחמו התרב
 רלב"ג

ובספר שמאל כחוד ארבעה חודים היו לו שני שמות: (ח) אל נולדו.
 הוא מוכבז מבנין סועל ונפלא וכלוין בו יולדו לו נולדו:
 כ"א (א) ויעמד שמן על ישראל. ובספר (שמאל ב' כ"ד א) כמו

רבתינו לטה הוצרך לומר עשרים וארבע כי אלו לא אמר בן הייתי אומר שש בשתי ידיו ושש בשתי רגליו לכך אמר עשרי
 וארבע ואלו אמר עשרים וארבע ולא אמר שש ושש הייתי אומר באחת החוש אצבעות וכאחת שבע אצבעות לכן אמר שש ושש:
 לתרפא. כתב א"א זיל כי אינו שם לנקבת כי אם לזכר והוא מן רפאים שהן ענקים. וכן רפאים יאמר האחד רפא וכאשר אמר
 לתרפא נאלו אמר לענק ההוא לדיעה והוא כתוב באל"ף בוח הספר בוח הענין בשתי מקומות. ובספר שמאל כתוב בה"א
 ואתות אחי" מתחלפות: (ז) נולדו. כבר נולדו הדגש תפורת הנה. ואפי' שכתוב בויו אחו שהלמ"ד דגושת הנה הויו נעלפת
 מהמכתב: כ"א (ב) ויעמד שמן על ישראל ויסת את דוד וכו'. הוא הנמוע בלב תארים מנעוריו ומה שאמר בספר שמאל ויפס
 אף ה' לתרות בישראל ויסת את דוד בהם שנראה כי ה' הוא המסית. אמת הוא כי הוא הסיתו באמצעות השפן בעיו
 ישראל שהיו ראוים להעניש וגם הוא יקרא מלאך ה' והוא שראה דוד כדמות מלאך ה' וחרבו שלופת בידו כי הוא המסעה
 מצודת ציון

(ו) לתרפא. ב' הטענה: (ח) אל נולדו. כמו אלה נולדו וכן כל
 המועדות הלא ויקרא (י"ט): כ"א (ב) ויסת. ענין סמוי:

(ז) ויחרף. מכתב דגש: כ"א (ב) ויעמד שמן. הוא

פירוש ע"מ
 מלחמה בנת אונ עם איזנאך גיווען איין מלחמה אין
 ער זיין איש מדה אונ עם איז גיווען איין מאן פון
 זיין גרויסע קאם וואָצַבְעֹתָיו שש אונ זייעט פינגער
 זעען גיווען זעקס אין אייפליכער האַנט אונ צום
 סוף הפל זענן זיי גיווען פיר אונ צוואַנציג וגם הוא
 ער לְהֶרְפָּא אונ ער איז אויך גיבארען גיוואָרען צו
 הרפא: (ז) ויחרף את ישראל אונ ער הט גישענט די
 יִשְׂרָאֵל וַיְהִי הַט אים דער גישלֶאנְג וַיְהוֹנָתָן דָּר זון
 פון שִׁמְעָא דָּר בְּרִידְעָר פון דָּוִד: (ח) אַל נֹלְדוֹ לְהֶרְפָּא

(ו) איש מדה. בעל מדה גדולה וכן אכשי מלות (במדבר י"ג):
 שש ושש. ל"א היו שש ושלל נחשוב ששסמי ידיו וכן שסמי
 רגליו היו שש ששה לכל אחד לזה אמר עששים וחרבט:
 הילכ כעט הכעט בעלל סהטס: על ישראל. ללא עמר
 בנת די דאזיגע זענן גיבארן גיוואָרען צו הרפא אין
 גת אונ זיי זענן גיפאלן אין דר האַנט פון דָּר אונ
 אין דער האַנט פון זייעט קַעַכְמָ:
 כ"א (א) ויעמד שמן על ישראל ויסת את דוד למנות את
 ישראל אונ דר שָׁמֵן איז אויף גישפּאַנְעֵן אויף
 די יִשְׂרָאֵל אונ האַמ אָהֵן גיָרְעַמ דַּעס דָּוִד עַר זָאל
 ציִיִּקֵּן די יִשְׂרָאֵל: (ב) ויאמר דוד אל יואב אונ דוד הט
 גישפּאַנְעֵן צו יואב אונ צוא די האַרְיִן פון דַּעס פֶּאָרְק
 לכו ספרו את ישראל גייט ציִיִּקֵּמ די יִשְׂרָאֵל פון בָּאָר
 שבע

מבאר שבע ועד־הֵן והביאו אלֵי ואדעה את־מספרם: ויאמר יואב יוסף יהוה על־עמו בהם מאה פעמים הלא אדני המלך כלם לאדני לעבדים למה יבקש זאת אדני למה יהיה לאשמה לישראל: וידבר־המלך חזק על־יואב ויצא יואב ויתהלך בכל־ישראל ויבא ירושלים: והיה יואב את־מספר מפקד־העם אל־דוד ויהי כל־ישראל אלף אלפים ומאה אלף

דשבע ועד פמיאם (סיא פמיאם) ואותו יאן לותי וארעות סכסכוהון ונת כנגנהון: ג ואמר יואב יוסף יי על עמיה הי (סיא היה) כארבוני מלכא זימניו הלא רבוני מלכא שלישי עליהון וכלהון לרבוני לעבדיו למה יבצי הרא פהגמא רבוני ורמה יהי לחוכא על ישראל: ד ופתגמא דמלכא הקף על יואב ונפק יואב ופיל בכל ישראל ונת לירושלים: ה וקסר יואב ית חושבן כעון עמא לרוד והוון פלחון ישראל אלק

ה'א וכל י'א'א' פקיה עדי ל'ה עסק חוקי מספר סכסכוני ס'ס שמואל:

רש"י

מאות אלף למשמע דלא היו ישראל כל"כ כאשר נאמר כאן אלף לפי סהקף היה מאת הקב"ה על דוד לא כתב שס מספר כולם שמנה וקף יואב כל מנה כל השבטים כח"ש כי נתעב דבר המלך ואת יואב חל כאן משום כבודו של דוד מזכיר כאן מספר ומשבין שמנה כי זה כבודו שהיה כבוד רלביג

הספרה שנה מוכח וענה ה' מן השמים וזהו כבוד דוד: (ה) מספר ספקד העם. דוגמת וכל פקדויכם לכל משפחה (מלכתי יד): ויהי בר ישראל אלף אלפים וסאה אלף וכו' ויהודה ארבע מאות ושבועים אלף. (גשמואל ב' כ"ד) כתיב ח' מאות אלף וגו' ואיש יהודה חמש

ויוסף אף ה' למהו בישראל והענין אחד: (ג) ויאמר יואב יוסף ה' על עמו כחם וגו'. הנה כבר הסג"ה ענה והנחמה בספר שמואל הכיז כלו דוד הכתום: (ה) ויהי כל ישראל וגו'. הנה בספר שמואל (ב' כ"ד) וזכר כי ישראל היה מנוון מחו"ל אלף איש מתקופתם ויהודה חמש מאות אלף איש. ויבסי ודך דוד מספר דתם שיהיה יואב קן לרבים הכל ולה לזה ויהי יואב חל כאן משום כבודו של דוד ומספר דברי סימני למך דוד. וזהו יואב שמואל. וסוף דרך לתיאור

והוא הכסית: (ה) אלף אלפים ויבאה אלף איש שולף חרב ויהוד' ארבע מאות ושבועים אלף איש שולף חרב. ובספר שמואל שכתב מאות אלף ויהוד' חמש מאות אלף. כצאנא שבגדה א"ר שבעון כן לוי הכתובים מוספין כגון שחחר סאה אלו שש שבטים שלא נכחו שך כתוב ולוי ובנימין לא פקד כתובים אמר כאלו אני יכיר להשבט ולומר שבט לוי אינו נכנה במנין שאר השבטים כי אם במן חרש ויעלה ובנימין לוי שחחר וכיה פלגוש בנבעה ולוה הפי' הפסוק ה' ילי רבין אבין פקד כתובים שמואל היה לו לכחוב אותו שחיה

בזה הספר לא נתן פסג. ובשלישית ושתיים סודות רבני אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר משני כתובים הכתובים: זה את זה עד שיבא הכתוב השלישי ויכריע ביניהם. כיצד כתוב אחד אומר רבני אלעזר וזהו ישראל שכתב מאות אלף ואיש יהודה חמש מאות אלף איש. נכצא ביניהם אלף מאות אלף איש. אילו שלש מאות אלף איש פה סיבג בא הכתוב והכריע בני ישראל

רד"ק
בצורת דוד

בצורת ציון
(ג) לאשמה. סוף מל' שמנה וכן ערדי' הלאן נאשמו (יחל ל'): (ה) מספר ספקד. למספח ביאור ספ' כנ"ש וכן דומת עשר

למעות דבר הכע לעלל: (ג) יוסף ה'. על כי היה נראה למשלה כשר אשר יחשבו כי רבים הנה ולכן החלום נדמת מספרם וזה חסרו לו יואב מי יתן ועוד יוסף ה' עליהם כמו שסך עסק ועוד יחשבו ויחלמו ויחשבו כל מה שעתים: הלא וגו'. כל כל דלוי המלך יודע אשר כנס לאדוני לעבדים וגם כוד יודעו כינה כדוד עם סדה מלך ולם כן למש יבא דעת מספרים למש יהיה זה סיבה נבמות במנהג לשבול כי ח"ן סתכס מעויה חלל כדבר הסמני ען עטין: (ה) אלף אלפים. ר"ל אף שיוצג נתן למלך מספ' מועט המאמר עש"ב כ"ד הכמת סוף

פירוש ע"מ

צו די ישראל: (ד) ודבר הַמֶּלֶךְ אֲנִי דִי בְיַד פִּוֵּן דַּעַם סֶלֶף הָאֵם יִהְיֶה גִישְׁמֵאֲרֵקְמָא אֲוֵף יֹאָב וַיֵּצֵא יֹאָב אִיזו יֹאָב אֲרוּיִם גִּינְאֲנֵגֵן אֲוֵן אִיזו גִּינְאֲנֵגֵן צְוִיִּישֵׁין כִּל יִשְׂרָאֵל אֲוֵן אִיזו גִּיקֻמְעֵן צֹרִיק קִיין יְרוּשָׁלַיִם: (ה) ויהו יואב את מספר כפקד העם אל דוד ויאב המ גינעבין די גינעילמע צאל פון דעם פאלק צו דוד ויהי כל ישראל איז גיווען כל ישראל חינו שבט יהודה שווינטמ קמל שווינטמ איז הונדערט שווינטמ מאן וום האבן גיקענטם אום ציהען איין שווערר ויהיה אונ

שבע אונ גיון דן והביאו אלי וארעה את מספרם אונ פרענגט צומיר די צאל פון ניי אונ לאמער וויסען זייער צאל: (ג) ויאמר יואב יוסף ה' על עמו פהם סאה מקעים האם יואב גינאנטמ קלאו גאט בערין אוף צין פאלק הונדערט קמל און ווי ניי וענן הלא ארני המלך כלם לארני לעבדים פר וואר מיין האר קיניג אלע וענן דאך קנעכט צו מיין האר למה יבקש זאת ארני ווארום נאל באקערין מיין האר דיא נאך צו ציילין ניי למה יהיה לאשמה לישראל ווארום נאל דם צין צו איין וינד

אִישׁ שֶׁלֶף הָרֶב וַיְהוּדָה אֲרָבֶעַ מֵאוֹת
 וְשִׁבְעִים אֶלֶף אִישׁ שֶׁלֶף הָרֶב: וַיָּלֵוּ
 וּבְנֵימֹן לֹא פָקֵד בְּתוֹכָם כִּי־נִתְעַב
 דְּבַר־הַמֶּלֶךְ אֶת־יוֹאָב: וַיִּרַע בְּעֵינֵי
 הָאֱלֹהִים עַל־יְדַבֵּר הַזֶּה וַיַּךְ אֶת־
 יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֱלֹהִים
 חַטָּאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי אֶת־יְדַבֵּר
 הַזֶּה וְעַתָּה הֶעֱבַרְנָא אֶת־עֵוֹן עַבְדְּךָ
 כִּי נִסְכַּלְתִּי מְאֹד: וַיַּדְבֵּר יְהוָה אֶל־

אֶלְפִין וּמֵאָה אֶלְפִין נֹכַח
 שְׁלֹפֵי סִיפָא וְאִנְשֵׁי
 יְהוּדָה אֲרָבַעַה מֵאָה
 וְשִׁבְעִין אֶלְפִין נֹכַח
 שְׁלֹפִין (ס"א שְׁלֹפִין) סִיפָא:
 וּשְׁבַטָא לְוֵי וְשְׁבַטָא
 בְּנֵימֹן לֹא פָקֵד בְּתוֹכָם
 כִּי־חָקָא פִתְגָמָא דְמֶלֶךְ אֲרָם
 עַל יוֹאָב: וּבְאִישׁ קָדָם
 יַי עַל פִתְגָמָא הַדִּין
 וּמֵחָא יַי הַי יִשְׂרָאֵל:
 הַי וְאִשְׁר דְּוֹד קָדָם יַי
 חֲבִית לְחָדָא עַל דִּי
 עֲבָדִית יַיִת פִתְגָמָא הַדִּין
 וְכִדְוֹן שְׁבוּק פְדוֹן יַי
 חוּבָא דְעֲבָדְךָ אֲרָם
 אִשְׁפְּשִׁית עַד לְחָדָא:
 ס וּפְלַל יַי עִם גַּד נְבִיא

כ"ג' כ"ב'

רש"י

וכן חומר לנתינתן הלא פלגש בצבעה גפוף ואם יתנוספו
 עתה מתי יסתיר להם: (ח) ועתה העבר נא את עון
 עבדך. עון זה מלא בשני ווי"ן כלומר העבר נא את עון
 המלא בששית וד' מלאים כן בקריאה וזה אחד מוסס והשני
 (כתהלים י"ח) הן בשון חולתי וכמפורש בויקרא רבה
 ב'אשה כי תוריע אפי' חסיד שבחסידיהם אי אפשר שלא חלה
 לו אחד בעבירה בלא נתיבין (ב'ח) והלא לא נתיבין חלה
 לנורף עמו. והכלובי שוונתו וילכדו חת הרעש (תעלי ה')
 עונותיו המרוכזים והרביעי (ממלכתי ב' ז') ומלאנו עון
 ועתה לכו ונכואה ונגידה בית המלך שאמרו חס לא נלך

כזה היה שבעטו וכן מוכיח כמו שפירשתי שאפי' אותו קנת
 מוכרחא שמהל לא כתב כל המספר בשמואל הלל כאן כתב
 כל אותו מספר שמהל דהא כתיב כאן ויהי כל ישראל
 ובשמואל לא כתיב כל ובפי' מוכיח כאן לפנינו כדכתיב
 (לקמן כ"ו) יואב בן נריה המל למות ולא כלה ויהי בואת
 קף על יואב ולא עלה המספר כמספר דה"ל למלך דוד:
 (ו) ולוי ובנימין לא פקדו בתוכים וגו'. יואב היה יודע
 ביהיה לאשמה לעם לנפך לפיכך אמר יואב ויכול אני להליל
 בעיני הללו מן המצוק. לוי חס ואמר דוד למת לא מנית חת
 לוי אשיבנו כי לא התקדש בחיך בני ישראל (במדבר כ')

רלב"ג

סבכה מאלו הספקות כי בספר דברי הימים נלקח דוד נכסח לפי מה
 שזכר לו יואב וזה הסיף על המספר אך המספר שזכר נכסח כפי'
 בשמואל כלפי הים לא נכתב הניד המספר נלקח: (ו) וזו לא ששאל.

מצודות ציון

והיטל י"ב (ג) נסבלתי. מל' סבלות ושטות:
 האמור כאן היה עם לוי ובנימין: כי נתעב. נקח פטע למה לא פקדו להם
 וזה היה משפטו. חומר הלא גם כיוו משל לא התקדו משה לו כחוד בני
 שנתחבטו בימי פילגש בגבעה: (ז) על הברר הזה. בענין שנתנו
 דוד: (ח) הדבר הזה. למנותם בלא סופר נפש: העבר נא וגו'. כ"ל לא ימותו
 ולא יכיה הנפך: כי נסבלתי פאר. כ"ל הלא לוי עבתי בגלות גדול מלך
 עמי פירוש ע"מ

למספר ראשי האב"ו ושתי האלפים המסור' וששוריה' המשרתי'
 את המלך לכל דבר הבחירות האתה והיחית חרש בחרש
 לכל הדיש השנה. המחקיקת האתה עשרים וארבעה אלף שש
 מאות אלף היו כרובים בנימוסו של מלך ולא היו צורבים
 להמנות כיצד עשיתי וארבעי אלף לשינוי עיני דודי כאן
 לנשיאי ישראל והשליכן הכתוב כי החור וכללן לחלק. יגם: זה לא נתן
 פתוב המשפחה אלף והנה כתוב ד' מאות ושבעים אלף נכצאו
 חתה במגפה כי שבעים אלף היו המהים ושלישים אלף מהם היו
 מיהודי' ובהו כל כך מיהודי' לפי שהוא שבעו של דוד

מצודות דוד

שכח ה'ק' חמשים וגי' (ו) ולוי ובנימין. כ"ל על כל לא פקדו ביהיה
 לוי ובנימין לום לא פלס כנוספון כמון למלך כמ"ס כאן כי הכתוב
 האמור כאן היה עם לוי ובנימין: כי נתעב. נקח פטע למה לא פקדו להם
 וזה היה משפטו. חומר הלא גם כיוו משל לא התקדו משה לו כחוד בני
 שנתחבטו בימי פילגש בגבעה: (ז) על הברר הזה. בענין שנתנו
 דוד: (ח) הדבר הזה. למנותם בלא סופר נפש: העבר נא וגו'. כ"ל לא ימותו
 ולא יכיה הנפך: כי נסבלתי פאר. כ"ל הלא לוי עבתי בגלות גדול מלך
 עמי פירוש ע"מ

די ישראל וך את ישראל אונ ער האם גישלאקען די
 ישראל מיט דער: (ח) ויאמר דודי אל האלהים חסדתי
 פאר האם דוד גיזאנט צוא גאט איך האב זייער
 גיזינדקייט וום איך האב גיטאן זיי דאזיגע זאך גיפה
 חשך נא את עיני גיזינדקייט פאר אונ היינטקייט
 נון איבער פארני די יוגד פון דיין קנעקען עין אף
 קין זייער פאר מארישם גיזוארין: (ט) ויגבר ה' אל גר
 חזיה דודי לאמר אונ גאט הא גירעט צו גר קביא

שכח יהודה איז גיזוען פיר הונדערט מויזיגט אונ
 זיבעציג מויזיגט פאן וום האבן גיקענט אום ציזוען
 איין שווערד: (ו) ולוי ובנימין לא פקדו בתוכם אונ שבט
 לוי אונ בנימין הם יואב גיט גיציילט צווישן זיי
 פי נתעב דבר המלך את יואב ווארום עם איז אונ
 ווערדיג גיזוען דיארייר פון דעם מלך פאר יואב:
 (ז) וירע בעיני האלהים על הדבר הזה אונ עם איז גיט
 גיפקען אין די אנגען פון גאט וום ער הם גיציילט

גַּד חֹזֶה דְּוִיד לְאָמַר: יִלְךְ וּדְבַרְתָּ אֵלַי
 דְּוִיד לְאָמַר כֹּה אָמַר יְהוָה שְׁלוֹשׁ
 אֲנִי נִטְהַר עֲלֶיךָ בְּחַרְלֶךָ אֶתֶת מֵהֵנָּה
 וְאֶעֱשֶׂה לְךָ: יִיבֹא גַד אֶל־דְּוִיד
 וְיֹאמַר לוֹ כֹּה־אָמַר יְהוָה קִבַּלְתָּ לְךָ:
 יב אִם־שְׁלוֹשׁ שָׁנִים רָעַב וְאִם־שְׁלֹשָׁה
 חֳדָשִׁים נִסְפָּה מִפְּנֵי־צָרְךָ וְחָרַב
 אוֹיְבֶיךָ וְלִמְשַׁנְתָּ וְאִם־שְׁלֹשַׁת יָמִים
 חָרַב יְהוָה וּדְבַר בְּאָרְץ וּמְלֶאכֶת יְהוָה
 מִשְׁחִית בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה

דָּרוּד לְמִימַר: י אֲדִיל
 וְתַמְלֵל לְדָרוּד לְמִימַר
 כְּדָרְנָן אֲמַר יי חָדָא מִן
 הַלֵּת אָנָּה רְמִי עֲלֶךָ
 בְּחַר (סִיא בְרוּר) לָךְ
 חָדָא כְּדָרְנָן וְאֶעֱבִיד לָךְ:
 יא וְאֶתָּא גַד לְדָרוּד וְאָמַר
 לִיִּה כְּדָרְנָן אֲמַר יי קִבַּל
 עֲלֶךָ: יב אִין הַלֵּת שְׁנַיִן
 כְּפִנְא וְאִין הַלֵּת גִּרְחִין
 מִפְּדָ וְשְׁלַחִי קָדְמָא סְנַאָךְ
 וְסִיפָא רְבַעִיל דְּרַבְּךָ
 תְּהֵא לָךְ לְמִדְּבַקָא וְאִין
 תְּלַתָא יוֹמִין קְרִיִין
 דְּחַרְפָּא מִן קָדְמָא יי
 וְסוּמְנָא בְּאִרְעָא מִחַבְל
 קְבֵל תְּחוּמָא דְיִשְׂרָאֵל
 וּכְדוּן

רלב"ג

ר"ל אחר עמק דוד טיפול דוד ב' (יב) אם שלש שנים רעב, וכספר
 כמנאכל כהוון אם שבע שנים רעב ולא כמנא רחץ ויבא זה כמספר אם
 לא כמנאכל כמספר זה הכנאכל כן כמספר דברי הימים לפניך דוד

והוא היה הסבה: (יב) שלש שנים רעב, וכספר כמנאכל כהוון
 רחבא לך ו' שנים רעב בארצך, לא אבר לו אל: שלש שנים
 אלא אבר לו שבע לפי שני שנים רעב היה בארצו זמן כמו
 שאובר ויהי רעב בימי דוד ג' שנים שנה אחת שנה יפיעך
 אבר לו ג' הנביא התבאר ו' שנים רעב בארץ כלומר התבאר
 שש, והשני השביעי אפ"י שיהיה מסר ויהיה חריש וקציר לא

רד"ק

הוא היה הסבה: (יב) שלש שנים רעב, וכספר כמנאכל כהוון
 רחבא לך ו' שנים רעב בארצך, לא אבר לו אל: שלש שנים
 אלא אבר לו שבע לפי שני שנים רעב היה בארצו זמן כמו
 שאובר ויהי רעב בימי דוד ג' שנים שנה אחת שנה יפיעך
 אבר לו ג' הנביא התבאר ו' שנים רעב בארץ כלומר התבאר
 שש, והשני השביעי אפ"י שיהיה מסר ויהיה חריש וקציר לא

מצודה דוד

אכשר לא ימוחו לא ימלא בו טון: (ט) תחז דוד, כי כלכונותיו
 סיו לדוד: (י) שלש, ר"ל לחם מלגל וכן כשמים חתמתו כי (ט"ו)
 ימ"ו ור"ל לחמה משמים: (יב) אם שלש שנים רעב, מפורת הענף
 לוחק: שלשת ימים חרב ה', ר"ל יקל בדבר להיות זמן מוגבל ובהשגתם
 כמקום: ענין כללון כמו מסוף חסיפס (יבתימ"ב):

מצודה ציון
 (יב) נספה, ענין כללון כמו מסוף חסיפס (יבתימ"ב):

פירוש ע"מ

פון דוד איירד ער הט גיבראכט דעם דרבר צו זאגן:
 (י) לך ודברך אל דויד לאמר גיי אונ זאלעם ביינען צו
 דויד צו זאגן כה אמר ה' שלוש אני נוטה עלך אזוי נאם
 נאם גיזאנט דריי זאכין גייג איך אויך דיר בחר לך
 אחת מהנה ונאשה לך קלאב דיר אום איינס פון וייא
 אונ איך וועל זיי דיר טאן: (יא) ויבא גַד אל דויד ויאמר
 לו כה אמר ה' איך גיזאנט גַד צו דוד אונ הט גיזאנט
 צו אים אזו הט נאם גיזאנט קבל לך זיי מקבל אויך
 דיר: (יב) אם שלוש שנים רעב ואם שלשה חדשים נספה
 מפני צורך ויחב איביד למשגת אוב דריי יאר זאל גיין
 דוגער ארער אוב דריי חדשים זאלעסו מוזין ווערן
 ציין גיזאן פאר דיינע פיינט אונ די שווערד פון
 ביינע פיינט זאל דיר גרייכען ואם שלשה ימים חרב
 ה' ודבר בארץ אונ אויב דרייא מעג זאל גיין נאמם
 שווערד אונ קארד אין לאנד וכלאך ה' בשחית בכל
 גבול ישראל אונ דר מלאך פון נאם זאל פר בארבען
 אין

לכותי יקרים
 (י) כה אמר ה' שלש אני נוטה עלך וגו'. הקב"ה האם נשקם
 דעם נביא גַד צו דוד מר זאל אים זאגן דריי גיזאנט
 ווארף איך אויך זיך קלוב דוד אים וועלכע שפראך דו וויילעם.
 דער ילקוט פאר וואס דריי גיזאנט שפראך ה'. הקב"ה הט
 גיזאנט צו דוד וייל דו האסט גיזאנט איך שאול דריי גיזאנט
 שפראך זאל אויך אים קויפען. זאגער הקב"ה וועם אים הרגין.
 אדרע עס וועם קויפען זיין טאן אונ ער וועם שפארבין. אדרע
 ער וועם גיין אין אמתקה אונ וועם שפארבין. דריבער נוב
 איך אויך דיר אויך דריי גיזאנט שפראך. אונ איינע פון דיי
 דרייא וועם אויך דיר קויפען. הט דוד געקלעבט וועלכע שפראך
 זאל מר קניען. איך זאל זאגן עס זאל גיין דריי יארה רעגער.
 וועלן דריי זיין זאגן ווייל איך בין אפגער אונ איך האב שפילקעט
 מיט התבואה דריבער זאגן איך גיט וואס עס וועם זיין אהנגער.
 איך זאל געבן אויך זיך דריי חדשים כחכחה. וועלן דו זיין
 זאגן וייל איך בין אפגער וועלן פיינע שפארקע קניען שוין מיד
 היסטן איך זאל גיט פאנג זיין דריי כחכחה. דריבער האב איך
 אויסגעקליבען כחכחה. אונ איך זאגן גיט וואס פון דיי יודין
 וועלן פאלן אין די כחכחה. דריבער וועל איך געבן אויך מיד
 דעם שפראך פון שפארבין. בייא שפארבין זענען דאך אלע
 קניען שוין גליד. דריבער איז גיזאנט דיי גזרה אויך דרייא יארה
 והרגיטו. נאכדעם איז גיזאנט דו גזרה אויך דרייא חדשים
 נאכדעם איז גיזאנט דיי גזרה אויך געליכע שנה. מן אין דער
 סוגר פיינט סען אנטוועט צייט. האלדין טאג:

וקלעקתו: אכדעם איז גיזאנט דיי גזרה אויך דריי מעג ויבגהו.
 קריה גיזאנט פאר. אז זאגם דריי וועלן. עת

רָאָה מֵה־אֲשִׁיב אֶת־שַׁלְחֵי דָבָר :
 וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־נָדַד צִרְיֵי מֶלֶךְ
 אֲפֹלָה־נָא בְיַד־יְהוָה כִּי־רַבִּים רַחֲמָיו
 מֵאֵד וּבִיד־אָדָם אֶל־אֶפֶל : י וַיְהִי יְהוָה
 דָּבָר בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִים
 אֶלֶף אִישׁ : מו וַיִּשְׁלַח הָאֱלֹהִים וּמְלָאָךְ
 לִירוּשָׁלַם לְהַשְׁחִיתָהּ וּכְהַשְׁחִית רָאָה
 יְהוָה וַיִּנָּחֵם עַל־הָרָעָה וַיֹּאמֶר לְמֹלָאֵךְ
 הַמַּשְׁחִית רַב עֵתָה הִרָּה יַדְךָ וּמְלָאֵךְ
 יְהוָה עֹמֵד עִם־גֵּרֹן אֲרָנָן הַיְבוּסִי :
 מז וַיִּשְׂא דָוִד אֶת־עֵינָיו וַיִּרְא אֶת־מְלָאֵךְ

וּכְדוֹן חֲמֵי מֵה אֲתִיב :
 לְמַשְׁרָר יְהִי פִתְחָמָא :
 י וַאֲמַר דָּוִד לְנָדַד אִין
 אָנָּה בְּרִיר יְת פִּנְגָּא
 וַיִּמְרוּן דְּבִית יִשְׂרָאֵל
 אוּרְיָא דְדָוִד מִלְּוֹן
 עֵיבֹרָא וְלֹא אֶפְפַּת לִיה
 אִין יְכוּתוֹן עֵמָא בֵּית
 יִשְׂרָאֵל בְּכִפְנָא וַאֲיִן
 אָנָּה בְּרִיר יְת קִרְבָּא
 וְלִמְפָּה מִן קִרְבָּם סִנְאָה
 (ס"א סנא) וַיִּמְרוּן דְּבִית
 יִשְׂרָאֵל דָּוִד נִבְרָא וּמְרִי
 קִרְבָּא וְלֹא אֶפְפַּת לִיה
 אִין וּפְלוֹן עֵמָא בֵּית
 יִשְׂרָאֵל קְמִלְוִין בְּחִרְבָּא
 קָא עֵיק לִי לְחִרָא
 אֶתְמַסֵּר דְּרוֹן בְּיַד
 מִיִּפְרָא דְיִי אַרוֹם סְנִיעִין
 רַחֲמוּהִי וּבְיַד בְּנֵי אֲנָשָׁא
 לֹא אֶתְמַסֵּר : י וַיְהִי יוֹ
 מוֹתָנָא בְּיִשְׂרָאֵל וּבְפִלְוִי
 מִיִּשְׂרָאֵל שִׁבְעִין אֶלְפִין

ר"א וסכסכית , נככות טס טז וזכר פרכס וקבל : ויאמר למלך , נככות טס :

נִבְרָוּן : יו וַיִּשְׁדֵּר מִיִּקְרָא דְבֵי בְרָאָא כְּמוֹתָא לִירוּשָׁלַם לְחַבְלוֹתָהּ וּבְחַבְלוֹתָהּ אֶתְפִּיל בְּאַפְרָא
 דְעַמְקָתָא דְיִצְחָק (י"ו) בִּיסוּרָא דְמִדְבָרָא וַאֲדַבֵּר קְוִמְיָה דְעָם אֲבִרְהָם דְקָנָם בְּטוֹר פּוֹלְחָנָא וּבֵית
 מִקְדָּשָׁא דְלְעִיר דְחָמָן נִפְשַׁת צִדִיקָא וְאוֹקִינִין דְעַקֵּב דְקָבִיעַ בְּכּוֹרֵם יִקְרָא וְחָב בְּמִימְרֵיהּ עַל
 בִּישְׁתָּא דְאִמֵּר לְמַעַבְדַּד וַאֲמַר לְמֹלָאָא מַחְבְּרָא מִשְׁתַּיָּה (א) (ס"א מִסְתַּיָּה) דְרוֹן מוֹר אֲבִישִׁי בְרַהוֹן
 מְבִיגִיהוֹן וּפְסוּק מַחְתָּה (ס"א מַחְתָּה) מִן שְׁוֹר עֵמָא וּמְלָאָה שְׁלִיחִי מִן קִרְבָּם יוֹ יְהוָה קָאָם בְּבֵית
 אִדְרִי דְאֲרָן (ס"א דְאֲרָן) וּבּוֹסָאָה : יו וַיִּקְרַע דָּוִד יְת עֵינָוְהִי וְחָמָא יְת מְלָאָא דְבֵי קָאָם וְתִלְוִי
 (א) דִּי לֵךְ מִתְּחֵל אֵת חַס וְטוֹל אֵת הַגּוֹזֵל עִבְדָּם :

רש"י :
 ונגיד בית המלך יהיה עון גדול כי יבאז עליהם חויבים :
 (יז) צר לי מאד . אהה חומר כחך לך הקל שבהם קשה לי
 וצר לי מאד עליו משל לאדם שאמרלו הן מת ובחיהו קצר
 רלב"ג

באורא
 רגוע שתקצר אלל אכיד או אמך אמר לכה חיי לכה לזנוים
 סךד שומעים : אפלה נא ביד ה' . בדבר שזה ככל
 עשירים ועניים : כי רבים רחמים . אולי ירחם אלל
 רד"ק

וסכסכ לפי מה שזכר בספר שמואל : (טז) ויכל את מלך ה' שומד
 מצורת ציון
 (טז) הרף . מלי רפיון :

(טז) וכחשחית ראה ה' וינחם גו' . ראה כי רבים פתו ונחם על
 מצורת דוד

כדכך סמקל : ראה . כלאים סלכ וכסנכחו : את שולחי . הוה
 סמקוס ד"ס : (יז) צר לי מאד . מלומד סלל כלס קשות סל למלך
 ד"ס : כי גס כעצור סרעכ יזכרנו לכני חלס וסכסל סל יכחמו :
 (טז) וכחשחית . וכלכך סכסכ סמקוס רכס ה' כעניס ויחס על סכסכ : רב עתה . די עתה כעס סמחו וככך ידך מלכסחית עוד
 פירוש ע"מ

ועכ"ל אפלה כיד ה' זו הדבר כי רחמיו מרובים ורחם ירחם : וביד אדם .
 (טז) וכחשחית . וכלכך סכסכ סמקוס רכס ה' כעניס ויחס על סכסכ : רב עתה . די עתה כעס סמחו וככך ידך מלכסחית עוד
 פירוש ע"מ

לִירוּשָׁלַם לְהַשְׁחִיתָהּ אוֹנָה גָּאֵם הָם גִּישְׁקִימ אִיין מְלָאֵךְ
 קִיין וְרוּשְׁלִים צוּ פִר בְּאֲרָנָן יוֹ וּבְחַשְׁחִית רָאָה ה' וַיִּנָּחֵם
 עַל הָרָעָה אוֹנָה אוֹ עַר הָם גִּישְׁקִימ צוּ פִר בְּאֲרָנָן הָם
 גָּאֵם גִּישְׁקִימ אִיין דֵּר פִּיין פּוֹן דֵּי יִשְׂרָאֵל אוֹנָה הָם יוֹה
 בְּרַחֲמָעֵן אוֹף דָּעֵם בִּיין וַיִּמַּסֵּר לְמֹלָאֵךְ הַמַּשְׁחִית רַב אוֹנָה
 הָם גִּישְׁקִימ צוּם מְלָאֵךְ נוּם הָם פִּר בְּאֲרָנָן עָם אִיין
 שׁוֹן גִּישְׁקִימ עַמְה הִרָּה יְהוָה הִינְגִּמ לֹא אֶפּ בִּינְעֵה הִנְגִּמ
 פּוֹן פִּר בְּאֲרָנָן וּמְלָאֵךְ ה' יִמַּסֵּר עִם גֵּרֹן אֲרָנָן וַיְבִיטִי אוֹנָה
 דֵּר מְלָאֵךְ פּוֹן גָּאֵם אִיין גִּישְׁקִימ אִיין דֵּר עִם שִׁיעֵר
 פּוֹן אֲרָנָן דֵּר וַיְבִיטִי : (מז) וַיִּשְׂא דָּוִד אֶת־עֵינָיו אוֹן דָּוִד
 הָם אוֹף גִּישְׁקִימ גִּישְׁקִימ אִיין אֲנָעֵן אוֹנָה הָם גִּישְׁקִימ דָּעֵם
 מְלָאֵךְ

אין דעם גאנצען נבול פון די ישראל וצפה ראה מה
 אשיב את שלחי דבר אונ היינט זעה נוס איה זאל אום
 קערען מיין שיקער איין ענגעפער : (יג) ויאמר דויד
 אל צר לי מאד הוה קוד גינאנט צו קר עם איז מיר
 גוישר . ענג אפלה גא ביד ה' האפער ליקער פאלן אין
 דר האנט פון גאט דען זייגע דער בארימונג זענען
 זייער פיל וביד אדם אל אפול אונ אין דר האנט פון
 איין מענגעשן זאל איה גים פאלען : (יד) ונתן ה' דבר
 גישקאל הוה גאט גינעבין איין מארד אין די ישראל
 ויפול מישקאל אונ עם אוו גיפאלען פון דיא ישראל
 זיגע ציג מוינזם מאן : (טז) וישקל האללים מלאך

דברי הימים א כא

יְהוָה עִמָּךְ בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמַיִם
וַחֲרָבוּ שְׁלוֹפָה בִּיהוֹנָטוּיָה עַל־יְרוּשָׁלַם
וַיִּפֹּל דָּוִד וְהוֹקְנִים מִכַּסִּים בַּשָּׁקִים
עַל־פְּנֵיהֶם: **וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֱלֹהִים
הֲלֹא אֲנִי אָמַרְתִּי לְמַנּוֹת בָּעַם וְאֲנִי
הוּא אֲשֶׁר־חָטְאתִי וְהִרַע הִרְעוּתִי
וְאֵלֶּה הַצֵּאן מֶה עָשׂוּיְהוָה אֱלֹהֵי תְהִי
נָא יָדְךָ בִּי וּבבֵּית אָבִי וּבְעַמְּךָ לֹא
לְמַגִּפָּה: **י' וּמִלֶּאךָ יְהוָה אָמַר אֶל־גִּד
לֵאמֹר לְדָוִד כִּי־וַיַּעֲלֶה דָּוִד לְהַקִּים
מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּגִזְרֵן אֲרֶנָּן הַיְבֵסִי: **י"ט וַיַּעַל
דָּוִד בְּדָבְרֵי־גִד אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּשֵׁם־יְהוָה:
כ וַיֵּשֶׁב אֲרֶנָּן וַיֵּרֶא אֶת־הַמֶּלֶךְ:******

באורא בין ארעא ובין
שמיא וספיה שלפא
בידיה רכינא על
ירושלם ונפל דוד
וספרא וסבא דאסרו
ומזרין בשקיה
ואתרכינו על אפיהו:
ויאמר דוד קדם יי הלא
אנא הוא דאמרתי
למני עמא ואנא
הוא אשר חטאתי
וארע הרעותי
ואלה הצאן מה עשויהוה אלהי תהי
נא ירך בי ובבית אבי
ובעמך לא למגפה:
ומלאך יהוה אמר אלגיד
לאמר לדוד כיועלה דוד
להקים מזבח ליהוה
בגזרן ארנן היבסי:
ויעל דוד בדבריגיד אשר
דבר בשםיהוה:
כ וישב ארנן וירא אתהמלך:
כ ותב ארן וחמא ית

וארבעה

רש"י

אם לגריו לעורנו הוחיל וחתה עומד לנגדי או לעורר לגריו
שגם חתה עומד כנגדאכל כלן כיון שראה החרב ל מלאך
שהיתה נטויה על ירכוטיס ידע צלמו שגא לנגון. שאלך
ישראל: (יו) ואלה הצאן מה עשו. שהם כמות הלצן
רלב"ג

חובינו לא ירחמו עלינו: (מז) נטויה עד ירושלים.
ומ"ם (יבוסהע ה') והנה איש עומד לנגדו וחרכו שלופה
כדור וגו' הלנו חתה אם לגריו יבוסה היה עומד ואחריו
כנגד רריו וכל מלאך כנגדו לפיכך חתה וחמר לו הלנו חתה
רד"ק

וגו'. סכה סיה זה על דרך המשפה להחיות המלאך הוחה חתמוס
כדקן כמו שדחה בלבאכ פס ידע דהכחא (דליאל ה' כ"ד) וכמו
לענין וילא חת המלאך. זה לצוה שהול היה נראה לכל העינים שם

הרעה. ובדברי ר"ל מה ראה אפרו של יצחק ראה כי באותו
שכחה אלישע לעמוד סוסים וכדכ אלש (מלכים כ' י"ז): (כ) וישב

מצודה ציון
(עז) שלופה. הולחה מחסרה:

מצודה דוד

כזחא כי אם משפ מעט: עם גרין. סמוך לגרון ארנן: (עז) בין
הארץ וגו'. ר"ל סבד צלוח: (יו) ואלה הצאן. ר"ל בני הסס:
יד. נעם ידן זו סדכ: לא למנפח. לא חטלוט להכיל מעט:
(כ) וישב ארנן. הכוזה סיו: את מלאך. כהשחית בעס: ואחרית
פירוש
מלאך פון גאט שמיים צווישין דר ערד אונ צווישן
דעם הימקעל וחרבו שלופה בידו אונ זיין שווערד איז
אום גישטרעקט אין זיין האנט אונ איז גינגיגט אוף
ירושלם ויפול דויד וגו' איז גיפאלען דוד אונ דיא
עלצטע ווס זענן גינעווען פדעקט מיט זעק די זענען
גיפאלען אויף זייערע פענגימער: (יו) ויאשר דויד אל
האלהים אונ דוד האת האנט צו גאט הלא אני אפדתי
למנה בגס פר וואר איך גיבאנט מען זאל ציילן
אזיין פאלק ונאי הוא איש חסאיה והנה הרעתי אונ איך
בין דר וואס איך האב בייז גימאן. אונ די דאווע
שאף ווס האבן זיי גימאן ה' אלפיהי נא נדך גינגיגת

כזחא כי אם משפ מעט: עם גרין. סמוך לגרון ארנן: (עז) בין
הארץ וגו'. ר"ל סבד צלוח: (יו) ואלה הצאן. ר"ל בני הסס:
יד. נעם ידן זו סדכ: לא למנפח. לא חטלוט להכיל מעט:
(כ) וישב ארנן. הכוזה סיו: את מלאך. כהשחית בעס: ואחרית
פירוש
מלאך פון גאט שמיים צווישין דר ערד אונ צווישן
דעם הימקעל וחרבו שלופה בידו אונ זיין שווערד איז
אום גישטרעקט אין זיין האנט אונ איז גינגיגט אוף
ירושלם ויפול דויד וגו' איז גיפאלען דוד אונ דיא
עלצטע ווס זענן גינעווען פדעקט מיט זעק די זענען
גיפאלען אויף זייערע פענגימער: (יו) ויאשר דויד אל
האלהים אונ דוד האת האנט צו גאט הלא אני אפדתי
למנה בגס פר וואר איך גיבאנט מען זאל ציילן
אזיין פאלק ונאי הוא איש חסאיה והנה הרעתי אונ איך
בין דר וואס איך האב בייז גימאן. אונ די דאווע
שאף ווס האבן זיי גימאן ה' אלפיהי נא נדך גינגיגת

מלאך

וַאֲרַבְעַת בָּנָיו עִמּוֹ מִתְחַבְּאִים וְאֶרְנָן
 דֵּשׁ הַטִּים׃ כִּי וַיָּבֵא דָוִד אֶת־אֶרְנָן
 וַיַּבֵּט אֶרְנָן וַיֵּרָא אֶת־דָּוִד וַיֵּצֵא מִן־
 הַגֵּרָן וַיִּשְׁתַּחֲוֶה לְדָוִד אַפָּיִם אֶרְצָה׃
 כִּי וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־אֶרְנָן תְּנֵה־לִּי מְקוֹם
 הַגֵּרָן וְאֶבְנֶה־בּוֹ מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּכֶסֶף
 מָלֵא תְנֵהוּ לִי וְתַעְצֵר הַמִּנְפֶּה מֵעַל
 הָעָם׃ כִּי וַיֹּאמֶר אֶרְנָן אֶל־דָּוִד קַח־לָךְ
 וַיַּעַשׂ אֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ הַטוֹב בְּעֵינָיו רָאָה
 נָתַתִּי הַבֶּכֶר לְעֹלוֹת וְהַמּוֹרִיגִים לְעַצִּים
 וְהַחֲטָיִם לְמִנְחָה הַכֹּל נָתַתִּי׃ כִּי וַיֹּאמֶר
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד לְאֶרְנָן לֹא פִי־קָנָה אֶקְנֶה
 בְּכֶסֶף מָלֵא כִּי לֹא־אִשָּׂא אִשְׁר־לָךְ

מִלֵּאכָא וְאַרְבַּעַת בְּנֵי
 עִמָּיה מִסְמָרָן מִן קְדָם
 מִלֵּאכָא וְאֶרְנָן חֲבִיט
 חֲטָיִא׃ כִּי וַיָּבֵא דָוִד אֶת
 אֶרְנָן וַאֲסֻחֵי אֶרְנָן וַחֲטָיִא
 יָת דָּוִד וַיִּפְקַד מִן אֶרְצָא
 וַסְגִיד לְמִלְכָא עַל אַפּוּדֵי
 עַל אֶרְעָא׃ כִּי וַאֲמַר דָּוִד
 לְאֶרְנָן חֵב לִי יָת אַחֵר
 בֵּית אֶרְצָא וְאֶבְנֵה בֵּית
 מִדְּקָחָא קְדָם יְיָ בְּכֶסֶף
 שְׁלִיִם חֵב יָתִיה לִי
 וְתַחֲפְלֵי מוֹתָנָא מֵעַל
 עַמָּא׃ כִּי וַאֲמַר אֶרְנָן
 לְדָוִד סֵב לָךְ וַיַּעֲבֵד
 רְבוּנֵי מִלְכָא דְקִשְׁרָא
 קְדָמוּדֵי חֲטָיִי וְהַבִּית
 תּוֹרְנָא לְעַלְתָּא
 וְקוֹרְקָסוֹתָא (כ) א
 וְקוֹרְקָסוֹתָא) לְעַלְתָּא
 לְקִסְיֵי סוֹדְרָא וְחֲנִשִּׁיא
 לְמִנְחָתָא פּוֹלָא וְהַבִּית׃
 כִּי וַאֲמַר מִלְכָא דָּוִד
 לְאֶרְנָן לֹא אֶרוּם מִן־בֶּן
 אֲבוּבֵן בְּכֶסֶף שְׁלִיִם אֶרוּם
 לְאֶאֱסֵב מִן דִּיקְךָ לְשָׂמָא

רש"י

המזבחים לשהיטה שחין יכולין להגלל מהשהיטה כי לשהיט'
 הן עומדים: (כ) מהחבאים. מפני המלך לקיים פ' (וישע'
 כ"ו) לך עמי כל בחלודך וסגר ללחודך בעדך הכי כמעט
 רגע עד יעבר ועם וזמור (שמות י"ב) וזהם לא תלואו איש

ד"י

מפתח ביתו עד בקר: וארנן דש חטיים. לפי שאמר
 לפניו והחטיים למנח' שלא תחמך וכי היך היו לטם חטיים:
 (כג) והמוריגים לעצים. נכרסו שדשין בהם התבוצה
 כמו ששנינו בע"פ שיהא דקורקסא דדיישא לישתא דומה

רלב"ג

הבקר לעולות וגו'. הנה קול צוה הספור כספר ששולל וכוה הבקש

הבקר לעולות וגו'. הנה קול צוה הספור כספר ששולל וכוה הבקש
 מצודת דוד

מצודת ציון

(כד) ותעצר. ענין מניעה: (כג) והמוריגים. כעין לוק עין
 ובהחמתו מחובים אכזבים דקים וכו' דשים התבוצה וכן למנוע
 לעצים. להבטיח הכס על הצובה: (כד) לא אשאו. לא אלקי אשר
 פירוש ע"מ

(כח) עד ארנן. סמוך אל הענין: (כז) בכסף מלא. במחיר כסף
 שגם כל משקלו: ותעצר. כדי שתחזק המנשה: (כט) קח לך. הנה
 הצוה: וישע. נשאל ישעם עולות אה חטיי בעיניו לך וגו':
 לך לחטם לה'. והעולות. ולשעולות עולם מהדבר הענין לך בהנה:
 ע"מ

אין גיהאלמן ועקן דר קארד פון אפ דעם פאלק:
 (כג) ביאמר ארנן אל דודי קח לך האם ארנן גי'אגמ צו
 דוד דעם דיר דם ארמ פון דעם שיינער וישע אדני
 הפלך הטוב בעיניי אונ' לאו מיין האר דער קריג טאן
 וום עם וואל גי'פעלט אין זיינע אויגן ראה נתיי הפלך
 לעולות והמוריגים לעצים והחטיים למנחה נעה איה האב
 גי'נעבין די רינדער צו עולות אונ' די קארב העלצער
 וואס מען דרעשט מיט זיי האב איה גי'נעבין צוה
 האלץ אונ' די ווייץ האב איה גי'נעבין צו איין מנחה
 הכל נתיי דאס ארנן האב איה גי'נעבין: (כד) ביאמר
 הפלך האם דר סלף דוד גי'אגמ צו ארנן איה ויאל
 גי'ט אזו ווי די זאגסט מי קמי אהתה בכסף מלא זיי'אגמ
 קופען וועל איה קופען דם ארמ ביי דיר בר פיהל
 געלט

מלאך פון נאט וום האט פאר דארבין אין פאלק
 וארבעת בני עמו מתחבאים אונ' זיינע פיר זין וום ועקן
 גי'ווען מיט אים האבין זיה פר בארנען פאר דער
 פארקט פון דעם סלף וארנן דש חטיים אונ' ארנן המ
 המ גי'רעשט ווייץ: (כא) ויבא דוד עד ארנן אונ' דוד
 איז גי'קופן כיו ארנן ויבם ארנן ויבא את דוד המ ארנן
 אקוק גי'טאן אונ' המ דר ועקן דעם דוד ויצא מן הגרן
 איז ער ארום גי'נאנגן פון דעם שיינער אונ' המ זיה
 גפוקט צו דוד מיט זין פנים צו דר ערר: (כב) ויאמר
 דוד אל ארנן וגו' האט דוד גי'אגמ צו ארנן גי'ב מיר
 דם ארמ פון דעם שיינער אונ' איה וועל בווען דרוף
 איין מנחה צו נאט בכסף מלא מנחה לוי פר פיל געלט
 גי'ב מיר דם ארמ ותעצר המנחה אונ' דרוף דעם וועט

דָּוִד לֹא־קָמָא עֲלֵיהֶּם לִמְנוּן
 כִּי וַיִּהְיֶה דָוִד לְאֶרְוֹן לְמִין
 עַל אֲתָרָא סִלְעִין דְּרֵבֵיב
 מִתְקַל שִׁית מֵאָה :
 כִּי וַיִּבְנֶה אֲתָרָא דָוִד מִדְּבַחָא
 לְשִׁמְשׁוֹ דָּוִד וְאִסִּיק עֲלֵיוֹן
 וְנִכְסַת קִדְשֵׁין וְצִלְוִין
 קָדָם יְיָ וְקִבֵּיל צִלְוֹתֵיהּ
 בְּאִשָּׁא דְנִחְקַת כּוֹן שִׁמְשׁוֹ
 עַל כִּרְבָחָא עֲלֵתָא :
 כִּי וְאָמַר יְיָ לְכֹל־אֲבָא
 לְחַבְלָא (סֵיא מִחַבְלָא)
 מִסַּתְנָה וְאֲתִיב סִיפֵיהּ
 לְעִידֻנְהָ (לִיזִין לְהִיבָהּ)
 כִּי בְעֵדְתָא הָיִיא בְּד
 חָמָא דָוִד אַרוֹם קִבֵּיל יְיָ
 צִלְוֹתֵיהּ בְּאֲדָרֵי אֶרְוֹן
 יְבוֹסָיא וְנִבְחַח הַמֶּן :
 בַּס וּמִשְׁבָּגָא דָּוִד דַּעֲבַד
 מִשְׁוֹת בְּמִדְבַרְא וּמִדְבַחָא

ת"א וימן דוד וחסים די ק"ו : רש"י

למורג הרון הטל : (כה) שקלי והב משקל שש מאות.
 (ונסוף שמ"ב) כתיב בכסף שקלים חמשים הרי הם שקלים כלי
 מכל שבט ושבע חמשים שקלים הרי שש שקלים כלי
 סיהיה חלק לכל ישראל כמזבח : (כו) ויאמר ה' למלאך.
 להשיב חרבו וישב חרבו אל כנענו ויאמר ה' לדג ויהא

רד"ק
 הגרן העלה אברהם את יצחק בנו : (כז) וימן דוד לארנן בכסום
 שקלי והב משקל שש מאות וכוספר שש מאות אריו ויקן דוד את הגרן
 ואת הכקר בכסף שקלים חמשים' אכרו רז' לנבה מכל שבט ושבע
 חמשים ששה שש מאות כסף וישקלים במשקל של זרוב וחיה שאב'
 שקלי והב. ועוד אמרו כתיבו אברהם אומר באחר שבט' ד וכתיב אחר
 אברהם מכל שבטיכם אברהם אחד והכסף מכל שבטיכם .
 רבי אברהם משום אבא וימי בן דומתאי בקר יעוצים ובקום מוצב
 כחמשים וכל הבית כלו בשש מאות. ולשון חמשים מוכיח'
 דבתי רבי כי כספר שמואל אוכר את הגרן ואת הכקר בכסף
 שקלים חמשים' כי הגרן והכקר תיה בחמשים. והנה אוכר
 וית' דוד לארנן במקום שקלי זרוב. ר"ל בכל הכקום כי בגרן
 היה המזכה והשדה כלו בנבה בו הבית : (מט) כבמה כנבעון

כל הבית שהיה שם המשכן והמזבח נקרא כבה לפי שחיתח

חרון (ישיעיה מ"א) : (מז) נזחה. סוף ליקון כהכרז והגמחה כזו

היה בג'לףך אונג גאמט הם ג'ינאנט צום ס'לףך ער זאל
 אום קערין ויין שווערד אין דר שריד ג'יש סרבו אל
 ג'רה האט ער אום ג'יקערט ויין שווערד אין איר
 שריד : (כח) ב'ת התיא ב'ראת ה'יה כי ק'רה ה' אין דער
 ד'אויגער צו אר'נן פון ד'עם ג'ינעדה ד'ם ג'אט ה'ם א'ים
 ג'ענשפ'ערט אין ד'עם ש'ייער פון אר'נן ד'ער ג'יבוסי
 ו'יובת ש'ם ה'ם ער שון ד'ארמ'ין פ'סיד ג'יקולעט ג'ינע
 ק'ר'נות : (כט) ו'ישפ'ן ה' אשר עשה כשה כפ'דרי אונג
 ד'עם משפ'ן פון גאט ו'ום מ'שה ה'ם ג'ימאכט אין דר
 מ'ד'ר אונג דר מ'זבח העולה ו'ום מ'שה ה'ם ג'ימאכט
 איז אין דר ד'אויגער צייט ג'ינען כ'י דר כ'ה ו'ום

דברי הימים א כא כב

תרגום רב יוסף

וּמְזַבַּח הָעֹלָה בָּעֵת הַהִיא בַּבְּמָה
בִּגְבְּעוֹן: * וְלֹא-יִכָּל הַיּוֹד לָלַכְתָּ לְפָנָיו
לְדַרְשׁ אֱלֹהִים כִּי נִבְעַת מִפְּנֵי הָרֶב
מִלֶּאךְ יְהוָה: * כִּב * וַיֹּאמֶר הַיּוֹד זֶה
הוּא בֵּית יְהוָה הָאֱלֹהִים וְזֶה-הַמְּזַבַּח
לְעֹלָה לְיִשְׂרָאֵל: * ב * וַיֹּאמֶר הַיּוֹד לְכֹנֹס
אֶת-הַגְּדֵרִים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל
וַיַּעַמְד הַצִּבּוֹת לְחִצּוֹב אֲבְנֵי גֹזֵית
לְבִנּוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים: * ג * וַיִּבְרָזוּ
לָרֶב לְמִסְמָרִים לְדָלְתוֹת הַשְּׁעָרִים
וְלַמַּחְבְּרוֹת הַכִּיּוֹן הַיּוֹד וַנְּחַשֵּׁת לָרֶב אֵין

דעלתא בעדנא ההיא
במקדשא בגבעון :
ולא ספיק דוד למייל
קדמויה למתבע ארפון
מן קדם יי ארום
אתנהיל מן קדם ספא
דמלאך שליח מן קדם
יי : כב * ואמר דוד דין
הוא אתרא דכשר
למזבחה למן בית
מקדשא דיין ודין
מדבחה דכשר לעלתא
לדבית ישראל : ב ואמר
דוד למכשש נח גזויה
די בארעא דישראל
ונקים פסיון למסמר
אבניו פסיון למבני בית
מקדשא דיין : ג וברזלו
מני למסמרין לדשי
תרגיעא ולפפא
(כ"א ללפפא) אתקן דוד
ונחשא למקדשא עד

ה'א וזה מזה * נחמה י' ב' * בקצת פסרים כאן תחלת סימן כב משקל רש"י

מוצה (ב) לכנוס את הנגרים. גרים שנתגייר שלא רצה להעביר ישראל עבדות סרך וכן מצינו בשלמה למעט ויספר שלמה וגו' ויעש מהם ע' אלף נוסף סבל וכו' (לקמן ב' כ') ועוד כתוב וכל העם היותר מן ההתי וגו' אשר לא מישראל המה וגו' ומן בני ישראל אשר לא נתן שלמה לפעדי' וגו' (בס ב' ח') : (ג) למסמרים דלדלתות השערים. דר"ק
שם הבמה והוא המזבח. וכן פירש יעלה הבמה לאכול כי לא היו אוכלים במזבח אלא בכמים שחיה בהם היבנות והיו הבמה: כב (ג) ולמחברות. לחבר קרש אל קרש במסמרים :
(א) ויאלצו דוד לכנוס את הנגרים וגו'. כנח החבול בספר (שמואל ב' כ"א) כי שאלו שמעדי את הגבעונים והנהיב בבל גבול יבאלו וכל העם היותר מן ההתי וגו' אשר לא נתן שלמה לפעדי' וגו' ומן בני ישראל אשר לא נתן שלמה לפעדי' וגו' (בס ב' ח') : (ג) למסמרים דלדלתות השערים. דר"ק
מציודת ציון
בנה (א) (ג) ונבעת. מל עשה ומכרה :
כב (ג) ויבדלו. בן יקראו כותבי הכתבים מתקום גלות : גוית . טוח מלי גויה וכל ככותות ומסוחות ביושל : (ג) למסמרים .
לפי שכוונת הקבועים כמה טעות לזה יקרא עובד כעולה מסמרים המלכותיים על הדלמות : ולמחברות. כ"ל לחבר קרש ע"פ
פירוש ע"פ
די ישראל איין מוכח צו אוף ברענגען אויף אים עולות : (ב) ויאמר דודי לכנוס את הנגרים אונ דוד האמ גיואנא מען זאל איין זאמלען די גרים ווס אין ארץ ישראל ויעמד הצבאים להצוב אבני גוית אונ ער האמ גישעלעט פון זיי שטיין העקערם זייא זאלין אוים האקין אום גיהאקעט שטייער צו בויען מיט וייא דאס היויו פון נאמ : (ג) ויברזלו לרוב לפסמרים לדלתות השערים ולמחברות הכיון דודי אונ פיר אייויו צו קעגיל צו די טורין פון די טוייערין אונ צו בארענגען די

(ב) ולא יוכל דויד. אז כשהיה אותו מעשה שניה לו הקב"ה להעלות קרבן לא היה דוד יכול ללכת לפניו לדרוש אליהם. כלומר לפני המזבח אשר בגבעון : כי נבעת מפני הרב מלאך ה' והלך דוד כדברי ה' ויבנה מזבח וענהו ה' : כב (א) ויאמר דויד וגו'. מכאן וחילך שכל המבקש ה' להקריב לו קרבן יאל ויקריב על אותו רלב"ג
נבעת עמט הרב המלאך ונתן מכה דוד לקרא את ה' עם וכאשר ראה כי עמטו ה' יתקן עם אז כתיב וידע כי זה הוא המקום אשר נבחר ה' לעמו שם אז עשה אלמך :
כב (א) אז הוא יתקן ה' האלהים. כ"ל שם יהיה נבנה בית המקדש וזה המזבח אשר בניתי ויהיה מזבח לעולה לישראל : (ב) ויאלצו דוד לכנוס את הנגרים וגו'. כנח החבול בספר (שמואל ב' כ"א) כי שאלו שמעדי את הגבעונים והנהיב בבל גבול יבאלו וכל העם היותר מן ההתי וגו' אשר לא נתן שלמה לפעדי' וגו' ומן בני ישראל אשר לא נתן שלמה לפעדי' וגו' (בס ב' ח') : (ג) למסמרים דלדלתות השערים. דר"ק
מציודת ציון
בנה (א) (ג) ונבעת. מל עשה ומכרה :
כב (ג) ויבדלו. בן יקראו כותבי הכתבים מתקום גלות : גוית . טוח מלי גויה וכל ככותות ומסוחות ביושל : (ג) למסמרים .

די ישראל איין מוכח צו אוף ברענגען אויף אים עולות : (ב) ויאמר דודי לכנוס את הנגרים אונ דוד האמ גיואנא מען זאל איין זאמלען די גרים ווס אין ארץ ישראל ויעמד הצבאים להצוב אבני גוית אונ ער האמ גישעלעט פון זיי שטיין העקערם זייא זאלין אוים האקין אום גיהאקעט שטייער צו בויען מיט וייא דאס היויו פון נאמ : (ג) ויברזלו לרוב לפסמרים לדלתות השערים ולמחברות הכיון דודי אונ פיר אייויו צו קעגיל צו די טורין פון די טוייערין אונ צו בארענגען די

די ישראל איין מוכח צו אוף ברענגען אויף אים עולות : (ב) ויאמר דודי לכנוס את הנגרים אונ דוד האמ גיואנא מען זאל איין זאמלען די גרים ווס אין ארץ ישראל ויעמד הצבאים להצוב אבני גוית אונ ער האמ גישעלעט פון זיי שטיין העקערם זייא זאלין אוים האקין אום גיהאקעט שטייער צו בויען מיט וייא דאס היויו פון נאמ : (ג) ויברזלו לרוב לפסמרים לדלתות השערים ולמחברות הכיון דודי אונ פיר אייויו צו קעגיל צו די טורין פון די טוייערין אונ צו בארענגען די

מציודת ציון בנה (א) (ג) ונבעת. מל עשה ומכרה : כב (ג) ויבדלו. בן יקראו כותבי הכתבים מתקום גלות : גוית . טוח מלי גויה וכל ככותות ומסוחות ביושל : (ג) למסמרים .

משקל: יועצי ארזים לאין מספר פי
 הביאו הצידנים והצרים עצי ארזים
 לרב לדוד: ויאמר דוד שלמה בני
 נער ורך והבית לבנות ליהוה להגדילו
 למעלה לשם ולתפארת לכל
 הארצות אכינה נא לו ויכן דוד לרב
 לפני מותו: ויקרא לשלמה בנו ויצוהו
 לבנות בית ליהוה אלהי ישראל:
 ויאמר דוד לשלמה בנו אני יהיה עם
 לבבי לבנות בית לשם יהוה אלהי:
 ויהי עלי דברי יהוה לאמר דם לרב

דלא אפשר למתקל:
 ויקסי ארזיא עד דלית
 סגן ארום איתיא
 צידונאי וצוראי קסי
 ארזיא לסוגמא דוד:
 ה ואמר דוד שלמה ברי
 רובי ורפך ובית
 מקדשא למבני לשמא
 דיי הקין ולפאגמא לעלא
 לשמא דיי ולהשבחא
 לקר ארעמא איתמן
 (ס א איתמן) פרון ליה
 ותמן דוד לסוגמא קדם
 מותיה: ויקרא לשלמה
 בריה ופקדיה למבני
 בית מקדשא לשמא
 דיי אלהא דישראל:
 ויאמר דוד לשלמה ברי
 אנא יהוה עם לבבי
 למבני בית מקדשא
 לשמא דיי אלהי:
 ויהוה עלי פתגם

שפכת

רש"י

בני קרי

ק"י סנה נמאל (בשנה ראשונה כשהיו ישראל במדבר) העיד
 עליו הכ' ויהושע בן נון נער ומאלו היה בן מ"ב שנה על כן
 הולך לדכחוד רך שלא היה בן אס בן י"ב שנה כשמלך:
 להגדיל למעלה גדול מאד שהגביהו שלמה עד ק"כ אמה
 כדכתיב (במלכים א' ו') והאלום על פני היכל הבית ונ':

(כל"א נאגעל): ולמחברות הכין דוד. הברזל מהחכין
 ומחוקין הלחמות והשפרים כסס: (ד) והצורים. עם
 חורס מלך יור: (ה) נער ורך. לפי שאפי' בן מ"ב שנה
 קרוי נער דכתיב ויהושע בן נון נער לא ימים ונ' (שמות
 ל"ג) שהיה יהושע לא מלך אחריו משה כי אס כ"ח שנה ומי
 רך

רלב"ג

והמחברות לכות הארזים אשר היה בבנין. והכין עם זה נהפח לבוב
 און מכלל: (ד) ועל ארזים גם כן הכין ללון מספר כי הלידוים
 והארזים הכירו ללוד עלי ארזים ללוד כי הם הנקראים יותר בואת
 המלכה כמו שזכר שלמה וממלכות מורס היו ועינר סלגין אשר
 לו הכילו מלו העלים: (ה) ויאמר דוד שלמה בני נער וך הכיית
 אשר יי לבנות לם' כלוי כסיס כד שהולט דני שסיס נכס
 ולתפארת ללל המלכות ויקיבו כלס מפני זס לעבותת ה' הכיך

(ח) דם לרוב שפכת. זה לא כפינו שאמר לו השם אבל דוד
 אמר כן בלבו כי מפני זה כעשה השם לבנות הבית. אי נהן
 הנביא אכיר לו כן ואפי' שלא נכתב בספר שמואל נמצא
 כסוהו וכו' וכתוב ויתאברו ושלחה אנשים. ובאברו דמים לרוב
 שפכת ארצה כי הם נקיים היה בדמים אשר שפך כמורס
 אורית וז' לפני. גם נבם המלכות היה הוא חסכה ככו
 שאמר הסיבותי בכל נפש בית אביך. גם בדמי הגוים אשר
 שפך אותם שלא היו בני מלכותו אשר שהיו בהם אנשים
 מוכים וחסדים אפי' כן לא נגיש עליהם כי בוונתו לבלות

מצורת דוד

לשם ונ' זה אכיה לו לוך הכיין להקל מעליו: (ח) דם לרוב
 שפכת. עם בלחם מלחמות ה' מ"מ מעוט מענות סח הכית כמו

מצורת דוד
 הכווי: (ס) נער. כסיס: ורך. מעוט בומר: והבית לבנות.
 כסיס אשר עליו נכנסו לס' מהכאלי לסגדיל הכיין נעטלה להיות

פירוש ע"מ

לענדער דרום אכינה נא לו וועל איה גון אן ברייטן
 צו מיין זון ויכן דוד לרוב לפני מותי קוד אן גבריית
 פיר פר זיין מוט: (ו) ויקרא לשלמה בני אונ ער האמ
 גירופין צו זיין זון שלמה אונ קמ אים גישאפט ער
 זאל בויען איין הוז צו נאמ דעם נאמ פון דיי ישראל:
 (ז) ויאמר דוד לשלמה אונ דוד קמ גינאנט צו שלמה
 בני אני היה עם לבבי מיין זון איה האב גיהאמ מיט
 מיין הארצין צו בויען איין הוז צו דעם נאמען פון
 נאמ מיין נאמ: (ח) ויהי עלי דבר ה' לאמר איין גיווען
 אוף מיר נאמס רייד צו זאגן דם לרוב שפכת דו האמט
 פיר בלוט פאר נאמען אונ האמט גיטאן גרויסע
 מלחמות דרום לא הכינה בית לשמי נאקסמו גיט בויען

פירין אונ די מוערין אייגס צום אנדערין אוף דעם
 אלימען קמ דוד פיר אייזין אן גיברייט ונחשת לרוב
 אין השקל אונ פיר קופער קמ ער אן גיברייט נאר
 אן איין וואג: (ד) ועצי ארזים לאין מספר אונ מענען
 העלצער קמ ער אן גיברייט נאר אן צאל ווארום
 דיא צידונים אונ צורים האכין וייער פיר מענען
 העלצער גיבראמט צו דוד: (ה) ויאמר דוד שלמה בני
 נער וך אונ דוד קמ גינאנט מיין זון שלמה איין וינג
 אונ איידיל והבית לבנות לה' להגדיל למעלה אונ דאם
 הוז ונאם מען נארף בויען צו נאמ נארף מען עם
 סאכין וייער גרום לשם ולהפארת ללל הארצות פרי עם
 זאל זיין צו איין שם אונ צו איין פתגמונג צו אלע

אין

שִׁפְכֶת וּמִלְחָמוֹת גְּדֹלוֹת עָשִׂיתָ לָאֵל
 תִּבְנֶה בַּיִת לְשִׁמִּי כִּי דָמִים רַבִּים
 שִׁפְכֶת אֶרְצָה לְפָנַי: הִנֵּה־בֵן נוֹלָד
 לָךְ הוּא יִהְיֶה אִישׁ מְנוּחָה וְהַנְּיָחוֹתִי
 לֹא מִכָּל־אוֹיְבָיו מִסָּבִיב כִּי שְׁלֹמֹה יִהְיֶה
 שְׁמוֹ וְשָׁלוֹם וְשָׁקֵט אֵתָן עַל־יִשְׂרָאֵל
 בְּיָמָיו: הוּא־יִבְנֶה בַּיִת לְשִׁמִּי וְהוּא
 יִהְיֶה־לִּי לְבָן וְאֶנִּי־לוֹ לְאָב וְהַכִּינּוֹתִי
 * כִּסֵּא מַלְכוּתוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם:
 יֵאֱמָר בְּנֵי־יְהוָה יְהוָה עִמָּךְ וְהִצַּלְתָּ
 וּבְנֵיתָ בַּיִת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
 עֲלֶיךָ: יֵאֱמָר יִתֵּן לָךְ יְהוָה שִׁבְלֵךְ וּבִינָה
 וַיִּצְוֶךָ עַל־יִשְׂרָאֵל וּלְשִׁמּוֹר אֶת־תּוֹרַת
 יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: יֵאֱמָר תִּצְלִיחַ אִם־תִּשְׁמּוֹר
 יִשְׂרָאֵל וְלִמְנַשֶּׁר יֵת אֹרְיָתָא רֵדִי אֱלֹהֶךָ: יֵאֱמָר בְּכִין תִּצְלַח אִין תִּינַשֶּׁר (ס"א תַּסְר)

נבואה מן קדם יי
 למימר אדמא לסוגיא
 אשריתא וקרובי וקרוב
 זכרתא לא אפשר לך
 למכני בית מקדשא
 לשמי ארום אדמין
 סוגיא אשריתא אר
 ארעא קדמי: ס"א פל
 אתיליד לך הוא הוא
 גברא (ס"א גבר) ניהא
 ואניח ליה מכל בעלי
 דכבו מן חוזר חוזר
 ארום שלמה יהי שמה
 ושלמא ושרוקא אתן
 על ישראל כיומיה:
 הוא יבני בית מקדשא
 לשמי והוא יהי חביב
 קדמי ככרא ואנא
 ארחים ליה הי כאבא
 ואתקן פורסי מלכותיה
 על ישראל עד עולמא:
 אי בדרון ברי יהי מקרא
 די בסערך ותצלח
 ותבני בית מקדשא די
 אלהך היכסה די מלל
 עלק: יי ברם יתן לך יי
 ס"א ת גא ובינתא
 וימניך למלכא על
 רד"ק

פלשתים לא יחיה איש ואשה. אבל כיון שנודתם לו שמויות
 דמים לרוב מניע מלבנות בית מקדש שהוא לשלום ולנפחת
 עין ולעשרת תפלה. כמו שכמעט לחנוך ברזל בזבוח ובבית
 המקדש לפי שהבזול עושים סמנו כלי הריגה לא יעשו סמנו

(יב) אן יתן ק"ס' שכל זכיה וילך על ידכל לפסס משס אמס
 מצודת דוד

רל"ג
 ס"א את כסא
 ולס הכין דוד לשלמה לפני מותו מה שצוה ליה הכין: (ח) כי
 דמיס רכיס ספסא חלסא נסו. ורסס סלל סיס חלון כ' יתכרך
 סיככו דוד הלגום לפניו שחזר ליחכד וולוי ימרו לי בזמן דוד
 שחכד נכסוים רכות מחכוס עסס כ' יתכרך כן לבית סוס ולסללל:
 (י) וסוס סיס לי לכן וגו'. ר"ל כי כסוולו וסוכסס כססס סוסס
 ונענע כלי ארס כלסר יוסר סיס סת כנו וססד לל ססר סעסו
 מצודת ציון

לימדות: (ט) ושקט. עין מטוסס:
 לא. אכן לו מטוסס מליכיו ולא יתכסס מי כו: ושלוס וגו'. וזכרון סמו ר"ל ללות על סלסוס: (י) לבן. חסיו כן לכו: לאב.
 למנו עליו ככל על כנו: יד עול. ורססו חסיו: (יב) ויצוה על ישראל. ר"ל אן כלכך כיה לרסס לזוט סת יסלל סת ססססס
 ססר יעשו נכסס סיסס סיס סיס סללו סללו סללו על סללו? ורסססר. גס יתן ק"ס כיה לסמור סת סססס: (יג) אז תצליח
 פירוש ע"ס

שמעו להנוף כדל על המזבח על טעוים מסס סל לרסס:
 (ט) איס מנחס. יסיה ססל ססססס ולל יתכסס כמי: ודניחוסי
 לא. אכן לו מטוסס מליכיו ולא יתכסס מי כו: ושלוס וגו'. וזכרון סמו ר"ל ללות על סלסוס: (י) לבן. חסיו כן לכו: לאב.
 למנו עליו ככל על כנו: יד עול. ורססו חסיו: (יב) ויצוה על ישראל. ר"ל אן כלכך כיה לרסס לזוט סת יסלל סת ססססס
 ססר יעשו נכסס סיסס סיס סיס סללו סללו סללו על סללו? ורסססר. גס יתן ק"ס כיה לסמור סת סססס: (יג) אז תצליח
 פירוש ע"ס
 ער וועט סיר ציו ציו איין זון אונ איך וועל איס ציון
 צו איין פאמיר דעס ציון און כסא מלכותו אונ איך וועל
 אן ברייטן די שמויל פון זיין סלוקה איבר די ישראל
 ביו אייביג: (יא) עתה בני יהי ה' עמך היינט סיון זון
 לאז גאט זיון מיט דיר והצלתה ובנתה בית ה' אליה
 אונ דו נאלקט בגלדיקין אונ נאלקט בויען דאס הו
 פון גאט ביון גאט אונ ווי ער קט גירעט אוף דיר:
 (יב) אך יתן לך ה' שכל זכיה גירעט גאט נאל דיר
 געבן קלוגקייט אונ פר שטאגירקייט ויצוה על ישראל
 אונ ער זאל דיר שאפין איבער די ישראל פר איין

איין הוא צו נאמען פי דמים רבים שפכת ארצה לפני
 דען פיר ברוח האקמו פאר אסען פס כור צו דר
 עדר: (ט) הנה בן נולד לך גון איין זון וועט ווערען
 גיבארען צו דיר הוא יהיה איש מנוחה ער וועט זיון
 איין רוענדריגער פאן נתיחותי לו אונ איך וועל איס
 לאיין רוא פון אלע זיינע פיינט פון ארום אונ ארום
 כי שלמה יהיה שמו ווארום שלמה וועט זיון זיון גאמן
 אונ איך וועל געבן שלום אונ שזליקייט אין זיינע
 מענ אוף די ישראל: (י) הוא יבנה בית לשמי ער וועט
 בווען איין הוא צו זיון נאמען והוא יהיה לי לבן אונ

לַעֲשׂוֹת אֶת־הַחֲקִים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים
 אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־יִשְׂרָאֵל
 חֹק וְאֲמִץ אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת׃
 י וְהִנֵּה בְעֵינַי הִכִּינֹתִי לְבֵית־יְהוָה
 וְהֵב פְּכָרִים מֵאֵה־אֶלְפֵי וּכְסָף אֶלְפֵי
 אֲלָפִים פְּכָרִים וְלִנְחָשֶׁת וְלַבְרֹזֶל אֵין
 מִשְׁכָּל כִּי לָרֹב הָיָה וְעֵצִים וְאֲבָנִים
 הִכִּינֹתִי וְעָלִיהֶם תּוֹסֵף׃
 יא וְעַמֶּךָ לָרֹב עָשִׂי מְלֹאכֶה חֲצִבִים וְהַרְשִׁי
 אֲבָן וְעֵץ וְכָל־חֲכֶם בְּכָל־מְלֹאכֶה׃
 יב לָזֶה־בִּלְכֶם וְלִנְחָשֶׁת וְלַבְרֹזֶל אֵין
 מִסְפָּר קוֹם וְעֵשֶׂה וַיְהִי יְהוָה עִמָּךְ׃
 יג וַיֵּצֵא דָוִד לְכָל־עַרְוֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹזֵר
 לְשִׁלְמָה בְּנֹו׃
 יד הֲלֹא יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם

למעשה ית קצתא דיי
 ויה דיעא די פקדו יי
 ית משה על ישראל
 תקף ואלם לא הדבר
 ולא תקבר : יי והא
 א) בסגופי ובצופי
 אהקניה לבית סקדיא
 דיי דקא קנטרון פאזה
 אלפין וכספא אלה
 אלפין קנטרון ולקשא
 ולפרוא לית סתק
 ארום לסקשא יהוה וקסין
 ואבנין אהקניה
 ועליוהון תוסף :
 טו ועמך לסוגי עבדי
 עבדקא פסוליא ונגרי
 אבנאוקסאוקלחסימא
 ככל עבדי קא :
 טז לדקא ולקשא
 לנחשא ולפרוא לית
 סכום ומקן קום ועבדי
 ויהא סיקרא דיי
 בסקד : יז ופקדו דוד
 לכל פכרי ישראל
 לסקשא לשלטה בריה :
 יח הלא סיקרא דיי
 טו בעת סכום נחשית
 סקדיס דמי פשוטו . וכן סוף
 בלוקט .

ר"ק קמן כו"ק ג"א לנחשת
 וכן גם כן לנחש חלוק וכו' חלוקה כו' סוכתי ק' כל
 ס' חמור לעשות על מלוח חמור : (יד) והנה בעיני הכינותי
 לבית א' וכו' . כל יד משה פניו החלוק לבית זה לבית א' :
 המגיס לאכן ולעץ סיו מילכג קלחם ומחוליס קלחם ומוכסי

מצודת דוד
 (טו) ועמך לרוב עבו מלאכה חלבים . הם הנגיס סוכר ואלום
 וכו' . סוף כמו סוכר כחומר א' ח' חלבים : חוק ואמין
 בדבב סוכת המלכה : (ד) בעיני . כל עס כחלי נכסב לפני מול
 לוק' סכוי לבנין בית א' סכס הכינותי זכב וכו' : ועליות . ט"כ
 האמור למעלה הוא חוק : (טו) וכל חכם וכו' . כל מין סכס
 סל סכמיס : קום . סוף ענין לטון זכור : (טז) הלא ה' . כל וכו' אמר לנס סלח א' וכו' : ונכבשה . כבשו ולקחו סח סתין : לפני
 פירוש ע"ט

והגיס והנכס הכינותי אונ העלצער אונ שטייגר האב
 איה אן גיברייט ונליהם גוסף אונ דוא זאלקט נאה
 קערין אוף די זאכין : (טו) ומך לרוב עשי בנאה אונ
 מיט דיר וענין פיל בעלי מלאכות חוצבים ווס האקן
 אויס שטייגר פון דער ערד אונ מיינסטערס פון
 שטייגר אונ העלצער וכל חכם ככל מלאכה אונ אלערליי
 קלונע אין אלערליי מלאכות : (טז) לנחש פון גאלד
 אונ פון זילבער אונ פון קופער אונ פון אייזן איז
 קיין צאל גיט קיס גישה ויהי ה' עקד שטייג און
 טוא אונ לאז גאט זיין מיט דיר : (יז) ויצו דוד אונ
 דוד הט גישאפט צו אלע הארין פון די ישראל ויי
 זאלן העלפין צו שלמה זיין זון : (יח) אונ אזו האם

דוד

דברי הימים א כב כג

תרגום רב יוסף

עִמְכֶם וְהִנִּיחַ לְכֶם מִסְבִּיב כִּי אֶתֶן
 בְּיָדִי אֶת יִשְׁבֵי הָאָרֶץ וְנִכְבְּשָׁה
 הָאָרֶץ לְפָנַי יְהוָה וּלְפָנַי עָמוֹ: י' עֲתָה
 תֵּנוּ לְבַבְכֶם וּנְפִשְׁכֶם לְדָרוֹשׁ לַיהוָה
 אֱלֹהֵיכֶם וְקוּמוּ וּבְנוּ אֶת־מִקְדָּשׁ יְהוָה
 הָאֱלֹהִים לְהֵבִיא אֶת־אֲרוֹן בְּרִית־
 יְהוָה וּכְלֵי קֹדֶשׁ הָאֱלֹהִים לְבֵית
 הַנִּבְנֶה לְשֵׁם־יְהוָה: כג א' וְדָוִד זָקֵן
 וְשִׁבְעַת יָמִים וַיִּמְלֹךְ אֶת־שְׁלֹמֹה בְנוֹ עַל־
 יִשְׂרָאֵל: כד וַיֹּאסֶף אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
 וְהַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם: כה וַיִּסְפְּרוּ הַלְוִיִּם
 מִמֶּן שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וּמַעְלָה וַיְהִי מִסְפָּרָם

אלהבון בסערכון וניח
 לכון מן חוור חוור ארום
 מסר בידו ית כל יתבי
 ארעא ואהכבישת
 ארעא קדם יי וקדם
 עמיה: י' פדון הבו
 לכון ונפשכון למתבע
 מן קדם יי אלהבון
 וקומו וכונו ית בית
 מקדשא דיי אלהבון
 לאעלא ית ארון קומא
 דיי ומאני קודשא דיי
 לביתא דמתכני לשמא
 דיי: כג א' ודוד סב
 ושבע יומין ואמליה ית
 שלמה בריה על ישראל:
 ב וכוש ית כל רבכיי
 ישראל וכהניא וליואי:
 ג וכונו (ס"א ואתמניאו)
 ליואי מבר תלתין שנין
 ולעיא ודוה מכונידון
 לגלגלתהון לגוכביא
 המני

רד"ק

לירוע שיר היה ואם קודם שבאו לירד הוציא אה' מקדיש דבר שאינו
 שלוכי כזה בנחונים בתוך ד' אמות שנה א"ר בין שאין עשירות
 למנו המקום . ר"א בעור שהיה מתענה היה מקדיש סעודה

רלב"ג

כגל כמו שזכר בספר (מלכים א' ו' ל"ב) : (יא) וכלי קדש הכלהים .
 כמו המעורה והשכחן וכלי כלי הקדש :
 כג (ג) ויכי מספרם לגלגלתם . ידמה כמו: גלגלת לא הם בעולם

מזודרת דוד

ה' גור . ל' עזר ה' וט"ו עמו : (יט) וכונו . גס אחס תסייעו לגני בכנין: הנהבה . כי צעת הכהן' כבר פהים כנוים :

פירוש ע"מ

דוד גינאנט צוא וי' הלא ה' אלהיכם עמכם פאר וואר
 נאמ אייער נאמ איז מיט אייך אונ ער האט אייך
 גילאזט רוען פון ארום אונ ארום כ' נמן בדי את יושבי
 הארץ דען ער הט גיגעכין אין סיון האנט די ויער
 פוז דעם לאנד ונכבשה הארץ לפני' ולפני עמו אונ כס
 לאנד איז ווארין איין גינומען פר נאמ אונ פר זיין
 פאלק: (יט) עקה תנו לבבכם ונפשכם היינט גימ אייערי
 הערצר אונ אייערע לייבער צו פארשמיין צו נאמ
 אייער נאמ וקומו ובנו את מקדש ה' האלהים אונ שמיים
 אוף אונ בויעט דעם מקדש פון נאמ דר האר להביא
 את ארון ברית ה' צו ארצין ברענגין דעם ארון ברית
 פון נאמ אונ די הייליגע פליים פון נאמ אין דעם
 דוז ווס וועט ווערן גיבועט צו דעם נאמן פון נאמ:
 כג (א) ודוד זקן ושבע ימים אונ דוד איז גיווען אלט
 אונ ארץ גיוועט מיט מעג ויפלך ית שלמה בנו
 על ישראל אונ ער הט גיבאכט קניינן זיין זון שלמה
 איבער די ישראל: (ב) ויאסף את כל שרי ישראל אונ

משלי חכמים

יא ודוד זקן ושבע ימים וגו' . דוד איז גיווען אלט אונ זאם
 כ'יט מעג . וואס קיינע מען זאם מיט מעג . דער מדרש
 פדענס פאר וואס שפייט גים ויבסלך דוד זקן . גאר שלמה
 המלך האט גיזאנט וואן שלמון ביום המות . עס איז גימא ריא
 געוועלטיגקייט אין דעם פאג ווי דער מענטש דארף שפארדין .
 דאס איז גליק ווי אייער אז גיזעקן ביא די סעודה אונ האט
 געפרונקען פיל וויין . איידער ער איז גינארין שבור . ריא
 ערשטע צוויי דריי גלעזער וויין . האט ער געפרונקען מיט
 גרויס אפעסים . אונ האט פון זיין געהאט פערנעניגען . אבער
 די מערער וויין וואס ער האט געפרונקען האט ער שוין פון
 זיי קיין פערנעניגען געהאט . אונ אז ער איז גינארין שבור איז
 ער שוין גיין גינארין אויף דעם וויין אונ האט שוין פיינט
 געהאט . אונ איז גיין גינארין אויף זיך אלץ פאר וואס ער
 האט זיך גיזאם אריידן צו פרינקען אזוי פיל וויין . אז
 איינער וועט אייזם קוכעס צו אים מיט אנלאז וויין . וועט ער
 אים אוינק פרייבין פון זיך מיט דעם וויין . דאס זעלביגע איז
 ביי דערער מענטש וואס זיין לעבן אויף דער וועלט . ווען ער איז
 אין דער וועלט דער גרויס פערנעניגען פון די פאות פון
 דער וועלט . אבער אז דער מענטש איז אין די אלטערע יאהרין
 אונ די גלוס ווערט קעקער שפירט שוין דער מענטש ביא זיך

ער הט איין גיזאמילט אלע הארין פון די ישראל
 לויים זענען גיציילט גינארין פון דרייסיג יאהר אונ

ויער

תמני ותתני אלפין :
 ד מן אלון מסנן רבנון
 על עבדת בית מקדשא
 בני ארבעה ועשרין
 אלפין וסרביא ודינאי
 אשתה אלפין :
 ה וארבעה אלפין
 פרעיא וארבעה אלפין
 משבתיא קדם יי בוני
 זמר די עברית לשבחה
 (ס"א קדם יי לשבחה)
 י ופלגנון דוד פלגותא
 לבני זוי קרשון קהת
 וקרדי : י קרשון לעון
 ושקעי : ח בני לעון
 דמקנא קרשוא חיאל
 ותם

לשמים : כג (ו) לנרשני לעון ושקעי . לעון הוא לבני הנזכר
 בתורה וזכור בזה הספר לפיכתי : (ח) בני לעון וראש חיאל .
 חיאל הראש . ר"ל ואין לו חברת נמשך או אלהיו . כי
 לבני דהא הכבוד לנרשון וחיאל היה הכבוד ללבני שרוא לעון .
 וחיאל הוא יתת הנזכר לשמה . ויהיה ויאל גם כן בני לעון
 ותהה הם שלשה . ולמשה הוא ירחם ויאל בני יחיאל שאמר
 בני יחיאל ויהם ויאל אחיו א"כ הנה ברב בני גנים עם הבנים
 וכבודו כספר רבים . או נפרש מה שאמר למשה בני יחיאל
 ויהם ויאל היו בני נקראים על שם אחיו או חבר וי"ו ופי' בני

גדולה וקנים והטופים בתקומת ישראל כי הם היו יוצר כלום או
 כל אלה הטופים והטופים לבטל לוי לבד כי יהיו כמו ששים
 ולכרבת אלפים משוכים כגלים אשר עבדו לאלל . הכה דוד משל כלי
 מצורת דוד

כג (ג) מאלה לנצח . מאלה העמיד לאלל וגו' : על מלאכת גור .
 בעצ עבודת כמנהג : (ה) בכלים . כי סכ"ר חלק האלמנטים
 במקלם שלפניו בהם שבו כסא : (ו) מחלקות . לתלמים : לבני
 לוי . את בני לוי סכס מלכין וכן נקטו וגו' : (ז) לנרשני .

פירוש ע"מ
 ייערע צאל צו ייערע קעפ צוא סאנען אכט אונ
 דרייסיג טוינט : (ד) מאלה לנצח על מלאכת בית ה' פון
 די דאזיקע האט דוד גישמעלט צוא שמארקין זיך
 איבער דר סלאקה פון רעם מול גיזאנג פון גאמס
 הויז פיהר אונ צוואנציג טוינט פון גישעריס וישעיים
 אונ שמשיס אונ שופטים האט ער גיזעצט פון זיי
 עקס טוינט : (ה) ארבעת אלפים שיערים אונ פיהר
 טוינט מויער הימערס הם ער גישמעלט ווארבעת
 אלפים סהללים לה' בכלים אונ פיר טוינטס מאלעם גירובט
 צו גאט מיט די פלים ווס איך דוד האבגמאכט צו
 לובין גאט מיט זיי : (ו) ומלכם הייד מחלקות אונ דוד
 האט זיי צו טיילט צו טיילין דהיינו צו די קינדער פון
 צוי צו נרשון אונ צו קהת אונ צו סררי די האט ער
 צו טיילט צו בונדערער טייל : (ז) לנרשני צו קרשון
 אי גיזען קינדער לעון אונ שמעי : (ח) בני לעון
 די קינדער פון לעון דער עלצמער פון זייא האט

רלבג

כמו שזכרנו בפרשת במדבר סיני : (ד) ללח על מלאכת בית
 ה' . ר"ל להתחוק על מלאכת בית ה' וזה יהיה לוי מה שהזכיר
 כמו שזכר אחר זה לעבודה בית ה' על המלכות ועל כל המלכות
 ועל ספרה כל קדש ומעשה עבודה בית האלהים . ר"ל כסם יכון
 היתה וכל מלקין ושמורו הסמוכה . והקדשים גם כן במזבח שלל
 ישמורו . ועל מלאכת לחם המערכת והלה האהה שפזים מנזח לוי
 מה שזכרנו והקדש והכרית והמבנות . ולגודו מה שזכרנו ליהוד
 עם לנזח לעבודת בית ה' ויהם מה שזכרנו וכו' : ככל מה
 שזכרנו להם לעבודת בית ה' . ויהם מה שזכרנו וכו' : ככל מה
 שזכרנו לוי כיון עזר הכורס וזה היו מהם סכרתי
 אלפים . כי משכס לוי היו עזר הכורס וזה היו מהם סכרתי
 על פי שזכרנו לננוסם משרלל וזהם לוי אשכס עזר הכורס סכרתי
 הכסע : (ה) וזהם משעלים היו מהם לרכבת אלפים בוגרים
 וזכרנו ילנו כסס את ה' . ר"ל כי שנת סהיו מלללים לה' היו
 מצורת ציון

כג (ג) לגברים . לנשים : (ד) לנצח . מלאכת הכיור קדש כל
 וכסרעט הנשיים : ושופרים . הם הנשיים וכו' לפנות דברי
 השופטים :

משלי הכמים

אזאקיים פון די תאולת אונ ער גלום שוין צו זייא אלע סאג
 וייניער . אז ער ויעים גאר אלס אונ ער בערעכונס ער דאך
 בארד אונעק גיין פון דער רעלס . אונ מיס וואס גיט ער אונעק
 פון דער רעלס וייסס ער אלזין גיט . ויערס ער בויז אויף זיך
 אלזין פאר וואס ער האט פארברענגט אויז פיל יארדין מיס גאר
 גיט . אונ ווען דער מענטש האלט אין דעם סאג פון שפארבין
 עס זאל באקאנט איינער קיפצן צו אים מיס דאס רעספעס
 פירגעניגען זעט ער אלס אונעקשרייבין פון זיך . אזילי סען
 ויעם אים ויעלן פארבין פאר א סלך דעם סאג . ויעם ער גיט
 ויעלן הייזן פון די מלכה זייל ער האט שוין קיין תאולה וויא
 איינער וואס איז שפארק זאם איז קען שוין גיט קוקין אויף
 דאס געין . דאס זאגט אונס אונעקשרייבין פון זיך . אזילי סען
 סאג וואס דער סענטש דאך שפארבין איז ער פרייא פון אלע
 תאולת . די תאולת גייערשפין שוין גיט אויף אים . ודוד זקן .
 אונ גיט וועלך דוד . זייל און דעם לעצטן סאג האט שוין
 דוד פארלארן די תאולה צו די מלכה (נאזילי ער איז און דעם
 לעצטן סאג געווען גייען אונ האט גילערינס אפאנאן סאג
 עיין שבת) : פון דעקסעווען האט ער שוין גיט גיהאט דיא

גיהייסין וחיאל אונ זקם אונ יואל די דריי ועען
 גיזען

ר"ק

כמו שזכרנו בפרשת במדבר סיני : (ד) ללח על מלאכת בית
 ה' . ר"ל להתחוק על מלאכת בית ה' וזה יהיה לוי מה שהזכיר
 כמו שזכר אחר זה לעבודה בית ה' על המלכות ועל כל המלכות
 ועל ספרה כל קדש ומעשה עבודה בית האלהים . ר"ל כסם יכון
 היתה וכל מלקין ושמורו הסמוכה . והקדשים גם כן במזבח שלל
 ישמורו . ועל מלאכת לחם המערכת והלה האהה שפזים מנזח לוי
 מה שזכרנו והקדש והכרית והמבנות . ולגודו מה שזכרנו ליהוד
 עם לנזח לעבודת בית ה' ויהם מה שזכרנו וכו' : ככל מה
 שזכרנו להם לעבודת בית ה' . ויהם מה שזכרנו וכו' : ככל מה
 שזכרנו לוי כיון עזר הכורס וזה היו מהם סכרתי
 אלפים . כי משכס לוי היו עזר הכורס וזה היו מהם סכרתי
 על פי שזכרנו לננוסם משרלל וזהם לוי אשכס עזר הכורס סכרתי
 הכסע : (ה) וזהם משעלים היו מהם לרכבת אלפים בוגרים
 וזכרנו ילנו כסס את ה' . ר"ל כי שנת סהיו מלללים לה' היו
 מצורת ציון

כג (ג) לגברים . לנשים : (ד) לנצח . מלאכת הכיור קדש כל
 וכסרעט הנשיים : ושופרים . הם הנשיים וכו' לפנות דברי
 השופטים :

משלי הכמים

אזאקיים פון די תאולת אונ ער גלום שוין צו זייא אלע סאג
 וייניער . אז ער ויעים גאר אלס אונ ער בערעכונס ער דאך
 בארד אונעק גיין פון דער רעלס . אונ מיס וואס גיט ער אונעק
 פון דער רעלס וייסס ער אלזין גיט . ויערס ער בויז אויף זיך
 אלזין פאר וואס ער האט פארברענגט אויז פיל יארדין מיס גאר
 גיט . אונ ווען דער מענטש האלט אין דעם סאג פון שפארבין
 עס זאל באקאנט איינער קיפצן צו אים מיס דאס רעספעס
 פירגעניגען זעט ער אלס אונעקשרייבין פון זיך . אזילי סען
 ויעם אים ויעלן פארבין פאר א סלך דעם סאג . ויעם ער גיט
 ויעלן הייזן פון די מלכה זייל ער האט שוין קיין תאולה וויא
 איינער וואס איז שפארק זאם איז קען שוין גיט קוקין אויף
 דאס געין . דאס זאגט אונס אונעקשרייבין פון זיך . אזילי סען
 סאג וואס דער סענטש דאך שפארבין איז ער פרייא פון אלע
 תאולת . די תאולת גייערשפין שוין גיט אויף אים . ודוד זקן .
 אונ גיט וועלך דוד . זייל און דעם לעצטן סאג האט שוין
 דוד פארלארן די תאולה צו די מלכה (נאזילי ער איז און דעם
 לעצטן סאג געווען גייען אונ האט גילערינס אפאנאן סאג
 עיין שבת) : פון דעקסעווען האט ער שוין גיט גיהאט דיא

גיהייסין וחיאל אונ זקם אונ יואל די דריי ועען
 גיזען

על־שֶׁבֶט הַלְוִי: ^{טו} בְּנֵי מֹשֶׁה גֵרְשֹׁם
 וְאַלְיָעֶזֶר: ^{טז} בְּנֵי גֵרְשֹׁם שְׁבוּאֵל הָרֹאשׁ:
 וַיְהִי בְנֵי־אַלְיָעֶזֶר רַחֲבִיָּה הָרֹאשׁ
 וְלֹא־הָיָה לְאַלְיָעֶזֶר בָּנִים אַחֲרָיִם וּבְנֵי
 רַחֲבִיָּה רְבוּ לְמַעַלָּה: ^{יז} בְּנֵי יִצְחָר
 שְׁלֹמִית הָרֹאשׁ: ^{יח} בְּנֵי חֶבְרוֹן וַיְהִי
 הָרֹאשׁ אֲמֶרִיהַ הַשְּׁנַי יְחִיאל הַשְּׁלִישִׁי
 וַיִּקְמַעַם הַרְבִּיעִי: ^{יט} בְּנֵי עֲזִיָּאל מִיכָה
 הָרֹאשׁ וַיְשִׁיב הַשְּׁנַי: ^כ בְּנֵי מִרְדִּי מַחֲלִי
 וּמוֹשֵׁי בְּנֵי מַחֲלִי אֲלֶעָזֶר וְקִישׁ: ^{כא} כִּב וַיִּמַּת
 אֲלֶעָזֶר וְלֹא־הָיוּ לוֹ בָּנִים פִּי אִם־בָּנוֹת
 וַיִּשְׁאֹם בְּנֵי־קִישׁ אַחֲיהֵם: ^{כב} בְּנֵי מוֹשֵׁי
 מַחֲלִי וְעֵדֶר וַיְרַמֹּת שְׁלוֹשָׁה: ^{כג} אֵלֶּה
 בְּנֵי־לְוִי לְבָיִת אֲבוֹתֵיהֶם רֹאשֵׁי

ובנהו אתקרן על
 שבטא דלוי: טו בני
 משה גרשום ואליעזר:
 טז בני גרשום שבואל
 ממנא לרישא הוא
 והגתן דאמנא נבא
 שקרא ובסיבותיה עבד
 התוקא ומני תיה דוד
 לרישא על אוצריא:
 יז והו בני אליעזר
 רחביה ממנא לרישא
 ולא הו לאליעזר בני
 חורניו ובניו ובנותיה
 דמשה רבו בני רחביה
 וסגירו לעיל מן שיהו
 ריבון: יח בני יצחר
 שלומית ממנא לרישא:
 יט בני חברון ויהו
 ממנא לרישא אמריה
 תנינא ויחיאל התיאה
 ויקמם רביעאה: כ בני
 עזיאל מיכה ממנא
 לרישא וישיב השני:
 כא בני מרדי מחלי
 ומושי בני מחלי אלעזר
 וקיש: כב ומית אלעזר
 ולא הו ליה בניו אלהו
 גנו וביבנון בני קיש
 אהא דאבותיהן: כג בני

האבות

ת"א בני משה גרשום, יצמות ו סח כ"ב סנאי, ו בני רחביה, ברתיה י:

מושי מחלי ועדר וירמות תלתא: כד אלין בני לוי לבית אבותיהו רישי אבהו למנניהו במגן שמהו

רלב"ג

(יז) רבו למעלה, ר"ל רבו למעלה עבדתי סהנו בלופן סהו כתיב מלד: (כב) וימלוס בני קיש למיסי, ר"ל קניוסיס:

מצודת דוד

בשמו, הוה דבדח כתיב כנבאלת כתיב: (יז) רבי למעלה, (כד) לבית אבותיהם גור, לבני בית למיסיס סו מלו כלשי

המזבח לכל הפקודים טכס: כמספר שבות, כמגין כמספר

ע"מ

פירוש מיט זיין נאמען בוז אייביג דם איז ברכת פהנים:

(יד) ובשה איש האלהים אונ משה דר געמליכער מאן
 זיינע זין זענן ווארין אן גירופין אוף דעם שקמ פון
 לוי: (טו) בני משה די קינד פון משה זענן גיווען
 גרשום אונ אליעזר: (טז) בני גרשום דיא קינדער
 פון גרשום איז שבואל גיווען דער עלצטער
 פון גיאי: (יז) ויהו בני אליעזר אונ דיא קינדער פון
 אליעזר איז גיווען רחביה דר עלצטער פון זיי ולא
 היה לאליעזר בנים אחרים אונ עם איז נים גיווען צוא
 אליעזר אנדערע קינדער ובני רחביה רבו למעלה אונ
 די קינדער פון רחביה האפין יחד גימערם אין דר
 הייד העכער פון ששים רבוא: (יח) בני יצחר דיא
 קינדער פון יצחר איז גיווען שלומית דר עלצטער
 פון זיי: (יט) בני חברון דיא קינדער פון חברון איז

ראשי

הַאֲבוֹת לַפְּקוּדֵיהֶם בַּמִּסְפָּר שִׁמּוֹת
 לַגְּלִילָתָם עֵשָׂה הַמְּלֹאכָה לְעִבְדַת
 בֵּית יְהוָה מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה:
 כִּי בִי אָמַר דָּוִד הַנִּיחַ יְהוָה אֱלֹהֵי־
 יִשְׂרָאֵל לַעֲמּוֹ וַיִּשְׁכֵּן בִּירוּשָׁלַם עַד־
 לְעוֹלָם: יוֹגֵם לְלוֹיִם אֵינִי לִשְׂאֵת אֶת־
 הַמִּשְׁכָּן וְאֶת־כְּלָיוֹתָיו לְעִבְדָתוֹ:
 כִּי בִי בְדַבְרֵי דָוִד הָאֲחֵרוֹנִים הֵמָּה
 מִסְפָּר בְּנֵי־לוֹי מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה
 וּלְמַעַלָּה: כִּי בִי מֵעַמְדֵם לֵיד בְּנֵי־אֶהֱרֹן
 לְעִבְדוֹת בֵּית יְהוָה עַל־הַתְּצָרוֹת וְעַל־

הַלְשׁוֹת
 רש"י
 כג (כז) המה מספר בני לוי מן עשרים שנה
 ולמעלה. כלומר אז חיון דוד משמרות אלו
 כשיבא שלמה בנו שיחיו ממונים לו: (כח) כי מעמדם
 ר"ב"ג
 (כד) מן עשרים שנה ומעלה. הנה אמר מן עשרים שנה ומעלה
 ואף על פי שהסוכה הגדולה הוקם מן שלשים שנה ומעלה ועד כן
 חנניס בנה לפי שהמניס האלו היו מוגבלים לאש להם עבודת
 משה כמו שזכרנו בפסוק צמדך כתי. ואולם מעתה לא היה
 ללוים לבשת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו כי זה היתה הנגזר
 בירושלים הוא היה מנהחו עדי עד והיה כי יתברך לעמו מלכות
 ביהו נוסח מנאקס למקום בניו שקרה לו עד היום. וזהו הוי בדברי
 דוד שהתרגום יספרים בני לוי מן עשרים שנה ומעלה להיות
 ומעשה עבודת בית האלהים. מעשה אינו מסך כי היא נקוד
 מצודת דוד
 זכרון שמונה נגלגלות: עושה המלאכה וגו'. המסוכרים
 והסופרים והמנונים: (כח) כי אמר דוד. דא לתת עמס לנת
 מנה דוד מן עשרים הלא הסוכה אחרת מן שלשים ואמר כי
 אמר דוד היתה ה' וגו' עד לפנים ולא יזוז עוד מעס: (כז) וגם
 ללוים. וה"כ חיון גם ללוים לשאת את המשכן למקום כמו
 שזכרנו על גמס וליסם אלא לזכר ודי כבן עשרים כי לעבוד בכתב
 סולק לשלשים נגלגלות הכה ולא לזכר: לעבודתו. הששים לעבודת

מקום: (כז) כי בדברי וגו'. דוגמא וילוו עליך וישרתוך (במדבר
 י"ה): ועל מהרהת לכל קדש. שאם יעמל היותו וכלו
 שיהיו הם ממונים לערוו סכן מליונו כחוקיהו כדכתיב
 (כו) וגם ללוים אין לשאת. כלומר אחר ששכן האהל בירושלים
 עוד אין ללוים עבודת משה: (כז) כי בדברי דוד האחרונים.
 כלומר במעשיו האחרונים היה זה ששפר הלוים מן עשרים
 שנה והעמידם על משמרותם. והיכן כל צורכי המקדש של
 מתחילת מסר אותם מן שלשים כמו שכתבו בתורה. ועתה
 אמר כיון שאין ללוים לשאת בכתב נעמיד גם כן כבן עשרים
 שנה: (כח) ועל מהרהת לכל קדש. שיהיו הלוים ממונים
 למשרת כל קדש כמו שאמר ביוזקאל ויבאר הכתובים לפניהם
 בית ה' לפחד וגו' ויקבלו הלוים לתוציא לנחל קדרון תוציא:
 בית ופי' ולמעשה ולעבודת בית ה' לכל יהיו ממונים:
 המשכן: (כז) כי בדברי וגו'. כל אף שדכדי כהם טעמו לאמנ
 למעלה מן שלשים זהו כי בדברי דוד הסתוכים המה סופרים מן
 עשרים אבל כדכונה לא עלתם זאת על דעומו ודלא למונים כתיב
 עתה מן שלשים: (כח) כי מעמדם. כל הוילי והסופרי להיות
 מעמדם תמה די בני אלהין וגו' אס כן די בני עשרים: על התצרות.
 יפרש מהו עבודת בית ה' ואמר שיהיו ממונים על הכליות וגו':
 ועל מהרהת. לשמור טעמם דכתיב הקדשים שלא יעמלנו ומעשה.
 פירוש ע"מ
 מראשית אבות צו וייערי בתי אבות צו אלי גיציילמע
 וס אין ויי איז גווען גיציילמ בספער שבות לגלגלותם
 מיט דר צאל פון וייערע זעקן צו וייערע קעפ עשה
 המלאכה לעבודת בית ה' וס האבין גיטאן די מלאכה
 צו דר דינקס פון נאמס הוז פון צוואנציג יאר אונ
 ווייטער: (כח) כי אמר דוד הניח ה' אלהי ישראל לעמו
 דען דויד המ גיטאנט נאמ דר נאמ פון ישראל המ
 גיטאנט רוען צו זיין פאלק אונ ער רועט רוען אין
 ירושלים ביו אייביג: (כו) וגם ללוים אין לשאת את
 הסיפון מבימלא ווערן שוין די לויים אונ גיט בארפן
 הייף

מקדשא דני על דרמא ועל לשכיא ועל דכותא לכל קדשא ועבדת פולחן בית מקדשא דני: כט ולקחם סדורא ודכרמא ולמנחהא ולמספוגין פטירין ולמסרותא ולרביקא ולכל פכילתא ומשחמא: ל ולמקם בצפר בצפר לאורווי ולשכחוי קדם וי וברנן לרמשא: לא ולכל ערן דמחסקן עלון קדם וי ליומי שבאי ולרישי נר תיא ולמנעריא במנעריא פד חמי תון קדיקא קדם וי: לב וישרון ת מסרת משפן זמנא וית

מקדשא דני על דרמא ועל לשכיא ועל דכותא לכל קדשא ועבדת פולחן בית מקדשא דני: כט ולקחם סדורא ודכרמא ולמנחהא ולמספוגין פטירין ולמסרותא ולרביקא ולכל פכילתא ומשחמא: ל ולמקם בצפר בצפר לאורווי ולשכחוי קדם וי וברנן לרמשא: לא ולכל ערן דמחסקן עלון קדם וי ליומי שבאי ולרישי נר תיא ולמנעריא במנעריא פד חמי תון קדיקא קדם וי: לב וישרון ת מסרת משפן זמנא וית

לקמן ב' כ"ט) ויקבלו הלויים להוציא לנחל קדרון חולה וכתוב ויחלו כחלד לחודש הראשון לקדש וגו': (לא) ולכל העלות עולות לה' לשבחורה לחדשים, פתרון הם יהיו ממונים על הלכות וגם על נאכת בית העלמים שהקרבות

ואת
שם והם יביאו אל הכהנים חמיד בכל יום כמספר מה שלריכיים בכל יום בין בחול בין בשבתות ובהלכים וכמועדים שמוספים על התמיד כל אלה יביאו כמספר כמשפט וגם מוסיעים לכהנים להפשיט הזבח וכן מנינו בחוקיהו רק רכב"ג

רש"י
עממס לשאת בני אהכך לעבודת בית ה' על המלכות ועל כלשנות וימר העבודות שזכר פס', והכס היו סלויים לזוים לסם מהיוסם בני עשרים שנה:

לד"ק
(כט) ולכל משרדה וכה. גם כן יהיו ממונים לתקן המדות שהיו צריכין למקדש שהיו תואיפה שלישחורבנית ועשרתם. והמשרדה הוא כלל המדות הקטנות והמדת כלל המדות הגדולות: (ל) ולכל העלות עולות, שיהיו כוונתם גם כן להלל בכל יום שיעלו עולה לשבחורה לחדשים ולמועדים ולעזרו לכהנים גם כן ולהכניסם ולשוחם ולעשות כל בעשה עד קבלת הדם כי מקבלת הדם אוליך מצות חבהות

עממס לשאת בני אהכך לעבודת בית ה' על המלכות ועל כלשנות וימר העבודות שזכר פס', והכס היו סלויים לזוים לסם מהיוסם בני עשרים שנה:

מלשון עבירה וסדוק: ולריקוי. הרוחת דקות כמו ודקיקי עמית (ויקרא ב'): ולטובת. מנהג מעשה מהמת: ולמורכבת. טנין סליטה כדומתין כמו מרכבת חזיאיה (שם ו): משרדה. ה"ל מרת כלת כמו מנהג בעשקל ובמשואה (שם יט):

צורת דוד
ושאר מעשה עבודת וגו' (כט) ולחם המשרכת וגו' לכסן למס סמנים וסולת ומנחת ססולת: ולריקוי וגו'. וכס עמי עממות הממורים כדור: ולכל משרדה. ל"סו ממונים על מדות סיכס וסלח סלרכים עמוס: (ל) ולעמוד וגו'. לזכור בעת הקרבת סמדין: (ל) ולכל העלות. לזכרות ולהלל בכל זמן העלאת עולות לה': ולשבתות וגו'. וכס עולות כמספין: במספר. ר"ל העולות לפי ה' ולא יעזבו: (לכ) ושמו וגו'. גם יעמדו לח משנת סלויים

פרוש
שמיין אלע אין דר פריא צו דאנקען אונ צו לובען גאט (בשעת מען וועט מקריב ייין די המירין) וכן לערב אונ אזו זאך ויין זאן אלע פיר נאכט: (לא) ולכל העלות עולות לה' אונ אין אלע צייט וזאס מען וועט און גרענגן עולות צו גאט דייינו אין די שבתות אונ אין ראשי חגשים אונ אין די ימים טובים כמספר כמשפט עליהם תמיד לפני ה' מיט דר צאל אזו ווי דער משפט פון דר תורה אין און די ישראל ויין זאלען תמיד מקריב ייין פיר גאט אין זייער צייט: (לב) וישפחו את משמרת אוהל טועד אונ ויין זאלען היסן דם היטונג פון דעם אוהל מועד קיין פּרעמדער זאל גיט אריין גיין אונ דם היטונג פון דעם הייליגקייט אונ דאס היטונג פון די קינדער פון אהרן וייערע קרינדער דהיינו

צו אלע הייליגע זאקען ויין זאלן היסן די הייליגע זאכין ויין זאלען גיט סמא ווערען ומשעה עבודת בית האלהים אונ איבער אנדערע ארבעט פון דר דינקט פון גאטס דוד זעגן ויין גיטען ממונים: (כט) ולחם המשרכת וסולת למנחה אונ צו זאן גרייטן דעם לקחם הפנים דאס מען זאל איהם אהן רעכשין און דעם שולחן הקהב אונ צו זאן פריישען ועמיל מעל און מנחות אונ צו גינדניטע מצות אונ צוא מנחות פון פייער פאנן אונ צו גיפּרעגילטע מנחות ולכל משרדה ומדה אונ צו אַרעַרלייא נאסי מאסין אונ מרונקענע מאסען זאלען דיא לזרים זיין ממונים איבער זייא: (ל) ולעמוד בבקר בבקר להרות ולהלל לה' אונ צו און

וְאֵת מִשְׁמֶרֶת הַקֹּדֶשׁ וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אֹהֶן אֲחֵיהֶם לְעִבְדַת בֵּית יְהוָה: כֹּד ׀ וּלְבָנֵי אֹהֶן מִחֻלְקוֹתֵם בְּנֵי אֹהֶן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר: י וַיִּמַּת נָדָב וַאֲבִיהוּא לְפָנָי אֲבִיהֶם וּבָנָיִם לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהֲנוּ אֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר: י וַיִּחַלְקֶם דָּוִד וַצְדוֹק מִן־בְּנֵי אֲלֻעָזֹר וְאִחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר לְפַקְדוֹתֵם בְּעִבְדוֹתֵם: י וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי־אֲלֻעָזֹר רִבִּים לְרֹאשֵׁי הַגְּבֻרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיִּחַלְקוּם לְבָנֵי אֲלֻעָזֹר רֹאשִׁים

וְיָת מִשְׁמֶרֶת קוֹדֶשׁ אֹהֶן וּמִשְׁמֶרֶת בְּנֵי אֹהֶן אֲחֵיהֶם לְעִבְדוֹת בֵּית מִקְדָּשָׁא דְיָ: כֹּד אֲלֻעָזֹר וּפְלִיגְנוֹן דָּוִד אֹהֶן נָדָב וַאֲבִיהוּא אֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר: י וַיִּמַּת נָדָב וַאֲבִיהוּא לְפָנָי אֲבִיהֶם וּבָנָיִם לֹא־הָיוּ לָהֶם וַיִּכְהֲנוּ אֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר: י וַיִּחַלְקֶם דָּוִד וַצְדוֹק מִן־בְּנֵי אֲלֻעָזֹר וְאִחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר לְפַקְדוֹתֵם בְּעִבְדוֹתֵם: י וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי־אֲלֻעָזֹר רִבִּים לְרֹאשֵׁי הַגְּבֻרִים מִן־בְּנֵי אִיתָמָר וַיִּחַלְקוּם לְבָנֵי אֲלֻעָזֹר רֹאשִׁים

לְבֵית

רש"י

ת"א יחלקו וימצאו

וְעוֹרָא בְנֵי שְׂרִיָה הָיוּ כְדַחְבִּיב (לעל ה') וְשְׂרִיָה הוֹלִיד הָת יוֹהֲלֶק (וְעוֹרָא ו') כְּחִיב עוֹרָא בְּנֵי שְׂרִיָה וַיִּהְיֶה הַלֵּךְ בְּגוֹלָה לְכַל וְכַשְׂמֵלָו מִכְּכַל עַלָּה יוֹשֵׁעַ וְשִׁמְשׁ וְלֹא שִׁמְשׁ עוֹרָא לְפִי שְׂרִיָה יוֹהֲלֶק כְּכֹדוֹ וְקִלְמָו בְּן אֲחִיו כְּכֹדוֹ כְּדַחְבִּיב כְּכֹחַת הָגִי (ח') וַיִּהְיֶשׁ בְּן יוֹהֲלֶק כְּהֵן הַגְּדוֹל: (ג) וְאִחִימֶלֶךְ בְּן בְּנֵי אִיתָמָר. זֶה אֲחִימֶלֶךְ בְּן אֲחִיתָר כְּדַמּוּכָא בְּסַמּוּךְ (פְּסוּק ו') וַיִּכְתַּם שְׂמִיָּה וְגו' עַד וְאֲחִימֶלֶךְ בְּן אֲחִיתָר: (ד) וַיִּחַלְקוּם לְבָנֵי אֲלֻעָזֹר רֹאשִׁים רד"ק

הַכֹּהֲנִים הָיוּ לַמַּעַם וְלֹא יָכְלוּ לְהַפְּטִיחַ אֶחָד כָּל הַעוֹלוֹת וַיִּחְקוּם אֲחֵיהֶם הַלֵּוִים וְגו' (לְקַטֵּן ב' כ"ט): כֹּד (א) וּלְבָנֵי אֹהֶן. פִּתְרוֹן הַלֵּוִי בְּנֵי אֹהֶן וְגו' עַל מַחֲלֻקוֹת: (ב) וַיִּמַּת נָדָב וַאֲבִיהוּא וְגו' וּבָנָיִם לֹא הָיוּ לָהֶם. לְפִי שָׁלַח הָיוּ לָהֶם כְּנִים כִּינְיָהוּ אֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר בְּמִקְוֹם אֶחָד אֲשֶׁר הָיוּ לְגַדְדֵי וְאֲבִיהוּא כְּנִים הָיוּ קוֹדְמִים לְאֲלֻעָזֹר וְאִיתָמָר כְּכֹחַהּ גְּדוֹלָה בְּכֵן מֵאִתּוֹ (בְּעוֹרָא ג') שְׂרִיָה יוֹהֲלֶק אֲבִיו עַל יוֹשֵׁעַ הָיוּ וַיִּהְיֶה רַב־בֵּי

כֹּד (ג) וְאִחִימֶלֶךְ מִן־בְּנֵי אִיתָמָר. כִּי אֲחִימֶלֶךְ הָיוּ בְּן אֲחִיתָר וְאִיתָמָר הָיוּ מִבְּנֵי עוֹלֵי וְלִמְנוֹחַ מִזֶּה מִקְוֹם כִּי עָלִי כִי מִכְּנֵי אִיתָמָר. וְהָיָה זָכַר כִּי מִמְחֻלְקוֹת הַכֹּהֲנִים הָיוּ שְׂרִיָה וְלִרְעֵפָה. מִשָּׁם שָׁמַר עֲבַד רְשָׁפִים לְחַלְצוֹת וְכֹחַהּ לְבָנֵי אִיתָמָר וְלֵלוֹ הָס רַחֲשֵׁי מַחֲלֻקוֹת אֲשֶׁר הָיָה לָם מִמְחֻלְקוֹת עִבְרֵי מִכְּרַתָּה כְּכַסֵּה יָעִים. וְלֹא כִּי־הָיָה לְהַחֲזִיק כָּל הַתַּעֲרָב לְכַסֵּה בְּתוֹ כְּחֹת כִּי שִׁיבֵי הַעֲנִין מוֹנֵבֵל יוֹם כִּי־סָלַח יִחְסַל כְּדוֹרוֹ. וְלִמְשַׁלְּחֵי הַעֲלִימָה עֲבֹדוֹתֶיהָ כְּכֹחַסָם עַל כֹּחַ שְׂרִיָה בְּתַחֲלִיל. וְאִתּוֹ אֲחִיו אִיתָמָר. כְּלוֹמַר כֹּחַ שְׂרִיָה מִצְדוֹת דָּוִד

כֹּד (ג) וַיִּחַלְקֶם דָּוִד וַצְדוֹק וְגו'. הַיּוֹד כְּסוּל וְהַחֲלִית בְּקַמָּן תּוֹא כְּבוֹ וַיִּחַלְקֶם אֲחִיתָר לְעַלְמָה כִּי שׂוֹמֵם בְּנִיקוֹר. וְכֹד וְכֹרְתֵי דִקְדוּקוֹ בְּסַפֵּר סְכָלָל. פ' לְפִי שְׂשַׁת דוֹר הַמִּשְׁמֶרֶת מִכָּה שְׂהָיוּ כִי מִתְחִילָה הָיוּ שְׂמוֹנָה מֵאֲלֻעָזֹר וְשְׂמוֹנָה מֵאִיתָמָר וְרָאָה דוֹר רִבִּים לְרֹאשֵׁי נְבוֹרִים לְאֻעָזֹר בְּבָנֵי אִיתָמָר וְלִקַּח עִמּוֹ בְּנֵי אֲלֻעָזֹר וְהוֹסִיף עוֹד שְׂמוֹנָה מִשְׂבֻּרוֹת וְחָקַן עֲשָׂרִים וָאַרְבַּעַת מִשְׂבֻּרוֹת הַשֵּׁשׁ עֲשָׂרָה מֵאֲלֻעָזֹר וְהַשְׂמוֹנָה מֵאִיתָמָר. וְהוּא שֹׁמֵר בֵּית אֲבִי אֲחִירָא לְאֻעָזֹר כְּלוֹדֵר אֲחִירָא לְאִיתָמָר הָיוּ בָם עֲתָה בְּן אֲחִירָא כִּי לֹא תוֹסִיפוּ לָם מִשְׂבֻּרוֹת.

בני אהרן. (כ) כפי שחם בדבר הלוי למנוחם בית ה' ככספם טוב העולה ולדומה: כד (ה) ולבני אהרן ואלם בני אהרן כן מחלקום למשמרות: פירוש

(כ) לפני אביהם. כפי שחם: ויכתבו. כ"ט וחס נשאלו כהנים לם: (ג) לפקודתם בעבודתם. לפי שמלכות הכהנים בעבודה הסוּל סליס: (ד) לראשי הגברים. למספר ראשי פירוש דהיינו זיי זאלן זיי העלפקען לעבודת בית ה' צו דער דינסט קאל פון גאטס הויז: כד (א) ולבני אהרן מחלקום אונ צוא די קינדער פון אהרן איז און גיוען זייער טיילונג צו דיא קשמרות בני אהרן די קינדער פון אהרן זענן גיוען נדב אונ אביהוא אונ אלעזר אונ איתמר: (ב) וימת נדב ואביהוא אונ נדב אונ אביהוא זענן גישטאן בן פר זייער פאטערס לעבין אונ קיין קינד איז גיט גיוען צוא זייא ויכתבו אלעזר ויתמר אונ אלעזר אונ איתמר האפען גירינם און זייער אים: (ג) ויחלקם

דָּוִד וַצְדוֹק מִן־בְּנֵי אֲלֻעָזֹר הָאֵם דָּוִד אֹנֶן צְדוֹק פּוֹן דִּיא קִינְדֵרֵר פּוֹן אֲחִימֶלֶךְ אֹנֶן דִּיא קִינְדֵרֵר פּוֹן אִיתָמָר דִּיא הַאֲפֵעֵן צוֹא טִיילֵם דִּיא פְּהָגִים לְפַקְדוֹתֵם בְּעִבְדוֹתֵם צוֹ זייער זיילונג אין זייער דינסט: (ד) וַיִּמְצְאוּ בְּנֵי אֲלֻעָזֹר רִבִּים אֹנֶן זיי האָפִין גִּיפּוֹנֵעֵן דִּיא קִינְדֵרֵר פּוֹן אֲלֻעָזֹר זענען גיוען פִּיחֵל צוֹא דִּיא גִלְצִיטֵע פּוֹן דִּיא סֵאָנֶען מַעֲרָר פּוֹן דִּיא קִינְדֵרֵר פּוֹן אִיתָמָר אֹנֶן דְּרוֹם וַיִּחַלְקוּם הַאֲפִין זיִיא צוֹא טִיילֵם אִימֶלֶיכִין מִשְׁמַר אֹיף צוֹוִי מִשְׂמֶרֶת דִּהֵינֵו זִיגִי אֲלֻעָזֹר רֹאשִׁים לְבֵית אֲבֹת שֵׁשׁ עֶשְׂרֵי דִּיא קִינְדֵרֵר פּוֹן אֲלֻעָזֹר

לְבֵית אֲבוֹת שֵׁשֶׁה עֶשְׂרֵי לְבָנֵי אִיתָמָר
 לְבֵית אֲבוֹתָם שְׁמוֹנָה: וַיַּחֲלֶקְמוּ
 בְּגוּרֹת אֵלֶּה עִם אֵלֶּה פִּיהֵיו שְׂרֵי
 קֹדֶשׁ וְשְׂרֵי הָאֱלֹהִים מִבְּנֵי אֶלְעָזָר
 וּבְבָנֵי אִיתָמָר: וַיִּכְתְּבֵם שְׁמֵעִיה בֶּן
 נְתַנְאֵל הַסּוֹפֵר מִן־הַלְוִי לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ:
 וְהַשְּׂרִים וְצִדּוֹק הַכֹּהֵן וְאַחִימֶלֶךְ בֶּן
 אֲבִיתָר וְרֵאשִׁי הָאֲבוֹת לְפָנֵיהֶם
 וְלָלוּם בֵּית־אֲב אַחַד אַחַז לְאֶלְעָזָר
 וְאַחַז אַחַז לְאִיתָמָר: וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל
 הָרֵאשֹׁן לַיהוֹרִיב לַידְעִיה הַשְּׂנִי:

(סא לְבֵית אֲבִיתָמָר
 הַמִּנְיָן): ה' וּפְלִגְנוֹן
 בְּעִדְבֵן אֲלֵין עִם אֲלֵין
 אָרוֹם הוּוּ רַבְּנֵין קִדְשֵׁין
 וְרַבְּנֵין מִשְׁמִשֵׁין קִדְשֵׁין
 מִבְּנֵי אֶלְעָזָר וּמִבְּנֵי
 אִיתָמָר: וַיִּכְתְּבוּ
 מִשֶׁה סִפְרָא רַבָּא
 דְּמִתְקַרֵי שְׁמֵעִיה בֶּר
 נְתַנְאֵל מִן שְׂבָמָא לְוִי
 וְהוּוּ מִתְקַרֵי כְּתָבָא
 קִדְשֵׁין סִפְרָא וְרַבְּנֵי
 וְצִדּוֹק הַכֹּהֵן וְאַחִימֶלֶךְ
 בֶּר אֲבִיתָר וְרֵאשִׁי
 אֲבִיתָר לְפָנֵיהֶם בֵּית
 אֲבָא חַד מִתְאַמֵר
 אֲשֵׁמֶה עֶשְׂרֵי לְמִסְרַת
 אֶלְעָזָר וְדָמָת אַחַד
 מִתְאַמֵר הַמִּנְיָן לְמִסְרַת
 אִיתָמָר: וַיִּנְפֶק עֲדָבָא
 קִרְבָּאָה לַיהוֹרִיב
 לַידְעִיה

ה'א וְהַלְוִי, הַמִּנְיָן כ"ו: רָשִׁי

(פסוק ו') בית אב אחד זהו לאלעזר והזהו זהו לאיתמר
 כלומר כאלו למעמד למשמר שבתמסכן כמו כן העמידו דוד
 עתה נבנית המקדש: (ה) ויחלקומו בני רבות אלה עם
 אלה. למי ישול הנורל להיות ראשון או שני שלישי או
 רביעי וכן כלם: (ו) ויכתבם שמעיה בן נתנאל
 מי ראשון ומי שני וכן כלם:
 רל"ג

לְבֵית אֲבוֹת שֵׁשֶׁה עֶשְׂרֵי. מתחלה במסכן צילה לא היו
 כי אם ע"ז משמרות ה' מאלעזר וה' מליתמר כמסמך
 במסכת טענית וכשראה דוד שהיו ראשי הנזרים לאלעזר
 רבים הלך על משמר ומשמר של אלעזר וטענית והעמידם
 על ע"ז משמרות ומשמרת בני ליתמר העמיד על מעמד
 משמר ככראשונה על שמונה משמרות וכן מוכיח במסמך
 רל"ג

השמיט כלה חבא לחריב השנית ומחריב השלישית וכן כל הסדר
 הוא עד סוף כל הממלכות ושנים אחד כן לשם המסמך על
 המלך הקודם. והנה כלבי הממלכות היו בני דוד ולא שבו על
 הסדר וכלים לחריבם ממנו במקומם וקראו בשם הלו'. והנה היה
 המלך לנפוליו והשני ליעוס פד שהיה המלכה ונשאר למשפחה:

והחזק רבותיו ויש בו שאמר כי משה הן שמונה משמרות
 ד' מאלעזר וד' מאיתמר בא שמואל והעמידו על שש עשרה
 שמונה מאלעזר ושמונה מאיתמר בא דוד והעמידו על עשרים
 וארבע. ויש בהם בו שאמר כי משה הן שש עשרה שמונה
 מאלעזר ושמונה מאיתמר באו שמואל ודוד והעמידו על
 עשרים וארבע שאמר ישי דוד ושמואל הוראה באשמונים
 (כ) ויחלקים בגורלות אלה עם אלה וכו'. ה"ל כי לא נהן
 מבני אלעזר ובבני איתמר לפיכך לא נהן להם בעלה זה על זה
 להיות זה קודם לזה אלא כמו שעלת הגורל להם כן היו לבד
 הכולנים הגורלה שוותה כבני אלעזר כמו שפירשנו למעלה: (ו) ויכתבם שמעיה בן
 נתנאל הסופר ונתנם כקלפי ויצא הגורל הראשון ליהויריב וכו':
 כצורת דוד

לשבת הנורל: בית אב אחד אחו וגו'. הנה למעלה היו שמונה
 בתי אבות ולעזר ושמונה למיתמר ועל שמהל דוד רבים לבני
 הלעזר והלך בית אב לשנים (ה) בית אב אחד אחו ולעזר ר"ל
 כל בית אב אחו עוד אחד להיות כשם שנים: ואחז אחו לאיתמר.
 ר"ל מה שנים אחו למיתמר מהו נבאל אחו ולא סוכף נלוס:
 ע"מ

כנבים סלחון לנעזר: ראשית לבית אבות. עשה כשה עשר
 כלבי בני אבות וסם המצטרות: (ס) בגורלות. מי יבטח ראשון
 ומי שני וגו': כי היו שני קדש וגו'. כי כלם בני שני קדש
 וגו' ולכן לא נתן מעלה לאחד על השני למקדש מעני נורל:
 (ו) ויכתבם. שמונה כמות כמסך כל הקדשים לטעם כלפי
 פירושי ע"מ

נתנאל דר שריבער וואם ער איז גיווען פון שבט
 לוי דר המ אויף גישריבין די בתי אבות לפני המלך
 והשירים וגו' פאר דעם ספר אונ די הארין אונ צדוק
 דר בהן אונ אחימלך דר זון פון אביתר אונ פד די
 עלצטע פון די בתי אבות ווס צו די פהנים אונ קיום
 בית אב אחד אחו לאלעזר איין בית אב דם אן גינמען
 צו אלעזר אונ דם צו סייכלם אוף צוויי בתי אבות
 ואחז אחו לאיתמר אונ דר בית אב ווס איז גיווען אן
 גינמען צו איתמר דער איז אוי גישריבין אונ איז
 גיט צו סייכלם גיוואכן: (ו) ויצא הגורל הראשון ליהויריב
 איז

אלעזר ועני גיווען על הצטע צו די בתי אבות ועבדן
 אונ צו די קינדר פון איתמר איז גיווען אבם עלצטע
 צו די בתי אבות: (ה) ויחלקים בגורלות אלה עם אלה
 אונ ויי האבן ויי צו סייכלם מיט גורל די בני אלעזר
 מיט די בני איתמר ועלצטע בית אב זאל פריער
 בארדין פי היי שני קדש ושני האלוים מבני אלעזר ובבני
 איתמר דען ויי ועני אלע גיווען הייליגע הארין אונ
 געמליכע הארין פון די קינדר פון אלעזר אונ פון
 די קינדער פון איתמר דרום דם גימיזש גיין דורך
 א גורל: (ו) ויכתבם שמעיה אונ שמעיה דער זון פון

ח' לְחָרֶם הַשְּׁלִישִׁי לְשַׁעֲרֵים הָרְבִיעִי :
 ט' לְמַלְכִּיָּה הַחֲמִישִׁי לְמִמֶּן הַשֵּׁשִׁי :
 י' לְהַקְוִץ הַשְּׁבַעִי לְאֲבִיהַּ הַשְּׁמִינִי :
 י"א לְיִשׁוּעַ הַתְּשַׁעִי לְשֹׁכְנֵיהוּ הָעֲשָׂרִי :
 י"ב לְאֵלִישִׁיב עֲשָׂתִי עֶשֶׂר לְיָקִים שְׁנַיִם
 עֶשֶׂר : י"ג חֲפָה שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר לְיִשְׁבָּאֵב
 אַרְבַּעַת עֶשֶׂר : י"ד לְבִלְגָּה חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר
 לְאֹמֶר שֵׁשֶׁה עֶשֶׂר : ט"ו לְחִזִּיר שִׁבְעָה
 עֶשֶׂר לְהַפְצִיץ שְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר : ט"ז לְפַתְחִיהַּ
 תְּשַׁעַת עֶשֶׂר לְיַחֲזִיקָאֵל הָעֲשָׂרִים :
 י"ח לְיָכִין אֶחָד וְעֵשָׂרִים לְגִמְזוֹל שְׁנַיִם
 וְעֵשָׂרִים : י"ט לְדָלְיָהוּ שְׁלֹשָׁה וְעֵשָׂרִים
 לְמַעֲזִיָּהוּ אַרְבַּעַת וְעֵשָׂרִים : י"ט אֱלֵה
 פְּקֻדָתָם לְעַבְדֵיהֶם לְבֹאֵ לְבֵית־יְהוָה
 בְּמִשְׁפָּטָם בְּיַד אֲהֵרָן אֲבִיהֶם כַּאֲשֶׁר

לְיַד־עֵינֵהּ הַנְּיֻנָּה : ח' לְחָרִים
 ת' לְיַתְאָה : ט' לְשַׁעֲרֵים
 ר' בְּיַעֲזָה : י' לְמַלְכִּיָּה
 ח' מִי־שָׁה : י' לְמִמֶּן
 ש' תְּיַתְאָה : י' לְהַקְוִץ
 ש' בְּיַעֲזָה : י"א לְיִשׁוּעַ
 תְּשַׁעֲזָה : י"ב לְשֹׁכְנֵיהוּ
 עֲשָׂרָה : י"ג לְאֵלִישִׁיב
 ח' סָרָה : י"ד לְיָקִים
 תְּיַסְרָה : י"ה לְחֲפָה
 תְּיַסְרָה : י"ו לְיִשְׁבָּאֵב
 א' סָרָה : י"ז לְבִלְגָּה
 ח' מִסְרָה : י"ח לְאֹמֶר
 ש' סָרָה : י"ט לְחִזִּיר
 ש' סָרָה : י"י לְהַפְצִיץ
 תְּיַסְרָה : י"י"א לְפַתְחִיהַּ
 תְּשַׁעֲזָה : י"י"ב לְיַחֲזִיקָאֵל
 עֲשָׂרִים : י"י"ג לְיָכִין
 ו' ח' לְגִמְזוֹל עֲשָׂרִים
 ו' ת' י"ו : י"י"ד לְדָלְיָהוּ
 עֲשָׂרִים ו' ת' לְמַעֲזִיָּהוּ
 עֲשָׂרִים ו' א' לְיַחֲזִיקָאֵל : י"י"ה
 מ' מִי־נִיחִין לְפַתְחֵיהֶן
 לְמִיַּעַל לְבֵית מִקְדָּשָׁא
 ב' י' כ' ח' לְהוֹן כְּדִ
 אֲהֵרָן

רש"י הא' נהה

(יט) אלה פקודתם לעבודתם. אלו שכתובים כאן רחמי משמרות פקודתם כל משמרות היו ; מצורת דוד

(יט) אלה פקודתם. אלו מספר המשמרות לכל לבית ה' לעבודתם כמשפט המלמד כי אהרן כלשהו לכו ה' ; פרוש ע"ה

איז דר ערשטער גורל ארום גינאנגען צו ידורוב
 ער נאל צום ערשטן באדינן לביעה השני צו ידעיה
 איז גיווען דר אנדערער גורל : (ח) לחם השלשי צו
 חרם איז גיווען דר ערשטער גורל צו שעורים איז
 גיווען דר פערדער גורל : (ט) למלכת החמישי צוא
 סלפיה איז גיווען דר פינפטער צו מימן איז גיווען
 דר זעקסטער : לחיז השביעי צו הקוץ איז גיווען דר
 זעפטער צו אבניה איז גווען דר אכטער : (יא) לשני
 הששי צו ישוע איז גיווען דר ניינטער גורל צוא
 שכניהו איז גיווען דר עצה עשטער : (יב) לאלישיב צו
 אלישיב איז גיווען דר עלפטער צו יקים איז גווען
 דר צוועלפטער : (יג) לחפה צו חופה איז גיווען דר
 דרייצנטער צו ישבאב איז גווען דר פערצענטער :
 (יד) לבלגה חמשה עשר צוא בילגה איז גיווען דר

וירימות אלין בני לויא
 לבית אבתיהון :
 לא ירמו אף הנזן עדבין
 כל קבל אחרון בני
 אהרן קדם דוד מלכא
 וצדוק ואחיהם בני אהרן
 אבדת לכהניא וכלויא
 אבדת רישא קבל
 אחרון זעירא :
 כה אואפריש דוד ורבני
 חילא לפולחנא לבני
 אסף והימן ויהוהן
 דפתגבאין בכדרין
 בנבלין ובצלצלין ויהוה
 סגבנהן גברי עברי

מושי מחלי ועדר וירימות אלה בני
 הלויים לבית אבתיהם: לא ויפילו גם
 הם גורלות לעמת ואחיהם בני אהרן
 לפני דוד המלך וצדוק ואחיהם
 וראשי האבות לפהנים וללויים אבות
 הראש לעמת אחיו הקטן: כה ויבדל
 דוד ושרי הצבא לעבדה לבני אסף
 והימן ויהוהן הנביאים בכנורות
 בנבליים ובמצלתים ויהי מספרם אנשי

בנבליים ובמצלתים ויהי מספרם אנשי

מלאכה
 רשי' חיר' (א) ויבדל דוד ושרי הצבא לעבדה. לשור
 הכיר: לבני אסף וגו'. מכל הלויים לא הבדיל
 כי אס בני אסף וגו': והימן ויהוהן הנביאים. כשהיו
 מנגיני כבלי סורים הללו היו מתחבלין דוגמא כהליבע קמו
 רצ"ב

(א) ויפילו גם הם גורלות וגו'. כ"ל כעבר תקלו גם כן הלויים
 נעבדים והרבעים מתקנות כדי שבעת כל אחת מהם שבעים שלה
 עלותן המנזר בזה בקלם מעטות הכהנים: אבות הרבה לעומת
 אחיו הקטן. כ"ל האבות כל ראש היו שבעה לבת כל אחד מהם
 עימו וזה היה גם כן במחלקים הלויים עד שמהם היתה מחלקת
 לויים לפימה ממחלקת ידועה שבכספים כן היה כל זה מהלויים לפימה
 שכל הידוע ממחלקת הכהנים שבעים הכול. והנה קראו הקטן לפי
 שכל צדק חב הוא קטן מרובם כל המחלקות:
 כה (א) לבני אסף והימן ויהוהן וגו'. והנה שכלו השלשה היו
 נבליים ויהי אבתיהן קלה מרוב נבליים שגמרו בשנים
 בספר ההלויים. ולאכר שהיו הללו בו בזה מתקום שהיו נבליים
 חלל הילון שהיו מוצרים כעטות וכעבדים וכעללים להורות לה'

ובני יהוהן ששה ובספר אינם כי אם חמשה גדליהו וצרי
 ובספר הגורל כצאנו אחר שאינו הנה הוא אמר והעשירי שבעי.
 בנים והיתה אשתו מנוברת מששטי וראה ברוח הקדש שנים הוא יהיה ראש משמרה לפיכך אמר ששה. ויתכן לומר שהיה

מזודת דוד
 עם שמונים היה היה כהלם ללם על כל זה היה מונח בגורל לפימה
 אהיו קטן מכולם ולא הועיל לו עמלו להקדים לכאן לא היה
 סוף עלו:

כה (א) ויבדל. הכדלים עמלר הלויים אל הפזורה המסרת להם
 כהלל כבלי שיר: הנביאים. אשר היו מנגינים כנחו
 הקדש: בכנורות. הכדלים לנגן כעטות וגו': אנשי מלאכה

ע"פ פירוש
 וירחמאל: (ל) ובני שושי מחלי ועדר וירימות אונ
 דיא קינדער פון מושי איז גיוועזן סחלי אונ עדר
 אונ וירימות אלה בני הלויים לבית אבתיהם דיא ונעזן
 גיוועזן די קינדער פון די לויים צו וייערע דאס אבות
 (לא) ויפילו גם הם גורלות לעמת אחיהם בני אהרן אונ זיי
 האבן גורל גיווארפן אנמאקעגן וייערע קינדער די
 קינדער פון אהרן לפני דוד המלך וגו' פר דוד המלך
 אונ צדוק אונ אחיהם די כהנים אונ פר די עלצטע
 פון די בתי אבות ווס צו די כהנים אונ לויים ונעזן
 גיווען ווער עם זאל פריער באדינן אין וייער דינקט

מלאכה לעבדתם: ב לבני אסף זכור
 ויוסף ונתניה ואשראלה בני אסף על
 יד אסף הנבא על ידי המלך:
 לידותון בני ידותון גדליהו וצרי
 וישעיהו חשביהו ומתתיהו ששה על
 ידי אביהם ידותון בפנור הנבא על
 הודות והלל ליהוה: ד להימן בני הימן
 בקניה מתניהו עזיאל שבואל וירימות
 חנניה חנני אליאתה גדלתי ורממתי
 עזר ישבקשה מלותי הותיר
 מחויאת: ה פל אלה בנים להימן חנה

פולחנא לפולחנאון:
 ב לבני אסף זכור ויוסף
 ונתניה ואשראלה בני
 אסף על ידי דוד אסף
 דאתנבי ברוח קודשא
 וכתבנא לרבישא על
 ידא דמלכא: ג לידותון
 בני ידותון גדליהו וצרי
 וישעיהו חשביא
 וכתבנא אשקה על
 ידא דאבוהון ידותון
 בכנרא דאתנבי על
 אודארתא והושבחהא
 קדם יי: ד להימן בני
 הימן בקניה סמנרהו
 עזיאל שבואל וירימות
 חנניה חנני אליאתה
 גדלתי ורממתי עזר
 ישבקשה מלותי הותיר
 מחויאת: ה פל אלן בני

עם אלהים וגו': (ג) ומהתירו ששה. ולא תמלא אלה
 ממש אכתו הית' מעוברת את שמעי ורחל ברות הקדש שנס
 הוא עתה להיות רחם שמע' לפיכך אמר טהור וזהו טהור
 לפניו (פסוק יז) העשירי שמעי וזהו טהור הפיטון
 (בקהלתה של יולר לפרשה שקלים) רשום מכאן להפקד
 ר"ק

קמא ולא היה עדין ראוי לשומר ולהיהוראש משמר' עד שגדל
 והיה ראש כישטרה לפיכך ספרו בכספר הגורל לפי שהיו סלמים
 אותו והיה עתיד להיות ראש משטרה. ובני הימן היו י"ד כי
 דובכתי גור הוא שם אחר אף ע"פ ששתי תיבות הנהובכוהו רבים.
 והנה בין שלשהם היו כ"ד ראשי משמר' כנגד המנהי שהיו י"ב
 עשרים וארבע. ויוסף בן אסף ראש משמ' ות הלוים שבת עם
 מצודה

לעבודתם. בקולום וממנים נעשות המנון: (כ) לבני אסף זכור.
 לבני אסף היה המספר זכור ויוסף וגו': על ידי אסף. ל"ל הם
 השבילו שכתב המנון על יד אסף שהיה כי הוא למים: הנבא.
 על אסף אמר שהיה מתנבא כדמ"ק ע"י המלך כי הוא הכינו
 להיכניסו אל הכנענים: (ג) לידותון. זה הוא המספר לידותון:
 ששה. איש אלה חמשה ומדל' שלשת ידותון היה מעוברת ולפי
 פירוש

יום וענין ראוי גיווען צו זייער דינסט: (ב) לבני אסף
 צו די קינדער פון אסף וענין גיווען די ראשי משמדות
 זכור און יוסף און נתניה און אשראלה בני אסף די
 זענען גיווען די קינדער פון אסף און זיי האָבען
 גיקענט וואל שפילען על יד אסף הנבא דורך דעם
 ווס אסף זייער פאטער האט זיי גיקערענט ווס ער
 האט גביאות גיאנט דורך דעם מלך: (ג) לידותון
 די קינדער פון ידותון איז גיווען גדליהו און צרי
 און ישעיהו און חשביהו און מתתיהו און מיט
 שמעי איז זי גיווען משפרת דרום וענין זיי גיווען
 זעקס. און זיי האָבן גיקענט שפילען על יד אסף

המלך

ב"א ואשראלה

רש"י

במשמרת הקודש: על ידי אביהם ידותון. דוגמא ועל
 ידו החזיק (כחמישי ג'): הנבא על הודות והלל. שהיו
 מנגינים בכנור מומתי היו ומומתי הללוים והיה מונבא:
 (ד) ורובמתי עזר. שם אחד הוא: (ה) חנה המלך
 בדברי האלהים להרים קרן. קרן הגבוהה שמתנבא
 רלב"ג

יחזקך וכבאור כהאנן הוא יוסף נכון: (ב) על יד אסף הנבא על
 ידי המלך. דוגמא שאסף היה נבא על כחוס המלך כחוס טוס והפנים
 אסף יעברו פניו ועל דעו. זה מכוון מקלס מזמורים וכדור כעמו
 בשפר חבלים: (ג) לידותון היה נבא על הודות והלל ל'. ל"ל שהיה
 חומר כחוס הקדש דברים של כוהנים ונבא לה' ויזכר: (ה) והימן
 היה חוס המלך בדברי האלהים להרים קרן. ל"ל שהיה מתנבא על
 דוד

היה כדמ"ק שולד כן יוסף רחם מתמיה הואו עממי סמור למטה
 העשירי שמעי: על ידי וגו'. ל"ל ע"י חמיס השבילו לענין
 בכנור כי הוא למד: הנבא. על ידותון אמר שהיה מתנבא
 כדמ"ק בכחות והלל לה': (ד) להימן. זה המספר להימן:
 ורובמתי עזר. הוא שם אחד וזה שם שני סיבות: (ה) חנה
 המלך וגו'. הוא היה מתנבא למלך בדברי אלהים סינים קרן
 ע"פ

ידותון בפנור הנבא על הודות והלל לה' מיט איין כנור
 דורך זייער פאטער ידותון דען ער האט זיי גילערינט
 דרוף שפילען און ער האט גביאות גיאנט בשעת
 אז ער האט גיאנקט און גיקענט צו גאט: (ד) להימן
 צו הימן זענען גיווען די ראשי משמדות בני הימן
 בקניה וגו' דמיני די קינדער פון הימן זענען גיווען
 בקניה און סמנרה און עזיאל און שבואל און
 ירימות און חנניה און חנני און אליאתה און
 גדלתי און רממתי עזר און ישבקשה: און מלותי
 און הותיר און מחויאת: (ה) פל אלה בנים להימן חנה
 חנה דברתי האלהים להרים קרן די אלקע וענין קינדער

הַמֶּלֶךְ בְּדַבְרֵי הָאֱלֹהִים לְהָרִים קָרוֹן וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים לְהִימָן בְּנִים אַרְבַּעַה עָשָׂר וּבָנוֹת שְׁלוֹשׁ: וְכָל־אֵלֶּה עַל־יְדֵי אֲבִיהֶם בְּשִׂיר בֵּית יְהוָה בְּמִצְלָתִים נְבָלִים וְכַנּוֹת לַעֲבֹדֶת בֵּית הָאֱלֹהִים עַל יְדֵי הַמֶּלֶךְ אֶסָּף וַיְדוּתוּן וַיְהִימָן: וַיְהִי מִסְפָּרָם עִם־אֲחֵיהֶם מִלְמַדֵי־שִׂיר לַיהוָה כָּל־הַמְבִּין מֵאֲתִים שְׁמוֹנִים וְשָׁמוֹנָה: ה וַיִּפְּלוּ גִּזְרֹת מִשְׁמֶרֶת

הַיָּמִין נָבִיא דְמִלְכָא כְּפִתְנָמִי נְבוּאָה סָן קָדָם יי לְסָרְעָה כִּישׁוּפְרָא וַיְהִי בִי לְהִימָן כִּינִין אַרְבִּיבִיר וַיְבִין הַלְתָּא: וְכָל אֲלִין מִסְפָּן עַל יָדָא דְאִבוּהוּן בְּשִׂירִין בְּבֵית מִקְדָּשָׁא דְבִי בַצְלָצִילִין וַיְבַנְדְּלִין וַיְבַכְרִין לַעֲבִידֵת בֵּית מִקְדָּשָׁא דְבִי עַל יְדֵי דְמִלְכָא וְאֶסָּף וַיְדוּתוּן וַיְהִימָן: וַיְהִי מִסְפָּן הַיָּמִין עִם אֲחֵיהוֹן מִלְמָדִין לְשִׁבְחָא קָדָם יי כָּל סוּכְרֵתוֹן מֵאֲתָן וּמִסְפָּן וְתַמְנָיָא: ח וְרָסַם עֲדִבִין מִמֶּרְתָּא

תלמיד וכנניהו כר הלויים כר כמשה ישר כמשה כי מצין הוא (לעיל ט"ו): (ח) ויפילו גזרות משמרת רעבות. פתרון משמרת לעומת משמרת ודוגמה למעלה (ט"ו) והיא מתהלך מחלל אל חלל וממסכן פתרון וממסכן אל מסכן: כקצמן בגדרה מבין עם הלשיר. פתרון הפלוגתנות על המשמרת זה לעומת זה המשמרת לעומת משמרת קצמן כגדול מבין הרב עם החלומות כולם היו שון כזה למי שיגיע הגדול הראשון אם לקצן כן יקדים הוא לניהו ראשון רד"ק

היריב ראש משמרות הכהנים וכן כלם. ואלה כ"ד משמרות הלויים היה כל אחר בהם עם אחיו בניו שנים עשר הנה כין כולם היו באותם שבטונים ישמנה כבו שאינה ביהוה על ידי המלך הם המזמרים השלים אסף והיו נאמרים ביום הקדש ואמר על ידי המלך כי המלך נמנה ראש בדברי השיר ובכלל וכתב בדברו בספרו. וכן אחר בירוחו הנביא על הירוח והלל לח. ובהיבין גם כן אחר שהיה מבני קרית חוה המלך בדברי האידוים הרבים קרן ישראל ולהוציאם מהגלות: (ה) ויהי האלהי לחימן בנים ארבעה עשר ובנות שלש. אחר כן לבי שאסף וידותין לא היה להם כל כך בנים או אפשר שהיה עקר פתחיהל (ה) ויפילו גזרות משמרת לעבות. ר"ל לעבת משמרת וכן מאחל אל אהל וממסכן גור' ככ"ש:

למלך דוגמה וירס קרן משמו (שמואל א' ב' 12) ויהי האלדוים והימן. כול' אם לא שתנו לו אלהים הבנים ח"ל שהיו לו י"ד בנים ושלוש בנות וכן ראוין להיות ראשי משמרות דוגמה (רות ד') ויתן ה' לה הריון ותלד בן אם לא שהיתה מתנה זו מה' אי אפשר שיוליד בעוה שהיה זקן וכן ויראה ה' את כל הארץ (דברים ל"ב) אם לא מאת ה' היתה ראוייה זאת אי אפשר להביע כל כך למרחוק: (ז) כל המבין. לענין שירה נופל לומר מצין דכתיב מצין עם רלב"ג

דוד: שירים ס' ויתכר קרנו: (ו) על ידי המלך אסף וידותון וסיונו. לפי ספוק הספדים ידעם שקרא אסף מלך לבאר הלויים המזמרים כי היה החלש להם. ונכון הוא שהיה אמרו על ידי המלך שב אל דוד כי המלך מדג ענינם כזה ויהיה אמרו אסף וידותון ויהימן שב אל מה שמעך כל אלה על ידי אביהם. ל"ג שאביהם הם אסף ויהימן ויהימן: (ז) פלגוד שיר ל'ס'. ל"ל מלומדים נענן בעלי זמור ומלמדים למלך דברי הודאה ושבח: (ח) וסיונו גזלות וכו'. ל"ד שחלקו הנמסר סוס לעשרים וארבעה חלקים והיה בכל חלק משה כשים עשר איש משמו כזה כקצן נגדו כל המזמרים כזה ויהימן על פי שקלמס

העותר לח' ושעם תחלתו ונתן לו הארבעה עשר בנים ונ' בנות: מאחל אל אהל וממסכן גור' ככ"ש:

מצורת ציון

כה (ס) קרן. ענין ממסלה וחסוק והכחל מעט"ח בעלי הקדשות אשר יתמקו כהם בהלמס עם מי: (ז) מבלדו. ענין

מזמרים כמ"ש בספר תהלים: (ו) ויהי מספרם. על דמשי חסבין. דברד הכיר: מאתם גור'. ולא חשב כי הם המזמרים כמ"ש במשמרת לעבות: (ח) גזרות. מי ישמש ידועתם ענין ככלם: משמרת לעבות. כמו משמרת לעמות משמרת וקלר דברד המזון: פירוש ע"מ

צו הימן דר נביא פון דעם מלך אין גאטס ריידרס ער פלעגט אים נביאות זאגין פון גאטס וועגן דס גאט וועם דר הייבן דס הערשאפט פון זיין מימשה ויתן האלהים להימן אונ גאט האט גיגעבין צוא הימן פערזען זין אונ דרייא טעקמער: (ו) קל אלה על ידי אביהם בשיר בית ה' די אלע האבן דררר וייער פאטר הימן גיקעגט שפילען אין דעם גיזאנג פון גאטס הויז מיט פלעבין אונ פידלען אונ פנורות צו דער דינגט פון גאטס הויז על ידי המלך אסף וידותון ויהימן דררר די קמורים פון מלך אונ אסף אונ ידותון

ממסנתו: (ו) על ידי אביהם בשיר. ע"ל אביהם השכילו לדבר בעיר צדק ס' במלכותו וכו': לעבודת גור'. כמה עבודת הקדשים: מ"ל המלך. ל"ל בעלילי סתרון המלך וספר וני' כי יש סגור סתרון המשמרות והמזמרים עם המזמרים המעמדים לדבר בעיר: כ"ל המלך. כ"ל מלומדים נענן בעלי זמור ומלמדים למלך דברי הודאה ושבח: (ח) וסיונו גזרות וכו'. ל"ד שחלקו הנמסר סוס לעשרים וארבעה חלקים והיה בכל חלק משה כשים עשר איש משמו כזה כקצן נגדו כל המזמרים כזה ויהימן על פי שקלמס

אונ הימן: (ו) ויהי מספרם עם אחיהם מלמדי שיר לה' אונ עם אזי גיזוען די צאל פון די ראשי משמרות וועגן זייערע ברודיער (בלומר זייערע חברים) וים וועגן גיזוען גילערניגט אין גיזאנג צו פאר גאט כל המבין אימליכער ווס האט פר שאנדען די מלאכה פון זינגען ועגן זיי גיזוען צוויי הונדערט אונ אכט אונ אכציני: (ח) ויפילו גזרות משמרת לעבות אונ זיי האבן גיזוארפן גזרות איין משמרת אקעגן דר אנדערער וועלכע עם זאל פרייער באריגען בקסן גדול דער קלריינער איז גיזוען אין גזרל גלייך ווי דר גרוסער מבין

לְעֵמֶת כַּקְטָן כַּגֹּדֹל מִבֵּין עַם-תְּלָמִיד :
 וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל הָרִאשׁוֹן לְאַסָּף לְיוֹסֵף
 גְּדֻלָּתוֹ הַשְּׁנִי הוּא וְאֶחָיו וּבָנָיו שְׁנַיִם
 עָשָׂר : י הַשְּׁלִישִׁי זָכּוֹר בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנַיִם
 עָשָׂר : י"א הַרְבִּיעִי לְיִצְרִי בָנָיו וְאֶחָיו
 שְׁנַיִם עָשָׂר : י"ב הַחֲמִישִׁי נִתְּנָהוּ בָנָיו
 וְאֶחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : י"ג הַשְּׁשִׁי בְּקִיָּהוּ
 בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר : י"ד הַשְּׁבַעִי
 יִשְׂרָאֵל הַבְּנָיו וְאֶחָיו שְׁנַיִם עָשָׂר :
 ט"ו הַשְּׁמֹנִי יִשְׁעִיהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו שְׁנַיִם
 עָשָׂר : ט"ז הַתְּשִׁיעִי מִתְּנָהוּ בָּנָיו וְאֶחָיו

מִמֶּרְקָא בְּלִי קִבְלֵי
 מִמֶּרְקָא בְּזַעֲרָא בְּן
 בָּא סָבְרָא עִם
 תְּלָמִיד : טוּנְפֵק עֲדָכָא
 קְדָמָה לְאַסָּף לְיוֹסֵף
 גְּדֻלָּתוֹ הַשְּׁנִי הוּא
 וְאֶחָיו וּבָנָיו תְּרִיסָר :
 י תְּלִיתָא זָכּוֹר בָּנָיו
 נְאַחֵי תְּרִיסָר :
 י"א רְבִיעָא לְיִצְרָר בָּנָיו
 וְאֶחָיו תְּרִיסָר :
 י"ב חֲמִישָׁא נִתְּנָהוּ בָנָיו
 וְאֶחָיו תְּרִיסָר :
 י"ג שְׁתִּיתָא בְּקִיָּהוּ
 בָּנָיו וְאֶחָיו תְּרִיסָר :
 י"ד שְׁבִיעָא יִשְׂרָאֵל
 בָּנָיו וְאֶחָיו תְּרִיסָר :
 טו חֲמִישָׁא יִשְׁעִיהוּ
 בָּנָיו וְאֶחָיו תְּרִיסָר :
 טז תְּשִׁיעָא מִתְּנָהוּ
 בָּנָיו

וְאִם אַחֲרוֹן הָיָה אַהֲרוֹן כָּל כֹּל בֵּין מִצֵּי בֵּין תְּלִמִיד בֵּין קָטָן
 בֵּין גָּדוֹל וּמְסֻמְרוֹת אֵלֶּי שֶׁל לְוִים הַכּוֹלֵם אַחַר מְסֻמְרוֹת כָּל
 כְּהֵנִס לְמִי שׁוֹפֵל הַגּוֹרֵל הָרִאשׁוֹן מִמְסֻמְרוֹת הָרִאשׁוֹן עִם
 מְסֻמְרוֹת יוֹדִירֵיב כְּהֵן וְלְמִי שׁוֹפֵל הַגּוֹרֵל הַשֵּׁנִי יִשְׁמֹר הוּא
 וּמְסֻמְרוֹת עִם מְסֻמְרוֹת יְעִידֵה הַכְּהֵן : (ט) וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל
 הָרִאשׁוֹן לְאַסָּף לְיוֹסֵף . כֵּן רָאשׁוֹן : גְּדֻלָּתוֹ הַשְּׁנִי .
 גְּדֻלָּתוֹ כְּכּוֹר יְדוּתוֹ הוּא : הוּא וְאֶחָיו וּבָנָיו שְׁנַיִם עָשָׂר .
 פְּתוֹן עַל כָּל מְסֻמְרוֹת וּמְסֻמְרוֹת יִבְאֹ יִבְ לְוִים שְׁהָרִי הוּוּ

רש"י

כָּל רַפ"ח וּכְשֶׁתְּחַלְקֵם לְכ"ד הַלְוִיִּם הָיָה כָּל הַלֵּךְ הַלֵּךְ
 י"ב לְוִים כ"ג . וְזוֹ וְאֶחָיו וּבָנָיו מוֹסֵב לְיוֹסֵף וּגְדֻלָּתוֹ וְלִפִּי
 שְׂכָפְסוֹק אַחַד שְׁנַיִם זָכָרִים כָּתֹב לְכָד פַּעַם אַחַת הוּא
 וּבָנָיו וְאֶחָיו וְכָל אֶחָיו וְאֶחֶיכֶם שְׂכָפְסוֹן לְאוֹ אֶחָיו מִמֶּשׁ אֶלֶּא
 חֲכוּרָה אַחַת קִירָא חֲחִים (כ"ג : כְּרִידְעֵרֶשְׁאֶפְט) :
 (י) הַשְּׁלִישִׁי זָכּוֹר . כְּכּוֹר אַסָּף : (יא) הַרְבִּיעִי לְיִצְרָר .
 שְׁנֵי שֶׁל יְדוּתוֹן : (יב) הַחֲמִישִׁי נִתְּנָהוּ . שְׁלִישִׁי שֶׁל אַסָּף
 כָּד כָּפֵל הַגּוֹרֵל מִזֶּה לְזֶה :

רלב"ג

כִּי עֲדִין כְּלִי מַלְטִים הָיוּ בְּמִדְבַּר הַתְּלִמִידִים כְּדֵבֵר הַשֵּׁנִי הָיָה לֹא חֲשֹׁבוֹ לֹא חֲשֹׁבוֹ הַעֲבִין עִם הַתְּלִמִיד כִּי הַמַּסְפֵּר כַּדָּךְ שְׁחִים
 לְכָל מַחְלָקָה שְׁחִים עֲשָׂר אַחֲרָיִם וְלֹא הָיוּ מַחְלָקוֹת הַמְּסֻמְרוֹת :

מצודת דוד

מִצֵּי . יוֹסֵף נִכּוֹן כְּדֵבֵר הַשֵּׁנִי עִם מִי שְׁלִיךְ לַחֲלֹמֵד עוֹד וְלֹא
 נִשְׁפֵּל לוֹ כּוֹב בִּיחֹו לַהֲקִיפוֹ לְרִאשׁוֹן : (ט) לְאַסָּף לְיוֹסֵף . מַעֲבִי
 אַסָּף עַלֵּם הַגּוֹרֵל הַרְאשׁוֹן לְיוֹסֵף : גְּדֻלָּתוֹ הַשְּׁנִי . כּוֹל הוּוּ בֵּין
 יְדוּתוֹן וְכֵן כָּלֵם לֹא הָיוּ כְּכּוֹר הַחֲלוּמוֹת כִּי"א כְּכָלֵם הַגּוֹרֵל :
 הוּא וְאֶחָיו וּבָנָיו . מוֹסֵב גַּם עַל יוֹסֵף הַרְאשׁוֹן כִּי כָּלֵם הוּוּ י"ב וְלִכ"ד מְסֻמְרוֹת עוֹלָה רַפ"ח כַּמַּסְפֵּר הַמְּסֻמְרוֹת לְעֵמֶת וְהֵם הָיוּ אֶחָיו

פרוש ע"מ

בִּמְצִי עִם תְּלָמִיד אֶחָד דָּר פֶּר שְׂמַאנְדִּיעֵר (רַם אִין דָּעַר
 רַבִּי) מִימֵם תְּלָמִיד וְעֵנָן אֶלְעֵ גְלִיָּה גִיוֹעֵן אִין
 גּוֹנָל : (ט) וַיֵּצֵא הַגּוֹרֵל הָרִאשׁוֹן לְאַסָּף אִין אַרְוִים
 גִּנְיָאנְגִין דָּר עֲרִשְׁמֵר גּוֹרֵל צוֹ אַסָּף דְּהִינְו צוֹ זִין
 זִין אִין אִין גְּדֻלָּתוֹ הַשְּׁנִי אֹנֵג גְּדֻלָּתוֹ זִין פּוֹן
 יְדוּתוֹן אִין גִּיוֹעֵן דָּעַר אַנְדְּעֶר אִין גּוֹרֵל הוּא וְאֶחָיו
 וּבָנָיו שְׁנַיִם עָשָׂר דָּר יוֹסֵף אֹנֵג גְּדֻלָּתוֹ אֹנֵג יִינִי חֲבָרִים
 אֹנֵג יִינֵעֵ זִין וְעֵנָן גִּיוֹעֵן צוֹעֲעֵף מֵאֵן מִימֵם אִים אִין
 זִין מְסֻמְרוֹת וְוִאֵם הָאֶבְעֵן גִּינְעֵנְט וְוִאֵל שְׁפִילְעֵן :
 (י) הַשְּׁלִישִׁי זָכּוֹר דָּעַר דְּרִישְׁעֵר גּוֹרֵל אִין גִּיוֹעֵן זָכּוֹר
 יִינֵעֵ זִין אֹנֵג יִינֵעֵ חֲבָרִים וְוִם וְעֵנָן גִּיוֹעֵן מִימֵם אִים
 אִין זִין מַשְׁכָּר וְעֵנָן גִּיוֹעֵן צוֹעֲעֵף : (יא) הַרְבִּיעִי לְיִצְרָר
 הַעֲשִׂירִי

הַעֲשִׂירִי

בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 יו עֲשִׂירָאָה שְׁמַעִי בְּנוֹי
 וְאֶחָוִי תְּרִי סָר׃
 יח חֲדָסְרָאָה עֲזַרְאֵל
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 יט תְּרִיסְרָאָה לַחֲשֻׁבִּיהַ
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כ לְתַלְמִיסָר שׁוּבְאֵל
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כא לְאֶרְבָּסָר מִתְתִּיהוּ
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כב לְחַמִּיסָר לִירִימוֹת
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כג לְשֶׁתְּסָר לַחֲנָנִיהַ
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כד לְשִׁבְסָר לְיִשְׁבְּקָשָׁה
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כה לְתַמְנִיסָר לְחַנְנִי
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כו לְתִלְסִיסָר לְמֹתוֹי
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כז לְעֶשְׂרִין לְאֵלִיתָהַ
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כח לְעֶשְׂרִין וְחֵד לְהוֹתִיר
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי תְּרִיסָר׃
 כט לְעֶשְׂרִין וְתֵרִין
 כַּגְדַּלְתִּי

שָׁנִים עֶשֶׂר׃ י׃ הָעֵשֶׂרִי שְׁמַעִי בְּנוֹי
 וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃ יח עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר
 עֲזַרְאֵל בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃
 יט הַשָּׁנִים עֶשֶׂר לַחֲשֻׁבִּיהַ בְּנוֹי וְאֶחָוִי
 שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כ לְשִׁלְשָׁה עֶשֶׂר שׁוּבְאֵל
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כא לְאֶרְבַּעַה
 עֶשֶׂר מִתְתִּיהוּ בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃
 כב לַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר לִירִמּוֹת בְּנוֹי וְאֶחָוִי
 שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כג לְשִׁשָּׁה עֶשֶׂר לַחֲנָנִיהוּ
 בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כד לְשִׁבְעָה
 עֶשֶׂר לְיִשְׁבְּקָשָׁה בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים
 עֶשֶׂר׃ כה לְשְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר לַחֲנָנִי בְּנוֹי
 וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כו לְתִשְׁעָה עֶשֶׂר
 לְמֹדוֹתַי בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃

כז לְעֶשְׂרִים לְאֵלִיתָהַ בְּנוֹי וְאֶחָוִי שָׁנִים
 עֶשֶׂר׃ כח לְאַחַד וְעֶשְׂרִים לְהוֹתִיר בְּנוֹי
 וְאֶחָוִי שָׁנִים עֶשֶׂר׃ כט לְשָׁנִים וְעֶשְׂרִים

פִּירוּשׁ עִם

לְסִדְרָתָאֵי לְאֵלִיתָא

עֶשֶׂר לַחֲנָנִיהוּ דְרַ עֲכָצִיסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹ חֲנָנִיהוּ
 זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃
 (כד) לְשִׁבְעָה עֶשֶׂר לְיִשְׁבְּקָשָׁה דְרַ זִיבְעִצִּיסָר אִיזִי גִיּוּעֵן
 צוֹ וְיִשְׁבְּקָשָׁה זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן
 צוֹעֵלְקָ׃ (כה) לְשְׁמוֹנֶה עֶשֶׂר לַחֲנָנִי דְעֵר אֲכָצִיסָר
 גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹ חֲנָנִי זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים
 וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כו) לְשִׁשָּׁה עֶשֶׂר לְמֹדוֹתַי דְעֵר
 בִּינְצִיסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן מֹדוֹתַי זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ
 חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כז) לְעֶשְׂרִים לְאֵלִיתָהַ
 דְרַ צוֹאֲנָצִינְסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹ אֲלִיתָהַ זִינְעֵ
 זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כח) לְאַחַד
 וְעֶשְׂרִים לְהוֹתִיר דְרַ אִיזִי אֹנֵ צוֹאֲנָצִינְסָר גּוֹרֵל אִיזִי
 גִיּוּעֵן צוֹ הוֹתִיר זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן
 גִיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כט) לְשָׁנִים וְעֶשְׂרִים לְגִבְלִי דְרַ צוֹנִי

(יז) הָעֵשֶׂרִי שְׁמַעִי בְּנוֹי דְרַ עֶזְהֶנְסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן
 צוֹאֲ שְׁמַעִי זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן
 צוֹעֵלְקָ׃ (יח) עֲשִׂיתִי עֶשֶׂר עֲזַרְאֵל דְעֵר עֶלְפִּסָר גּוֹרֵל
 אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹאֲ עֲזַרְאֵל זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים
 וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (יט) הַשָּׁנִים עֶשֶׂר לַחֲשֻׁבִּיהַ בְּנוֹי דְרַ
 צוֹעֵלְפִּסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹאֲ חֲשֻׁבִּיהַ זִינְעֵ זִינְ
 אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כ) לְשִׁלְשָׁה
 עֶשֶׂר שׁוּבְאֵל צוֹם דְרִינְצִעֶהֲנָן גּוֹרֵל אִיזִי אֶרּוֹם גִּיקוֹמָן
 שׁוּבְאֵל זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן
 צוֹעֵלְקָ׃ (כא) לְאֶרְבַּעַה עֶשֶׂר מִתְתִּיהוּ צוֹם פֶּעֲרָצִיסָן
 גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן מִתְתִּיהוּ זִינְעֵ זִינְ אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים
 וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כב) לְחִמֵּשָׁה עֶשֶׂר לִירִמּוֹת דְעֵר
 פּוֹפְצִיסָר גּוֹרֵל אִיזִי גִיּוּעֵן צוֹאֲ יִרְמּוֹת זִינְעֵ זִינְ
 אֹנֵ זִינְעֵ חֲבָרִים וְעֵנְעֵן גִּיּוּעֵן צוֹעֵלְקָ׃ (כג) לְשִׁשָּׁה

לְגַדְלָתִי בְּנֵי וְאֶחָוִי
 הַרְיָסָר : לַעֲשָׂרִין
 וְתִלְתָּא לְמַחְזִיאֹת בְּנֵי
 וְאֶחָוִי הַרְיָסָר :
 לֹא לַעֲשָׂרִין וְאַרְבָּעָה
 לְרוֹמְמַתִּי עֶזְרָא בְּנֵי
 וְאֶחָוִי הַרְיָסָר :
 כּו « לְפִלְגֹתָא לְתַרְעֵינָא
 לְבְנֵי קִרְחַם מְשַׁלְמִיהוּ בַר
 קִירָא מִן בְּנֵי אָסָף :
 ב וְלְמִשְׁלָמִיהוּ בְּנֵי
 זְכַרְיָהוּ בּוֹכְרָא וְיִדְעֵאל
 הַנְּיָנָא וְזְכַרְיָהוּ הַלִּיתָאָה
 יִתְגִּיאל רְבִיעֵאָה :
 ג עֵילָם חַמִּישָׁאָה וְהוֹחָנָן
 שְׁתִּיתָאָה אֱלִיהוֹעִינִי
 שְׁבִיעֵאָה : ד וְלַעֲבָד
 אָדוּם בְּנֵי שְׁמַעְיָה
 בּוֹכְרָא וְהוֹזָבָד הַנְּיָנָא
 יוֹאָח הַלִּיתָאָה וְשֹׁכֵר
 קְבִיעֵאָה וְנַתְנָאֵל
 חַמִּישָׁאָה : ה עַמִּיאֵל
 שְׁתִּיתָאָה יִשְׁשָׁבָר
 שְׁבִיעֵאָה פְּעוֹלָתִי
 חַמִּישָׁאָה אָדוּם בְּרִידָן
 יִתִּיהוּ יַעֲלֵ עַל עֵימָק אָרְנָא
 בְּיַד דְּהוּהוּ בְּכִנְיָהּ פַּד
 אִיתִיהוּ וְאַעֲבִיעוּהוּ

לגדלתי בני ואחוי
 הריסר : לעשרין
 ותלתא למחזיאות בני
 ואחוי הריסר :
 לא לעשרין וארבעה
 לרוממתי עזר בני
 ואחוי הריסר :
 כו « לפלגותא לתרעניא
 לבני קרחם משלמיהו בר
 קירא מן בני אסף :
 ב ולמשלמיהו בני
 זכריהו בוכרא וידעאל
 הנניא וזכריהו הליתאה
 יתגיא רביעאה :
 ג עילם חמישאה והוחנן
 שתיתהא אליהועיני
 שביעאה : ד ולעבד
 אדום בני שמעיה
 בוכרא והוזבד הנניא
 יואח הליתאה ושוכר
 קביעאה ונתנאל
 חמישאה : ה עמיאל
 שתיתהא יששבר
 שביעאה פעולתי
 חמישאה אדום ברידן
 יתיהו יעל על עימק ארנא
 ביד דהוה בכניה פד
 איתיהו ואעביעוהו

בְּרַכּוּ
 קָמַץ בּוֹיָק
 רְשִׁי
 כּו (א) לְמַחְלָקֵי דְשׁוּעָרִים. אִין חֹזְרִים חִלְלֵה אֵלֶּה
 כַּגַּד כְּסָרִים חֲלָקִים וְסוֹב כִּפְלֵי נֹרְלוֹת מִי לַעֲשֵׂר
 זֶה וְמִי לַעֲשֵׂר סוֹב כִּךְ מְשׁוּרָה לְקַמֵּן : לְקַרְחִים מְשַׁלְמִיהוּ
 רַד"ק

כו (א) למחלקי דשוערים. אין חזרים חללה אל
 כגד כסרים חלקים וסוב כפלי נולות מי לעשר
 זה ומי לעשר סוב ככ משורה לקמן : לקרחים משלמיהו
 רד"ק

כּו (ב) פְּעוֹלָתִי חַמִּישִׁי כִי בְּרַכּוּ אֱלֹהִים. כּוּב שְׁבַת לַמַּעֲזָה
 וַיּוֹכֵר אֱלֹהִים אֶת בֵּית עֹבֵד אָדוּם וְאֵת כָּל אֲשֶׁר לוֹ

כו (ב) פעולתי חמישי כי ברכו אלהים. כוב שבת למעלה
 ויוכר אלהים את בית עובד אדום. גם הוא כיה שוער

מִצּוֹרֵת רֹד
 כּו (ג) לְמַחְלָקֵי. כִּלְ אֵלֶּה הַמְחָלְקִים לְשׁוּעָרִים לְבְנֵי קִרְחַם הֵיכָּה
 לַעֲשֵׂר מְשַׁלְמִיהוּ וְגו' (ד) וְלַעֲבָד אָדוּם. גַּם הוּא כִּיה שׁוּעֵר

כו (ג) למחלקי. כל אלה המחלקים לשוערים לבני קרח הנה
 לעשר משלמיהו וגו' (ד) ולעבד אדום. גם הוא כיה שוער

פִּירוּשׁ ע"מ

גִּיּוּעָן קִינְדֵּר וְזַרְיָה אִין גִּיּוּעָן יִינַע עֲלֵצְמֵר זֶן
 אֹבִי יִדְעֵאל אִין גִּיּוּעָן דֵּר אַנְדֵּרְעֵר וְזַרְיָהוּ דֵּר
 דְּרִישְׁעֵר יִתְגִּיאל דֵּר פִּעְרָרְעֵר : (ג) עֵילָם חַמִּישִׁי אֹבִי
 עֵילָם אִין גִּיּוּעָן דֵּר פִּינְפִּסְטֵר אֹבִי יְהוֹחָנָן אִין גִּיּוּעָן
 דֵּר וְעַקְסְמֵר אֹבִי אֱלִיהוֹעִינִי אִין גִּיּוּעָן דֵּר וַיְבַעֲשֵׁר :
 (ד) וְלַעֲבָד אָדוּם בְּנִים אֹבִי צוֹ עֹבֵד אָדוּם דֵּעַם מוֹעֵר
 הַיִּסְטֵר וְעַנְגֵּן גִּיּוּעָן קִינְדֵּר שְׁמַעְיָה הַכּוֹבֵשׁ שְׁמַעְיָה
 אִין גִּיּוּעָן יִינַע עֲלֵצְמֵר זֶן אֹבִי יְהוֹזָבָד אִין גִּיּוּעָן
 דֵּר אַנְדֵּרְעֵר אֹבִי יוֹאָח דֵּר דְּרִישְׁעֵר אֹבִי שֹׁכֵר דֵּר
 פִּעְרָרְעֵר אֹבִי נַתְנָאֵל דֵּר פִּינְפִּסְטֵר : (ה) עַמִּיאֵל חַמִּישִׁי
 עַמִּיאֵל אִין גִּיּוּעָן דֵּר וְעַקְסְמֵר אֹבִי יִשְׁשָׁבָר דֵּר
 וַיְבַעֲשֵׁר אֹבִי פְּעוֹלָתִי אִין גִּיּוּעָן דֵּר אַכְמֵר פִּי

אוב צוואנציגמער גורל אין גיווען צו גדלתי יניע
 זין אוב ויניע חברים וענן גיווען צוועלף : (ג) לשלשה
 וזשירים לפהיואות דר דרייא אוב צוואנציגמער גורל
 אין גיווען צו סחויאות יניע זין אוב ויניע חברים
 וענן גיווען צוועלף : (ד) לא לארבעה וששים לרוממתי
 דר פיר אוב צוואנציגמער גורל אין גיווען צו רוסמתי
 עזר ויניע זין אוב ויניע חברים וענן גיווען צוועלף :
 כו (א) למחלקי לשוערים אוב דאם אין גיווען דם צו
 מיילוונג צו די שוער היסערם לקרחים משלמיהו
 צוא דער משפחה קרחים אין גיווען איין מויער
 הימער משלמיהו דר זון פון קורא פון דר קינד פון
 אסף : (ב) ולמשלמיהו בנים אוב צוא משלמיהו וענן

בָּרְכוּ אֱלֹהִים: וְיִלְשַׁמְעֵיהָ בְּנוֹ נֹלָד
 בָּנִים הַמְמַשְׁלִים לְבֵית אֲבוֹתָם כִּי־
 גְבוּרֵי חֵיל הָמָּה: וּבְנֵי שְׁמֵעִיהָ עָתָנִי
 וּרְפָאֵל וְעוֹבֵד אֱלֹהֵי אָחִיו בְּנֵי־חֵיל
 אֱלֹהֵיהוּ וּסְמִכְיָהוּ: כִּפְלֵ־אֵלֶּה מִבְּנֵי וְעַבְד
 אָדָם הָמָּה וּבְנֵיהֶם וְאֶחָהֶם אִישׁ־חֵיל
 בַּפֶּחַ לְעַבְדָּה שְׁשִׁים וְשָׁנִים לְעַבְד
 אָדָם: מִיִּלְמַשְׁלֵמֵיהוּ בָּנִים וְאֶחָים בְּנֵי־
 חֵיל שְׁמוֹנֶה עָשָׂר: וְיִלְחָסֶה מִן־בְּנֵי־
 מֶרְדֵי בָּנִים שְׁמֵרֵי הָרֵאשׁ בִּי לְאִיְהוָה
 בְּכוֹר וַיְשִׁימָהוּ אָבוֹהוּ לְרֵאשׁ:
 יֵא חֲלָקְיָהוּ הַשְּׁנִי טַבְלִיָּהוּ הַשְּׁלִישִׁי

בְּכִיתִיהָ וּפְלִיג לִיָּה
 אִיקְרָא וַחֲמָא מִכְּנִי
 (ס"א מִכְּנִי) וּמִכְּנִי בְּנִי
 מִכְּנִי וַחֲמָרִין בְּנִי לִיִּוְאֵי:
 וְיִלְשַׁמְעֵיהָ כְּרִיָּה
 אֲתִילִידוּ בְּנֵי שְׁלִישִׁין
 לְבֵית אֶכְהִתְהוּן אָרוֹם
 רַבְּנִין גְּבַרֵי חֵילָא אָנּוּן:
 וּבְנֵי שְׁמֵעִיהָ עָתָנִי
 וּרְפָאֵל וְעוֹבֵד אָדָם
 אֱלֹהֵי אָחִיו רַבְּנֵי חֵילָא
 אֱלֹהֵיהוּ וּסְמִכְיָהוּ: ח כִּפְלֵ
 אֱלֹוֹן מִכְּנֵי עוֹבֵד אָדָם
 אָנּוּן וּבְגִיָּהוּן וְאֶחָהוּן
 גְּבַרֵי חֵילָא בְּחִילָא
 (ס"א בְּחִילָא) לְפִרְלִחְנָא
 שְׁתִּין וַחֲרִין לְעוֹבֵד
 אָדָם: ח וְלִמְשָׁלְמֵיהוּ
 בְּנֵי וְאֶחָיו גְּבַרֵי חֵילָא
 תַּמְסִיכֵר: י וְיִלְחָסֶה מִן
 בְּנֵי מֶרְדֵי בְּנֵי שְׁמֵרֵי
 רֵיָּשׁא אָרוֹם לָא הָדָה
 בּוֹכְרָא וּמְנִיָּה אָבוּי
 לְרֵיָּשׁא: יא חֲלָקְיָהוּ

הניגא

רש"י קמץ בלא אס"ף

(ח) איש חיל. לא ככה ולא במלתמה אלא כלאם שאומר עליו פלוני חשוב וכן איש גבור חיל וגו' ושמו בעז (רות ב): רד"ב

(ו) הממשלים לבית אביהם. פתרון אותם מושלים היו על ידי אביהם ודומאם כסוף דניאל ומשל ממשל רב: רלב"ג

הסוערים להשיג הגבירים מעמדתם לעומת אביהם לשם צדיק ח' (ו) הממשלים לבית אביהם. הכר הנושא והללן בו חסד חסדי סועמלים והסדרות לבית אביהם חיל המה לעשות המלכה ומה שאמר המה ובניהם ואחיהם חסד אומר על בני עובד אדום ובניהם ואחיהם על שאינם גבורים. ואיש חיל כמו ואנשי חיל. ורודף דרשו ויברך ה' את בית עובד אדום ואת כל אשר לו שילדה אשתו ושטונה כלתיה ששה בברם אתו הם ששים ושנים: (ח) הממשלים לבית אביהם כי גבורי חיל הגדה. חופים לחם כנבוכדנא כמו שהיו בית אביהם גבורי חיל לעבודה כן היו הם. והממשלים תאר בחיריק חס"ס כמו הערים המבדלות. ועליתו המרשעת: מצורת דוד

ש"ס ושמונס ואולי מתו שסס לפת וקדם דוד: (ז) ולחוסה. גס הוא היה שוער כע"ש לעטסה: כי לא היה בכור. יסלע למס אמר כחכ"ו הככ"ו וכו' אמר הכלס ואמר כי כלמס לל סיס ככור וגו': ע"ט

(ו) הממשלים. המושלים על בית אביהם: (ז) אחיו בני חיל. כן פסוק בניו הפחד אחיו וכשני בני חיל: (ח) איש חיל. כל"ה היה איש חיל: לעבודה. (למס) ולגוול את העשקים: ש"שים ושנים. ולמעלה נלמד

ברכו אלהים דען גאמ האט גיגענטשט עובד אדום וייל דר ארון איז ביי אים גישמאנען דרום המ ער אזו פיל קינדער גיהאט: (ו) ולשכניה בני נולד בנים חכשלים לבית אביהם אונ צו שמעיה דר עלצטר זון פון עובד אדום וענן גיבארן גיזארין זין וום האבן גיזועלטיגט איבער זייער פאטערס הויז גיזינד פי גבורי חיל המה דען זיי זענן גיזוען גבורי חיל: (ז) בני שמעיה די קינדער פון שמעיה זענן גיזוען עתני אונ רפאל אונ עובד אונ אלזבד אונ אחיו אונ בני חיל אונ אלזו אונ סמכיהו: (ח) כל אלה פגני עובד אדום די אלע זענן גיזוען פון די קינדער פון עובד אדום המה וגיניהם ואחיהם איש חיל בכה לעבודה ויזא אונ זייערע זין אונ זייערע בריתער אימליקער פון זיי קינדער

פירוש
 ברכו אלהים דען גאמ האט גיגענטשט עובד אדום וייל דר ארון איז ביי אים גישמאנען דרום המ ער אזו פיל קינדער גיהאט: (ו) ולשכניה בני נולד בנים חכשלים לבית אביהם אונ צו שמעיה דר עלצטר זון פון עובד אדום וענן גיבארן גיזארין זין וום האבן גיזועלטיגט איבער זייער פאטערס הויז גיזינד פי גבורי חיל המה דען זיי זענן גיזוען גבורי חיל: (ז) בני שמעיה די קינדער פון שמעיה זענן גיזוען עתני אונ רפאל אונ עובד אונ אלזבד אונ אחיו אונ בני חיל אונ אלזו אונ סמכיהו: (ח) כל אלה פגני עובד אדום די אלע זענן גיזוען פון די קינדער פון עובד אדום המה וגיניהם ואחיהם איש חיל בכה לעבודה ויזא אונ זייערע זין אונ זייערע בריתער אימליקער פון זיי קינדער

וְזָכְרֵיהֶוּ הַרְבַּעֵי כְּלֵי בָנִים וְאֲחִים לְחֶסֶה
 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר: י' לְאֵלֶּה מַחְלָקוֹת
 הַשְּׂעָרִים לְרֵאשֵׁי הַנְּבָרִים מִשְׁמֵרוֹת
 לְעֵמֶת אַחֵיהֶם לְשַׂרְת בְּבֵית יְהוָה:
 י"ו יִפְּלוּ גִוְרֵלוֹת בְּקֶמֶן בְּגִדּוֹל לְבֵית
 אֲבוֹתָם לְשַׁעַר וְשַׁעַר: י"ז וַיִּפֹּל הַגִּוְרָל
 מִזְרָחָה לְשַׁלְמִיָּהוּ וּזְכָרֵיהֶוּ בְּנֵו יוֹעֵץ
 בְּשֹׁכֵל הַפִּילֹו גִוְרֵלוֹת וַיֵּצֵא גִוְרָלוֹ
 צְפוֹנָה: טו לְעֶבֶד אָדָם נִגְבָּה וּלְבָנָיו
 בֵּית הָאֲסָפִים: טז לְשָׁפִים וּלְחֶסֶה

הַנִּגְבָּה מִכְּלֵיהֶוּ הַלִּיתָאָה
 זְכָרֵיהֶוּ רַב־עֲבָדָה כִּי
 כִּנְיָ וְאֲחֵיו דִּי לְחִיקָה
 הַלִּיתָסָר. י' לְאֵלִין
 פְּלִגְוֹת תַּרְעֵינָא לְרֵישֵׁי
 גְבָרֵינָא מִשְׁרֵתָא בְּלִקְבֵל
 אַחֵיהֶוּן לְשַׁלְשָׁא בְּבֵית
 סַקְרָשָׁא דְיָ: י"ו וְרַמּוֹ
 עֲרָבִין פְּעִירָא פְּרָבָא
 לְבֵית אֲבֵהֶהוּן לְתַרְעָא
 וְתַרְעָא: י"ז וַיִּפֹּל עֲרָקָא
 לְמִדְּיָנָא לְשַׁלְמִיָּהוּ
 וְזָכְרֵיהֶוּ בְּרִיָּה יוֹעֵץ
 סַלְיָה בְּסַכְלֵתָא רַמּוֹ
 עֲרָבִין וַיִּקַּם עֲרָבִיהָ
 לְצַפּוֹנָא: טו לְעֹבֵד
 אָדָם דְּרוֹמָא וּלְבָנָיו
 בֵּית שְׁקִפָּיָא: טז לְשָׁפִים
 וּלְחִיקָה לְמַעְרָבָא עִם
 תַּרְעָא

למערב

רש"י

(יב) משמרות לעומת אחיהם. רש"י כ"ד משמרות: (יג) ויפילו גורלות בקמן כנרדף לבית אבותם לשער ושער.

המיוחסת לס: (יג) ויפילו גורלות בקמן כגדול וכו' ר"ל שכבר
 היו כהם גם כן מחלקות וככל משמרת היה מספר מוגבל מהשוערים
 לשער ושער ועמו חלו כלם כקמן בגדול. והנה זכר כי בשוערים
 וחרכב מקומות היו השוערים והיו לרכב רמות וזכר כי
 לשליטיו נפל הגורל למרות וזכריו בנו שהיה חכם נחמד לראש
 נפל גורלו ללמן ולעובד ארום נפל הגורל לדרום ולבני מנד חרום
 נפל הגורל בית האספים לשער חס. ואחשכ כי בית האספים
 הוא הבית שהיו האספים חס. כמו העולה והספרת לשפים וכל
 אחד מהם היו שומרים בשני מקומות ונפל הגורל לשפים ולחוס
 למעמד חלף הכהנים והיו הם שומרים עד ששער הקדש שער מזבח
 שהיו בו כעו מעלות ושלטו למסלה העולה ושם היו שומרים מחוץ
 משער לעומת משמר. והנה היו הלויים שומרים למרות שזה ליום
 וללמן לרכבם ליום ולדרום לרכבם ליום ולבית האספים שנים ליום

(יג) ויפילו גורלות בקמן כגדול. כמו שפירשנו למעלה:
 לשער ושער. פירוש הגורלות שהפילו ביניהם לא לדעת אי
 זה מהם קודם איהו מהם לשער מרח. ואיהו מהם
 לשער מרח דרומ וצפון: (יד) ויפול הגורל מרחת לשלמיהו.
 וצפון לזכריהו בנו ולעובד ארום נגבה. לשפים ולחוסת למערב:
 (טו) ולבני בית האספים. פירוש בניו היו שומרים בית האספים
 וזה היה הבית לדרום הגזרה כמרוק. ומה שאמר ולאספים
 שנים שנים. שבו פירוש שנים כדברי ר"ל האחד שחיו לכל
 אחד בבני האספים שנים ליום והאחר שהיה לכל אחד מבתי
 האספים אחד ואחד. ויהיה פירוש כך ולאספים שחיו שנים
 חזו שנים לכל אחד ואחד והיה זה כולם ששים וארבע כשאר
 המשמרות כמותר ששה ובצפון ארבעה ובדרום ארבעה.
 ולאספים שנים שנים היו ארבעה. ולמערב ארבעת. ולפירוש
 שנים היו ששים וארבעה. ורבותיו חלקים לששים וארבעה
 מקומות שאסרו בששנה בשלשה מקומות הכהנים שומרים

מזרח דוד

נדבך הגורל: לשער ושער. ר"ל והגורל היה מי יסיר שוער
 בשער זה ומי בשער זה לא לדעת איזה מהם קודם כלשכר חס
 הגורל במשמרות הכהנים והשומרים: (יג) מזרח לשלמיהו.
 שער המזרחי נפל בגורל לשלמיהו הוא ולאשוי: יד חרום בשכל
 שהיה בעל עמו כהפסד רב. ולום הוא ולשוי פילו בעולות וילם
 גורלו בשער הפסדי: (טו) בית האספים. קרא כל פל טעין ידוע
 אללם והיה מול שער הדרומי: (טז) לשופים. מולי מהל למעלה
 בשער המזרח: שער שלכת. כל שם השער ששער כמעלה ושכל

(יב) לאלה וגו'. ר"ל אל אלה הזכרים למעלה היו מחלקין כל
 האספים שהיו בתמסר לרכבת אלמים כ"ש למעלה והזכרים
 כלם היו רכאליס עייס: לראשי הנכרים. ר"ל המשמרות חלקן
 לפי מספר רכאליס הנכרים שהיו כלם שנים (ולא כלמסו כי א"ל
 להחלק ד' אלמים שומרים על כ"ד חלקים שנים עין מספר
 המשמרות): לטובת אחיהם. ר"ל כמו מהקיים המשמרות והמה
 לטובת אחיהם. נדבך פסחם ועיילת השמרים: (יג) כקמן
 כגורל לבית אבותיהם. כקמן לזכר שמשמרת היה שום אל כגורל

פירוש ע"מ

קינדר אונ ברידר וענן גועע צו חוקה דריי צועהען:
 (יב) לאלה מחלקות השעים לראשי הנכרים צו די דאיינע
 איז גיווען דס צוא מיינלינג פון די מויערין צו דיא
 עלצמע פון די מאנען משמרות לעמט אחיהם זיי האבן
 גיהאט משמרות אקעגן זייערע ברידער אונ גלייך
 מיט זיי לשרת בבית ה' צו באדינען אין נאָמס הויז:
 (יג) וישליו גורלות אונ זיי האבען גיוואַפּען גורלות
 קליין גלייך ווי גרויס צו זייערע בתי אבות לשער
 ושער צו אפלייבן שוער וערר עם זאל שטיין בייא
 יעדען מויער: (יד) וישל הגורל מרחת לשלמיהו איז

למעַרְבַּע עִם שַׁעַר שְׁלֹכֶת בַּמִּסְלָה
 הַעוֹלָה מִשְׁמֵר לַעֲמֹת מִשְׁמֵר :
 לַמְזוֹרָה הַלָּוִים שֵׁשָׁה לַצְּפוֹנָה לַיּוֹם
 אַרְבַּעַה לַנֶּגֶב לַיּוֹם אַרְבַּעַה וְלַאֲסָפִים
 שְׁנַיִם שְׁנַיִם : י"ח לַפְּרָכָר לַמְעַרְב
 אַרְבַּעַה לַמִּסְלָה שְׁנַיִם לַפְּרָכָר :
 י"ט אֵלֶּה מִהַלְקוֹת הַשְּׁעָרִים לַבְּנֵי
 הַקָּרְחִי וְלַבְּנֵי מִרְרִי : י"ו הַלָּוִים אֵתִיה
 עַל־אוֹצְרוֹת בֵּית הָאֱלֹהִים וְלֹא־אֲצֵרוֹת
 הַקִּדְשִׁים : י"א בְּנֵי לַעֲדָן בְּנֵי הַגִּרְשֻׁנִי

תַּרְעָא דְמִתְרַמָּא
 א) בְּכִיבִישָׁא דְסִלְקָא פֶּר
 קֶבֶר בֵּית מִקְדָּשָׁא
 מִתְרַמָּא פֶּר קֶבֶר מִתְרַמָּא :
 י"ו לְמִדְיִנְחָא לְיוֹנָי
 פ"א רִיבּוּא) אִשְׁתָּה
 לַצְּפוֹנָה לְיוֹנָא אַרְבַּעַה
 לְרִיבּוּא לְיוֹנָא אַרְבַּעַה
 וְלְבֵית שַׁקְנָא תְּרִין
 פ"א תְּרִין) תְּרִין :
 י"ח פֶּרֶרֶי קֶרָא לַמְעַרְבָּא
 אַרְבַּעַה לְכִיבִישָׁא תְּרִין
 פֶּרֶרֶי קֶרָא : י"ט אֲלִין
 פֶּלְגֻת תְּרַעֲזָא לַבְּנֵי
 קֶבֶת וְלַבְּנֵי מִרְרִי :
 ב) וְלְיוֹנָי אֵתִיה עַל
 הַסִּבְרֵי בֵּית מִקְדָּשָׁא
 דְּבֵי וְלַתְּסִבְרֵי קוֹדְשֵׁי־אֵי :
 כ"א בְּנֵי לַעֲדָן בְּנֵי גִרְשֻׁן
 ב) סל העולה למקום

ת"א (למזרח הלוים) : תהיה כ"א : למערב : שנים (למזרח) : וזכית ליה : רע"ו

למי יבא בער זה ולמי שער זה למזרח למערב לזמן לדרום וכן לכל שערים שבעזר : (יז) ולאסופים. מקום שמנו אסופים : (יח) שנים לפרכר. מפורס במסכת תמיד רלב"ג

למי זכית שתיים שזו האופן. כ"ל כל אלה מסה היו שנים ליום שומרים : (יח) ולקום שיקרא פרכר שתיים לפרכר היו ארבעה ליום ליום ולמסלה לכל המערב העולה לפרכר היו שנים ליום ליום והאלה לפי זה התבטחו כי בעשרים והרבעה מקומות היו הלוים שומרים ויזכרה שבעשרים ליום האלה ארבע שומרים כיום השני. י"ח אחר ארבעה ליום ולזה היו בכל משמר לכל הפחות אלה ששים : במזרח ליום ולכתבשומרים וערבע משמרות כללו ויהי השמרים שלשים ושנים יותר מארבעת הארבעים שנים ממסד השומרים לפי זה מה שהיה ולא דקדק להשכים למעשים : (כ) והלוים התיי על הלכות וגו' הכל אלו שתיים לא משובחים ולא שומרים קרא ליום כשם המלל

אמר רבא לפרכר כלפי כר : (ב) והלוים אחיה על אוצרות וגו'. הוא היה ממונה על מעות שהקיפו מהם קרבנות לבית אלהים כגון קרבן קדשים : (כא) בני לעדן. רד"ק

בעשרים ואחד מקום הטשה על היששה שהיו הר הבית ארבעה על ארבעה פנותיו במבנים ה' על ה' שערי העזרה. וארבעה על ארבעה פנותיו במחיצת אחד בלשנת הקרבן ואחד בלשנת הפרכת ואחד אחרי בית הפרכת. והקשו הפוסקים האלה שיש בהם עשרים וארבעה ובלוים הוא ספרו. ותירצו כי בעשרים וארבע מקומות נקראו הכהנים ליום זה אלא מהם והכהנים ויזכרו בני צדוק. והנה גם בן הכהנים היו כהנים ושומרים ואחד ליום ותירצו הפוסקים גם כן בניגון אחר. כמו שכתבו בספדית חמוד ובזבחים. ואמרו כאן לפרכר כמאן דאמר כלפי כר : (כא) בני לעדן. הוא לבני כפר שפרשנו ואמר בני הגרשני אוי חיה לעדן אחר באמר בני לעדן שהיו מבני גרשון הם ראשי

ובכל זה הוספת ביאר כי די היה לו כמעט אחת ואחד מבני

האבות הנזכרים למעלה ולעזר ששה שהם ללעדן הגרשני

מצודה דוד

העולה אל מעלה ההר : משמר לעבות משמר. כ"ל זמן מה ימנור שומרים למערב ותוסה בעשר פלגת ולמזרח זמן זה יתפלג המשמר וכן ימנור חילוק : (יז) למזרח. עשה מזה החילוק שנות המקומות אשר ישמרו עם ונפטר כמות השומרים והמלך כשם המזרח יהיו ו' כמות ליום משמרים : ליום ארבעה. כ"ל בכל עת משמר ד' כמות : ליום שנים. יתכן שהיו האסופים שנים מקומות ולזה מוזכר בכל רשנים ובכ"א כמות המקומות מלווקות זו פון : (יח) לפרכר למערב. כלפי המערב אל הפרכר וזהו שם פרוש

מדד מה : ארבעה. יהיו ארבעה כמות ב' צמולה הסוללת כל הפרכר ושנים ארבעה פלגת פלגת ומזרח זמן זה יתפלג (יט) אלה מחלקות. חלוקת מקומות שומרי השערים : (כ) והלוים. כ"ל וגם זאת סקודת הלוים : בית האלהים. כמנו למקן את הכית : הקדשים. שנהקין כנס קרבנות המזבח : (כא) בני הגרשני עבדי נשון : ללעדן ראשי האבות וגו'. כאומר הכהן לבן טל גדולה כרעה ללעדן די רשמי האבות כמספר המזבוח מולן ללעדן מלך ויהיאל שתיים שז וגדול וכינוי היו ממונים על האוללות ע"מ

ליום אופ דר ששעצקע ווס איז גינאנגין צום חדר פרכר אונ צוויי זענן גינאנגן פיי דעם חדר פרכר אליין : (יט) אלה פחלקות השערים די דאזיגע זענען גיווען דאס צו טיילונג פון די מויער היפערס צו די קינדר פון דר מישקה קרחי אונ צו די קינדר פון מררי : (כ) והלוים אונ נאך דם איז גיווען דאס ממונה שאפט פון די לויים אחיה על אוצרות בית האלהים אחיה דר לוי איז גיווען אקמונה איךר די אוצרות פון נאסם הוא אונ איבער די אוצרות פון קדשים : (כא) בני לעדן אונ דוא זענען גיווען די קינדר פון לעדן

דר גודל אופ מערב זייט פיי דעם מוער שלכת ווס ער איז גישמאנן פיי דעם וועג ווס איז אופ גינאנגן אופ דעם פארג מישר לעבת משמר איין מישמר איז גיווען אנטקענין דעם אנטערדין מישקר : (יז) למזרח הלוים ששה צו מנרת זייט זענען גיווען זעקס לויים אונ צו צפון זייט זענען גיווען פיר אופ איין מאג אונ צו דרום זענען אופ גיווען פיר אופ איין מאג ולאספים שנים שנים אונ צום ארט אסופים זענען גיווען צוויי אונ צוויי : (יח) לפרכר למערב ארבעה פלגת צום סדר ווס איז גיווען צו מערב זייט זענען גיווען פיר

דברי הימים א כו

לְעֵדֶן רֵאשִׁי הָאֲבוֹת לְעֵדֶן הַגֵּרְשָׁנִי
 וַחֲיֵאלִי: כִּי בְנֵי יַחֲיֵאלִי יָתֵם וַיּוֹאֵל אָחִיו
 עַל־אֲצֻרוֹת בֵּית יְהוָה: כִּי לְעִמְרָמִי
 לִיצְהָרִי לְחִבְרוֹנִי לְעִזִּיאֵלִי: כִּי וּשְׁבָאֵל
 בֶּן־גֵּרְשֹׁם בֶּן־מִשֶׁה נָגִיד עַל־הָאֲצֻרוֹת:
 כִּי וַאֲחִיו לְאֵלִיעֶזֶר רַחֲבִיהוּ בְנוֹ וַיִּשְׁעִיהוּ
 בְנוֹ וַיְרֵם בְּנוֹ וַזְּכָרִי בְנוֹ וַיִּשְׁלָמוֹת בְּנוֹ:
 כִּי הוּא וַיִּשְׁלָמוֹת וַאֲחִיו עַל כָּל־אֲצֻרוֹת
 הַקִּדְשִׁים אֲשֶׁר הִקְדִּישׁ דָּוִד הַמֶּלֶךְ:
 וְרֵאשִׁי הָאֲבוֹת לְשְׂרֵי־הָאֲלָפִים

ב) לְעֵדֶן רֵאשִׁי אֲבֹתָא
 לְעֵדֶן כִּיבְנֵי גֵרְשֹׁן
 וַחֲיֵאלִי: כִּי בְנֵי יַחֲיֵאלִי
 יָתֵם וַיּוֹאֵל אָחִיו עַל
 אוֹרְבֵי בֵית מִקְדָּשָׁא
 דְּבֵי: כִּי לְעִמְרָם לְעִזְהָר
 לְחִבְרוֹן לְעִזִּיאֵל:
 כִּי וּשְׁבָאֵל הוּא וַיִּזְתֵּן
 בְּרַגְשָׁם בְּרַ מִשֶׁה קַב
 לְחִלְקָא דְּבֵי וְכַד חֲסִיא
 דָּוִד דְּהוּא (ג) מִתְבְּהִיל
 עַל מְכוּנָא מְבִיחָא נְגִידָא
 עַל הַסְּבָרָא: כִּי וַאֲחִיו
 לְאֵלִיעֶזֶר רַחֲבִיהוּ בְרִיה
 וַיִּשְׁעִיהוּ בְרִיה וַיְרֵם
 בְרִיה וַזְּכָרִי בְרִיה
 וַיִּשְׁלָמוֹת בְרִיה: כִּי הוּא
 וַיִּשְׁלָמוֹת וַאֲחִיו מְמַנֵּן עַל
 כָּל הַסְּבָרָא קוֹדְשָׁא
 דְּאִקְדִּישׁ דָּוִד מִלְּקָא

ר"א וְשְׁבָאֵל וְגו'. וְרֵאשִׁי הָאֲבוֹת ל' פ"א וְשְׁבָאֵל ח' ק"י: וְשְׁלֹמֹת ק"ו וְהַמְּנוֹת

ג) ע' לַעֲדֵן הַכֹּהֲנִים וְכִי נִבְחַן כְּמִשְׁלֵי לְעֵיל ל' ע' לְגֵרְשֹׁן לְעֵדֶן: ג) פ"א מְכָלָם דָּוִד מְכָלָם דְּרִיף חֲסֵךְ מְמַנֵּן מִיַּם אֲחִיו עַל הַמְּנוֹת:

לַעֲדֵן הַכֹּהֲנִים הָיָה רֵאשׁ הַכֹּהֲנִים יַחֲיֵאל הוּא לְעֵדֶן הַמְּנוֹת
 לְעֵיל (כ"ב): וַיּוֹאֵל אָחִיו, הָיָה שֶׁל יַחֲיֵאל כִּדְכַתִּי לְמַעַל
 (כ"ג) יַחֲיֵאל וְתָם יּוֹאֵל: עַל אוֹצְרוֹת בֵּית ה'. הַמְּנוֹת
 ר"ק

וְכִי הָיוּ מְנוּיִם הַמְּנוֹת וְהַקְּדוּשָׁה וְעוֹלָהת הַכֹּהֲנִים הַלְּכוּסִים
 בְּיָמֵי ה' וְעַל מְנוּיִם הַקְּדוּשָׁה וְכַד מִן הָיָה זֶה וְכֹחַ זֶה יָצֵם וַיּוֹאֵל
 אָחִיו הָיוּ מְנוּיִם עַל מְנוּיִם בְּיָמֵי ה'. וְשְׁלֹמֹת וְאֲחִיו הָיוּ מְנוּיִם
 עַל מְנוּיִם הַקְּדוּשָׁה לְשֵׁר הַקְּדוּשָׁה דָּוִד וְשֵׁר הַקְּדוּשָׁה לְשֵׁר הַמְּנוֹת
 לְשֵׁר הַמְּנוֹת וְכִי הַמְּנוֹת וְשֵׁר הַמְּנוֹת מִן סִכַּת כִּידֵם עַל הַמְּנוֹת
 וְעַן הַכָּל לְשֵׁר הַקְּדוּשָׁה לְחֻזַּק חַת בְּיָמֵי ה' וְכֵן מִן הַקְּדוּשָׁה מְנוּאֵל
 הַמְּנוֹת וְכֵן הָיָה עִיף וְשֵׁר בְּן כִּי וַיִּזְכֵּר בְּן לְכִידֵם וְכֵן מִן הַמְּנוֹת
 הַלְּכוּסִים עוֹד הַכֵּן הָיָה מִתָּה מְנוּיִם שְׁלֹמֹת וְאֲחִיו. וְכֵן מְנוּאֵל
 וְאֲחִירִי בְּן אֲבֵר כִּי שְׁלֹמֹת וְאֲחִיו עַל כָּל אוֹצְרוֹת הַקְּדוּשָׁה גו'.

לְעֵדֶן הַגֵּרְשָׁנִי הוּא יַחֲיֵאל הוּא הַכֹּהֵן הַגִּבּוֹר וְאֲבִיר עַל אֵלֶּה שְׁחִיו
 בְּאוֹצְרוֹת בֵּית ה': (כ"ג) בְּנֵי יַחֲיֵאל. פִּרְשֵׁתוֹ לְעֵלֵה:
 (כ"ד) רַחֲבִיהוּ בְנוֹ וַיִּשְׁעִיהוּ בְנוֹ. פ"א וַיִּשְׁעִיהוּ בְּן רַחֲבִיהוּ כִּי לְאֵלִיעֶזֶר
 לֵאמֹר לִי בְנִים כִּי אִם רַחֲבִיהוּ כִּי שְׁאֵר לְעֵלֵה. וַיִּשְׁעִיהוּ
 וַיְרֵם וְכִי שְׁלֹמֹת בְּנֵי רַחֲבִיהוּ וְרֵבִים בְּנִים הָיוּ לוֹ כִּי שְׁאֵר
 וְכִי רַחֲבִיהוּ שְׂרָבָה לְעֵלֵה אֲבֵל שְׁלֹמֹת הוּא רֵאשׁ לְכוּלָם כִּי
 שְׁאֵר שְׁלֹמֹת וְאֲחִיו עַל כָּל אוֹצְרוֹת הַקְּדוּשָׁה וְכֵן אֲבֵר כֵּל
 הַקְּדוּשָׁה עַל יַד שְׁלֹמֹת אָחִיו. שְׁלֹמֹת הוּא שְׁלֹמֹת שְׁאֵר
 אֲחִירִי בְּן. וְהָיָה אֲבֵר כִּי אֲחִיהוּ עַל אוֹצְרוֹת בֵּית הַמְּנוֹת וְלֹאֲחִירִי
 הַקְּדוּשָׁה וְאֲחִירִי בְּן אֲבֵר כִּי זָתֵם יּוֹאֵל אֲחִיו עַל אוֹצְרוֹת בֵּית ה'
 וְאֲחִירִי בְּן אֲבֵר כִּי שְׁבָאֵל בְּן גֵּרְשֹׁם בְּן שְׁלֹמֹת נָגִיד עַל הָאֲצֻרוֹת

מְנוֹת דָּוִד

הַמְּנוֹת וְשֵׁר הַמְּנוּיִם הָיוּ חֲסֵךְ יָד: (כ"ה) וְאֲחִירִי. כֵּן מְנוּאֵל
 מִכַּף כֵּל לְעֵזֶר: וְרַחֲבִיהוּ בְנוֹ. כֹּחַ הָיָה בְּן לְעֵזֶר וְכֵן מְנוּאֵל
 הָיוּ חֲסֵךְ בְּן חֲסֵךְ: (כ"ו) עַל כָּל גו' כ"ל כֵּל הַמְּנוּיִם דְּכִי גִזְלוּ
 הָיוּ מְנוּיִם לִירוֹ וְכֹחַ הַכָּוֵן אֵל בְּיָמֵי הַמְּנוּיִם וְכַד מִן עוֹלָל וְאֲחִירִי
 כֵּלָם כִּיבְנֵי חֲסֵךְ: (כ"ז) נָגִיד עַל הָאֲצֻרוֹת. הָיוּ מְנוּיִם עַל כָּל
 פִּירוּשׁ

לְעֵדֶן וְאֵם עֵר אִיו פִּון דִּי קִינְדֵר פִּון גֵּרְשֹׁן לְעֵדֶן:
 רֵאשִׁי הַמְּנוֹת צוֹ לְעֵדֶן יַעֲקֹב גֵּיּוֹעֶן רֵאשִׁי בְּתֵי אֲבוֹת
 לְעֵדֶן צוֹא לְעֵדֶן הַגֵּרְשָׁנִי אִיו גֵּיּוֹעֶן אִיו יַחֲיֵאלִי:
 (כ"ב) בְּנֵי יַחֲיֵאלִי דִּי קִינְדֵר פִּון יַחֲיֵאלִי אִיו יָתֵם אִיו
 יּוֹאֵל דִּר בְּרִידֵר פִּא יַחֲיֵאלִי דִּי יַעֲקֹב אִיו גֵּיּוֹעֶן
 מְסֻבָּה אִיבֵר דִּי אוֹצְרוֹת פִּון נְאֻמָּם הוּוּ: (כ"ג) לְעִמְרָמִי
 פִּון דִּי מִשְׁפַּחוֹת עִמְרָמִי אִיו יַצְהָרִי אִיו חִבְרוֹנִי אִיו
 עִזִּיאֵל יַעֲקֹב אִיו גֵּיּוֹעֶן מְנוּיִם אִיו נְאֻמָּם הוּוּ:
 (כ"ד) וּשְׁבָאֵל בְּן גֵּרְשֹׁם אִיו שְׁבָאֵל דִּר זֶן פִּון גֵּרְשֹׁם
 בְּן מִשֶׁה אִיו גֵּיּוֹעֶן אִיו תָּאֵר אִיבֵר אִלֵּע אוֹצְרוֹת
 פִּון נְאֻמָּם הוּוּ אִיו אִלֵּע מְנוּיִם יַעֲקֹב גֵּיּוֹעֶן מְנוּיִם
 הָאֲרִיךְ

וירשי אבהתא לרבני
 אלפין ומאותא ורבני
 חילא: כי מן קרבנא ומן
 עדתא אקדישו תקפא
 לבית מקדשא דני:
 כח וכל הקדושא
 דאקדיש שמואל סבאה
 ושאל בר קיש ואבנר
 בר גר ויואב בר צרויה
 בר הקדושא הוה על
 ידא דשלוסית ואחוי:
 כח לירצות יצהר פנניהו
 ובניו לעבדתא ברתא
 על ישראל למרביא
 ולדגיא: ול לחברון
 חשבירו ואחוי גברי
 חילא אלפא ושבע גברי
 על אפערות ישראל
 מעברא לירדנא

והמאות ושרי הצבא: כי מן הקדושות
 ומן השלל הקדישו לחזק לבית יהוה:
 כח וכל ההקדוש שמואל הראה ושאל
 בן הישואבנר בן גר ויואב בן צרויה
 כל המקדוש על ידי שלמית ואחוי:
 כח ליצהרי פנניהו ובניו למלאכה
 החיצונה על ישראל לשטרים
 ולשפטים: לחברוני חשבירו ואחוי
 בני חיל אלף ושבע מאות על פקדת
 ישראל מעבר לירדן מערבה לכל

רש"י

ולכרות ארוזים ולהנבז אבנים ולחרוס שדה של הקדש:
 (ל) לחברוני חשבירו וכו' עד לבד מלאכת ה'. הם
 שוטרים על אחוס סהיו עמיס מלאכת ה' בעבר הירדן:

הטורה. וי"מ נניד על האולרות כל האמרכליו כולם היו
 תחתיו: (כט) ליצהרי כנניהו ובניו למלאכה
 החיצונה. למלאכה ששטין חוז לעיר בערים ובהרים
 רלב"ג:

יראה כי מתחלה היה אחיה סם: הל האיצרות וכן זתם וזאל
 חיו גם כן פמנים על האיצרות. אבל האיצרות היו חולקים
 לכל הקדשות שתקדשו בכל דוד ודוד מדור הדבר עד דוד
 כי סחם היו מקדשים לקדנות. ויחס היו מקדשים לבני
 הבית ומחס היו מקדשים לכלי בית ה' וכל ארצי כהים לבד
 והיה סמנת על כל אחד ואחד ובנאל היה סמנת על כולם
 וחו שאמר ושכנאל בן גרשוהו על משה נניד על האיצרות
 ושלוסית היה סמנת על ההקדשות שהקדשו משמואל ואילך
 שתקדש שמואל וישאל חירד ואבנר ויואב וראשי האבות אשרי
 האלפים והסמית כלם הקדשו: על ידי שלומית: (כז) למלאכת
 החיצונה. למלאכת שהיתה תוצאה לעיר לחשוב עצים ביירות
 ולחבוז אבנים ושדות וקרטום ונוגת ופרסום על הקדש
 והיה כנניהו ובניו פמנים עליהם. ומה שאמר על ישראל לפי
 שהיו בישראל מתגדבים בכל שנת להקדש סמכותאיהם
 ומירוחיהם והיו אלה פמנים לשופטים ולשופטים על הסמנים
 תחתיהם לאסוף ולכנסם ולהביא אותם: (ל) מעבר לירדן מערבה
 וכו'. קצת הארץ אשר מעבר לירדן הקצת שהיא לצד מערב
 לארץ החיה לצד ירדן אבל כל ארץ הגלעד בכללת היה מורח

גדשו כן משם פים נניד על האולרות כוללות ותחתיו היו אל
 סקדיים שהיו סזיו מנוסים קאס על האולרות בית ה' וקאס על
 ההקדשות. ולחשוב כי שכולל היה בן גרו של משם וסלכיו יעיס
 סוף וסזיו. סהם כמו שכתבתי סיה בן אלעזר בן שכולל סיה בן
 גרשם וסזיו סמלה כי סקדתיס נמנו סכסו ירוח סלכיו וסכסיע'
 סוף סמנח ולסזיו ססזיו על סקדתיס אשר סל לבק ססיה. ולסכס'
 כי יסזינן בן גרשם ססיה סכס סלכס סיה סיה סוף סכולל
 סנניד סוף סקסס כמו סירסס מדרי סוטיו סלכס סלכס
 ססיה סוף סכסס סלכס וסכסס ס' ס' וסלכס ס' יסזינן בן גרשם
 בן אסס וסס סיה בן ססס וכו יורס על לורק ס' גרשם בן אסס כי
 יסזינן סיה סכס סכס סכס סכס סכס סכס סכס סכס סכס סכס
 על סלכל לסוטרים ולשופטים. לחשוב קצת התחלה סמנח
 מלאכה סיה ס' ססיה ססס על יסזיה סוף לבית סקדס וסוף
 ליסזיה סלכס סמלית סכס סכס סכס וסלכס סכסס וסלכס סכסס
 וסכסס סכס סכסס וסל סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס
 ס וסוף סן כן לסוטרים ולשופטים לסוטס סל ססס סכסס סלכס
 ס סוף סכס סכסס סכס סכס סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס
 סל ססס סכסס סלכס: (ל) על סקסס יסכסל. סל מני יסכסל סכס

מצודה דוד

לידו לסכסלו אל בית האול: (כט) למלאכה החיצונה. על הצלחה
 הסכסס סוף סלכס לסינ לסינ סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס סכסס
 על יסכל סכסס סכססס ולשופטים על סכסס סכסס: (ל) על סקדת.
 ססס סוף על סגסססס סל יסכסל סיסססס בעבר ססין סמלס

ע"ש

על ידי שלומית ואחוי אימליכער ווס הם עפים מקדוש
 גיווען הם ער עם אפ גיגען אין די אוצרות דודך
 דר האנד פון שלומית אונ זייני ברידר: (כט) ליצהרי
 פנניהו ובניו צו דר משפחה יצהרי אין גווען פמנים
 פנניהו אונ זייני זון איבער דר אוסין ווייניגסמער
 סלכס פון דער שקאט דייינו צוא אויס האקען
 לשמינער אונ האלץ פון די וועלדער. איז גיווען
 פנניהו מיט זייגע קוינער צוא שמשים אונ צוא
 שופטים: (ל) לחברוני חשבירו ואחוי בני חיל צו דער
 משפחה

פירוש
 הארין איבער די שווייניגען אונ הונדערטין פון די
 ישראל אונ אף איבער דיא אנדערע הארין פון
 דעם חיל פון די ישראל וואס זייא האבין מקדוש
 גיווען: (כז) פון הפלחמות ופן השלל פון דעם ווס זיי
 האפען גינופען אין די מלחמות אונ פון דעם זאק
 רויב האפען נוי מקדוש גיווען צו שטארקן נאפס
 דויו: (כח) וכל הקדוש שמואל הראה אונ ארץ וואס
 שמואל דר נביא האם מקדוש גיווען אונ שואל פן
 קיש אונ אבנר בן גר אונ יואב בן צרויה על הפקדיש

מִלְאֲכַת יְהוָה וְלַעֲבֹדַת הַמִּלְךָ :
 לֹא לְחִבְרוֹנִי יִרְיָה הָרֹאשׁ לְחִבְרוֹנִי
 לְתַלְדֹתָיו לְאֲבוֹת בְּשַׁנַּת הָאֲרָבָעִים
 לְמַלְכוּת דָּוִד נִדְרָשׁוּ וַיִּמָּצְא בָהֶם
 גְּבוּרֵי חֵיל בִּיעֲזֹר גִּלְעָד : וַיֹּאחֲזוּ בְּנֵי־
 חֵיל אֲלָפִים וְשֶׁבַע מֵאוֹת רְאִישֵׁי
 הָאֲבוֹת וַיִּפְקְדֵם הַיּוֹד הַמִּלְךָ עַל־
 הָרְאוּבֵנִי וְהַגָּדִי וְחֲצֵי שֶׁבֶט הַמְּנַשֵּׁי
 לְכָל־דָּבָר הָאֱלֹהִים וְדָבָר הַמִּלְךָ :
 כֹּז א וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְפָּרָם רְאִישֵׁי

מְעַרְבָא כָּל עֲבִידָא
 דְּבֵי וְלַעֲבִידַת מַלְכָּא :
 לֹא לְיִרְעִיַת חִבְרוֹן וְרִיָּה
 סַתְמָא לְרִישָׁא לְיִרְעִיַת
 חִבְרוֹן לְגִנְסוּי לְאַבְהֶתָּא
 בְּשַׁנַּת אֲרָבְעִין לְמַלְכוּת
 דָּוִד אֲתַבְּעוּ וְאַשְׁתַּבַּח
 קְהוֹן גְּבוּרֵי חֵילָא בְּיַעֲזֹר
 גִּלְעָד : לֹב וְאַחֲזוּ גְבוּרֵי
 חֵילָא מִרְיֹן אֲלָפִין וְשֶׁבַע
 סָאָה רִישֵׁי אֲבָהֶתָּא
 וַיִּמְנִיעֵן דָּוִד (סֵא) דָּוִד
 סִלְכָא עַל שֶׁבֶט רְאוּבֵן
 וְשֶׁבֶט גָּד וּפְקִידוֹת שֶׁבֶט־א
 דְּמְנַשֶּׁה לְכָל פְּתַגְמָא דְּבֵי
 וּפְתַגְמֵם דְּסִלְכָּא :
 כֹּז א וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
 לְמְנִיגְהוֹן רִישֵׁי אֲבָהֶן

ר' א כהן הארבעים, תענית ל"ז : קמץ בריק כצ"ל רש"י
 ולעבודה המלך. אף הם ממונים על עשבי נחלת המלך
 ואזרות המלך וכן לפניה (פסוק ל"ב) לכל דבר האלהים

ודבר המלך : (לא) בשנת הארבעים וכו'. וגם כל
 השבועות הללו בשנת הארבעים היו :
 רלב"ג
 מעכ לידן מערכה : (לא) ביעזר. סס פיר : גלעד. סס חס :
 (לכ) לכל דבר האלהים ודבר המלך. הוא עבודה ביה"ה התינוק
 ועבודת המלך כמו שכתוב בסמוך ואולם מחלקות שכלל ידמה ססו
 לעבודת המלך נכד ולזה אמר :

לארץ ישראל וכן נקראת בכל מקום : (6) בשנת הארבעים
 למלכות דוד נדרשו. פירוש אלה אשר מעבר לירדן וכן כל
 הענין אשר הקדים היה בשנת הארבעים שהרי אמר בתחלת
 הענין ודוד וכן ושבע ימים ויסלך את שלמת וכו' ויספרו הלוים
 וכו' וחלקם דוד בחלקות וכו' אבל בחלקות ישראל היו בתחלת
 מלכותו כמו שאמר למעלה ואח"כ ראשי הגבורים אשר לרוד
 הגבורים כמפורסם הנה וגם עשהאל אחי יואב היה הרביעי לחמש

המנונים שמו הפסוק מל"ז : לכל מלאכה ה' וכו'. על כל
 המלאכה המוטל עליהם נבית י' ועבודת המלך : (6) לתולדותיו
 לאבות. למשפחתו לכל בתי המלכות סיס הלש : נדרשו. כני
 מכיון נדרשו לנעם סס י' כסס אשתימיל : ביעזר גלעד. כני
 חיל אלמים וכו' : על תראובני וכו'. ר"ל סוסימס בחלק המזרחי כ'
 כמוטל עליהם ועבודת ציפ

מזודת דוד
 כו (6) למספרם. לכל מספר אנשים היו ממונים עליהם
 פירוש

מִשְׁפַּחַת חִבְרוֹנִי אִיזו גִּיּוּעֵן חֲשִׁבְהוּ אֹנִי זִיגְע
 בְּרִידְעֵר דִּיא בְּגִי חֵיל מוּיִנְיָם אֹנִי זִיגְע הַגְּבִירְעֵם
 סָאֵן דִּיא זִעְגֵן גִּיּוּעֵן מְסוּנִים עַל פְּקִידַת יִשְׂרָאֵל פְּנִיב
 לַיְהוּ מְנַגְּהָ אִיבְעֵר דַּעַם בְּאַפְעֻלּוֹגֵן פּוֹן דִּי יִשְׂרָאֵל
 נוֹם הָאֲגָעֵן גִּימָאן אִיין מְלָאכָה פּוֹן דַּעַר זִימֵן יִרְדָן
 נוֹאם אוּף מְעַרְבֵן נִימֵן אִיזו צוּא אֲרָץ יִשְׂרָאֵל צוּ לְכָל
 מְלָאכָה ה' וְלַעֲבֹדַת הַמִּלְךָ אִיבְעֵר דַּר נִאֲנִצֵּעַ מְלָאכָה
 זוּאם אִיזו גִּיּוּעֵן מוּסַר אוּף דִּי יִשְׂרָאֵל צוּ סָאֵן צוּא
 גִּאֲטָם הוּא אֹנִי צוּ דַּר אֲרָבִים פּוֹן דַּעַם סִלְחָה זִעְגֵן זִי
 גִּיּוּעֵן מְסוּנִים אִיבְעֵר זִי דְרוּף : (לא) לַחֲבֹנִי צִי
 דַּר מִשְׁפַּחַת חִבְרוֹנִי אִיזו יִרְיָה גִּיּוּעֵן אִיין עֲלֻצְמֵעֵר
 עַר אִיזו גִּיּוּעֵן אִיין עֲלֻצְמֵעֵר לְחֹלְדוֹתָיו לְאֲבוֹת צוּא
 דַּר נִאֲנִצֵּעֵר מִשְׁפַּחַת חִבְרוֹנִי צוּ אֲלַע בְּהֵי אֲבוֹת
 פּוֹן דַּר מִשְׁפַּחַת אִיזו עַר גּוּעֵן אִיין עֲלֻצְמֵעֵר בְּשַׁנַּת
 הָאֲרָבַיִם לְמַלְכוּת דָּוִד נִדְרָשׁוּ אִין פְּעִיר צִיגְמָטָן יִאֵר צִימ

מזודת ציפ
 כלכות דוד זעגען דיא קינדער פון חברון ווארען
 גיפארשט אויב עם איז דא צווישען זיי שטאקע
 סאן געצייג בהם גבוי תל אה. גם איז ווארין גיפון
 אין זינא גבורי חיל אין דער שטאט יקרא וואס איז
 גישטאקען אין לאנד גלעד : (לכ) אחיז בני תל אה
 זייגע חברים פון יריה די בני חיל זעגן גיווען צווי
 מווינקט אונ זיגען הונדערט סאן ראשי בתי אבות
 ויפקידם דוד המלך אונ דוד המלך הם זיי פאפולען
 איבער שבת ראובן אונ גר אונ דעם האלבען
 שבת מנשה לכל דבר האלהים ודבר המלך איבער אלע
 געמיליגע זאקען אונ די זאקען פון דעם סלח וואס
 איז גיווען מוסר אוף זינא :
 כו (א) ובני ישראל למספרם אונ די קינדער ישראל צו
 זייערע ציילונג איז גיווען צו זיי ערציע
 איבער די בתי אבות אונ הארין פון מווינקען אונ
 הונדערטין

הַאֲבוֹת וְיִשְׂרָיִ הָאֱלֹפִים וְהַמַּאֲוֹת
 וְשִׁמְרֵיהֶם הַמְּשַׁרְתִּים אֶת־הַמֶּלֶךְ
 לְכָל־דָּבָר הַמְּחַלְקוֹת הַבָּאָה וְהַיֵּצֵאת
 חֹדֶשׁ בַּחֹדֶשׁ לְכָל־חֹדְשֵׁי הַשָּׁנָה
 הַמְּחַלְקֵת הָאֶחָת עֶשְׂרִים וָאַרְבַּעַה
 אֵלֶּף: ^ב עַל־הַמְּחַלְקֵת הָרִאשׁוֹנָה
 לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן יִשְׁבַּעִם בְּיִזְבִּדִיאֵל
 וְעַל־מְחַלְקָתוֹ עֶשְׂרִים וָאַרְבַּעַה אֵלֶּף:
^ג מִן־בְּנֵי־פָרֶץ הָרִאשׁוֹן לְכָל־יִשְׂרָיִ
 הַצְּבָאוֹת לְחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן: ^ד וְעַל־
 מְחַלְקָתוֹ הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי דָוִד הָאֲחֹהוּ

וּרְגָמֵי אֲפִינִי וּמֵאוֹתָא
 וּמְרַבִּיהוֹן דְּמִשְׁמִשׁוֹן יַת
 מְלָכָא לְכָל עֵסְק
 פְּלִגְוֹתָא דְעֵשְׂרָא וּדְנַפְקָא
 יַבְח בְּיַבְח לְכָל־הַוִּיחִי
 שְׁתָּא פְּלִגְוֹתָא קְדָא
 עֵשְׂרִין וָאַרְבַּעַה אֲלֵפִין:
^ב עַל פְּלִגְוֹתָא קְדָמִיתָא
 לְרִחָא דְגִיסָן וְשִׁבְעִים
 בְּרַ וּבְרִיאֵל עֵשְׂרִין
 פְּרִיץ מִיָּה עֵשְׂרִין
 וָאַרְבַּעַה אֲלֵפִין: ^ג מִן
 בְּנֵי פְרִיץ מִמְנָא הָרִישָׁא
 לְכָל רְגָמֵי חֵיִלְוֹתָא
 לְרִחָא קְדָמָה: ^ד וְעַל
 פְּלִגְוֹתָא דְרִחָא מִמְנָא
 דָּאִוִּיר דָּוִד מְרַבִּיעַת
 אַחֹח

תולדות אהרן

לל חגי ע"י חכמים ת"ס

רש"י

כז (א) לכך דבר המחלקות. כל זה היה מתחילת מלכותו והלך ותגב שנתמר מספר הלויים מספר והולך מי היו כרי מחלקות דוד: הבאה והיוצאת החדש בחדש לכל חודשי השנה. כהו וברחל חלוקים לשיטת עשר חלקים וכל חלק וזאת את המלך חדש והמלך נתן להם הוצאות גדולות בספר חלוקים (ח' ד') ולשלמה שיטת עשר לויים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו והם רלכ"ג

כז (א) המשרתים את המלך. וחס רשמי האבות וכו' האבות והמשרתים היו גם כן מחלקים ויבטלו על אחת עשרת חודש ולזה היתה כל אחת מהמחלקות בזה ויולדת גדולה וזוהי המחלקות האחת מהלויים המשרתים עם השטלים עם המשרתים ומשרתים עשירים וארבעה אלף.

מצודה ציון

כז (ב) המחלקות. על שנתן חלק:

משרתים המשרתים את המלך בכל דבר המושל על המחלקות לזכור שהחלת החודש יולדת בסופה וזכור: אחרת המשרתים וחזר חלילה לכל חודשי השנה וכן בכל שנה וזה על אחת היות מושל בחדש לעשות כל דבר הוציא: המחלקות האחת. מספר רשמי מחלקות האחת היו כ"ד חלק: המשרתים על המחלקות כהלכותם משמעת בחדש כללתי היה ישיב: ועל מחלקותיו. מספר חלוקים ששל מחלקותו היו כ"ד חלק: (ג) על בני פריץ ישיבם היה מניין פריץ קדוש לדוד ולזה היה השלש על בני הלכות וחס המשרתים על המחלקות: (ד) ומחלקותיו. המשרתים על בדרך פירוש ע"כ

הוגדר ע"פיו און וייערע שבושים המשרתים את המלך
 לכל דבר המחלקות הפאה וואס האפען פארדינט דעם
 מלך דוד צו אלע זאכין ווס איז גיווען מוטל אויף
 דער מייל ווס איז גיקומען אונז איז ארום גיבאנגען
 אימליקען חודש אין אלע חודשים פון דעם יאר צו
 גייסן זיי צום טאן די ארבעט פון דעם מלך ווס איז
 מוטל גיווען אויף זיי המחלקות האחת עשרים וארבעה
 אלף איין מייל פון דיא מייל איז גיווען פיהר אונ
 צוואנציג מאוינט אונ אזוי גיווען אימליקע מייל:
 (ב) על המחלקות הראשונה לחודש הראשון ישיבם כן ובריא

וּמַחֲלַקְתּוֹ וּמִקְלוֹת הַנֶּגֶד וְעַל
 מַחֲלַקְתּוֹ עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה אֲלָפִים׃
 הַשָּׂר הַצָּבָא הַשְּׁלִישִׁי לַחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי
 בָּנִיּוֹ בְנֵי־הַיּוֹדֵעַ הַכֹּהֵן רֹאשׁ וְעַל
 מַחֲלַקְתּוֹ עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה אֲלָפִים׃
 וְהוּא בָּנִיּוֹ גְבוּר הַשְּׁלִשִׁים וְעַל־
 הַשְּׁלִשִׁים וּמַחֲלַקְתּוֹ עֲמִיזָבֵד בְּנוֹ׃
 וְהַרְבִּיעִי לַחֹדֶשׁ הַרְבִּיעִי עֲשֵׂהאֵל אֲחִי
 יוֹאָב וּזְבֻדִיהָ בְּנוֹ אַחֲרָיו וְעַל מַחֲלַקְתּוֹ
 עֶשְׂרִים וָאַרְבָּעָה אֲלָפִים׃ הַחֲמִישִׁי
 לַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי הַשָּׂר שִׁמְהוֹת הַיּוֹרָח

אחוז ופלוניתיה מקלות
 נגודא ועל פלוניתיה
 עשרין וארבעה אלפין:
 ה רב חילא חליהא
 לירחא דסינן בניהו בר
 יהודע פהלא ממנא
 לרישא ועל פלוניתיה
 עשרין וארבעה אלפין:
 ו הוא בניהו גברא בר
 קבר חלתין ויעיר
 מתל תין ופלוניתיה
 עמין בר בריה׃
 זרבינא לירחא דממו
 עשהאל אחוי דיואב
 וזכרה בריה אתמנא
 בתרו ועל פלוניתיה
 עשרין וארבעה אלפין:
 ח חמשה לירחא דאב
 נבא שמהות דמן ורעה
 יורח

ועל רש"י תש"ב

גדול ולאו כן סהרן לדון ואביתר היו כהנים גדולים:
 (ז) גבור השלשים. כלעיל (א"ב) דכתיב מן השלשים
 היו ככנד וגו' : (ז) הרביעי וגו' עשהאל אחי יואב
 וזכריה בנו אחריו. סהרן עשהאל נהרג בתחלה מלכותו
 סהרנו אצטר (ח"ב ז') ונתן זכריה בנו התרוי החמיו על
 מחלקותיו : (ח) השר שמהות היורח. הכמיו :

ולפי שה' מן בני פרץ מנחו ליד ראש (ד) ומקלות הנגיד.
 זר מחלקתו החמיש עמו ומקלות : (ה) שר הצבא
 השלישי. משום כבוד בניהו קורחו ער הלכא ייתר מהסר
 לזכ מישכעס שהיה מכוני פרץ שקורחו כמו כן ראש דכתיב
 הראש לכל שרי הלכחות מפני כבודו של לוד שהיה מכוני
 פרץ כמוהו : הכהן ראש. שהיה ראש י"א שהיה כהן
 רד"ק

בגבור' אלכסו בן דודו בלחמי נמנעל יוא' וזמחלקתו ומקלות
 הנער. הלחמי כי יוא' של ומקלות נמנעל יוסכרן על ומחלקתו מן
 הנער. ל"ל סהנו סיה ער הלכא סיה חסר דודו החמיו. ונתן
 כלטין כלמנו : (ז) ומחלקתו עמיזבד בנו. ל"ל כי עמיזבד סיה על

כז (ה) שר הצבא השלישי. לפי שהיה בניהו ראש השלשים
 הגבורים אמר עליו שר הצבא כח שלא אמר כן באחרים:
 הכהן ראש. יהודע היה כהן גדול כמו שאמר לטעלה בתחלה
 מלכות בית דוד ויהודע הנגיד לאחריו : (ז) ומחלקתו עמיזבד
 בנו. פירוש עמיזבד בנו היה גם כן על מחלקתו תחתיו׃
 (ח) וזכריה בנו אחריו. שהרי עשהאל נהרג בתחלה מלכותו :

מצורת דוד

(ה) ומקלות. כן שמו עי' : (ז) השלשים. פנים ומנעו כמז ומנחה
 החמישי לו : (ח) אחריו. כי עשהאל כומת מיד כהלת נמנעו
 ע"מ
 ר"א דרייסיג גבורים איז ער חשוב גינען ופחלקתו
 עמיזבד בנו אונ זיין חקר ווס קמ אים גיהאלפין אין
 זיין טייל איז גינען עמיזבד זיין זקן : (ז) דריישי
 לחודש הרביעי עשהאל אחי יואב דר פערדער האר צו
 פארזיגען דעם סלח דעם פערדון חודש איז גינען
 עשהאל דר ברודער פון יואב וזבד' בני אהריו אונ
 וזבד' זיין זין איז ווארען און גישעעלט פאר איין
 האר איבער דעם סלח קאך אים ועל פחלקתו עמיזבד
 וארבעה אלף אונ און זיין טייל איז גינען פיר אונ
 צוואנציג טויזנט מאן : (ח) החמישי לחודש החמישי
 השר שמהות היורח דער פינפטער האר צו פארזיגען
 דעם סלח דעם פינפטען חודש איז גינען דר האר
 שמהות דר זרחי ועל פחלקתו עמיזבד קאך און

מקלותיו היה ומקלות הכניד : (ה) שר הצבא. עס כי כולם קרויים
 שרי הלכות ע"מ סרט כמיו לכבוד וסך קראו ראש : (ז) גבור
 השלשים. סיה הגבור עכסרים וממלה פליס : ומחלקתו
 פירוש
 האחוזי ופחלקתו ומקלות הנגיד אונ איבער דעם טייל
 ווס קמ אים גיהאלפין אין זיין טייל אונ די ואגען
 ווס ער קמ גיהארפט איז גינען ומקלות דר האר
 ועל פחלקתו עשרים וארבעה אלף אונ און זיין טייל איז
 גינען פיר אונ צוואנציג טויזנט מאן : (ה) שר הצבא
 השלישי לחודש השלישי בניהו בן יהודע הכהן ראש דער
 דריטער האר פון דעם סלח צו פארזיגען דעם סלח
 דעם דריטען חודש איז גינען בניהו דער זון פון
 יהודע דר פהן ער איז גינען אין עלצטער איבר
 דעם סלח ועל פחלקתו עשרים וארבעה אלף און איבר
 זיין טייל איז גינען פיר אונ צוואנציג טויזנט מאן :
 (ז) הוא בניהו גבור השלשים ועל השלשים דר בניהו איז
 גינען איין גבור פון די דרייסיג גבורים אונ איבר

וירח ועל פלוגתיה
 עשרין וארבעה אלפין:
 מ אשהאה לירחא
 דאור עירא בר עקש
 דמן הקוע ועל פלוגתיה
 עשרין וארבעה אלפין:
 י שביעאה לירחא
 דתשרי חלץ דמן זרעית
 פלן מן בני אפרים ועל
 פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין:
 יא תמינאה לירחא
 דמרחשון סבכי דמן
 זרעית חושי לבית זרח
 ועל פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין:
 יב השיעאה לירחא
 דכסליו אביעזר דמן
 ענתות לשבט בנימן
 ועל פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין:
 יג עשיראה לירחא
 דשבת מהרי דמן
 גטופה לזרעית זרח
 ועל פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין:
 יד חסדיראה לירחא
 דרחא דשבט בנין דמן
 פרעתון מן בני אפרים
 ועל

ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
 ה הששי לחדש הששי עירא בן עקש
 התקועי ועל מחלקתו עשרים
 וארבעה אלף: י השביעי לחדש
 השביעי חלץ הפלוגי מן בני אפרים
 ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
 יא השמיני לחדש השמיני סבכי
 החשתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים
 וארבעה אלף: יב התשיעי לחדש
 התשיעי אביעזר הענתותי לבנימני
 ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף:
 יג העשירי לחדש העשירי מהרי
 הנטופתי לזרחי ועל מחלקתו עשרים
 וארבעה אלף: יד עשתי עשר לעשתי
 עשר החדש בנייה הפרעתני מן בני

רד"ק

לבן ימיני קרי

(יב) סבכי החשתי לזרחי . כמספחת זרח .

מצורת דוד

וכועמד כנו למרוי: (יב) לזרחי . מבני זלם בן יסודם:

פירוש ע"מ

יהודה ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף אונ אורף ויין
 טייל איז גיווען פיהר אונ צוואנציג מווינקט מאן:
 (יב) תשילי לחדש הששי אביעזר הענתותי לבן ימיני דר
 גיינקער האר צו באדינען דעם גיינקטין חודש איז
 גיווען אביעזר פון ענתות פון שבט בנימין ועל
 מחלקתו עשרים וארבעה אלף אונ אורף ויין טייל איז
 גיווען פיר אונ צוואנציג מווינקט מאן: (יג) הששירי
 לחדש הששירי מהרי הנטופתי לזרחי דר צעהנקטער האר
 צו באדינען דעם צעהנקטין חודש איז גיווען מהרי
 פון די קינדער פון זרח בן יהודה ועל מחלקתו עשרים
 וארבעה אלף אונ אורף ויין טייל איז גיווען פיהר אונ
 צוואנציג מווינקט מאן: (יד) עשתי עשר לעשתי עשר
 חודש בנייה הפרעתני מן בני אפרים דר עלפטער האר
 צו באדינען דעם עלפטין חודש איז גיווען בנייה

אורף ויין טייל איז גיווען פיר אונ צוואנציג מווינקט
 מאן: (ט) הששי לחדש הששי עירא בן עקש התקועי דר
 זעקסטער האר צו בדינן דעם מלך דעם זעקסטן
 חודש איז גיווען עירא דער זון פון עקש פון דער
 ששטאט תקוע ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף אונ אורף
 ויין טייל איז גיווען פיר אונ צוואנציג מווינקט מאן:
 (י) השביעי לחדש השביעי חלץ הפלוגי מן בני אפרים דער
 זיבעטער האר צו בדינען דעם מלך דעם זיבעטן
 חודש איז גיווען חלץ דר פלוגי פון די קינדער פון
 אפרים ועל מחלקתו עשרים וארבעה אלף אונ אורף ויין
 טייל איז גיווען פיר אונ צוואנציג מווינקט מאן:
 (יא) השמיני לחדש השמיני סבכי החשתי לזרחי דער
 אכטער האר צו באדינען דעם אכטין חודש איז
 גיווען סבכי דר חשתי פון די קינדער פון זרח בן

אפרים ועל מחלקתו עשרים וארבעה
 אלה: **טו** השנים עשר לשנים עשר
 החדש חלדי הנטופתי לעתניאל ועל
 מחלקתו עשרים וארבעה אלה:
טז ועל שבטי ישראל לראובני נגיד
 אליעזר בן זכרי לשמעוני שפטוהו בן
 מעכה: **יז** ללוי חשביה בן קמואל
 לאהרן צדוק: **יח** ליהודה אליהו מאחי
 דויד **יט** יששכר עמרי בן מיכאל:
כ לזבולן ישמעיהו בן עבדיהו לנפתלי
 ירימות בן עזריאל: **כא** לבני
 הושע בן עזויהו לחצי שבט מנשה
 יואל בן פדיהו: **כב** לחצי המנשה
 גלעד יהו בן זכריהו לבנימן יעשיאל

ועל פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין:
טו הריסרסר לתריסר
 ירחא דאדר חלדי דמן
 נטופה לרעות עתניאל
 ועל פלוגתיה עשרין
 וארבעה אלפין: **טז** ועל
 שבטי ישראל לשבט
 דראובן נגידא אליעזר
 בר זכרי לשבט שמעון
 שפטוהו בר מעכה:
יז לשבט לוי חשביה
 בר קמואל לבית אהרן
 צדוק: **יח** לשבט יהודה
 אליהו מאחי דוד לשבט
 יששכר עמרי בר
 מיכאל: **יט** לשבט זבולן
 ישמעיהו בר עבדיהו
 לשבט נפתלי ירימות
 בר עזריאל: **כ** לבני
 אפרים הושע בר עזויהו
 לפלגות שבטא דמנשה
 יואל בר פדיהו:
כא לפלגות שבטא
 דמנשה דנגלעד יהו בר
 זכריהו לשבט בנימן
 יעשיאל בר אבנר:
 לשבט

(טז) ועל שבטי ישראל. כבר חמרתו רחשי המחלקות
 אשר לדוד ועתה מספר מי היו שרי שבטי ישראל שר של כל
 רלכ"ג

מחלקתו לחציו: (טז) ועל שבטי ישראל לראובני נגיד. הנה מנה
 עתה שמות הכהנים לכבשי ישראל: (יח) ליהודה אליהו מאחי
 דוד. דמה שהיה בן לחי לו היה סוף לחיו מליכא והיו לו שני
 שמות: (כא) לחצי הכנעני גלעד. סוף אשר היה נקלחו מעכר

(טו) חלדי הנטופתי לעתניאל. כמשפחת עתניאל בן קנו:
 (טז) ועל שבטי ישראל לראובני נגיד. ער הנה ספר
 הזכורים שהיו ראשי המחלקות ועתה ספר השנים שהיו
 ראשי השבטים נשיא כל שבט ושבתם: (יח) ליהודה אליהו מאחי

מצורת דוד

דוד. סוף הכנעני מאחי כי כלם היו מלך מואב: (כא) גלעד.
 הישבים חלקן הכנעני עמל הירדן:

(טז) לעתניאל. מנני עתניאל בן קנו הכנעני כראשון: (טז) ועל
 שבטי ישראל. כל שנים העמית סר מנני שבטי: (יח) מאחי

פרוש ע"מ

השבטה דער זון פון קמואל לאהרן צדוק אונ צו דיא
 קינדער פון אהרן הכהן איז צדוק גינען איין האר:
 (יח) ליהודה צו שבט יהודה איז אליהו דר ברודר
 פון דוד גינען איין האר ליששכר צוא ויששכר איז
 עמרי דר זון פון מיכאל גינען איין האר: (יט) זבולן
 צו שבט זבולן איז ישמעיהו דער זון פון עבדיהו
 גינען איין האר לנפתלי צו נפתלי איז ירימות דער
 זון פון עזריאל גינען איין האר: (כ) לבני אפרים צו
 די קינדער פון אפרים איז הושע דר זון פון עזויהו
 גינען איין האר לחצי שבט מנשה צום האלבען שבט
 מנשה איז יואל דר זון פון פדיהו גינען איין האר:
 (כא) לחצי המנשה צום אנדערן האלבען שבט מנשה

דר פנעטונו פון די קינדער פון אפרים ועל מחלקתו
 עשרים וארבעה אלה אונ אויף זיין טייל איז גינען פיר
 אונ צוואנציג טויזנט מאן: (טו) השנים עשר לשנים
 עשר החדש דער צוועלפטער האר צו באדינן דעם
 צוועלפטען חודש איז גינען חלדי פון די קינדער
 פון עתניאל בן קנו ועל מחלקתו אונ אויף זיין טייל
 איז גינען פיר אונ צוואנציג טויזנט מאן: (טז) ועל
 שבטי ישראל אונ איבער די שבטים פון די ישראל
 זעגן גינען הארען לראובני צו שבט ראובן איז גינען
 איין האר אליעזר דר זון פון זכרי לשמעוני צו שבט
 שמעון איז גינען איין האר שפטוהו דער זון פון
 מעכה: (יז) לשבט לוי איז גינען איין האר

דברי הימים א כז

תרגום רב יוסף

בְּיָאבֵנֶר׃ כִּי לָדָן עֹזְרָאֵל בְּקִירְחָם אֱלֹהֵי שְׂרֵי שְׁבַטֵי יִשְׂרָאֵל׃ כִּי וְלֹא־נִשְׂאָ דָוִד מִסְפָּרָם לַמִּבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וְלִמְטָה כִּי אָמַר יְהוָה לְהַרְבּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם׃ כִּי יוֹאֵב בְּקִי־צְרוּחָה הֵחֵל לְמַנּוֹת וְלֹא־כָלְהָ וַיְהִי בְּזֹאת־קֶצֶף עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא־עָלָה הַמִּסְפָּר בַּמִּסְפָּר דְּבָרֵי הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ דָּוִד׃ כה * וְעַל

כב לִשְׁבַט דְּן עֹזְרָאֵל בְּר ירוחם אֶלְדִּן בְּרִבְיָא שְׁבַטֵיָא דְיִשְׂרָאֵל׃ כג וְלֹא קִבֵּל דָּוִד חוֹשְׁבֵנְהוֹן לְמִסְפַּר עֶשְׂרִין שָׁנִין וְלִמְטָה אֲרוּם אָמַר יי לֹא־סָגְרָה ית יִשְׂרָאֵל הִי כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא׃ כד יוֹאֵב בְּר צְרוּחָה בְּקִי־צְרוּחָה יִשְׂרָאֵל וְלֹא סָפַר לְמַנְיָה עַד דְּתוֹרָה עַל דָּא רוֹנָא עַל יִשְׂרָאֵל וּמִיתוּ בְּמוֹתָנָא וְלֹא סְלִיק מִמּוֹתָנָא (נסיא מְנִינָא בַּמְנוּיָן) הִי בַּמְנוּן סְחֵגְמִי וּמְנָא דְלִמְרַכָּא דָּוִד׃ כה וְעַל הַסְּפָרִי מִלְּפָא

אוצרות

רשי

הצי הספר במספרים

אומר הכל למנות ולא כלה לה מנה כ"ח מעט שהרי לא עלה מספר המנוין בספר שמואל כמספר המנוין כאן (לעיל כ"ח) חלק חלפים ומאה חלק ויהודה ד' מאות ושבטים חלק ובסוף שמואל (כ"ז) ה' מאות חלק ויהודה חמש מאות חלק וחם תלמה שני מספרים היו עשתימס מאה; אחת בשמואל וז' כאן חלק קח הוא לא עלה המספר כמספר דה"י כי אורה המספר שמנה לא כחז בשמואל כי אם קלת מן המספר משום צער וחבילות שנגפו אפי' על אותה מעט ולפי משום כבוד דוד אפי' אם היה המספר יותר היה אמרו לפני שהיה משמע שאל על חנם היה קצף על יברחל שהרי כבר מנה הרבה מישראל ועוד משום כבודו שהיו כלם לו עבדים כאפי' אחד (כה) ועל אוצרות המלך. חולרות כסף וזכב כל זה רד"ק

שכח ושכח: (כג) ולא נשאו דויד מספרם למבני עשרי' שנה ולימטה. פתרון כבר אמרנו שמנה ישראל והלקן למחלקות וגם הלויים מזה וישימם על עבודתם וכל אלו שמנה לא מנה אחד מהם פתוח מנן כ': ככוכבי השמים. כמו שאין יכול אלו למנות כוכבי השמים כך אין יכול למנות: (וכד) ולא כלה. פתרון ועוד אני אומר לך הלא יואב התחיל פעם אחרת למנות היום למעלה מכ' ולא כלה: ויהי בזאת קצף עד ישראל. מאותו קלת שמנה היה קצף על ישראל לפי שעלה במחשבתו למנות כל ישראל ולעבור על הפסוק אשר אם יוכל אב לחנות את עפר הארץ וגו' (ברא' י"ג) ולעבור על הפסוק הכע נא השמימה וגו' (שם ט"ו): ולא עלה המספר. פתרון חט"פ שאני רלב"ג

לירדן עם בני גדי ובני חלבין: (כג) ולא נשאו דוד מספרם וגו'. כ"ל ששע"ט ששש דוד למנותם לא עלה בידו למנות אותם מנן עשרים שנה וכוונתו כי לא הספיק ה' יתי' בה. כי אמר להרבות את ישראל ככוכבי השמים שאל וכל אלו למנותם על המלכות כי אם בקצף יפלה כי יש ממש שמעלנו בו העין לרחוק בקצף עלים. ובס' וכל בן לזרים החל למנותם דוד ולא לספר אותם ולא עלה המספר שאלה וכוז המספר שכתוב דוד בס' שמואל כמו המספר שפרסו מזה בס' דברי הימים לנלך דוד וזה כי בס' שמואל עלה המספר חלק חלפים ובגל מאות חלק ובס' דברי הימים למלך דוד עלה המספר חלק חלפים ומאה מאות ושבטים חלק: (כה) ועל חולרות המלך. הם חולרות שהיו לו נכתי. ועל חולרות

(כג) נשאו. טעין מספר כמו כי השא (מכות ל'): (כד) החל, התחיל: ולא כלה. לא ספליט:

מ"ט הכט וגו' וספור הכוכבים. אם חולל לספור וגו' ואם לא כלה. לספור את כנס כי לא כלה. למנתי' (סיומן כ"ח): ולא עלה המספר. כ"ל לכן מל ממונות את הפסוחים מנשרים ולא עלה המספר שיהם המספר המפורסד בדברי הימים וגו' כי המספר האמון

פירוש ע"ט

דוד. הנזכרים למעלה ולו שני שמות. או אחר סלבד הנזכרי' כמו שאמר רז"ל בדרש שכתבנו: (כג) ולא נשאו דוד מספרם למבני עשרים שנה ולמטה. כ"ל שפתי כל אלה שבספר דוד שנים עשר מחלקות כל אחד מעשרים וארבעת אהף לא ספר אלא מעשרים שנה ויעלה: כי אמר ה' להרבות וגו'. ואף כשאר הקדושי ברוך הוא למנות ישראל לא אפר למנותים אלא מבין עשרים שנה ויעלה כי אמר להרבותם ככוכבי השמים ואין להם מספר כמו שאמר גם ורעך ימנה וכן אלה שבספר דוד לא היו בכלל אותם שמנה יואב שהתחיל למנות כל ישראל ולא כלה כי שני שבטים לא ספר כי נהעב דבר הנחת כל ישראל כמו שכתוב ויהי בזאת קצף על ישראל: (כה) ועל אוצרות המלך.

מצורת דוד

(כג) ולא נשאו וגר. כ"ל המנוין שמנה לא מנה בהם פחות מנן (כד) כי אמר ה' להרבות את ישראל ככוכבי השמים. שאין למנות (כד) בראשית (ט"ו) ולכן לא מנה הפסוחים מנן כ' לכל וידע וספר כל כ"י: קצף על ישראל וכל בהם הדבר כמ"ט למנתי' (סיומן כ"ח): ולא עלה המספר. כ"ל לכן מל ממונות את הפסוחים מנשרים ולא עלה המספר שיהם המספר המפורסד בדברי הימים וגו' כי המספר האמון

וואם ועגן גינעסען אין לאנד גלעד אוף מורח נייט ירדן איז ירד דער זון פון זכריהו גינען איין האר לבניטין צו שבט בנימין איז יעשיאל דר זון פון אבנר גינען איין האר: (כב) לָדָן צו שָׁבַט דָּן איז עֹזְרָאֵל דָּר זון פון ירוחם גינען איין האר אלה די דאזיגע עגן גינען די הארן פון די שבטים פון די ישראל' (כג) ולא נשא דוד המספר אונ דוד האט ניש גינעילט דס ציילונג פון די ישראל צוואנציג יאר אלט

אֲצֵרוֹת הַמֶּלֶךְ עֲזֻמוֹת בֶּן־עֲדִיאֵל וְעַל־
הָאֲצֵרוֹת בִּשְׂדֵה בָּעָרִים וּבְכַפְרִים
וּבְמִגְדְּלוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן־עֲזִיהוּ: ^כ וְעַל־
עֲשֵׂי מְלֹאכֶת הַשְּׂדֵה לְעִבְדַת הָאֲדָמָה
עֲזָרִי בֶן־כְּלוֹב: ^כ וְעַל־הַפְּרָמִים שְׁמֵעִי
הַרְמָתִי וְעַל שְׁבַכְרָמִים לְאֲצֵרוֹת הַיַּיִן
וְבָרִי הַשְּׁפָמִי: ^כ וְעַל־הַיּוֹתֵימִים
וְהַשְּׁקָמִים אֲשֶׁר בִּשְׂפֵלָה בְּעַל חָנָן
הַגִּדְרִי וְעַל־אֲצֵרוֹת הַשֶּׁמֶן יוֹעֵשׁ:
^כ וְעַל־הַבֶּקֶר הַרְעִים בְּשָׂרוֹן שֹׁטְרֵי
הַשָּׂרוֹן וְעַל־הַבֶּקֶר בַּעֲמָקִים שֹׁפֵט
בֶּן־עֲדִי: ^ל וְעַל־הַגְּמָלִים אוֹבִיל

עֲזֻמוֹת בֶּן־עֲדִיאֵל וְעַל־
אוֹרֵבֵיָא דְכַסְקֵיָא
בְּקִרְתָא וּבְכַפְרֵיָא
וּבְמִגְדְּלוֹת יְהוֹנָתָן בֶּן־
עֲזִיהוּ: ^כ וְעַל־עֲבָרֵי
עֲבִירָתָא בְּחַקְלָא
לְפִילֵיָא דְאַרְעָא עֲזָרִי
בֶּן־כְּלוֹב: ^כ וְעַל־
בְּרֵמֵיָא שְׁמֵעִי דְמִן
רְשָׁתָא וְעַל־עֲבִירָתָא
דְבַכְרָמֵיָא לְמִתְרָפֵיָא
דְחַסְרָא עֲזָרִי דְמִן שְׁפָמִי:
^כ וְעַל־יּוֹתֵימֵיָא וְשְׁקָמֵיָא
דִּי בִשְׂפֵלָתָא בְּעַל חָנָן
דְמִן גִּדְרֵי וְעַל־מִשְׁחָא
יּוֹעֵשׁ: ^כ כַּסְּ וְעַל־הַתּוֹרֵי
דְרָעֵן בְּמִישְׂרָא שֹׁטְרֵי
דְמִן שָׂרוֹן וְעַל־הַתּוֹרֵי
דְבַעֲמָקֵיָא שֹׁפֵט בֶּן־
עֲדִי: ^ל וְעַל־גְּמָלֵיָא
אוֹבִיל עַרְבָּאָה וְעַל־
אַתָּן

רש"י שרמי קרי הישמעלי

עזרי בן כלוב. היה ממונה על כך ללוות למרות האדמה וכו' נתן להם הנקר וכל כלי המהריסה: (כז) ועל הכרמים, לעדור ולמזר הכרמים: ועל שבכרמים. הוא לולות היין: (כח) ועל היותים. למוען ולמסוק: (כט) ועל הבקר הרועים בשרון שרמי השרוני. הכרי רלכ"ג

סוף ומספר לגדלות דוד ואפי' מי שהיה ממונה על האחויות שלו: ועל האוצרות בשדה. ועל מה שגדל כסדה תבואות יין ושמן וכל מיני אולגן ומסקין: בערים. להמש הערים ולהמש ערי המלך ומגדלותיו: (כו) ועל עושי מלאכת השדה לעבודת האדמה. למרות האדמה: רד"ק

שדה. ידוע שבו שם מגדלים כשדה לאלוהים כס תבואות. וכו' ועל כל דבר ודבר פקוד מיוחד כדי שיהיה הפעולה והכנסתו הכלליה בכל דבר: (כח) והשקמים. הם עין מה המלאכים

עשה כומר בקידו ונבדיו על מלאכתו ועל אוצרותיו בבית ובשרה: (כו) ועל הכרמים. ששמי היה ממונה על הכרמים עד אביפת הענבים. ונדרי היה ממונה על הכרמים בשעת אביפת הפירות והענבים מן הכפר ואלך כמו שאמרנו לאוצרות היין: (ל) אוביל הישמעלי. שהתגורר בארץ בני הנגב:

מצודת דוד

יעבד בה הכרמים עד לטוב היין אל האולגות וכו' לרבות העצים בנה ומכונה וכו' והשקמים אשר בשפלה מין חילגי חלטים הגדלים בצמח וכו' ששקמים אשר בשפלה לרוב (זה"ש י"ט): (כט) בשרון. פלגן מישור ומקום עמק: השרוני. כגול לטות פרוש ע"פ

די וינין גערמאנער איז ממונה גיווען שמעי פון רמת ועל שבכרמים לאוצרות היין אונ איבער דעם ווס קומט פון די וינין גערמאנער אין די אוצרות פון וינין איבר דעם איז גיווען ממונה זכדי דר שפמי: (כח) ועל היותים והשקמים אשר בשפלה אונ איבער די ארביש פון די אייל בירש ביימער אונ איבער דיא פייגען ביימער ווס וענן גיווען אין פאל איז ממונה גיווען בעל חנן דער גדרי ועל אוצרות השמן אונ איבער די אוצרות פון כולס איז גיווען ממונה יועש: (כט) ועל הבקר הרועים בשרון שרמי השרוני אונ איבער די רינגר פון דעם מלך וואס האָען זיך גיפאשים אין דעם פעמען

הענינה על אולגות המלך היה עמוס: בשדה בערים וכו'. לולגות תבואות וכו' עמסם ומדמם: (לו) לעבודת האדמה. למרות לרוע ולקלוג: (כז) ועל הכרמים. על שפלה אשר יעבה כסם עד אלה העלוי: ועל שבכרמים. על העבודה אשר פרוש ע"פ

פון זיי איו ווי די צאל וואס דא שמיים אין דברי הקמים ווס איו ווארין גיציילקט פר דעם מלך דוד: (כח) ועל אוצרות המלך אונ איבר די אוצרות פון דעם מלך פון גאלד אונ זילבער איז ממונה גיווען עזקות בן עדיאל ועל אוצרות בשדה אונ איבער די אוצרות וואס וענן אין פעלד אונ אין די שקמט אונ אין די דערפער אונ אין דיא מורקמס פון דעם מלך איז גיווען ממונה יהונתן בן עזיהו: (כו) ועל עשי מלאכת השדה אונ איבער די ווס גאלן סאן די מלאכה פון דעם פעלד צום מלך איז ממונה גיווען עזרי בן כלוב: (כט) ועל הקמים אונ איבער די ארבעטן פון

הִישְׁמַעְלִי וְעַל־הָאֲתָנוֹת יַחֲדִיהוּ
הַמִּרְנָתִי: יָא וְעַל־הַצֵּאן יִזוּ הַתְּהַרְי כְּל־
אֵלֶּה שְׂרֵי הַרְכוּשׁ אֲשֶׁר לַמֶּלֶךְ דָּוִד:
לִב ויהונתן דוד דָּוִד יוֹעֵץ אִישׁ־מִבֵּין
וְסוֹפֵר הוּא וַיְחִיאֵל בֵּין־חַכְמוֹנֵי עַם־
בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: יָא וַאֲחִיתֹפֵל יוֹעֵץ לַמֶּלֶךְ
וַחֹשֵׁי הָאָרְכִי רַע הַמֶּלֶךְ: יָא וַאֲחִירִי
אֲחִיתֹפֵל יְהוֹדֵעַ בֶּן־בְּנֵיהוּ וַאֲבִיתֹר
יִשְׂרָצְבָא לַמֶּלֶךְ יוֹאָב: כח יָא וַיִּקְהֵל

אתנו יחדיהו דמן מרון:
לא ועל ענא זיוו הגראה
פל אליו ברבני קננא דר
למלכא דוד: לביהונתן
אחבוי דדוד מליך גבר
סכלתן וספרא הוא
ויחיאיל בר חכמוני עם
בני מלכא: לבי ואחיתופל
מליך למלכא וחושי
אר כאה שושבינא
(סא חכרא) דמלכא:
לר וכד הווי צריכין למפק
ב קר בא מהמלכין
באחיתופל ומן בתר
מלכת אחיתופל הווי
שאלין באוריא והמא
מן יהודיע בר בניהו
ריש סנהדרין אמרפלא
דכננא ומן אביתר

דא ואתי חכמוני דבנות ד' סנהדרין יד:
פנא רבא ומן דשאלין באוריא והמא
די למלכא יואב: כח א וכגש (סא ואכגש) דוד ית קל רבני ישראל רבני שבמא ורבני פלוניהא

רש"י
יגוד בתשובה אם יקבלוהו הקב"ה בתשובה לתת לו ארוכה
לחטאו וחמרו לו כן: רע המלך. שזכינו למרעוהו אשר רע
לו דשמשון (שופט' יד) תרגומו שזכינו: (רד) ואחירי
אחיתופל. לאחר שמת לקח לו דוד את יהודיע
ואביתר למקומו:
כח (א) ויקהל דוד את כל שרי ישראל. אלו השרי
רד"ק

דא ואתי חכמוני דבנות ד' סנהדרין יד:
פנא רבא ומן דשאלין באוריא והמא
די למלכא יואב: כח א וכגש (סא ואכגש) דוד ית קל רבני ישראל רבני שבמא ורבני פלוניהא

דענינים: (ל) הישמעלי. יהודע כטיב עסקן של גמלים:
(לא) ועל הצאן יזיו ההגרי. כי ההגרים יושבי אהל
גשדה לכן מנהו על אלו: (רב) ויחיאיל בן חכמוני עם
בני המלך. מגדלן וחומן שלהם ממלסת תרבות:
(לג) וחושי הארכי. קרית ספר תרגום קריתא דארכי
ומדרש רבה כשהטא דוד בבת שבע שאל לחושי הארכי אם
רלכ"ג

והנה זכר: (לד) כי אחיתופל היה יועץ למלך. וחושי הארכי היה רע
המלך והיה נסך לו כמו יועץ וכבר יחבול לו זה מלכ עולת מושע
לכשנסע וסוד: הדברים פה יורה זה ג"כ: (לד) ואחירי אחיתופל

מצודת ציון
(ג) וכספר. וכדכ"ל ספר מלך וכו' ואל (חולין ק"ח):

ושדות: אשר למלך. אהר הפקידו למלך דוד: (לז) איש מבין. דעל בניה: עם בני המלך. הווי בתעבות עם בני המלך לנחן
הכמה: (לח) יועץ למלך. הווי היה כעומד לעל המלך אבל הוויחן דודו לא היה מיוחד למלך: רע המלך. הווי היה יושב
בתעבות עם המלך להסתעף עמו: (לד) ואחירי אחיתופל. אהירי עומד לקח במקומו את יהודיע ואת העמר: ושר וגו'. המיוחד
ועל כל הלכא אשר למלך היה יושב:

פירוש ע"ט

אין שריבער ויחאל בן חכמוני און ויחאל דר וון פון
חכמוני אין המיד גיווען מיט די קינדער פון דעם
מלך צו לערנען ווי חכמה: (לג) ויחיתופל יצא למלך
און אחיתופל אין גיווען אין יועץ צום מלך והישי
הארצי בן המלך און חושי דר ארפי אין גיווען דער
ליב האבער פון דעם מלך: (לד) ויחירי אחיתופל און
נאך דעם שויט פון אחיתופל הט דוד ארף גינדען
ארף זיין ארמ דעם יהודיע דער וון פון בניהו און
אביתר ושר קנא לכלי יואב און אין האר איבער
דעם נאקען חל ויואב אין גיווען צום מלך אין
גיווען יואב:

פֶּעֶמֶץ פֶּסֶאִץ איז גיווען סמונה שרטי פון דעם
פֶּלֶאץ ויואב ער איז גיווען בקי אין די ענינים) ועל
הבקר בנפשים און איבער די רינדער וום האבן ויה
גיפאשים אין די מאלן אין גיווען סמונה שקמ בן
עדלי: (ס) ועל הנפלים און איבער די קעמלען אין
סמונה גיווען אוביל דר ישמעלי ועל האתונות און
איבער די איינלען אין גיווען סמונה יחדיהו דער
מרוגותי: (לא) ועל הצאן יזיו ההגרי און איבער דיא
שאף אין גיווען סמונה יזיו דער הגרי כל אלה שרי
הרכוש דר אלע יעקען גיווען הארען פון דעם גושם
וום אין גיווען צום מלך דוד: (לז) ויהונתן דוד
און יהונתן דר פעסער פון דוד אין גיווען איין יועץ
קען ער אין גיווען אין פאר שפאנדיגער מאן און

כח (א) ויקהל דוד את כל שרי ישראל און דוד הט אין
גנאמילט אלע הארען פון די ישראל דהיינו
דיא

הַיּוֹד אֶת־כָּל־עֲשָׂוֵי יִשְׂרָאֵל עֲשָׂוֵי
 הַשְּׂבָטִים וְעֲשָׂוֵי הַמַּחְלָקוֹת הַמִּשְׁרָתִים
 אֶת־הַמֶּלֶךְ וְעֲשָׂוֵי הָאֲלָפִים וְעֲשָׂוֵי
 הַמַּאֲוֹת וְעֲשָׂוֵי כָּל־דְּכוּשׁ וּמְקַנֵּה לְמֶלֶךְ
 וְלִבְנָיו עִם־הַפְּרִיסִים וְהַגְּבוּרִים וְכָל־
 גִּבּוֹר הַיָּד אֲלֵי־יְרוּשָׁלַם׃ בַּיּוֹם הַיּוֹד
 הַמֶּלֶךְ עַל־דִּגְלוֹ וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּנִי אֲחֵי
 וְעַמִּי אֲנִי עִם־לִבִּי לְבָנוֹת בַּיִת מְנוּחָה
 לְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְלִהְרֵם רַגְלֵי
 אֱלֹהֵינוּ וְהַכִּינֹתִי לְבָנוֹת׃ יְהוָה אֱלֹהִים
 אָמַר לִי לֹא־תִבְנֶה בַּיִת לְשְׁמִי כִּי אִישׁ

דִּי מְשַׁמְשֵׁן ית מלְכָא
 וְרַגְנֵי אֲלָפִין וְרַגְנֵי
 סִמְאֹתָא וְרַגְנֵי כָּל קַנְיָנָא
 וְנִימָא דִּי מְלִכָא
 וְלִבְנָוֵהוּ עִם רַגְנָא
 וְגִבְרָא וְכָל (סִי) כָּל
 גִּבּוֹר חֵילָא גִבְרָא
 בִּירוּשָׁלַם׃ בַּיּוֹם הַיּוֹד
 מְלִכָא עַל רַגְלוֹ וַאֲמַר
 קְבִילוּ מִנִּי אֲחֵי וְעַמִּי
 אֲחֵי כָּל בַּיִת וְיִשְׂרָאֵל
 וְעַמִּי גִיבְרָא דִּי
 בְּקַרְוֵיהוֹן אָנָּה יְהוָה עִם
 לִבִּבִי לְבָנֵי בַּיִת מְשָׁרֵי
 לְאֲרוֹן קַנְיָנָא בְּיָד וְלִכְבֹּשׁ
 קְרָסִי וְקָרָא בְּיָדוֹ
 וְאֲתַקְנִית לְמַכְנֵי׃
 גַּ וְיִמְסַרְמָא דִּי אֲפִד לִי
 לֹא תִבְנֶה בַּיִת לְשְׁמִי
 לְשְׁמִי אֲרוֹם נְכִי עַבְד
 קְרַבִּיא

ת"א שפוטו אתי סוסה ע

מלחמה

קטן בלא אהף רש"י

כלעיל: ושרי המאות. שפירסה: וכו' כל רכוש
 ומקנה למלך. אחות שמכיר לעיל על הילריה המלך ועל
 הכרמים ועל היתים והמקנה השרים שהיו על הנקר ועל

שרי שבעים כדכתיב (לעיל כ"ז) ועל שבעי ישראל
 לרחובי: ושרי הבהלקות. אלוי"ב מחלקות של מלך
 (כלעיל כ"ז) וכני ישראל למספר גוי: ושרי האלפים.

רלב"ג

וגו'. ל"ל שאחרי עלת אחימלך היה נמלך בכניהו בן יהוידע שהיה
 מוסלם שבכ"ד ומסיהדין והם הכהני והעלוי שהיה הוא ראש
 להם. ואחר כך היה נמלך בלעזר שכלבים ויושבים ואחר כך בשלמה
 המלך ומלמטה והיה יושב עד לעל המלך:

כח (ב) ויקם דוד המלך על רגליו. ההחזק וכן שהשכב
 שהיה שם כי נבחר לפי שכב שכתוב בספר שלמים
 והחחוק וחלך למקום שצוה להאפק שם כל ישראל וקם על

כח (א) וכרי המחלקות המבשרים את הפוך. הם אהרן וכו' שהיו על כל מחלקות שפרים וארכיב אהף וכו' משכיהם כל אחד מהם
 נחשמו: (ב) לננות בית מנוחה להגן בעים ס'. קראו בית מנוחה כי שם יהיה מקומו חודד ואחר לא יבחר ס' ית' מקום

כח (ב) המשרתים. חז"ל על המנוחה: ולכל גבור חיל. ככל
 הדבר לומר שאם לא נמנו חיל הגבורים: (ג) על רגליו.
 כלומר עם כי משע דתי בעבור היותם ע"ה החחוק לנמוד על
 רגליו לנמוד שמי יבטלם כהמסכים אליו: עם לבבני לבנות. עם

מצודת ציון

מצודת דוד

כח (ב) המשרתים. ענין שבהם: (ג) והמנוחה. הוא שספר הכסא
 נחמן מהם קלני המוסר כשהוא יושב כמו ואסלך סדום

נכני היום לננות בית וגו' וגם הכתיב כל המנעך להם: (ג) ודמים

דקושי יקרים

וכו' ויקם דוד המלך על רגליו וגו'. דע ויקום שריבם רבי
 יקריה האם גינאם דעם דעבדק פון דעם בית המקדש.
 דעם פלאן ווי אזוי דער בית המקדש זאל גימאכט ווערן. הם
 הקב"ה גינעבן צוא כשה רבינו שפייענדיג. אונ עשה האם
 האם גינעבן צוא זיין תלמיד יחושע שפייענדיג. אונ יהושע
 האבין דאס גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן
 האבין דאס גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן
 האבין דאס גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן צוא דא גינעבן
 האם דאס גינעבן צוא זיין זון שלמה שפייענדיג. וזיא עם
 שפיים אין פסוק דוד המלך האם זיך גישעלט אזוי זינע עם
 אונ האם גינעבן צוא זיין זון שלמה אונ ציא אלע ירין ווי אזוי
 דער בית המקדש זאל גיבויגט ווערן:

דיא הארען פון די שפיעים אונ די הארען פון דיא
 טיילין וום האבען מאדינט דעם מלך ושרי האלמים
 אונ די הארען כון די מווינענען אונ די הארען פון
 די הונדען מין אונ די הארען פון דעם גאנצן גופים
 אונ פיר וום צום מלך אונ גו זינע זון עם הפרסים
 והנבחרים מיט די בארדער אונ די גבורים וכל גבור
 חיל אונ צו אימליכען שטארקן חילת סאן המ דוד
 איין גינאמילט אל ירושלים קיין ירושלים: (ב) ויקם
 דוד המלך אונ דוד המלך איז אופ גישטאנען אויף
 זינע פים אונ האם גינאמט שבעני אחי ועמי הערמ
 מיר צוא מינע ברדער אונ מין פאלק איז עם לבבי

לבנות בית מנוחה איה קאב גיהאט אין מין הארץ צו
 בווען איין פרובט הוז צום ארון ברית פון גאט אונ צוא איין בענקעלע צוא דיא פים פון אונדער גאט
 וחינוכי לבנות אונ איה קאב אן גיפרייט אלע זאגען וום קען באהף האבן צום גיפרייא: (ג) והאלקים אמר
 לי לא תבנה בית לשמי אונ גאט האם גינאמט צו מיר דורך נקח הקביא דוא נאלטט גיט בווען איין הוז פון
 מין

מִלְחָמוֹת אֶתָּה וּדְמִים שָׁפַכְתָּ :
 וַיִּבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בִּי מִכָּל
 בֵּית־אָבִי לְהוֹיֹת לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
 לְעוֹלָם כִּי בִיהוּדָה בָּחַר לְנָגִיד וּבְבֵית
 יְהוּדָה בֵּית אָבִי וּבְבָנַי אָבִי בִּי רָצָה
 לְהַמְלִיךְ עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל : ה' וּמִכָּל־בָּנָי
 כִּי רַבִּים בָּנִים נָתַן לִי יְהוָה וַיִּבְחַר
 בְּשִׁלְמָה בְּנֵי לְשֵׁבֶת עַל־כִּסֵּא מַלְכוּת
 יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל : וַיֹּאמֶר לִי שִׁלְמָה
 בְּנִי הוּא־יִבְנֶה בֵּיתִי וְחִצְרוֹתַי כִּי־
 בָחַרְתִּי בּוֹ לִי לְכֹן וְאֲנִי אֱהִי־לֹו לְאָבִי :
 וְהִכִּינֹוֹתִי אֶת־מַלְכוּתוֹ עַד־לְעוֹלָם
 אֲסִיחֹזֵק לְעֲשׂוֹת מִצְוֹתַי וּמִשְׁפָּטֵי כִּיּוֹם
 הַזֶּה : ה' וְעַתָּה לְעֵינַי כָּל־יִשְׂרָאֵל קְהַל־

קרבני אתה ודמים שפכת :
 שרתא : ד ואתרעי יי
 אלהא דישראל כי מכל
 בית אבא למחוי מלכא
 על ישראל לעלם ארום
 בשבת יהודה אתרעי
 לנגידא ובבית יהודה
 ביתיה דאבא ובבני
 אבא בן אתרעי למחוי
 מלכא על ישראל : הומן
 פלהון בני ארום בני
 סג עיונהכליו ואתרעי
 בשלמה בני למחב על
 מלכא מלכותא דיי
 לאתמנאה על ישראל :
 ויאמר לי שלמה בך
 הוא ובני בית מקדשי
 ודרתי מסג דאתרעתי
 ביה למרחם ותיח
 למחוי קדשי חביב הי
 כבדא ואנא אחוי ליה
 הי כאבא : ו ואתקן ית
 מלכותיה עד לעלם אין
 ומקח למעבד פקודי
 ודיני הי כיומא דרין :
 ה וכרון קדם כל ישראל
 קהלא דיי ומדס מיקרא

ה' א יי מקנה שני קל :

הגמלים ועל הלאן שכל מין הבהמה קרוי מקנה כדכתיב ונס

מקנה בקר ולאן הרבה היה לי (קלת ב') : (ח) כל
 כל ישראל : (ח) ומכל בני בתי עמנו בני ואלו יחזק לעבוד מלכותי
 ומשפחתי וכן גמלוהו עד לפולס : (ח) ויהי ויהי לעשר כל ישראל : ר"ל
 מצורת דבר
 שפכת . ולכן נמנו מלכותו וכלסו ונע מלכותו כול על המלכות
 על משפחתי ומנו כל לרעה : (ד) ויבחר בני : כחונד הונס לה
 לעון חשב הדס הכיס ולא נמלכותו בעבור זכ מן העולמה אלה
 נבחרתי עד מולס כל ימי סיי : בחר לנגיד . לכוס מלך חושב :
 בית אבוי . כחר אס בים אטי : (ה) ויבחר בשלמה . כל למחוי
 פירוש
 מיון נאמקען וועגען כי איש סלחמות אפה ווארום דוא
 ביוסט איין סאן ווס הם גיהאלמן פיל מלחמות אונ
 דו האסט פר נאסען פלומ דרום אלקסטו סיר גים
 בויען איין הוז : (ד) ויבחר ה' אלהי ישראל בי אונ נאמ
 דר נאמ פון די ישראל הם אום דר וויילס אין סיר
 מיון פון דעם נאנען הוז גיונד פון מיון פאאר ליהית
 לאלך איך זאל גיין איין סלך איבער די ישראל ביי
 אויביג מי ביהודה בחר לנגיד דען אין שבת יהודה הם
 נאמ אום דער וויילס צו לעמען פון אים איין סאר
 ובבית יהודה בית אבוי אונ צווישען דעם הוז גיונד פון
 יהודה האמ נאמ אום דער וויילס מיון פאמערס
 דוז ובבני אבוי בן דעה אונ צווישן דו קנדער פון מיון
 פאמער האמ נאמ גיוואלס אין סיר צו סאכן סיר

יהוה ובאזני אלהינו שמרו ודרשו כלי
מצות יהוה אלהיכם למען תירשו את
הארץ הטובה והנחלתם לבניכם
אחריכם עד עולם: ואתה שלמה
בני דע את אלהי אביך ועבדהו בלב
שלם ובנפש הפצה פי כלי לבבות
הורש יהוה וכל יצר מחשבות מבין
אם תדרשו ימצא לך ואם תעזבו
יוניקה לעד: ראה עתה פי יהוה
בחר בך לבנות בית למקדש חוק

דין נטרו ותקעו קל
פקודיא דין אלהיו מן
בגלל דתרתוות ארשא
קבמא ותחטו רבני מן
מן בתריכו עד עולם:
ס ואנת שלמה כרי דע
נת אלהי דאבוך ופלה
קדמוי בלב שלם
ובנפשא רעיקא ארום
פלהו וצריא דלכא
הפע ודלהו דתרתו
מחשבות מבין און
התפכניה ישכח לך
בעדן דתפכה דחלמיה
ות תפכה ויה ויאן
השבקניה ויחטו
לעלמא: י חטי כדון
ארום מיקרא דין ארעי
קד למבני ביתא

ה"א דע וי' וי' עזרה שטר ס"ז

רש"י
כני לכותס יהיו לב ח' שלם וכן מוסרש וסעדו לכנס אחר
חטטורו (ברא' י"ה) מלמד שאין למלאכים אלא לב אחד וגם
לעתיד לבא יהיה כן כדכתיב שימו לבכם לחלוה (החלוט
מ"ח): כי בל ל: ברת דורש ה'. כאן טפל לומר לבנות
כל לבבות דורש ה' כין עובדין רע: ובל יצר מחשבות
מבין. דבר פניו קודם כטור יטור מבין קב"ה מה
שהאדם עתיד לחשוב: אם הדרשו ימצא לך. לכך חטי
אומר (לפול ה') ודרשו כל מצות ה': ויוניקה לעד. ישוכך
אין כתיב כאן חלל ויוניקה שהוא קשה ממנה כמו (ישעיה
י"ט) והאזינו. וזה ה' את מחזבו (חכ"ה: י) כי ה' בחר

ישראל. כנר כחורה: ובאזני אלהינו לפני אלהינו
דוגמא חתם לבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם (דברים
כ"ט) וכן ועמוד המלך על העמוד וגי לפני ה' (מלכים ב'
כ"ג): שמרו ודרשו כל מצות ה' אלהיכם. זה אמר לכל
ישראל יהוה. חזל ללמה אמר לפני כל ישראל: (ט) ועבדהו
בלב שלם. כלכב שלם לא נחמר שיהא נשמע ב'
לבבות אלא כלב שלם יהיה לך אלא לב אחד לחביו
כשחטים וכן ימד הכייע (בקהלסחא דמוסף של יום ח'
דר"ה) כני לבבות לך כאחד לאחד ודוגמתו (מ"ח ה') והיה
לככסם שלם עם ה' אלהיו. כלמים לא כתיב אלא שלם כל
הר"ק

רלב"ג
לעני כלם ולפני ה' יח' חטי מוכיח חתם שחטו והדרשו כל
מצות ה' אלהים לעטן חטוה האכן הטובה הוהת חטוה ורעס
עד עולם: (ט) דע חלל חטי ובעדהו כלב שלם וגי. ר"ל
שחטתם זה כלב שלם וכנסת חטלה כי לא חטויל לך חס חטתם זה
מצורה ציון

רגלו ודבר אליהם את כל הדברים האלה: (ט) דע את אלהי
אביך. כמדינת את ה' אלהיו ואמר אלהי אביך דלי שייסוך
על הקבלה עד שירעם מעצמי: וכל יצר מחשבות מבין. פגלת
הלב נקראת יצר. י' שחלב פועל ויצר במחשבה הענינים הן

מצורת דוד
וגו: ובאזני אלהינו. כלו' וס' יהיה לעד: למען תירשו. לעטן
תקיים לכס ירובת חלון ולהחיל חוהם לכניסם וכניסם לבניסם
וכן עד פוטס: (ט) דע את אלהי אביך. כסוומי חקור כשכלך לדעה
אזו וחס חקל' ככל עט"ו לא תעזבו כל אלהי אכין הוא וכטור
חפצה. ר"ל מהכנס ומילון ולה מילסח הטוטס: דורש ה'. דמוס' הם
לפני לעלם פון און תדרשנו. להסליל גדולה כוממוטו:
לעולם חלל חטבו לו: (י) ראה עתה. הגזום הכתובה לך עט':
למקדש. להיות לו למקדש:

פירוש ע"מ
אזו ווי דעם הייבטיגן טאג: (ח) ויקה לעני כל ישראל
קהל ה' אונ דייניט זאג איך אייך ישראל און פר די
אוקען פון אייך כל ישראל ווס איר זענט דם איין
זאמלונג פון גאט ויאזני אלהינו אונ אין די אויערין
פון אונזער גאט שבוו ודרשו כל מצות ה' אלהיכם היום
אונ פארשט אלע גראט פון גאט אייער גאט לעטן
תירשו את הארץ המוכח פון וועגן איר זאלט רישיען
דס גוטע לאנד ארץ ישראל אונ איר זאלט מאקען
רישיגען עם צוא אייערע קינדער נאך אייך ביו
אייביג: (ט) ואתה שלמה בני דע את אלהי אביך אונ די

שלמה מיון וזו ווייס דעם גאט פון דיון פאטער אונ
דיון אייך מיט דעם גאנצען הארצן אונ מיט איין
פויליטיגן ווילען פי כל לבבות דורש ה' וכל יצר מחשבות
מבין דען אין אלע הערצער פארשט גאט אונ די
מחשבות פון אלע פאשעפיגיש פר שמיט ער נאך
איידער ויי ווערען פאשאפן אם תדרשו ימצא לך אונ
וען דו וועסט אים פארשטן וועט ער ווערן גיפונן
צו דיר ואם תעזבו יוניקה לעד אונ ווען דו וועסט אים
פאר לאוען וועט ער דרך פאר לאוען ביו אייביג:
(י) ראה עתה פי ה' בחר בך ועה הייבט דם גאט האט
אום

ישראל. כנר כחורה: ובאזני אלהינו לפני אלהינו
דוגמא חתם לבים היום כלכם לפני ה' אלהיכם (דברים
כ"ט) וכן ועמוד המלך על העמוד וגי לפני ה' (מלכים ב'
כ"ג): שמרו ודרשו כל מצות ה' אלהיכם. זה אמר לכל
ישראל יהוה. חזל ללמה אמר לפני כל ישראל: (ט) ועבדהו
בלב שלם. כלכב שלם לא נחמר שיהא נשמע ב'
לבבות אלא כלב שלם יהיה לך אלא לב אחד לחביו
כשחטים וכן ימד הכייע (בקהלסחא דמוסף של יום ח'
דר"ה) כני לבבות לך כאחד לאחד ודוגמתו (מ"ח ה') והיה
לככסם שלם עם ה' אלהיו. כלמים לא כתיב אלא שלם כל
הר"ק

**ועשה: " ויתן דוד לשלמה בנו את-
תבנית האולם ואת... בתיו וגזויו
ועליתיו וחדריו הפנימים ובית
הכפרת: " ותבנית כל אשר היה
ברוח עמו להצרות בית יהוה ולכל-
הגשכות סביב לאצרות בית
האלהים ולאצרות הקדשים:
" ולמחלקות הפהנים והלויים ולכל-
מלאכת עבודה בית יהוה ולכל-כלי**

למקדשא אתונקא וצבר:
יא ופסר דוד לשלמה
כריה ית צורת אולמא
ות ביהויה וקורטוריה
ומסקוניה וקמוניה
גזאין ובית פפורי:
יב וצורת כל די היה
צריך ברוח גבוהא
דעמיה לדרת בית
מקדשא די ולכלהון
לשפחה חוור חוור
לתקברי בית מקדשא
די ולתקברי קודשא:
יג ולפלגות הגניא
וליואי ולכל עבדת
פולחנא לבית מקדשא
די ולכל קאני עבדת

ת"א יוחן דוד תלמיט בני, מס'ס

רש"י

בד לבנות בית המקדש לא לבנות לו לדור בו כי
השמים ושמי השמים לא יכללוהו חלא למקדש לדורך הארון
שנקרא מקדש דהתיב (במדכ"ו י') וכשנו הקהנים נשא
המקדש והוא הארון ולא בהר כך מפני שאחז מצובח מאחר
לכבוש חלא למענו ולמען רהמיו לכך הוק ועסה:
(יא תבנית האולם) ארכו ורחבו וגבוהו כדכתיב
(במלכים א' ו') והאולם על פני היכל הבית וגו': וגזבויו
מקום שאולרות הקדשים מונחים: (יב) אשר היה ברוח
עמו. כאשר הראו שמואל הרואה כדכתיב (לעיל ע')

המה יסד דוד ושמואל הרואה ורזוחויו אמרו וישאל ויאלמר
איש מה שמואל דודו ויאלמר הנה בניות כרמה (ש"א י"ט)
עוסקים שמו בניות על עולם הוא בית המקדש ולמד לו
באותה שעה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד בכמה שנים:
סביב לאצרות בית האלדים ולאוצרות הקדשים.
ולא מפרש ליהוה המקדשים אשר הקדים דוד ורשא האבות
ובאותו פרק היה מטייל עליו עד שיבנו בית המקדש אבל
אוצרות אלו תמיד היו כל עוד שהבניו קיים: (יג) ולמחלקות
הכהנים והלויים. שחלק לכ"ד משמרות כלעיל כל זה

רלב"ג

ולא יהיה לך שלם עם ה'. כי כל לבנות דוד דודס ה' וסוה וידע לטון
לכך ויבין לטון מהשבוך: (י"א) ויתן דוד לשלמה בנו וגו'. אלו
שהע שכל מה שחדיע דוד לשלמה פתלו לכבוש חלא כבית המקדש
הכל היה מוגבל מהת ה' ית' על די כתיבו כמו שאמר דוד לשלמה
ל"ל כי הכבוד השליל עלי בכמה עוד ה' כל מלאכה תבנית: את תבנית האולם וגו'. הוא תבנית האולם והעבדים אשר היו ובעבדים
ביתו שהיו גבוהים: וגזבויו הם בני האלמות שהיו גבוהים: וגזבויו הם בני האלמות שהיו גבוהים: ובעבדים אשר היו ובעבדים
העמוסים. היה תכתיב כי הדבר הפנימיים היו על הקדש כי לא היה גבוה ממונס כי אם עמרים אלה: ובימים הפסוקים. הוא הבית
שהיו בו הכפרת והוא בית הקדש ובית קדש הקדשים: (י"ב) ותבנית כל אשר היה ברוח עמו. ל"ל כמות הקדש שהיה עמו. או יראה
בית תבנית כל אשר היה עמו. כלולו לעשות מזה הבנין: (תבנית בית ה'). הוא חצר הכהנים והכזרים שלפני הכרז האהל: ולכל
העשות סביב. הם הקדשים שבסו סביב הסוכל להשים אולרות בית ה' אולרות הקדשות: (י"ג) ולמחלקות הכהנים והלויים. ל"ל
לעשות נמן לבנו אלו המחלקות אף ישו כי הוא סדר אותם כמו שאמר במה שקדם: (י"ד) ותלמיט בני ה'. ששה הם דוד:

רד"ק

למטר הולרע: (י"א) וגזבויו. פ' אצרותיו: (י"ב) כל אשר היה
ברוח עמו. ברוח גבוהא כי על פ' רוח הקדש ידע כל תבנית
הכל היה מוגבל מהת ה' ית' על די כתיבו כמו שאמר דוד לשלמה
ל"ל כי הכבוד השליל עלי בכמה עוד ה' כל מלאכה תבנית: את תבנית האולם וגו'. הוא תבנית האולם והעבדים אשר היו ובעבדים
ביתו שהיו גבוהים: וגזבויו הם בני האלמות שהיו גבוהים: וגזבויו הם בני האלמות שהיו גבוהים: ובעבדים אשר היו ובעבדים
העמוסים. היה תכתיב כי הדבר הפנימיים היו על הקדש כי לא היה גבוה ממונס כי אם עמרים אלה: ובימים הפסוקים. הוא הבית
שהיו בו הכפרת והוא בית הקדש ובית קדש הקדשים: (י"ב) ותבנית כל אשר היה ברוח עמו. ל"ל כמות הקדש שהיה עמו. או יראה
בית תבנית כל אשר היה עמו. כלולו לעשות מזה הבנין: (תבנית בית ה'). הוא חצר הכהנים והכזרים שלפני הכרז האהל: ולכל
העשות סביב. הם הקדשים שבסו סביב הסוכל להשים אולרות בית ה' אולרות הקדשות: (י"ג) ולמחלקות הכהנים והלויים. ל"ל
לעשות נמן לבנו אלו המחלקות אף ישו כי הוא סדר אותם כמו שאמר במה שקדם: (י"ד) ותלמיט בני ה'. ששה הם דוד:

מצורת ציין

זכהו (תלמיט מ"ג): (י"א) תבנית. עיני תולד ולרס: וגזבויו.
מקום האלמות והוא מלבן גבוה וחסמים: (י"ב) ומחלקות. ואת
מחלקות והל"ד היה בחקום את מכל לטון (שמות ל"ג) וככים
וגו': לאוצרות בית האלהים. אשר בכה עימו הדודים על היותן דבק הבית: ולאוצרות הקדשים. בהם עימו המנין של קבניות
הלויים: (י"ג) ולמחלקות. גם מסר בידו סדר מחלקות הכהנים

מחוזה דוד
(י"א) ויתן דוד וגו'. כלע למכ לעדו ומכר בידו: האילים.
אשר לפי הסוכל: ואת בתיו. בית הפלמס שמה ופז:
ובית הכפרת. הוא בית קדש הקדשים: (י"ב) כל אשר היה
ברוח עמו. ל"ל אשר גבלה על כיתה הבית והעבדים תלמיט
וגו': לאוצרות בית האלהים. אשר בכה עימו הדודים על היותן דבק הבית: ולאוצרות הקדשים. בהם עימו המנין של קבניות
הלויים והמומים של כל מלאכה כבודת הבית ואת תבנית כל פני

פירוש ע"מ

אוס דר וויילט אין דיר צו בויען איין הוי עם זאל
ניין אים צו איין הייליג ארץ דרום תוקבעשה שטארק
דיך אונט שוא עם: (יא) ויתן דוד לשלמה בנו את תבנית
האולם אונ דוד המ גיעעבען צו ניין וון שלמה דאס
גישטאלט אין די קאם פון דעם פעדער הוי וואס
איז גווען פון דעם הירק ואת בתיו אונ דרם גישטאלט
פון זייגע הייער נוס איז גווען אוף דרום נינט אונ
צפון זייט פון דעם אולם געגייג ובליתוי אונ נינגע
כאהעלעעניש אונ נינגע בוידקעס אונ נינגע

אין צוויי געשע פון דרם אונ דס הוי פון קדשי קדשים
וואו דר פפורת איז גיווען דירן פון דעם אלימען
הם דוד גיעעבן צו ניין וון שלמה די גישטאלטען:
(י"ב) ותבנית כל אשר היה ברוח עמו אונ איימלעכעם
גישטאלט וואס איז גיווען גיוואוסם צו דוד דורך
רוח הקדש ווי אז מען זאל מאכען צו דוד הייף פון
נאמש הוי צו אלע קאמרי ארום לאוצרות בית האלהים
אונ צו די כאהעלעעניש פון נאמש הוי אונ צו די
כאהעלעעניש פון דר קדשים: (י"ג) ומחלקות הכהנים
והלויים

עבודת בית יהוה: יִזְוֶהבּ בַּמִּשְׁקָל
 לְזֹהֵב לְכֹל־כֶּלֵי עֲבוּדָה וְעֲבוּדָה לְכֹל
 כֶּלֵי הַכֶּסֶף בַּמִּשְׁקָל לְכֹל־כֶּלֵי עֲבוּדָה
 וְעֲבוּדָה: מִן וּמִשְׁקָל לַמְנֹרֹת הַזֹּהֵב
 וְנִרְתִּיהֶם זֹהֵב בַּמִּשְׁקָל מְנוֹרָה וּמְנוֹרָה
 וְנִרְתִּיהָ וְלַמְנֹרֹת הַכֶּסֶף בַּמִּשְׁקָל
 לַמְנוֹרָה וְנִרְתִּיהָ בַּעֲבוּדַת מְנוֹרָה
 וּמְנוֹרָה: מִן וְאֶת־יְהוָה מִשְׁקָל
 לְשִׁלְחָנוֹת הַמַּעֲרֹכֶת לְשִׁלְחָן וּשְׁלֹחַן

בית מקדשא דין :
 יו דהבא במתקלא
 לדהבא וכלל מאני
 פולחנא ופולחנא לכל
 מאני דכסף במתקלא
 לכל מאני פולחנא
 ופולחנא: מן ומתקלא
 למנורת דהבא
 ובוציעיהן דהבא
 במתקלא מנרתא
 ומנרתא ובוציעיהא
 ולמנורת כסףא
 במתקלא למנרתא
 ובוציעיהא הי בעבדות
 מנרתא ומנרתא:
 מן ונת דהבא מתקל
 לפתוריא דסדוריא
 לפתוריא ופתוריא וכהכא

מסר לו: ולכל כלי עבודה בית ה'. משקל מה וכמה כל
 כלי וכלי כמפורש (יד) לזהב בכסף משקל לזהב וכל כלי
 עבוד' ועבוד' וכן: וכל כלי כסף במשקל: (טו) ונרותיה'
 זהב. משקל לכל נר ונר: במשקל מנורה ומנורה: כי
 רש"י

הבית. או על ידי עצמו או על ידי שמואל הנביא: (טו) למנורות
 הזהב. הם המנורות אשר עשה שלמה אבל מנורת כסף לא
 מצאנו עשה א"כ בה הוא ולמנורות הכסף. ויראה כי עשה
 מנורות כסף להיות בלשכות הכהנים להאיר להם שהיו אובלים
 וסובכים שם. ומנורת הזהב היו כהיכל אשר חמש מימין
 למנורה עשה ששה רחבים שיבא אל וכן שלחנות הזהב היו
 לזכרה הפנים ושולחנות הכסף לשחוט עליהם ולתת עליהם
 בשר המולה כשהיה כהנתה ואף על פי שלא זכר זה במפורש

מנורה: (יד) לזהב. לכל הזהב מסר כדו במשקל הלואי להכ
 לנגל וכל: לכל כלי הכסף במשקל. כל צמקל הלואי לכסף
 כל לא יהיה משקל הכסף למשקל הזהב: (טו) ומשקל גס מסר לו משקל
 למנרה המנורות כספה שלמה מזהב הם ונרותיהם השמינין כעין
 צדיקן לשום בהם השמן והסמילות: במשקל מנורה. מנה יהיה

פירוש
 והלויים אונ צו דעם צוא מילונג פון די כהנים אונ
 לויים אונ זייער דינקט וכלל מאכט עבודת בית ה' אונ
 צוא אלע מאכוח פון דעם דינקט פון גאטס הויז
 וכלל כלי עבודה בית ה' אונ צו אימליכער כלי פון דעם
 דינקט פון גאטס הויז ווי אזו מען זאל זי מאכען דס
 אלץ המ דוד מוסר גיווען צו שלמה המלך לזהב במשקל
 לזהב און גילדענע פלים המ ער אים מוסר גיווען
 מיט דר וואג פון גאלד ווי מען המ גידארפט האבן
 צו אימליכער עבודה לכל כלי הכסף במשקל אונ און
 אימליכער זילדערנער כלי האט ער אפ גיוואגען
 זילדער מיט דר וואג אזו פיל ווי מען המ גידארפט
 צו אימליכער זילדערנע כלי פון אימליכער עבודה:
 (טו) ומשקל למנורות הזהב וגנתייהם זהב איין וואג המ
 ער אים מוסר גיווען צו מאכן די ציעהן גילדערנע
 מנורות אונ זייערע גילדערנע רערליך במשקל מנורה

וְכַכֵּף לְשַׁלְחָנוֹת הַכֶּסֶף: "וְהַמְזֻלְגוֹת
וְהַמְזוֹרְקוֹת וְהַקְּשׁוֹת זֶהָב טָהוֹר
וְלַכְּפוּרֵי הַזָּהָב בְּמִשְׁקַל לְכַפּוֹר וְכַפּוֹר
וְלַכְּפוּרֵי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקַל לְכַפּוֹר וְכַפּוֹר:
"וְלַמִּזְבֵּחַ הַקָּמָרֶת זֶהָב מְזֻקָּק
בְּמִשְׁקָלוֹ וְלִתְבִנַּת הַמִּזְבֵּחַ הַכְּרוֹבִים
זֶהָב לְפָרְשִׁים וְסַכְכִּים עַל־אֲרוֹן בְּרִית
יְהוָה: "הֲבֵל בְּכַתֵּב מִיַּד יְהוָה עָלַי
הַשְּׂכִיל כֹּל מְלָאכֹת הַתְּבִנָּה:
כִּי־אָמַר דָּוִד לְשַׁלְמָה בְּנֵו חֹזֵק וְאַמִּץ

וְהַמְזֻלְגוֹת וְהַמְזוֹרְקוֹת וְהַקְּשׁוֹת זֶהָב טָהוֹר וְלַכְּפוּרֵי הַזָּהָב בְּמִשְׁקַל לְכַפּוֹר וְכַפּוֹר וְלַכְּפוּרֵי הַכֶּסֶף בְּמִשְׁקַל לְכַפּוֹר וְכַפּוֹר: י"ח וְלַמִּזְבֵּחַ הַקָּמָרֶת זֶהָב מְזֻקָּק בְּמִשְׁקָלוֹ וְלִתְבִנַּת הַמִּזְבֵּחַ הַכְּרוֹבִים זֶהָב לְפָרְשִׁים וְסַכְכִּים עַל־אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה: י"ט הֲבֵל בְּכַתֵּב מִיַּד יְהוָה עָלַי הַשְּׂכִיל כֹּל מְלָאכֹת הַתְּבִנָּה: כ"א אָמַר דָּוִד לְשַׁלְמָה בְּנֵו חֹזֵק וְאַמִּץ וְעָלַם

ת"א הכל ככתב. סוכה לא יצויים ג' ודף סג חולין י"ג סוכות מ"ז עוקף ספר ג' רש"י

ומשקלו של כל כלי וכלי ומכונאל הרואה: כל מלאכות התבנית. תבנית הכות הממני והשכלי כמו תבנית אורך ורוחב ונוכח והכל דרש שמואל מן התורה ברה"ק כמו שטענו הרב הגיית היה המש ממות אמה על תיב ממות אמה (שם כ"ז) דרש אורך החלר מאה באתה ורוחב המשים בתבנית המשים פעמים המשים הם כ"ה מלות: י"ל דהתבנית לה' רעיונות להיות המש ממות על המש ממות והוא מיוסד ככונק קרוי"ל כל שבת התבנית המתקול מנסה וכו' והכל דרש שמואל ברוח הקדש ולמד לדוד קן: (ב) חזק ואמץ. רד"ק

בין הבית לפדנו זה בבנין היות שראה יחזקאל בטראת הנבואה: (יז) ולכפורי הזהב. פירוש רבתינו ז"ל ביוקיים שאמר דוד הסבין בבתי בנות ליה בשפת בורק רכתיב כפורי זהב. ונקראו כן על שם ששקפה בהם הסבין כמו בכפר לה מוסקלו: ולתבנית הטרבכה. וקצור ומקום שם התבנית שמואל כהן ליהוים כנסים לכתב על הפרזון והיו חזויים לנשמת חיות המבנים אשר פני אדם לכהן י"ג על התבנית חיה פני חיוק: (ט"ז) הבל ככתב. כ"ל כן אמר דוד. נשמת חיה לך הכל להשכלי כל מלאכות התבנית של הים וכל כליו: (כ) אל תירא. ע"מ

מצודת דוד
ועם שלא הוזכרו בבנין שלמה נזכרו הם בבנין יחזקאל וכן היו זכית שלמה: (יז) והמולות וכו'. גם מסר לו המני כל כלים הלאה: זהב טהור. שכו' מוצב טהור: במשקל. כמה יחיה משקל כ"א: (יח) ולמזבח. את המזבח שהיה מזהב מוקף חסר לו כמה ימים משקלו: ולתבנית הטרבכה. וקצור ומקום שם התבנית שמואל כהן ליהוים כנסים לכתב על הפרזון והיו חזויים לנשמת חיות המבנים אשר פני אדם לכהן י"ג על התבנית חיה פני חיוק: (ט"ז) הבל ככתב. כ"ל כן אמר דוד. נשמת חיה לך הכל להשכלי כל מלאכות התבנית של הים וכל כליו: (כ) אל תירא. ע"מ

שבעורה כמפטיעין עליהם הקרבות ומשקל המולות והמזוקות: (יז) ולכפורי הזהב במשקל. כפורי כלי שרת לקח ככלים הם מהם. ודוגמא בפרק קמח דבבא מיעטא הואו גברא דכפר ידיה בגלומא דחצריוהי. וכל כפרה ל' קיטום ומטוי היא: (יח) זהב מְזֻקָּק. כמו כסף מְזֻקָּק: ולתבנית הטרבכה. הם הכרובים שהשכינה רוכבת עליהם: לְפָרְשִׁים. כלומר הפרשים והסוככים על הארון כדאמר והיו הכרובים פורשי כנפים וכו' (סמות כ"ה): (יט) הכר בכהב. פתרון הכל בכתב סדר לו סטים משקל רל"ב

(יח) ולתבנית המרכבה הכרובים וכו' לפורשים. כמו זה אל שני כרובים ששם בלגום שהיה עטר המות קומתה ובה המש אמות קנק כל כזוב מהם כחופן שהיו עשרים אמות מקלות נספי החמד בבליאת דפרטא ששנינו מקנה וכן כל' כל כפרה: (יח) ולתבנית הטרבכה הכרובים זהב. פירוש להיות פורשים וסוככים בכנפיהם על ארון ברית ה': (ט"ז) הבל ככתב סדר ה':

מצודת ציון
כמוהו: (יז) והמולות. שם כלי בעלת השניים וכו' מוקדים הכשר לפעלות מן היורה: והמזוקות. הספלים אשר יקבלו בהם הם לזריקה: והקשות. סניפין ערין ימות עמרו אלל המזון מהו ומנה לנזק להם הפנים כל' ש' כמורה: ולכפורי. גם כהנה ענין מוקדות וכן ככורי וכו' ששנים (שורה א') וע"פ שכתב הבורק מקנה ידיו כשפתו קרויה ככורי וכו' ובעי לכפורי ידיו (גישון ג'): (יח) מוקק. ענין לרוץ כמו מוקק שבעתים (מהלים י"ג):

מסודר ככתב אשר מיד ה' עלי. השכלי ל' אשר כלה עליו מידו פירוש גַּעְפָּלִיךְ אֹנֶן דִּיא שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין אֹנֶן דִּיא הַאֲלָפֵךְ כְּעָרְלִיךְ פּוֹן רִיזִין נֶאֱלָד וְלִבְחִי תוֹבֵב בְּמִשְׁקַל לְכַפּוֹר יִכְפּוֹר אֹנֶן צו דִּי גִילְדֵרְעֵךְ שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין הָט עַר אִים מוֹסֵר גּוֹעֵן מִיט דִּר וְאֹנֶן צו אִישְׁלִירֵךְ שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין אֹנֶן צו דִּי וְלִגְדֵרְעֵךְ שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין הָט עַר אִים מוֹסֵר גּוֹעֵן מִיט דִּר וְאֹנֶן צו אִישְׁלִירִיךְ שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין: (יח) וְלַמִּזְבֵּחַ הַקָּמָרֶת זֶהָב מְזֻקָּק בְּמִשְׁקַל אֹנֶן צו דְּעָם מִזְבֵּחַ הַקָּמָרֶת הָט עַר מוֹסֵר גּוֹעֵן גִּילְיַמְעָרְת

נאלד מיט דער וואג ולתבנית הטרבכה אונן צו דעם גישמאלם פון דר מרפקה דם וענן די גילדערענע כרובים ווס וענן גישמאלען אוף דר ערד צו פאר שפריימען אונן בדרעקן איבער דעם ארון כרית פון נאמי דריוף הָט עַר אִים אֹנֶן צו אִישְׁלִירֵךְ שְׁפָרְעֵנְךָ בְּעֵקֶין אֹנֶן צו דִּיא הָט דוֹר גּוֹאֲנֵט צו אֲלָפֵךְ: (יח) הבל ככתב סדר ה' גַּלְיַמְעָרְת דָּם אִישְׁלִירֵךְ בִּין אִיה דִּיר מוֹסֵר כְּפֵתֵב אֹו וְיִי עָם אִישְׁלִירֵךְ גִּילְיַמְעָרְת אֹוֹף מִיר פּוֹן גִּילְיַמְעָרְת

וַעֲשֵׂה אֱלֹהֵי תִירָא וְאֱלֹהֵי תַחַת כִּי יְהוָה
 אֱלֹהִים אֱלֹהֵי עַמּוֹךְ לֹא יִדְפְּךָ וְלֹא
 יַעֲזֹבְךָ עַד־לְכָלוֹת כָּל־מְלֹאכֶת עֲבוֹדַת
 בֵּית־יְהוָה: כִּי וְהָנָה מַחֲלָקוֹת הַבְּהֵימִים
 וְהַלְוִיִּם לְכָל־עֲבוֹדַת בֵּית הָאֱלֹהִים
 וְעַמּוֹךְ בְּכָל־מְלֹאכֶה לְכָל־נְדָבִים
 בַּחֲכֻמָּה לְכָל־עֲבוֹדָה וְהַשָּׂרִים וְכָל־
 הָעָם לְכָל־דְּבָרֶיךָ: כַּט וַיֹּאמֶר הַיּוֹד
 הַמֵּלֶךְ לְכָל־הַקְּהָל שְׁלֹמֹה בְּנֵי אַחֵד
 בְּחַרְבוּ אֱלֹהִים נַעַר וְרָךְ וְהַמְּלֹאכֶה

וְעַל־מַעֲבָד לֹא תִדְחַל
 וְלֹא תִתְּקַר אַרְוֹם מִיִּפְרָא
 דְּבִי אֱלֹהֵי בְּסַעֲדָךְ לֹא
 יִשְׁבַּחְנֶךָ וְלֹא יִדְחַקְנֶךָ
 עַד זְמַן לְמִשְׁלֵם כִּלְיָ
 עֲבִידֶיךָ פּוֹלְחֵן בֵּית
 מִקְדָּשָׁא דְּבִי: כִּי וְהָא
 פְּלוֹנֵת פְּהִינְא וְלִינְאִי
 לְכָל פּוֹרְסֵן בֵּית מִקְדָּשָׁא
 דְּבִי וְעַד בְּכָל עֲבִידֶיךָ
 לְכָל דְּאִתְרַעֲוֵי בַּחֲכֻמָּה
 לְכָל פּוֹלְחֵנָא וְדַבְרֵינְא
 וְכָל עֲמָא בְּסַעֲדָךְ
 לְכָל הוֹן עֲסַקְךָ:
 כַּט וַיֹּאמֶר דָּוִד מִלְכָּא
 לְכָל קְהָלָא שְׁלֹמֹה בְּרִי
 חַד וְאִתְרַעֲוֵי בֵּיהּ יִי מְלִי
 כְּפִיד וּפְלַחְנָא סְנִינְא
 אַרְוֹם לֹא לְשׁוֹם בְּרִי נְשִׂא
 פְּלִטְרָא

גדולה

רש"י

הממונים על הפועלים וביעריה: וכל העם לכל דבריו.
 לעשות לזיוק:
 כט (א) שלמה בני אהד וגו'. ואפי' אם היו מהל לז
 די לבנותו ועיד שהוא נער ורך: והמלאכה
 גדולה. וא"ת תקטין הבית זה ח"ל: כי לא לאדם
 רש"י

כדי שתהיה מלכותו עמו כהצטייך הקב"ה וכינתני את
 מלכותו עד לעולם אם יזמן לעשות מלכותו וגו' (לעיל פסוק
 ז'): (בא) והנה מחלקות הבהנים והלוויים לכל
 עבודת וגו'. כלו' ככל ערכתי וסדרתי וזמנתי לך מחלקו'
 ופועלים ואין לך לעכב כי אם מיד לבנות הבית: והשרים.
 רד"ק

לְהוֹת כַּפֵּי שֹׁמֵי. וקדלו את הבנים המדוכים כי זה דללו הים מציור
 על ענין כביעת ה' יח' על אלו הכוכבים וכביעתם על פני שפתהים
 כמו שיתפאר מדכיונו דכדכ' התורה ונס' מלכים:
 לקחת כפי השני. וקדלו את הבנים המדוכים כי זה דללו הים מציור
 על ענין כביעת ה' יח' על אלו הכוכבים וכביעתם על פני שפתהים
 כמו שיתפאר מדכיונו דכדכ' התורה ונס' מלכים:
 והשרים והעם הם מומנים לכל דבריו:
 כט (א) נער ורך וגו'. אפרו כי ב"ב שנה היה שלמה כשחלף כי באתו פרק שנודד הוא כספר ענין אמתן ונחשו ואמר והיו
 לשנתים ימים ויחיו גוויים לאבשלום והרגו אמתן וברת לגשור והיה שם שלש שנים הריו חמש שנים ושם אבשלום
 לירושלים והיה שם שנתיים הריו שש שנים. וסדר באביו והנהגו אהריו זה ויהי רעב בימי הריו שלש שנים הריו עשרה ובשנה שאחריו

פירוש הנה לך הכל בכתב מסודר כמו שהוא מיד ה' על כל
 מלאכות התבנית כי בנבואה נאמר לו כמו שכתבנו על יד
 שמואל הראוי (כא) ויבך בכל מלאכה לכל נדבם בחכמה לכל
 עבודה. על דרך כל אשר ידבנו לבו לקרנ' אל המלאכה לעשות
 איהו. כלומר עמך עמלים בכל מלאכה ובכל אשר יתגברו לעשות אותה. והשרים והעם הם מומנים לכל דבריו:
 כט (א) נער ורך וגו'. אפרו כי ב"ב שנה היה שלמה כשחלף כי באתו פרק שנודד הוא כספר ענין אמתן ונחשו ואמר והיו
 לשנתים ימים ויחיו גוויים לאבשלום והרגו אמתן וברת לגשור והיה שם שלש שנים הריו חמש שנים ושם אבשלום
 לירושלים והיה שם שנתיים הריו שש שנים. וסדר באביו והנהגו אהריו זה ויהי רעב בימי הריו שלש שנים הריו עשרה ובשנה שאחריו

מצות דוד

מצות דוד

(כ) ההת. ענין פחד ושכר: לבלות. לבלות:
 גדלו לבו בחכמה להכיל לעשות את כל המצוה המצויך אל הענין:
 לכל דבריו. הנה נכונים לעשות את כל דבריו:
 כט (א) אחר. כלומר ויך וכל מה שכתב סוף כ"ב לבנות בית לה': בחר בו אלהים. ויך בו בחר למנוח על יסדל ויכד
 מהל דכדכ' כמלכה: נער ורך. וכמו נער כבנים ומעונע ביותר ולא נסה לעשות הכדכ: כי לא לאדם. לה כעבור אונך

הנשון שלא חזל נאמר את הכל: עד לבלות. עד אשר תשלים את
 הכל (כא) לכל עבודה. המוקדים לכל עבוד' בית ה' ה' ויבך.
 כס' היו עמך לעזור בכל מלאכה: לכל נדבם. את כל מי מהם אשר
 כט (א) אחר. כלומר ויך וכל מה שכתב סוף כ"ב לבנות בית לה': בחר בו אלהים. ויך בו בחר למנוח על יסדל ויכד
 מהל דכדכ' כמלכה: נער ורך. וכמו נער כבנים ומעונע ביותר ולא נסה לעשות הכדכ: כי לא לאדם. לה כעבור אונך

פירוש ע"ט

זֵין מִיִּם דִּיר אִין אַעֵע מְלָאכֹת לְכָל נְדָבִים בַּחֲכֻמָּה לְכָל
 מְבוֹדָה אִימְלִיקְעֵד פּוֹן נִי וְנֹאֵם זֵין הָאֲרִיץ הָאֵם אִים
 מְנַבֵּב גִּינְעוֹן צוֹ קְלִינְן אִין חֲכֻמָּה צוֹ מָאֵן אֱלֵעֲרִילִי
 אַרְבִּיט וּסְמֵן מְעֵן וְעֵט דְּאֲרִפֵּן צוֹ רַעַם בְּגִנְן דִּי וְעֵלְן
 זֵין מִיִּם דִּיר צוֹ מָאֵן דְּאַרְבִּיט פּוֹן רַעַם בְּגִנְן וְהַשָּׂרִים
 וְכָל הָעָם לְכָל דְּבָרֶיךָ אֹנֵן דִּי הָאֲרִין אֹנֵן גָּאֵר דְּסִי פִּאֲלֵק
 וְעֵנְעֵן אִין גִּיבְרִיטִים צוֹא מָאֵן אַעֵע בִּינְעֵי חִירִי (דְּרוֹם)
 שְׂמֹאֲרֵק דִּיךְ אֹנֵן וְאֲרֵסְט פִּאֲלֵד בּוֹשֵׁן דָּאֵם הוֹיו:
 כַּט (א) וַיֹּאמֶר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לְכָל תְּקֵהל אֹנֵן דָּוִד הַמֶּלֶךְ הוֹיו
 גִּינְאָט צוֹם נִאֲנְעֵן אִין וְאִמְלֹנְג פּוֹן דִּיא
 יִשְׂרָאֵל שְׁלֹמֹה בְּנֵי אַחֵד בְּחַר בוֹ אֱלֹהִים מִיִּין זֹון שְׁלֹמֹה
 אִין אִין מְעַנְטָשׁ אֹנֵן נֹאֵם דְּסִי אִים דְּרִי וְיִיִלְמֵ אִין

דִּי אַעֵע מְלָאכֹת אִין וְיִיִרְעֵע גִּישְׂמֵלְמָן: (כ) וַיִּבְרַךְ
 דָּוִד לְשִׁיבָה בְּנֵי אֹנֵן נֹאֵם הָאֵם גִּינְאָט דָּוִד צוֹ זֵין זֹון
 שְׁלֹמֹה חֲנֵן וְאִין שְׂמֹאֲרֵק דִּיךְ אֹנֵן פִּעֵסֵט דִּיךְ אֹנֵן
 מֹאֵן דִּי מִצּוֹת פּוֹן נֹאֵם אֹנֵן דְּוֹא וְאֲרֵסְט קִיִּין מוֹרָא
 גִּיִם הֶאֱנְעֵן אֹנֵן וְאֲרֵסְט גִּיִם אֲנְגִּמְסִין כִּי ה' אֱלֹהִים
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל דְּעֵן נֹאֵם דְּעֵר הָאֵר מִיִּין נֹאֵם אִין מִיִּם דִּיר
 לֹא יִדְפְּךָ וְלֹא יַעֲזֹבְךָ עַד זְמַן לְמִשְׁלֵם כִּלְיָ
 וְעֵט דִּיךְ גִּיִם פִּרִי לְאִוִּין בִּין דוֹ וְעֵסֵט פִּרִי לְעֵנְהֵן
 אַעֵע מְלָאכֹת פּוֹן דְּעֵר אַרְבֵּעֵט פּוֹן נֹאֵם הוֹיו:
 (בא) וְהָנָה מַחֲלָקוֹת הַבְּהֵימִים וְהַלְוִיִּים אֹנֵן דִּי מִיִּילֹנְג
 פּוֹן דִּי בְּהֵימִים אֹנֵן לְוִיִּים וְעֵנְעֵן מְמוֹנִים אִיפְּעֵר אַעֵע
 דִּינְקֵט פּוֹן נֹאֵם הוֹיו וְיִיִרְעֵע בְּכָל מְלָאכֶה אֹנֵן וְיִיִרְעֵן

דברי הימים א כמ

תרגום רב יוסף

גְּדוּלָהּ כִּי לֹא לְאֵדָם הִבִּירָהּ כִּי לַיהוָה
 אֱלֹהִים: 7 וּבְכַל־פְּחֵי הַכִּינּוּתִי לְבֵית־
 אֱלֹהֵי הַזֹּהֵב וְלִזְהָב וְהַכֶּסֶף לְכֶסֶף
 וְהַנְּחֹשֶׁת לְנַחֲשֶׁת הַבְּרָז לְבָרָזָל
 וְהַעֲצִים לְעֲצִים אַבְנֵי־שֹׁהַם וּמְלוֹאִים
 אַבְנֵי־פֶזֶד וְרִקְמָה וְכֹל אֲבָן יִקְרָה
 וְאַבְנֵי־שֵׁשׁ לָרֹב: 8 וְעוֹד בְּרִצּוֹתַי
 בְּבֵית אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל סִגְלָה זָהָב וְכֶסֶף
 נָתַתִּי לְבֵית־אֱלֹהֵי לְמַעַלְהָ מִכְלֵי־
 הַכִּינּוּתִי לְבֵית הַקֹּדֶשׁ: 9 שְׁלֹשֶׁת
 אֲלָפִים

פְּלִטְרָא אַרְבֹּב לְשׁוֹם
 מִיִּמְרָא דְּיָי אֱלֹהִים:
 ב וּבְכָל חִלְי אֲתִקְנִית
 לְבֵית מְקֹדֶשׁ אֱלֹהֵי
 דְּהָבָא לְעוֹבְדָא דְּנִהָבָא
 וּכְסָפָא לְעוֹבְדָא דְּכְסָפָא
 וְנַחֲשָׁא לְעוֹבְדָא דְּנַחֲשָׁא
 וּפְרָזְלָא לְעוֹבְדָא
 דְּפְרָזְלָא וְגַמִּיסִין לְעוֹבְדָא
 דְּקִיסְיָא אַבְנֵי בּוֹרְלָא
 וְאַשְׁלֻמוֹתָא אֲמִרְזִין
 וְצִירִין וְכָל מְרָגְלִיתָא
 וְיִקְרָתָא וְאַבְנֵי מְרִמְרָא
 לְסוּגֵי: 8 וְתוֹב פִּד
 אֶת דְּרֵי תֵי בְּבֵית
 מְקֹדֶשׁ אֱלֹהֵי אֵית לִי
 אֲוָרִי וְהָבָא וְכְסָפָא
 וְהַבִּית לְבֵית מְקֹדֶשׁ
 אֱלֹהֵי עַל כָּל מָה
 דְּאֶתְקִנִית לְבֵית
 קוֹדֶשׁ: 9 דְּתִלְתָא אֲלָפִין

רשי

ואבני וגו' (שמות כ"ט): ואבני פזר ורקמה וכל אבן יקרה. לתת בקירות הזהב וכלי הכסף: ואבני שיש. לעמודים ולשלחות ולרצפה: (ג) ועוד ברצותי בבית אלהי. פתרון מרוב רעון שרעיתי בבית אלהי: יש לי סגולה. קבלתי לי קבולת זכב וכסף כדפירש לפנינו: רר

הבירה כי לה' אלהים. הגדול והנורא אשר לא יכללוהו השמים ושמי השמים ורע"פ כן אל תכהל מלכנות בית גדול כזה כי אני בכל כחי הכינותי לבית אלהים הזהב הזהב והכסף לכסף וגו' לפיכך אין לך עושה גדול כל כך: (ב) אבני שהם ומבוארים. דוגמת האשמן אבני שהם רלבג

כמ (א) כי לא לאדם הכינס. ר"ל זה המגדל והכניס הפעול בבית המקדש חינו כענה לאדם שיוכל להקל בו אבל הוא כענה לה' אלהים וכלוי מפני זה להכרו מהל לכבוד ה' יתברך עם שוכנת כל דבריו לחיים שהתים מנובלת הסעיר על דרכים האלהות ועל חכמת ומנאלות ומה נמשך שמים זכב כב בזה: ומלאכה כי קלת הכנסו וכלו יונבל חיובו מזהב לכנס שזכרנו כבאלונו לדברי המורה: (ב) אבני פזר ורקמה. ידעה שהי עם אבנים נקובים שימים הסוקים ככנסי אשר נעשה והם נקבאים אבני רקמה:

מצורת ציון

כמ (ה) הכיחה. הארעון ועל המקדש יאמר: (ז) אבני פזר. אבני יקר ומלואים כעין הסוף וכולו הכחול: ורקמה. יריעות מנוקמות כענין לעטוין: יקרה. חסוכה: שיש. שם עין אכן חסוכ למיין: (א) סגולה. פועל מולר כמו ומנובל מלבים

מנה דוד את ישראל וכתוב וישופו בארץ תשעה חרשים הרי י"א ובשנת שומרו היא שנת ארבעים לכלך דוד תמן הכשמות הרי י"ב: (ב) תוזהב לזוהב והכסף לכסף. כלומר הכינותי תוזהב למה שצריך וזהב וכסף לזהב שצריך לכסף: אבני פזר ורקמה. פירש ובגדי רקמה ואבני פזר: וכל אבן יקרה. לקירות הבית כמו שאמר בבנין הבית ויצא את הבית אבן יקרה לקירות הבית ולרצפה. והפך הוא אפשר שהוא אבני הכחול. או אבנים יקרות עינים כעין הכחול: (ג) מכל אשר הכינותי. מכל אשר הכינותי: מצורת דוד

האדם נעשה סכים כ"ח ל"א והם כן מהלוקר לפארנו מאלו: (ז) ובכל כחי. כחומר והם אני עשיתי עם עשלי ובכל כחי הכינותי וגו': תוזהב לזוהב. כוסכ הכינותי על כלי הוסוכו מול: ומלואים. כן יקראו אבני יקר ע"ש ממלא' את כמות העשוי כמשלות להוסיף בו האבן: (ד) ברצותי. עבדכ שאלני וחספן וזכרתי כענין סי' הסי' טי מכל וגו'. ר"ל טקס על כלי אשר הכינותי מלה לביהטיק: (ז) שלשת

א"ה אן גיבירייט אבני שוהם ומלואים אנקייל שמייןקר אונ שיינערע שמייןער וואס מען דר פילט מיט זיי די אום יקריצטע קעסמלען אונ אויך גינענעטע אונ גיפארבטע אום הענגען וכל אבן יקרה ואבני שיש לזב אונ אלערליי שיינערע שמייןקר אונ פיל מירקמל שמייןערע: (ג) ועוד ברצותי לבית אלהי אונ נאך מיין גוטען ווילען אין מיין נאטם הו' יש לי סגולה והב' וכסף איז פר האנגן צו מיר אין איין זאמלונג פון נאך אונ זילבער נתיי לבית אלהי האב איך דם און געגען צו מיין נאטם הו' איבער אליקען וואס איך האב אן גיבירייט צו דעם הייליגען הו': (ד) (אונ דם איז דר חשבון פון מיין איין זאמלונג) שלשת אלפים ככרי זהב

א"ה נער נדך ער איז יונג אונ איידיל והמלאכה גדולה אונ די מלאכה פון דעם הויו איז גרום כי לא לאדם הדיקה דען גיט פון איין פענמשטיגם וועגען ווערם דר פאלאץ גימאכט פ' לה' אלהים גייערם פון וועגן גאמער האר ווערם ער גימאכט תרום דאן פן מיר איהם מאכען גרום אונ שייין: (ב) ובכל כחי הכינותי לבית אלהי אונ מיט מיין גאנצען כח האב איך און גיבירייט צו דעם הו' פון מיין נאטם והב' לזב דאם גאקד צו טאכין דר פון גילדערנע פלים אונ דאם זילבער און זילבערנע פלים אונ דאם קופער און קופערנע פלים אונ דם אייזין און אייזערנע פלים אונ דם האלץ און הילבערנע פלים אונ און האב

אֲלֵפִים כְּפָרֵי זֶהָב מִזֶּהָב אוֹפִיר
 וְשִׁבְעַת אֲלֵפִים כְּפָרֵי כֶסֶף מִזֶּהָב לְמִשְׁחַת
 קִירוֹת הַבָּתִּים: לְזֶהָב לְזֶהָב וְלִכְסֵף
 לְכֶסֶף וְלִכְלֵי מְלֶאכֶה בְּיַד חֲרָשִׁים וּמִי
 מִתְנַדָּב לְמִלְאוֹת יְהוָה הַיּוֹם לַיהוָה:
 וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת וְשָׂרֵי שִׁבְטֵי
 יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלֵפִים וְהַמְּאוֹת
 וְלְשָׂרֵי מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ: וַיִּיתְּנוּ לַעֲבוֹדַת
 בַּיִת־הָאֱלֹהִים זֶהָב כְּפָרִים חֲמִשָּׁת־
 אֲלֵפִים וְאֶדְרֶכְנִים רַבּוֹ וְכֶסֶף כְּפָרִים
 עֶשְׂרֵת אֲלֵפִים וְנְהַשֶּׁת רַבּוֹ וְשִׁמוֹנֵת

קִנְטָרִין דְּהַב מִן דְּהַב
 אוֹפִיר וְשִׁבְעָא אֲלֵפִין
 קִנְטָרִין כְּסָפָא מִנִּינָא
 לְמִשְׁחַת פּוֹתְלֵי בֵּיתָא:
 ה' לְדִהָבָא לְדִהָבָא
 וְכֶסֶף אֶלְכֶסָפָא וְיִבְל
 עֲבִידָתָא בְּיַד חֲרָשֵׁי
 וּמִן דִּי יִצְבְּי לְקֶרְבָּא
 קִוְרָנִיָּה יוֹסֵא בִּין
 יְקָרִיב קָדְשֵׁי יי:
 וַיִּתְּנוּ עֲבוֹדָתֵי אֱבָהָתָא
 נְרָשֵׁי שִׁבְטֵי אִישְׂרָאֵל
 וְדִבְנֵי אֲלֵפִין וּמְאוֹתָא
 וְלְרָבְנֵי עֲבִידַת מְלָכָא:
 וַיִּהְיוּ לְעֲבִידַת בֵּית
 מִקְדָּשָׁא בִּין דְּהָבָא
 קִנְטָרִין חֲמִשָּׁא אֲלֵפִין
 וְנְהַשֶּׁת (ס' אִוּוּרִין) עֶשְׂרָא
 אֲלֵפִין וְכֶסֶף קִנְטָרִין
 עֶשְׂרָא אֲלֵפִין וְנְהַשֶּׁת
 רִבְבָתָא וְתִמְנִיָּא אֲלֵפִין
 קִנְטָרִין

רש"י יתיר

(ד) מוֹזֶקֶת. לִבְנֵי הַרְבֵּה: לְשׁוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים. וְאִין מִדְּסֵס
 יִכּוֹל לְמוֹחַ סוֹס דְּכַר לֹא כֶסֶף וְלֹא זָבִיב כִּיֹּא שִׁיבָא מוֹזֶקֶת:
 (ה) לְזֶהָב לְזֶהָב וְלִכְסֵף לְכֶסֶף וְלִבְל מִלְּאֵבָה. (וּנְתִיבִין)
 בְּיַד חֲרָשִׁים. חוֹמֵטִים וְהוּא אֲשֶׁר הִכְיֹוֹתִי לְכַהֲנִיק וְאֲסִיפֵס
 סִבְכָתִי כָל זֹחַת: וּמִי. מִכֶּסֶף: מִתְנַדָּב לְמִלְאוֹת יְהוָה הַיּוֹם
 לַה'. לְהִסְבִּיב זֶהָב וְכֶסֶף וְדָר לְכַנּוֹן דְּוִנְמָא כָּל נְדִיב לְהִסְבִּיבוֹ
 וְרָבִיק

(ד) לְשׁוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים. וְהוּא בְּזֶהָב הִיוּ שׁוֹחִים קִירוֹת שְׁנֵאמַר
 יֵאָת כָּל הַבָּתִּים עֲשֶׂה זֶהָב אוֹדֵךְ אִמֵּר בִּי הַכֶּסֶף הַבִּין לְשׁוֹחַ
 קִירוֹת. נִאֲמַר בִּי לְשׁוֹחַ מַעֲשֵׂי וְשִׁלְשֵׁת כְּבִירֵי זֶהָב שׁוֹכֵר. וּבְדַבְרֵי
 רַבּוּתֵינוּ יֵל לְשׁוֹחַ אֵת קִירוֹת הַבָּתִּים וְכִי כֶסֶף הִיֵּת וְהוּא זֶהָב
 זֶהָב אֵלָּא לְשׁוֹחַ קִירוֹת אֲרִיזוֹ כֶּסֶף שְׁהִיָּה מִכָּסֵף כָּל

מצודת דוד

אֲלֵפִים. כֶּסֶף לִמְנָח וְזֶהוּ הַחֲסוֹן הַסְּגוּלָּה שֶׁלֶשֶׁת אֲלֵפִים וְגו':
 לְשׁוֹחַ גִּבּוֹר. מוֹזֶק סוֹס עַל כֹּהֵנִים כִּי לֹא טוֹחִים כֶּסֶף וְרָזִ"ל לְמַעַבְדֵי
 סִבְכָתִי הַלְמוּר כְּאֵן רָזִ"ל זֶכֶב טוֹב מִמִּכְסֵף כִּי הַזֹּכֵכִים: (ה) לְזֶהָב
 לְזֶהָב. אֵת כֹּהֵב לְבִיב כֹּהֵב וְגו': וְלִבְל מִלְּאֵבָה. וְאֵת כָּל דְּכַר
 הַמֶּלֶךְ לְגַלְמָשֶׁה הַלֵּא כֶּסֶף מִמּוֹרִים בְּיַד הַכְּרָשִׁים: וְיִי חֲתֻנְדָּב.
 אֲמַר אֵל הַיְוֹנִטִים לְפָנָיו מִי כֶּסֶף מִתְנַדָּב מִה לְקַח אֵת יְהוָה הַיּוֹם לַת
 דַּבְּרָה לֵאלֹהֵינוּ מַעֲשֵׂי הַחֲסִיִּי וְהַהֲרִיד עַל כִּיֹּא: (ו) שָׂרֵי
 הַכְּרָשִׁים הַמְּמוּנִים עַל מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ הֵם שְׂרֵי הַמְּמוּנִים לְעִבְדַת

פרוש ע"ט

זֶהָב מִזֶּהָב אוֹפִיר דְּרִיִּי טוֹיִנְטָא צִעֲנִמְנָר נְאֻלָּד פּוֹן דְּעֵם
 נְאֻלָּד פּוֹן אוֹפִיר אוֹן וְיִקְעֵן טוֹיִנְטָא צִעֲנִמְנָר
 גִּילְיִיעֲמֵרֵם וְיִלְפֵר צוֹ פִּאֲשִׁמְרִין אוֹן בְּקִלְעִפִין דִּי
 נְוַעֲנָם פּוֹן דִּי הִיִּיעֵר פּוֹן דְּעֵם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: (ה) לְזֶהָב
 לְזֶהָב דֵּם נְאֻלָּד צוֹ פִּאֲקַעֵן דֵּר פּוֹן גִּילְיִיעֲרֵנְעָא פְּלִים
 אוֹן דֵּם וְיִלְפֵר צוֹ וְיִלְפֵרֵנְעָא פְּלִים אוֹן אֲלַעֵן נֶאֱכָן
 נְוִאֵם מַעַן דְּבִאֲרָךְ צוֹ אֲלַעֲרִילִיא מְלֶאכֶת הָאָב אִיף
 מוֹסֵר גִּיוֹעֵן אִין דֵּר הַאֲנָר פּוֹן דִּי מִיִּינְטָמְעֵרֵם וְיִי
 סִתְנַדָּב לְמִלְאוֹת יְהוָה הַיּוֹם לַיִּי אוֹן וְעַר פּוֹן אִיף בְּנוֹיִלְיִנְטָא
 וְיָךְ צוֹ דְּעַר פִּילְעֵן אוֹן בְּרִינְטָא צִיִּין הַאֲנָר מִיִּים אִיִּין

חַמּוֹנוֹס (שְׁמוֹת ל"ה): לְמִלְאוֹת. דְּוִנְמָת וּמִלְאוֹת יְדֵי אֲהֲרֹן וִיד
 בְּנָיו (ס כ"ט) וְתַרְגוּמוֹ יִתְקַרֵּב קִרְבֵּן דְּלֵאֲהֲרֹן: (ו) וַיִּתְנַדְּבוּ
 שָׂרֵי הָאָבוֹת וְגו'. אֲחוּשׁ סִתְכּוֹב לְמַעֲלָה עַל כְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל
 וְגו' וְכַתּוּב כֵּן לְמַעֲלָה (כ"ז) וְכֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְפָּרֵם רַחֲמֵי
 הָאָבוֹת וְגו': וְלְשָׂרֵי מְלֶאכֶת הַמֶּלֶךְ. וְגַם שָׂרֵי עֲבוֹדַת אֱלֹהִים
 הַמֶּלֶךְ וְעַל שִׁבְכָרְמֵי הַמֶּלֶךְ וְגו' כְּלַעֲשִׂי: (ו) וְאֶדְרֶכְנִים
 רִבְבִיג

(ד) לְשׁוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים. אֲחַשְׁבוּ בִי אֲמַרְו לְשׁוֹחַ קִירוֹת הַבָּתִּים שֶׁכָּל לְמַדְבֵּי
 ג' אֲלֵפִים כִּכְרֵי זֶכֶב בִּי הַבָּתִּים שֶׁסֶם צִיִּת הַקֹּדֶשׁ וְצִיִּת קֹדֶשׁ הַקֹּדֶשִׁים כִּי
 כֶּסֶף מְלִטֵס זֶכֶב וְלֹא הִיוּ סֶם קִירוֹת מִלְּאוֹת כֶּסֶף: (ו) וְאֶדְרֶכְנִים

בְּעִלְיֵי הַבָּתִּים: (ו) וְאֶדְרֶכְנִים רַבּוֹ. מְסַבֵּעַ יְרוּעַ אֲצֵלֵם:

מצודת ציון

(ה) הַקֶּלֶת (צ"ג): (ד) לְשׁוֹחַ. מִלְּ טִיחָה וּמִבִּיטָה כִּי נִשְׂחַת אֵת הַבָּתִּים
 (וּיִקְרָא י"ד) וְאֲמַר כִּדְרָךְ הַשְּׂמָלָה בִּי כְּשֵׁיִם חֲסוֹ הִיֵּת וְלֹא ע"י
 טִיחָה וּמִשְׁתָּה כִּדְרָךְ שְׂפוּטִים הַלְמוּטִים וּמְדִיִּת הַזֵּבֵב יוֹכִיֵּת:
 קִירוֹת. כְּסוּלָּה: (ה) חֲרָשִׁים. לְמוֹעִס: לְמִלְאוֹת. עֵינִן חֲתוּן כְּמוֹ
 וְנִגְלַחַת יֵד לְחֵן (שְׁמוֹת ל"ט): (ו) וְאֶדְרֶכְנִים. סֶם מַעֲבֵעַ יְרוּעַ

נְדָבָה צוֹ קָאָם: (ו) וַיִּתְנַדְּבוּ שָׂרֵי הָאָבוֹת הָאֲבֹן כְּנַדָּב
 גִּיוֹעֵן דִּי הָאֲרַעֵן פּוֹן דִּי בְּתֵי אָבוֹת יִשְׂרָאֵל אוֹן דִּי
 הָאֲרִין פּוֹן דִּי שִׁבְטִים פּוֹן יִשְׂרָאֵל וְשָׂרֵי הָאֲלֵפִים וְהַמְּאוֹת
 אוֹן דִּי הָאֲרַעֵן פּוֹן מוֹיִנְטָמְעֵן אוֹן הַיִּנְדְּרֵקֵן אוֹן דִּי
 הָאֲרַעֵן נִיִּם וְעַן גִּיוֹעֵן מְמוּנִים אִיף דֵּר אֲרַקְעֵם
 פּוֹן דְּעֵם מְלָךְ דִּי אֲלַעֵן הָאֲבֹן כְּנַדָּב גִּיוֹעֵן נְדָבוֹת:
 (ו) וַיִּתְּנוּ לְעֲבִידַת בֵּית הָאֱלֹהִים אוֹן זִי הָאֲבֹן גִּינְעֵן צוֹ
 דֵּר אֲרַקְעֵם פּוֹן נְאֻמָּס הַיּוֹם פִּירָף טוֹיִנְטָא צִעֲנִמְנָר
 נְאֻלָּד וְאֶדְרֶכְנִים רַבּוֹ אוֹן דִּיִּים מְסַבֵּעֵם אֶדְרֶכְנִים
 הָאֲבֹן זִי כְּנַדָּב גִּיוֹעֵן צִעֲקֵן טוֹיִנְטָא וְכֶסֶף כְּפָרִים אוֹן
 צֶעֱהוּ

אֲלֵפִים כַּפְרִים וּבְרוּךְ מֵאֵה־אֲלֶף
 כַּפְרִים: וְהִנְמִצָא אֹתוֹ אֲבָנִים נִתְּנוּ
 לְאוֹצֵר בֵּית־יְהוָה עַל יַד־יְחִיאֵל
 הַנְּרִשִׁי: וַיִּשְׁמְחוּ הָעָם עֲלֵיהֶתְנִדְבָם
 כִּי בָלַב שָׁלֵם הֵתְנִדְבוּ לַיהוָה וְגַם דָּוִד
 הַמֶּלֶךְ שָׂמַח שִׂמְחָה גְדוֹלָה: וַיִּבְרַךְ
 דָּוִד אֶת־יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הַקָּהָל
 וַיֹּאמֶר דָּוִד בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד־עוֹלָם:

הַנְּטָרִין וּפְרוּקֵי מֵאֵה
 אֲלֵפִין קַמְטָרִין:
 וְהַאֲשֶׁר־פָּחַ גְּבִיָּה
 מִרְגְּלֵיָא יִתְּבוּ
 לְקוֹרְטוֹר בֵּית הַמֶּלֶךְ־שָׂא
 בְּיַעַל־דֵּר יְחִיאֵל מִנְּרִשִׁי
 גְּרִשׁוֹן: וַיִּשְׁמְחוּ
 (לֵא וְחָדוּ) עִמָּא מְטוּל
 הַתְּנִדְבוּ אִרוּם בָּלַב
 שָׁלֵם אֲתִנְדְּבוּ קָדָם יי
 וְאוּף דָּוִד מְלִקָא חֲדָה
 חֲדָה רַבָּמָא: וַיִּבְרַךְ
 דָּוִד יְיָ לְעֵינֵי הַקָּהָל
 דְּכָל קְהֵלָא וַאֲמַר דָּוִד
 בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהָא
 דְּיִשְׂרָאֵל אֲבוּנָא
 מִן עַלְמָא רַבִּין
 וְעַד עַלְמָא דְאַתָּי:

יד

רש"י

רבו. (קלו"ש בלע"ז): (ח) נהנו לאוצר בית
 ה' על יד יחיא"ל הנרשני. שהיה נגיד על האוצרות
 (כדלעיל כ"ו) ובני יחיא"ל יצאו על חולצות
 בית ה': (ט) כי בלב שלם. כלב אחד נתנו בראון
 נפש ולא בשני לבבות שיש אחד שנותן בעל כרחו
 ולא בשנש הספלה או שמתבייש מאחרים והוא נקרא
 שני לבבות אבל אלו בראון נפש נתנו כולם: וגם
 דוד המלך שמח שמחה גדולה. ושלא תאמר כהם
 ולא יותר מכולם לכך אמר וגם דוד המלך שמח וגו' יותר
 מכולם כי הוא היה בעל המעשה דוגמת (סופיסים ה')
 הרים מולו מפני ה' זה כיני יותר מכולם מפני אשר ירד

רלב"ג

כמו. היה זה משקל ידוע אללם והיו כמו דעכו וסב לבו מה שמתכוון:
 (י) משולם ועד כולם. זה נזכר על נתיבות ישראל. וזאת היתה

עליו ה' בלש (שמות י"ט): (י) ויברך דוד את ה' לעיני
 כל הקהל. שהקהל כדאמר (לעיל כ"ח) ויקהל דוד
 ויברכס על התנדבס: ויאמר דוד ברוך אתה ה'
 אלהי ישראל אבינו. לפיכך הזכיר ישראל יותר מאזכרה'
 וילקח לפי כי יעקב גם הוא נדר לכתיב וידר יעקב נדר
 (בראשית כ"ח): ישראל אבינו. ישראל סבא ונס כב"ר
 מפורס כך נדרתי הני דוד ועמי כמו ישראל סבא וכל
 הנודר לרוב להזכיר נדרו ישראל וכן נדר לאביד
 יעקב (תהלים קל"ב): מעוררם ועד עולם. אמר דוד נר
 אחד היה יתרו בין שש מלאות אלף ואלתר כדוך ה' אשר הגול
 אחתס נגאוי גדול הוא לכל ישראל ואני הריני מוסקיף

רד"ק

מצודת דוד

בלב כלם כי מתנדב וכלו כל עמו הוא נעלב על חסרון הממון:
 (י) אלהי ישראל אבינו. מלת לינינו חזרה על ישראל ופי' שיעקב
 כיוס תקלה לנודטים וכל לנדב דכרו בעצמם הנדבס לוס סוכיט סס

פירוש ע"מ

האָרְצִין הָאֵבֶן זֵי מַרְבֵּי גִיּוּעוּן צוֹ נָאֵם וְגַם דָּוִד הַמֶּלֶךְ
 אֹנֵן דָּר מֶלֶךְ דָּוִד הָמַן יָרָא אֹדֶן גִּיפְרִייד אִיין גְּרוֹסְקֵ
 פְּרִייד מִיין פּוֹן אַלְע: (י) נִבְרַךְ דָּוִד אֵת ה' אֹנֵן דָּוִד
 הָמַן גִּילּוּבֵט נָאֵם פֶּר דִּי אֹנִינִן פּוֹן דַּעַס נִאֲנַעְעֵן אִיין
 וַאֲמַרְוֵנָּה יַאֲמֵר דָּוִד אֹנֵן אֹז הָמַן דָּוִד גִּינְאָמֵט בְּרוּךְ אַתָּה
 ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲבִינוּ גִילּוּבֵט בְּרִיבּוּטוֹ נָאֵם דָּר נָאֵם פּוֹן
 דִּי יִשְׂרָאֵל אֹנִינְעֵר פֶּאֲמֵר פּוֹן דָּר וְעַלְמֵט בּוֹן יַעֲנֵעֵר
 וְעַלְמֵט: (יא) לָךְ ה' הַגְּדִילָה צוֹא דִיר נָאֵם אִיין דָּאָם
 גְּרוֹסְקִיטִים אֹנֵן דָּם שְׂמֵאָרְקִיטִים אֹנֵן דָּם שְׂיַנְקִיטִים אֹנֵן

דער

יִיִּי יְהוָה הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצִיחַ וְהַהוֹדוּת בִּישְׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמַּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: יְיָ וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ

דְּסִינֵי בְּשִׁבְרֵהוּא עִם תְּרַא לֵה הַגְּדֹלָה בְּשִׁמְיָהּ וְהַתְּפָאֶרֶת כִּי כֹּה הִיא: וְהַהוֹדוּת

כְּתִי מִלְּכַבְיָא לְמִיתוּן אוֹרֵיהָא רְעֵמָךְ וּשְׁבֻדָּתָא גִצְחִינְךָ בְּשִׁמְלֶךָ וּבְסִיחוֹן וּבְעוּג וּבְכַלְכִּי כְּנֻגְנָא וּכְזוּ יִקְרֵךְ אִקְמִיקָא שְׂמִישָׁא בְּנִבְעוּן וּסְהָרָא בְּשִׁשְׁרֵי אֵילוּן עַד דְּאֶהֱפָרְעוּ עֲמָא בִּיהַּ יִשְׂרָאֵל כִּין כְּנֵאִיהוֹן אָרוּם בְּלָהוֹן עוֹבְדֵי יְדָךְ בְּשִׂמְיָא וּבְכַרְעָא וְאֶת שְׁלֵיט עֲלֵיהוֹן וּסְבִירָא כֹּה מַה דִּי בְּשִׂמְיָא וְכֹל מַה דִּי בְּכַרְעָא דִּיקְרֵךְ יִי סְכֻחָתָא בְּרִקִיעָא וּמַתְנַמַּל עַל כְּלָהוֹן מִלְּכַבְיָא דְּבִשְׂמִיָא וְעַל כָּל דְּמַתְכַּנֵּן לְרִישָׁא (סִיָּא לְרִישׁוֹן) בְּאַרְעָא: יְיָ וְעַתְרָא דְּעִתְרִיא וְיִקְרָא מִלְּכַבְיָא וּשְׁלִימְיָא כּוּן קְרָךְךָ

מַהִיבָה

לכרך את הקב"ה יותר מיתרו: (י"א) דך ה' הגדולה. נתן שנה להקב"ה שנתו לו כל כך כח לקבון ממון. כזה לנצין בית המקדש דכתיב (לעיל י"ז) הוא יבנה לי בית וסמן ליה ה' בעבוד עבדך וכלכך עשית את כל הגדולה וגם שכן גדולה טופל על בנין בית המקדש כדכתיב (לעיל כ"ג) והבית לבנות לה' להגדיל למעלה: דך ה' הגדולה אף על פי שקבצתי כל הממון הזה לבנין בית המקדש שנקרא גדולה אחת נתתי לו כל הגדולה הזאת: והגבורה. שנתת לי גבורה להלכה עם שואי יבדלתי ולבני שלם לפיך לבנות הבית כדלעיל אחר שנלחם עם כל אויביו והלכה כתיב (לעיל י"ח) גם חותם הקדוש המלך דוד לה' גו': וההפארת. כל שנמות חלו שכונו על שנתן לו הקב"ה כח לקבון ממון לבנין בית המקדש שנקרא ש"ר דכתיב (לעיל כ"ג) לפאר מקום מקדשי וגם (למעלה כ"ב) כתיב לשם ולתפארת: והנצח. שנתן לו הקב"ה נהוון לבלול שלל העכו"ם לנורד הבנין: כי כד בשמים. לך הוא. אפי' על מה שעל המים אהת מושל כ"ש על מה שפחך לפיכך אחת יכול לתון גדולה רד"ק

הגדר בפי שפתח בו תחלה: (י"ב) לך ה' הגדולה והגבורה וגו'. כלומר כל הגדולה הזאת והגבורה שהיתה לי והנצח שהיתה לי על כל הנוים והתפארת שהיתה לי ודוד וכבוד עליהם הכל היא כמו שאכתוב כי סבך הכל וסידך נגמון כך: כי כל בשמים ובארץ לך ה' השמאלה וגם כלומר אשר בשמים ובארץ לך ה' היא הממלכה

לך ה' הממלכה עליהם ואתה אתה הממלכה לכל מי שהוא לראש מלכו. או יהיה הכלון בזה הנמשלה שיהיה לראש הוא עול הנה ספקותיו והמשלה ומהלכה בלא לו מחלק. ולפי זה הסיוע יהיה כלולו בזה כי כל אשר בשמים ומלחן הוא לך. ולפי זה הסיוע אשר כלולו בזה בגבורה וגבורה שיהיה לראש הוא עול לך ומן ויהיה כל זה מספוק טוב כמות אהת הוא של ההלכות שיהיה לראש כל כל רחמי מהם. כ"ל של מי שיהיה מלכו וכל רחמי מהם היה אהת מהלכה

מצודת דוד

ה' על ישראל: מעולם גו'. מהסוד"ו עד הסוד"ב: (י"ג) לך גו'. ל"ל הגדולה שהי בה והגבורה והשפלות אשר כי והלכות ששפתי והסוד שבי הכל מהם מן: כי כל גו'. מוכן על כל נומן כי לך גו' לראש בשמים וזכרון: לך גו'. אחת הוא הממלך מלכים ואתה פירוש ע"מ

לך גצחון אונ דם פיינקייט בי כל בשמים ובארץ עין אלץ וום אופ דעם הימקעל אונ אופ דך ערד איז צו דיר לך ה' הממלכה והמהנשא לכל לראש צוא דיר קאמ איז דם קיינרייך אונ דם דך הוונגן צו אימליכען האר ער נאל ניין איין האר: (י"ד) והעושר והכבוד חלפניך אונ דם ריינקייט אונ דך כבוד ווערעם גגען שמיין איין וייער, שרשר אונ עם ואל גים ווערען באבם. איז

י"א יְהוָה הַגְּדֹלָה וְהַגְּבוּרָה וְהַתְּפָאֶרֶת וְהַנְּצִיחַ וְהַהוֹדוּת בִּישְׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמַּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: יְיָ וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ

וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל וּבִידֶךָ פַּח וּגְבוּרָה
וּבִידֶךָ לְגֵדֵל וְלַחֲזֹק לְכֹל: י' וְעַתָּה
אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמִהַלְלִים
לְשֵׁם תְּפָאֲרֶתְךָ: י"ו כִּי מִי אֲנִי וּמִי עַמִּי
כִּי נַעֲצֹר פַּח לְהַתְּנִיב כְּזֹאת פִּי מִמֶּךָ
הַכֹּל וּמִיֶּדְךָ נִתְּנוּ לָךְ: טו פִּי יִגְרִים אֲנַחְנוּ
לְפָנֶיךָ וְהוֹשְׁבִים בְּכָל יְאֹבוֹתֵינוּ כִּצְלָ

מִתְהַב לְהוֹן וְאֶתֶּה
 שְׁלֵישׁ בְּכוֹלָא וּבִידֶךָ
 אִית יִבְלָתָא לְבִבָּא
 וְלִמְקָפָא לְכָלֵּא: י' וְכִדּוּן
 אֲלֵהָנָא מוֹדִין אָנּוּ לָךְ
 וּמִשִׁבְיָהּ לְשֵׁנוֹ
 תּוֹשַׁבְחָתְךָ: י"ו וְאֲרוֹם
 מָה אֲנָא וּמָה עַמִּי דְנִסְגִי
 חִילָא לְאַתְנִדְכָא כְּזָא
 אֲרוֹם מִן קְדָרְךָ מִתְהַב
 פּוֹלָא וּמִן קְרִיבָתֶךָ
 יִהְבְּנָא לָךְ: טו אֲרוֹם
 דְרִיוֹן אָנּוּ נִגְדִי וְתוֹהַבִין
 הִי כְּכִלְהוֹן אֲבָהָתָא
 הִי כְּמִוֹלָא דְעוֹפָא דְפַרְחַ

ת"א כ' י' ו' עוקדה ככ' כ' י' גרים וכו' פס:

פְּאִוִיר שְׂמֵינָא הַבְדִּין וּמִנָּא עַל אַרְעָא וְלִית א' סִיבֹרָא לְכָר נִשְׂאָא דְחִוִי יִטְיִנוּ

רש"י
 6 ט' ל' חן סקופ לאדם שמים לעולם:

זה דגומא כי גרים וחושבים אלם עמדי (ויקרא כ"ה): ככל אבותינו. אדם שיש לו בנים וגלות ומכר כל הנחלות ואלם בלשים בניו לגור בחוזה מחלה ליימים וסוים הם נקחים גרים וחושבים אלם אבותיו היו אורחים. וכן אמר דוד אל' חטו כן חלל גס אלנו וגם אבותינו כלמו גרים וחושבים אלו' דכתיב לך שמים חף לך ארץ תבל ומלוואה אלה יסדתם (הקלים פ"ט): כצד ימינו עד הארץ. מפורש במדרש קהלת לא כלל האילין ולא כעוף הפורח השועה אל לימים וסוים או לשעה אחת ועושה אל' חלל כלל כנפי הדבורה שיש

ומאשר לאביו ועושה את כל הכבוד הזה (בראשית ל"ה) כל' כל השער שסגלתי מאתך הוא כי אתה מושל בכל ובידך כח וגבורה וגו': (ג') ועתה אלהינו מודים אנהנו לך. ומה שכתב לנו מטוסך: (יד) וכי מי אני ומי עמי כי נעצור פח להתנרב. שדקנו עצמנו להתנדב כך בואת הנדבה ולא משלנו אלא ממך הכל והקמת לנו מעט: ומידך נהנו לך. ומה שמלת לנו מידך ממנו לך מקלת. וכו' דנושה במקום וכו' שיה נחמנו לך: (טו) כי גרים אנהנו לפניך. וחיו לנו חלק וחלה בלרץ ולא אחזה אלם לגור רלב"ג

הכל נא לאדם מלפניך ואתה מושל בכל האנשים ובידך כח וגבורה לעת גדולה ותהיה ללל מי שיהיה מהם: (י') ומהם אלהינו עמדים אצחתי לך. שמלת לנו גדולה ותזקתנו על הגוים חייבינו ולאחזה מהללם עת נא לשם התפארת: (טו) ותזכרנו ככל אבותינו. כ"ל אע"פ שזמננו חושבים בלחץ הנה ככל אבותינו אלהנו גרים זה שכתבו בלחץ מעט כי כלל ימינו על הארץ וחיו לקוות לאדם להגלות מהמות:

גרים אנהנו וכמו העל שהוא פונה במהרה כן ימינו על הארץ: מצורת דוד

שאתה כולך ומושל בכל אשר בשמים ובארץ והמהניש לכל לראש כלומר לכל הראשים והמלכים אתה הוא המהניש על כולם ולס"ד לראש ר"ל לכל אשר כבונה לראש. ורבותינו פירשו כי כל המהניש להיות לראש וכל שהוא ראש על כל דבר אינו אלא כסוף כי אפילו ריש נדבורה שן שביאי כסנו: (טו) ותושבים ככל אבותינו. כלומר אם אנתנו בעולם תושבים אין אנתנו תושבים אלא ככל אבותינו שחלת בהם ומהו אם כן ואין מקוה. ואין שום מקוה לאדם שיארך בטולם כי הרצוים מצורת דוד

סס נמוגים: לכל. את כל אשר בסופן: (ג') חורים וגו'. על כל שטופר הכב אשר נתת לנו: (ד') מי... וגו'. ר"ל וכו' טולם ידיו גדול כ"כ לעלוי כח להסתופף לחסוף כוון להמדיב נדבס גדולם כולם: כי סוף. כל העושה הזה והבאה מידך חילוני ונתמנו לך: (טו) כי גרים. לגול שמתוך ימינו שנותנו מעטום כולם כימי הנר בלחץ נכרים וחס כן הוא עון הנוגע לחסוף כיון כי כזה בזמן מועט כיוסו יד לולי ה' ותושבים. ר"ל כל מה שזמננו חושבים בטולם חיו חטו חושבים אלם כלל אבותינו שכלנו כן ימינו על הארץ כל עת פונה וזוכר מהימים שקלבוים: ואין מקוה לאדם להלחץ ימינו ויהא מן הקלות:

מנצח על אוהך (שופטים י"ג): (ג') (טו) ותושבים. ינושב זמן רב כולם: כי סוף. כל העושה הזה בזה ממך והבאה מידך חילוני ונתמנו לך: כימי הנר בלחץ נכרים וחס כן הוא עון הנוגע לחסוף כיון כי כזה בזמן מועט כיוסו יד לולי ה' ותושבים. ר"ל כל מה שזמננו חושבים בטולם חיו חטו חושבים אלם כלל אבותינו שכלנו כן ימינו על הארץ כל עת פונה וזוכר מהימים שקלבוים: ואין מקוה לאדם להלחץ ימינו ויהא מן הקלות:

פירוש ע"פ פון פר דיר אונ דו גי'וועלשלייטשט אונ אלייטען וידיך פח וגבורה אונ אין דיין האנד איז קראפט אונ שטארקייט אונ אין דיין האנד איז צו גרייטען אונ צו שטארקן צו אייטליכן ווס דו ווילסט: (ג') וקשת אלהינו מודים אנתנו לך אונ היינט אונזער נאט מיר דאנקען דיר אונ צויען צו דיין שיינעם נאמען:

הקב"ה ונאם עד האם גי'ווען יין א'שטאפט צוא די צדיקים. ונהבצח. די אייביקייט פון הקב"ה ונעם קיע ועדן ויען קשי"ת קעס קופין. ויהוד. נאך איישייקייט האט קיע גי'ווען פון הקב"ה פיי די נסים ונאם ועדן אייפקהן גי'ווען די שייקען פון ארצין. ונזיא רש"י גרענעס אין חופש נפון דיא נקרא איז די סדרה וקת אויף דעם פסוק את רוב באקפה. אונ אזוי דרשת דיא נקרא דעם גאנצין פסוק:

(יד) וכי מי אני ומי עמי כי נעצור פח להתנרב בואת דען ווער בין איה אונ ווער איז סייין פאלק דאם מיר נאמן אויף האלמן פח צוא קנרב יין אזו איין גרוקע נדכה די דאויגע נדכה איז ווס מיר האפן דא סגרב גי'ווען פ' סוף הכל דען פון דיר איז אלץ אונ פון דיין האנד האפן מיר גי'וען צוא דיר: (טו) פ' גרים אלם לשני דען מיר וועגען לייך די אוי ארעמקער פאר דיר אקענין דייען יארען יארען ככל אבותינו אונ אלם גי'ועסקעק וענן מיר אזו ווי אונזערע עלטערין ככל ימינו על הארץ אזו ווי איין שטאמן פון פונגעל ווא גייט באנד אונעק אזו וענן אינזערע טעג אויף דער ערר וצין סקנה אונ עס איז נים פר האנדען קיין האפונג

(יד) וכי מי אני ומי עמי כי נעצור פח להתנרב בואת דען ווער בין איה אונ ווער איז סייין פאלק דאם מיר נאמן אויף האלמן פח צוא קנרב יין אזו איין גרוקע נדכה די דאויגע נדכה איז ווס מיר האפן דא סגרב גי'ווען פ' סוף הכל דען פון דיר איז אלץ אונ פון דיין האנד האפן מיר גי'וען צוא דיר: (טו) פ' גרים אלם לשני דען מיר וועגען לייך די אוי ארעמקער פאר דיר אקענין דייען יארען יארען ככל אבותינו אונ אלם גי'ועסקעק וענן מיר אזו ווי אונזערע עלטערין ככל ימינו על הארץ אזו ווי איין שטאמן פון פונגעל ווא גייט באנד אונעק אזו וענן אינזערע טעג אויף דער ערר וצין סקנה אונ עס איז נים פר האנדען קיין האפונג

יָמֵינוּ עַל־הָאָרֶץ וְאִין מִקְוֶה: מִי יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ כֹּל הַהֲמוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר הִכִּינוּנוּ
 לְבָנוֹתֶיךָ בֵּית לְשֵׁם קֹדֶשׁ מִיָּדְךָ
 הֵיא וְלֶךְ־הַכֹּל: "וַיִּדְעֵתִי אֱלֹהֵי כִּי אֵתָהּ
 בָּחַן לִבִּי וּמַיִשְׁרִים תַּרְצֶה אֲנִי בַיִשָּׁר
 לְבָבִי הִתְנַדְּבֹתִי כָל־אֱלֹהֵי וְעַתָּה
 עִמָּךְ הִנְמַצְאוּ־פֶה רֵאִיתִי בְשִׂמְחָה
 לְהִתְנַדֵּב־לְךָ: "יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהֶם
 יִצְחָק וַיִּשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שְׂמֵרָה־זֹאת
 לְעוֹלָם לְיַצֵּר מַחְשְׁבוֹת לְבָב עִמָּךְ

עד עֲלָמָא: מִי אֱלֹהֵי
 כָּל נִבְסִין סְגִיָּין
 הָאֵלִין דְּאֶתְקִינָא
 לְמַבְנֵי לְשׁוֹם יְקָרָה בֵּית
 סְקִדָּשָׁא לְשִׁבְחָא בֵּיה
 שׁוֹם קֹדֶשׁ מִיָּדְךָ הֵיא
 וְלֶךְ־פּוֹלָא: "וַיִּדְעֵתִי
 אֱלֹהֵי אֲרוֹם קָחִין לְבָא
 אֵת וְעוֹבְדִין לְשִׁרְוִין אֵת
 רְעֵי אָנָּא בְּקִשְׁמוֹת
 לְבָבִי אֶתְנַדְּבִית כֹּל
 אֵלִין וְכִרוּן עִמָּךְ אֶתְנָא
 דְּאִשְׁתַּבַּחוּ הֵקָא חֲמִית
 מְמוֹל בְּחִדְוֵה אֵת
 לְאֶתְנַדְּבָא לְךָ: "יְיָ
 אֱלֹהֵי דְאֲבֹרָהֶם יִצְחָק
 וַיִּשְׂרָאֵל אֲבֹרָתָנָא נְסִיר
 גְּדִבְתָּא דָּא לְפִיכּוּתָא
 לְעֹלָם בְּקִשְׁמָא יַצֵּר
 הַרְהוּרֵי לְבָבָא דְעִמָּךְ

ת"א וידיעתי וע' עקידה עמ' א' : עשרה וט' : ז' י"א : ויהא קרי והכין רש"י

כלו' ראיתי ששמחו בהתנדבם ואינו יודע אם מרצון לבם
 היה כדכתיב וישמחו העם על התנדבם (לעול פ' ט') :
 הנמצאו פה הנמצאו' כגון הם הכתובים למעלה (כ"ח)
 ויקהל דוד את כל בני ישראל וגו' אבל עשרי ישראל כלם
 אשר בכל עיר ועיר לא נמצאו פה ועל כן רש"ע נתמעטה
 הנדבה שאלו היו שאר כל ישראל כאן אז התרצתה הנדבה :
 (יה) שמרה זאת לעורכם. וזכור לנו זאת הנדבה למעלה
 רצה ולדקה: ליצר מחשבות לבב עמך. כי יר' כי
 לבנם ומחשבותם לעונה ומוסב הוא על כי אלה בוחן לבב
 רל"ג

לה כנפים ואין לה כל : ואין מקוה. אין מי שיש לו תקוה
 שלא ימות : (פו) אשר הבינונו. דוגמת אשר הביאונו :
 (יו) וידעתי אלהי כי אתה בוחן לבב. אתה בוחן מי
 שיש לו שני לבבות אחד לטוב ואחד לרע: ומישרים תרצה.
 ולב טוב וישר תרצה וכן אני יודע שבושר לבני ששרתי
 לטוב לבני ללב א' בהתנדבותי את כל אלה ומן עמך
 שהתנדבו. פתרון כשלי אני כפי וידוע ובשל אחרים איני
 יודע הלא מה שראיתי שכשמה התנדבו אני אומר: ועתה
 עמך הנמצאו פה ראיתי בשטחה להתרדב לך.
 רד"ק

(יה) שמרה זאת להם לעולם שיהיה יצר מחשבתם ולבנם נכון
 אליו. והיא הנמצאו במקום אשר ובן היא ההלוא אתו וזולתם כמו שכתבנו בספר מכלל :

הם ימינו: (טז) כל החמין הוה. כמו הסמין ר"ל ריבוי הכסף
 והזהב ושאר הדברים וכן הסמין רשעים רבים: (יז) כי אתה בוחן
 לבב. כלומר אתה הוא בוחן ורוצה ביושר לבבי וידעת ביושר
 לבבי כי כאשר לבבי התנדבתי וכן עמך אשר נמצאו פה אתה
 ידעת את לבבם אבל אני ראיתי כי בשטחה התנדבו לך וכשרוכה
 לי כי בלב יושר התנדבו הם גם כן וכמו שהיום לבבם יושר כן
 אליו. והיא הנמצאו במקום אשר ובן היא ההלוא אתו וזולתם כמו שכתבנו בספר מכלל :

ע"ט
 פארטיג הארץ קנרב גווען די אלע זאכן ונעשה עמך
 הנמצאו פה און היינט דס פאלק וואס זענן ווארען
 גיפונג דא ראיתי בשטחה להתנדב לך האב איה גינעקן
 דס מיט פרייד האפן ווי קנרב גינענען צו געבען
 איין נדבה צוא דיר: (יה) אלהי אברהם האב דער
 גאט פון אברהם יצחק ואבי ישראל אונזער גאט זענן
 שמרה זאת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך דיר די דאזיגע
 נדבה פאר איין גרויסע מצוה פון אויביג צו רעם
 זענן פון דיא מחשבות פון דיא הערצער פון ביין
 פאלק

מזורת דוד
 (ט) כל החמין. מדינת הסולל סוף: מידך הוא. מידך בלאט וכו' וכלל
 סקן: (יז) וידעתי. אלה חלמי סן ידעתי שאתם בוחן לבב האדם
 לדינת מנהגו וזולת אלה ביושר לבב לכן להתנדבתי כנדבה סתיה
 ביושר לבב: ראיתי בשטחה. ראיתי אהי אשר בשמחה נדבו
 להתנדב לך הם גם כן המה התנדבו ביושר לבב כטובי: (יח) שמרה
 זאת. זמנה הנדבה סתיה כטוב לעולם: ליצר מחשבות. את פטולת
 פירוש
 צו קיין קענעמןשן דס ער נאל גיט שטארקן: (טז) ה'
 אלהינו כל הקיין ביהוהי גאט אונזער האר דס דאזיגע
 געלט ווס מיר האפען אן גיפרייט צו בויען צו דיר
 איין הוה צו דיין הייליגען נאמען סעך היא נדף הכל
 איי דס פון ביין האנד גיקומען צו אונז אונ צו דיר
 איי דס אלץ: (יז) וידעתי אלהי כי אתה בוחן לבב ומישרים
 תרצה און איה ווייס איין גאט דס דו פרוכטט דיא
 הערצער און רעכטם פארטיגייט ווילקטו און ביושר
 לבבי התנדבתי כל אלה איה האב מיט מיין רעכט

דברי הימים א כט

תרגום רב יוסף

והִכֵּן לְבַבְכֶם אֵלָיִךְ׃ י' וְלִשְׁלֹמֹה בְנֵי הַיָּן
 לְבַב שְׁלֹם לְשִׁמּוֹר מִצִּוְתֶיךָ עֲדוֹתֶיךָ
 וְחֻקֶיךָ וְלַעֲשׂוֹת הַכֹּל וְלַבְּנוֹת הַבֵּירָה
 אֲשֶׁר־הִכִּינוֹתִי׃ כ וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל־
 הַקְּהֵל בְּרַכְוּנָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
 וַיְבָרְכוּ כָל־הַקְּהֵל לַיהוָה אֱלֹהֵי
 אֲבֹתֵיהֶם וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה
 וְלַמֶּלֶךְ׃ כא וַיִּזְבְּחוּ לַיהוָה זֹבְחִים וַיַּעֲלוּ
 עֹלוֹת לַיהוָה לְמַחֲרַת הַיּוֹם הַהוּא
 פָּרִים אֲלֹף אֵילִים אֲלֹף כִּבְשִׂים אֲלֹף
 וְנִמְסִיֵּיהֶם וּזְבָחִים לָרֹב לְכָל־יִשְׂרָאֵל׃

וּמִחֲמַן לְבָהוֹן לְמִדְּחַל
 לְתַנְתָּ׃ י' וְלִשְׁלֹמֹה בְנֵי
 הַכ לְבַב שְׁלֹם לְשִׁמּוֹר
 פְּקֻדֹתֶיךָ סִדְרֹתֶיךָ וְקִמְדָה
 וְלַמַּעֲבָד פֹּלֵא וְלַמִּבְנֵי
 פְּלִמְרִין דְּאִתְקִינִית׃
 כ וַיֹּאמֶר דָּוִד לְכָל קְהֵלָא
 בְּרִיכוּ פְדוּתֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶון
 וּבְרִיכוּ כָל קְהֵלָא קְדָם
 יְיָ אֱלֹהָא דְאַבְרָהָמָה
 וּגְדֻמָּה וּסְגִידוּ קְדָם יְיָ
 וְקְדָם מְלָכָא׃ כא וַיִּבְרַחוּ
 קְדָם יְיָ נִכְסַת קוֹדְשֵׁין
 וְאִסְיִין יַעֲלוּ קְדָם יְיָ
 לְבָתֵּר וַיִּקְרָא הוּוּא הַרְרִין
 אֲלֵפָא דְבָרִין אֲלֵפָא
 אֲמָרִין אֲלֵפָא וְנִסְבִּיהוֹן
 (אֲלֵפָא) וְנִכְסִין לְסִנֵּי

ה' א"א הכיור וגו' יוחא ב סמחא
 קד עתקים כתר לז'

וועד זה שכבר דוד כל דבריו כי אותו היום לא היה להם
 פנאי כי כשהלכו מן הוועד עסקו לקנות בהמות לזורך
 הקרבנות עד הלילה ולמחרת וזכרו לה' זבחים וגו' פרים
 אלה אילים אלף כבשים אלף ונסביהם. דוגמא אילים
 חמשה עתודים חמשה וגו' (במדבר ז') שיעור אחד לכלם
 וזבחים ררוב. כן דרך המקרא לדבר כשמדבר בשנים
 ובשלה דברים מניח הראשון עד לבסוף ומפרש: האחרון
 מיד וכן ויבא לכן באהל יעקב עד ויבא באהל רחל (בראשית
 ל"א) והלא כבר נאמר ויבא לכן באהל יעקב הוא אהל רחל
 אלא ולא מאל הוא מוסב על האמות האחרונות ושוב מפרש
 הראשון ויבא מאלה לאה תהלה ויבא באהל רחל מאלה לאה
 הלך אל אהל רחל לפי שדברים אחרים נרצף לומר על זה
 ורחל לקחה וגו' ושוב אין מופל לומר ובאהל שתי האמות ולא

וגו' והכן דבבם אליך. שני לבבם שלם להיות לך
 אחד אליך וכן תפרש: (יט) ולשלמה בני הן לבב
 שלם. להכין לבבו שלם עם אלהיו לשמור מצותיו
 וגו' וכן בקט שלמה יהי ה' אלהיו עמנו עד והיה לבבכם
 שלם (מלכים א' ה'): ולבנות הבירה אשר הבינותי.
 (הפרישט"ז בלע"ן) ועשה לפי שהכונות וזמנתי הכל לפיך
 נקל לשלמה לבנות ובלבד שתהא ידך בו: (כ) ויאמר דוד
 לכל הקהל. מוסב על ויקהל דוד את כל שרי וגו':
 ברבו נא את ה' אלהיכם. אלהי אבותיכם לא נאמר
 אלא אלהיכם דמשמע ולא אלהי אבותיכם לכן נאמר ברבו
 כל את ה' אלהיכם וסא אמרו אלהיו ואלהי אבותינו ולכן
 ויברכו כל הקהל לה' אלהי אבותיהם מתוך רצונו לה'
 ומחמת קדושתו: (כא) למחרת היום. אותו היום של

האופן: (יט) גם כן חתן לב לשלמה לעבדך ולבנות סביב אשר הבינותי׃
 מצודת ציון

(ח) ברבו. שבתו והללו: ויקדו. כפשו המקוד: ויסל דכתי לחוק: אשר הבינותי. אם כל דכ הכיך אל הכנין: (כא) ונמי שלמים זבחו לזב: לכל ישראל. ר"ל כל

פירוש ע"כ
 פאלק דעו זיי האפען סגרב גינעוין די נדבה מיט
 זייער גאנצען הארצען ויהו לזבס אליך אונ גרייט ווייטר
 אן זייערע הערצער צו דיר זיי נאָן דיר דיגן מיט
 זייער גאנצען הארצען: (יט) ולשלמה בני הן לבב שלם
 אונ צו שלמה סייין וון גיב אויף איין גוט הארץ ער
 נאר דישען ביינע סצות אונ ביינע הערואות אונ
 ביינע גינען ולשנות הכל לבנות הבירה אונ ער נאל
 סאן אלע רייד פון דער הערה אונ ואל בויען דעם
 פאלעץ וס איך האב אן גיברייט אלע זאפען וס
 סען בארף האפען צו דעם בגנן: (כ) ויאמר דוד לכל

כב וַיֵּאבְדוּ וַיִּשְׁתּוּ לְפָנַי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא
 בַּשְּׂמֵחָה גְדוֹלָה וַיִּמְלִיכוּ שְׁנֵית
 לְשַׁלְמָה בֶן־דָּוִד וַיִּמְשְׁחוּ לַיהוָה לְנָגִיד
 וּלְצִדּוֹק לְכֹהֵן: כג וַיֵּשֶׁב שַׁלְמָה עִלְיָ--
 כְּפֹא יְהוָה וְלַמֶּלֶךְ תַּחַת־דָּוִד אָבִיו
 וַיִּצְלַח וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו כָּל־יִשְׂרָאֵל:
 כד וְכָל־הַשָּׂרִים וְהַגְּבֻרִים וְגַם כָּל־בְּנֵי
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד נָתְנוּ יָד תַּחַת שַׁלְמָה
 הַמֶּלֶךְ: כה וַיַּגְדֵּל יְהוָה אֶת־שַׁלְמָה

לְכָל יִשְׂרָאֵל: כב וְאֶבְדוּ
 וַשְׂתִּיאוּ קָדְםַי בַּיּוֹמָא
 הַהוּא בַּחֲדוּדָה רַבְתָּא
 וְאִמְלִיכוּ הַתְּנִינֹת יַת
 שַׁלְמָה בֶּרֶדְדוֹ וַיִּמְשְׁחוּהוּ
 קָדְםַי לְלִפְתָּא וּלְצִדּוֹק
 לְכֹהֲנָא רַבָּא: כג וַיֵּשֶׁב
 שַׁלְמָה עַל פּוֹרְטִי
 כְּכֹתְמָא עַל פּוֹרְטִי מִיִּמְרָא
 בְּנֵי לְלִפְתָּא בְּאַחֵר דְּדוֹד
 אָבִיהֶּּ וְאַצְלַח וַקְבִּילוּ
 מַגִּינָא כָּל יִשְׂרָאֵל: כד וְכָל
 רַבְרַבָּי וְגַבְרָיָא וְאֹרְף
 כָּל בְּנֵי מִלְכָּא דְּדוֹד וְהִבּוּ
 יָדָא תַּחַת שַׁלְמָה מִלְכָּא
 לְסוּעָא יְתִיבָהּ
 וְלִתְקַפּוּתֶיהָ בְּכָל
 מַלְכוּתֶיהָ: כה וַיַּגְדֵּל יְיָ

הַשָּׂרִים פתח באהבה
 של ה' הוא להמליך עליו מי שירצה. ומדרש שפורש כסאו
 היה מלא כמו הלכנה בע"ז נהדס כי מאזכרה עד שלמה
 ט"ו דורות אברהם יצחק יעקב יהודה פרץ החרון רם
 עמינדב נהשון שלמה בעו עיבד ימי דוד שלמה וזה שכתוב
 וכסאו כששם נגדי (ההלם פ"ט) שאינו נהמר לעולם ואם
 אהה רוצה לדמותו לרצה יהיה כירח שיכון לעמיד לבוא
 ונשלמה וחיךך תחמטשו המלכים מגדולתם כלבנה המהסרת
 והולך עד לקהיו ועימי לדיקיה עור (מ"ב כ"ה): וישמעור
 אריו כל ישראל. מיד מה שאין כן כבאלו כדכתיב (ש"א)
 ויבני בליעל אמרו מה יושעו זה וגם דוד לא מלך
 מתהלה כי אם כהבדון שבע שנים: (כד) וכר' השירים
 והגבורים. מה שאין כן באלויהו כדכתיב (כ"ה ה')
 והגבורים אשר לדוד לא היו עם אלויהו: וגם כר' בני
 המלך דויד נתנו יד. מה שאין כן באלויהו שלא שמו
 ידם תחתיו: נתנו יד. באמונה תקפו כף לשלמה לעבדו
 רלכ"ג

(כב) וישמעו לה' לנגיד ולצדוק לכהן. ודמה שכלשם משוכו
 שנים משמו לזקן לכהן גדול וגופו לזכור מהיוח כהן גדול
 ולא על פי שחמך זה אמר לו המלך שלמה ענינות לך על שדך
 ע"י וישתחו אותו לה' לנגיד וצדוק כשורו להיות כב"ג.
 ע"י וישתחו וישתחו לה'. על פי מלות ה' משוכו למלך: ולצדוק
 שני יעקב: ומימי חממק: ומימי חממק: ומימי חממק: ומימי חממק: ומימי חממק:
 ח"י: כל ישראל. ולא היה מי מעטר עליו: (כד) נתנו יד. תקמו
 ע"מ
 גינעקען אויף דר שמואל פון גאט צו איין מלך אוף
 דעם ארץ פון זיין פאטער ווייל אונג ער הט בגלויקט
 אונג פל ישראל האקען איהם פאלר צוא גינעקעמ:
 (כד) וכל השירים והגבורים אונג ארץ הארען אונג דיא
 גבורים אונג אויף אלע קינדער פון דעם מלך דוד
 האקן גינעקען ווייערע קינד צו זיין אונגער שלמה
 המלך צו דינען אים מיט דעם גאנצען הארצען:
 (כה) ויגדל ה' את שלמה לפתחה אונג גאט המ גינרויסם
 דעם שלמה גאנץ הוף פו די אויגן פון פל ישראל
 ונתן עליו חזק פלמית אונג ער הט גינעקען אויף איהם
 שיינטייט

סכילו שלמים: (כב) לפני ה'. כיון בער זכתי שלמים: וימליכו
 שנייה: כי כשם החשון כשחלק מימי חממק: ומימי חממק: ומימי חממק:
 (כ"ה ה') לא היו כ"ה לזכרי יובלים לכן שבו להמליכו כהקבל כל
 אוף מקריב גינען וזכרים לזכר לכל ישראל אונג פיהל
 זכחים פון שלמים האקען זיי מקריב גינען צו פל
 ישראל: (כב) ויאקלו וישתו לפני ה' אונג זיין האקען
 גינעקען אונג גינרוינגן פו גאט אין דעם דראינגן קאנג
 מיט איין גרויסקע פריידי ויפליטו שנייה לשלמה בן דויד
 אונג זיי האקן געמאכט קיניגען דם אנגערעך קאל
 צו שלמה דר זון פון דוד וישתו לה לנגיד וצדוק לכהן
 אונג זיי האקן אים גינאלכט פו גאט צו איין האר
 איקר זיי אונג צו צדוק האקען זיי גינאלכט צו איין
 פהן דרו: (כג) וישב שלמה על כסא ה' און שלמה

לְמַעַנְהָ לְעֵינַי כְּלִי־יִשְׂרָאֵל וַיִּתֵּן עָלָיו
 הוֹד מַלְכוּת אֲשֶׁר לֹא־הָיָה עַל־כְּלִי־
 מֶלֶךְ לְפָנָיו עַל־יִשְׂרָאֵל: כו וְדוֹד בֶּן־
 יִשִׁי מֶלֶךְ עַל־כְּלִי־יִשְׂרָאֵל: כז וְהַיָּמִים
 אֲשֶׁר מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אַרְבַּעַם שָׁנָה
 בַּחֲבֹרֹן מֶלֶךְ שִׁבְעַ שָׁנִים וּבִירוּשָׁלַם
 מֶלֶךְ שְׁלֹשִׁים וּשְׁלוֹשׁ: כח וַיָּמָת בְּשִׁיבָה
 טוֹבָה שִׁבְעַ יָמִים עֶשֶׂר וּכְבוֹד וַיִּמְלֶךְ
 שְׁלֹמֹה בְּנוֹ תַחְתָּיו: כט וְדָבְרֵי דָוִד
 הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים הֵנָּה
 כְּתוּבִים עַל־דָּבְרֵי שְׁמוּאֵל הָרֹאֶה

ית שלמה לעילא קדם
 כל ישראל ויהב ידו
 זיו מלכותא ושכבודא
 רבא דלא היה דכמיה
 על כל מלךא קומיו על
 ישראל: כו דוד בן ישי
 מלך על ביהוה בית
 ישראל: כז ויומיא די
 מלך דוד על ישראל
 ארבעין שנין בחברון
 מלך שבע שנין
 ובירושלם מלך תלתין
 ותלת שנין: כח וקמת
 דוד בשבוע שבתא סבע
 יומין בעתרא ויקרא
 ואמריה שלמה בריה
 באתרוהיסי אתחתוהי:י
 כט ופתגמי דוד מלכא
 קדמאי ובתראי הא
 אנן פתיבין על פתגמי
 שמואל

רשי

קמץ בוי"ק

כלכב שלם: (כה) ויתן עליו הוד מלכות. פתרון תן
 עליו מן מלכות דונגוה וכתח מהודך עליו (כמדבר כ"ו)
 שהכל אמרו הגון זה וכדיניאל (י"א) כתיב ועמד על כנו
 רל"ב

(פ"א ד' כ"ו): (כט) הנה כתיב על דברי שמואל המה. כל
 אל דברי שמואל המה וזה הוא כט' שמואל. וימה שטס גם
 כן דברי תן הדין כדעש הכאבו והנפשו לשם ביהוה על כל
 מוסר דבוי המים כי מלת ה' היה ויהי באלו אליו יום כיום לעבור
 אחי שאל להמלך את דוד והט"פ שבו רכס שומרים משמנת מלכות בית שול: התועלת השני. הוא להודיע שאין להשגת
 האלמים כי אם הלוים בכסף ולמה: מזה כי אמרו במורה כי עבודת הקדש עליהם בכתף ימיהו הוא מות עצה: התועלת השלישי. הוא
 מה שלמדנו מזה הספור נענין מתקנות הכהנים שהיו ממה ה' כמו שיתבאר מזה: דוד ומה המקום נתישנו לעמוד על מוסר
 הכורס במה שאמרה חלק חלק יתכלו לבד ממנו כי על הכחות ודלוי היה להיות כי בואה העבודה הכבוד: ר"ל שיהיה מוגבל כס
 הכל בדרך שלא יחסר ממנה דבר ולזה היה לאוי שיעוד עני יעשה העבודה ביום ויום עם שבזה חסור הקצטה והמתקנות
 מביניהם: התועלת הרביעי. הוא מה שלמדנו מזה כי עבודת הלוים הינה כבד כפה להודות לה' על ידו שיהיה עמם ויתר לאוי
 כלמנו יסור בתשע כי מנין הוא (ט"ו כ"ב) ומה עמדנו על הכוונה במה שאמר בחזרה לעמד לבת בשם ה' (דברים י"ח ה') ומה
 גם כן נמשך שיהיו מהם מוסרים בכל ימיה ומה לעמוד מזה עוד כי מה שיהיה חסור על הלוים לשאר משמנת בית ה' כלל שיהיו שוטרים.

מצודת דוד

(כה) למעלה. מלכות עליה והכנסת:

קמס להיות חתח ממלכתו: (כה) לעיני כל ישראל. כולם ראו
 ונלמו: כהן מלכות. ר"ל שהיה נראה בעיני כל האס כל הנון
 ולפי מלכותה שאלה עמם: (כו) שבע שנים. ולא חתח עוד שש
 מוסרים שגלן בחברון או לפי שהיה נכדף שש השנים לפי אשכנזם בני
 (כה) עשר וכבוד. מוסר על מלך שבע לומר שהיה שבע מוסר וכבוד: (כט) הראשונים. כשהיה עוד נכדף מפני שאל: על דברי
 פרוש

שיינקייט פון מלכות וואס עם איז גיט גיווען אזו
 אופ קיין מלך וים הם גיקינגט פר אים איבער די
 ישראל: (כו) דוד בן ישי אונ דוד דער זון פון ישי
 האט גיקינגט איבער כל ישראל: (כז) והימים אשר
 פלך אונ די מעד וים ער האט גיקינגט איבער די
 ישראל זענן גיווען פערציג יאר בחברון אין חברון
 הם ער גיקינגט זיפן יאר אונ אין ירושלים הם ער
 גיקינגט דריי אונ דרייסיג יאר: (כח) וקמת בשבוע

מזה אונ ער איז גישטארבן מיט איין גומע עץ
 שבע שנים עשר וכבוד זאמ פון מען אונ ריינקייט אונ
 פבוד וימליך שלמה בני תחתיו אונ זיין זון שלמה הם
 גיקינגט אויף זיין ארמ: (כט) ודברי דוד המלך
 הראשונים והאחרונים אונ די זאכין פון דוד וים האקן
 אים זיה גימראפן די ערשטע אונ די אינטערשטע
 הנה כתיבם על דברי שמואל הראה וגו' גון זיית שמיען
 גישירבן אונ דעם ספר פון שמואל אונ די רייד פון
 בו

ועל דברי נתן הנביא ועל דברי גד
 החזה: עם כל מלכותו וגבורתו
 והעתים אשר עברו עליו ועל ישראל
 ועל כל מלכות הארצות:

שמואל הוזגא ועל
 פרמי נתן הנביא ועל
 פרמי גד כסוואה: לעם
 כל מלכותיה וגבורתיה
 ועבודתיה ועד נביא
 דעברו ערוה ועל
 ישראל ועל פרוה
 מלכות ארעהא:

רשי

דרבי נד. דעתה המגף ולכוד המלך מניד ומזכיר
 לומר כל פרשת גולתו של חכיז כחוז כחוז ומקומו האחרים
 זמן דמרדכי על ספר דברי הימים לכלי מזי ופרס
 (אסתר י'): (ל) והעתים אשר עברו עליו. עתה
 רנה שעברו עליו. ו' ח' דוד (תהלים ל"א) בידך עמותי
 הזילני מיד אויבי ומרדפי: ועל ישראל. עתה שעברו

ובימיו והקדים מלך טוואה ושימרו האולרות והקדשות ועל
 בית המקדש וכוונתו וכוונתו לנגות ויפיקו מלכות
 למס המים ומלכותו והכדין של כון גדול. ועל כל מה שיה
 אספר להם ולפניו על הכניס עשיתי מקדש וקדש וכדי יסד
 דוד ביה ממלכות לכל הלו הדכריו כדי יביה רוח על עבודתו כמו
 שמלאתו בהקפידה החורה ביה יביה רוח על עבודתו ועל עוואו:
 הרעלה החבישי. הוא הלודי ברוח ללגה לפני ה' י' גלוש
 מורה על הלוה וכן בעברי' כלבנים ולבנים מלואו. מורה על
 סורה ומולות. ו'הו ספר כי לוי הוה לשוב נגיד עמוה כביתו
 סוף לפני ארון האלקים אך היה מבורל במל' בון וביה מבור
 הפוד כו להמפך לוחם הכוונה היה דוד עקדו וזמקק לפני ה' ולא
 היה ממוכר עמך: הרעלה השישי. הוא הלודי דרכ הכוונה
 הנולה ששמוה ומצוברים אשר הוא מקדש צפנתו פנומות
 פונות החורה והמוכונה. האלה הוא בשלר ירכש פניו וכן
 דכדקום בוי ישעיה י' ה' כהנלות בעבורים להיודי דור ולהילם
 מנהלד כלמנו דרש ה' ועווא דקבו פני תמיד וואה הפכה כוללת וכן
 כן סנה התרח וביא ש' י' משגיח בלתי המין האנושי וכדי זכר
 אז כבאור הלכותי אשר כרת את אברהם וכוונותו דרכ הכוונה
 פשיטי היה לבעווי שיעווי על ידי נביוהו כס קמיס וזה אמר
 ומשטי יסוח כמו בשאלו. ואמר דבר יול להפך דור אשר כרת
 כרת את אברהם ובעוונתו יליקה וגו'. וזמלת פשיטי חתוקים פנה
 אלהו ויהי מלכות הכוונה ה' לולל הכוונה דה תפול החורה
 כבלל. הכוונה פשיטי היה חמות הדוש השולם. והוא למנו ה'
 שמים אהו. הפכה כרביעייה היה פשטתיה ובעונה והתעווא היה
 אל' ס' י' וזה ראו יול חסד שמתכר לואה כשמתה הנהלה
 לפי מה שהשפי לו וזה יהיה לו ששיטיל וידע ה' י' לפי כיוולת.
 הכוונה פשיטי היה טעוד יעבדו כל בניו הה' כ' כהמו וימרו
 בניו ה' מלך והנמשך לו מהדכריו כמו שכתבונו תל כדורנו לללו
 הדכריו וכן אמר כוונה ביה י' י' יבקר אל עמים טבה דכרה
 לקרל גלם כסס ה' ה' בעדודו טבס אחד ולפניה ג' ע'. והנה כישר
 דור גם כן נדכר הנלות אשר האנהו זו כי הוא יהיה הכלי לכוניל כל
 בניו לאמונה השמויה כי דלאנו מהנלות מה ידיל לפי טבד עמיון
 מה שאלמר בניו ה' מלך כון כהמורה מ'ס' דיהל לפי מישברו
 ט' הרעלה השישי. הוא הלודי בעוונת פשיטי המקדש אשר ביוסלם
 און נכתב לנעומו עד. וזה אמר ד' ביה ה' הארלים הוה מוצת
 לעולם לישראל ואמר אל מה לבדי לענות מונחה לארוי ביהוה ה'
 הרעלה השישי. הוא הלודי כי לעולם חק דוד הקדש בית
 המקדש אשר טעט עיוו אל' לבניו והבין הכל שפלגה שסס
 מווא וימן לו חתנית לן חלקי בנין ומתני כלנים ומשקל ויסד
 דבר ממלכות הכניס והוליס הכנימו עבודת ביהוה כחלתה מה
 שאלמר שכללמנה ויהי כל זה לרוד מטי ה' כמו שאמר כוונה

מצורה דוד

שמואל: כ"ל כספר שמואל: ועל דברי נתן וגו'. גם כל כחצו
 ספריו וזכר המו: (ג) גם כל מלכותו. ל"ל ענה יוספר דברי
 לעס: ועל ישראל. הפכים אשר עברו בימיו על יבאל: ועל כל
 פירוש ע"מ
 נתן הנביא און די רייד פון גד דעם וקדער: (א) גם
 כל מלכותו וגבורתו והעתים אשר עברו עליו בית נאד ניין
 קרינין וגו' ניין גבורה און די ציימיין ווס זעגן איקר

על ישראל: ועל כל מלכות הארצות. ארצות. שאלו על
 ישראל דומא (בשמואל א' י') וירעס ה' בקול גדלו וגו' על
 פלכתיים ויהיוסו וגו' וכן ביהוספט (דברי הימים ב' כ')
 ובעת ההלו דרכה וזהלה נתן ה' וגו' וכן בסמריב (ישעיה
 ל"ז) וישכימו בזוקר ויהנה כלס פגרים מתים (ובאלוד
 רשעים רנה):

כעשה כעל יוול להנחיל לישראל הארץ מפני חטאיהם כמו שזכר
 שם הישר יבוסו ויטמיוו על כל מה שפסחו דבקילו הארץ לישראל
 כן היה הפנין בזה דודו עם כל שגמה שבוט וגמו שאל מפני ה' ממשש
 הכחלוו דבקר לישראל מפני היות איהשט גדול ממנו כן הפנין בזה
 דודו עם כל שגמה שבוט כי כבד יהוסה מלעת דוד גופיה וממלת
 שגמה הלא שאל רנה ה' י' שיצנכו דוד כי דמים רבים טקן ויהיבטו
 בניוים בכה קן הכים עבול השול ישראל בעטוים הדמים שטקן
 דוד קכה זה הרפ לוח הכים הארץ כמנו: ההרעלה השישי. הוא
 לטודיס שסטוד שיעד ה' י' לעמוה שיהי' ביה ה' ויהו שלח קין
 אחר ה' י' לעשות מלוכה האכור וקוקים ומשפוס ימך לו זה
 טבוד. וזה אמר דוד כל שגמה אל חלנים הם על ישראל (כ"ד ג')
 ההקיס וזה המשפוס אשר לוח ה' דת ממה על ישראל (כ"ג ג')
 ויאלר והכיווה חם מלכווה זו לעולם הם יהיו לעשות מלוכה
 ויפסטי יבוס הכוונ' (י' י') ההרעלה השישי. הוא הלודי כי וס
 הכרים כרת ה' י' לעמות הארץ: י' ביהוה כמל' עולם על עבדך חמלה
 כי כהוונה ההודוס לא יהיה כי לש עמט לניד איהמך וזה
 יהיה לעשות. גם המלא כי במשמרות הכריים טבס עשרה ממלקות
 היה כו להלודי ואל היה עמט סהמלר כי לש עמט: והתכרר
 גם כן כס' הרעלה הקרה הכוונה הגדולה לבני דודו כ' מ' י'.
 ע'. מ'. מ'. י' ה' ביהו מורע פנחס: ההרעלה האחר
 עשר. הוא הלודי שאין ראו' שיבטעם חרס שבני מלכותו לו
 שהי פקדוה יחד כי פשיטו טקן כלהה ימכסו שגמות עסקי בניוים
 עד שיקרה שיערד שלמותו שיהי מנהלכות. וזה המלא שכתבונו
 דיד לכל מלכה ונאלכה ליוס האמרים מונהקיס וכלל פקדוהו
 ממלכותו וקנינו: כן חס מיווד. והמשל שמי ביהו מתיחה על
 נולחה כרתיהם לא היה ממונה על שכתביים לחלוהת היין ואשר
 היה על הכקר הכרויס כדורו לא היה ממונה על הכקר אשר
 בעמקים: והנה והעוסי ידוהת הארץ תמיד. וזה גם כן המלא
 והרצוהו ה' י' ויבול ישראל. וזהו המלא כהוה שגמה בנו לפני
 מווחו ביק דכריו ה' י' והשוד מלות המורה. וזהו החקיקו לו
 המלכה תמיד ולא יהיו ויאלע לו כלל אשר יהיההו. וזהו גם כן כל
 דכר' ישראל ללגה דכריו ה' י' לשמור ורודוס לו מלוכה כדי
 שההקיס והס ולעוס ידוהת הארץ תמיד. וזה גם כן המלא
 שטבד שכתבונו השטים ללס לעודק בית הליה כדי שיביה ללס
 גמוז עולות המל' ה' הרעלה השלישיה שיהי. והנה והעוסי שכתבונו
 ה' ב' דכריו מלך לתיכר ללגה חליי ביהוה פיהם מחדכריו אשר
 ישירויו לעדורתי י' חן הוא אמרו שגמה וזה לעולם ליל משמעות
 לבד עמך וכן לבדם חלק. וזה אמרו י' כל טבד מטיעין חותן
 (שבת ק"ד) ויהי זה כן כמו שיפיע ה' י' לואוהו דכריו ושמוס
 הכוונות שטרופיו שכתבונו כסס כן ויאלל ללס דכריו ישמרו סמכותו
 הכוונות שטרופיו שכתבונו כסס כן ויאלל ללס דכריו ישמרו סמכותו
 הכוונות שטרופיו שכתבונו כסס כן ויאלל ללס דכריו ישמרו סמכותו